

ARKEOLOGISK UNDERSÖKNING 2022

Stina Tegnhed red.

SKUMMESLÖV GENOM TIDERNA

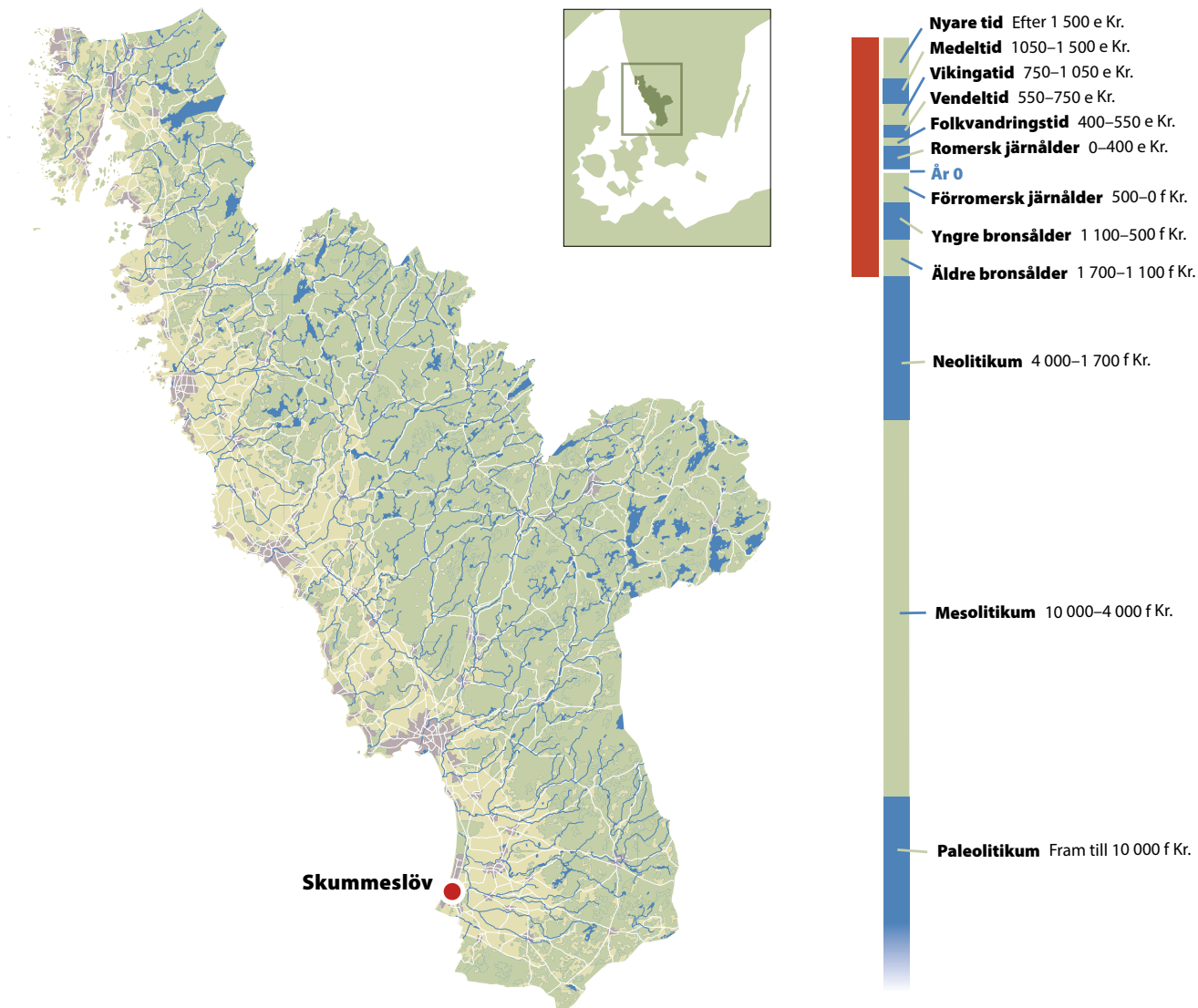
Halland, Skummeslövs socken, Laholms kommun, Skummeslöv 30:15
L1997:6016/RAÅ 26:1

RAPPORT KULTURMILJÖ HALLAND 2025:1

KULTURMILJÖ
HALLAND

EN DEL AV HALLANDS KULTURHISTORISKA MUSEUM

Stiftelsen Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2025

Arkeologisk undersökning 2022

Bild framsida: Undersökningsområdet hösten 2022 mot öst. Foto: Patrik Hallberg. Fotonummer: 2024-56-141

(Drönarfoto: DJI0649), har spridningstillstånd.

Ärende nr ms2006/02316.

Stina Tegnhed red.

SKUMMESLÖV GENOM TIDERNA

RAPPORT KULTURMILJÖ HALLAND 2025:1

KULTURMILJÖ
HALLAND

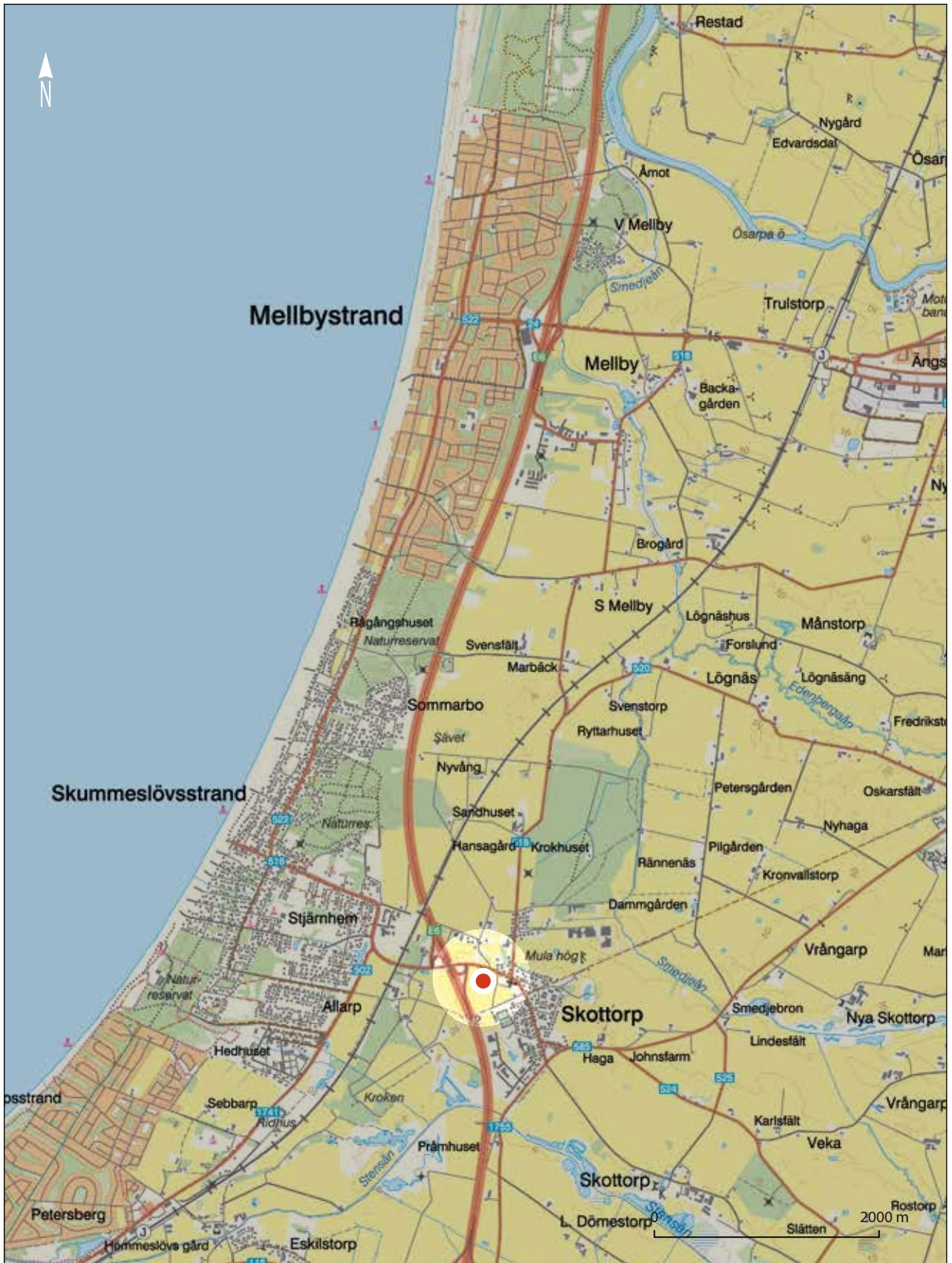
EN DEL AV HALLANDS KULTURHISTORISKA MUSEUM

Innehåll

SAMMANFATTNING	5
BAKGRUND	7
TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ	11
Skummeslövs kyrka	15
FRÅGESTÄLLNINGAR	16
Projektets huvudinriktningar	16
Kulturmiljö Hallands preciserade frågeställningar	16
METOD	18
UNDERSÖKNINGSPLANENS MÅLUPPFYLLELSE	19
PUBLIK VERKSAMHET	21
VETENSKAPLIG FÖRDJUPNING	22
RESULTAT	22
Områdesbeskrivning	22
Stolphål	23
Gropar	23
Härdar	26
Lager	29
Ugnar	30
SPÅR EFTER BEBYGGELSE – HUSEN	32
FYND	59
Keramik	59
Metall	63
Slagg	65
Bränd lera	66
Bergart	67
Flinta	68
Ben	69
KERAMIK OCH BRÄND LERA FRÅN FÖRROMERSK OCH ROMERSK JÄRNÅLDER SAMT FOLKVANDRINGS-/VENDELTID I L1997:6016, SKUMMESLÖV 30:15 <i>av Torbjörn Brorsson</i>	71
ANALYSER	88
Keramikanalys, specialregistrering och ICP-analys	88
Osteologisk analys	88
Strontiumanalys	88
Analys av stabila kol- och kväveisotoper	89
Insektsanalys	89

MAKROFOSSILANALYS OCH VEDARTSANALYS SKUMMESLÖV SU <i>av Santari Vanhanen</i>	91
DATERINGAR	99
BOPLATSENS TIDSDJUP I FASER	101
Fas 1 Mellersta bronsålder, period III–IV	101
Fas 2 Yngre bronsålder/äldre förromersk järnålder	102
Fas 3 Förromersk järnålder	103
Fas 4 Romersk järnålder	106
Fas 5 Folkvandringstid/Vendeltid	108
Fas 6 Vikingatid	110
Fas 7 Medeltid och nyare tid	112
SAMMANFATTANDE DISKUSSION OCH ÅTERKOPPLING TILL FRÅGESTÄLLNINGAR	113
REFERENSER	120
TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER	124
BILAGOR	125
Bilaga 1 Anläggningslista	
Bilaga 2 Fyndlistor, alla fynd samt keramikfynden, specialregistrering Torbjörn Brorsson	
Bilaga 3 Metalldetektering Jonas Paulsson, Schulz Paulsson arkeologi AB	
Bilaga 4 Konservering Jennie Karlsson Studio Västsvensk konservering	
Bilaga 5 Makrofossilanalys tabeller Santeri Vanhanen, SHM Arkeologerna Lund	
Bilaga 6 Vedartsanalys tabeller Santeri Vanhanen, SHM Arkeologerna Lund	
Bilaga 7 Osteologisk analys, Stella Macheridis, Sydsvensk arkeologi	
Bilaga 8 Datering Melanie Mucke/Daniel Primetzhofer, Ångströmlaboratoriet	
Bilaga 9 Strontium–isotopiska analyser, Stella Macheridis, Sydsvensk arkeologi	
Bilaga 10 Kväveisotopiskanalys, Kim & Jed P. Sparks, The Cornell Isotope Laboratory	
Bilaga 11 Insektsanalys, Geoffrey Lemdahl	
Bilaga 12 Ritningsförteckning	
Bilaga 13 Översikter anläggningar	
Bilaga 14 Fotolista	

Figur 1. Undersökningsområdet markerat på fastighetskarta. Skala 1:50 000.

SAMMANFATTNING

Väster om Skottorp samhälle breder den vidsträckta fornlämningen L1997:6016/Skummeslöv RAÄ 26:1 ut sig. Hösten 2022 undersöktes en 6000 m² stor yta av fornlämningen, precis väster om Skummeslövs kyrka. På platsen planerar Laholms Pastorat att bygga ett nytt församlingshem, parkering och aktivitetsytor och det är pastoratet som har bekostat undersökningen.

Fornlämningen är belägen i den sydligaste delen av Halland och Hallandsåsen dominerar vyn söderut. Kusten och havet är belägna ungefär tre kilometer västerut. Undersökningsområdet visade sig vara synnerligen rikt på arkeologiska anläggningar och fynd. Det arkeologiska materialet ger oss en inblick i vilka som bodde på platsen och vad som skedde där under en tidsrymd av närmare 2000 år. De människor som levde här har lämnat spår efter sig i form av långhus, stolphål, ugnar, eldstäder, avfallsgropar och föremål som keramikkräsl, flinta, bränd lera, slagg, malstenar och klädesspännen.

Resterna efter 20 byggnader undersöktes. De utgjordes av både stora bostadshus och mindre förråds-/verkstadsbyggnader. Den äldsta huslämningen var ett grophus daterat till mellersta bronsålder. De första långhusen etablerades vid tidpunkten för övergången mellan yngre bronsålder och äldsta förromersk järnålder. Bebyggelsen utökades gradvis och nådde sin kulmen under romersk järnålder, då flera byggnader stod resta samtidigt. Härfter minskar spåren, men byggnader fanns under folkvandringstid och tidig vendeltid. Bebyggelsen verkar upphöra under senare delen av vendeltid. Under vikingatid återupptas bebyggelsen med en gård, men från medeltid och framåt saknas bebyggelse inom undersökningsområdet. Bostadsbebyggelsen utgjordes till största del av treskeppiga långhus, men även en över 30 meter lång tvåskeppig byggnad stod rest på platsen runt år 0.

Undersökningsområdet innehöll även ett stort antal härdar. Dateringen av dem visade på en varierande spridning över tid från mellersta bronsålder till folkvandringstid. Merparten av dem daterades till äldsta delen av förromersk järnålder. I härdarna har det eldats med främst alträ, men även björk, ek, lind och bok.

Exceptionellt rikt visade sig det makrofossila materialet vara och det har gett oss en mycket god insyn i vad som har odlats under specifika tider och hur det omgivande landskapet har sett ut. Då materialet var så pass välbevarat kunde även analys av stabila kol- och kväveisotoper i förkolnade sädeskorn utföras vilket ger information om odlingsförhållanden. Det är första gången som kväveisotoper analyseras i ett halländskt material. Resultaten visar att alla grödor gödslades på åkrarna, men i olika utsträckning. Skalkorn och lin visade på högst gödsling medan resten visade måttlig till hög gödsling.

Keramiken utgjorde den i särklass största fyndkategorin. Merparten av keramikfynden dateras till senare delen av förromersk järnålder och romersk järnålder. Skärvorna härrör främst från vardagskärl, vilka användes för förvaring eller matlagning. Men det hittades även koppar och bågare, vilka kan representera riter, gästbud eller liknande som hölls inom familjen eller de familjer som bodde på boplatsen. Människorna på boplatsen har med största sannolikhet tillverkat och bränt sin egen keramik och då använt den lokala leran. I en av de större härdarna påträffades rikligt med skärvor från sju olika kärl, och det är inte otänkbart att härden fungerat som en bålplats för bränning av keramik. För att bestämma var keramiken från Skummeslöv framställdes

Figur 2. Undersökningsområdet markerat på fastighetskarta. Skala 1:10 000

har ICP-analyser utförts på utvalda keramikskärvor. I analysen togs även skärvor som insamlades vid 1991 års undersökning av intilliggande delar av bopplatsen, samt östersjökeramik som hittats vid undersökningar inne i Skummeslövs kyrka. Syftet med analysen var att påvisa om keramiken tillverkats lokalt eller ej. Delar av fyra keramikskärvar från folkvandringstid och vendeltid hittades och även dessa skärvar var främst lokalproducerade. Men ett av fyra skärvar kom från norra Halland. Analyserna visar att den vikingatida och tidigmedeltida keramiken skiljer ut sig från den som är äldre och skärvarna förefaller ha haft en helt annan proveniens. Troligtvis har den yngre keramiken inte tillverkats i eller i närheten av bopplatsen i Skummeslöv, utan skärvarna kom från en annan lokal, som även den var placerad i södra Halland.

I diskussionen om bopplatsens tidsdjup i rapporten tas även de tidigare undersökta delarna av fornlämningen upp. Flera av husen från 1991 års undersökning var odaterade, men har nu daterats typologiskt. Bopplatsen har satts i relation till det omgivande förhistoriska landskapet i ett försök att klargöra hur livet i Skummeslöv har sett ut genom tiderna.

BAKGRUND

Kulturmiljö Halland var huvudman för undersökningen som utfördes av arkeologer från Kulturmiljö Halland och Arkeologerna, Statens historiska museer. Undersökningen utfördes under några fina höstveckor i september och oktober månad 2022.

Laholms pastorat planerar att bygga nytt församlingshem, parkering och aktivitetsytor, strax väster om Skummeslövs kyrka i Skottorp samhälle. På platsen ligger en stor fornlämning, L1997:6016, som när den påträffades under 1980-talet erhöll beteckningen Skummeslöv RAÄ 26:1 i Fornminnesregistret.

Fornlämningen L1997:6016 sträcker sig över ett vidsträckt område (229 267 m²) både norr-, väster- och söderut sett från det aktuella undersökningsområdet. Utbredningen grundar sig på arkeologiska undersökningar som gjordes under 1980- och tidiga 1990-talen. En arkeologisk provundersökning utfördes 1985 längs fyra delområden benämnda Skummeslöv I, II, III och IV. Skummeslöv I löpte i en linje strax väster om det nu aktuella undersökningsområdet. Vid provundersökningen undersöktes 15 meterrutor längs en linje och med cirka 10 meters mellanrum. Provgroparna 5–19 inom Skummeslöv I grävdes väster om det aktuella undersökningsområdet. I provgroparna påträffades flintavslag, brända djurben, flintspånsfragment och förhistorisk keramik. Kulturlager under matjordslaget dokumenterades i flera av provgroparna, främst inom den södra delen. Även anläggningar påträffades i alven som utgjordes av grusig sand och finare sand.

I rapporten står det att ett lösfynd av en kärnyxa i flinta av mesolitisk typ indikerade att även betydligt äldre boplatsslämningar än den bronsåldersboplatss som direkt kunde påvisas, kunde finnas på platsen (Bjuggner & Westergaard 1985:1ff).

Sommaren och hösten 1991 utfördes en arkeologisk undersökning av två delar av fornlämningen inför planerad utbyggnad av E6-an, samt anläggandet av en trafikplats och lokalväg. Undersökningsområdena utgjordes av två långsmala ytor, med smärre förgreningar, som tillsammans omfattade 22 000 m². Vid den arkeologiska undersökningen, som utfördes av arkeologer från Stiftelsen Hallands läns museer, påträffades lämningar och fynd från i stort sett hela förhistorien, från stenålder, bronsålder, järnålder och tidig medeltid.

De äldsta spåren utgjordes av lösfynd, spridda eller i smärre koncentrationer, medan den bosättningsfas som avsatt spår i form av anläggningar inföll under yngre bronsålder till tidig medeltid. Föremål i flinta från äldre delen av mesolitikum utgjordes av en trekantmikrolit, en lancettmikrolit, ensidig tvåpolig kärna, konisk kärna, mikrospånkärnor och mikrospån. Av bergart fanns en trindyxa. Det neolitiska materialet utgjordes av några keramikskärvor, två flintdolkar, en cylindrisk kärna, några spån och en lärstensformad slipsten.

Sammanlagt påträffades 2300 anläggningar inom undersökningsytorna. Den stora merparten utgjordes

Figur 3. Undersökta delar av L1997:6016. Skala 1:5000

des av 1500 stolphål, medan 340 anläggningar utgjordes av härdar. Två tydliga koncentrationer av anläggningar syntes i båda undersökningsområdena och inom dessa påträffades 12 av sammanlagt 14 huskonstruktioner (fig. 4).

Två av husen utgjordes av mindre förrådshus, medan resterande var treskeppiga (samt ett tvåskeppigt) långhus. Längden på husen har uppskattats till omkring 20 meter.

Den östra delen av 1991 års undersökningsområde låg strax norr och nordväst om det aktuella undersökningsområdet och där påträffades bland annat sex långhus. I rapporten dateras två av dem, hus VII till vikingatid–medeltid och hus X till förromersk järnålder (Viking & Fors 1995). De övriga husen som inte daterades i rapporten och som ligger invid den aktuella ytan har gått igenom på nytt av Kulturmiljö Hallands samlade husexpertis. Mer än 30 års kunskapsuppbyggnad gällande hustypologier i Halland fungerar som grund vid bedömningen av de odaterade husen. Hus V föreslås, med tanke på den helt raka takbärande konstruktionen att dateras till yngre förromersk–äldre romersk järnålder (kan dock vara från yngsta förromersk till yngre romersk–folkvandringstid). Hus VI dateras till yngsta bronsålder–förromersk järnålder. Hus VIII föreslås en datering till folkvandringstid. Hus IX som är cirka 6,5 meter brett, med svagt konvex vägglinje och antydan till svagt konvex takbärande konstruktion dateras till yngre romersk järnålder, möjligen folkvandringstid. Husen har en större rumslig fördelning jämfört med husen i den västra delen.

Ungefär 200 meter sydväst om 2022 års undersökningsområde fanns också en ansamling av långhus (totalt sju). Ytan benämns i rapporten som yta A och var belägen där dagens E6 samt avfart 40 ligger (se Viking & Fors 1995:120 figur 83). Sex långhus låg i ett kluster och ett fyrstolpshus låg ungefär 150 meter söder om dem. I anslutning till långhusen finns även två parallella hägnader, 20 respektive 35 meter långa. Sambandet mellan hägnaderna och husen har inte kunnat redas ut, men minst fyra av husen överlagras eller överlagras av hägnaderna.

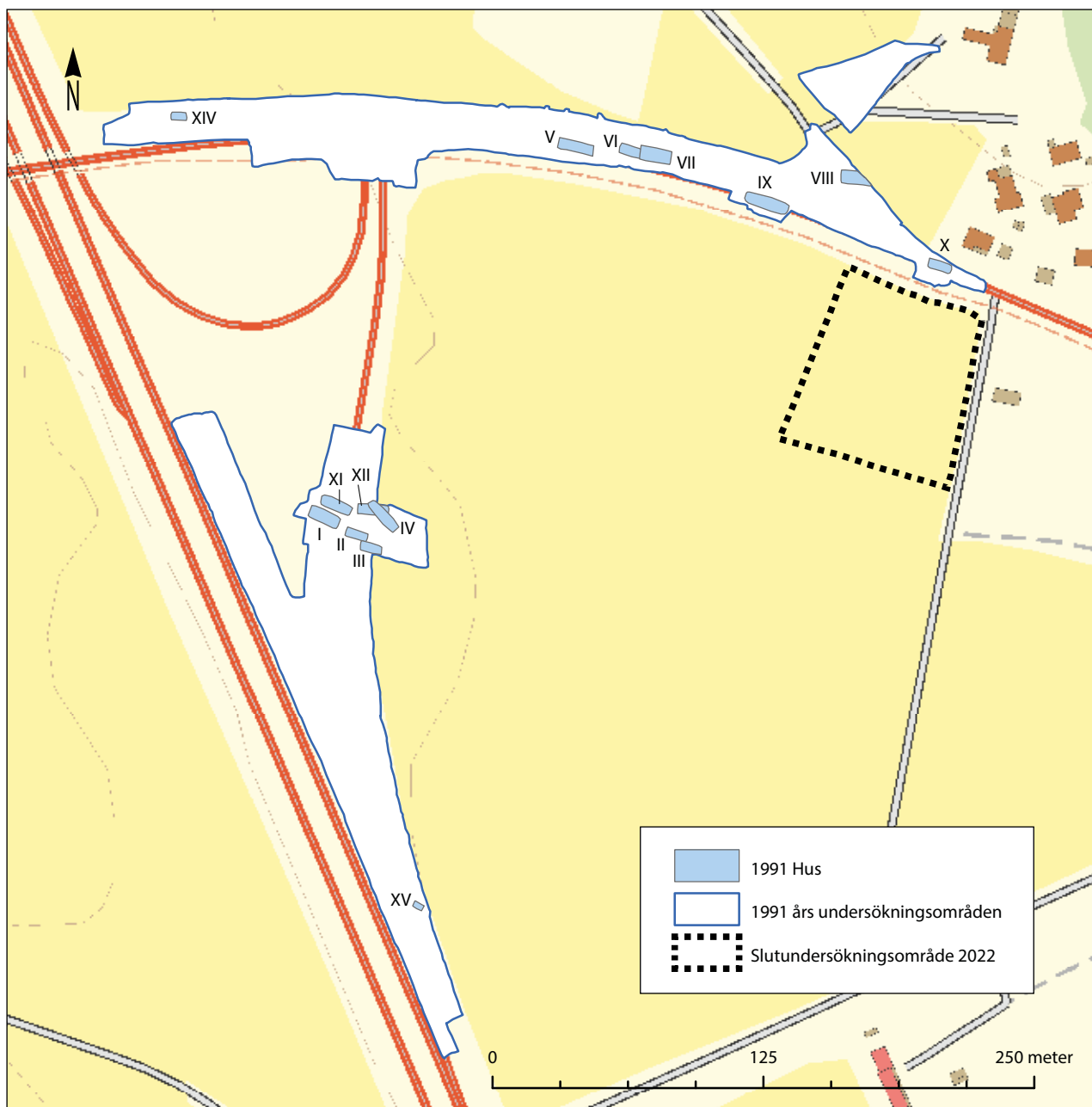
Inget av de sju husen inom E6-avfarten dateras i rapporten från 1995, men det finns en datering av en härd till till 20 ± 70 AD, det vill säga äldre romersk järnålder, som överlagras hus III, vilket därmed är äldre än

romersk järnålder. I rapporten framförs även att hus I, II och IV på typologiska grunder är äldre än hus III och att en samtidighet mellan hus II och III inte är sannolik på grund av den rumsliga närheten. I Per Wrannings avhandling från år 2015 tas några av husen i den västra delen upp i en sammanställning över förromerska halländska hus. Där föreslås en datering av hus I till mellersta–yngre förromersk järnålder, hus II till yngre förromersk järnålder, hus III till yngre förromersk järnålder–äldre romersk järnålder, hus IV till yngre förromersk järnålder–äldre romersk järnålder (Wranning 2015:183, tabell 35). Även de hittills odaterade husen vid E6-avfarten har gått igenom på nytt av Kulturmiljö Hallands samlade husexpertis och följande dateringar för dem föreslås på typologiska grunder: hus XI och hus XII dateras till yngre förromersk järnålder–äldre romersk järnålder. Fyrstolpshuset hus XV är likt hus 13 från 2022 års utgrävning som dateras till romersk järnålder och föreslås en liknande datering. Hus XIV verkar ha utgått och tas inte med i den arkeologiska rapporten från 1995.

Fyndmaterialet från 1991 års undersökning bestod i huvudsak av keramik, en fyndkategori som uppgick till 35 kilo. Inom det östra området fanns ett kulturlager, i vilket man bland annat fann sex glaspärlor, samtliga deformerade efter sekundär uppvärmning. Den osteologiska analysen visade att djurhållningen huvudsakligen varit baserad på svin, medan nötboskapen tycks ha varit av mindre omfattning. I en anläggning som tolkades som en möjlig ugn fann man 3 liter förkolnade sädeskorn i anläggningens botten, vilandes på ett tunt lager förkolnat näver. Sädeskornen bestod nästan uteslutande av skalkorn, med enstaka inslag av korn och havre.

^{14}C -dateringarna kunde föras till fyra faser inom brons- och järnålder. De infaller under yngre bronsålder: 660–440 BC; förromersk järnålder 360–50 BC; äldre romersk järnålder 20 BC–220 AD och yngre romersk järnålder 250–300 AD) samt till vikingatid (870 AD) och medeltid (1100 AD). Dateringarna antyder ett kronologiskt glapp, alternativt en kraftig nedgång under 500-, 600-, och 700-talen AD.

En järnframställningsugn daterad till äldre romersk järnålder kunde kopplas till den äldre bosättningsfasen. Det vikingatida inslaget bland dateringarna utgörs av en avfallsgrop och bland fyndmaterialet fanns en bottenbit av ett kärl från sen vikingatid eller tidig medeltid. En keramikugn daterad till tidig

Figur 4. Översikt Husen I–XV från 1991 års arkeologiska undersökning. Skala 1:3000

medeltid utgjorde undersökningens yngsta lämning (Viking & Fors 1995).

Våren 2019 förundersöktes ett parti av fornlämningen L1997:6016 där området som beskrivs i denna rapport ingick. Förundersökningsområdena var belägna norr och söder om Strandvägen och omfattade ett betydligt större område än det som nu har undersökts, då det vid den tiden även förelåg planer på ny begravningsplats. Tillsammans mätte de båda förundersökningsområdena 19 500 m² och tangerade ytor som undersökts vid Strandvägens östra del år 1991 (fig. 3). Vid förun-

dersökningen konstaterades att berörda ytor av fornlämningen innehöll en stor mängd boplatsslämningar i form av stolphål, gropar, härdar och grophus, där flertalet stolphål kunde knytas till treskeppiga (och möjligen tvåskeppiga) långhus. Inom den östra delen av förundersökningsområdet, som sammanfaller med den del av ytan som nu har slutundersökts, fanns en ökad koncentration av förhistoriska anläggningar. Flertalet av de dateringar som erhöles genom ¹⁴C-metoden hamnade i förromersk järnålder (500 BC–0). Inom det aktuella partiet daterades en härd till förromersk järnålder och sädeskorn insamlat i stolphål till runt

år 0/romersk järnålder. Men en nedbrunnen stolpe belägen i partiet norr om Strandvägen gav en datering till slutet av vikingatiden. Flertalet av de undersökta anläggningarna innehöll keramikfynd i fyllningen. Flera riktigt fina metallfynd detekterades fram, bland annat en romersk fibula, ett vikingatida beslag (med fint gripdjur), en vikingatida vikt, senmedeltida mynt och beslag med förgyllning. Anläggningarna tolkades härstamma från flera tidsperioder, bronsålder och järnålder (både äldre och yngre). Metallfynden visade på att området även brukats under medeltid och efter-reformatorisk tid (Tegnhed 2019).

Cirka 25 meter öster om nu aktuellt område utfördes 2010 en arkeologisk förundersökning och undersökning inför nyanläggning av en askgravlund på kyrkogården. Vid denna undersökning påträffades fyndförande lager där bland annat en vikingatida djurhuvudsformad nyckel hittades (Mattsson & Persson 2011).

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

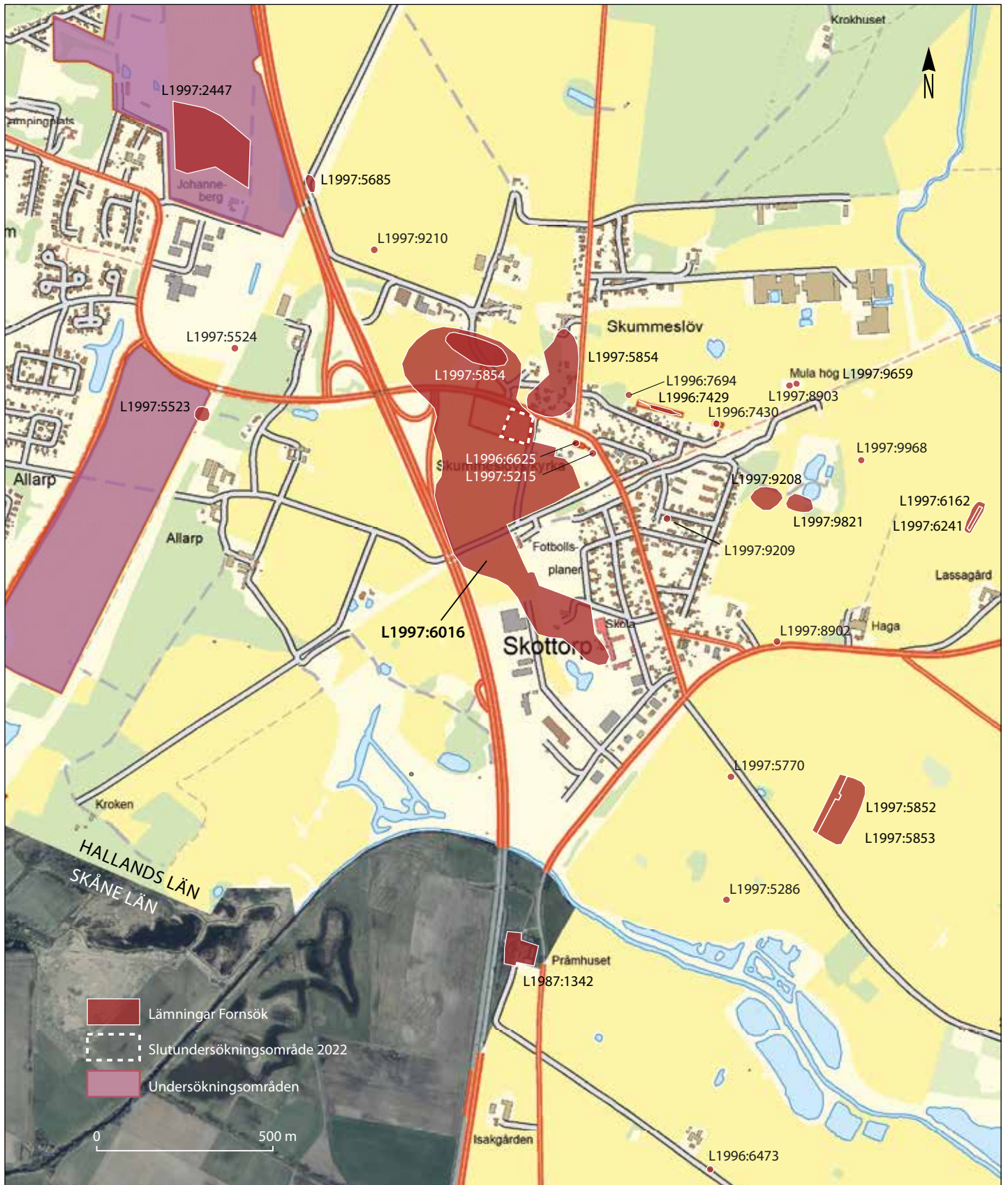
Undersökningsområdet är beläget inom gräsbevuxen mark precis väster om Skummeslövs kyrkogård och parkering, i västra delen av samhället Skottorp. I söder och väster breder åkrar ut sig, där majs växte vid undersökningstillfället. Norr om löper Strandvägen och österut ligger bebyggelsen i samhället. Det omgivande landskapet är flackt. Platsen ligger i brytningszonen mellan den låglänta strandslätten och det något högre belägna fullåkerslandskapet. Fornlämningen är belägen i den sydligaste delen av Halland och Hallandsåsen dominerar vyn söderut. Kusten och havet är belägna ungefär tre kilometer västerut.

Undergrunden utgörs av sand och morän. Undersökningsområdet ligger på 11–12 meters höjd över havet. Fornlämningen ligger på den västra delen av en forntida landtunga bildad av isälvsediment som under mesolitikum (mellersta delen av stenåldern) omgavs av vatten. I nutid utgör Stensån i söder och Smedjeån i norr delvis rester av de två havsvikar som tidigare omgav landområdet. Under mesolitikum har fornlämningen troligen fungerat som säsongsmässig kustboplats för jakt och fiske. Mesolitiska fynd som lancetter, trianglar och mikrospånkärnor tyder på att området etableras under mellanmesolitikum (cirka 7000 BC). Mesolitiska lämningar har också påträffats ungefär 730 meter nordost om undersökningsområ-

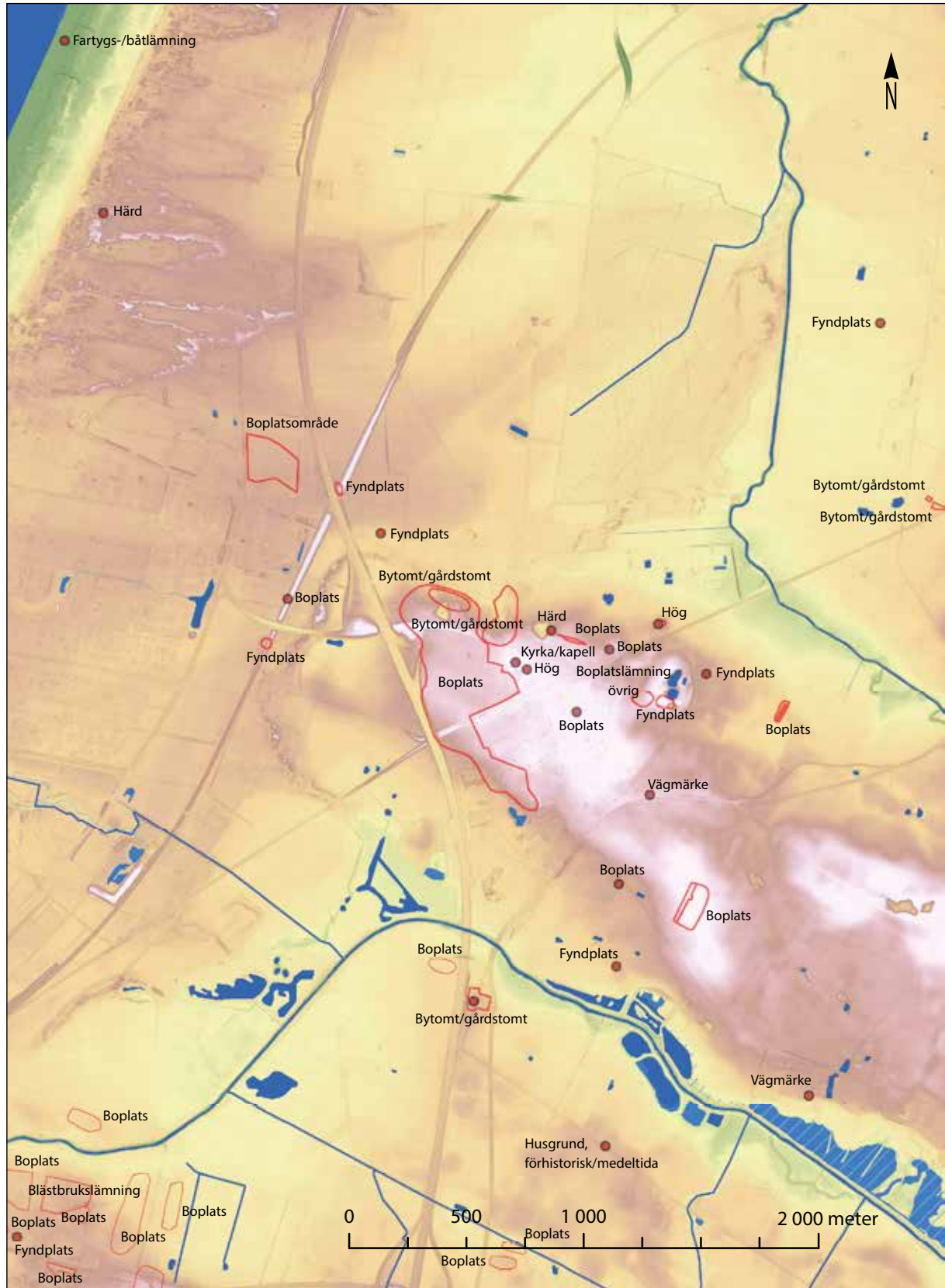
det, vid boplatsen L1997:8903 invid gravhögen Mula-hög L1997:9659, (Viking & Fors 1995) och 370 meter nordost om undersökningsområdet i samband med arkeologisk undersökning av lämning L1996:7429, där ett par gropar kunde dateras till drygt 5000 BC. (Nilsson 2020). Genom landhöjning grundas mer ytor upp kring det näs som fornlämningen är en del av. Neolitiska (yngre stenålder, cirka 4000–1700 BC) fynd i form av flintyxor, pilspetsar och skrapor har hittats i de lägre liggande områdena samt upp mot Hallandsåsens nordsida. Yxfragment och årderspar har också hittats cirka 1 km nordväst om undersökningsområdet på 9 meters höjd över havet (L1997:2447) (Nilsson 2021). I början av bronsåldern hade vattnet ytterligare sjunkit undan, men fuktiga marker gör att odling koncentreras mot inlandet längre österut. Ett stort antal kända hålvägar längs med Hallandsåsens nordsida, intill fossila åkersystem, vittnar om dess betydelse för kommunikation och odling. Odlingslämningarna kan möjligen ha sitt ursprung i äldre järnålder medan hålvägarna är av okänd ålder (Carlie 2003). Uppgrundningen av havsvikarna kring fornlämningens landtunga har i brons- och järnålder lett till att Stensån och Smedjeån börjat ta form. Flöde och vattennivå i Stensån har varit besvärligt historiskt. På grund av flygsand som dämde upp kunde ån översvämmas. Ett lämpligt vadställe över Stensån var tidigt i höjd med den nuvarande landsvägsbron norr om Hasslöv. Västerut, söder om fornlämning L1997:6016, finns en fastighet som benämns Pråmhuset där transporter över ån tidvis varit möjlig. Det finns ännu inga säkra källor om att denna övergång kunnat användas i förhistorisk tid. I historisk tid har vägsträckningen över Stensån via Pråmhuset kommit att ingå i sträckningen för Kungsvägen eller Via Regia genom Halland, drygt 200 meter sydöst om fornlämningen (Haverling 1996). Det är därmed möjligt att anta att Kungsvägen som farled även haft betydelse för bybildningen inom fornlämning L1997:6016 och Skummeslövs bys tidiga framväxt.

Bytomten L1997:5854 strax nordväst om kyrkan, vars utbredning grundar sig på läget för Skummeslövs gamla by enligt äldre kartmaterial, har sin placering delvis inom L1997:6016, men även strax öster om. Ungefär 25 meter sydost om kyrkobyggnaden finns en markering i Forsök som visar var en möjlig gravhög en gång i tiden kan ha varit belägen, L1997:5215.

Västerut i landskapet påträffades och undersöktes L1997:5523 och L1997:5685, två fyndplatser med flint-

Figur 5. Översikt fornlämningar i närområdet med lämningsnummer. Skala 1:15 000

Figur 6. Översikt fornlämningstyp markerade på en kombinerad höjd- och lutningsreliefkarta, skala 1:25 000

kärnor och slagen flinta, samt boplatsen L1997:5524, daterad till yngre bronsålder–förromersk järnålder, i samband med dubbelspåret tillblivelse i början av 1990-talet (Berglund 1995, Ahnberg 1995). Invid dessa fornlämningar har två större markstycken varit föremål för arkeologiska utredningar under senare tid (se lilafärgade områden i figur 5). Inom fastigheterna Skummeslöv 4:2, 5:13 och 30:10 påträffades boplatslämning L2021:2447 som består av 2 gropar, 7 härdar och 12 stolphål. Spritt inom fastigheterna hittades 9 fynd av flinta, 1 fynd keramik och 1 fynd bränd lera. Två av flintfynden är slipade yxfragment (Nilsson 2021). Något söder om dessa utreddes 240 000 m² betesmark i fastigheterna Allarp 2:536 och 2:537. Inom hela utredningsområdet förekom flygsand under matjorden. Flygsandslagret skiftade i mäktighet mellan 0,25 och 1 meter i den norra delen till cirka 3 meter tjockt i den södra delen. Under flygsandslagret förekommer ett cirka 0,2 meter tjockt vegetationslager bestående av delvis nedbrutna växter från en äldre markhorisont. I den norra delen av utredningsområdet påträffades årderspår under markhorisonten. Rottrådar i markhorisonten daterades till tidsperioden slutet av 1400-talet till mitten av 1600-talet (1491 till 1656 AD). De påträffade årderspårerna i utredningsområdets norra del är sannolikt samtida med den äldre markhorisonten och kan ha ingått i ett fossilt åkersystem tillsammans med de årderspår som funnits inom lämningarna L2021:2447 och L1997:5523 (Nilsson 2023). Fornlämningarna är belägna cirka 700 meter väster om det nu aktuella undersökningsområdet.

Ungefär 450 meter i nordväst har en flintdolk påträffats av en privatperson. Platsen är markerad med L1997:9210. På senare tid har fornlämningarna L1996:7429, L1996:7430 och L1996:7694 undersökts i Skottorp samhälle. Inom L1996:7429 undersöktes fyra förhistoriska hus som tidsmässigt tolkas till förromersk järnålder, perioden 500 BC till Kristi födelse. Huslämningarna bestod av två långhus och två fyrstolpshus. I undersökningsområdet hittades också två kokgropar från mellersta bronsålder cirka 1300–1100 BC samt ett gropsystem som daterades till mellan-neolitisk tid, 3300–2800 BC. Inom undersökningsområde L1996:7430 påträffades tre huslämningar och en hägnad, daterade till romersk järnålder, perioden Kristi födelse till 400 AD (Nilsson 2020). Lämning L1996:7694 utgjordes av en härd som daterades till förromersk järnålder 380–200 BC (Nilsson 2017).

I ängs- och hagmark strax öster om Skottorp samhälle ligger gravhögen ”Mula hög” L1997:9659 och stenåldersboplat L1997:8903 där en mängd flintavslag en gång i tiden ska ha observerats. L1997:9968 är fyndplats för 2 tunnackiga flintyxor. L1997:9208 markerar platsen för boplat där fynd av krukskärvor, brända ben, flintbitar och skörbrända stenar framkom vid plöjning år 1950 inom ett ca 30 m stort område. Vid Lennart Lundborgs (fd länsantikvarie) besiktning år 1977 iaktogs krukskärvor i marken (Fornsök). Precis öster om ligger L1997:9821 en fyndplats för krukskärvor, brända ben, flintavslag och kvartsbitar som påträffades inom området vid grustäkt 1961. Då hade ett tiotal brandfläckar frilagts inom en cirka 100 m² stor yta. Brandfläckarna tolkades vara både brandgravar och härdar. Brända ben av människa hade tillvaratagits i dem. Troligen är de rester efter ett flatmarksgravfält. Delen som frilagts av grustäkten 1961 låg ungefär 200–300 meter söder om Mula hög. Tyvärr kom inte platsen att undersökas då grustaget höljdes innan den planerade utgrävningen av området hann påbörjas. En del keramik, brända ben samt flintavslag hade samlats in och av keramikskärvorna kunde man sätta samman en streckornerad 12 cm hög urna, med diametern 10–11 cm. Urnan är med sin streckbandsornamentik med långa vertikala streck unik i det halländska materialet (Lundborg 1962:120f, 1972:104f). I fornsök står även att i åkern söder om grustaget har krukskärvor, brända ben och svart, bränd sten påträffats.

Inne i Skottorps samhälle finns markeringen L1997:9209 som visar platsen där åtta härdgropar påträffades i samband med schaktningsarbeten på tomten. Härdarna var 0,5–0,8 meter i diameter och innehöll kol och skörbränd sten. De låg i två parallella rader med fyra härdar i varje rad, på ett avstånd av 13 meter (Fornsök).

Cirka 1 kilometer sydost om Skummeslövs kyrka undersökte Riksantikvarieämbetet UV-Väst (dagens Arkeologerna, Statens historiska museum) år 1985 boplatslämningar från yngre bronsålder och äldre järnålder (1100 BC–500 AD). Fornlämningen har beteckningarna L1997:5852 och 5853. Lämningarna var belägna på krönet och sydslutningen av en svag sandåsbildning på en nivå av cirka 12 meter över havet. Fem långhus samt fragmentariska rester av två långhus undersöktes och dokumenterades. Järnslag påträffades i några härdar och stolphål (Arteilius & Lundqvist 1989:7–17). Strax väster om boplatslämningen påträffades L1997:5770, en möjlig forn-

lämning, i samband med en arkeologisk utredning inför en planerad ekoby på fastigheten Skottorp 1:14. Vid utredningen framkom en avfallsgrop med stora mängder förhistorisk keramik (Westergaard 1992). Strax sydväst om den finns L1997:5286 fyndplatsen för en håleggad flintyxa (Fornsök).

I samband med ovan nämnda arkeologiska projekt 1985, upptäcktes och undersöktes även boplatslämningarna L1997:6162 och L1997:6247, belägna några hundra meter nordost om de tidigare nämnda. Vid specialinventering påträffades fynd av flinta. Vid provgrävning påträffades inom en 75 meter lång sträcka, 1 härd och 2 stolphål (Fornsök).

Skummeslövs kyrka

Skummeslövs kyrka är en av Hallands äldsta och bäst bevarade medeltida kyrkobyggnader med bevarat långhus, kor och halvrund absid från 1100-talet. Kyrkan är uppförd i gråsten utan sockel. I väster har kyrkan ett något senare tillkommet medeltida västtorn av samma bredd som långhuset. Kyrkan är uppförd i romansk stil men försågs under 1800-talet med spetsbågeformade gjutjärnsfönster. Vid arkeologiska undersökningar 1991–1992 framkom lämningar från den äldre romanska kyrkan, med dopfuntspodium, spår av murade väggbänkar utmed långhusets långsidor samt rester av ett romanskt golv. Under golvet fanns kulturlager med äldre svartgodskeramik. Lämningsarna och fynden ledde fram till tolkningen att kyrkan sannolikt var anlagd på en vikingatida boplats, som verkade ha en utbredning västerut och söderut på kyrkogården. Sammanlagt 17 förhistoriska keramikbitar tillvaratogs och av dessa har 10 typologiskt daterats till vikingatid–tidig medeltid. De tolkades vara av inhemsk produktion (Bjuggner & Andersson 2006). Parallellt med den arkeologiska undersökningen gjorde Kulturmiljö Halland (då benämnd Landsantikvarien) på eget initiativ en byggnadsarkeologisk undersökning av kyrkan som är publicerad i utskrift 5 (Bjuggner & Rosengren 1996).

I maj 2021 i samband med dräneringsarbeten kring Skummeslövs kyrka utförde Kulturmiljö Halland en arkeologisk undersökning i form av schaktningsövervakning. Lämningsarna påträffades i anslutning till kyrkans östra respektive norra delar. Vid den arkeologiska undersökningen utfördes en fotogrammetrisk skanning av kyrkan och de upptagna schakten med hjälp av en drönare. Fotografierna efterbehand-

lades med hjälp av programmet Metashape vilket skapade en 3D-modell (länk till Kulturmiljö Hallands hemsida: <https://sketchfab.com/kmh3d/models> <https://sketchfab.com/3d-models/skummeslovs-kyrka-55a2cb423f5b4726871cece2871e58a>).

Skummeslövs kyrka, 3D-modell av Patrik Hallberg, Kulturmiljö Halland. Sketchfab.

Kyrkans yttre form har fastställts genom den framtagna 3D-modellen. Kyrkans långhus och kor är trapezoida, vilket varit känt sedan 1991 års uppmätning, men nu framkom att kyrkan är mindre asymmetrisk än vad som tidigare har varit känt. Västtornets riktning avviker något från långhusets riktning vilket ses som en indikation på att tornet inte utgör en del av den ursprungliga kyrkan. Stenarna i tornets grundläggning är lagda på ett sätt som bryter den raka linje av tuktade stenar som kan följas längs långhuset och koret.

Utifrån tornets form bedöms det ha tillkommit under tidig medeltid vilket gör att tillbyggnaden bör ha skett relativt kort efter anläggandet av den ursprungliga kyrkan. De påträffade lämningarna i anslutning till kyrkans absid visade även att absiden inte har varit ursprunglig utan att kyrkan från början hade ett rakt avslutat kor. När absiden byggdes till kunde däremot inte fastställas, men utifrån dagens forskningsläge så bör den ha byggts före mitten av 1200-talet (Nilsson 2009:49). I samband med tillbyggnationen av absiden anlades även ett fundament i sten längs absidens östra sida vilket därefter följde koret och anslöt till långhusets nordöstra hörn. Det är oklart vad fundamentet fyllt för funktion men en möjlighet är att den fungerat som en terrassering för att stabilisera den slutning som ligger nordväst om kyrkan.

Utifrån de sammantagna resultaten beskrivs i rapporten att den ursprungliga kyrkan har varit tjugo-fyra meter lång och elva meter bred, varav långhuset var arton meter långt och det åtta meter breda avsmalnande koret med rak avslutning var sex meter långt. Kyrkan har ursprungligen haft åtminstone två ingångar, vilka legat i långhusets norra respektive södra väggar. Dessutom kan en tredje ingång ha funnits i väst då en möjlig västportal påträffades vid 1992 års undersökning. Denna skulle kunna ha tillkommit i samband med att kyrkans västtorn anlades. Västportalen bör dock inte ha tillkommit alltför långt efter anläggandet av kyrkan vilket skulle kunna tala för ett scenario där den ursprungliga kyrkan byggdes under 1100-talet och att kyrkans torn och absid byggts till senast under första halvan av 1200-talet. Under senmedeltiden tillkom till sist det påträffade vapenhuset (Klange 2024).

FRÅGESTÄLLNINGAR

Projektets huvudinriktningar

Den arkeologiska undersökningen ska inriktas mot och förankras i en lokal till regional kronologisk, rumslig, social och funktionell kontext, samt ge inblick i och kunskap om hur bosättningarna brukades av dess invånare.

Länsstyrelsen presenterade i förfrågningsunderlaget till undersökningen fem huvudinriktningar avseende dokumentation och diskussion:

1. Fornlämningens tidsdjup ska klargöras.
2. Särskilt ska tidsperioderna brons- och järnålder beaktas med bebyggelsekontinuitet som övergripande fokusområde.
3. Klargöra de olika bosättningsperiodernas ekonomi och hur denna förändras över tid.
4. Sätt in bosättningen i det kringliggande fornlämningslandskapet med särskild fokus på vikingatid och tidig medeltid mot bakgrund av undersökningsområdets direkta närhet till Skummeslövs medeltida kyrka.
5. Att insamla ett för fornlämningen relevant fyndmaterial som kan ge en bild av platsens ekonomi under brons- och järnålder men med fokus på vikinga- och tidig medeltid.

Kulturmiljö Hallands preciserade frågeställningar

Utifrån dessa fem huvudinriktningar formulerade Kulturmiljö Halland (KMH) följande preciserade frågeställningar och förslag på genomförande:

En viktig utgångspunkt för oss är att betrakta undersökningsytorna 1991, 2010–2011, 2019 och föreliggande undersökningsområde som del av en helhet. Målsättningen med undersökningen är att beskriva bebyggelsens biografi i relation till det omgivande kulturlandskapet med utgångspunkt i problematiken kring fenomenet *vandrande gårdar och byar*, som i mångt och mycket präglar både sydsandinavisk och nordeuropeisk arkeologi. Begreppet avser det rörliga bebyggelseskicket under främst järnåldern med gradvis förflyttningar av boplatser med 200–400 års mellanrum, inom ett begränsat område (Callmer 1986, Holst 2010). I sammanhanget är det även relevant att diskutera själva *gårds- och bybegreppet* då L1997:6016 periodvis verkar innehålla flera bebyggelseenheter, men samtidigt kan ha samverkat med andra gårdar i det lokala landskapet (Håkansson 2017). Exempelvis blir relationen mellan L1997:6016, L1996:7429, L1997:5853, L1997:5852 och L1997:5854 en viktig del i detta arbete. Undersökningen av L1997:6016 ger ett ur halländskt perspektiv unikt tillfälle att fånga dynamiken i en förhistorisk och historisk bebyggelseutveckling, ur ett längre tidsperspektiv. Det dåtida nyttjandet inom den aktuella delen av fornlämningen kommer i största möjliga mån att klarläggas enligt följande strategi, som relaterar till pågående forskningsarbeten vid KMH:

- 1. Bosättningarnas tidsdjup och *kronologi* klarläggs genom hustypologi, fyndstudier, ¹⁴C-analyser samt rumsliga och stratigrafiska analyser. Den *rumsliga organisationen* belyses utifrån arkeobotaniska analyser och dokumentation av byggnader samt andra arkeologiska objekt såsom brunnar, gropar, rännor, diken och hägnader. *Typ av nyttjande* fastställs i arbetet med fasindelningar för att klarlägga om ytan vid olika tidsskeden generellt brukats för boende, gravläggningar eller andra aktiviteter såsom odlingar eller hantverk.
- 2. Tidsperioderna brons- och järnålders bebyggelsekontinuitet klarläggs genom stu-

dier av *hustyper* och att dess *utveckling över tid* klarläggs. Byggnader dokumenteras och tolkas utifrån den förståelse kring halländska byggnadstraditioner som byggts upp vid KMH genom lång erfarenhet, samt inom pågående forskning kring hustypologi. Av vikt är även att försöka klarlägga husens *funktioner* genom hustypologi, fyndstudier, arkeologiska objekt inom byggnader och makrofossilanalyser. Gårdarnas utveckling klarläggs genom fasindelningar och tolkning av förändringar av gårdstomternas struktur.

- 3. De olika bosättningsperiodernas ekonomiska försörjning och dess förändring över tid relaterar till agrara driftsformer men även andra former av näringar såsom textilberedning, vävning, och metallhantverk. Odling, betesdrift och eventuell stallning av djur studeras utifrån makrofossilanalyser och osteologiskt material, eventuell lokal keramikproduktion kan nås genom ICP-analys av boplatsens keramik och lokala leror samt eventuellt metallhantverk kan diskuteras utifrån fyndmaterial och lämningarnas beskaffenhet. En viktig del inom denna fråga om ekonomisk försörjning utgörs av den sociala stratifiering (bebyggelsehierarki) som kan ha funnits inom bosättningen. Här utgör byggnadernas storlek, rumsliga organisation och struktur en viktig utgångspunkt. Men frågan relaterar även till den sociala bebyggelsehierarkin och agrara driftsformer i det samtida omlandet, dvs om bosättningen exempelvis varit självförsörjande eller stått i någon form av beroendeställning.

- 4. I syfte att försöka besvara Länsstyrelsens fjärde fråga, att belysa bosättningsarnas kontext med kringliggande fornlämningslandskap i relation till bybildningsprocesser för området kring Skummeslövs kyrka, sammanfogas nu svaren på tidigare ställda frågor. Kronologi, rumslig organisation, typ av nyttjande och bosättningsarnas ekonomiska försörjning, utgör grunden för vidare diskussion kring bosättningsarnas placering i landskapet och deras villkor och förutsättningar för

ekonomiska försörjningsstrategier och social stratifiering, utifrån topografiska, geologiska och hydrologiska betingelser. Denna landskapsanalys tar utgångspunkt i pågående forskning inom KMH med fokus på bosättningsarnas kontext i förhållande till rumslig och social organisation, d v s på vilken nivå i den socioekonomiska rangskalan som de ska placeras i förhållande till gårdstyper, agrar drift, social bebyggelsehierarki och byformer samt hur detta har utvecklats och varierat över tid. Centralt är att analysera i vilken grad det vikingatida och tidigmedeltida bylandskapet i området följer den allmänna utvecklingen i Halland med en kraftig bebyggelseexpansion och övergång till nya driftsformer inom jordbruket inom ramen för en spridd bybebyggelse, en bybildning som föregår den historiska byns etablering. *Vad säger materiell kultur, arkitektur, rumslig struktur, växtmaterial, osteologisk analys, ICP-analyser och historiska källor om bosättningsarnas sociala och ekonomiska miljö, organisation samt kontaktytor med omvärlden?*

- 5. Vårt sätt att behandla Länsstyrelsens femte fråga, *att insamla ett för fornlämningen relevant fyndmaterial som kan ge en bild av platsens ekonomi under brons- och järnålder men med fokus på vikingatid och tidig medeltid*, har till viss del redan beskrivits under punkt 3 då vi anser att fyndmaterialet är tätt sammanflätat med förståelsen för bosättningsens ekonomi och socioekonomiska ställning – internt såväl som i ett större perspektiv – över tid. I syfte att belysa lokalens samlade tidsdjup insamlas även material från föregående perioder (mesolitikum och neolitikum), men fokus kommer att ligga på de av Länsstyrelsen önskade perioderna. Ett viktigt moment i att via fyndmaterialet erhålla en relevant bild av platsens ekonomi är att på nytt gå igenom relevant fyndmaterial från 1991 års undersökning och inkludera dessa fynd i ovan angivna analyser (företrädesvis ICP och slagganalys)

Sammanfattning av inriktning och frågeställningar			
LST angiven inriktning	Frågeställning bosättningar	Metod	Analys
<i>Fornlämningens tidsdjup ska klargöras. (Fråga 1)</i>	Hustyper och funktioner? Kronologi och typologi? Gårdstyper och intern struktur? Bebyggelseutveckling?	Utgrävning, dokumentation, förståelse kring hustypologi och gårdsstrukturer, fyndstudier	¹⁴ C-analyser, stratigrafiska analyser, makrofossilanalys, vedartsanalys, fotogrametisk drönarscanning, fasindelningar kring markutnyttjande
<i>Bebyggelsekontinuitet under brons- och järnålder (Fråga 2)</i>	Hustyper och funktioner? Typologi och kronologi? Gårdstyper och intern struktur? Förändring av gårdsstruktur?	Utgrävning, dokumentation, förståelse och diskussion kring hustypologi och gårdsstrukturer, fyndstudier	¹⁴ C-analyser, stratigrafiska analyser, makrofossilanalys, vedartsanalys, fotogrametisk drönarscanning. Förnyad typologisk och funktionell analys av 1991 års huslämningar. Fasindelningar kring markutnyttjande.
<i>Bosättningsperiodernas ekonomi och hur den förändras över tid. (Fråga 3)</i>	Agrar ekonomi och markutnyttjande? Textilberedning och vävning? Metallhantverk? Keramiska hantverk och råvaror?	Utgrävning, dokumentation, metalldetektering (inkl. pinpointers och magnet), fyndstudier, Återkoppling till fråga 1. Diskussion kring bebyggelsehierarki. Återkoppling till fråga 2. Har den ekonomiska försörjningen varierat/ förändrats över tid så att det återspeglats i gårdens/gårdarnas utformning?	ICP-analys, keramikanalys, osteologisk analys, strontiumanalys, makrofossilanalys, vedartsanalys, arkeometallurgisk analys.
<i>Sätt in fornlämningen i det kringliggande fornlämningslandskapet med särskild fokus på vikingatid och tidig medeltid mot bakgrund av UO's direkta närhet till Skummeslövs medeltida kyrka. (Fråga 4)</i>	Hustyper och funktioner? Typologi och kronologi? Gårdstyper, intern struktur, hierarki? Bebyggelseutveckling? Agrar drift? Social organisation? Byformer?	Utgrävning, dokumentation och förståelse kring hustypologi och gårdsstrukturer, social bebyggelsehierarki, fyndstudier, kartstudier	¹⁴ C-analyser, stratigrafiska analyser, makrofossilanalys, vedartsanalys, fotogrametisk drönarscanning. Fasindelningar kring markutnyttjande. Retrogressiv kartanalys. Analys vandrande by-begrepp, bybildningsbegrepp
<i>Att samla ett för fornlämningen relevant fyndmaterial som kan ge en bild av platsens ekonomi under brons- och järnålder men med fokus på vikingatid och tidig medeltid (Fråga 5)</i>	Återkoppling till fråga 1, 2 och 3: Typologi och kronologi? Agrar ekonomi och markutnyttjande? Textilberedning och vävning? Metallhantverk? Keramiska hantverk och råvaror? Intern struktur? Förändring över tid?	Utgrävning, dokumentation, metalldetektering (inkl. pinpointers magnet), strategisk undersökningsmetod, fyndmätning	Keramikanalys, ICP-analys (inklusive ett representativt urval av material från tidigare undersökningar), arkeometallurgisk analys (inklusive ett representativt urval av material från tidigare undersökningar), osteologisk analys, makrofossilanalys, vedartsanalys

Tabell 1. Sammanfattning av inriktning och frågeställningar.

METOD

Fältarbetet inleddes med metalldetektering av matjorden inom undersökningsområdet. För att optimera detekteringsförhållandena banades grässvålen och matjordslagrets övre 5–10 centimeter av, som en mark-

förberedande åtgärd innan detekteringen påbörjades. Efter att samtliga relevanta detekteringsfynd mätts in vidtog avbaningsmomentet med bandgående grävmaskin, då all matjord inom hela undersökningsytan togs bort, alven frilades och alla äldre nedgrävningar –

anläggningar – rensades fram och markeras. Den frilagda ytan och dess anläggningar metalldetekterades och samtliga anläggningar, fynd och relevanta topografiska fenomen mättes in med totalstation.

Efter avbaningen av undersökningsytan skannade en drönare fotogrametriskt det framschaktade området. Vid scanningen följdes en rutt genom automatiserad flygning vilket möjliggjorde skapandet av en terrängmodell och ett ortofoto över undersökningsområdet med en precision på mindre än tre centimeter. Terrängmodell kommer att kunna användas för att visa upp och analysera mikrotopografi inom undersökningsytan och ortofotot kommer att kunna användas för att förstå fornlämningen och de påträffade anläggningarna inbördes relation.

Därefter vidtog anläggningsgrävandet. Inom undersökningsområdet beräknades i undersökningsplanen att 1336 anläggningar skulle påträffas, vilket stämde mycket väl med de 1337 som påträffades vid undersökningen. Enligt länsstyrelsens direktiv i förfrågningsunderlaget skulle 70% av dessa undersökas, vilket innebär 935 anläggningar. Vid förundersökningen 2019 undersöktes 47 stycken, så resterande anläggningar att undersöka var 888 stycken. Dokumentation av lämningar genomfördes enligt de stratigrafiska principer som motsvarar kontextuell arkeologi (Larsson 2004). Kontextuell metod innebär att varje lager, konstruktion eller nedgrävning grävs och dokumenteras separat, för att se hur och i vilken kronologisk ordning de skapats. Metoden har av många främst förknippats med urban arkeologi, därför att den lämpar sig väl för lokaler med komplex stratigrafi. Under andra halvan av 90-talet och 2000-talet har den dock funnit vägen via städerna ut på landsbygden och är nu väletablerad i stora delar av Sverige. Undersökningsinsatsen av respektive anläggning kom att variera något, i den mån att den till viss del anpassades efter respektive anläggnings storlek och komplexitet. Mindre anläggningar – exempelvis käpp- och stolphål – undersöktes generellt endast till 50%, varefter profilritning och dokumentation av återstående halva ägde rum. Därefter utfördes provtagning i anläggningens återstående halva. I likhet med större anläggningar skedde grävning lagervis och fynd och prover relaterades till respektive eventuellt lager. I de enskilda fall det ansågs nödvändigt att undersöka anläggningen i dess helhet (exempelvis större och/eller mer komplexa anläggningar, såsom eventuella grophus och ugnar)

undersöktes dessa enligt single context metod och tömdes och dokumenterades lagervis.

Jordprover för makrofossilanalys samlades in i ett noggrant urval anläggningar, vilka förväntades kunna bidra med information kring byggnaders funktion och/eller funktionella rumsindelning, men även med information kring gårdens ekonomi/utkomst. Jord från anläggningar provsällades med vattensåll i syfte att upptäcka och tillvarata mindre ben, fröer och fynd. I de relevanta anläggningar som uppvisade inslag av större mängder träkol insamlades detta för ¹⁴C-analys samt vedartsanalys, vilken primärt syftade till att ge en bättre bild av gårdens/gårdarnas omgivande miljö och hur de boende valt att nyttja densamma. Alla prover och fynd mättes in med totalstation och relaterades till sina respektive kontexter direkt i fält. Detta gjordes för att snabbt kunna erhålla en god bild av fyndspridning och för att minimera/eliminera risken av sammanblandning av material, samt inte minst för att snabba upp registreringsprocessen under bearbetnings- och avrapporteringsmomentet. Parallellt med alla undersökningsmoment utfördes även digital fotodokumentation av lokalen.

Grävytan frilades med hjälp av en bandgående grävmaskin (20 ton). Schaktmassorna avlägsnades med hjälp av dumper som körde bort massorna från ytan och placerade dem i dumphögar på ytan väster om undersökningsytan enligt pastoratets önskemål. När avbaningsarbetet var avslutat var hela ytan frigjord och överblickbar. Länsstyrelsen bjöds då in för tillsyn.

UNDERSÖKNINGSPLANENS MÅLUPPFYLLELSE

Undersökningen har uppfyllt ställda mål i undersökningsplanen. Fältarbetet och det efterföljande rapportarbetet genomfördes inom estimerad tidsplan. Antalet anläggningar följde det förväntade antalet. Dock visade sig makrofossilanalysen i fält resultera i en ovanligt riklig mängd och variation av sädeskorn. Flera av anläggningarna innehöll ett stort antal makrofossil vilket innebär mycket goda möjligheter att ge svar på frågor gällande odling, ekonomi inom den undersökta fornlämningen och för att dokumentera den lokala miljön och vegetationen i närområdet. Makrofossilanalysen utfördes i fält av arkeobotaniker Santeri Vanhanen och han föreslog, då materialet var så pass rikt och välbevarat, att prover valdes ut av

Figur 7 a och b. 7a. Jonas Paulsson metalldetekterar den ovanliggande matjorden, mot SV. Fotonr: 2024–56:157 och 7b. Per Wranning och Anders Håkansson banar av undersökningsytan, mot Ö. Fotonr:2024–56:158 Foto: Stina Tegnhed.

sädeskornen för att utföra analys av stabila kol- och kväveisotoper. Kol- och kväveisotoper kan analyseras i förkollnade sädeskorn och ger då information om odlingsförhållanden. Kväveisotoperna återspeglar i första hand graden av gödning, medan kolisotoperna kan ge information om åkermarkens fuktighetsförhållanden och dränering.

Det makrofossila materialet var så pass omfattande att den beräknade tiden för analys och sammanställning inte räckte till. Samtidigt påträffades inte den mängd ben som förväntats vid undersökningen, vilket innebär att den osteologiska analysen inte blev så omfattande som beräknat. Beredskap fanns att utföra slagganalys och arkeometallurgisk analys på slagg om järnframställningsugnar skulle påträffas, vilket inte gjordes. Medel från dessa analyser omfördelades för att täcka kostnader för analys och sammanställning av makrofossilanalys, samt analys av kol- och kväveisotoper.

PUBLIK VERKSAMHET

Undersökningen utfördes under Coronapandemins slutfas. Restriktionerna hade lättat, men arbetslaget var drabbat av insjuknad personal under utgrävningens början. Utgrävningens läge i en välbesökt del av samhället gjorde att vi var förberedda på att den skulle väcka allmänhetens intresse. En stor vepa med information om utgrävningen togs fram och fästes på staketet som inhägnade undersökningsområdet mot parkeringen (se fig. 8). På vepan stod också länkar till Kulturmiljö Hallands sociala medier där vi regelbundet publicerade inlägg om utgrävningen. Information om att en allmän kvällsvisning skulle ges i slutet av undersökningen stod också med. Tre längre inlägg om utgrävningens resultat publicerades på Kulturmiljö Hallands blogg. Representant från Skummeslövs hembygdsförening besökte oss och han bjöd in medlemmarna till kvällsvisningen. Visning av utgrävningen gavs också för tre klasser från närbelägna Skottorpskolan, besök från Göteborgs universitet med arkeo-

Figur 8. En informationsskylt om utgrävningen satt på staketet mot kyrkans parkering. Fotonr: 2024-56-138 Foto: Sofie Renström.

loger från universitet i Havanna, Cuba, representanter från Region Hallands kulturarvsgrupp, personal från Laholms kommun, Kultur- och utvecklingsförvaltningen och personal från Laholms pastorat. En kvällsvisning för allmänheten hölls undersökningens sista dag. Den lockade ett femtiotal besökare. Undersökningens resultat presenterades i en välbesökt kvällsföreläsning med titeln ”Arkeologiska undersökningar och förhistoria i Skummeslöv” arrangerad av Laholms Pastorat i samarbete med Skummeslövs hembygdsförening som ägde rum den 18 april 2024. Då kom ett åttiotal besökare.

VETENSKAPLIG FÖRDJUPNING

En vetenskaplig fördjupning av undersökningens resultat kommer att presenteras i en artikel i en kommande utgåva av Kulturmiljö Hallands tidskrift *Utskrift*. Artikelns kommer även att behandla arkeologisk landskapsanalys och historiska kartor över Skummeslöv.

RESULTAT

Områdesbeskrivning

Undersökningsområdet mäter cirka 6000 m² (fig. 9a och b). Innan området banades av utgjordes det av gräsbevuxen ängsmark. Strax söder om växte majs som skördades under utgrävningens gång. Undersökningsytan var relativt jämn, utan svackor. Den ovanliggande matjorden varierade i tjocklek, mellan 0,35–0,8 meter, men merparten var mellan 0,4–0,5 meter tjock. Det fanns partier där alven innehöll mer sten och inslag av småsten. Mellan dessa partier utgjordes alven av ren sand. Den sydligaste delen av undersökningsområdet hade fram till undersökningens start legat under en grusväg. Lämningarna där visade sig vara mycket välbevarade, under vägytan och bärlager. I sydöstra hörnet utgjordes lämningarna främst av härdar och gropar och alven bestod av lite fuktig brunorange sand, medan matjorden mätte 0,35 meter. Där fanns enstaka stolphål, men de bildade inga tydliga konstruktioner och dess djup varierade stort. Vid mitten av schaktkanten i södra delen av undersökningsområdet mätte matjorden 0,45 meter. I sydvästra hörnet låg hus 1 (treskeppigt) och hus 12 (fyrstolps-hus med en mittstolpe). Rödorangea järnutfällningar syntes i alven. Enstaka stora stenar låg på alven. Hus 1 utgjordes av djupa stolphål. Det fanns ytterligare djupa stolphål runt huset men de gick inte att knyta

till byggnad. Söder om huset låg två gropar, en grund och en djupare. Den ovanliggande matjorden mätte mellan 0,4–0,5 meter. Mellan hus 1 och in mot de centrala delarna av undersökningsområdet fanns enstaka härdar och gropar. I västra delen av undersökningsområdet, invid schaktkanten, fanns rikligt med pinnhål. Pinnavtrycken mätte cirka 0,07 meter i diameter, var 0,1 meter djupa och fyllningen utgjordes av brun humös sand. Dessa bredde ut sig formerade i rader i nordost–sydvästlig riktning, inom ett 20 m långt och 10 meter brett parti (N–S). I området öster om pinnhålen var det relativt stenfritt och dominerades av härdar i olika storlekar och med varierande utseende. Matjorden i schaktkanten var mitt i västra delen 0,5–0,55 meter tjock. Generellt var den södra halvan av undersökningsområdet relativt stenfri, medan den norra halvan innehöll betydligt mer sten. Hus 2 och 3 låg i södra delen, men den stora koncentrationen av huslämningar låg samlade i undersökningsområdets centrum, som även sammanföll med en svag förhöjning av undergrunden.

Två teleledningar löpte parallellt med varandra rakt över undersökningsområdets nordvästra hörn. Matjorden mätte 0,45 meter i nordvästra hörnet. Den norra delen av undersökningsområdet var störd av nedgrävd VA-ledning. Ledningsschaktet syntes vid avbaningen och vi placerade en vall av matjord ovanpå det som skydd för trafikanterna på den intilliggande gång- och cykelbanan. I det egentliga undersökningsområdets nordligaste 3–4 meter fanns även ett dike där elledning för belysning var nedgrävd, vilket innebär att dessa nordligaste meter inte kunde undersökas och var troligen redan förstörda vid ledningsgrävning.

I norra halvan av undersökningsområdet fanns det mycket sten, i olika storlek, från grus och småsten till större stenar, vilket försvårade avbaningsarbetet. I nordöstra delen fanns resterna av ett lager med flera härdar och gropar i. Lagret var ett brungrått tramp-lager med rest av äldre markhorisont. En av groparna hade bränd lera från en ugnskonstruktion. Undersökningsområdets nordöstra hörn dominerades av stora stenar. Stenarna låg samlade i en liten förhöjning som löpte i nordväst–sydöstlig riktning över nordöstra hörnet av undersökningsområdet (se fig. 9a). Det påminde nästan om en väg, men en mycket ojämn sådan. Schaktkanten med matjord mot öster och kyrkans parkering var hög och mätte mellan 0,6–0,8 meter. Att kanten var hög berodde på att den utgjordes av en pålagd vall med bortgrävd jord från kyrkogår-

Figur 9a. Drönarfoto över undersökningsområdet mot V. Fotonr: 2024-56-151. Foto: Patrik Hallberg.

den, skapad av senare tid av kyrkan. I det steniga partiet i nordöstra hörnet fanns enstaka härdar. Öster om lagret med härdar fanns två hus (hus 10 och hus 15).

Undersökningsområdet innehöll bitvis mycket sten och var svåravbanat och efter avbaningen mättes en hel del anläggningar in som möjliga stolphål. Totalt kom 298 inmätta anläggningar att utgå efter undersökning, då flertalet av dem var stenlyft. Alla större anläggningar har undersökts.

Stolphål

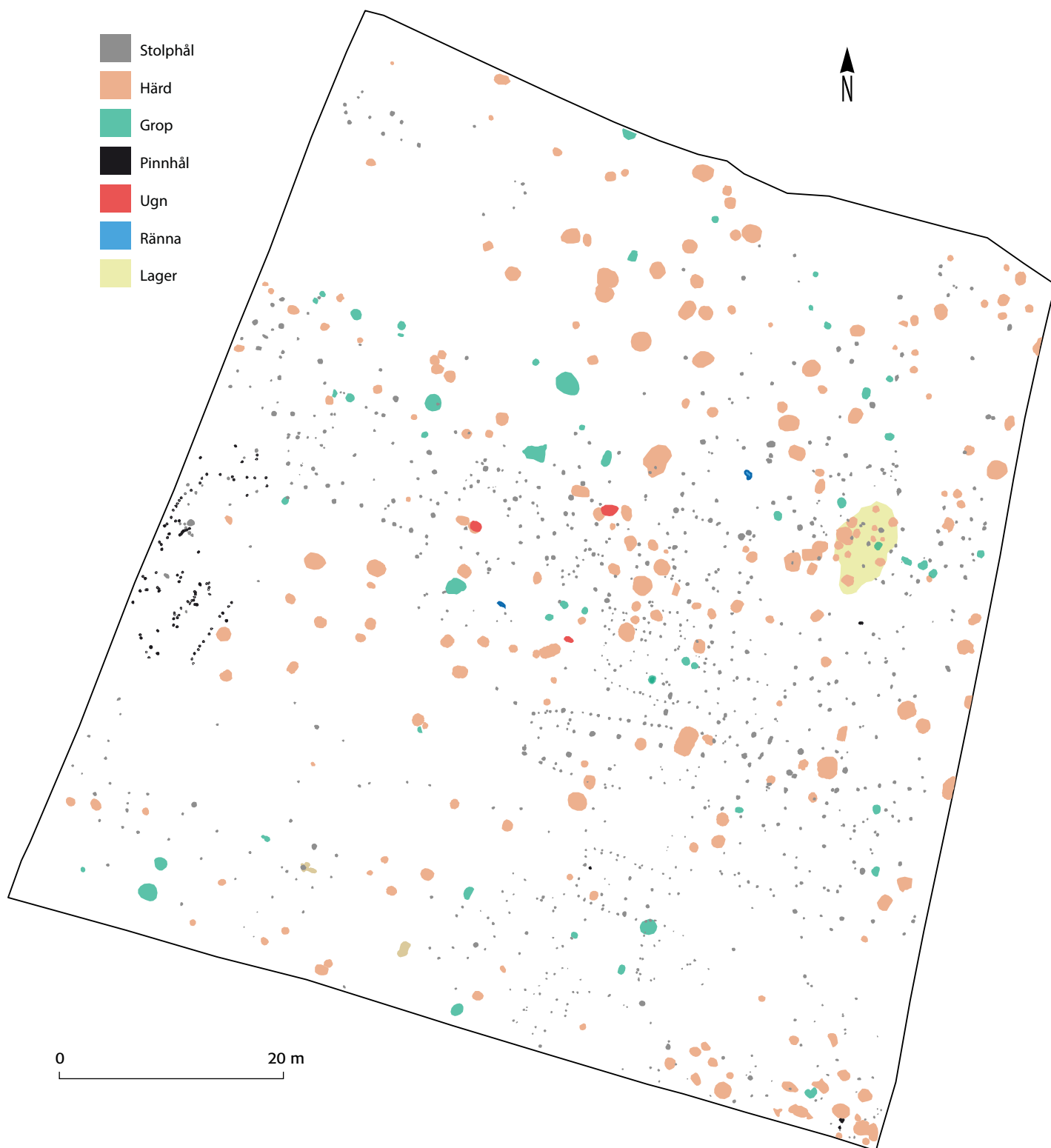
Den dominerande anläggningstypen vid den arkeologiska undersökningen var stolphål. Totalt påträffades 951 stolphål och av dem undersöktes 523 stycken. Stolphålen är främst koncentrerade till undersökningsområdets mitt och östra del. Flera av stolphålen har kunnat knytas till byggnader och beskrivs närmare i kapitlet husbeskrivning. Av de undersökta stolphålen var 45 stenskodda och 183 stycken var djupare än 0,2 meter. Av de undersökta stolphålen uppvisade 36 bränd lera i fyllningen.

Anläggningstyp	Antal	Varav undersökta
Stolphål	951	523
Härd	215	99
Grop	53	37
Grophus	1	1
Ränna	2	
Ugn	4	3
Pinnhål	106	102
Lager	5	3
Utgår	298	298
Anläggningar som undersöktes vid FU 2019 inom UO		47
Summa	1 635	1113

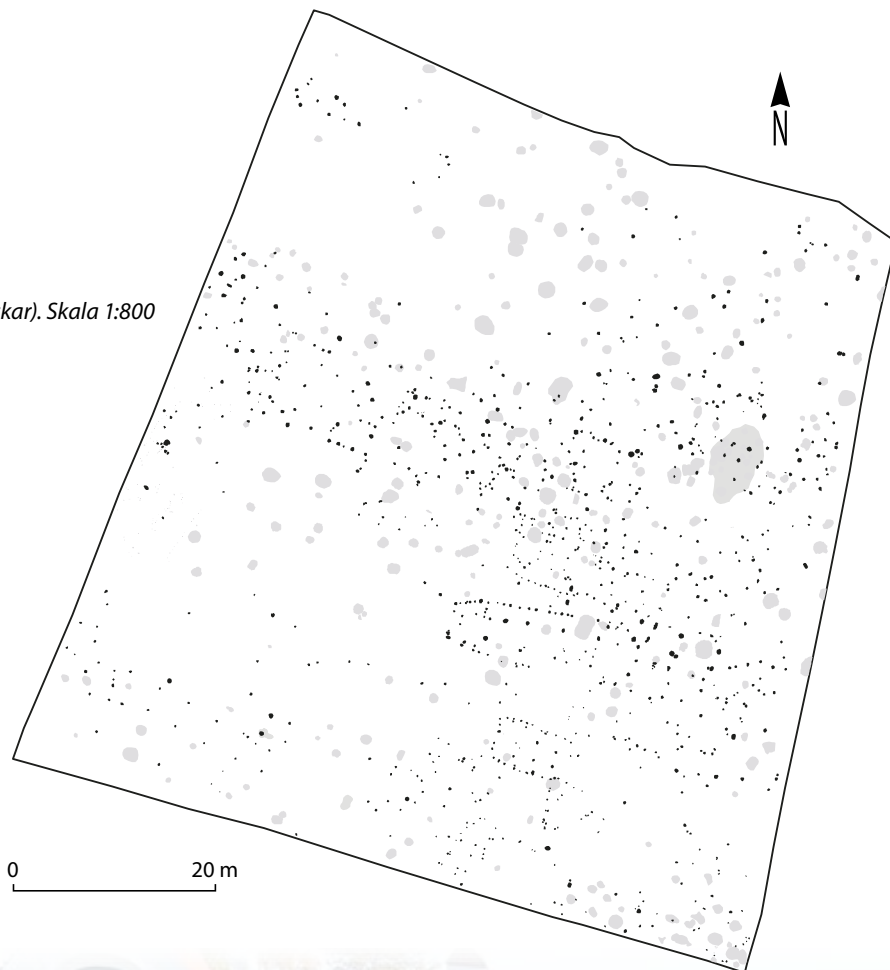
Tabell 2. Anläggningar.

Gropar

De 53 groparna påträffades främst i anslutning till husen. Av dem undersöktes 38 stycken och de var ganska varierande i storlek och djup. Groparna var mellan 0,5–1,7 meter breda och mellan 0,5–2,4 meter långa. Djupen varierade mellan 0,12–0,56 meter.

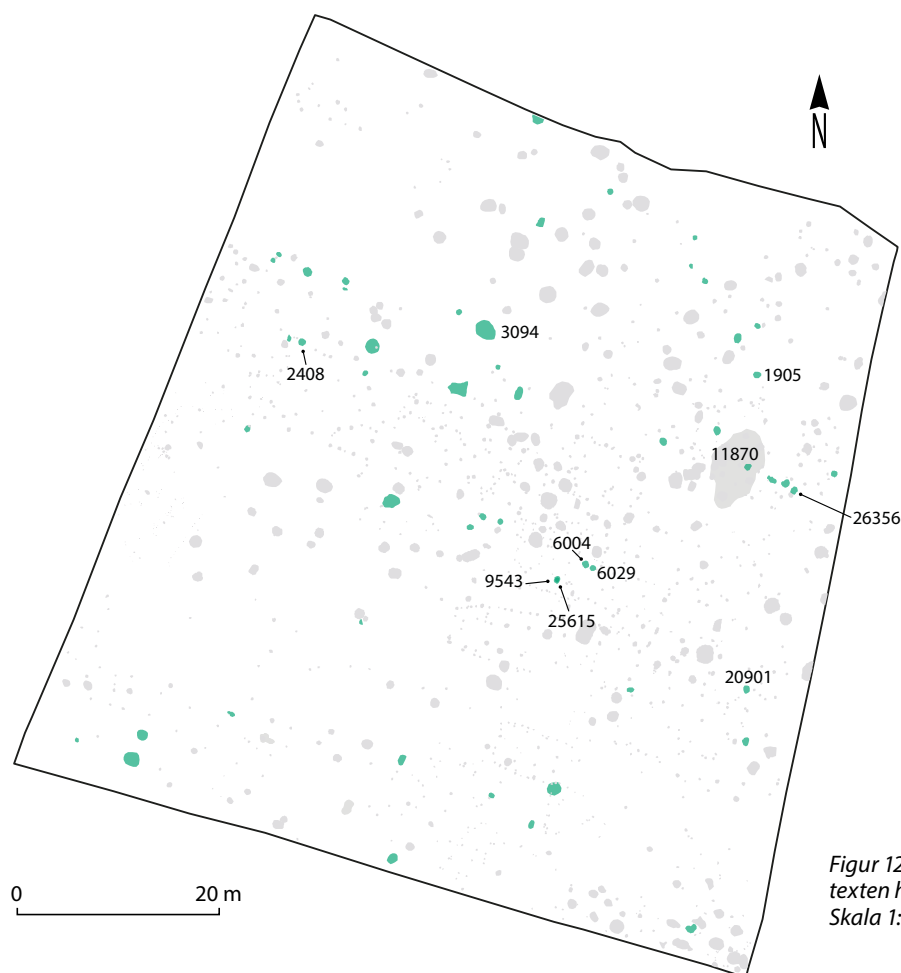
Figur 9b. Översikt alla anläggningar. Skala 1:500

Figur 10. Stolphål (svarta fläckar). Skala 1:800

Figur 11. Gisela Ångeby gräver ut grop 6004 med det halva folkvandringstida kärlet. Mot öster. Fotonr: 2024-56-40. Foto: Stina Tegnhed.

Figur 12. Gropar (grön). De som omnämns i texten har anläggningsnummer markerat. Skala 1:800

Utmärkte sig gjorde grop 3094 som tolkades vara en sorts källargrop, vilken var 1,7x2,4 meter stor och 0,56 meter djup. Gropen hade tre fyllningar och var stensatt i mellanfyllningen. Grop 1905 innehöll ett 1400-talsmynt och järnålderskeramik. Grop 2408 var skodd med småsten i botten. Två gropar, 6004 och 6029 var belägna precis bredvid varandra i östvästlig riktning. Grop 6004 innehöll resterna av tre kärl. Två av kärlen har kunnat rekonstrueras då merparten av kärlens skärvor påträffats. Det ena kärlet var 12 cm högt (F106), medan det andra (F241) var 15 cm högt. Samtliga tre kärl var situlaformade med utåtböjt mynningsparti. Kärlen har klassificerats som folkvandringstida och vendeltida keramik. Korn i fyllningen daterades till övergången mellan folkvandringstid/vendeltid (533 – 610 AD, 1 513 ± 31, Ua-78569). Den andra gropen 6029 innehöll äldre järnålderskeramik (fynd 113) i botten.

Grop 26356 urskilde sig genom att fyllningen var mycket humös. Grop 9543 innehöll rikligt med keramik, främst yngre förromersk/äldre romersk järnålder. Analys av insamlat jordprov resulterade i träkol och ett obestämt sädeskorn. Gropen överlagrade grop

25615 som mätte 0,84 meter i diameter och var cirka halvmeter djup. Grop 20901 mätte 0,55 meter i diameter, innehöll äldre järnålderskeramik och bränd lera.

Två gropar daterades:

Grop 11870, innehöll rikligt med bränd lera, tolkad som rest av ugnsvägg. I fyllningen påträffades även keramik (F153). Jordprov insamlades i gropen och råg i fyllningen daterades till övergången mellan folkvandringstid och vendeltid 424 – 561 AD, (1574 ± 30 BP, Ua-78571).

Grop 6004, korn i fyllningen daterades till övergången mellan folkvandringstid/vendeltid AD 533 – AD 610 (1 513 ± 31, Ua-78569).

Härdar

De 216 härdarna låg relativt jämnt spridda över undersökningsområdet. Vissa koncentrationer fanns – bland annat i sydöstra hörnet och centralt på ytan – men det förekommer också partier där härdarna låg glesare. Ett hundratal av härdarna undersöktes. Här-

Figur 13. Hårdarna 27214 och 27236 mot syd. Fotonr 2024-56-108. Foto: Gisela Ängeby

Härd nr	Vedart/ Makrofossil	Datering	Bilaga 8, Ua-nr	Placering i un- dersökning- sområdet
26606	Al	Mellersta bronsålder, period III-IV 1134–1012 BC (2910 ± 29 BP)	Ua-78557	Centralt
11359	Al	Övergången mellan yngre bronsålder och äldsta förromersk järnålder 769–475 BC (2478 ± 30 BP)	Ua-78561	Västsydväst
4694	Björk	Äldsta delen av förromersk järnålder 593–413 BC (2453 ± 30 BP)	Ua-78559	Centralt
21472	Al	Äldsta delen av förromersk järnålder 549–399 BC (2413 ± 31 BP)	Ua-78554	Sydöst
25271	Al	Äldsta delen av förromersk järnålder 539–388 BC (2 366 ± 31 BP)	Ua-78562	Centralt
25191	Björk	Äldsta delen av förromersk järnålder 516–361 BC (2340 ± 33 BP)	Ua-78555	Centralt
20526	Al	Äldsta delen av förromersk järnålder, 515–367 BC (2343 ± 31 BP)	Ua-78553	Norr
8952	Ek	Förromersk järnålder 366–167 BC (2 192 ± 30 BP)	Ua-78560	Centralt
11913	Ek	Förromersk järnålder 307–207 BC (2263 ± 29 BP)	Ua-78563	Centralt
26282	Korn	Romersk järnålder 199–258 (1812 ± 30 BP)	Ua-78570	Centralt
24158	Bok	Folkvandringstid 404–541 AD (1624 ± 29 BP)	Ua-78558	Norr
20493 (under ugn)	Havre	Folkvandringstid 420–551 AD (1582 ± 29 BP)	Ua-78565	Centralt
4013	Havre	Folkvandringstid 419–545 AD (1591 ± 29 BP)	Ua-78567	Centralt

Tabell 3. De daterade härdarna (från äldst till yngst).

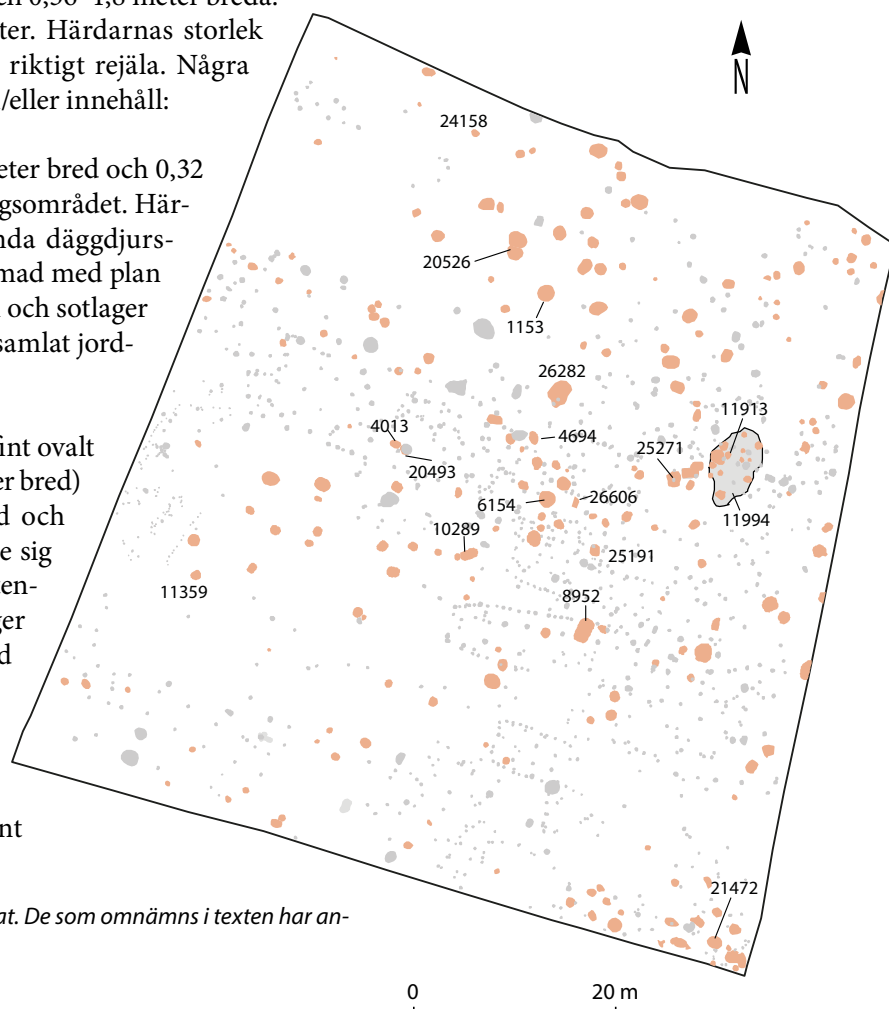
darna var mellan 0,36–2,0 meter långa och 0,36–1,8 meter breda. Djupen varierade mellan 0,04–0,33 meter. Härdarnas storlek var varierande, från mindre härdar till riktigt rejäla. Några utmärkte sig genom sin uppbyggnad och/eller innehåll:

Härd 1153 som var 1,9 meter lång, 1,7 meter bred och 0,32 meter djup i norra delen av undersökningsområdet. Härden innehöll brända ben (elva obestämda däggdjursfragment) och anläggningen var skålformad med plan botten och fyllningen bestod av svart kol och sotlager samt skärvsten. Makrofossilanalys av insamlat jordprov gav gräs och svinmålla.

Härd 4694 utmärkte sig genom att vara fint ovalt formad i ytan (1,4 meter lång och 0,8 meter bred) och innehöll mycket sotig humös sand och var 0,08 meter djup. Härd 6154 utmärkte sig genom att bestå av en mycket välldag stenpackning av skörbränd sten och ett lager sotig humös sand. Formen var rund med diametern 1,8 meter och var 0,18 meter djup.

Härdarna 27214 och 27236 låg precis invid varandra och skiljde sig markant

Figur 14. Härdar (orange) och lager 11994 markerat. De som omnämns i texten har anläggningsnummer markerat. Skala 1:800

åt. Medan härd 27214 var rektangulär i formen och bestod av skörbränd tätlagd sten och sotig sand, var härd 27236 mjukt rundad i formen och bestod av sotig fet humös sand med enstaka inslag av skörbränd sten (se figur 13). Härd 10289 var också fint formad med oval form (1,8x1 meter) och 0,14 meter djup med mycket skörbrända stenar som vilade på en kraftigt sotig botten. Härd 21472 var 1,7 meter lång, 1,4 meter bred och 0,12 meter djup. Fyllningen bestod av skörbränd småsten och obränd lera.

Härd 26282 utmärkte sig genom att vara mycket rik på keramikfynd (fynd av äldre romersk järnålderskeramik 142, 148, 169, 176, 178, 243, 244, 245, 246, 247, 248), men innehöll även fynd av bränd lera (fynd 143, 150, 257), brända ben (fynd 149, 171 och 179 alla är från däggdjur, varav sex från större däggdjur), flinta (fynd 173 och 180) och slagg (fynd 170, 172 och 259). Härden var 1,8 meter lång, 1,4 meter bred och 0,26 meter djup och hade två fyllningar, mörkgråbrun humös sand med obränd lera, samt mörkgråsvart humös sand och stenar. Keramikexpert Torbjörn Brorsson skriver i kapitlet om keramiken att härden kan ha fungerat som en bålplats för bränning av keramik.

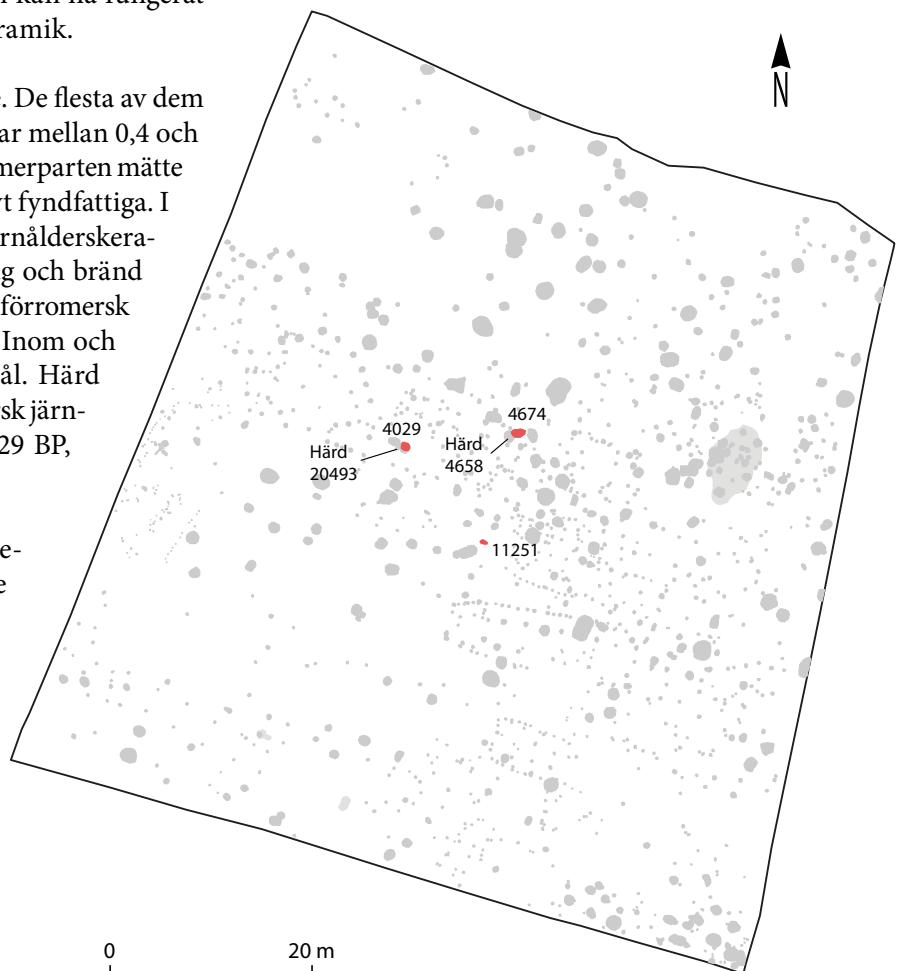
I lager 11994 låg 13 härdar samlade. De flesta av dem undersöktes och deras diametrar var mellan 0,4 och 1,8 meter i diameter, men den stora merparten mätte mellan 0,5–1,0 meter. De var relativt fyndfattiga. I två av härdarna påträffades äldre järnålderskeramik och i två påträffades flintavslag och bränd lera. I lagret fanns även en grop med förromersk järnålderskeramik och bränd lera. Inom och i kanten av lagret fanns 10 stolphål. Härd 11913 i lagret daterades till förromersk järnålder (ekträ, 307–207 BC, 2263 ± 29 BP, Ua- 78563).

Tretton stycken av härdarna daterades och visade på en varierande spridning från mellersta bronsålder till folkvandringstid. Fem av härdarna daterades till äldsta delen av förromersk järnålder (tabell 3).

Lager

Fem lager har mätts in vid undersökningen. Två av dem utgjorde konstruktionslager i anläggningar. Lager 27556 utgjorde en stenpackning i härd 27214. Lager 25481 var ett lager med bränd lera i takbärande stolphål 8897 tillhörande hus 4.

Lager 23331 och 26980 påträffades med tio meters mellanrum i södra delen av undersökningsområdet och utgjordes av mindre klackar av rödbrunt sandlager. Lager 26980 innehöll sten och keramik. Det mer omfattande lagret var 11994 där 13 härdar låg samlade. Troligen är det en rest av en bevarad äldre markhorisont och bestod av brungråhumös sand som syns inom en 5,6x8,8 meter stor yta (N-S). Tjockleken varierade från några cm till ungefär 10 centimeter. Lager 11994 syns i figur 14.

Figur 15. Ugnar. De som omnämns i texten har anläggningsnummer markerat. Skala 1:800

Ugnar

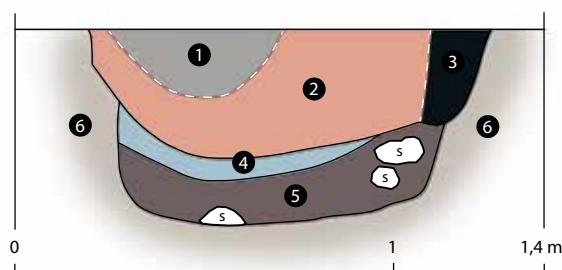
Tre anläggningar som tolkades vara rester efter ugnar, påträffades vid undersökningen. Samtliga var belägna i undersökningsområdets centrala del, med ungefär 11–13 meters avstånd mellan varandra. Ugn 4029 mätte 0,8 meter i diameter i plan. Anläggningen hade formen av en baljformad grop och fyllningen, bestående av oxiderad lera/silt med klumpvis bränd lera, tolkad som ugnsvägg (F44 och 45), nådde ner cirka 0,35 meter i marken. Jordprov i fyllningen resulterade i fyndet av fragment av sädeskorn och fröer. I fyllningen fanns en skålformad anläggning bestående av sintrad lera, kol och sot. Under ugnsresten fanns ett lager ljusgrå lera/silt som var cirka 5 centimeter tjockt. Under

detta lager fanns anläggning AH20493, bestående av sotig humös sand med skärvsten tolkad som härd eller eventuellt del av kokgrop. Ett analyserat jordprov i härden resulterade i rikligt med sädeskorn och andra fröer (se bilaga 8) som daterades till folkvandringstid (419–545 AD (1 591 ± 29 BP, Ua-78565).

Två anläggningar 4658 och 4674, satt samman i L-form och tolkades vara rester efter raserad ugnskulpt. Anläggningarna syntes som två ovaler i plan, med måtten 1,45 och 0,85 meter och var endast 0,06 djupa. Resterna bestod av bränd och obränd lera, samt sand, kol och sot.

Figur 16. Ugn 4029, profil mot syd. Fotonr: 2024–56–80. Foto: Anders Altner

Figur 17. Profilritning av ugn 4029 mot syd. 1) Diffus skålform av sintrad lera, kol och sot. 2) Oxiderad lera/silt, klumpvis bränd lera, klining. 3) Djurgång. 4) Ljusgrå lera silt, obränt. 5) Sotig humös sand med skärvsten, AH20493, tolkad som härd eller eventuellt del av kokgrop. 6) Alv. Skala 1:20.

Anläggning 11251 tolkas även den som rest efter kollapsad ugnskupol 0,95 meter lång och 0,6 meter bred. Fyllningen utgjordes av bränd lera och sotig sand som nådde ner 0,1 meter i alven. Förutom dessa anläggningar påträffades bränd lera som tolkades vara rester av ugnsväggar i fem fyndposter (se figur 45 bränd lera). Tre av dessa fynd påträffades inte i ugnslämningarna. F163 hittades i stolphål 26540 ungefär två meter söder om de två anläggningar 4658 och 4674 som satt samman i L-form. F195 framkom i härd 462 i det allra nordligaste partiet av undersökningsområdet. F230 hittades i stolphål 8897, takbärande stolpe i hus 4, cirka 22 meter sydost om närmaste ugnslämning.

Den brända leran som tolkas som ugnsväggar är delvis smält och tyder på att leran utsatts för riktigt höga temperaturer som kan uppstå exempelvis vid metallhantering. Men ugnarna innehåller inga rester efter metallhantverk som exempelvis slagg, utan i stället verkar de ha använts i samband med matlagning. Slagg har hittats som fynd i anläggningar i nordöstra delen av undersökningsområdet, men ingen järnframställningsugn har påträffats vid undersökningen.

SPÅR EFTER BEBYGGELSE – HUSEN

Det som är slående är samstämmigheten i riktningen av i stort sett samtliga hus, i VNV–OSO–riktning. Förutom hus 1, som antagligen är det äldsta stolphuset, vilket ligger något mer mot NNV–SSO och hus 3 som ligger något mer rakt öst–västligt än övriga byggnader.

Husens angivna längd och bredd, som de beskrivs i rapporten, har mätts från ytterkanterna på de inmätta stolphålen medan bockbredd och spannet mellan stolphålen har mätts från centrum av de inmätta anläggningarna. Spannet mellan bockparen har mätts i den norra linjen. Avstånd mellan takbärare och väggstolpar har mätts från anläggningarnas ytterkanter.

Figur 18. Översikt Hus 1–20 inom undersökningsytan. Skala: 1:500

Hus 1

Hus 1 påträffades i sydvästra delen av undersökningsområdet. Vägglinjen var tyvärr inte bevarad. Stolphålen efter de takbärande stolparna var i regel mellan 0,22–0,34 meter i diameter med ett djup av 0,16–0,38 meter. Flertalet var djupare än 0,3 meter och några hade helt vertikala sidor. Fyllningen i stolphålen bestod av brun humös sand. Inga fynd påträffades.

Typ: Treskeppigt

Form: Lätt avsmalnande i öst

Orientering: VNV–OSO

Längd: 13,8 meter

Bredd: ? Bredd på takbärande stolpar: 3 meter

Takbärande stolpar: 10

Bockbredd, V–Ö: 2,6/2,8/2,7/2,65/2,35 meter

Spann mellan bockpar, V–Ö: 3,4/3,5/3,65/2,7 meter

Vägglinje: –

Avstånd mellan vägg och takbärande stolpar: –

Ingång: –

Fynd: –

Makrofossilanalys: I stolphål 23885 påträffades starr (*Carex spec.*).

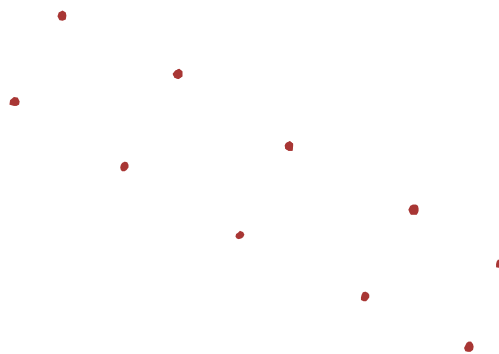
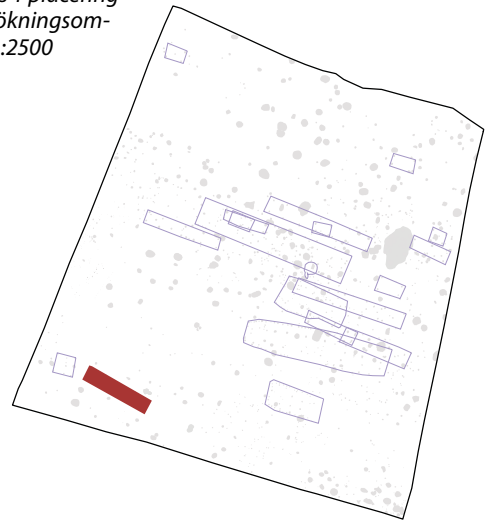
I stolphål 27306 påträffades korn (*Hordeum distichon/vulgare*) och hönshirs/kavelhirs (*Echinochloa/Setaria*). I stolphål 27552 kom korn (*Hordeum distichon/vulgare*) och obestämt sädeslag (*Cerealia indet.*).

I stolphål 27256 påträffades emmer/spelt (*Triticum dicoccon/spelta*).

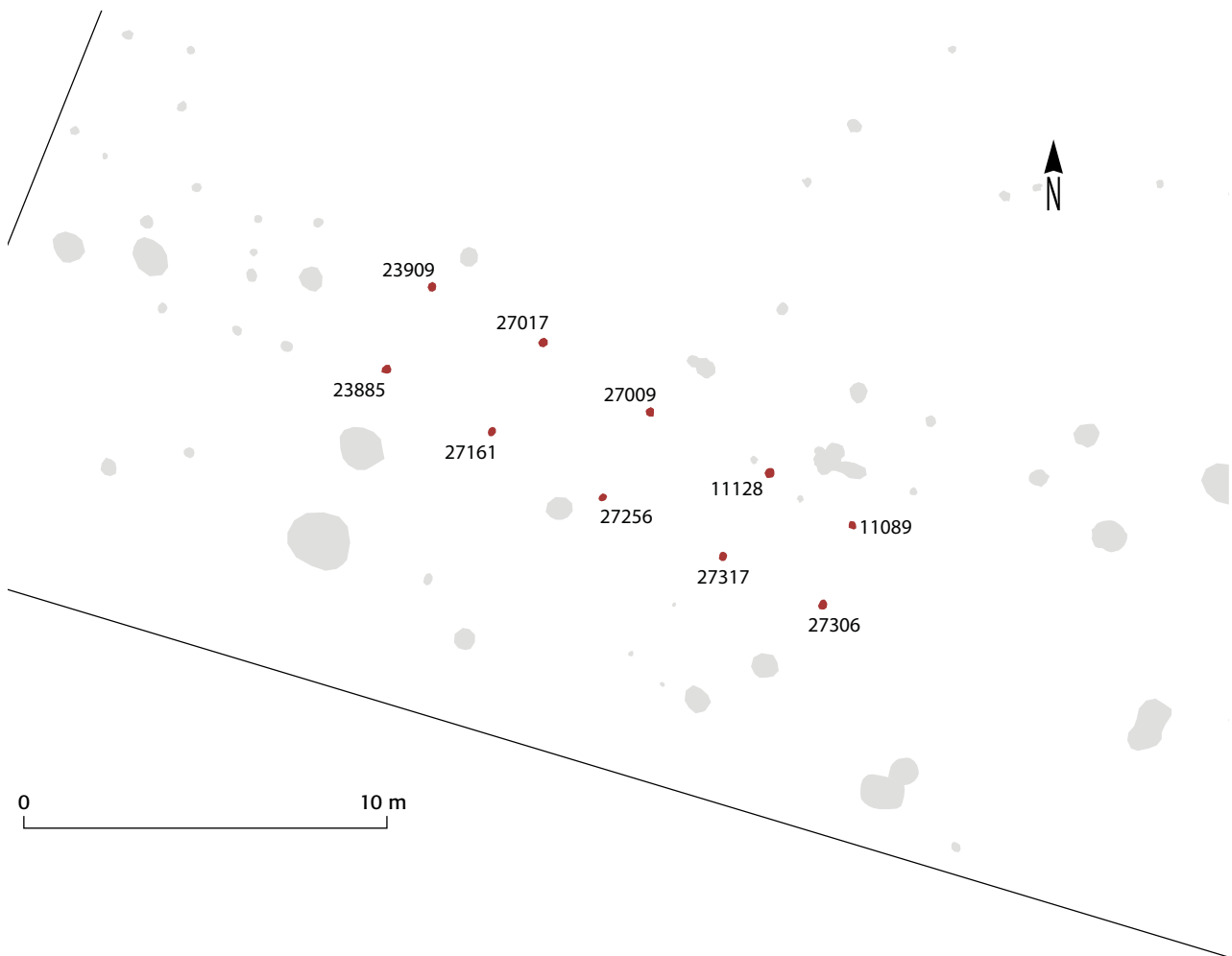
¹⁴C-analys: Sädeskorn emmer/spelt (*Triticum dicoccon/spelta*) i stolphål 27256 daterades till yngre bronsålder/förromersk järnålder 2445 ± 31 BP, BC 740–418 (kalibrerat med 1 sigma), BC 751–409 (kalibrerat med 2 sigma) (Ua-78572).

Datering: Typologiskt och ¹⁴C-datering yngre bronsålder/förromersk järnålder

Figur 19a. Hus 1 placering inom undersökningsområdet. Skala 1:2500

Figur 19b. Hus 1 skala 1:200

Figur 19c. Hus 1 med anläggningsnummer skala 1:200

Hus 2

Hus 2 påträffades i sydöstra delen av undersökningsområdet. Det är oklart om det är västra delen av huset som påträffades eller om huset ursprungligen fortsatte både åt väster och öster. Fyra tydliga takbärande stolpar var bevarade samt delar av vägglinje. Avtrycken efter de takbärande stolphålen mätte mellan 0,3–0,4 meter i diameter och djupen mätte 0,1–0,25 meter. Väggstolparna var av lite mindre dimensioner. Stolphålens fyllning var brun humös sand.

Typ: Treskeppigt

Form: Rak, avsmalnande mittparti

Orientering: VNV–OSO

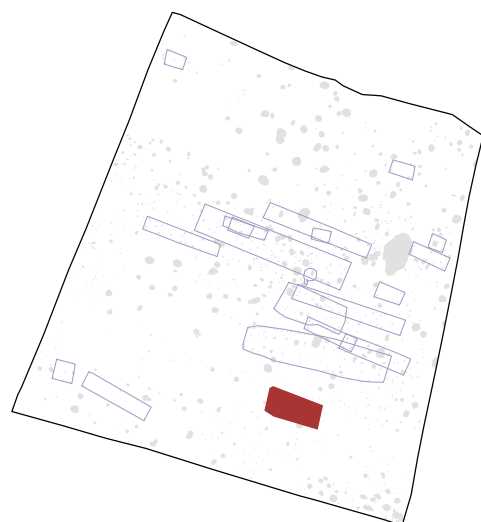
Längd: 11 meter är bevarat i den västra delen.

Bredd: 5,3 meter

Takbärande stolpar: 4, möjligen 6 (se nedan i stycket övrigt).

Bockbredd, V–Ö: 1,9/1,55 meter

Spann mellan bockpar, V–Ö: 2,25 meter

Figur 20a. Hus 2 placering inom undersökningsområdet.
Skala 1:2500

Vägglinje: 27 väggstolpar, och 3 inre konstruktioner, strax innanför vägglinjen.

Avstånd mellan vägg och takbärande stolpar: 1–1,55 meter

Ingång: –

Fynd: Bränt ben (F123), fragment spik/söm (F115), yngre förromersk/ äldre järnålders keramik (F222), äldre järnålderskeramik (Fynd 120).

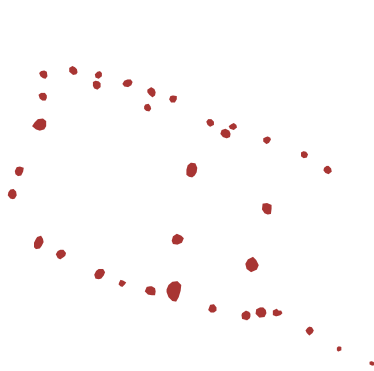
Makrofossilanalys: –

¹⁴C-analys: –

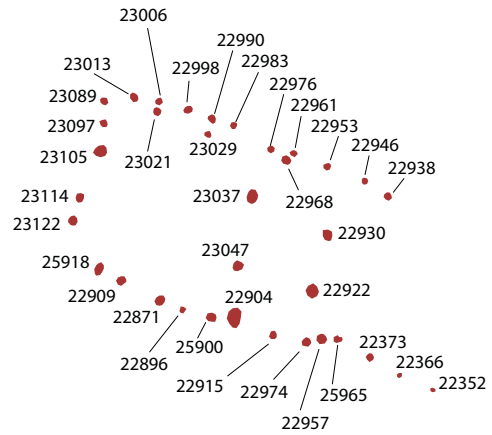
Datering: Förslagsvis bildar hus 2 en gårdsenhet tillsammans med hus 3, som dateras till romersk järnålder (möjligen äldre romersk järnålder).

Liknande gårdsenheter har påträffats bland annat i Nyby (Kadefors 2016) och i Trulstorp Laholms lfs RAÄ 199 (Wranning 1995).

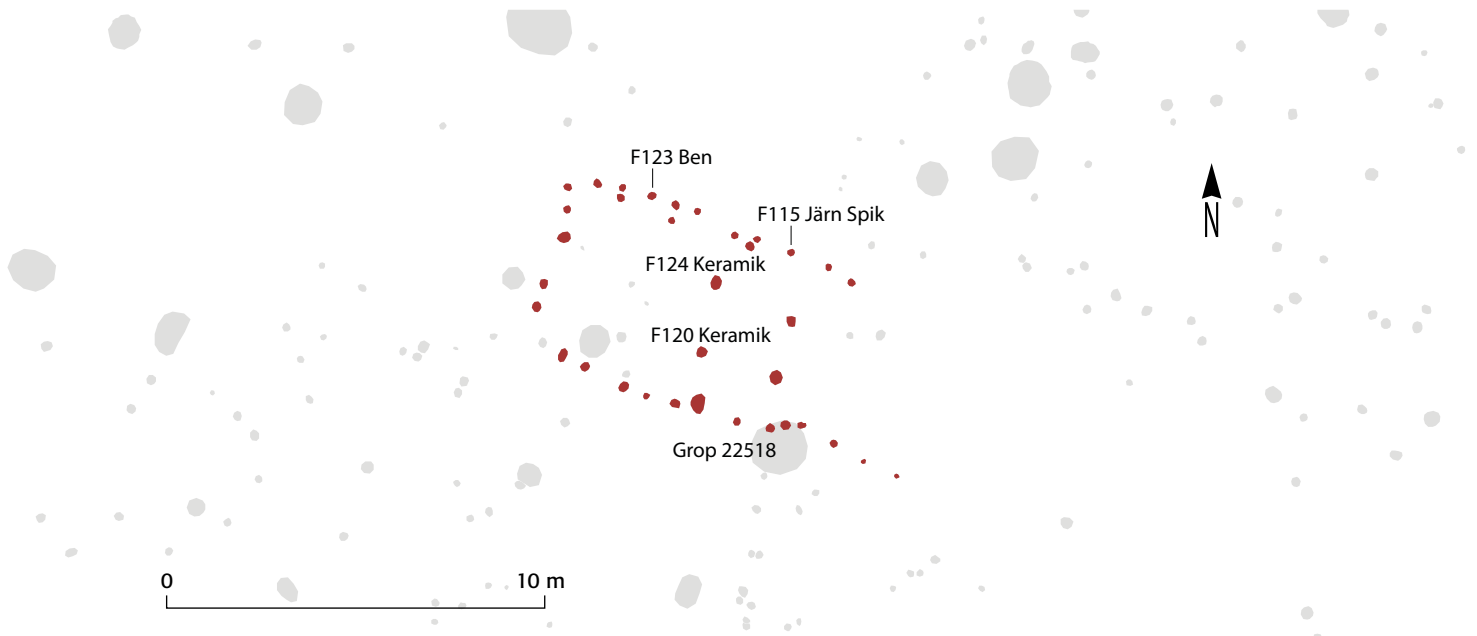
Övrigt: I fält tolkades stolphålen 23114 och 23105 som två möjliga takbärande stolpar. De låg med mindre avstånd mellan sig (1,35 meter) än övriga takbärande par i huset. De kan även ha utgjort en del av husets västra gavel. Det fanns en stor grop (22518) i husets södra vägglinje. Men det har inte kunnat fastslås om gropen är yngre eller äldre än huset. Vid flottering av jordprov insamlad från gropen påträffades sädeskorn.

Figur 20b. Hus 2 skala 1:200

Figur 20c. Hus 2 med anläggningsnummer skala 1:200

Figur 20d. Hus 2 med fynd samt anläggningar skala 1:200

Hus 3

Hus 3 var beläget strax norr om hus 2. Detta hus var undersökningens till ytan största hus, trots att tydliga vägglinjer saknades i partier i husets östra och södra del.

Typ: Treskeppigt

Form: Konvext

Orientering: Ö-V

Längd: 28,2 meter

Bredd: cirka 7 meter

Takbärande stolpar: 14

Bockbredd, V-Ö: 2,1/ 2,99/ 3,03/ 3,03/ 3,08/ 2,99/ 2,55 meter

Spann mellan bockpar, V-Ö: 4,02/ 3,88/ 3,84/ 4,26/ 4,15/ 4,0 meter

Vägglinje: 40 väggstolpar, 10 stolpar till inre konstruktioner

Avstånd mellan vägg och takbärande stolpar: 1,2–1,75 meter

Ingång: Finns flera möjliga platser för ingångar

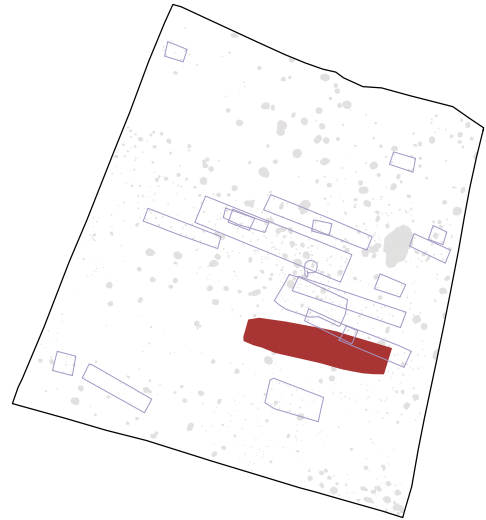
Fynd: Äldre järnålderskeramik (F91, F125, F133, F135, F138, F211, F212, F215), bränd lera, infodring (F126), yngre romersk järnålders keramik (F129), äldre romersk järnålderskeramik (F130), äldre järnålderskeramik fragment av kopp (F131, F137), äldre järnålderskeramik lösfynd på alven i huset (F132), bränt ben (F134), flintavslag, möjligen skrapa (F213), järnålderskeramik (F214) och lerpärla (F226).

Makrofossilanalys: –

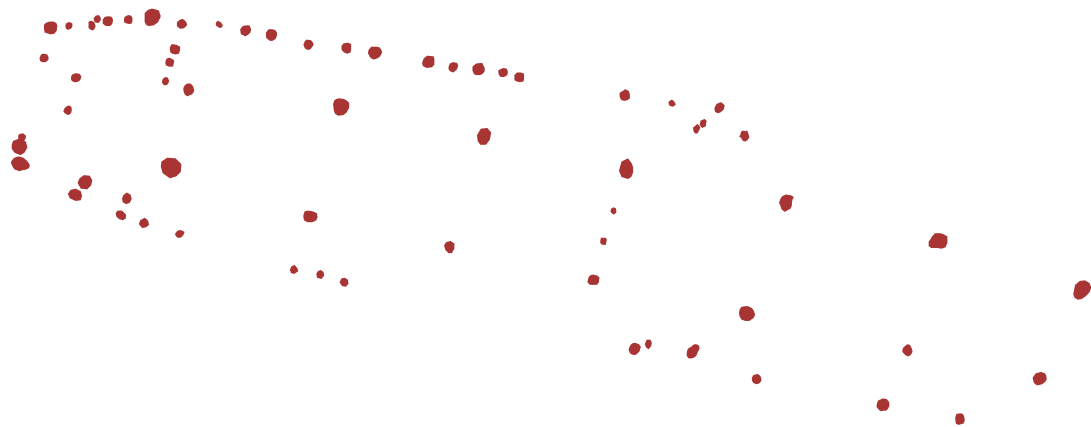
¹⁴C-analys: –

Datering: Typologiskt: äldre romersk järnålder. Bland fynden i huset finns inslag av yngre och äldre romersk keramik. Det fanns en härd (8952) i husets norra vägglinje som daterats till förromersk järnålder (Ekträ, 2192±30 BP, BC 366–167, kalibrerad med 2 sigma och BC 353–178, kalibrerad med 1 sigma, Ua-78560), men det har inte gått att fastställa om härden verkligen skar huset eller om tvärtom. Det fanns även en härd (23568) i den södra vägglinjen. Härden överlagrade stolphål 27969 men det är oklart om stolphålet utgjorde del av den södra väggen, då det låg lite söder om de övriga väggstolparna.

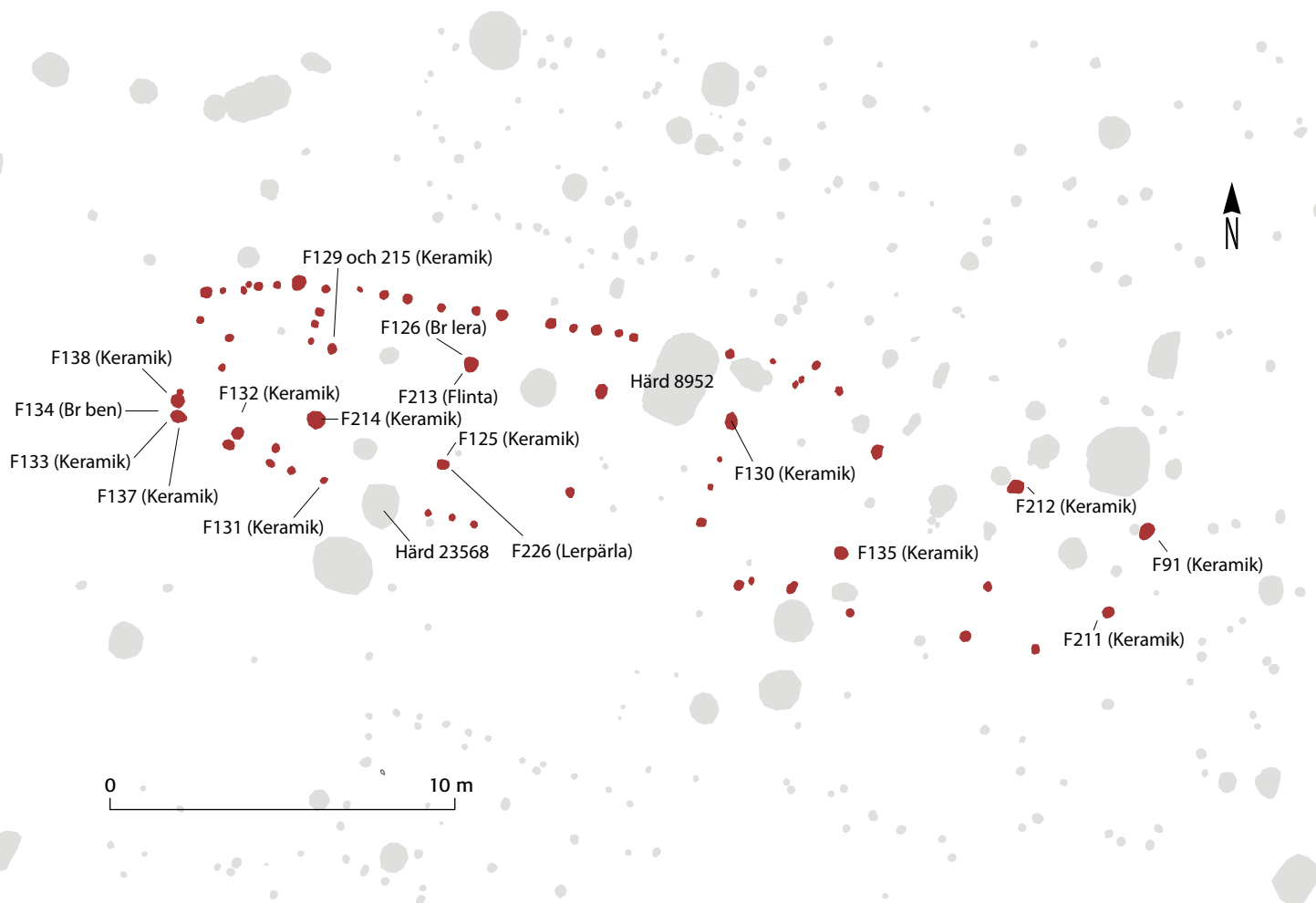
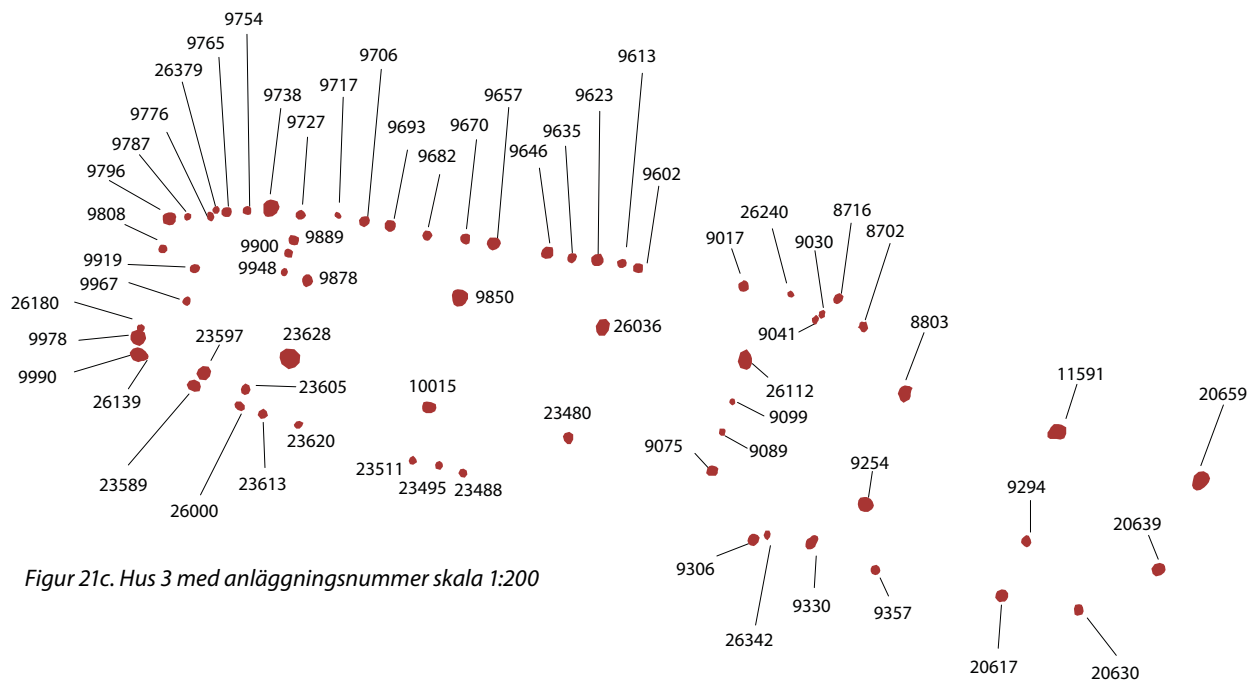
Övrigt: Hus 3 skärs av hus 4 och 5 i husets norra del. Hus 3 bildar troligen en gårdsenhet tillsammans med hus 2.

Figur 21a. Hus 3 placering inom undersökningsområdet. Skala 1:2500

Figur 21b. Hus 3 skala 1:200

Hus 4

Hus 4 låg i hus 3 nordöstra del. Det var endast de takbärande stolphålen som återstod av huset och utmärkande för dem var att fyllningen innehöll rikligt med bränd och sintrad lera. Ett av stolphålen (8897) innehöll 3758 gram bränd lera som tolkades ha varit del av ugnsvägg. Grop 20901 innehöll 1786 gram bränd lera, även den tolkad som ugnsvägg. Ett jordprov från stolphål 8897 som analyserades uppvisade ett rikligt innehåll på makrofossil och då speciellt emmer/spelt, vilket daterades till folkvandringstid. De takbärande stolparnas diameter var cirka halvmeter, förutom det längst i sydost som mätte cirka 1 meter i diameter. Djupen mätte cirka 0,35 meter.

Typ: Treskeppigt

Form: Rak

Orientering: VNV–OSO

Längd: 13,5 meter

Bredd: ? Bredd på takbärande stolpar: 2,78 meter

Takbärande stolpar: 8

Bockbredd, V–Ö: 2,05/ 2,10/ 2,10/ 2,10 meter

Spann mellan bockpar, V–Ö: 4,4/ 4,35/ 3,4 meter

Vägglinje: –

Avstånd mellan vägg och takbärande stolpar: –

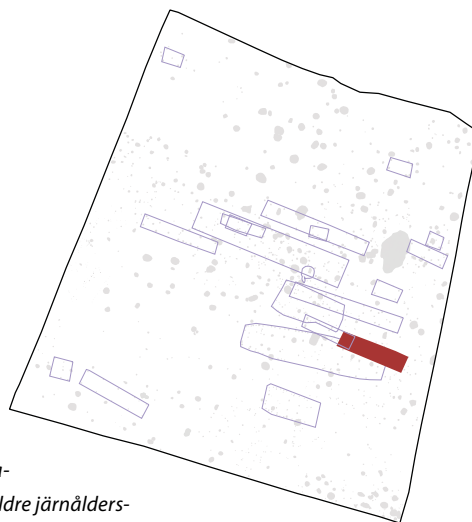
Ingång: –

Fynd: Flinta (F79), glättsten (F85), järnålderskeramik (F87), yngre förromersk järnålders keramik (F88), keramik (F89), bränd lera, infodring till ugn? (F94), äldre järnålders keramik (F101), bränd lera, infodring (F146), keramik (F223), bränd lera, ugnsvägg (F224), äldre järnålderskeramik (F225), bränd lera, ugnsvägg (F230) och bränd lera, ugnsvägg (F258)

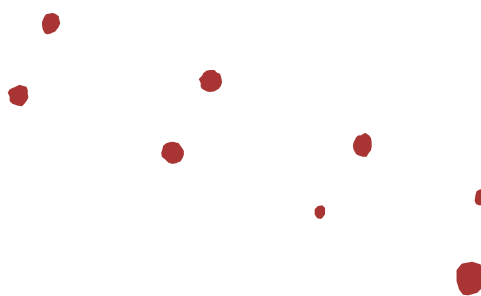
Makrofossilanalys: Jordprov insamlat i takbärande stolpe 8897 innehöll skalkorn (*Hordeum distichon/vulgare*, skalklätt), rikligt med emmer/spelt (*Triticum dicoccon/spelta*), havre (*Avena spec.*), obestämt sädeslag (*Cerealia indet.*), svinmålla (*Chenopodium album*), åkerbinda (*Fallopia convolvulus*), hassel (*Corylus avellana*), fräken (*Equisetum*), gräs (*Poaceae*) och 1 fiskfjäll.

¹⁴C-analys: Emmer/spelt insamlat i takbärande stolphål 8897 daterades till 1538 ±31 BP, 441–586 AD (kalibrerat med 1 sigma), 434–599 AD (kalibrerat med 2 sigma), Ua-78566, det vill säga folkvandringstid övergång till vendeltid.

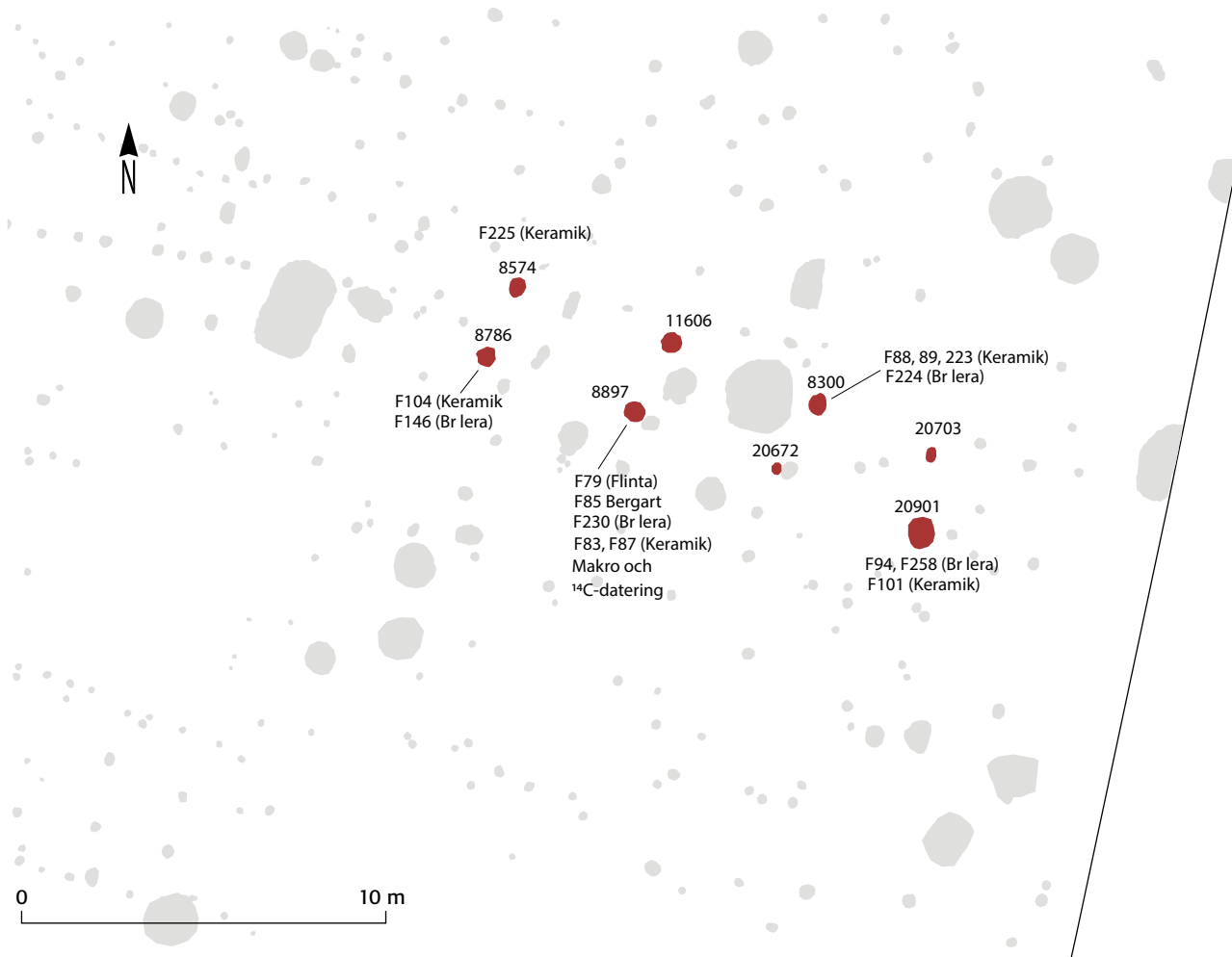
Datering: Folkvandringstid

Figur 22a. Hus 4 placering inom undersökningsområdet. Skala 1:2500

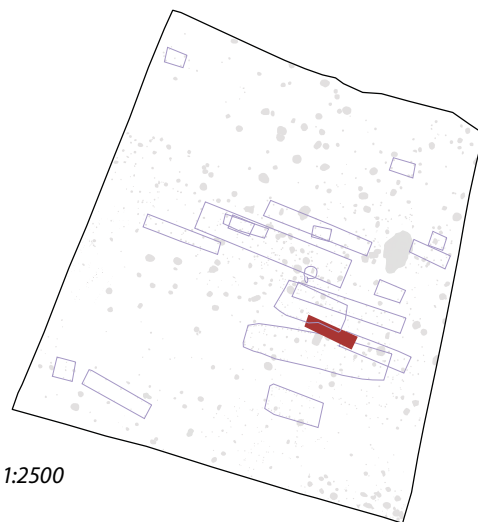
Figur 22b. Hus 4 skala 1:200

Figur 22c. Hus 4 med fynd skala 1:200

Hus 5

Hus 5 låg i hus 4 västra förlängning och hade även samma riktning. Det som återstod av huset utgjordes av sex takbärande stolphål som samtliga var ovala i formen. Speciellt paret längst i öster var mycket distinkt i deras ovala form. De takbärande stolphålen längd varierade mellan 0,42–0,76 meter och bredden 0,2–0,46 meter. Djupen var 0,26–0,44 meter. Fyllningen utgjordes av mörkbrun humös sand. Ett av stolphålen (27432) utmärkte sig genom att innehålla bränd lera och vara stenskott.

Figur 23a. Hus 5 placering inom undersökningsområdet. Skala 1:2500

Typ: Treskeppigt

Form: Rak

Orientering: VNV–OSO

Längd: 10 meter

Bredd: ? Bredd på takbärande stolpar: 2,9 meter

Takbärande stolpar: 6 stycken

Bockbredd, V–Ö: 1,55/ 2,5/ 1,8 meter

Spann mellan bockpar, V–Ö: 5,20/ 4,6 meter

Vägglinje: –

Avstånd mellan vägg och takbärande stolpar: –

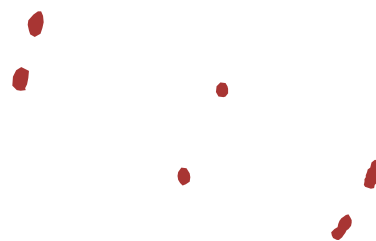
Ingång: –

Fynd: –

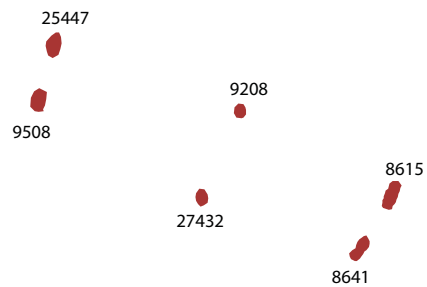
Makrofossilanalys: I stolphål 8615 påträffades korn (*Hordeum distichon/vulgare*) och obestämt sädeslag (*Cerealia indet.*).

¹⁴C-analys: –

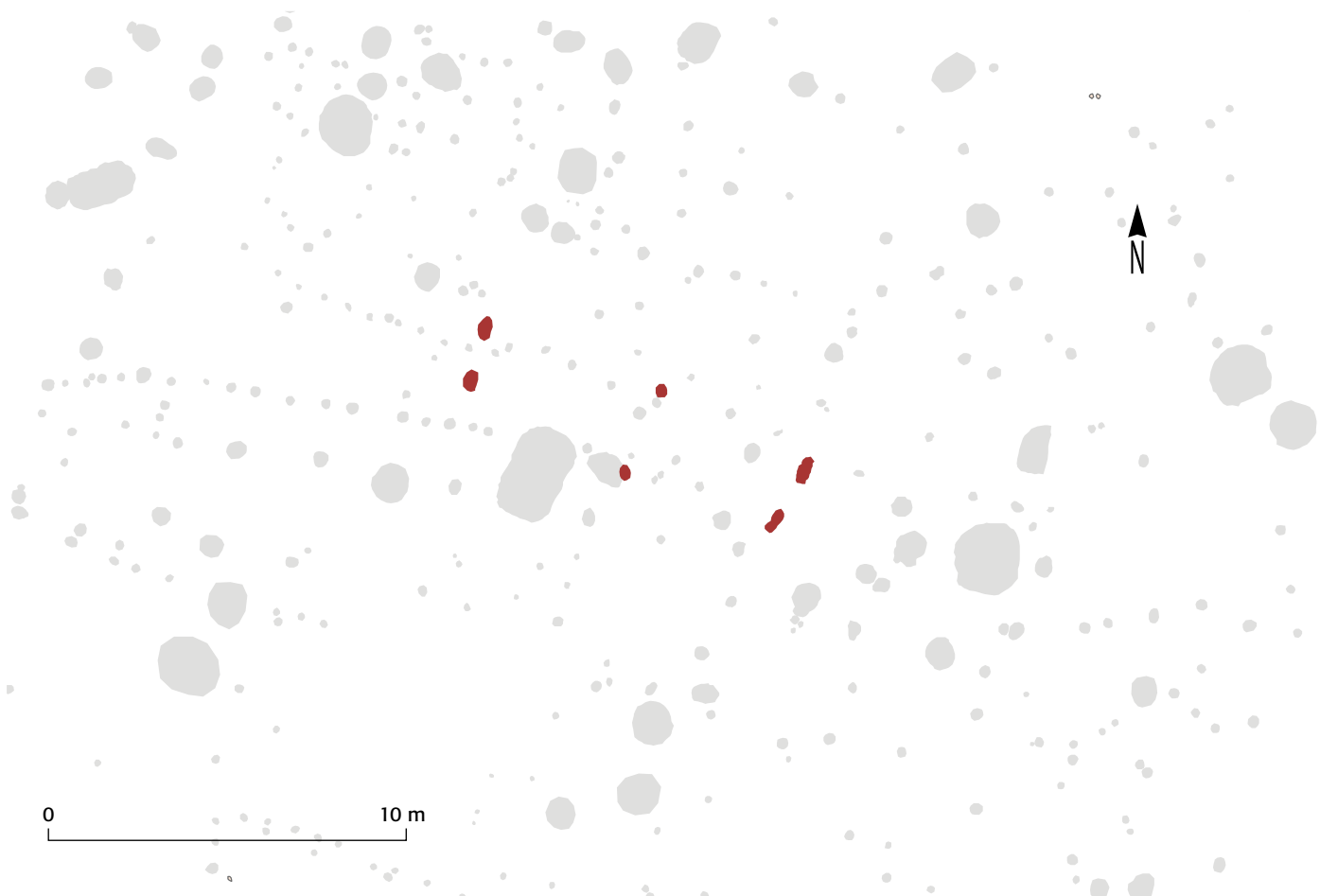
Datering: Typologiskt: Folkvandringstid.

Figur 23b. Hus 5 skala 1:200

Figur 23c. Hus 5 med anläggningsnummer skala 1:200

Figur 23d. Hus 5 med anläggningar skala 1:200

Hus 6

Hus 6 låg placerat i västra delen av och ganska centralt i undersökningsområdet. Huset låg självt och skars inte av ytterligare byggnader. Det som återstod av huset utgjordes av tio takbärande stolphål. De takbärande stolphålen var rejäla, med diametrar på runt 0,4 meter. Någon stolpe mätte cirka 0,7 meter. Djupen var mellan 0,23–0,44 meter, men lejonparten var mellan 0,3–0,4 meter djupa. Fyllningarna utgjordes av mörkbrunrå humös sand.

Typ: Treskeppigt

Form: Rak, svagt konvext

Orientering: VNV–OSO

Längd: 15,5 meter

Bredd: ? Bredd på takbärande stolpar: 2,4 meter

Takbärande stolpar: 10 stycken

Bockbredd: V–Ö 1,77/ 1,72/ 1,98/ 2,0/ 1,76 meter

Spann mellan bockpar, V–Ö: 2,95/ 4,75/ 3,75/ 3,2 meter

Vägglinje: –

Avstånd mellan vägg och takbärande stolpar: –

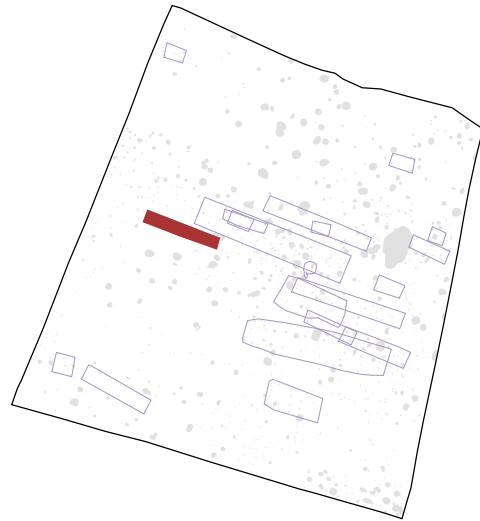
Ingång: –

Fynd: Yngre bronsålder/förromersk järnålderskeramik (F136), äldre järnålderskeramik (F128) och bränt ben (F218). Fragment av tunt bleck i Cu-legering (F33) påträffades vid metalldetektering av den ovanliggande matjorden, strax söder om takbärande stolphål 3821.

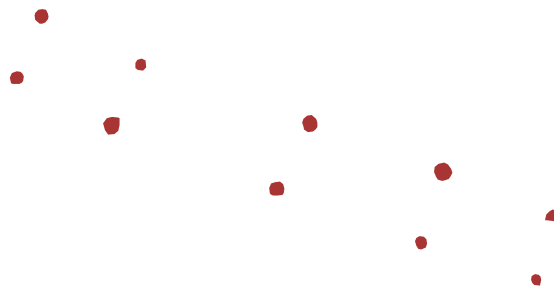
Makrofossilanalys: –

¹⁴C-analys: Ek (*Quercus sp.*) insamlat i takbärande stolphål 3704 dateras till romersk järnålder (250 – 408 AD kalibrerat med 2 sigma, Ua-78556).

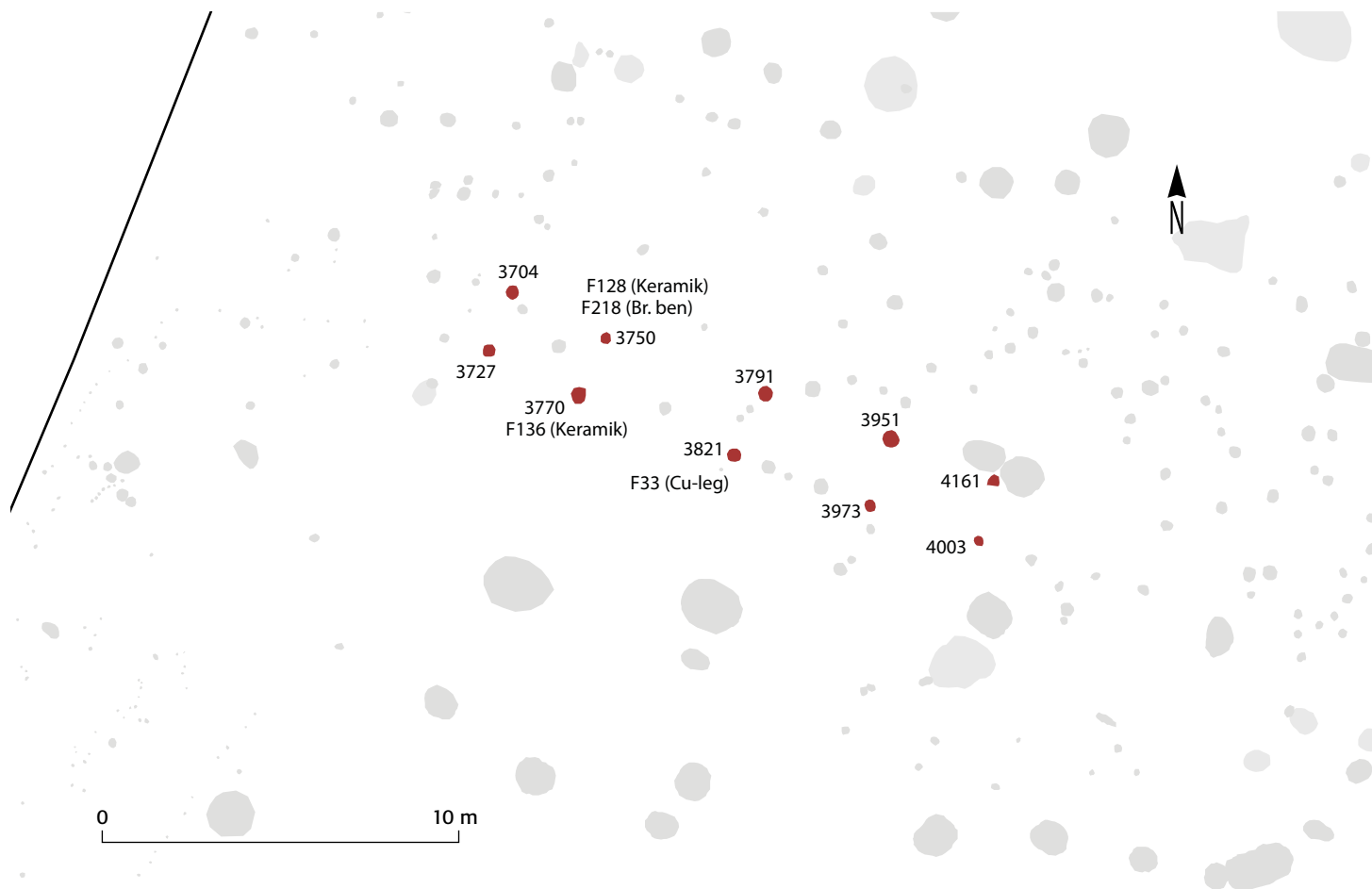
Datering: ¹⁴C-datering: Romersk järnålder

Figur 24a. Hus 6 placering inom undersökningsområdet. Skala 1:2500

Figur 24b. Hus 6 skala 1:200

Figur 24c. Hus 6 med anläggningsnummer och fynd skala 1:200

Hus 7

Mitt i undersökningsområdet, strax söder om hus 8 och 13 påträffades resterna av en byggnad som urskiljde sig från övriga genom att vara tvåskeppigt och längre än övriga hus. Huset utgjordes av tio stolphål. Stolphålens diametrar var mellan 0,25–0,4 meter och djupen var mellan 0,3–0,4 meter. Merparten av de undersökta stolphålen var stenskodda och av större dimensioner (cirka 0,4 i diameter och 0,4 meter djupa). Fyllningen utgjordes av gråbrun humös sand.

Typ: Tvåskeppigt

Form: Rak

Orientering: VNV–OSO

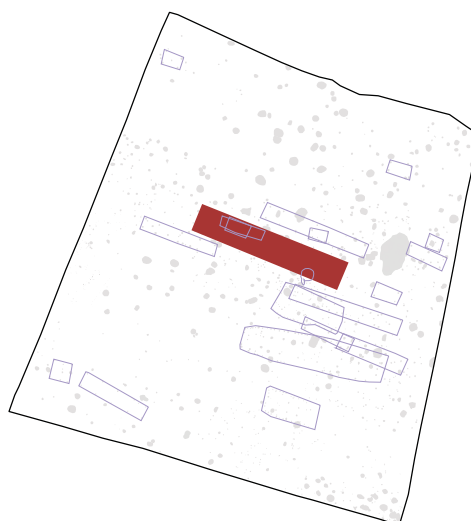
Längd: 29,53 meter

Bredd: ?

Takbärande stolpar: 10

Bockbredd: –

Spann mellan takbärande stolpar: 3,54/ 3,28/ 3,19/ 3,32/ 3,34/ 3,16/
3,34/ 3,10/ 3,10 meter

Figur 25a. Hus 7 placering inom undersökningsområdet. Skala 1:2500

Vägglinje: –

Avstånd mellan vägg och takbärande stolpar: –

Ingång: –

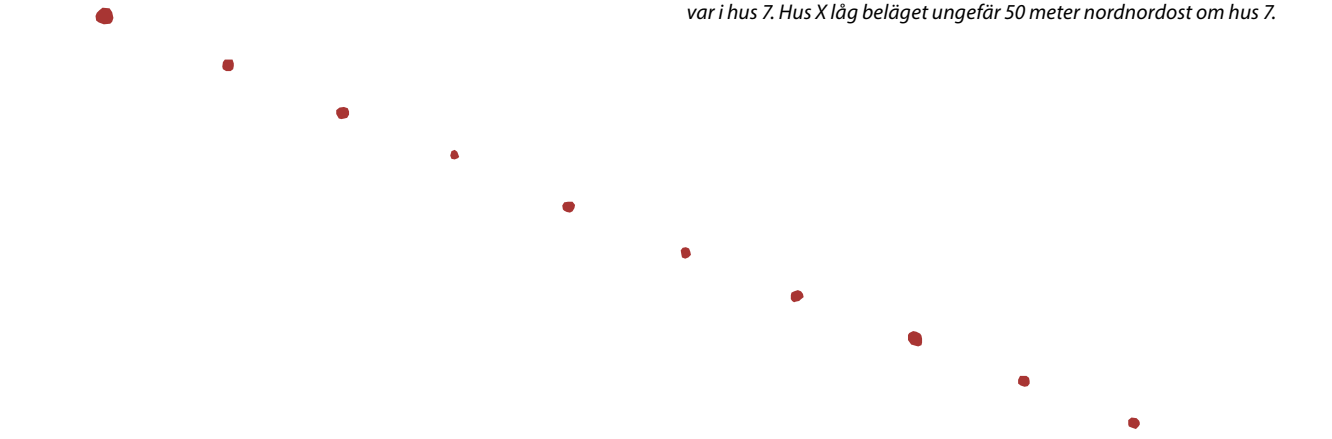
Fynd: Äldre järnålderskeramik (F47 och F227) i stolphål 5394. Äldre järnålderskeramik (F162) och bränd lera, ugnsvägg (F163) i stolphål 26540.

Makrofossilanalys: –

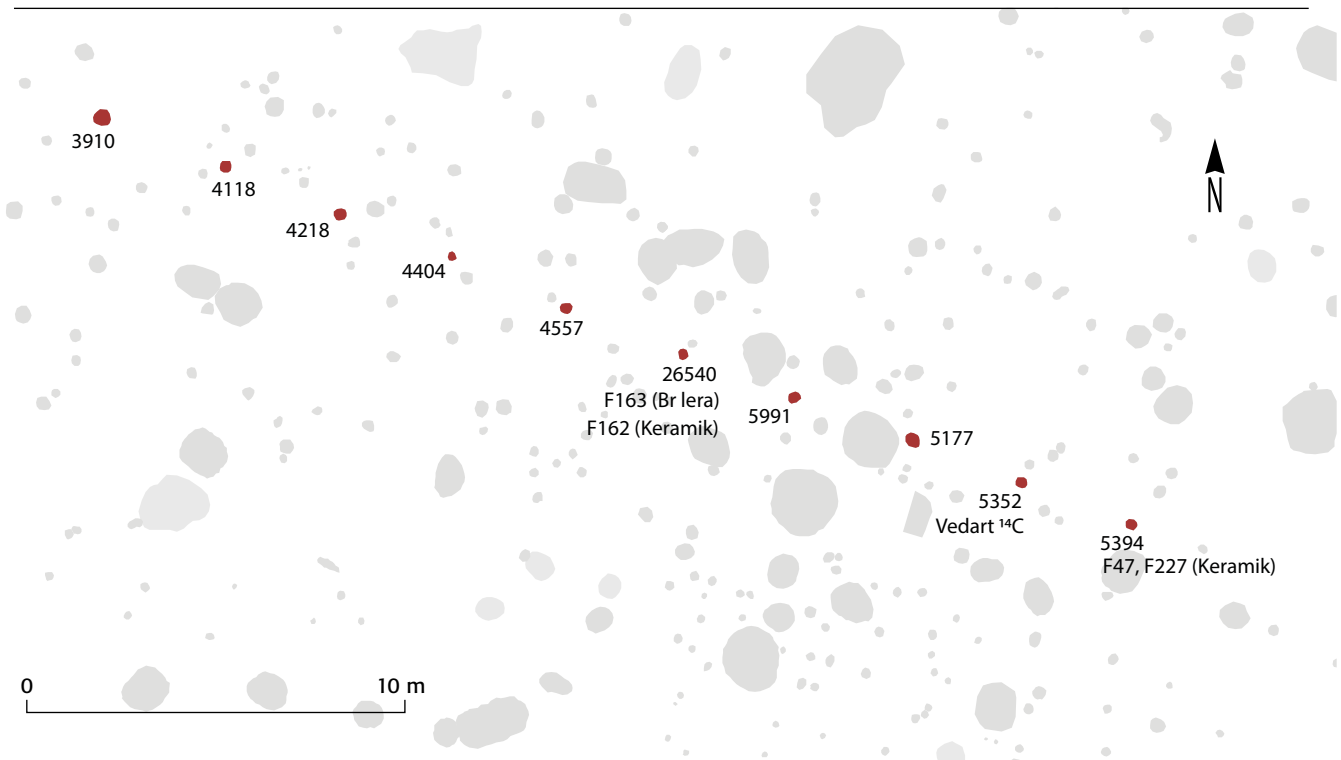
¹⁴C-analys: Lind (*Tilia* sp.) i stolphål 5352 daterades till övergången mellan förromersk och romersk järnålder 171 BC – 6 AD kalibrerat med 2 sigma, Ua-78564.

Datering: Förromersk järnålder

Övrigt: En tvåskeppig byggnad med mycket överensstämmande dimensioner på avstånden mellan stolphälarna har påträffats i L1997:7038 (Laholms lfs RAÄ 203) i fastigheten Mellby 14:1, som är belägen 3,6 kilometer i nordost. Två härdar och en grop daterades till förromersk järnålder (Fors & Viking 1995). Vid 1991 års grävning påträffades en byggnad, hus X, som föreslås vara resterna efter en tvåskeppig byggnad. Tre av husets takbärande stolpar påträffades samt norra vägglinjen, men inga parställda stolpar hittades, varför huset föreslogs att vara i en tvåskeppig konstruktion. Dock är avstånden mellan de tre takbärande stolparna lite mindre (2,5–3 meter) mellan varandra än de var i hus 7. Hus X låg beläget ungefär 50 meter nordnordost om hus 7.

Figur 25b. Hus 7 skala 1:200

Figur 25c. Hus 7 med anläggningsnummer och fynd skala 1:200

Hus 8

Precis norr om hus 7s takbärande stolphålsrad, var hus 8 beläget. Stolphålen mätte mellan 0,27–0,4 meter i diameter och djupen mellan 0,25–0,4 meter. Fyllningen var mörkbrun humös sand.

Typ: Treskeppigt

Form: Rak

Orientering: VNV–OSO

Längd: 8,7 meter

Bredd: ? Bredd på takbärande stolpar: 2,1 meter

Takbärande stolpar: 6 stolpar

Bockbredd: 1,3/ 1,5/ 1,5 meter

Spann mellan bockpar: 3,7/ 4,2 meter

Vägglinje: –

Avstånd mellan vägg och takbärande stolpar: –

Ingång: –

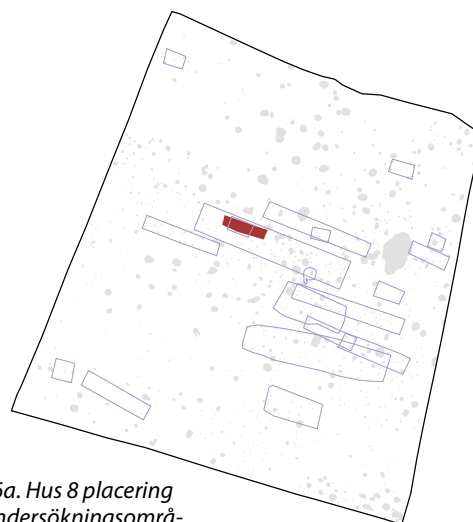
Fynd: Äldre järnålderskeramik (F161, F207), del av en fint glättad keramik-kopp (F165). Strax väster om takbärande stolphål 4468 påträffades lösfynd äldre järnålderskeramik (F159).

Makrofossilanalys: –

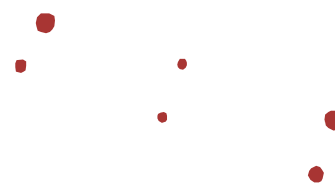
¹⁴C-analys: –

Datering: Typologiskt: Yngre romersk järnålder/Folkvandringstid. Liknar hus 5 och 6 i konstruktionen.

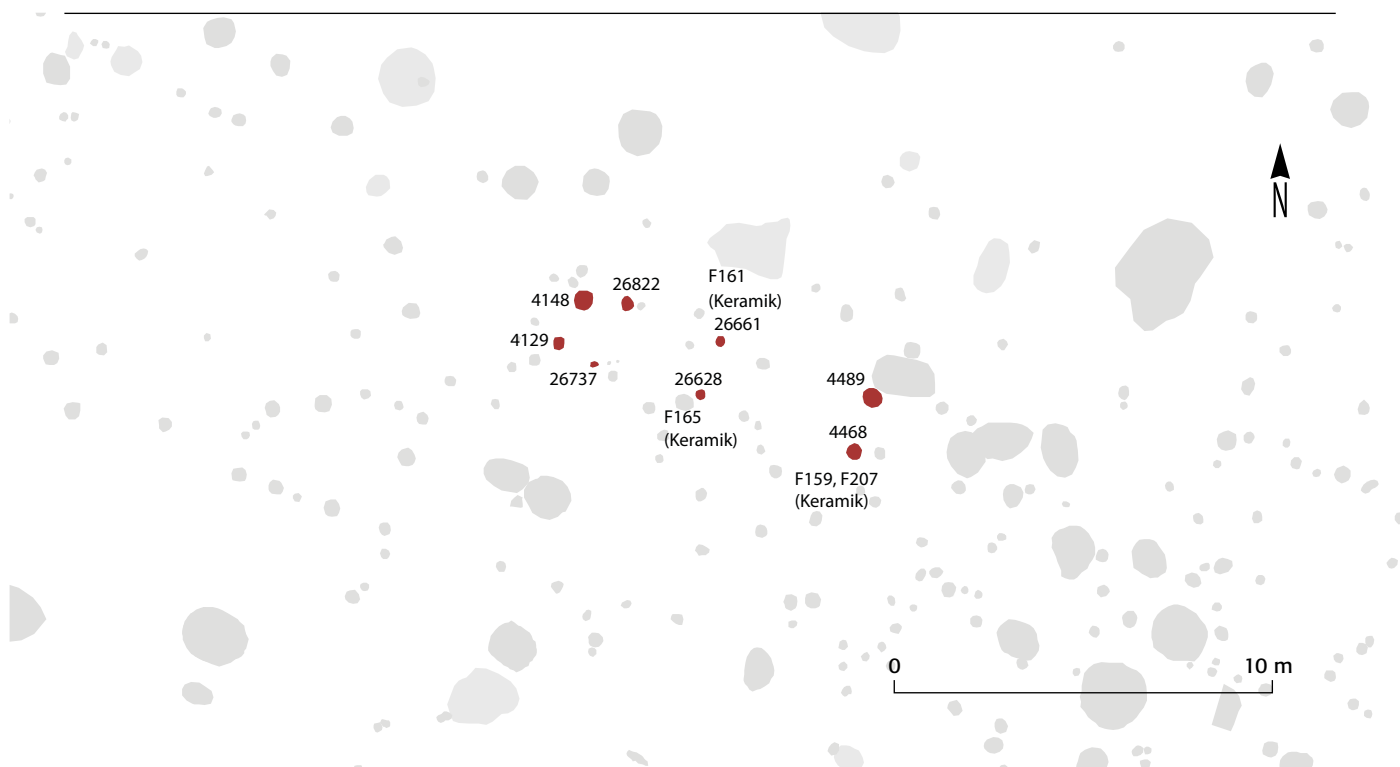
Övrigt: Eventuellt ingår stolphålen 26737 och 26822 som en inre konstruktion i västra delen av hus 8.

Figur 26a. Hus 8 placering inom undersökningsområdet. Skala 1:2500

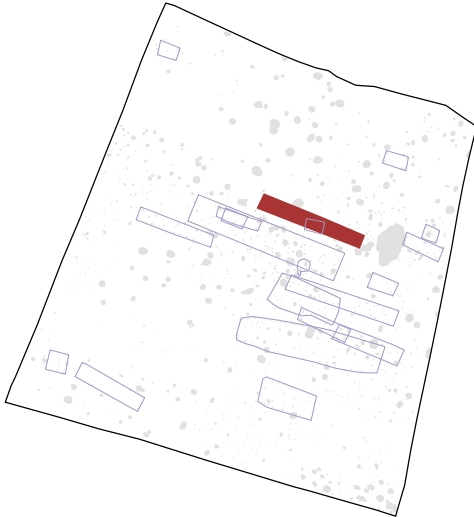
Figur 26b. Hus 8 skala 1:200

Figur 26c. Hus 8 med anläggningsnummer och fynd skala 1:200

Hus 9

Resterna efter ganska stora hus 9 låg norr om hus 7 och 8, väster om lager 11994 med de många härdarna. De takbärande stolparna var av ganska rejäla dimensioner med diametrarna 0,24–0,65 meter, varav merparten mätte cirka 0,35 meter och var mellan 0,2–0,37 meter djupa. Ungefär hälften var stenskodda.

Figur 27a. Hus 9 placering inom undersökningsområdet. Skala 1:2500

Typ: Treskeppigt

Form: Rak

Orientering: VNV–OSO

Längd: 20,75 meter

Bredd: ? Bredd på takbärande stolpar: 3,02 meter

Takbärande stolpar: 12

Bockbredd: 2,38/2,72/2,7/2,51/? / 2,58/2,3 meter

Spann mellan bockpar: 2,66/3,55/3,69/? / 4,24 meter

Vägglinje: –

Avstånd mellan vägg och takbärande stolpar: –

Ingång: –

Fynd: Fynden utgörs främst av skärvor av ej närmare preciserad äldre järnålderskeramik (F200, 208, 210, 216, 217), men det förekommer även yngre förromersk/äldre romersk järnålderskeramik (F204, 234, med facetterad mynning och F51) i ett av de takbärande stolphålen samt i väggstolpen/gropen 3127. I den andra förmodade väggstolpen 3225 påträffades äldre järnålderskeramik (F203 och F12).

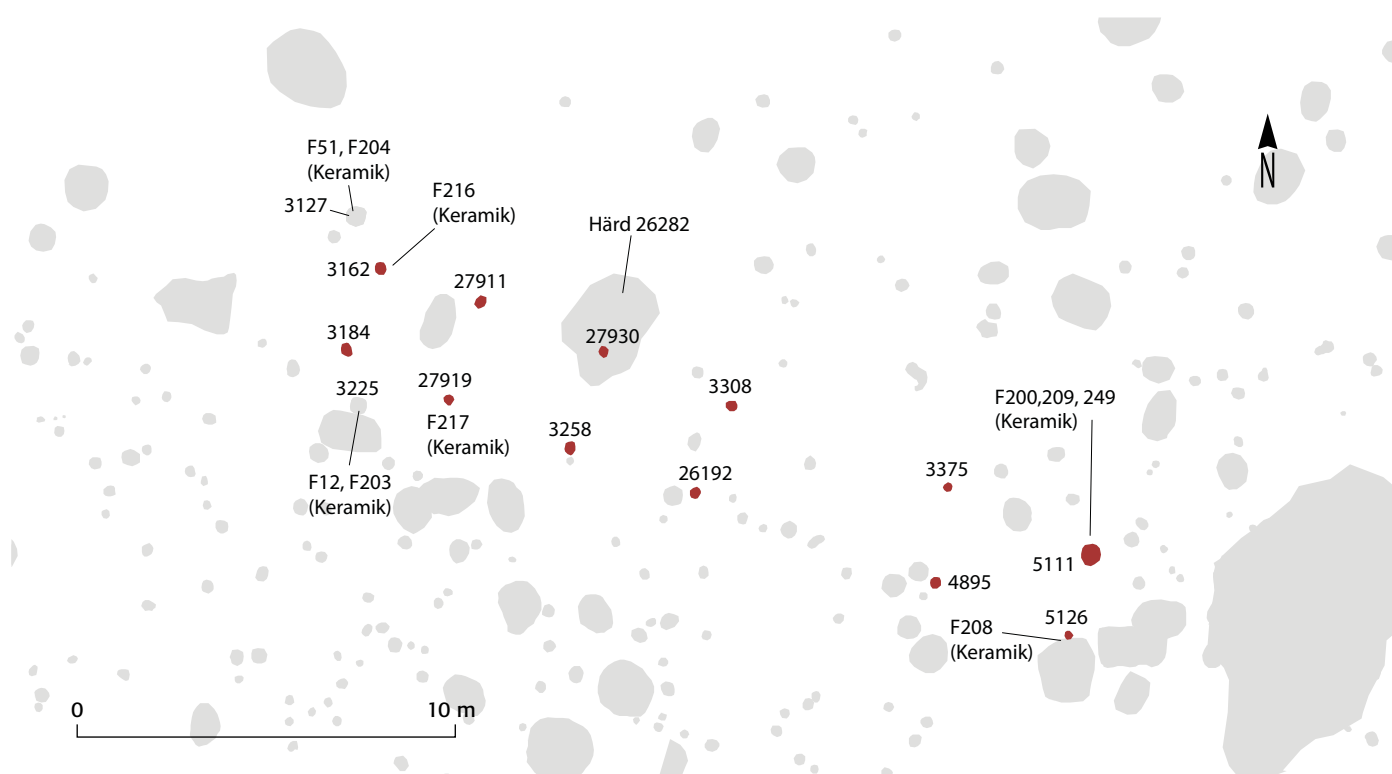
Makrofossilanalys: –

¹⁴C-analys: –

Datering: Äldre än romersk järnålder. Huset skärs och överlagras av härd 26282, där korn daterades till romersk järnålder 199 – 258 (1812 ± 30 BP, Ua- 78570). Typologiskt: Förromersk järnålder.

Övrigt: Eventuellt utgör grop 3127 del av norra väggen och stolphål 3225 en väggstolpe i södra väggen (se figur).

Figur 27b. Hus 9 skala 1:200

Figur 27c. Hus 9 med anläggningsnummer och fynd skala 1:200

Hus 10

Hus 10 var beläget i den nordöstra delen av undersökningsområdet, precis öster om lager 11994, med de många härdarna. Hus 10 utgjordes av rejäla stolphål. Diametrarna i ytan mätte runt 0,4 meter och djupen låg på 0,3–0,5 meter. Flertalet var mellan 0,4–0,5 meter djupa. Två var stenskodda. Ett av stolphålen tangerade östra delen av lager 11994. Stolphål 7617 saknade motsvarande parställd takbärande stolpe, men var lik de övriga och även mycket djup 0,43 meter och tas med i husbeskrivningen.

Typ: Treskeppigt

Form: Rak

Orientering: VNV–OSO

Längd: 7,25 meter

Bredd: ? Bredd på takbärande stolpar: 2,23 meter

Takbärande stolpar: 7 stycken

Bockbredd: 1,6/ 1,8/ ?/ 1,8 meter

Spann mellan bockpar: 3,6/ 3,5 meter

Vägglinje: –

Avstånd mellan vägg och takbärande stolpar: –

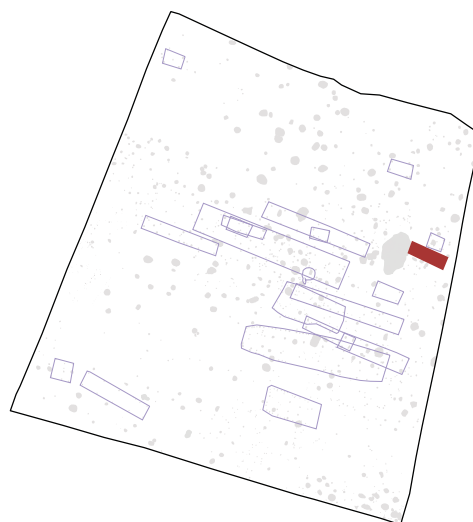
Ingång: –

Fynd: –

Makrofossilanalys: –

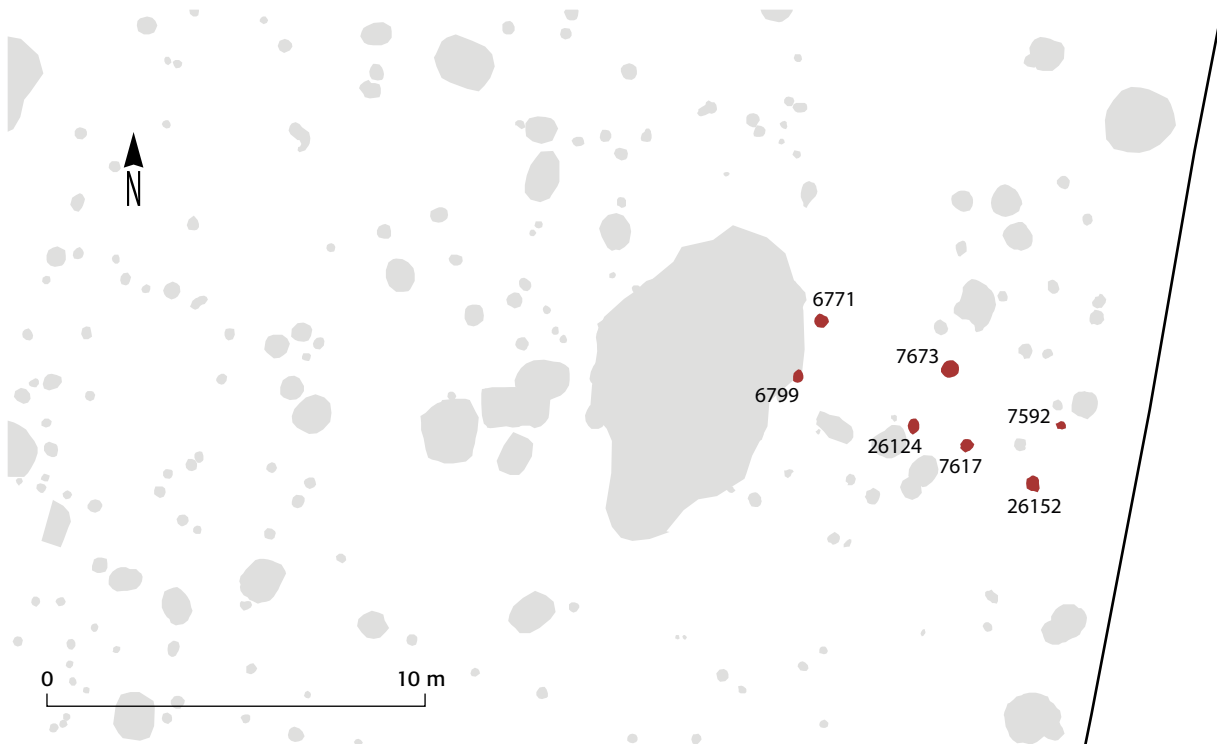
¹⁴C-analys: –

Datering: Typologiskt: Yngre romersk järnålder. Lik hus 8 i konstruktionen.

Figur 28a. Hus 10 placering inom undersökningsområdet. Skala 1:2 500.

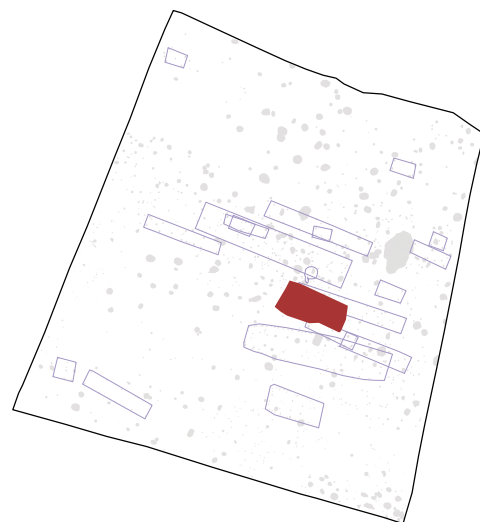
Figur 28b. Hus 10 skala 1:200

Figur 28c. Hus 10 med anläggningsnummer skala 1:200

Hus 11

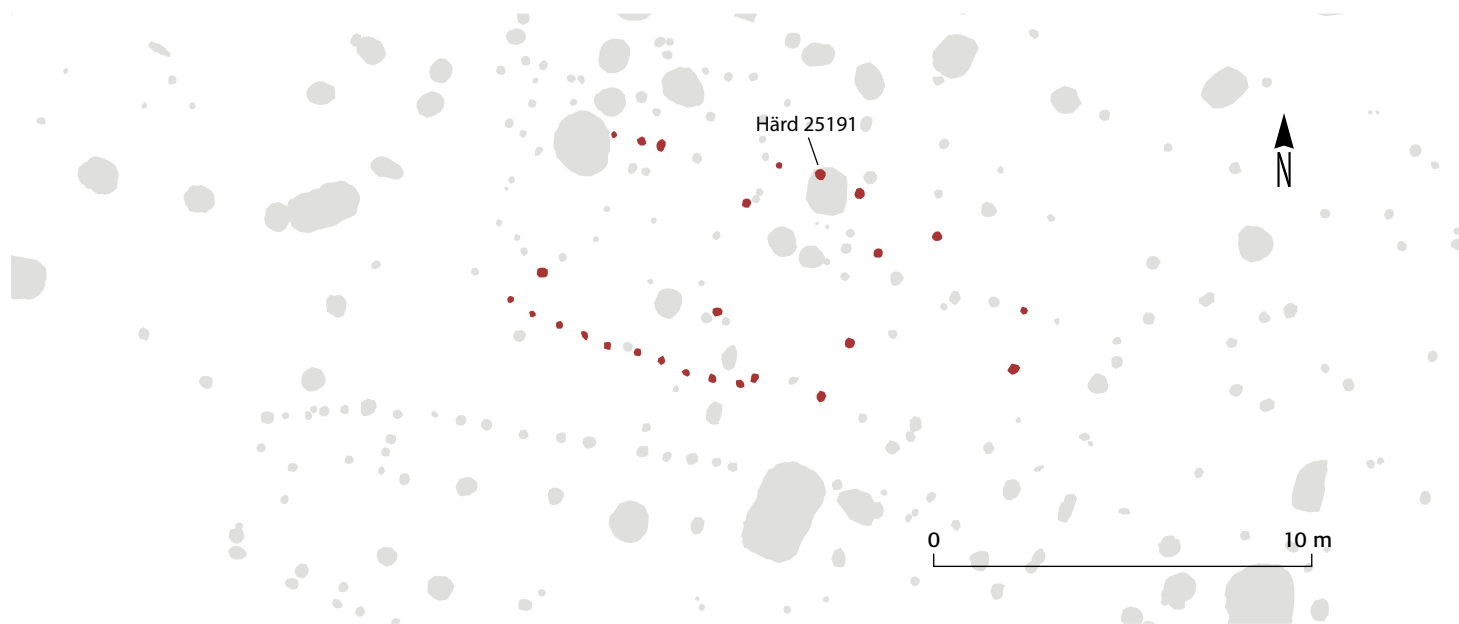
Hus 11s utbredning är lite osäker. I området där hus 11 låg fanns det många stolphål och möjligen var det fler stolphål som kan knytas till huset, men de som tas upp här är de vi kunde konstatera i fält. Det som var tydligast bevarat av byggnaden var den sydvästra vägglinjen. Vägglinjen svängde inåt vid en förmodad ingång. Här presenteras ett förslag på takbärande inre konstruktion.

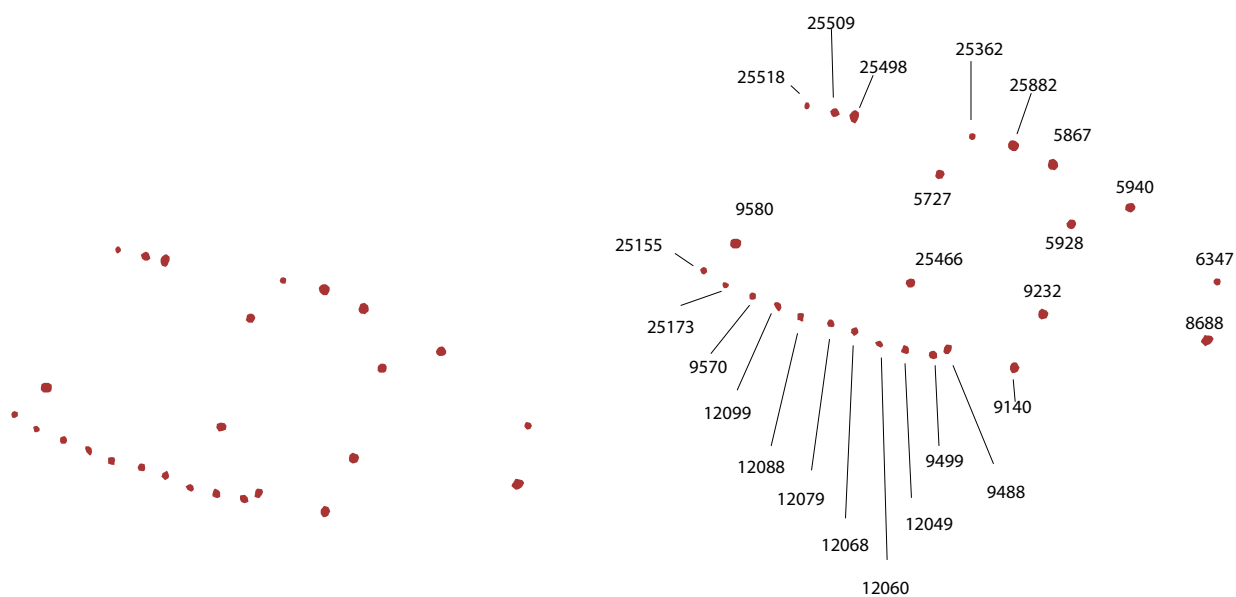
Figur 29a. Hus 11 placering inom undersökningsområdet. Skala 1:2500

Typ: Treskeppigt
Form: Konvext
Orientering: VNV–OSO
Längd: 13,5 meter
Bredd: 6,25 meter
Takbärande stolpar: 7 stolphål
Bockbredd: ?/3/ 2,53/ 1,56 meter
Spann mellan bockpar: ?/ 3,72/ 4,15 meter
Vägglinje: Södra vägglinjen: 12 stolphål. Norra vägglinjen: 8 stolphål

Avstånd mellan vägg och takbärande stolpar: cirka 1–1,15 meter
Ingång: Möjligen i södra vägglinjen
Fynd: –
Makrofossilanalys: –
¹⁴C-analys: –
Datering: Härd 25191 (som dateras till förromersk järnålder 516–361 BC) överlagrar hus 11s norra vägglinje. Huset föreslås en datering till övergången mellan yngre bronsålder och förromersk järnålder.

Figur 29b. Hus 11 i undersökningsområdet skala 1:200

Figur 29c. Hus 11 skala 1:200

Figur 29d. Hus 11 med anläggningsnummer skala 1:200

Hus 12

I det sydvästra hörnet i undersökningsområdet påträffades hus 12, ett fyrstolpshus med en stolpe centralt placerad i mitten. Stolphålet i mitten var djupare, 0,36 meter, än övriga som var cirka 0,18–0,2 meter djupa. Mittstolpens fyllning bestod av sotig humös sand, vilket skiljer sig från övriga som utgjordes av humös sand. Stolphålens längd var 0,27–0,38 meter och bredden mellan 0,22–0,3 meter.

Typ: Fyrstolpshus, med en stolpe centralt placerad i mitten.

Form: Kvadratisk?

Orientering: VNV–OSO

Längd: 3,79 meter

Bredd: 3,79 meter

Takbärande stolpar: 5 stolphål

Bockbredd: –

Spann mellan bockpar: –

Vägglinje: –

Avstånd mellan vägg och takbärande stolpar: –

Ingång: –

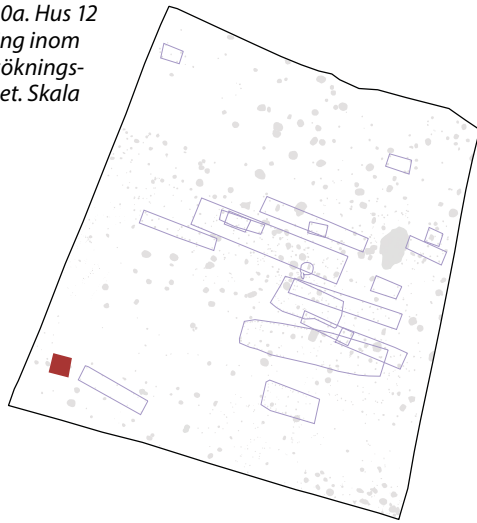
Fynd: –

Makrofossilanalys: –

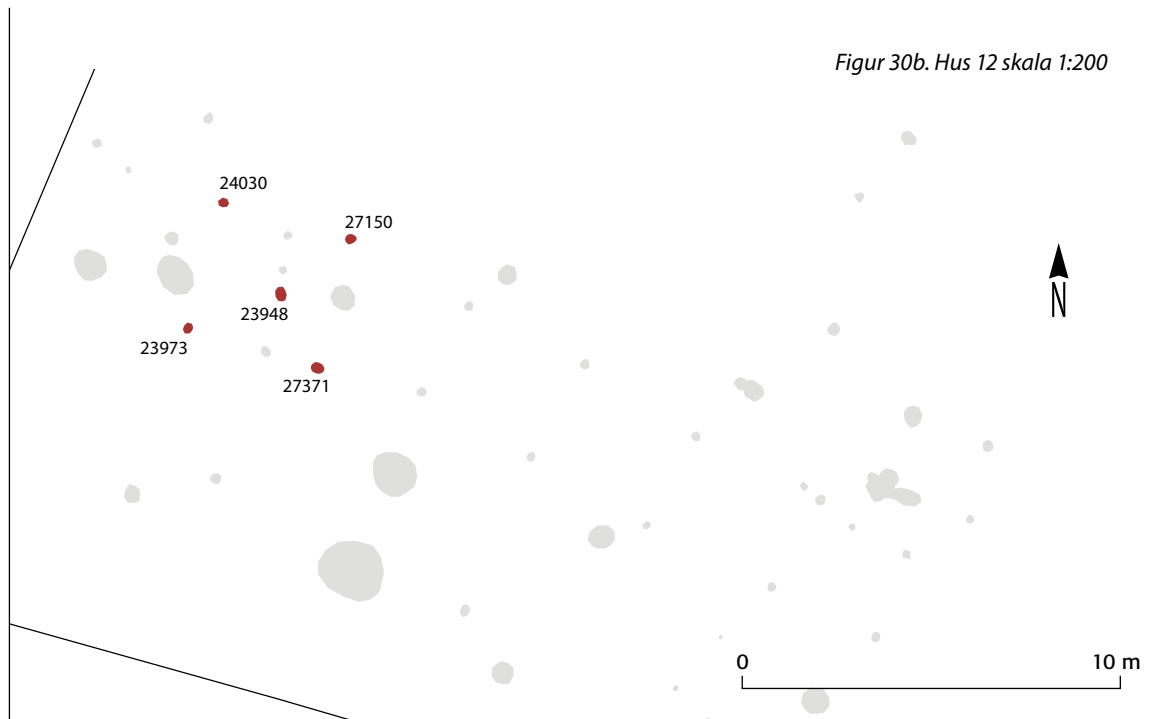
¹⁴C-analys: –

Datering: Osäker, men möjligen har hus 12 samband med närliggande hus 1 som dateras till yngre bronsålder/förromersk järnålder. Hus 1 låg endast cirka 2–2,5 meter öster om hus 12. Dock hade hus 1 en något annan riktning än hus 12.

Figur 30a. Hus 12 placering inom undersökningsområdet. Skala 1:2500

Figur 30b. Hus 12 skala 1:200

Figur 30c. Hus 12 med anläggningsnummer skala 1:200

Hus 13

Inom hus 8s husområde påträffades fyra stolphål som tolkas tillhöra en fyrstolpsbyggnad, då inga ytterligare stolphål kunde knytas till huset. Det var rektangulärt till formen och stolphålens diameter mätte 0,24–0,28 meter och djupen var mellan 0,25–0,35 meter.

Typ: Fyrstolpshus

Form: Rektangulärt

Orientering: VNV–OSO

Längd: 3,90 meter

Bredd: 2,25 meter

Takbärande stolpar: 4

Bockbredd: –

Spann mellan bockpar: –

Vägglinje: –

Avstånd mellan vägg och takbärande stolpar: –

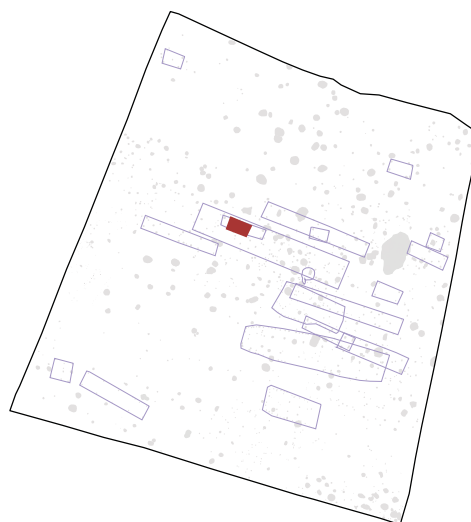
Ingång: –

Fynd: –

Makrofossilanalys: –

¹⁴C-analys: –

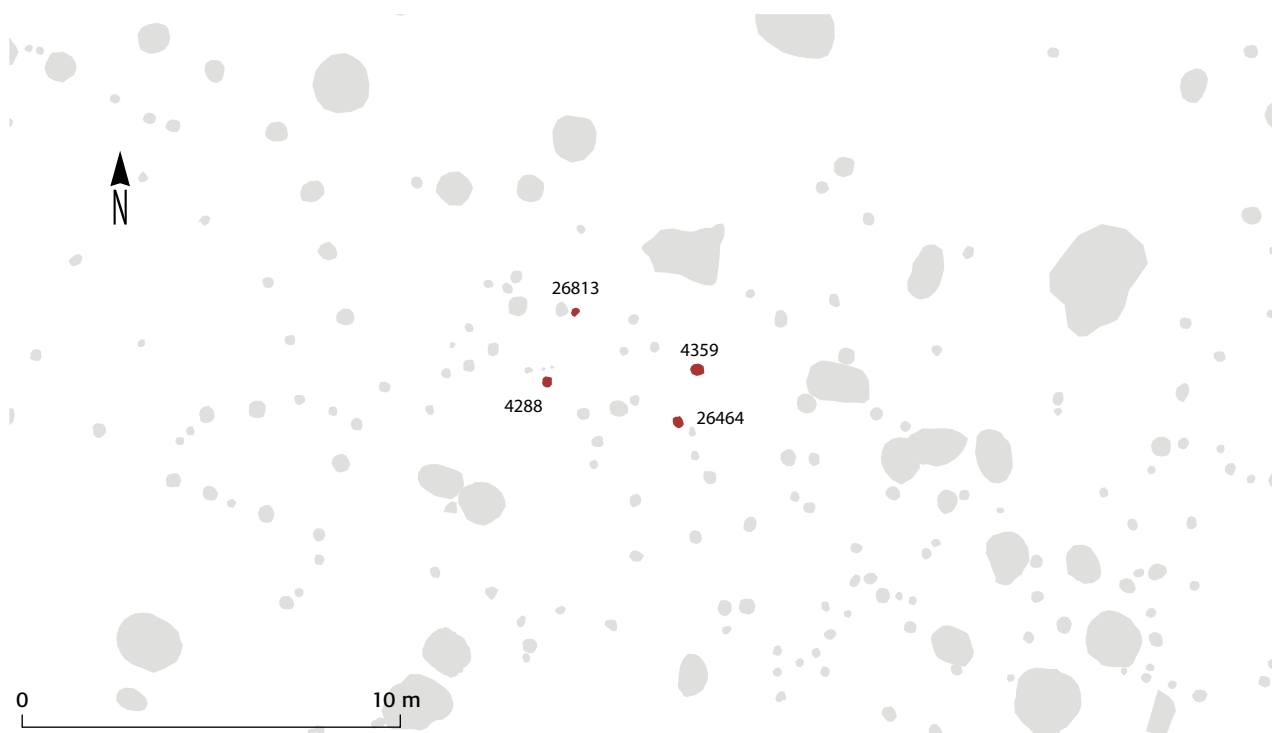
Datering: Fyrstolpshusen hus 13, 14, 16, 17 och 19 påminner om varandra i storlek och konstruktion. Hus 16 och 17 har daterats till romersk järnålder och troligen kan även hus 13, 14 och 19 tillskrivas romersk järnålder.

Figur 31a. Hus 13 placering inom undersökningsområdet.
Skala 1:2500

Figur 31b. Hus 13 skala 1:200

Figur 31c. Hus 13 med anläggningsnummer skala 1:200

Hus 14

Fyrstolpshuset var beläget centralt i hus 9 (som dateras till förromersk järnålder), men med en annan riktning, något mer öst-västlig än hus 9, som ligger i något mer VNV-OSO-riktning.

Typ: Fyrstolpshus

Form: Rektangulärt

Orientering: Ö-V-riktning

Längd: 3,67 meter

Bredd: 2,3 meter

Takbärande stolpar: 4 stycken

Bockbredd: –

Spann mellan bockpar: –

Vägglinje: –

Avstånd mellan vägg och takbärande stolpar: –

Ingång: –

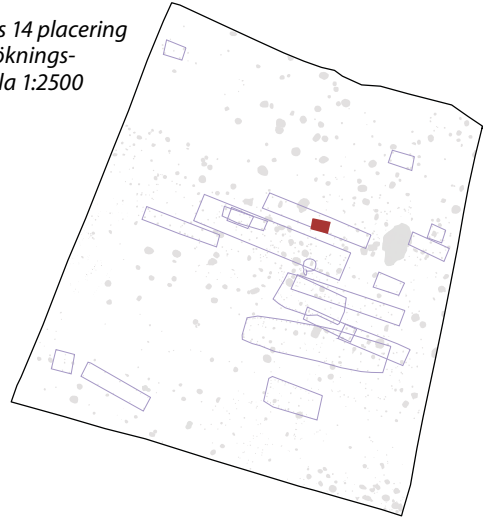
Fynd: Keramikfynd, yngre järnålder delvis sintrad (F145) och bränd lera, infodring ugn 800–900 grader (F256).

Makrofossilanalys: –

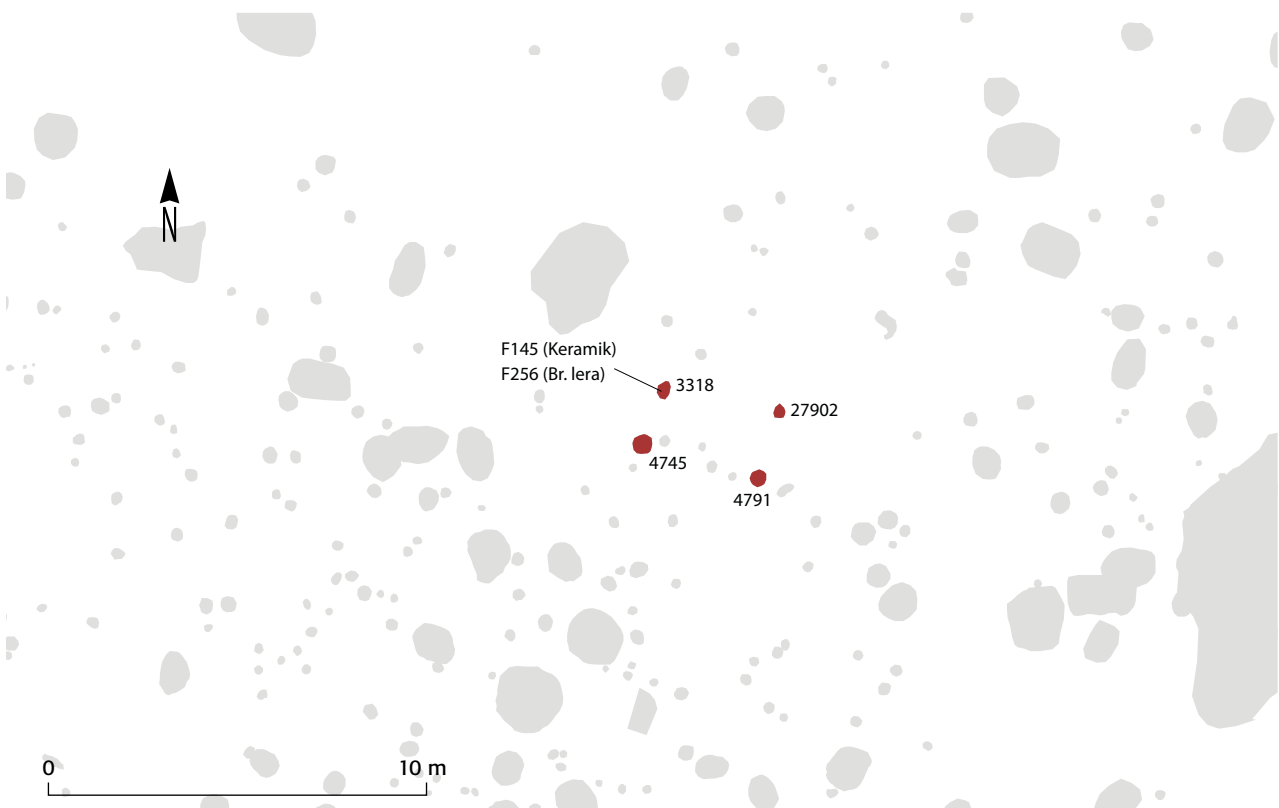
¹⁴C-analys: –

Datering: Fyrstolpshusen hus 13, 14, 16, 17 och 19 påminner om varandra i storlek och konstruktion. Hus 16 och 17 har daterats till romersk järnålder och troligen kan även hus 13, 14 och 19 tillskrivas romersk järnålder.

Figur 32a. Hus 14 placering inom undersökningsområdet. Skala 1:2500

Figur 32b. Hus 14 skala 1:200

Figur 32c. Hus 14 med anläggningsnummer och fynd skala 1:200

Hus 15

Fyrstolphuset låg beläget i östligaste delen av undersökningsområdet, strax norr om hus 10. Stolphålen diameter mätte 0,32–0,44 meter och djupen mellan 0,25–0,42 meter. Fyllningen utgjordes av mörkgråbrun humös sand. I huset låg härd 7433, som var 1 meter lång, 0,85 meter bred och 0,13 meter djup. Fyllningen bestod av svart sot och skörbränd skärvig sten. Inuti huset fanns även stolphål 7284, som kan ha utgjort en mittstolpe i huset.

Typ: Fyrstolphus

Form: Kvadratisk-rektangulärt

Orientering: VNV–OSO

Längd: 3 meter

Bredd: 2,55 meter

Takbärande stolpar: 4 stycken

Bockbredd: –

Spann mellan bockpar: –

Vägglinje: –

Avstånd mellan vägg och takbärande stolpar: –

Ingång: –

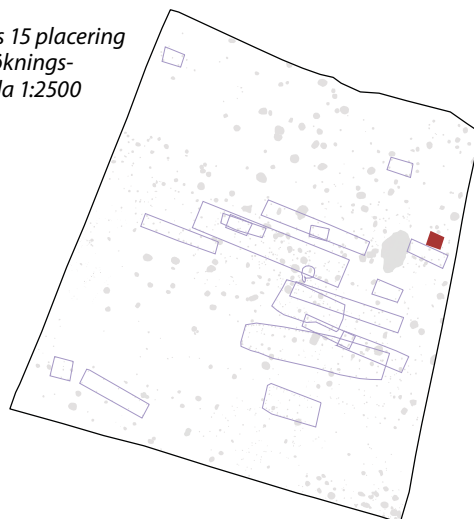
Fynd: –

Makrofossilanalys: –

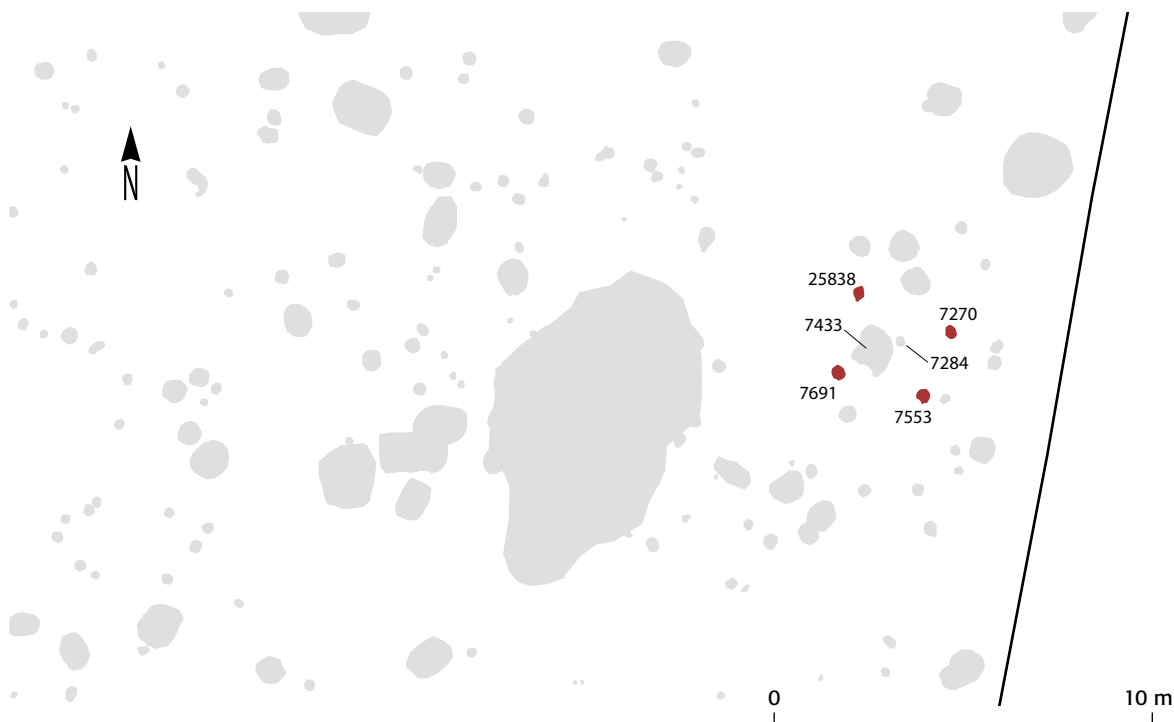
¹⁴C-analys: –

Datering: Hus 15 är mycket likt den inre takbärande konstruktionen i hus 2 (som föreslås en datering till äldre romersk järnålder).

Figur 33a. Hus 15 placering inom undersökningsområdet. Skala 1:2500

Figur 33b. Hus 15 skala 1:200

Figur 33c. Hus15 med anläggningsnummer skala 1:200

Hus 16

I nordöstra hörnet av undersökningsområdet framkom hus 16 bestående av fyra stolpar. Huset var något längre och mer rektangulärt än övriga fyrstolpsbyggnader. Det låg i ett parti av undersökningsområdet som var mycket stenigt och som innehöll i stort sett endast härdar. Möjligen var detta en verkstadsbyggnad där smidesverksamhet ägt rum. Fyllningen i två av stolphålen innehöll sot och kol. I analysen av jordprov insamlat i stolphål 25727 påträffades smidesloppor. Ett av stolphålen vilade mot en stor markfast sten och vid utgrävningen verkade det som om slagg (fynd 111 och 112) använts som skoning till den ursprungliga stolpen. De två norra stolparna innehöll varsitt keramikfynd av äldre järnålderskeramik (F102) och järnålderskeramik (F110).

Typ: Fyrstolpshus

Form: Trapetsoid

Orientering: VNV–OSO

Längd: 4,7 meter

Bredd: 2,1–2,6 meter

Takbärande stolpar: 4 stolphål

Bockbredd: –

Spann mellan bockpar: –

Vägglinje: –

Avstånd mellan vägg och takbärande stolpar: –

Ingång: –

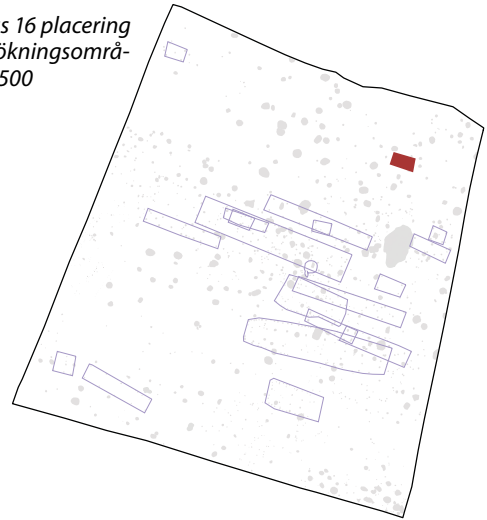
Fynd: Äldre järnålderskeramik (F102), järnålderskeramik (F110) och slagg (F111 och F112). Strax öster om det östra paret stolphål påträffades några keramikskärvor (F109) som lösfynd i alven. De var lågbrända och möjligen hantverksavfall.

Makrofossilanalys: Jordprov insamlat i 25727 resulterade i obestämt sädeslag (*Cerealia indet.*), gräs (*Poaceae*), träkol, smidesloppor och slagg.

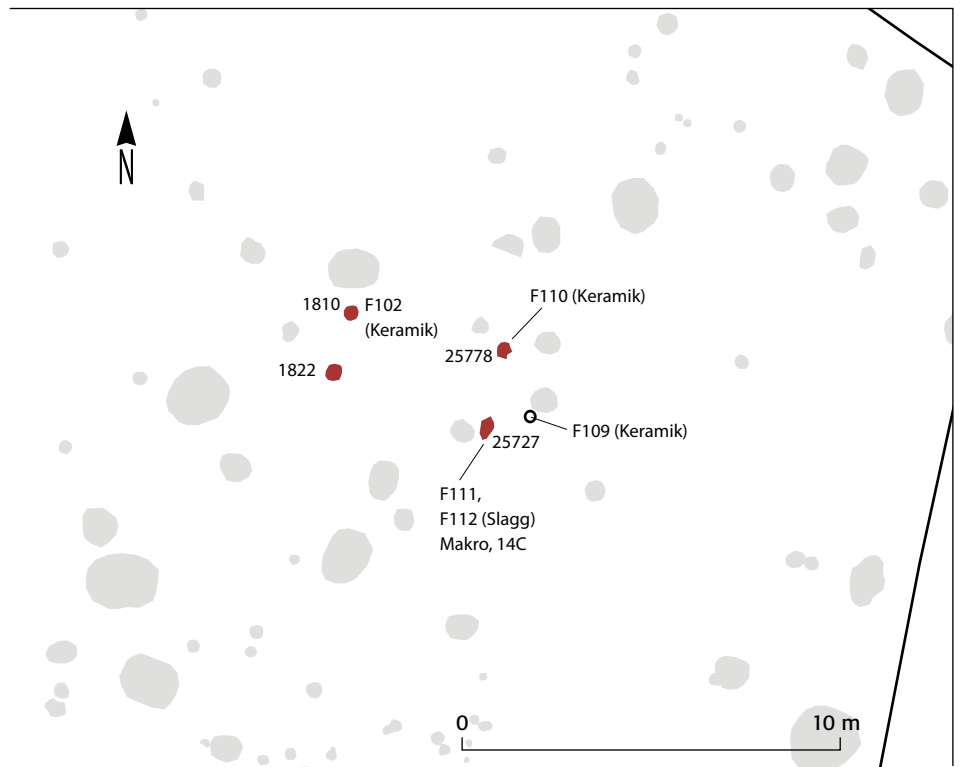
¹⁴C-analys: Obestämt sädeslag i stolphål 25727 daterades till 2 366 ± 31 BP, 252–413 AD Ua- 78568

Datering: Romersk järnålder

Figur 34a. Hus 16 placering inom undersökningsområdet. Skala 1:2500

Figur 34b. Hus 16 skala 1:200

Figur 34c. Hus 16 med anläggningsnummer och fynd skala 1:200

Hus 17

I det nordvästra hörnet av undersökningsområdet påträffades fyrstolpshuset, hus 17. Möjligen fortsatte huset vidare västerut, utanför undersökningsområdet. Stolphålen mätte mellan 0,34–0,44 meter i diameter. Djupen mätte cirka 0,4 meter. Vid förundersökningen 2019 analyserades ett insamlat jordprov i stolphål 432 (vid förundersökningen benämndes anläggningen stolphål 2586) avseende makrofossil och havre från provet daterades till runt år 0. Liksom fallen med fyrstolpshusen 12 och 15 fanns det även i hus 17 en centralt placerad mittstolpe (24413) som kanske ska tillskrivas husets konstruktion.

Typ: Fyrstolpshus

Form: Rektangulärt

Orientering: VNV–OSO

Längd: 3,75 meter

Bredd: 2,7 meter

Takbärande stolpar: 5 stycken

Bockbredd: –

Spann mellan bockpar: –

Vägglinje: –

Avstånd mellan vägg och takbärande stolpar: –

Ingång: –

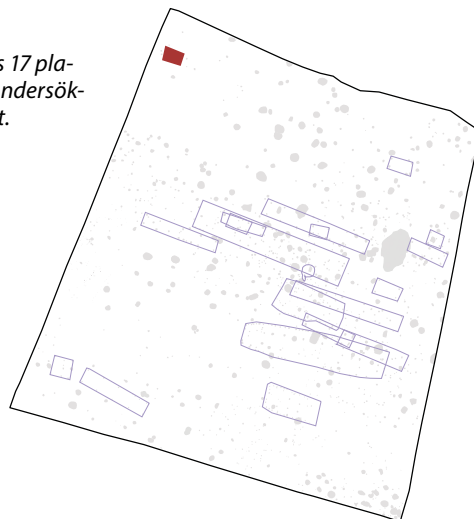
Fynd: Ett lösfynd av äldre järnålderskeramik (F60) påträffades vid avbanningen strax ovan stolphål 27658. Delen av en keramik kopp (F189) daterad till romersk järnålder påträffades i stolphål 24403.

Makrofossilanalys: Vid förundersökningen analyserades ett jordprov insamlat i 432 (benämndes vid förundersökningen 2586) avseende makrofossil. I provet påträffades träkol, förkolnade rottrådar, ängsgröe (*Poa cf. pratensis*), havre (*Avena cf. sativa*) och sädeskorn ospecificerade (*Cerealia indet*). Arkeobotaniker Jens Heimdahl skriver i rapporten att fynden, fragment av säd, bland annat havre, antyder att stolphålet bör ha legat i anslutning till matlagingsplatser, och att de förmodligen ingått i bostads- eller kokhus (Tegnhed 2019, Jens Heimdahl Bilaga 3).

¹⁴C-analys: Havre i stolphål 432 (benämnd 2586 vid förundersökning) daterades vid förundersökningen 2019 till runt år 0, övergången mellan förromersk och romersk järnålder, 0–70 AD, kalibrerat med 1 sigma och 50 BC–90 AD, kalibrerat med 2 sigma (1969±31BP, Ua-64096, Tegnhed 2019, Bilaga 5).

Datering: Äldre romersk järnålder (¹⁴C-datering) och fynd av keramik kopp daterad till romersk järnålder.

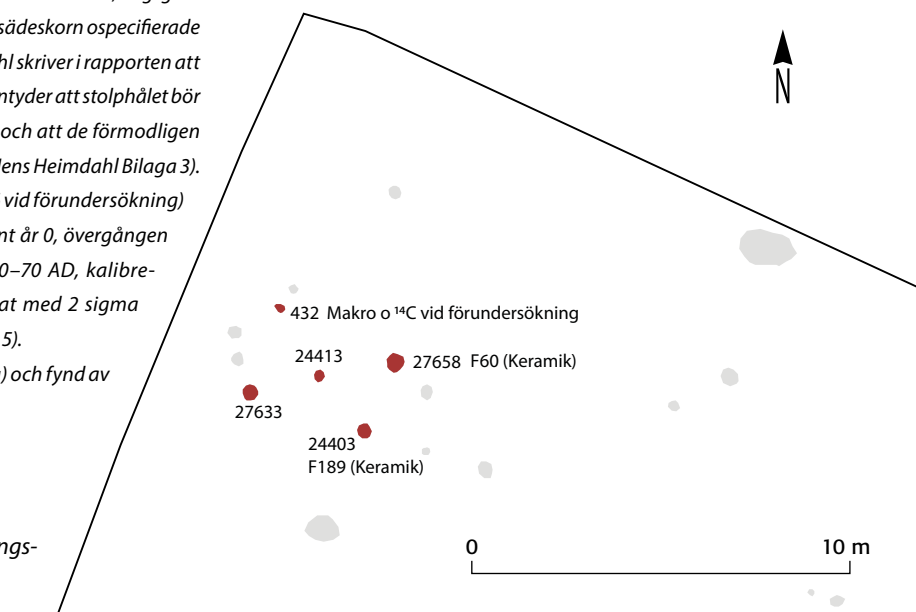
Figur 35a. Hus 17 placering inom undersökningsområdet. Skala 1:2500

Figur 35b. Hus 17 skala 1:200

Figur 35c. Hus 17 med anläggningsnummer och fynd skala 1:200

Hus 18

Undersökningens enda grophus påträffades mitt i undersökningsområdet, mitt emellan tvåskeppiga hus 7 och treskeppiga hus 11. Vid förundersökningen 2019 påträffades tre anläggningar som tolkades som grophus, men dessa låg samtliga belägna väster om det aktuella undersökningsområdet. Grophus 18 var ungefär 0,4 meter djupt och innehöll en härd i botten, som daterades till bronsålder, period III–IV. Fyllningen i grophuset utgjordes främst av brun humös sand. Mot centrum av grophuset, ovanpå härden, fanns ett lager av gul sand och i östra delen mot ytterkanten fanns ett mörkbrunt lager. I plan var grophuset ganska runt och mätte 2,5x2,4 meter. En fjärdedel av grophuset grävdes ut och dokumenterades. Runt grophuset fanns stolphål som skulle kunna ha utgjort del av dess konstruktion. De var alla likartade sinsemellan med fyllning av mörkbrun humös sand och diametrar på mellan 0,18–0,27 meter och merparten var runt 0,1 meter djupa. Några stolphål (5222 och 5696) var djupare, 0,34 respektive 0,24 meter djupa.

Undersökta grophus daterade till bronsålder förekommer i Halland, men är hittills ganska ringa i antal. De har främst påträffats vid arkeologiska undersökningar i Falkenbergs- och Halmstadstrakten, men finns även representerade i södra Halland, i Tjärby RAÄ 69 (Laholms kommun). Till äldre bronsålder har grophus A16 i Vinberg RAÄ 98 daterats, 3345±60 BP, 1730–1530 BC kalibrerad med 1 sigma, (Schaller Åhrberg & Streiffert 1994). I Skrea RAÄ 226 daterades hus 11 till 3251±35BP, 1620–1440 BC kalibrerad med 2 sigma (Håkansson 2017b). Från mellersta delen av bronsålder härrör grophus A19183 i Skrea RAÄ 193 som daterades till 1420–1010 BC (Ryberg, Wranning 2001). I Snöstorp RAÄ 71 påträffades tre grophus som tillskrivits senare delen av bronsålder, där hus XLVIII daterats till 2920±80 BP (Carlie 1993). Till yngre delen av bronsåldern dateras grophus 12 i Vinberg RAÄ 151, 2835±27 BP, 1090–910 BC kalibrerat med 2 sigma (Ängeby, Streiffert, Munkenberg 2019). I Alfshögs socken förundersöktes fornlämning L2023:847 sommaren 2023. I förundersökningsschakten påträffades fem grophus. Ett av dem, grophus 359 daterades till yngre bronsålder, period V–VI, 2510 ± 30 BP, 666–643 BC kalibrerat med 1 sigma, 787–541 BC kalibrerat med 2 sigma (Tegnhed 2024). I Tjärby RAÄ 69 dateras hus 8 av fyndmaterialet till yngre bronsålderns första hälft, 1100–825 BC, medan hus 10 dateras av en kornkärna till 2755±36 BP, 930–835 BC kalibrerat med 1 sigma och 1000–820 BC kalibrerat

med 2 sigma (Wranning 2011). Hus 5 i Söndrum RAÄ 108 har daterats till 2630±30BP, 90–770 BC kalibrerat med 2 sigma (Lindeberg 2022) och hus 7 i Skrea RAÄ 210 har daterats till 2464±31 BP, 760–410 BC kalibrerat med 2 sigma (Kadefors 2016b). Stort tack till Linn Nordvall för sammanställning och input gällande halländska bronsåldersgrophus.

Typ: Grophus

Form: Rund

Orientering: –

Längd: 2,5 meter

Bredd: 2,4 meter

Takbärande stolpar: –

Bockbredd: –

Spann mellan bockpar: –

Vägglinje: –

Avstånd mellan vägg och takbärande stolpar:

Ingång: –

Fynd: Ben F144. Benen från grophuset är obrända, men mycket vittrade.

Ett distalt fragment från ett överarmsben (humerus) påträffades. Det

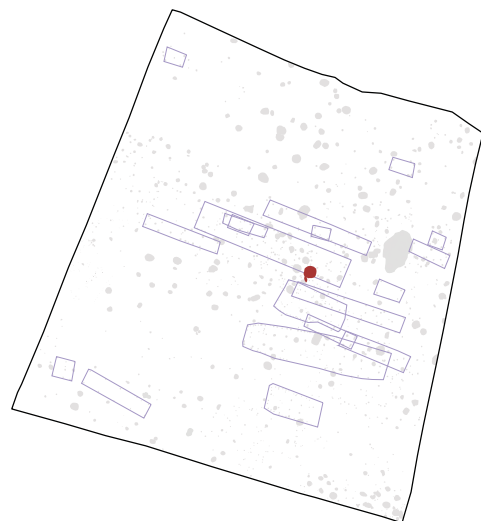
var starkt gnagt. Ett kompaktben från större däggdjur registrerades.

Det var också mycket vittrat. Sex obestämda fragment härrör förmodligen från något av de två större benen (se bilaga 7).

Makrofossilanalys: –

¹⁴C-analys: Alträ i härd 2606 daterades till bronsålder, period III–IV, 2910 ± 29 BP, 1188–1020 BC (kalibrerat med 1 sigma), 1207–1012 BC (kalibrerat med 2 sigma), Ua- 78557, Bilaga 8.

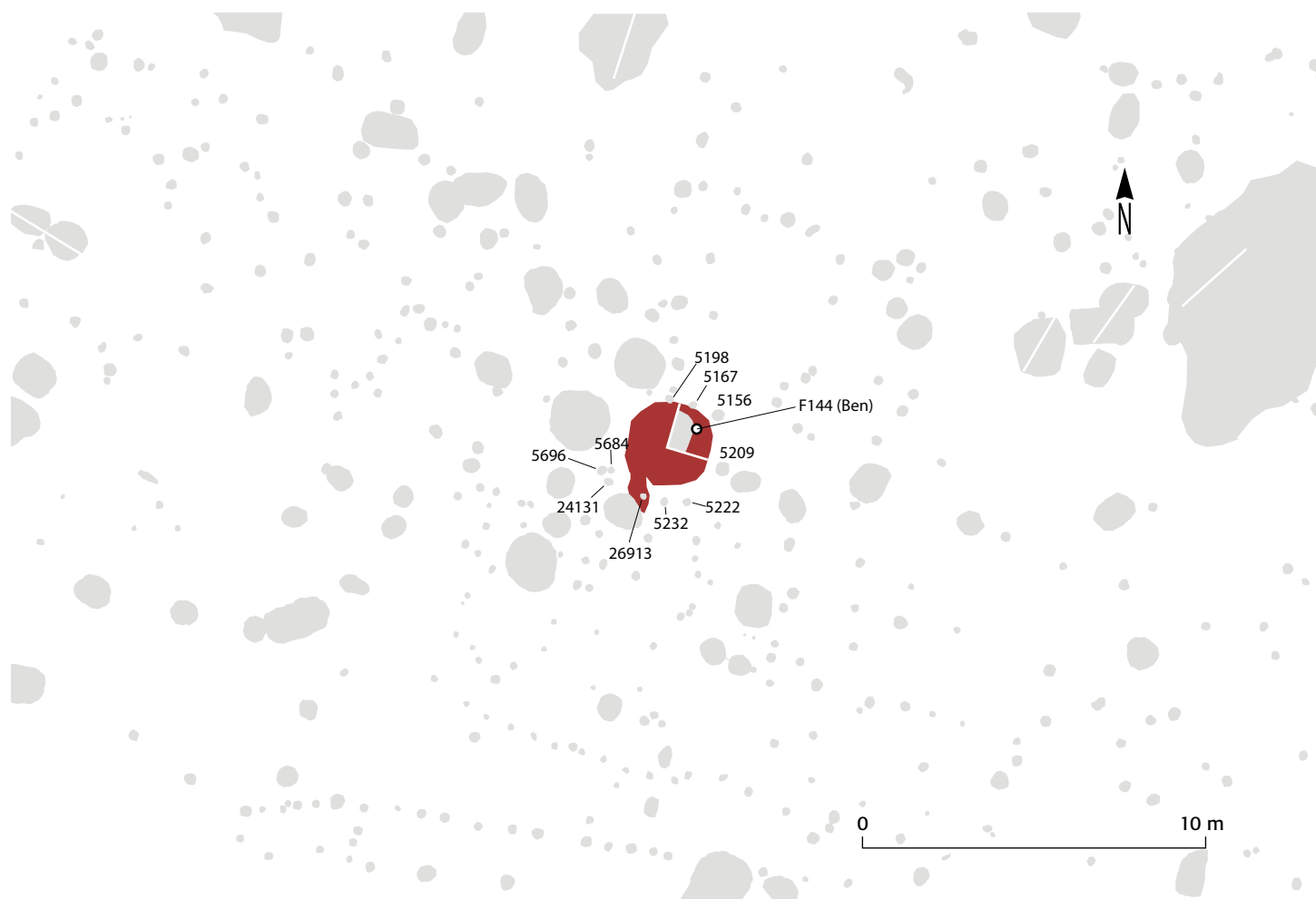
Datering: Bronsålder, period III–IV

Figur 36a. Hus 18 placering inom undersökningsområdet.
Skala 1:2500

Figur 36b. Hus 18 skala 1:200

Figur 36c. Hus 18 med anläggningsnummer och fynd skala 1:200

Hus 19

Fyrstolpshuset var beläget i östra delen av undersökningsområdet, strax söder om lager 11994 med de många härdarna. Det utgjordes av fyra stolphål vars diametrar mätte mellan 0,24–0,35 meter och djup mellan 0,24–0,38 meter.

Typ: Fyrstolpshus

Form: Rektangulärt, trapetsoid

Orientering: VNV–OSO

Längd: 4,63 meter

Bredd: 2,14–2,71 meter

Takbärande stolpar: 4 stycken

Bockbredd: –

Spann mellan bockpar: –

Vägglinje: –

Avstånd mellan vägg och takbärande stolpar: –

Ingång: –

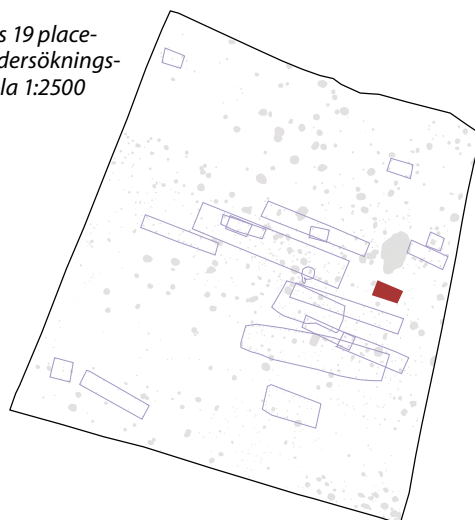
Fynd: F105 äldre järnålderskeramik

Makrofossilanalys: –

¹⁴C-analys: –

Datering: Fyrstolpshusen hus 13, 14, 16, 17 och 19 påminner om varandra i storlek och konstruktion. Hus 16 och 17 har daterats till romersk järnålder och troligen kan även hus 13, 14 och 19 tillskrivas romersk järnålder.

Figur 37a. Hus 19 placering inom undersökningsområdet. Skala 1:2500

Figur 37b. Hus 19 skala 1:200

Figur 37c. Hus 19 med anläggningsnummer och fynd skala 1:200

Hus 20

Huset påträffades i centrala, östra delen av undersökningsområdet. Det skar hus 11s norra del. Vägglinjen var tyvärr inte bevarad. Stolphålen efter de takbärande stolparna var i regel mellan 0,36–0,4 meter i diameter med ett djup av 0,12–0,38 meter. Fyllningen i stolphålen bestod av brunrå humös sand. Husets avslut i dess östra och västra del är osäker, då endast de norra takbärande stolparna var bevarade i husets ytterkanter. Möjligen var huset inte så långt som det föreslås här.

Typ: Treskeppigt

Form: Trapetsoid

Orientering: OSO–VNV

Längd: 18,5 meter

Bredd: ? Bredd på takbärande stolpar: 3,15 meter

Takbärande stolpar: 11

Bockbredd, V–Ö: 2/2,0/2,45/2,8/2,6/? meter

Spann mellan bockpar, V–Ö: 3,4/3,0/3,25/4,5/ 3,85/ 3,95 meter

Vägglinje: –

Avstånd mellan vägg och takbärande stolpar: –

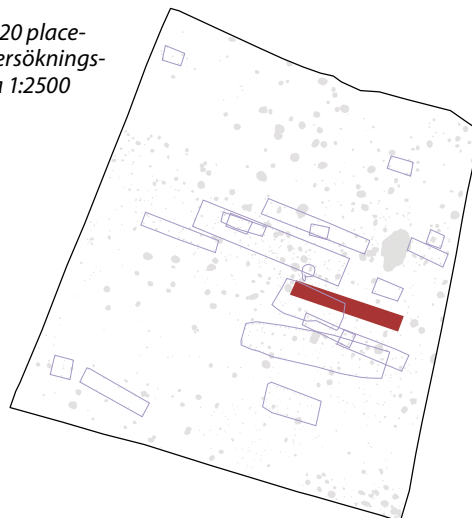
Ingång: –

Fynd: –

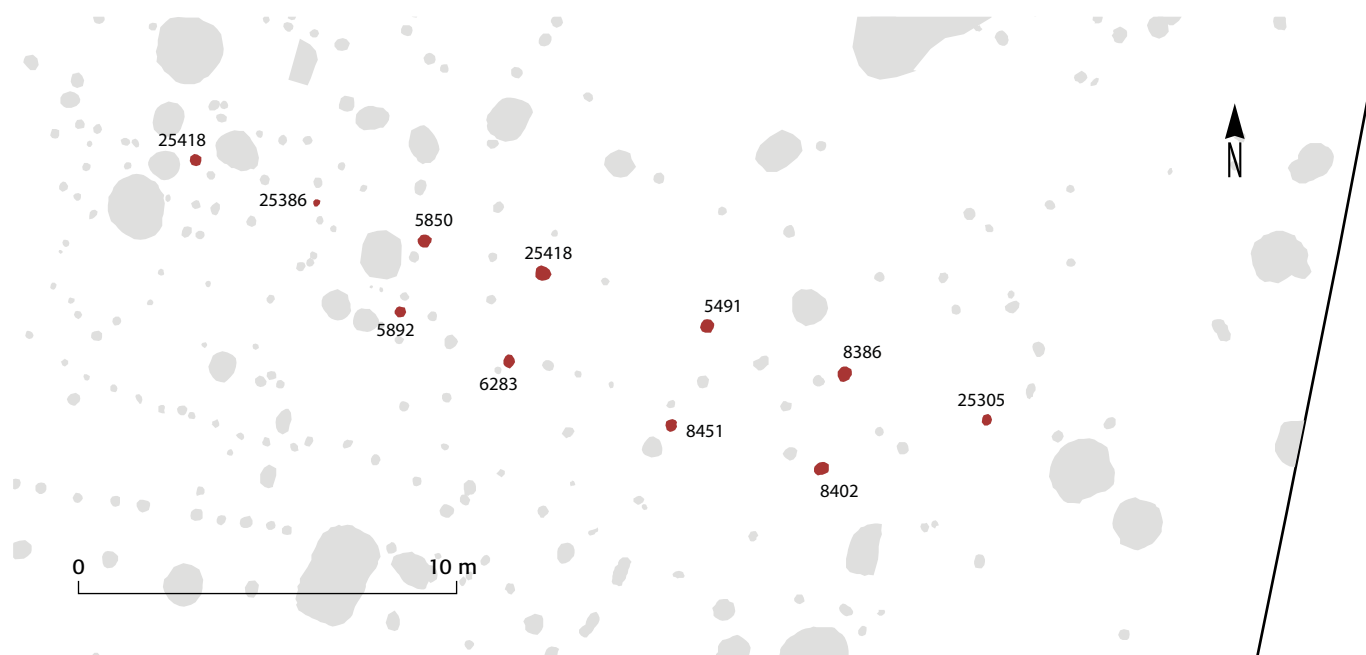
Makrofossilanalys: –

Datering: Möjligen kan hus 20 dateras till yngre järnålder. Hus 20 påminner i storlek och konstruktion mycket om hus 1 och 5 som påträffades vid en arkeologisk undersökning av fornlämning Söndrum RAÄ 98:2/L1996:2040. Hus 1 i Söndrum daterades till äldre vikingatid och hus 5 till vikingatid (Wranning 2010).

Figur 38a. Hus 20 placering inom undersökningsområdet. Skala 1:2500

Figur 38b. Hus 20 skala 1:200

Figur 38c. Hus 20 med anläggningsnummer skala 1:200

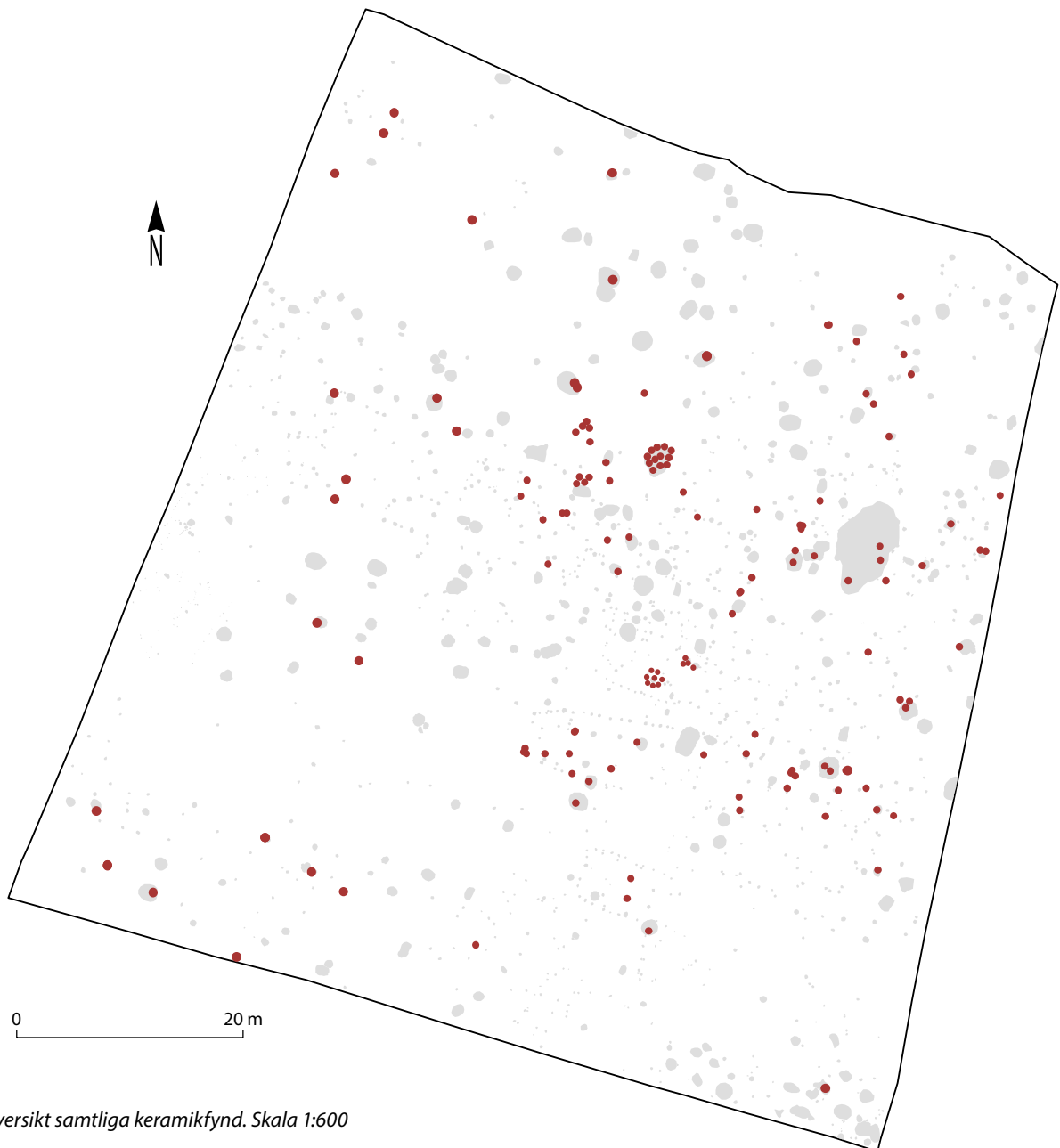
FYND

Keramik

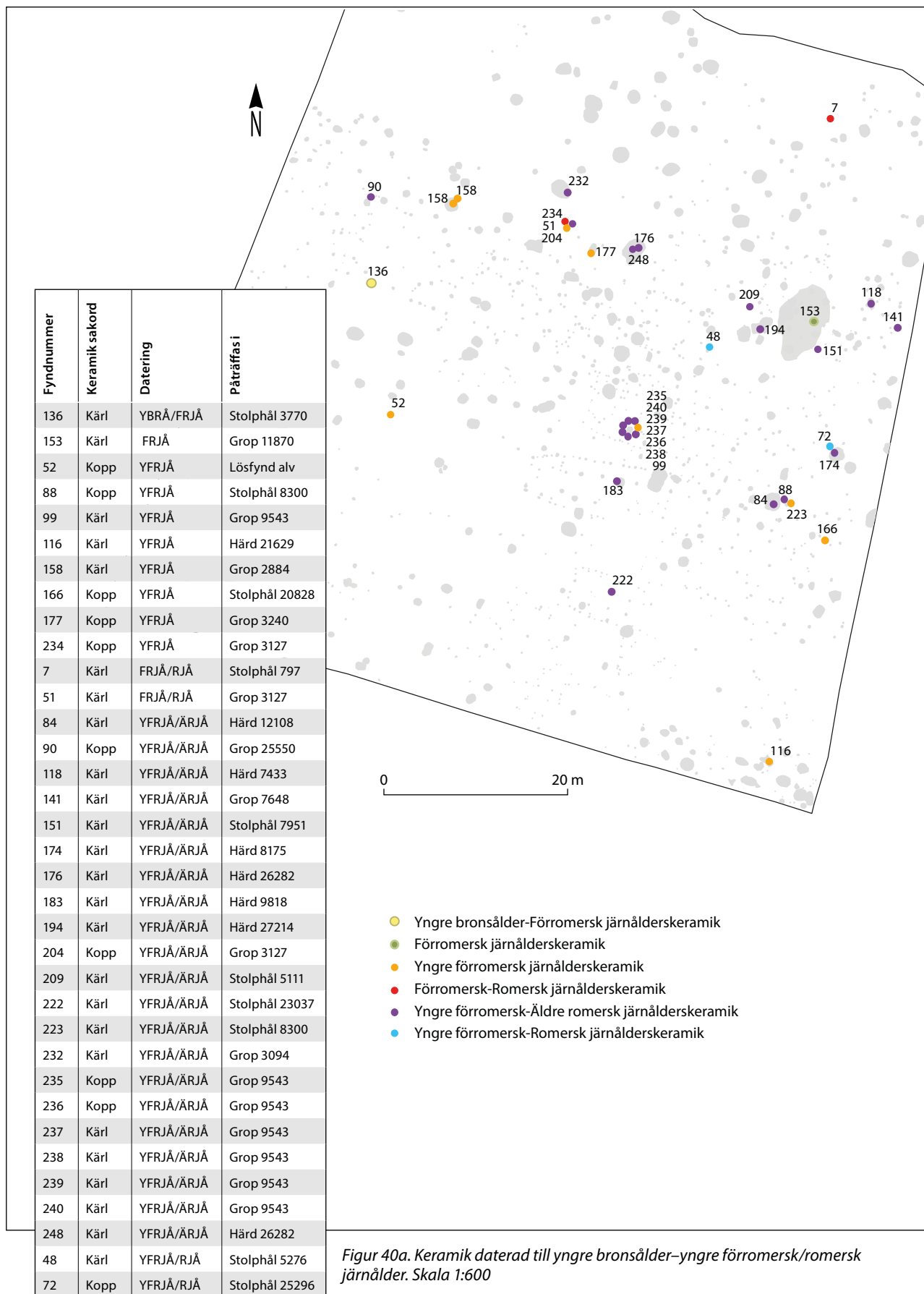
Den i särklass största fyndkategorin utgjordes av keramik. Totalt mättes 143 fyndposter keramik in i fält, med en gemensam vikt av 11 867 gram. Keramiken djupstuderades och fyndregistrerades av Torbjörn Brorsson, Kontoret för Keramiska Studier. Keramiken beskrivs ingående i kapitel ”Keramik och bränd lera från förromersk och romersk järnålder i Skummeslöv 30:15” (sid 71–87). Översikter över keramikfynden presenteras i figurerna 39–41. Den absolut

största gruppen utgörs av äldre järnålderskeramik. Snävas dateringen in något så är äldre romersk järnålderskeramik och yngre förromersk/äldre romersk järnålder de vanligaste förekommande fyndkategorierna. Se tabell tillhörande respektive figur för datering och vikt av keramikfynden.

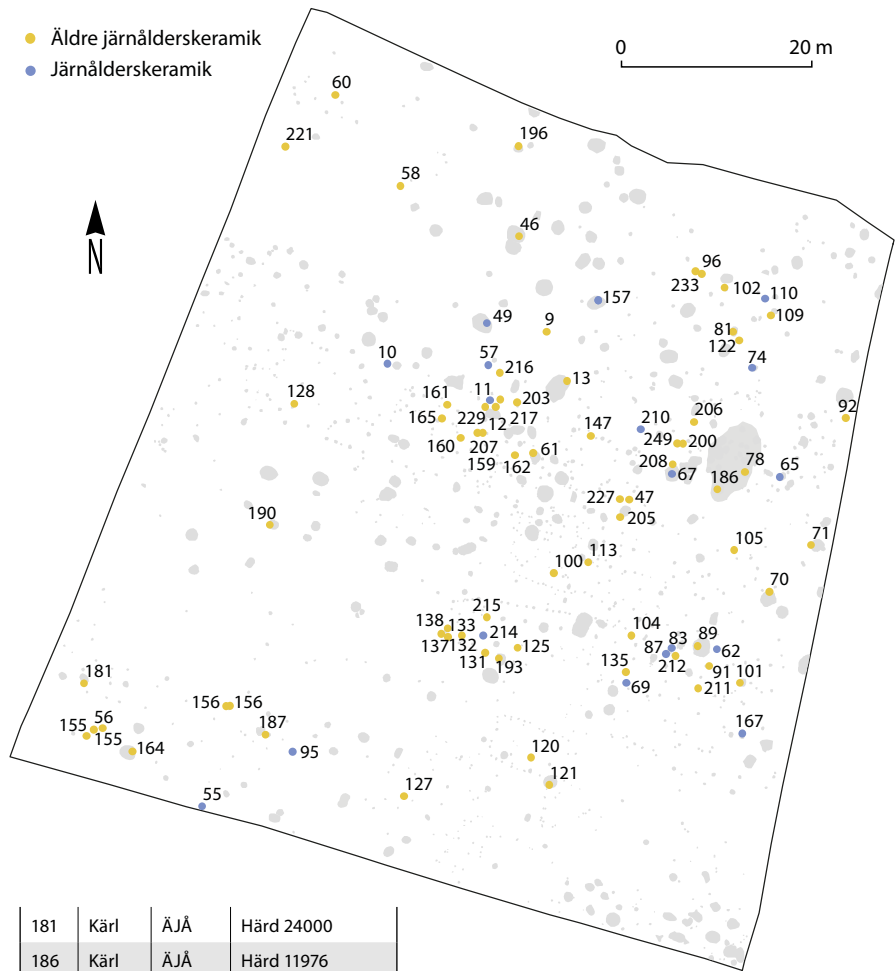
De allra flesta keramikskärvorna påträffades i stolphål (66) men även i härdar (32) och gropar (36). Sett till vikt påträffades de största keramikfynden i härdar och gropar.

Figur 39. Översikt samtliga keramikfynd. Skala 1:600

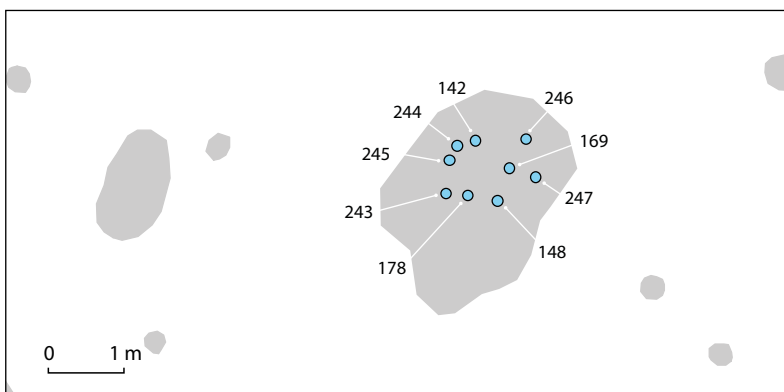
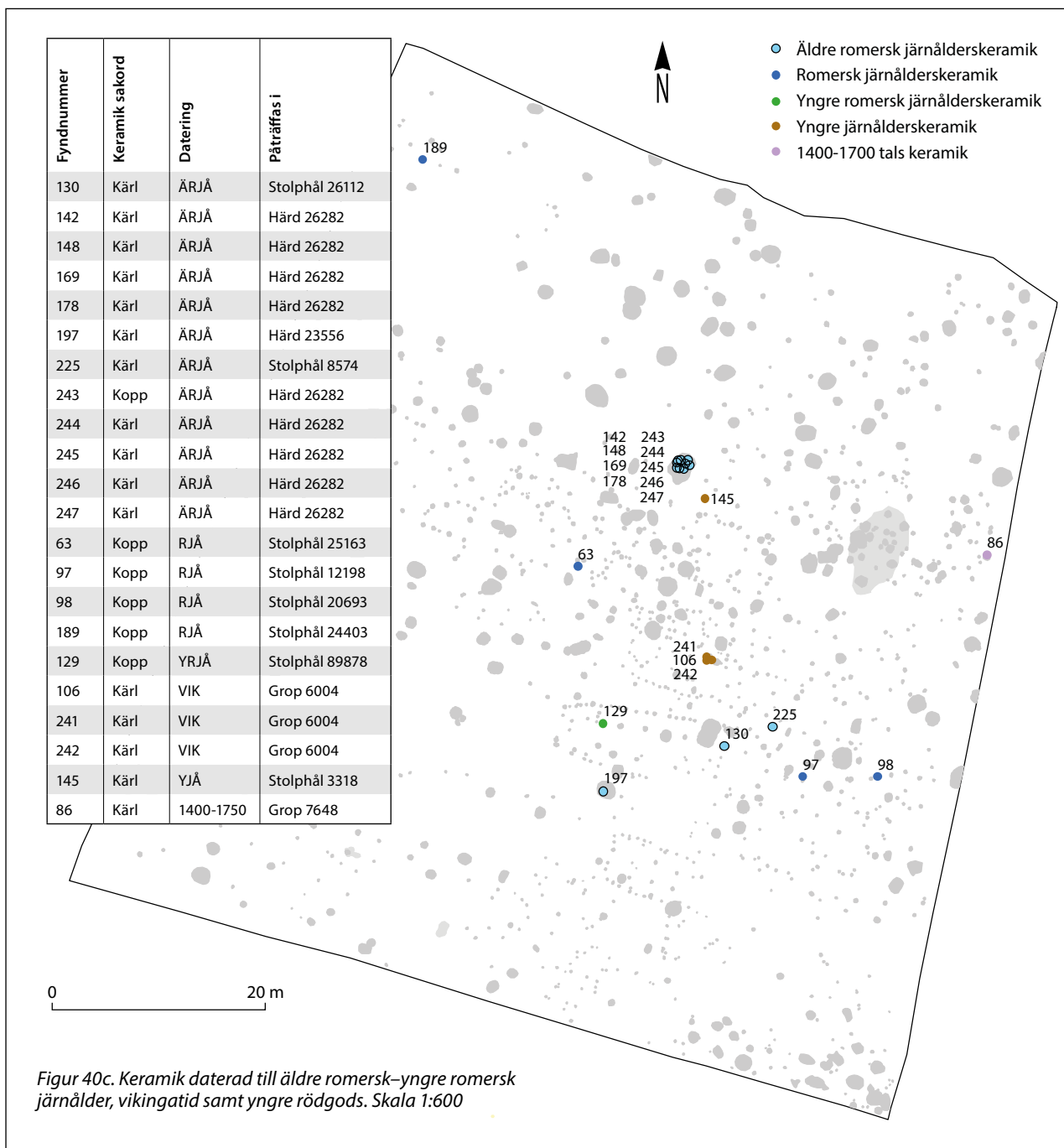
Fyndnummer	Keramik sakord	Datering	Påträffas i
9	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 1202
12	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 3225
13	Kärl	ÄJÄ	Utgår
61	Kärl	ÄJÄ	Härd 6379
62	Kärl	ÄJÄ	Härd 12108
46	Kärl	ÄJÄ	Härd 1133
47	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 5394
56	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 23818
58	Kärl	ÄJÄ	Alv, nära stolphål
60	Kärl	ÄJÄ	Lösfynd
70	Kärl	ÄJÄ	Härd 8175
71	Kärl	ÄJÄ	Härd 8100
78	Kärl	ÄJÄ	Härd 6958
81	Kärl	ÄJÄ	Grop 1862
91	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 20659
92	Kärl	ÄJÄ	Lösfynd
96	Kärl	ÄJÄ	Grop 1938
100	Kärl	ÄJÄ	Grop 9543
101	Kärl	ÄJÄ	Grop 20901
102	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 1810
104	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 8786
105	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 8340
109	Kärl	ÄJÄ	Alv, nära härd
113	Kärl	ÄJÄ	Grop 6029
120	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 23047
121	Kopp	ÄJÄ	Grop 22518
122	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 1894
125	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 10015
127	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 23281
128	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 3750
131	Kopp	ÄJÄ	Stolphål 23620
132	Kärl	ÄJÄ	Lösfynd
133	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 9990
135	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 9254
137	Kopp	ÄJÄ	Stolphål 26139
138	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 9978
147	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 4782
155	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 23818
156	Kopp	ÄJÄ	Grop 11165
159	Kärl	ÄJÄ	Lösfynd
160	Kopp	ÄJÄ	Stolphål 4412
161	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 26661
162	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 26540
164	Kärl	ÄJÄ	Grop 23772
165	Kopp	ÄJÄ	Stolphål 26628

181	Kärl	ÄJÄ	Härd 24000
186	Kärl	ÄJÄ	Härd 11976
187	Kärl	ÄJÄ	Lager 26980
190	Kärl	ÄJÄ	Härd 10867
193	Kärl	ÄJÄ	Härd 23568
196	Kopp	ÄJÄ	Härd 490
200	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 5111
203	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 3225
205	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 6326
206	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 5050
207	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 4468
208	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 5126
211	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 20639
212	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 11591
215	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 9878
216	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 3162
217	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 27919
221	Kärl	ÄJÄ	Lösfynd
227	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 5394
229	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 3225
233	Kärl	ÄJÄ	Grop 1938
249	Kärl	ÄJÄ	Stolphål 5111
10	Kärl	JÄ	Stolphål 2952
11	Kärl	JÄ	Lösfynd

49	Kärl	JÄ	Grop 3094
55	Kärl	JÄ	Lösfynd schaktning
57	Kärl	JÄ	Stolphål 3139
65	Kärl	JÄ	Grop 7716
67	Kärl	JÄ	Härd 25271
69	Kärl	JÄ	Grop 9415
74	Kärl	JÄ	Grop 1905
89	Kärl	JÄ	Stolphål 8300
83	Kärl	JÄ	Stolphål 8897
95	Kärl	JÄ	Lösfynd
87	Kärl	JÄ	Stolphål 8897
110	Kärl	JÄ	Stolphål 25778
157	Kärl	JÄ	Härd 1220
167	Kärl	JÄ	Grop 21055
210	Kärl	JÄ	Stolphål 3375
214	Kärl	JÄ	Stolphål 23628

Figur 40b. Keramik daterad till äldre järnålder och järnålder. Skala 1:800.

Metall

Den näst största fyndkategorin utgjordes av metallfynd (40 stycken). De fördelades på 33 cu-legeringar, 3 järn och 4 övrig metall (se fig. 43). Bland cu-legeringarna fanns mynt (13 stycken), knapp (4), bleck (4), beslag (2), spänne (2), sölja (2), föremål (2), kärl (1), smälta (1) och ring (1). Järnfynden utgjordes av en nit, en spik och ett korroderat föremål. Fynden i underkategorin övrig metall utgjordes av ett halvmåneformat föremål, del av en gryta (tenn?), en del av gryta med dekor och ett litet fragment av ett föremål. I stort sett samtliga metallfynd påträffades då matjorden metall-detekterades men fyra fynd påträffades vid utgrävning av anläggningar. Ett litet mynt (fynd 73) med möjlig datering till 1400-talet påträffades i grop 1905. En nitplatta i järn (fynd 80) hittades i härd 6379. En

spik (fynd 115) framkom i stolphål 22953 tillhörande hus 2. Ett järnföremål (fynd 108) hittades i stolphål 25753. Åtta av metallfynden konserverades av konservator Jennie Karlsson vid Studio Västsvensk konservering (Bilaga 4).

Bland de konserverade fynden finns bland annat del av ett vikingatida likarmat spänne (F24) och del av vendeltida likarmat spänne (F38). Ett sällsamt föremål utgjordes av en rund bricka med ett hål i (F39). Föremålet hade små inristade streck som bildade dekorativa mönster. Ålder och ändamål är än så länge okänt. Se figur 42. Vid konserveringen skriver Jennie Karlsson att det lilla järnföremålet F108 eventuellt kan vara en del av en armborstspets.

24

38

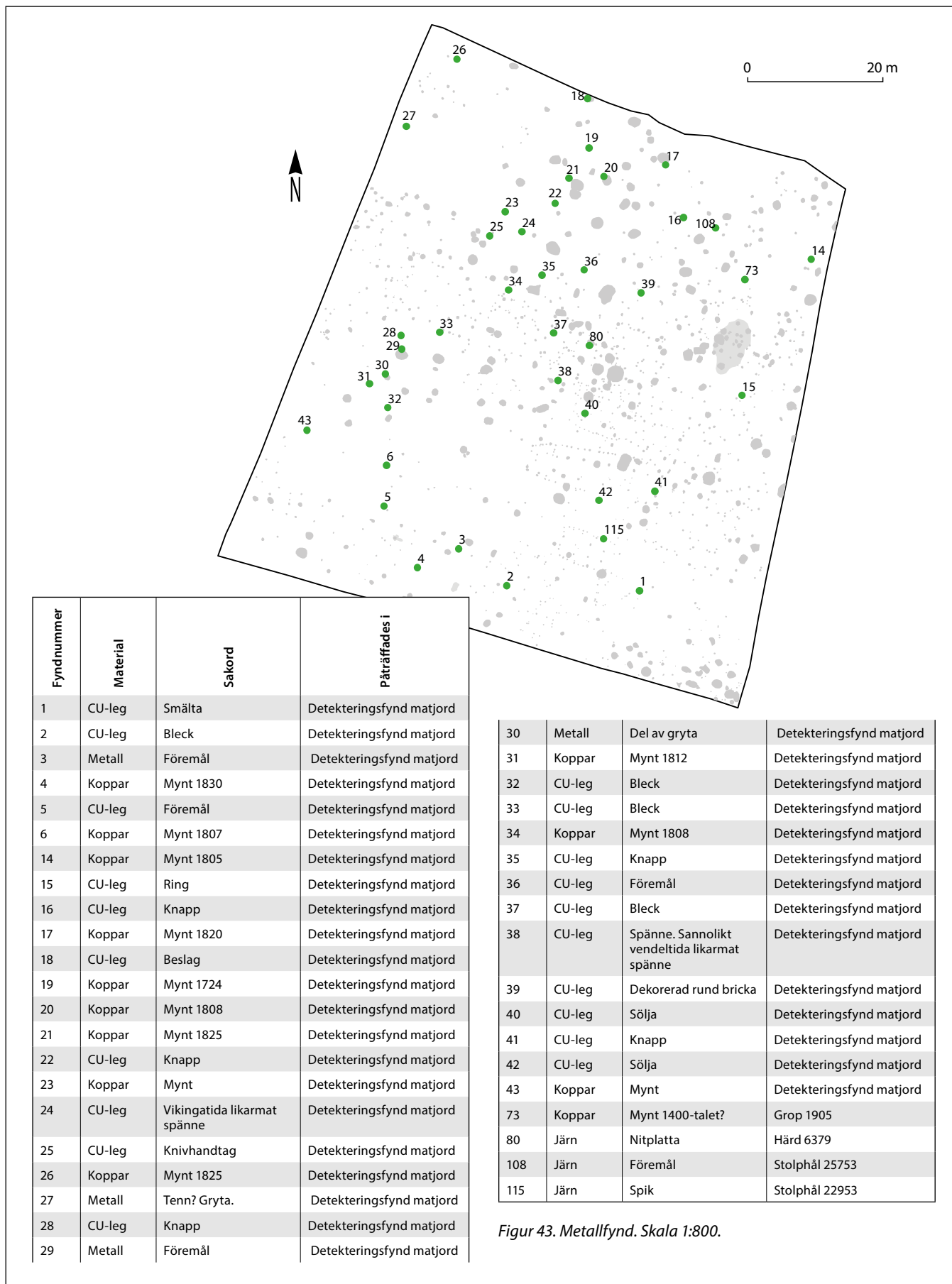

39

73

Figur 42. Några av metallfynden som konserverats: Del av vikingatida likarmat spänne (F24), del av vendeltida likarmat spänne (F38), rund bricka med dekor (F39) och mynt 1400-tal (F73). Fotograf: Jennie Karlsson, Studio Västsvensk konservering.

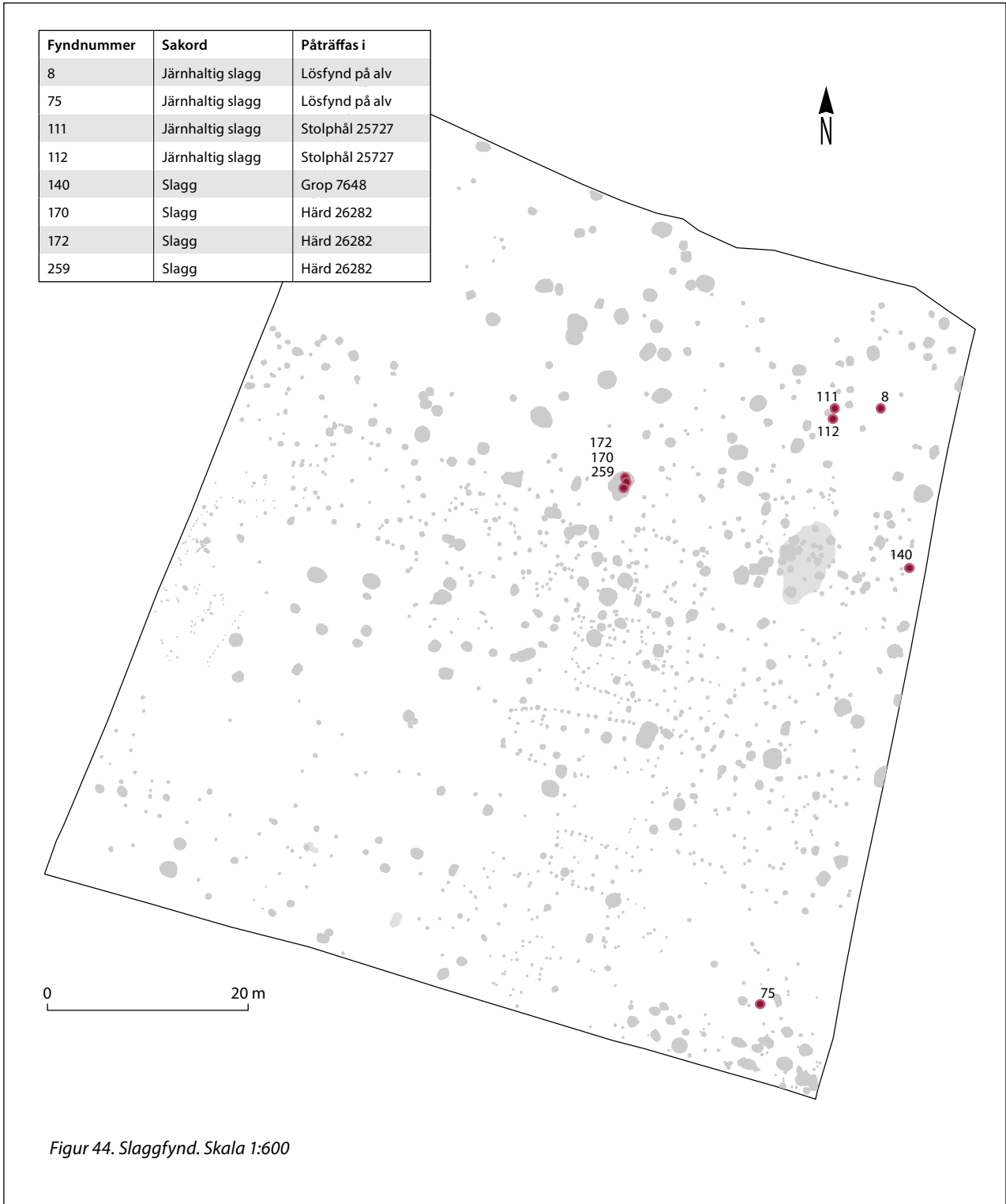

Figur 43. Metallfynd. Skala 1:800.

Slagg

Slagg påträffades i 8 fyndposter, i stolphål 25727 (2), härd 26282 (3), rensfynd i alven (2) och grop 7648 (1). Slaggyfunden påträffades främst i norra delen av undersökningsområdet förutom F75, som dock inte påträff-

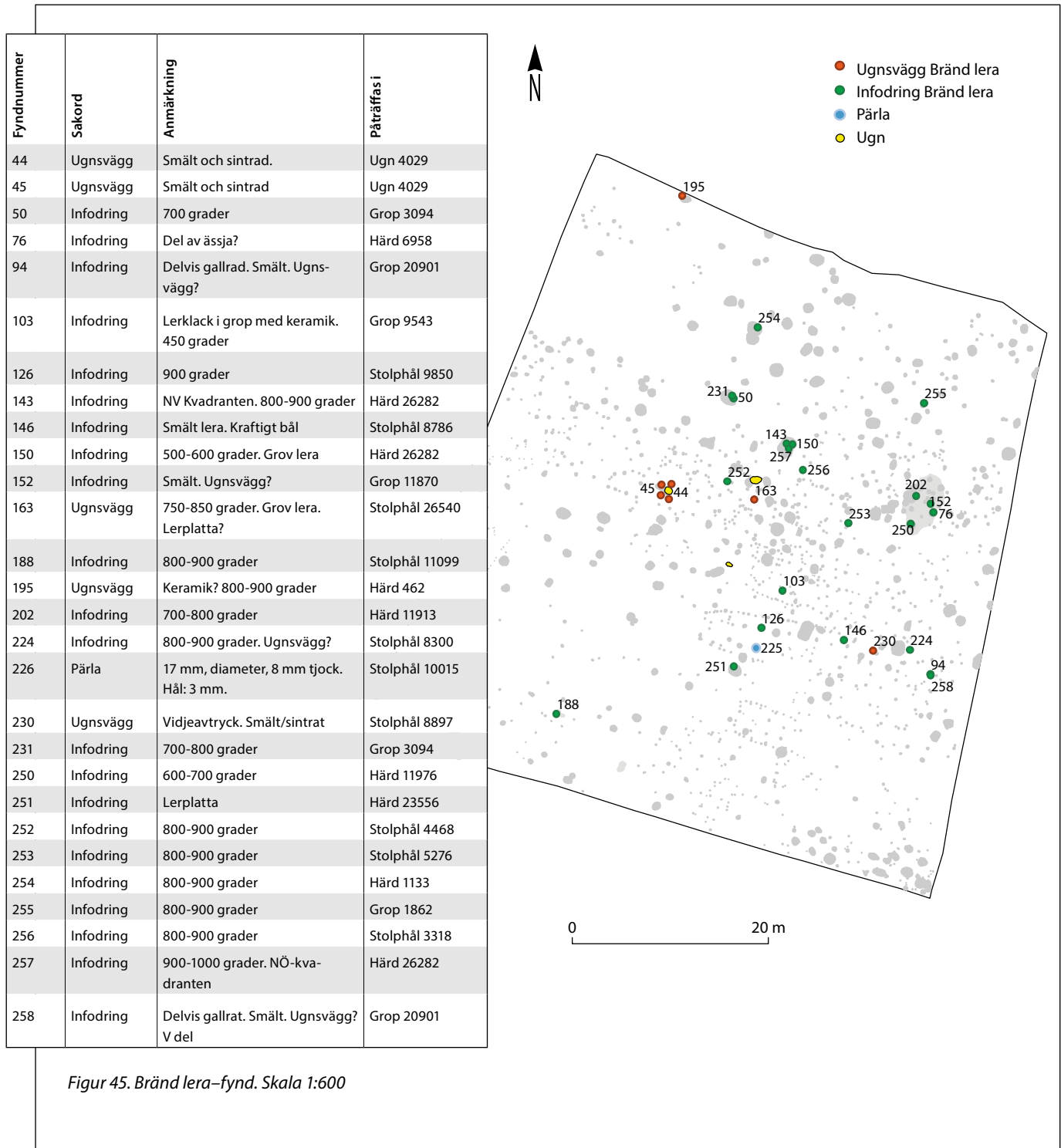
fades i en anläggning utan som lösfynd på alven (se fig. 44). Fynden är ganska likartade till utseende men av varierande storlek. Samtliga är magnetiska. Tillsammans väger slaggyfunden 743 gram.

Bränd lera

Bränd lera uppmättes i 28 fyndposter (se fig. 45). Av dem kategoriserades 22 som infodring med gemensam vikt 5529 gram, medan 5 kategoriserades som ugnsvägg med gemensam vikt 4900 gram. Torbjörn Brorsson behandlar fynden av bränd lera i kapitlet *Keramik och bränd lera*. Infodringar kan ha fungerat

som en packning i en härd, kokgrop eller rent av i en ugn. Det är inte lerklining, men sannolikt härrör den från exempelvis tillagning av mat. Infodringar kan även ha ingått i ässjor och andra verksamheter som är relaterade till metallhantverk. Även en lerpärla påträffades i stolphål.

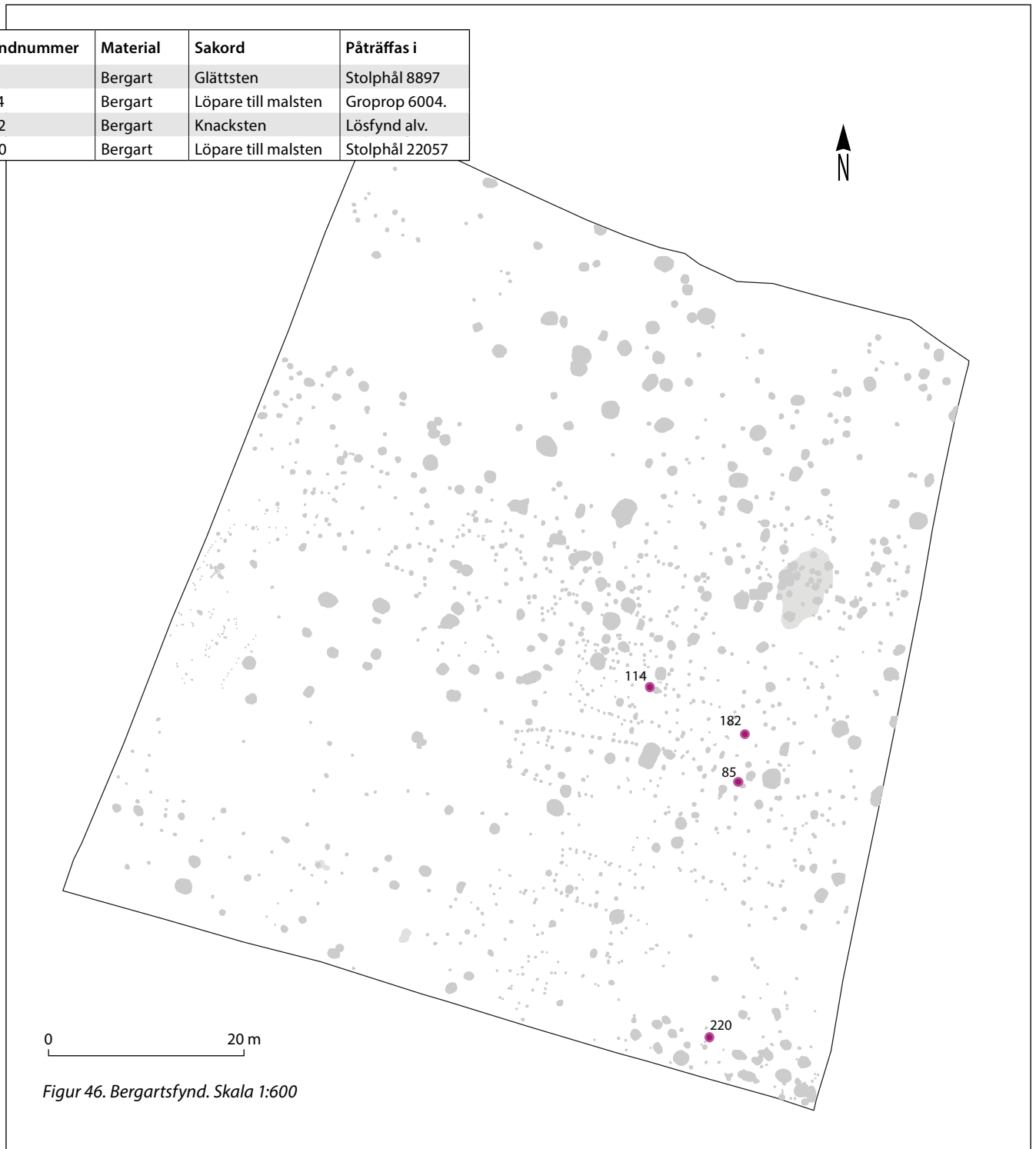
Figur 45. Bränd lera-fynd. Skala 1:600

Bergart

De fyra bergartsföremålen som påträffades utgjordes av två löpare, en glättsten och en knacksten (se fig.46). Löpare F114 påträffades i grop 6004, med den folkvandrings-/vendeltida keramiken. Löpare F220 låg i stolphål 22057, i sydligaste delen av undersöknings-

området. Glättsten/ev löpare F85 hittades i stolphål till takbärande stolpe 8897 i hus 4. Knacksten F182 påträffades som lösfynd på alven i östra delen av undersökningsområdet, strax norr om hus 4.

Fyndnummer	Material	Sakord	Påträffas i
85	Bergart	Glättsten	Stolphål 8897
114	Bergart	Löpare till malsten	Grop 6004.
182	Bergart	Knacksten	Lösfynd alv.
220	Bergart	Löpare till malsten	Stolphål 22057

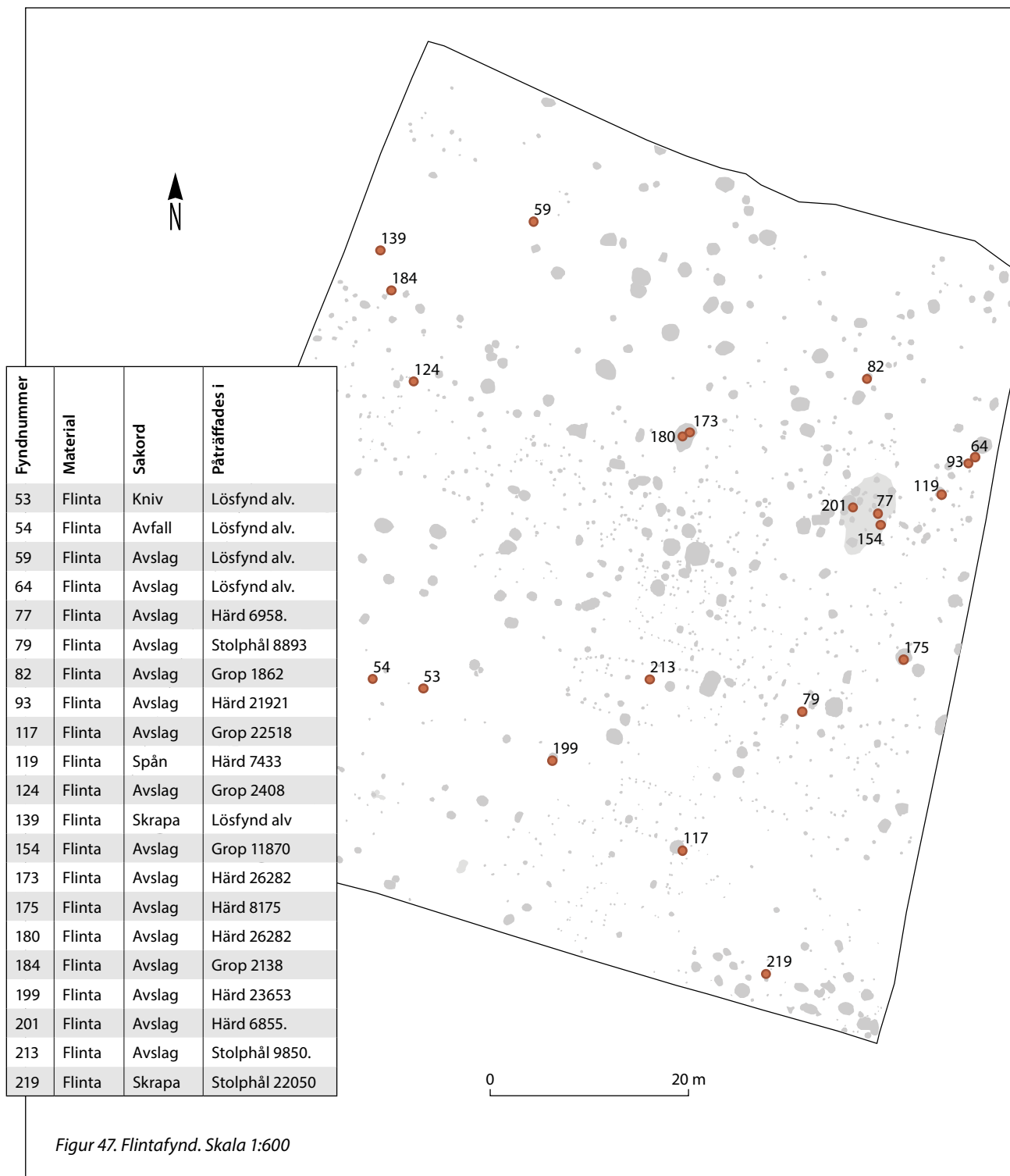

Figur 46. Bergartsfynd. Skala 1:600

Flinta

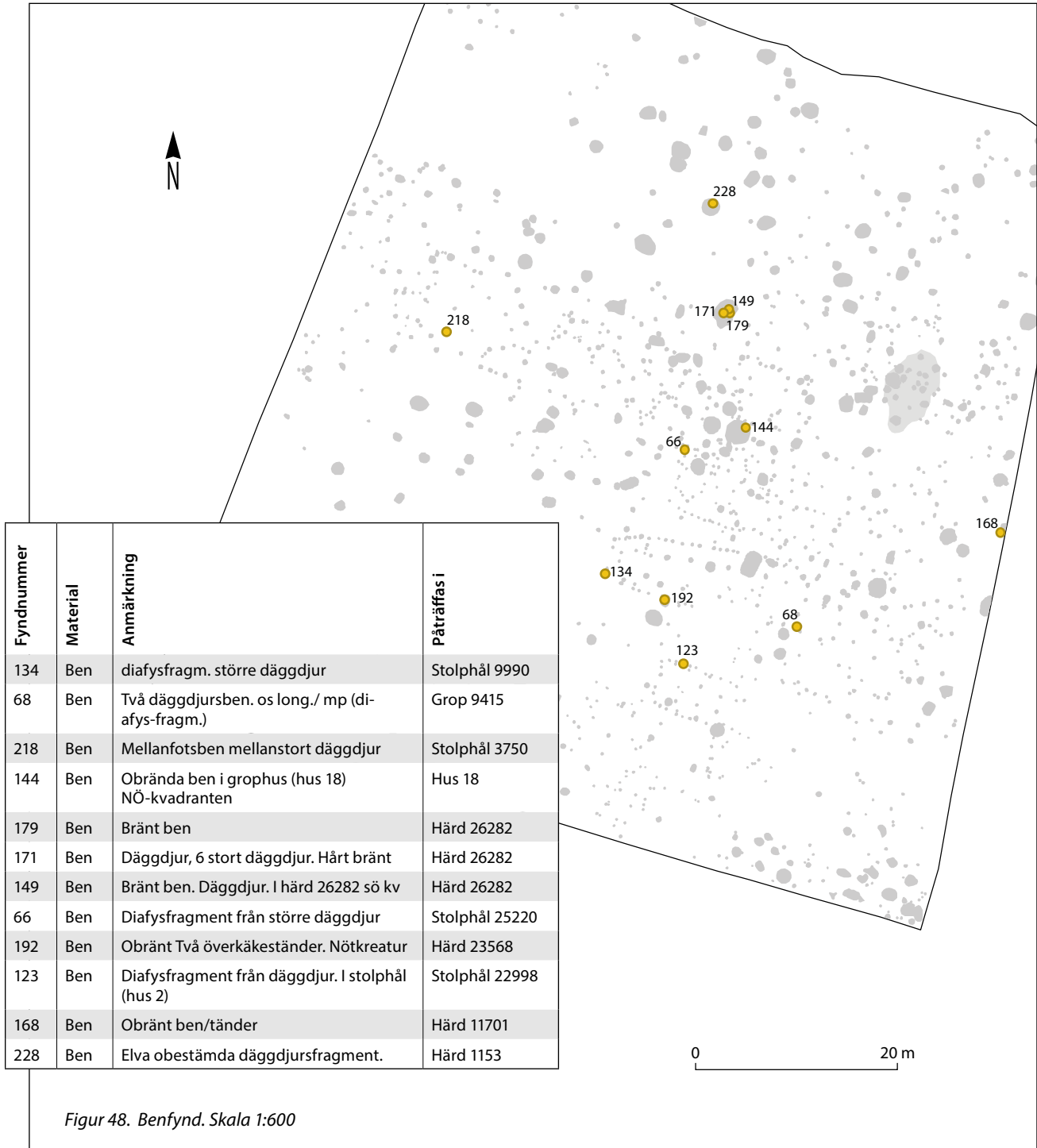
Vid undersökningen hittades 21 fyndposter med flinta med ganska jämn spridning över undersökningsområdet (se fig.47). Lejonparten utgjordes av avslag (17 stycken), men bland fynden finns även del av kniv

(F53), spån (F119) och skrapor (F139 och F219). De påträffades främst i härdar (8), men också i gropar (5) och i stolphål (3) och som lösfynd på alven (5).

Ben

Ben påträffades i 12 fyndposter (se fig.48). De påträffades främst i härdar (6) men även i stolphål (4), grop (1) och grophus (1). Fynden beskrivs närmare under stycket Analyser – osteologi, samt Bilaga 7 Osteologisk analys.

Figur 49. Några av fynden
F114 och F220: Löpare i bergart
F53: Flinta med naturliga små streck – fistlar
F119: Flintaspån med retusch
F219: Flinta skrapa
F111: Slagg
Skala 1:1 utom F119 skala 2:1

KERAMIK OCH BRÄND LERA FRÅN FÖRROMERSK OCH ROMERSK JÄRNÅLDER SAMT FOLKVANDRINGS-/VENDELTID I L1997:6016, SKUMMESLÖV 30:15

Torbjörn Brorsson, Kontoret för keramiska studier

Inledning

Vid den arkeologiska undersökningen år 2022 av fornlämning L1997:6016 inom fastigheten Skummeslöv 30:15 påträffades 1 437 keramikskärvor, vars vikt uppgick till nästan 11,9 kg (Tab. 4). Majoriteten av keramiken är från förromersk och romersk järnålder, men det finns även ett mindre keramikmaterial från folkvandringstid och vendeltid samt en efterreformatörisk skärva.

Keramiken från Skummeslöv har främst påträffats i olika lager, gropar, härdar och stolphål fördelade över undersökningsytan. Keramiken är av ordinär sydskandinavisk typ, och materialet har ett stort värde i att bland annat belysa kronologin, men också hur platsen förhåller sig till andra miljöer i framför allt Halland.

Godstyp	Vikt (g)	Antal
FRJÅ/RJÅ	10220	1377
FVT/VET	1644	59
Yngre rödgods	3	1
SUMMA	11867	1437

Tabell 4. Fördelning av keramiken från Skummeslöv. Majoriteten har daterats till övergången mellan förromersk och romersk järnålder.

Metoder

Keramiken har registrerats i MS Excel, och följande variabler har studerats: vikt, antal skärvor, käriform, kärldel, dekor, mynningsform, ytbehandling, kärhöjd, mynningsdiameter, bottendiameter samt eventuell passning med andra skärvor. Magringstyp, största korn och skärvtjocklek har uppmätts på ett urval av skärvorna. När det har varit möjligt har en datering av skärvorna noterats. Skärvor som tillhört samma kärl har erhållit samma fyndnummer, såvida de inte

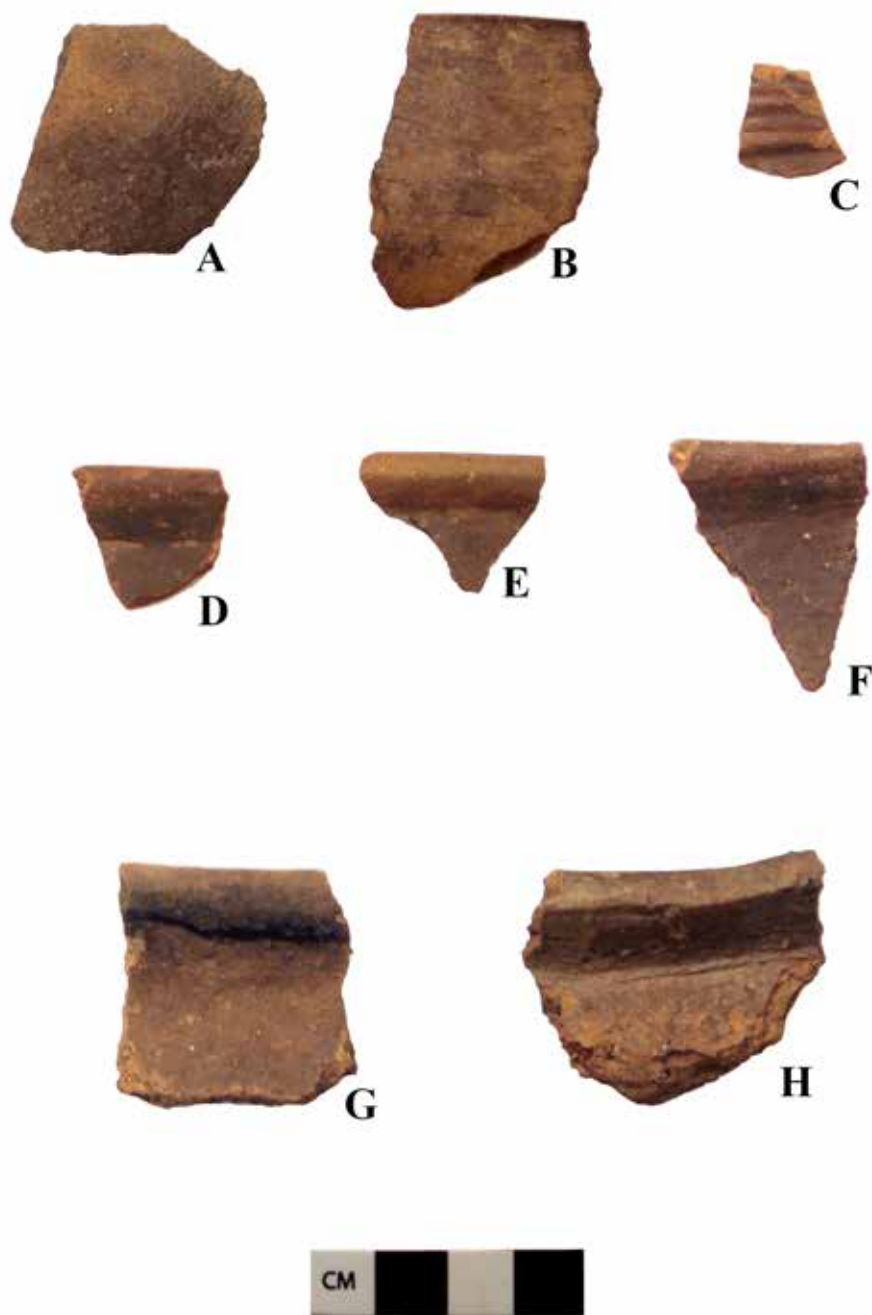
punktinmätts separat. Det har varit möjligt att rekonstruera tre kärl i sin helhet, men det kan noteras att det inte påträffades något intakt kärl på bopplatsen.

Det har även utförts flera ICP-analyser för att bestämma var keramikkrälen har tillverkats.

Keramik från förromersk och romersk järnålder

Majoriteten av keramiken från Skummeslöv 30:15, nästan 1 400 skärvor har daterats till förromersk och romersk järnålder (Tab. 4). Man kan emellertid inte utesluta att det även förekommer keramik från andra perioder, och då troligtvis från yngre järnålder. Utifrån formen på kärnen förefaller keramiken vara relativt samtida, och utgör en begränsad tidsperiod i platsens historia. Man kan generellt konstatera att det förekommer fynd av kärl med facetterad mynningskant, och denna typ av keramik får anses vara väldaterad till övergången mellan förromersk och romersk järnålder.

Datering: I tre olika anläggningar samt som ett lösfynd påträffades delar av keramikkrälen med en facetterad mynningskant (Tab. 5) (Fig. 50 D, F; 51 C, E). Utifrån Beckers kronologi för keramik från förromersk och äldre romersk järnålder kan de facetterade mynningskrävorna definieras som snarlika med typ 4a, vilket innebär en datering till övergången mellan förromersk och äldre romersk järnålder (Becker 1961: Fig. A). Krälen i Skummeslöv 30:15 var visserligen få till antalet och de påträffades enbart i två anläggningar samt som lösfynd (Tab. 5). I härd A26282 fanns två av de facetterade kärnen och korn från samma härd har ¹⁴C-daterats till AD 131–332, vilket är romersk järnålder. Det fanns även kärl med förtjockad mynningskant i Skummeslöv (Tab. 5) och denna typ av mynning

Figur 50. Exempel på keramik från förromersk och romersk järnålder. A) F72. B) F212. C) F63. D) F52. E) F234. F) 204. G) F244. H) F99. Foto: Torbjörn Brorsson.

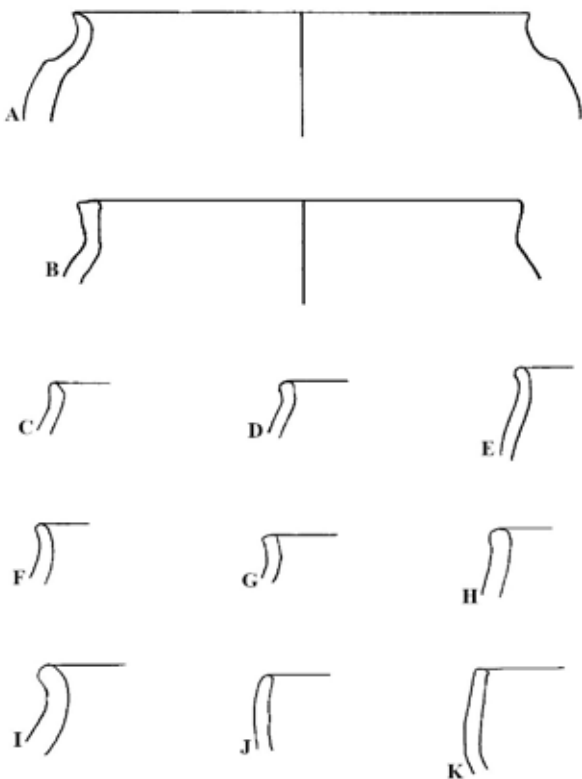
var också vanlig under samma tid som de facetterade mynningarna. I härd A26282 framkom både facetterade och förtjockade mynningar.

Kärlgodset och ytbehandlingen är ytterligare två exempel på att keramiken kan dateras till äldre järnålder. Polerad och fint glättad keramik var relativt vanligt vid denna tid och dessutom var kärlgodset

relativt fint. Endast ett fåtal kärl har dekor och det är också något som snarare förknippas med förromersk järnålder än slutet av romersk järnålder och folkvandringstid. Det fanns en förhållandevis stor mängd koppar och bågare i materialet och förekomsten av dessa bekräftar att majoriteten av keramiken kan dateras från slutet av förromersk järnålder och till romersk järnålder.

Anläggning	Fyndnr.	Typ av anläggning	Mynning	Kol 14
8300	88	Stolphål	Facetterad	
26282	243	Härd	Facetterad	AD 131-332
26282	245	Härd	Facetterad	AD 131-332
Lösfynd	52	Lertäkts grop	Facetterad	
3127	204	Grop	Förtjockad	
3127	234	Grop	Förtjockad	
9543	99	Grop	Förtjockad	
26282	247	Härd	Förtjockad	AD 131-332

Tabell 5. Förekomst av keramik med facetterad eller förtjockad mynningskant. Denna typ av keramik har daterats till övergången mellan förromersk och romersk järnålder.

Figur 51. Keramik från förromersk och romersk järnålder, samt folkvandringstid. A) F153. B) F99. C) F52. D) F234. E) F204. F) F236. G) F243. H) F130. I) F244. J) F212. K) F72. Skala 1:2.

Käriltyper: Det stora flertalet av skärvorna från undersökningen har klassificerats som tillhörandes "kär". Det innebär att den exakta käriltypen inte varit möjlig att bestämma utan skärvorna kan ha tillhört allting från små koppar och bägare till mellanstora kokkäril och stora förrådskäril.

En viktig detalj på skärvorna är formen på mynningspartiet och det är både daterande och kan sannolikt belysa olika former av kulturell tillhörighet. Den

viktigaste studien är som berört keramik från förromersk järnålder är C. J. Beckers indelning av perioden i flera mindre faser, benämnda Ia, Ib, II, IIIa samt IIIb (Becker 1961). Keramiken inordnades på bas av mynningsformerna i fyra olika grupper och resultatet blev en typologisk sekvens som sedan 1961 använts som dateringsunderlag i hela södra Skandinavien.

Koppar eller bägare är förhållandevis tunnväggiga med skärvtjocklekar på mellan 4 och 6 mm, och man skiljer på dessa två käriltyper utifrån att koppen är maximalt 12 cm hög medan bägare är högre än så. I Skummeslöv fanns sannolikt båda käriltyperna och man kan vidare notera att dess kärlgods är relativt fint med största bergartskorn som understiger 2,0 mm och keramiken är antingen polerad eller fint glättad. Några exempel på koppar eller bägare framkom i groparna A3127 och i A9543 (Fig. 51 B, D, E) i härd A26282 (Fig. 51 G) samt i tre olika stolphål tillhörandes Hus 3. I härd A26282 påträffades flera skärivor från samma kopp (F142) (Fig. 52 A, B; 53 D) och den var 10 cm hög och den hade haft en hank med ett cirkulärt tvärsnitt, och koppen kan dateras till mellersta romersk järnålder. Man kan vidare notera att tunnväggig och polerad keramik endast fanns i stolphålen A9878, A12198, A20693, A24403 samt i A25163.

Mellanstora kok- och/eller förvaringskäril fanns i en mängd olika anläggningar och det var främst i stolphål, gropar samt i härdar.

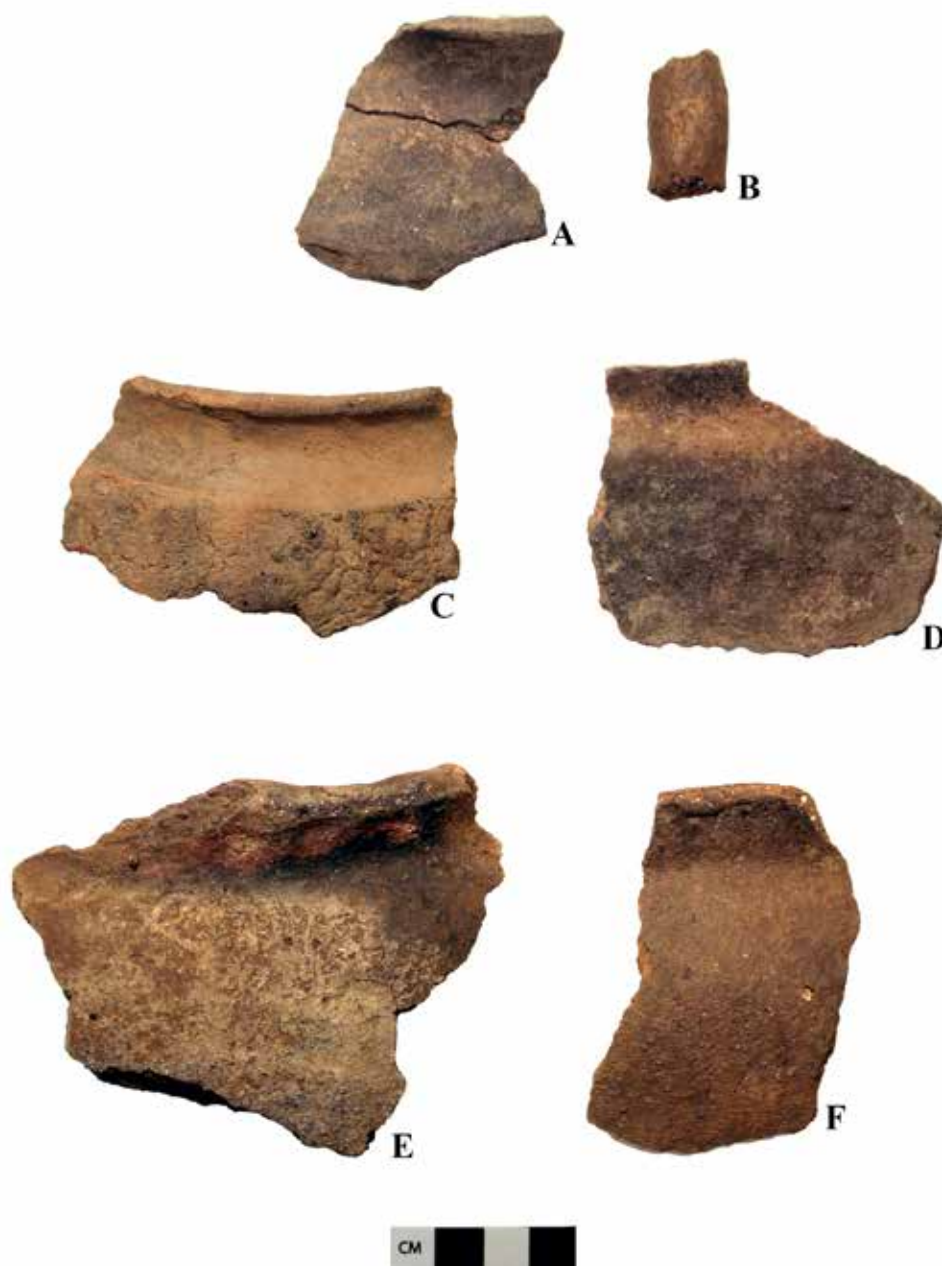
Skärivor från större förrådskäril har huvudsakligen påträffats i olika stolphål, men det fanns även enstaka fynd i härdar och gropar. Det kan tyckas vara något anmärkningsvärt att man placerade delar av större käril i stolphål, men detta kan ha haft en symbolisk betydelse. Utifrån tidigare studier av offrad keramik i byggnader dominerar större käril (Carlie 2004:57), och

därmed biträder keramiken från Skummeslöv den allmänna bilden i södra Skandinavien. Den grövre keramiken fanns i totalt 13 olika stolphål och endast i ett av detta påträffades en mynningsskärva (F223, A8300) och i tre stolphål (A3225, A3318, A3750) fanns delar av bottnar. Man kan notera att mynningsskärvan i A8300 delvis smält vilket kan indikera att huset har brunnit.

I sammanhanget kan man konstatera att det helt saknas skärvor från silkärl och dessutom har det inte

identifierats några skärvor tillhörandes fotbägare. De senare är indikationer på bland annat offerceremonier (ex. Brorsson 2014) medan silkärnen är mer förknippade med verkstadsområden och/eller tillagning av mat.

Ytbehandling: I Skummeslöv 30:15 dominerar kärl med en glättad kärlutsida, vilket var den vanligaste ytbehandlingen på den förhistoriska keramiken i södra Skandinavien. Denna ytbehandling förekom på

Figur 52. Exempel med keramik från romersk järnålder och folkvandringstid. A, B) F142. C) F153. D) F242. E) F223. F) F241. Foto: Torbjörn Brorsson.

många olika typer av kärl, och det är en typ av ytbehandling som uppkommer om keramikern inte väljer att efterbehandla utsidan för ett speciellt syfte. Flera skärvor har haft en glättning som klassificerats som fint glättad. Det innebär att kärlytan var mycket jämn och kan närmast liknas vid en polering, och dessa kärl kan ses som finkeramik. Det var sannolikt viktigt att kärnen hade en jämn och estetiskt tilltalande utsida.

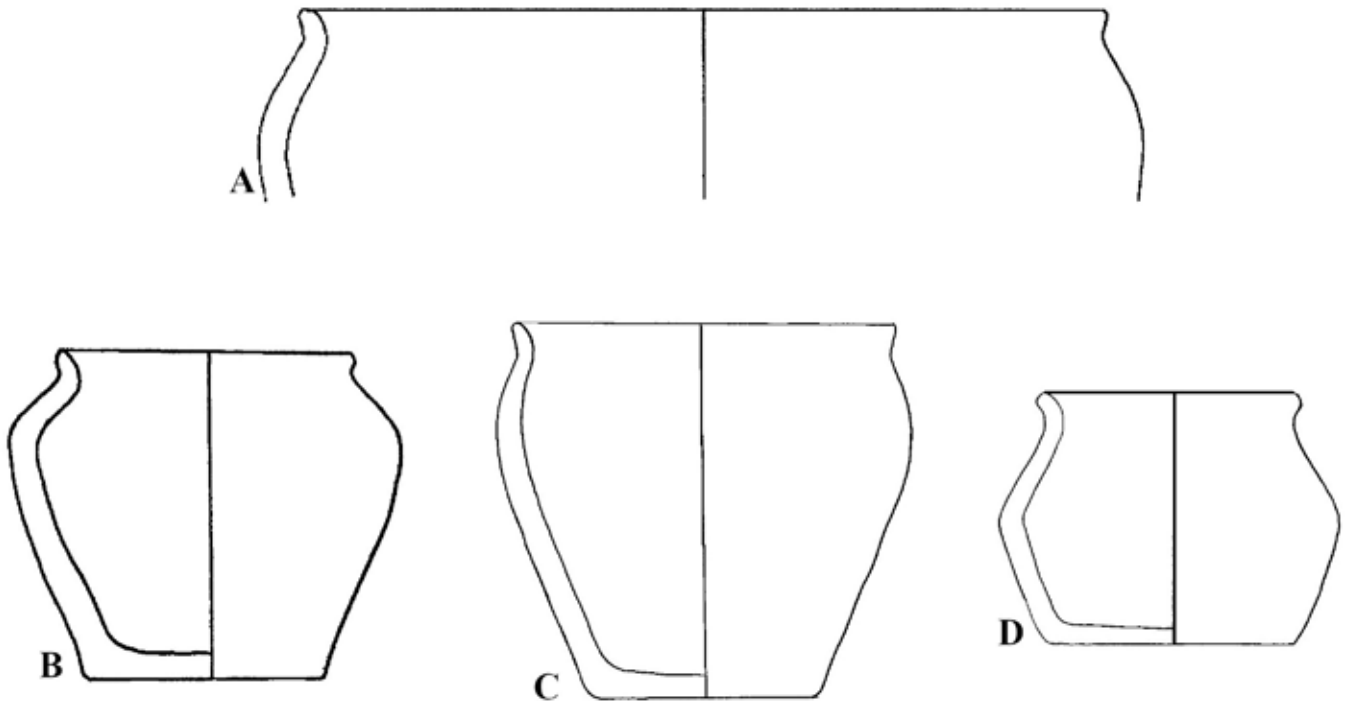
Endast en skärva (F136) hade en rabbad kärlytsida, och skärvan påträffades i stolphål A3770. Rabbning brukar i första hand användas som en kronologisk markör, och förknippas främst med bronsålder och tidig förromersk järnålder. De rabbade kärnen var i första hand lämpliga att användas som förvaringsbehållare, men var också vanliga i gravar. På platsen finns flera ¹⁴C-dateringar till mellersta och yngre bronsålder och det är högst sannolikt att skärvan kan dateras till denna period.

Den näst vanligaste ytbehandlingen i Skummeslöv var polering, men mindre än 1 av 10 kärl har polerats. Detta har inte haft någon direkt påverkan för kärnfunktionen, utan det var sannolikt uteslutande

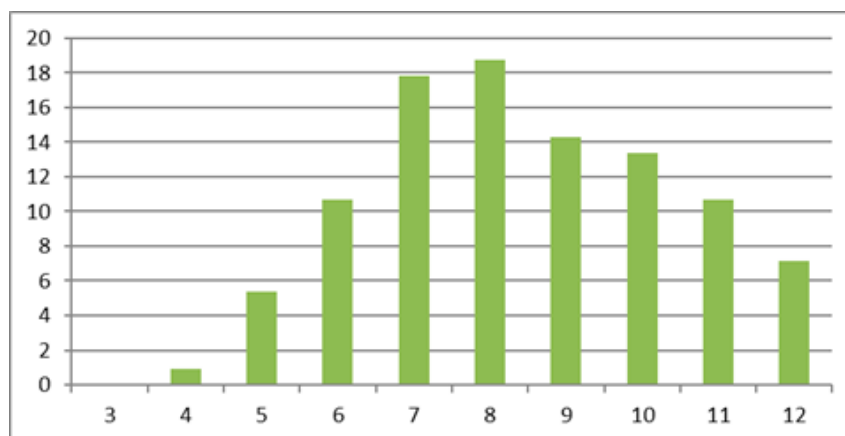
estetiska skäl som styrde, och det kan ursprungligen ha varit för att man ville efterlikna metallkärl. Kärnen bör ha använts som dryckesbägare och liknande funktioner. Polerad keramik framkom enbart i stolphål, och totalt fanns keramiken i fem olika stolphål.

Dekor: Endast åtta av de 1 377 skärvorna som daterats till förromersk och romersk järnålder hade någon form av dekor. I stolphål A25163 fanns en polerad skärva (F63) med djupa fåror (Fig. 50C), och i grop A9543 påträffades glättade skärvor (F99) med zig-zag dekor och streck, och detta kärl hade för övrigt en förtjockad mynningskant (Fig. 50 H; 51 B). De ornerade skärvorna har tillhört två koppar eller bägare och de användes som dryckeskärl och det var viktigt att de hade ett estetiskt tilltalande yttre.

Kärlstorlek: Liksom på många andra material kan man konstatera att den bästa variabeln för att studera kärlstorleken är mynningsdiametern, och orsaken till detta är givetvis avsaknaden av hela kärl. Det har endast varit möjligt att fastställa kärhöjden på en kopp (F142) (Fig. 52 A, B; 53 D), och denna var 10 cm hög, med en mynningsdiameter på 10,5 cm (notera att F106 och F223 i figur 53 är från folkvandringstid/

Figur 53. Exempel på keramik från romersk järnålder och folkvandringstid. A) F223. B) F106. C) F241. D) F142. Skala 1:3.

Figur 54. Skärvtjockleksfördelningen i procent av 112 skärivor från Skummeslöv 30:15. Keramiken har daterats till övergången mellan förromersk och romersk järnålder.

vendeltid). På ytterligare tre kärl (F99, F153, F223) (Fig. 50 H, 52 C, 52 E) har mynningsdiametern kunnat fastställas och den är 18 cm, 18 cm samt 32 cm. Urvalet är visserligen litet, men ett av fyra kärl var därmed förhållandevis litet, två mellanstora samt ett kärl som var mycket stort.

Ytterligare ett bidrag till kärlstorleken är skärvtjockleken. Sammanlagt har 112 skärivor från Skummeslöv 30:15 studerats och de varierar från 3 mm till 12 mm i skärvtjocklek (Fig. 54). Den absoluta majoriteten av kärl återfinns inom intervallet 7-11 mm, vilket är de mellanstora kärnen. Medelvärdet var 7,5 mm, vilket bekräftar detta.

De kontexterna med förhållandevis tunnväggiga kärl (≤ 6 mm) utgjordes främst av stolphål och gropar samt två härdar. Det finns ingen tydlig korrelation mellan enstaka typer av kontexter och de tunnväggiga kärnen. Några av de tjockväggiga kärnen (≥ 11 mm) fanns främst i olika stolphål. Av de nio kontexterna med den tjockväggigaste keramiken var sex stolphål, två gropar samt en härd. Man kan däremot konstatera att av de sex stolphålen fanns det även tunnväggig keramik i ett av dem, och generellt fanns det inte både *tunn- och tjockväggig* keramik i samma stolphål. Detta tyder på att skärivorna i stolphålen härrör från ett eller ett fåtal kärl och att man deponerat kärl i olika storlekar i stolphålen. Dessutom kan man konstatera att i exempelvis härd A26282 och i grop A3127 fanns både stora och små kärl, vilket kan representera avfall från ett eller flera hushåll.

Resultatet av skärvtjockleksfördelningen har jämförts med keramik från centralplatsen i Uppåkra, där medelvärdet i olika *lager* var omkring 6-6,5 mm, medan keramik i *anläggningar* var grövre och var omkring 7-8,3 mm (Dahlström 1999: Tab. I). Man kan därmed konstatera att keramikkrälen i Uppåkra och i Skummeslöv var ungefär lika stora, förutom att det fanns mera tunnväggig keramik i *lagren* från centralplatsen. Studier har även utförts av keramik från templet i Uppåkra och på denna plats var medelvärdet på keramikens tjocklek cirka 6,1 mm (Brorsson 2008), vilket vittnar om en social stratifiering av keramiken under romersk järnålder. Detta kan åter indikera att Skummeslöv 30:15 under romersk järnålder var en ordinarie boplatz, utan större inslag av lokal eller regional makt. Den tunnväggiga keramiken kan klassificeras som finkeramik, vilken ofta sätts ofta i samband med gästbud och liknande tillställningar. I germansk litteratur omnämns dryckesbägaren som central, där den var en symbol för hövdinga- eller kungamakten (Løchsen Rødsrud 2012:134). Man måste vara medveten om att keramikinventariet vid denna tid influerades av den romerska keramiken och man hade med största sannolikhet något som vi idag kan liknas vid en servis (Ejstrud & Jensen 2000:20 ff.).

Kärlgods: Ytterligare en parameter av keramiken, som framför allt ger en indikation på kärlfunktion, är kärlgodset. Genom att mäta största kornet i godset och notera om leran har magrats med en krossad bergart eller ej, kan detta ge viktig information om vad kärnen använts till. Keramikern framställde keramikkrärl för olika ändamål, och givetvis användes inte en lera

och ett magringsmedel som inte var lämpligt för upp-
repad bränning till ett kokkärl. I viss mån kan man
se om en lera magrats med krossad bergart, och till
hjälp finns bland annat det största kornet i godset. En
skärva där det största kornet understiger 2,0 mm är
oftast framställd av en sandmagrad eller en naturligt
magrad lera, medan skärvor med korn som översti-
ger 2,0 mm är däremot oftast bergartsmagrade. Den
bästa variabeln för att skilja ett gods som magrats med
krossad bergart från ett som magrats med sand eller
är naturligt magrat är däremot kornens form. Kantiga
korn är normalt krosskorn medan rundade kommer
från en sand eller en naturligt magrad lera.

Majoriteten av keramiken från Skummeslöv 30:15 var
tillverkad av leror som magrats med krossad bergart,
och troligtvis främst av lokala granitiska bergarter, vil-
ket har bland annat bekräftats i form av en tunnslips-
analys av en skärva från RAÄ 26 år 1991. En skärva
från en ugn analyserades och kärlet var tillverkat av en
kalkfri finlera som var magrad med krossad granitisk
bergart (Stilborg 1995). Denna typ av keramik fram-
kom i flera olika typer av anläggningar inom 2022-års
undersökning, vilket visar på att kärnen sannolikt haft
flera olika typer av funktioner. Det fanns även relativt
många kärl som var tillverkade av leror som magrats
med sand eller som var naturligt magrade. Dessa kärl
var inte lika lämpliga att användas som kokkärl, utan
snarast för enklare förvaring eller som dryckesbägare.
Flera av dessa kärl har sannolikt utgjorts av fint glät-
tade eller polerade koppar och bägare. Den sand- eller
naturligt magrade keramiken framkom främst i olika
stolphål eller gropar samt endast i härd A26282. Möj-
ligtvis beror avsaknaden av den här typen av keramik
i härdar på dess funktion, där kärnen inte användes
som kokkärl.

Medelvärdet på största bergartskorn i 130 järnålders-
skärvor från Skummeslöv 30:15 är 2,4 mm. Finmagrad
keramik framkom i stolphål, gropar samt i en härd. De
fem anläggningar med den mest grovmagrade kera-
miken utgjordes av två stolphål och tre gropar. Man
kan åter notera att det inte finns något tydligt sam-
band mellan godset och en specifik typ av anläggning.

I stolphål A797 påträffades keramik (F7) (Fig. 55) som
magrats med växtmaterial, ett så kallat tröskmagrat
goods. Keramikskärvan är delvis porig, då det bort-
brända växtmaterialet efterlämnat porer. Skärvan
har tillhört ett glättat kärl, och anledningen till varför
man tillsatte höga halter av växtmaterial till leran är

inte helt klarlagt. Magringsmedlet kan ha gjort godset
starkt, men det kan likväl ha gjort godset mera ömtå-
ligt för hög värme. Å andra sidan förekommer oftast
en liten mängd växtmaterial i keramik som varit avsett
för att användas inom metallhantverk. Vi kan inte hel-
ler utesluta att andra orsaker fanns till att man mag-
rade keramiken med växter. Det kan ha varit ett sätt
att ge det tröskade materialet nytt eller förlängt liv i
de föremål som användes till maten. Det kan alltså ha
varit någon form av offrat föremål, och tröskmagrad
keramik har bland annat påträffats i Malmöområdet

Figur 55. Tröskmagrad keramik (F7) i stolphål A797.
Foto: Torbjörn Brorsson.

(Brorsson 2014:230). Tre skärvor från Skummeslöv har
spår efter växtmaterial på insidan och det har sanno-
ligt uppkommit vid tillverkning av kärlet och växterna
har bränts bort vid den första bränningen.

Regionala utblickar: Keramiken från Skummeslöv
30:15 kan till stor del dateras från slutet av förromersk
järnålder till och med slutet av romersk järnålder.
Några av de tidigaste och mest väldaterade skärvorna
utgörs av facetterade mynningar, och utifrån ett flertal

Figur 56. Folkvandringstida kärl (F106) i grop A6004. Foto: Torbjörn Brorsson.

skandinaviska fynd kan dessa dateras till övergången mellan förromersk och romersk järnålder. Som stöd finns bland annat Beckers keramikronologi för jylländsk keramik (Becker 1961). I Skummeslöv förefaller de facetterade mynningarna huvudsakligen dateras till 100- och 200-talen.

Det finns även mynningar med förtjockad mynningskant och dessa är samtida med de facetterade mynningarna. Generellt kan man konstatera att keramiken från Skummeslöv har tydliga likheter med sydkandinavisk keramik från äldre järnålder. Keramiken förefaller ha varit främst hushållsbetonad.

Vid arkeologiska utgrävningar av Skummeslöv RAÄ 26 år 1991 påträffades ett omfattande keramiskt material från i huvudsak förromersk och romersk järnålder, samt senneolitikum. Det är väl beskrivet i rapporten från undersökningen och totalt påträffades 34,4 kg keramik vid undersökningen (Viking & Fors 1995:41 ff.). Eftersom den nu aktuella undersökningsytan ligger direkt intill ytan från 1991 har det äldre materialet åter studerats översiktligt. De två keramikmaterialen

har flera likheter med inslag av glättade och polerade koppar samt facetterade och förtjockade mynningskärvor. Dessutom har kärl med streckdekor påträffats inom RAÄ 26, och en sådan har kol-14-daterats till äldre romersk järnålder (Viking & Fors 1995:47). Några kol 14-dateringar av material från kontexter med facetterade mynningar har däremot inte utförts, och man kan även konstatera att flertalet av kol 14-dateringar från RAÄ 26 ligger i förromersk järnålder. En viktig skillnad är att det också påträffats sil-kärl inom RAÄ 26, vilket tyder på delvis olika funktioner inom de båda boplatsområdena, men också att det kan ha funnits en något tidigare fas inom denna yta än inom boplatzen Skummeslöv 30:15 år 2022. I övrigt förefaller materialen vara mycket likartade med varandra och de representerar samma samhällsskikt.

För att ytterligare belysa förhållandet mellan de två olika boplatserna inom samma område har dessutom nio skärvor från RAÄ 26 valts ut för ICP-analys, med

syfte att proveniensbestämma kärlen. Jämförelsen med Skummeslöv 30:15 är också central. Analyserna visade att samtliga förromerska kärl från RAÄ 26 var lokalt framställda och de bestod av samma typ av kärlgods som keramikerna från Skummeslöv 30:15. Det är uppenbart att man använt sig av leror från samma lertäkter till de båda områdena, vilket visar att man använt sig av gemensamma resurser, men också att samma keramik kan ha tillverkat kärlen från de två platserna. Från undersökningen år 2022 identifierades ett kärl som sannolikt var tillverkat i norra Halland och ett annat som var från någon annan plats i södra delarna av landskapet. Detta visar att majoriteten av kärlen var lokalt tillverkade, men att man också hade med sig kärl eller inhandlat kärl från andra boplatser och regioner.

Keramik från folkvandringstid och vendeltid

I grop A6004 mitt på undersökningsytan påträffades totalt 48 skärvor från tre kärl. Kärlen var oornrade och glättade och de var tillverkade av leror som magrats med krossad bergart med kornstorlekar på upp till 3,5 mm. Skärvtjockleken var 9-10 mm, vilket visar att kärlen var relativt stora. Två av kärlen har kunnat rekonstrueras i sin helhet och det ena kärlet var 12 cm högt (F106) (Fig. 53 B och Fig. 56), medan det andra (F241) (Fig. 53 C) var 15 cm högt. Samtliga tre kärl har var situlaformade med utåtböjt mynningsparti.

Kärlen har klassificerats som folkvandringstid och vendeltida keramik, och det finns bland annat likheter med keramik från Sandby borg på Öland (Brorsson 2020:118). De tre kärlen påträffades i grop A6004 och korn från gropen har kol 14-daterats till 438-640 AD, och troligtvis är kärlet därmed folkvandringstida. På Vallhagar på Gotland har ett stort antal liknande kärl påträffats och dessa har daterats till folkvandringstid (Stenberger 1955:1115 ff.).

I grop A11870 påträffades delar av ett mellanstort kärl (F153) (Fig. 51 A; 52 C) med en mynningsdiameter på 18 cm. Kärlet var delvis sintrat på utsidan, vilket tyder på att det varit utsatt för extremt hög värme. Formen är något ovanlig i Halland, men liknande kärl har påträffats i Hus 16 i Vallhagar på Gotland, och kärlet har daterats till folkvandringstid (Stenberger 1955:1118). Råg från gropen har ¹⁴C-daterats till 424-561 AD.

ICP-analys av skärvor från de fyra kärlen har visat att tre av dem var lokalt tillverkade medan ett kom från

norra Halland. Resultatet biträder därmed den tidigare fasen med en dominans av lokaltillverkad keramik, men också att det fanns kärl från andra regioner.

Keramik från modern tid

I grop A7648 påträffades en skärva yngre glaserat rödgods. Skärvan har tillhört en trebensgryta av sydskandinavisk proveniens och den har daterats inom intervallet 1400 till 1750. Det har inte påträffats någon ytterligare sentida keramik.

Bränd lera från Skummeslöv

Den totala mängden bränd lera som togs tillvara från undersökningen var 10,4 kg. Den brända leran består nästan uteslutande av infodringar och delar av ugnsvägg. Det framkom emellertid även en 17 mm stor lerpärta i ett av stolphålen till Hus 3.

Infodringar i härdar eller i kokgropar var generellt relativt grova och utan inslag av organiskt material och allmänt odefinierad till formen. Den har bränts till cirka 600-800°C, och infodringen kan ha fungerat som en packning i en härd, kokgrop eller rent av i en ugn. Det är inte lerklining, men sannolikt härrör den från exempelvis tillagning av mat. Infodringar kan

Figur 57. Exempel på bränd och smält lera som sannolikt funnits i en ugn. Foto: Torbjörn Brorsson.

Figur 58. Lerpärå (F226) i stolphål A10015 tillhörandes Hus 3.
Foto: Torbjörn Brorsson.

även ha ingått i ässjor och andra verksamheter som är relaterade till metallhantverk.

Det framkom även en stor mängd ugnsväggar (Fig. 57). Bitarna var delvis smälta vilket tyder på att de varit utsatta för extremt hög värme, och troligtvis har detta skett i samband med ett metallhantverk.

ICP-analyser av två bitar från infodringar och en ugnsvägg visade att bitarna inte varit i kontakt med någon metallsmälta eller liknande (se nedan). I förhållande till keramiken var inte någon av de 44 olika grundämnena i den brända leran förhöjda.

Lerpärå (F226) (Fig. 58) påträffades i det takbärande stolphålet A10015 tillhörandes Hus 3. Pärå var 8 mm tjock och den hade en diameter på 17 mm. Hålet mätte 3 mm och pärå saknade dekor. Utifrån övriga fynd kopplade till huset bör pärå vara från romersk järnålder och den kan ha lagts ned som ett offer.

Sammanfattning

Keramiken ger ett förhållandevis enhetligt intryck och merparten kan sannolikt dateras till senare delen av förromersk järnålder och romersk järnålder. Materialet har betydande likheter med keramiken från 1991-års undersökning i Skummeslöv, och de båda ytorna har högst sannolikt tillhört samma boplatsoområde.

Materialet förefaller vara relativt enkelt eller vardagligt, vilket tyder på att det var en befolkningsgrupp i samhällets mellanskikt som bodde på området. Det förefaller inte ha varit någon av större central bety-

delse, och de förhållandevis få kopparna och bågarna kan representera riter, gästbud eller liknande som hölls inom familjen eller de familjer som var bodde på boplatzen.

I härd A26282 påträffades ett rikligt keramiskt material och ICP-analyser utfördes av sammanlagt åtta skärivor från sju olika kärl. Samtliga var lokalt framställda av delvis olika råmaterial, och det är inte otänkbart att härden fungerat som en bålplats för bränning av keramik. Under förhistorien brändes keramik på öppet bål, i gropar eller i en- eller tvåkammargropar. I Sverige har man inte påträffat några spår efter vare sig keramikugnar eller gropar och bål för bränning av förhistorisk keramik. Man kan emellertid fastslå att ett flertal platser för keramikbränning har undersökts, men det är svårt, om än rent av omöjligt, att skilja från vanliga bål, härdar eller gropar. Temperaturerna blir inte högre än på ett vanligt bål, såvida inte något gått fel och att man exempelvis fått en för hög halt av syre, vilket kan göra att keramiken sintrar och smälter. I Hodde på västra Jylland finns ett av de få spåren i Skandinavien av en keramikugn och här framkom en oval grop som haft en lerkoppa och denna ugn kan definieras som en tvåkammargrop (Hvass 1985:1466 f.). Konstruktionen skiljer sig från de ordinära groparna och bålerna, där det är betydligt mera komplicerat att definiera funktionen. I Hodde påträffade man även större lerklumpar som var avsedda för framställning av kärl. Eftersom det inte finns någon tydlig konstruktion i härden i Skummeslöv är det därmed också svårt att bekräfta eller avfärda att man bränt keramik i härden. Man kan däremot fastslå att man med största sannolikhet tillverkat keramik från olika tidsperioder på platsen och att man därmed också bränt sina keramiska föremål. En eller flera sådana bränningar kan mycket väl ha skett i härd A26282.

Den yngsta fasen representeras av kärl från folkvandringstid och vendeltid, och dessa kärl var främst lokalproducerade. Ett av fyra kärl kom emellertid från norra Halland.

Från 1991-års undersökning i Skummeslöv och från ytan vid Skummeslöv kyrka har även vikingatida och tidigmedeltida keramik påträffats. Analyserna visar att denna keramik skiljer ut sig från den som är äldre och kärlet förefaller ha haft en helt annan proveniens. Troligtvis har den yngre keramiken inte tillverkats i eller i närheten av boplatzen i Skummeslöv, utan kär-

len kom från en annan lokal, som även den var placerad i södra Halland.

Appendix I ICP-analys av keramik från Skummeslöv

För att bestämma var keramiken från Skummeslöv framställd har ICP-analyser utförts. Syftet med analysen är att påvisa om keramiken tillverkats lokalt eller ej. Detta resultat är viktigt i förståelsen av Skummeslöv som plats men även hur utbytet med andra platser kan

ha ägt rum. Fokus har varit på förromersk och romersk järnålder, men keramik från andra tidsperioder har även analyserats. Dessutom ingår tre bitar bränd lera i analysen. Syftet är bland annat bestämma om leran varit i kontakt med exempelvis någon metallsmälta.

Metod

Den analysmetod som använts är ICP-analys (Inductively Coupled Plasma), och analysen syftar till att bestämma keramikens kemiska sammansättning.

Provrnr.	Undersökning	Fyndnr.	Godstyp/föremål	Datering
Skummeslöv1	Skummeslöv 30:15	F106	Kärl, A6004	Folkvandringstid
Skummeslöv2	Skummeslöv 30:15	F241	Kärl, A6004	Folkvandringstid
Skummeslöv3	Skummeslöv 30:15	F242	Kärl, A6004	Folkvandringstid
Skummeslöv4	Skummeslöv 30:15	F178	Kärl, A26282	Äldre romersk järnålder
Skummeslöv5	Skummeslöv 30:15	F142	Kopp, A26282	Äldre romersk järnålder
Skummeslöv6	Skummeslöv 30:15	F153	Kärl, A11870	Folkvandringstid
Skummeslöv7	Skummeslöv 30:15	F176	Kärl, A26282	YFRJÅ/RJÅ
Skummeslöv8	Skummeslöv 30:15	F158. TN?	Kärl, A2884	YFRJÅ/RJÅ
Skummeslöv9	Skummeslöv 30:15	F223	Kärl, A8300	YFRJÅ/RJÅ
Skummeslöv10	Skummeslöv 30:15	F234	Kopp, A3127	YFRJÅ/RJÅ
Skummeslöv11	Skummeslöv 30:15	F235	Kopp, A9543	YFRJÅ/RJÅ
Skummeslöv12	Skummeslöv 30:15	F236	Kopp, A9543	YFRJÅ/RJÅ
Skummeslöv13	Skummeslöv 30:15	F99	Kärl, A9543	YFRJÅ/RJÅ
Skummeslöv14	Skummeslöv 30:15	F243	Kopp, A26282	YFRJÅ/RJÅ
Skummeslöv15	Skummeslöv 30:15	F244. Oxiderad	Kärl, A26282	YFRJÅ/RJÅ
Skummeslöv16	Skummeslöv 30:15	F244. Reducerad	Kärl, A26282	YFRJÅ/RJÅ
Skummeslöv17	Skummeslöv 30:15	F176	Kärl, A26282	YFRJÅ/RJÅ
Skummeslöv18	Skummeslöv 30:15	F248	Kärl, A26282	YFRJÅ/RJÅ
Skummeslöv19	Skummeslöv 30:15	F151	Kärl, sintrat, A7951	YFRJÅ/RJÅ
Skummeslöv20	Skummeslöv 30:15	F76	Infodring	YFRJÅ/RJÅ
Skummeslöv21	Skummeslöv 30:15	F230	Ugnsvägg	YFRJÅ/RJÅ
Skummeslöv22	Skummeslöv 30:15	F258	Infodring	YFRJÅ/RJÅ
Skummeslöv23	RAÅ26. År 1991.	F62. A143	Kärl	Förromersk järnålder
Skummeslöv24	RAÅ26. År 1991.	F279. AA536. Offer.	Kopp	Yngre förromersk järnålder
Skummeslöv25	RAÅ26. År 1991.	F7. A14	Kopp	Yngre förromersk järnålder
Skummeslöv26	RAÅ26. År 1991.	F138. A327. Offer?	Kärl	Yngre förromersk järnålder
Skummeslöv27	RAÅ26. År 1991.	F160. A328	Kärl	Förromersk järnålder
Skummeslöv28	RAÅ26. År 1991.	F508. Ugn A590	Kärl	Förromersk järnålder
Skummeslöv29	RAÅ26. År 1991.	F1025. SH A2328	Kopp	Förromersk järnålder
Skummeslöv30	RAÅ26. År 1991.	F1087. Grop A1271	AIV	Vikingatid
Skummeslöv31	RAÅ26. År 1991.	F1313	Östersjökeramik	Vikingatid
Skummeslöv32	HM24913. Kyrkan	F20	AIV / Östersjökeramik	Vikingatid
Skummeslöv33	HM24913. Kyrkan	F311	AIV	Vikingatid
Skummeslöv34	HM24913. Kyrkan	F323	AIV	Vikingatid
Skummeslöv35	HM24913. Kyrkan	F327	AIV	Vikingatid

Tabell 6. Det analyserade materialet utgörs av 32 keramikskärvor och tre bitar bränd lera.

Halten av 44 olika oorganiska grundämnen undersöks, och sammansättningen kan sedan användas för att bland annat påvisa ett geografiskt sammanhang för keramiken. Av de utvalda skärvorna krossas minst 0,3 g av vardera till ett fint pulver, som löses i en syralösning. Denna lösning injiceras i exciterad argonplasma. När atomerna utsätts för denna energi kommer elektronerna att utsända färgade ljusblixtar, i ett mönster som är unikt för varje grundämne. Detta emissionsspektrum kan mätas med AES (Atomic Emission Spectrometry).

Av de 44 olika grundämnena är det 12 ämnen som utgör grunden för tolkningarna av keramikens proveniens. Det är de metalliska ämnena aluminium (Al), krom (Cr), gallium (Ga), mangan (Mn), vanadin, (V), de alkaliska jordartsmetallerna kalcium (Ca), magnesium (Mg), strontium (Sr), de sällsynta jordartsmetallerna cerium (Ce), lantan (La), alkalimetallen natrium (Na), samt övergångsmetallen kobolt (Co) som utgör grunden för indelningen i olika grupper.

Analysen innehåller en mycket stor mängd data och för att kunna bearbeta denna krävs ett avancerat statistiskt verktyg som kan grupperna proverna. Därför har all data processats i statistikprogrammet SPSS och resultatet presenteras i form av en klusteranalys och ett dendrogram. Den kemiska analysen av proverna har utförts vid OMAC laboratories, Galway, Irland och bearbetningen av analysresultat har utförts av Torbjörn Brorsson.

Material

För att proveniensbestämma materialet har 19 keramikskärvor och tre bitar bränd lera från Skummeslöv 30:15 analyserats (Tab. 6), och majoriteten av dessa kärl har daterats till förromersk och romersk järnålder. I urvalet ingår även fyra skärvor som har daterats till folkvandringstid. Materialet har jämförts med nio skärvor från lika många förromerska kärl som påträffades inom RAÄ26 år 1991. Sju av dessa har daterats till förromersk järnålder och två är sannolikt vikingatida.

Slutligen ingår fyra vikingatida skärvor från ytan strax intill kyrkan i Skummeslöv, HM24913.

Analysresultat

Analysen är baserad på att likheter och skillnader identifieras i förhållande till keramiken från Skummeslöv. De skärvor som bör vara från samma plats som keramiken från Skummeslöv placerar sig i samma grupp och de skärvor som är av annan proveniens grupperar sig annorlunda. Analysresultatet i form av en tabell över de olika grundämnena återfinns i tabell 6. Keramiken från Skummeslöv har bland annat jämförts med tidigare analyserad keramik och bränd lera från olika delar av Halland och andra delar av södra Sverige.

I det första steget har enbart keramiken från Skummeslöv analyserats och analysen visar att framför allt den vikingatida keramiken från RAÄ26 och från HM24913 vid kyrkan i Skummeslöv avviker (Fig. 59). Det är noterbart att det är framför allt den vikingatida keramiken som avviker, och det tyder på att dessa kärl inte har tillverkats av samma råmaterial, det vill säga leror från samma lertäkter, som användes till keramiken från äldre järnålder. Den vikingatida keramiken kan indelas i två olika kemiska grupper och här finns både Östersjökeramik och AIV-keramik, och den enda skärvan som inte tillhör dessa grupper är AIV-keramiken Skummeslöv35. Den skärva som avviker mest är emellertid skärva Skummeslöv2, som är ett folkvandringstida kärl från grop A6004 (Fig. 52 F, 53 C). Detta kärl bör ha haft en annan proveniens än de övriga. Även skärvan Skummeslöv11 avviker från de övriga och denna skärva har tillhört en fint glättad kopp som påträffades i grop A9543. Skärvan Skummeslöv19 bildar också en separat grupp och denna har tillhört ett sintrat kärl från stolphål A7951.

Proverna Skummeslöv20, Skummeslöv21 och Skummeslöv22 utgörs av bränd lera och dessa bildar en separat grupp tillsammans med Östersjökeramiken Skummeslöv31 från HM24913. Den brända leran består sannolikt av en grövre lera än den som användes till keramiken, och det kan vara detta som gör att leran bildar en förhållandevis enhetlig grupp. I samma grupp återfinns en skärva Östersjökeramik och den kan vara lokalt framställd, men den kan också ha haft en annan proveniens. Detta kärl avviker från de övriga vikingatida kärnen i Skummeslöv.

Man kan också notera att ovanför det översta röda strecket återfinns 24 keramikskärvor, och dessa skärvor bör ha tillhört lokalproducerade kärl. Detta baseras främst på att denna grupp utgörs av majoriteten av

Sample	Al	Ca	Ce	Co	Cr	Ga	La	Mg	Mn	Na	Sr	V
	ppm	%	ppm	ppm	ppm	ppm	ppm	%	ppm	%	ppm	ppm
Skummeslöv1	8,48	0,84	101	13	70	22,2	45,9	1,04	419	1,18	151	104
Skummeslöv2	7,89	0,62	153	15	59	21,1	61,2	0,83	1205	1,18	118,5	98
Skummeslöv3	8,34	0,86	85,8	10,2	64	22,9	36,5	0,9	460	1,36	142,5	95
Skummeslöv4	8,29	0,68	89,7	17,5	83	21,4	37,3	1,14	375	0,91	122,5	112
Skummeslöv5	8,01	0,92	85	10,6	66	20,5	36,7	0,98	414	1,28	176	94
Skummeslöv6	8,2	0,95	85,9	11,2	56	21,4	37,9	0,89	466	1,71	192	79
Skummeslöv7	8,09	1,26	84,4	11	53	20,6	38,8	0,91	570	1,74	219	100
Skummeslöv8	9	0,82	79,7	14	85	24,1	37	1,32	421	1,03	142	120
Skummeslöv9	8,37	1	72,6	10,4	62	20,9	31,8	0,81	472	1,55	203	90
Skummeslöv10	7,73	0,76	60,6	9,6	79	22,4	27	0,94	310	1,17	129	99
Skummeslöv11	6,28	0,53	79,6	6,8	55	16,6	33,1	0,69	236	0,78	87,9	77
Skummeslöv12	7,42	1,1	78,7	9,2	63	19,75	33,1	0,74	557	1,45	228	91
Skummeslöv13	8,19	0,9	74,6	13,2	70	23,1	36,3	1,07	349	1,1	164	99
Skummeslöv14	7,57	0,95	54,2	8,1	56	20,1	27,5	0,69	757	1,37	235	84
Skummeslöv15	7,7	0,99	81,5	11,8	65	21,9	38,9	1,03	620	1,26	166,5	83
Skummeslöv16	7,62	1	79,2	10,4	66	21,4	36,9	0,98	555	1,28	172	82
Skummeslöv17	7,97	0,87	106,5	12	76	22,8	55,1	1,09	482	1,08	153	99
Skummeslöv18	8,43	0,83	87,5	11,8	75	23,3	43,8	0,87	322	1,16	261	98
Skummeslöv19	8,76	1,3	112,5	13,7	73	24,9	51,9	1,16	671	2,21	257	111
Skummeslöv20	6,44	0,77	90	7,4	37	17,15	41,7	0,45	687	1,79	158	72
Skummeslöv21	6,13	0,92	85	5,6	36	18,7	39,5	0,51	666	1,74	179,5	96
Skummeslöv22	6,22	0,95	77,8	7,2	29	14,75	35,5	0,44	889	1,93	191	66
Skummeslöv23	8,25	1,04	107,5	9,3	65	22,7	42	0,98	514	1,31	173	98
Skummeslöv24	8,45	1,04	76,7	8,3	63	22	35,7	0,84	546	1,49	179	96
Skummeslöv25	8,59	1	82,3	13,2	77	22,4	36,6	1,06	483	1,19	155,5	104
Skummeslöv26	7,96	1,18	99,5	10,1	59	22	45,1	0,66	677	1,67	200	85
Skummeslöv27	8,5	0,89	68,2	9,2	67	23,2	30,6	0,82	482	1,32	167	94
Skummeslöv28	8,44	1,11	75,4	11	63	22,4	33,2	0,96	581	1,29	148	84
Skummeslöv29	8,21	0,84	83,9	8,5	69	23,7	39,8	0,71	433	1,22	166,5	88
Skummeslöv30	8,41	2,75	86,3	13,9	60	22,8	33,7	1,17	737	1,69	269	88
Skummeslöv31	7,37	1,02	82	8,5	30	19,5	35,8	0,76	793	1,93	155,5	62
Skummeslöv32	8,82	1,94	81,3	13,5	72	25,1	33,5	1,17	746	1,5	270	111
Skummeslöv33	8,27	2,17	87,7	16	74	22	34,5	1,54	546	1,54	225	119
Skummeslöv34	8,18	2,15	77,2	15,6	73	21,7	33	1,52	662	1,46	217	116
Skummeslöv35	7,46	1,99	73,2	8,9	54	21,3	30,5	0,85	496	1,85	197,5	75

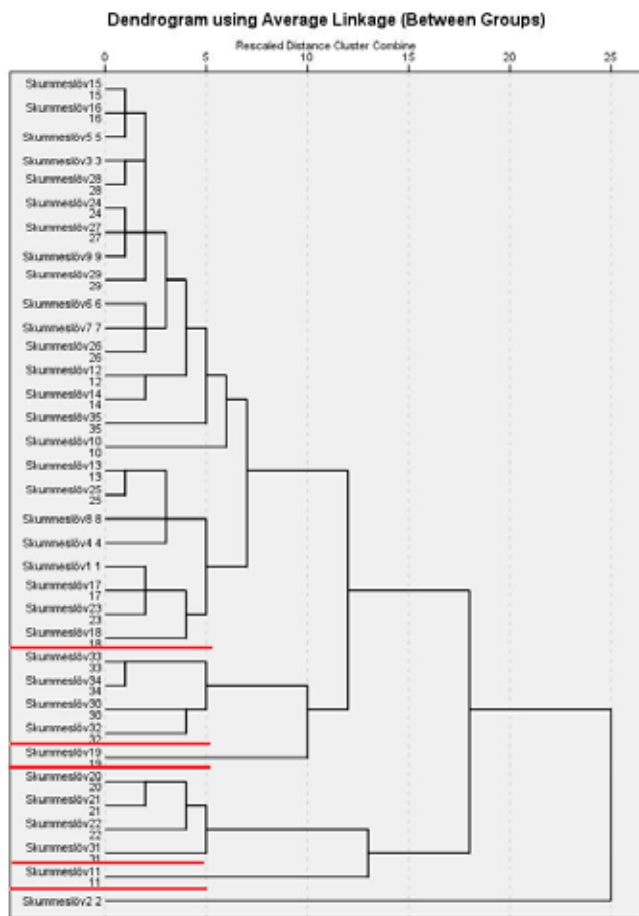
Tabell 7. Resultatet av ICP-analysen och analysen utgör underlag för bestämning av keramikens proveniens.

skärvorna. För att säkerställa den lokala proveniensen har gruppen jämförts med keramik från södra Halland och det finns mycket god överensstämmelse.

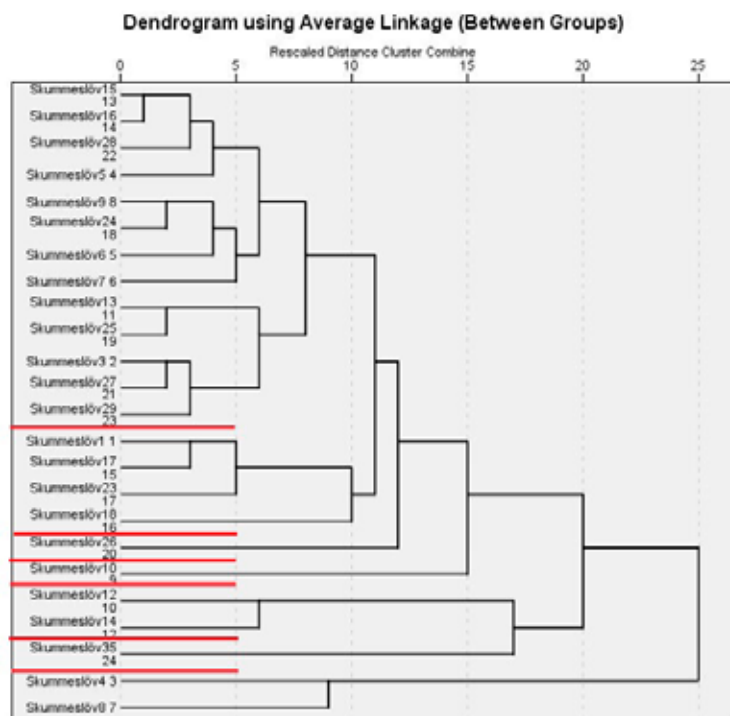
De skärvor som har bedömts ha tillhört lokalproducerade kärl har därefter analyserats utan de mest avvikande skärvorna. I analysen ingår därmed 24 skärvor och även dessa bildar flera olika grupper (Fig. 60). Analysen visar att keramiken återfinns i minst sju olika och delvis heterogena grupper, men i förhållande till annat jämförelsematerial kan samtliga sju grupper definieras som lokala. Ett viktigt resultat är att skärvorna Skummeslöv15 och Skummeslöv16 placerar sig intill varandra, och dessa två skärvor bedömdes ha tillhört samma kärl, fast en skärva var reducerad medan den andra var oxiderad. Skärvorna Skummes-

löv17 och Skummeslöv18 har tillhört två skärvor som har tillhört två snarlika kärl och dessa består av leror som kan ha hämtats från samma lertäkt och de kan ha tillverkats av samma keramiker.

Ett viktigt resultat är också att av sju analyserade kärl från A26282 har samtliga kärl tillverkats lokalt. Sammanlagt har fyra olika gods-kvaliteter identifierats och flera kärl tillhör grupp Lokal A. Dessa kärl kan ha tillverkats av samma keramiker. I de lokala grupperna förekommer både keramik från 2022-års undersökning i Skummeslöv, och från undersökning år 1991. Det är två ytor som berört samma boplatsskomplex där keramiken tillverkades av samma råmaterial från samma lertäkter.

Figur 59. Keramiken från Skummeslöv har indelats i flera olika grupper, baserat på keramikens kemiska sammansättning. Framför allt de tre-fyra nedersta grupperna avviker från de övriga.

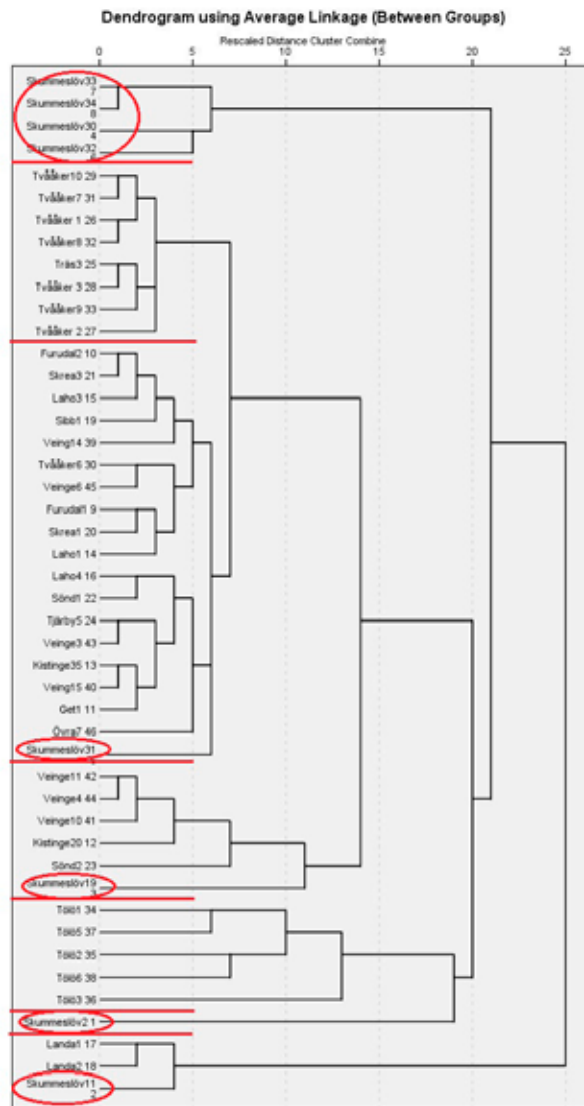

Figur 60. Keramiken som har bedömts vara lokalt tillverkad har indelats i sju olika grupper, och detta beror sannolikt på att man hämtat råmaterialen i olika områden.

Keramiken som avviker från den som bedömts vara lokal har därefter jämförts med referensmaterial från i första hand Halland, Skåne och Småland. Analysen visar att de fyra vikingatida kärnen från HM24913 avviker från merparten av de övriga halländska kärnen (Fig. 61). Dessa skärvor har även jämförts med material från bland annat Bjärehalvön och andra delar av Skåne samt Småland, och det finns inte några likheter. Troligtvis är dessa fyra kärn tillverkade av leror från samma plats, och den sammantagna bedömningen är att det bör ha varit i södra Halland.

Från HM24913 vid kyrkan i Skummeslöv har ytterligare ett kärl haft en avvikande proveniens. Östersjökeramiken Skummeslöv31 återfinns tillsammans med keramik från södra Halland (Fig. 61). Gruppen är visserligen heterogen, men den innehåller enbart keramik från Laholm och Halmstad kommuner, vilket gör det troligt att detta kärl tillverkades i södra Halland. Det avviker från den vikingatida AIV-keramiken.

Det sintrade folkvandringstida kärlet i A7951, Skummeslöv19, placeras sig med keramik från Veinge,

Figur 61. De avvikande skärvorna har likheter med keramik i andra delar av Halland.

Söndrum och Kistinge, och även detta kärl bör vara tillverkat i södra Halland, fast inte i närheten av Skummeslöv.

Skärvan Skummeslöv2 som påträffades i A6004 placeras sig i en grupp nära keramik från Tölö i norra Halland. Den sammantagna bedömningen är att kärlet var tillverkat i norra Halland.

Slutligen har en kopp från A9543, Skummeslöv11, samma typ av kärlgods som keramik från Landa i Kungsbacka. Även denna kopp bör vara från norra Halland.

Provnr.	Undersökning	Fyndnr.	Godstyp/föremål	Datering	Proveniens
Skummeslöv1	Skummeslöv 30:15	F106	Kärl, A6004	Folkvandringstid	Lokal B
Skummeslöv2	Skummeslöv 30:15	F241	Kärl, A6004	Folkvandringstid	N Halland
Skummeslöv3	Skummeslöv 30:15	F242	Kärl, A6004	Folkvandringstid	Lokal A
Skummeslöv4	Skummeslöv 30:15	F178	Kärl, A26282	Äldre romersk järnålder	Lokal G
Skummeslöv5	Skummeslöv 30:15	F142	Kopp, A26282	Äldre romersk järnålder	Lokal A
Skummeslöv6	Skummeslöv 30:15	F153	Kärl, A11870	Folkvandringstid	Lokal A
Skummeslöv7	Skummeslöv 30:15	F176	Kärl, A26282	YFRJÅ/RJÅ	Lokal A
Skummeslöv8	Skummeslöv 30:15	F158. TN?	Kärl, A2884	YFRJÅ/RJÅ	Lokal G
Skummeslöv9	Skummeslöv 30:15	F223	Kärl, A8300	YFRJÅ/RJÅ	Lokal A
Skummeslöv10	Skummeslöv 30:15	F234	Kopp, A3127	YFRJÅ/RJÅ	Lokal D
Skummeslöv11	Skummeslöv 30:15	F235	Kopp, A9543	YFRJÅ/RJÅ	N Halland 2
Skummeslöv12	Skummeslöv 30:15	F236	Kopp, A9543	YFRJÅ/RJÅ	Lokal E
Skummeslöv13	Skummeslöv 30:15	F99	Kärl, A9543	YFRJÅ/RJÅ	Lokal A
Skummeslöv14	Skummeslöv 30:15	F243	Kopp, A26282	YFRJÅ/RJÅ	Lokal E
Skummeslöv15	Skummeslöv 30:15	F244. Oxiderad	Kärl, A26282	YFRJÅ/RJÅ	Lokal A
Skummeslöv16	Skummeslöv 30:15	F244. Reducerad	Kärl, A26282	YFRJÅ/RJÅ	Lokal A
Skummeslöv17	Skummeslöv 30:15	F176	Kärl, A26282	YFRJÅ/RJÅ	Lokal B
Skummeslöv18	Skummeslöv 30:15	F248	Kärl, A26282	YFRJÅ/RJÅ	Lokal B
Skummeslöv19	Skummeslöv 30:15	F151	Kärl, sintrat, A7951	YFRJÅ/RJÅ	S Halland 3
Skummeslöv20	Skummeslöv 30:15	F76	Infodring	YFRJÅ/RJÅ	Lokal
Skummeslöv21	Skummeslöv 30:15	F230	Ugnsvägg	YFRJÅ/RJÅ	Lokal
Skummeslöv22	Skummeslöv 30:15	F258	Infodring	YFRJÅ/RJÅ	Lokal
Skummeslöv23	RAÄ26. År 1991.	F62. A143	Kärl	Förrromersk järnålder	Lokal B
Skummeslöv24	RAÄ26. År 1991.	F279. AA536. Offer.	Kopp	Yngre förrromersk järnålder	Lokal A
Skummeslöv25	RAÄ26. År 1991.	F7. A14	Kopp	Yngre förrromersk järnålder	Lokal A
Skummeslöv26	RAÄ26. År 1991.	F138. A327. Offer?	Kärl	Yngre förrromersk järnålder	Lokal C
Skummeslöv27	RAÄ26. År 1991.	F160. A328	Kärl	Förrromersk järnålder	Lokal A
Skummeslöv28	RAÄ26. År 1991.	F508. Ugn A590	Kärl	Förrromersk järnålder	Lokal A
Skummeslöv29	RAÄ26. År 1991.	F1025. SH A2328	Kopp	Förrromersk järnålder	Lokal A
Skummeslöv30	RAÄ26. År 1991.	F1087. Grop A1271	AIV	Vikingatid	S Halland
Skummeslöv31	RAÄ26. År 1991.	F1313	Östersjökeramik	Vikingatid	S Halland 2
Skummeslöv32	HM24913. Kyrkan	F20	AIV / Östersjökeramik	Vikingatid	S Halland
Skummeslöv33	HM24913. Kyrkan	F311	AIV	Vikingatid	S Halland
Skummeslöv34	HM24913. Kyrkan	F323	AIV	Vikingatid	S Halland
Skummeslöv35	HM24913. Kyrkan	F327	AIV	Vikingatid	Lokal F

Tabell 8. Proveniensen av keramiken från Skummeslöv.

Sammanfattning

Analysen av de 32 skärvorna Skummeslöv har visat att merparten av keramiken är lokalt tillverkad, men också att det fanns kärl från andra platser. Den folkvandringstid keramiken domineras av kärl som var tillverkade av leror och magringsmedel som hämtades i närheten av boplatsen. Man kan även konstatera att undersökningen berörde samma boplatskomplex som undersöktes i Skummeslöv år 1991, och kärlden visar att det var sannolikt samma familjer som bodde i området.

Det finns enstaka kärl som haft en avvikande proveniens och två kärl mera likheter med norra Halland och ett folkvandringstida kärl har tillverkats i södra

Halland, men inte av råmaterial som hämtades i närheten av Skummeslöv. Ett viktigt resultat är att två skärvor som bedömdes ha tillhört samma kärl också placerar sig i samma kemiska grupp, och en av skärvorna var reducerad medan den andra var oxiderad.

Det är anmärkningsvärt att den vikingatida och tidigmedeltida keramiken avviker från kärlden som har daterats till äldre järnålder. Det är uppenbart att man inte använt sig av samma lertäkter och man får intrycket att det yngre keramiken inte är från Skummeslöv, utan från en annan närliggande plats.

*

ANALYSER

I syfte att erhålla förnyad och fördjupad kunskap om boplatslämningar från förhistorisk tid och tidig medeltid i södra Halland har vi i projektet speciellt valt att satsa på analyser. Specialister har involverats i projektets olika delar. Analysrapporterna ligger samlade som bilagor till rapporten. Det keramiska materialet och det makrofossila materialet visade sig vara mycket omfattande och resultaten av dessa analyser utgör därför egna kapital i rapporttexten. De olika analyserna som genomförts inom projektet presenteras här nedan:

Keramikanalys, specialregistrering och ICP-analys

Keramikmaterialet bestående av 1 437 keramikskärvor, vars vikt uppgick till nästan 11,9 kg specialregistrerades av keramikspecialist Torbjörn Brorsson från Kontoret för Keramiska Studier. Specialregistreringen syftade till att bestämma godstyper, kärnfunktioner och proveniens. Keramikanalysen var även mycket viktig för dateringen av anläggningar och byggnader. Totalt genomfördes ICP-analyser på 19 keramikskärvor och tre bitar bränd lera för att på laborativ väg bestämma lermaterialens proveniens, var keramiken har tillverkats, om det skett lokalt eller ej. Materialet har jämförts med nio skärvor som påträffades inom fornlämningen vid undersökningen år 1991. Sju av dessa har daterats till förromersk järnålder och två är sannolikt vikingatida. Även fyra vikingatida skärvor (HM24913) från undersökningen 1991–1992 inne i Skummeslövs kyrka har ICP-analyserats. Att även inkludera dessa skärvor i analysen syftar till att betrakta fornlämningen som en helhet, och även söka svar på boplatstens ekonomiska utveckling över tid. Analysmetoden kan också påvisa närvaro och frånvaro av metallhantverk bland lerbefremålen och vilken typ av metallhantverk det rör sig om. Torbjörn Brorsson ombesörjde provtagning och tolkning (se föregående kapitel *Keramik och bränd lera från förromersk och romersk järnålder samt folkvandnings-/vendeltid i L1997:6016, Skummeslöv 30:15*, s. 71–87).

Osteologisk analys

Osteolog Stella Macheridis, Sydsvensk arkeologi AB hade huvudansvaret för den osteologiska analysen. Det osteologiska arbetet innebar genomgång och registrering av totalt 39 fragment (47,01 gram). Det är fördelat mellan tolv fyndnummer från tio anlägg-

ningar (4 härdar, 3 stolphål, hus 2 och 3, en grop och ett grophus. Nötkreatur är företrätt genom tre tänder. I övrigt har inga andra arter identifierats. De flesta ben är hårt brända (kalcinerade) och har hittats i härdar. Den osteologiska rapporten utgör bilaga 7.

Strontiumanalys

Strontiumanalys utfördes på ben där art identifierats för att undersöka om djuren är av lokalt ursprung eller importerade från andra regioner. Prover för så kallad baslinje, förväntad regional variation i strontiumisotoper ($^{87}\text{Sr}/^{86}\text{Sr}$), finns redan tillgängliga för detta område inom ett projekt lett av Sydsvensk arkeologi avseende två arkeologiska slutundersökningar utförda på Bjäre år 2021. För andra regioner finns redan publicerade värden för stora delar av Skåne och delar av Sverige, samt större delen av Danmark.

Tre fragmenterade tänder från nötkreatur provtogs för strontiumisotopisk analys. Syftet var att undersöka mobilitet arkeologiskt, det vill säga, om djuren var uppfödda lokalt eller inte. Nyligen publicerades en artikel som presenterade preliminära referensvärden för Halland och Bjäre, baserat på de prover som hittills redovisats och publicerats (Macheridis et al. 2024). Tolkningen av resultaten från L1997:6016 tar avstamp i dessa. Referensvärdet för Halland har preliminärt bedömts till $0,7122 \pm 0,0055$ (2σ , $n = 24$). Resultaten från L1997:6016 passar med detta. De är i det högre spannet vilket kan tyda på att djuren vuxit upp längre inåt i landet än vid platsen. Skummeslöv ligger geologiskt i en fläck av yngre sedimentära bergarter, till skillnad från större delen av Halland som i huvudsak består av granitiska och gneissiska bergarter. Skummeslöv ligger även kustnära. Dessa två omständigheter gör att lägre värden kan förväntas generellt. Lokala referensvärden som rapporterats från växter är 0,7114 och 0,7127 (Macheridis et al. 2024). Resultaten från Skummeslöv 26:1 kan även passa med de referensvärden som angetts för norra och östra Skåne (se Ladegaard–Pedersen et al. 2021) men är generellt för höga för en uppväxt på Bjärehalvön eller sydvästra Skåne (Bilaga 9).

Makrofossilanalys

Makrofossilmaterialiet från undersökningen i Skummeslöv studerades i 36 miljöprover med en sammanlagd volym av 74,1 liter. Floteringen gjordes delvis i fält och delvis på Arkeologernas kontor i Lund. Växtma-

terial i proverna plockades och artbestämdes av arkeobotaniker Santeri Vanhanen. Makrofossilanalysen utfördes med syfte att ge information om användning av odlat eller insamlat växtmaterial inom boplatsen samt för att dokumentera den lokala miljön och vegetationen. Resultaten avspeglar konsumtion, social status och kontaktnät, samt kunde bidra till tolkningar av hur bebyggelserna varit organiserade. Materialet visade på förändringar i odling över tid. Identifierade makrofossil gav också material till ^{14}C -datering. När detta inte var möjligt valdes träkol som vedartsbestämdes av Santeri Vanhanen före ^{14}C -analys. Analysen presenteras i kapitel *Makrofossilanalys och vedartsanalys Skummeslöv* s. 91–98.

Analys av stabila kol- och kväveisotoper

Sammanlagt 77 enstaka sädeskornskärnor från 4 prover analyserades i The Cornell Isotope Laboratory i USA. Dessa bestod av 24 havre, 13 skalkorn, 4 lin, 14 råg och 22 emmer/spelt. Kol- och kväveisotoper kan analyseras i förkolnade sädeskorn och ger då information om odlingsförhållanden. Kväveisotoperna återspeglar i första hand graden av gödsling, medan kolisotoperna kan ge information om åkermarkens fuktighetsförhållanden och dränering (Bilaga 10).

Vedartsanalys

Totalt analyserades 89 träkolsfragment från 14 olika prover. Genom att analysera träslag, dess storlek och andra karaktärer, vilka typer av kontexter träkol kommer ifrån, kan vi bättre förstå forntida bränslebruk. Förekomsten av olika träslag berättar också om hur miljön såg ut. Vedartsanalys användes också för att välja ut bra träkolsfragment med låg egenålder för ^{14}C -dateringar. Artbestämningen baserades på observationer av träkolets cellstruktur i tvärsnitt, radialsnitt och tangentialsnitt med ett mikroskop med 50–1000× förstoring. Observationerna jämfördes med en referenssamling hos Arkeologerna i Lund samt gängse litteratur. Vedartsanalysen genomfördes av Santeri Vanhanen och presenteras i kapitel *Makrofossilanalys och vedartsanalys Skummeslöv* nedan i texten.

Insektsanalys

Under makrofossilanalysen upptäcktes hål som kunde vara från insektsangrepp på en del av sädeskornen. För att undersöka vad för sorts insekter det rör sig om analyserades de angripna sädeskornen och resterna efter insekterna av Professor emeritus Geoffrey Lemdahl, Institutionen för Biologi och miljövetenskap, Linnéuniversitetet (Bilaga 11).

Figur 62. Arkeobotaniker Santeri Vanhanen flotterar prover i fält. Fotonr: 2024-56-31. Foto: Stina Teghned.

MAKROFOSSILANALYS OCH VEDARTSANALYS SKUMMESLÖV SU

Santeri Vanhanen, Arkeologerna SHM

Makrofossilanalys, vedartsanalys, analys av stabila isotoper, insektsanalys och ^{14}C utfördes för proverna samlade från Skummeslöv (Tabell 9). I detta kapitel redovisas resultat av makrofossilanalys, vedartsanalys och analys av stabila isotoper. Miljöproverna hade samlats från en boplatz där proverna kommer från stolphål, härdar, gropar, ugnar och grophus.

Makrofossilmaterial studerades i 36 miljöprover med en sammanlagd volym av 74,1 liter. Floteringen gjordes delvis i fält och delvis på Arkeologernas kontor i Lund, och proverna siktades med maskvidd 0,4 mm. Vid analysen användes ett stereomikroskop med 6–60 gångers förstoring. Alla makrofossila växtlämningar artbestämdes med tillgång till gängse litteratur och referenssamling vid Arkeologernas kontor i Lund.

Träkolet analyserades från floterade miljöprover och träkolsprover. Träkolets cellstruktur studerades i tvärsnitt, radialsnitt och tangentialsnitt med ett mikroskop med 50–1000 $\times$ förstoring. Vid identifiering användes referenssamling av färskt träd och gängse litteratur (Schweingruber 1982). Träkolet analyserades i 25 prover.

Analys av stabila isotoper utfördes i The Cornell Isotope Laboratory i USA. Sammanlagt 77 enstaka sädeskornskärnor från 4 prover analyserades. Dessa bestod av 24 havre, 13 skalkorn, 4 lin, 14 råg och 22 emmer/spelt. Metoden beskrivs i detalj i en bifogad rapport (Bilaga 10 om stabila isotoper N).

Kväveisopvärden ($\delta^{15}\text{N}$ vs. atmospheric air) är en mätning av förhållande mellan två isotoper av kväve (^{15}N och ^{14}N) jämfört med förhållandena i luften i atmosfär. En korrigering av -0,31 ‰ användes för att korrigera värden för förkolnat material (Nitsch, Charles, och Bogaard 2015). $\delta^{15}\text{N}$ kan generellt ses korrelera

med gödslingsgrad där höga värden indikerar mer gödsling.

Kolisotopvärdena ($\delta^{13}\text{C}$ vs. VPDB) beskriver förhållanden mellan isotoperna ^{13}C och ^{12}C jämfört med en mineral med känt isotopvärde (Vienna Pee Dee Belemnite). Inom arkeobotanik har kolisotoperna ($\delta^{13}\text{C}$) använts för att studera bland annat växternas tillgång till vatten och ljusförhållandena (Styring m.fl. 2024; Ferrio m.fl. 2005).

Makrofossilanalys: allmänt om resultat

Proverna innehöll sammanlagt 2360 förkolnade växtrester (Bilaga 5a). Materialet var särskilt rikt i vissa anläggningar från folkvandringstid. Utöver växtmakrofossil fanns det arkeologiskt material i form av slagg, keramik och smidesloppor. Det fanns även rester från djur som bestod av fiskben, förkolnade insektrester, benfragment, daggmaskäggs och flugpuppors. Daggmaskäggen bedömdes recenta, medan resten förhistoriska. Förkolnade insektrester, flugpuppors och sädeslag med hål i skickades till insektsanalys av Geoffrey Lemdahl (Figur 63, Bilaga 11 insektsanalys).

Arkeobotaniskt växtmaterial har en tydlig agrar karaktär med inslag av vilda insamlade växter. Materialet bestod av 39% sädeslag, 24 % gräsmarksväxter, 22 % ruderat/ogräs och enstaka insamlade vilda växter, medicinalväxter och våtmarksväxter. Därtill fanns det 9% växter utan tydlig ekologi och 6% övriga (mjöldryga, stjälk, rot/rhizom, förkolnat organiskt material och kottefjäll).

Alla kärnor av korn som var tillräckligt välbevarade bestämdes som skalkorn, vilket tyder på att man odlade endast skalkorn på plats (inget naket korn). Havre förekom rikligt. Det är dock svårt att avgöra

SKUMMESLÖV GENOM TIDERNA

Hus	Anläggningstyp	Volym (l)	Anl ID	Prov	Makro	Träkol	Isotop	Insekter	C14
	Grop	1,9	758	27554	*	*			
	Härd	3,3	1153	25595	*	*			
	Grop	1,3	1862	25586	*	*			
	Grop	5	3094	25593	*				
	Grop	5	3094	25594	*				
6	Stolphål		3704	26178		*			*
	Härd	1,6	4013	25590	*		*	*	*
	Ugn	4,6	4029	25591	*	*			
	Härd		4694	27081		*			*
7	Stolphål		5352	27955		*			*
	Grop	1,1	6004	25873	*				*
4	Stolphål		8300	27977		*			
5	Stolphål	3,1	8615	27348	*				
4	Stolphål	1,2	8897	25583	*			*	
4	Stolphål	1	8897	25588	*	*	*		*
	Härd		8952	27493		*			*
	Grop	1	9543	25635	*	*			
3	Stolphål	4,1	10015	27077	*				
	Ugn	1,5	11251	27727	*	*			
	Härd		11359	27685		*			*
	Grop	2,7	11870	26908	*		*	*	*
	Härd		11913	27869		*			*
	Härd	1	20493	20509	*		*	*	*
	Härd	2	20493	25592	*			*	
	Härd		20526	20543		*			*
4	Grop	1,1	20901	25636	*				
	Härd		21083	27366		*			
	Härd		21472	25866		*			*
	Härd		21944	27693		*			
	Grop	2,2	22518	25955	*				
	Grop	0,5	22518	25956	*				
	Grop	1,3	23371	27512	*				
3	Stolphål	4,2	23628	27078	*				
	Grop	2,6	23772	27507	*				
1	Stolphål	1,2	23885	27549	*				
	Stolphål	0,5	23948	27547	*				
	Stolphål	0,8	23948	27548	*				
	Härd		24158	27056		*			*
	Härd		25191	25895		*			*
	Härd		25271	27865		*			*
16	Stolphål	1,5	25727	25870	*				*
	Härd	3	26282	26902	*				*
	Härd	1	26282	26539	*				
	Härd	3	26282	27488	*	*			
	Härd		26282	26538		*			
	Grophus	1	26395	26627	*				
	Härd		26606	26615		*			*
	Stolphål	1,1	27161	27550	*				
	Härd	3,3	27214	27729	*	*			
1	Stolphål	2,2	27256	27551	*				*
	Stolphål	1	27306	27553	*				
	Stolphål	1,2	27317	27552	*				
		74,1			36	25	4	5	20

Tabell 9. Analyserade prover från Skummeslöv.

om kärnor kommer från odlad havre (*Avena sativa*) eller flyghavre (*A. fatua*), i materialet återfanns dock ett fynd av skalklädd kärna och skärmfjäll av odlad havre från grop 20901 i hus 4, som daterades till folkvandringstid. Det visar att man odlade havre på plats, men utesluter inte att även flyghavre växte som ogräs. Sädskorn av emmer och spelt är mycket svåra att skilja åt och dessa arter kan bättre bestämmas med hjälp av agnbaser. I Skummeslöv kunde 18 agnbaser artbestämmas som emmer, 5 som trolig spelt och resten emmer eller spelt.

Enligt moderna ekologiska kategoriseringar (Tyler m.fl. 2021) visar växter funna i Skummeslöv att området karakteriserades av åkermark (bl. a. råglosta, revormstörel, åkerbinda, linmåra/småsnärjmåra, åker rättika), störda näringsrika och näringsfattiga marker (bl. a. oljedådra, bolmört, vägsenap), kalkrika gräsmarker (pärlhavre, engelskt rajgräs, duvvicker), torra hedmarker (mjölon och ljung) samt stränder (bitterpilört, kärrkavle). Åkerogräs är arter som trivs i mycket kväverika (råglosta, revormstörel, linmåra/småsnärjmåra och åkerpilört) men även ganska kvävefattiga jordar (åkerspärjel). Råglosta förknippas med odling av höstsådda grödor.

Figur 63. Havrekärnor med insektskador, troligen från kornvivel (se insektsrapport, bilaga 11). Foto: Santeri Vanhanen.

Utveckling av sädesodling

Växtmaterialet kan delas upp i tre perioder: övergången mellan bronsålder och järnålder, romersk järnålder och folkvandringstid (Bilaga 5b). Materialets kvantitet och diversitet ökade tydligt med tiden.

Från övergången mellan bronsålder och järnålder fanns det ett litet material som består av råg, emmer/spelt och obestämt gräs.

Större material fanns från romersk järnålder där odlade växter bestod av skalkorn, havre och emmer/spelt. Ett intressant fynd från perioden är bolmört, som är en potent medicinalväxt. Det fanns en stamknöl av pärlhavre, en ätlig växt som trivs på gräsmarker. Flera ruderat/ogräsväxter förekom: svinmålla, åkerpilört, åkerbinda, hönshirs/kavelhirs, linmåra/småsnärjmåra, trampört och åkerspärjel.

Material från folkvandringstid är rikast och mest variabla. Det bestod av odlade växter, insamlade vilda växter, våtmarksväxter, gräsmarksväxter och ruderat/ogräs. Det fanns både kärnor och tröskrester från sädeslag. Fördelning av sädeslag (kärnorna) var följande: 55 % havre, 30 % emmer/spelt, 11 % råg, 4 % korn och <1 % bröd-/kubbevete (Figur 64). Övriga delar från sädeslag bestod av axleder av korn, agnbaser av emmer och trolig spelt samt skärmfjäll av havre (troligen daterad till folkvandringstid). Övriga odlade växter bestod av lin och oljedådra. Insamlade vilda växter bestod av mjölon, hassel och smultron. Innehåll av makrofossil varierade i folkvandringstida kontexter vilket diskuteras i följande stycke.

Odling och insamling av vilda växter under folkvandringstid

Makrofossil undersöktes från folkvandringstida kontexter (fem ¹⁴C daterade och en ligger inuti folkvandringstida hus 4). Det fanns mellan 16 och 1319 växtlämningar per anläggning, vilket är mycket för perioden (Bilaga 5c, Figur 66 och Figur 67). Analyserna gav mycket information om odlade växter, ogräs, gräsmarksväxter och insamlade vilda växter.

Härd 4013 hade mer än hälften odlade växter, främst havre följt av råg och med ett inslag av korn och oljedådra. Ogräs/ruderatväxterna dominerades av svinmålla och det fanns mindre inslag av gräsmarksväxten brunört.

Figur 64. Havre, skalkorn, råg och emmer/spelt från Skummeslöv. Foto: Santeri Vanhanen.

Materialet i grop 6004 var mindre och bestod odlade växter (korn och havre), enstaka ogräs och ängsväxter.

Det rika materialet i stolphål 8897 inuti hus 4 dominerades av odlade växter som bestod främst av emmer/spelt, mindre mängd havre och ett inslag av skalkorn. Det fanns även agnbaser från emmer, trolig spelt och emmer eller spelt. Agnbaser kvarstår när emmer eller spelt tröskas. Dessa sädeslag förvaras med agnarna som avlägsnas före matlagning. Förutom sädeslag fanns det ett nötskalsfragment från hassel, enstaka gräsmarksväxter, enstaka ogräs/ruderatväxter och förkolnat organiskt material. Dominans av sädeslag samt förekomst av hasselnöt och förkolnat organiskt material (som kan vara matrester) tyder på att det handlar om brända rester från matlagning. Det fanns dock kläckhål och kaviteter, möjligen från kornvivel (Figur 63, Ref. Insektsrapport Bilaga 11), vilka kunde ha uppstått när sädeskorn lagrades.

Rikt och varierande material hittades i grop 11870. Här fanns lite sädeslag, gräsmarksväxter och ogräs/ruderatväxter. Odlade växter bestod av flera olika

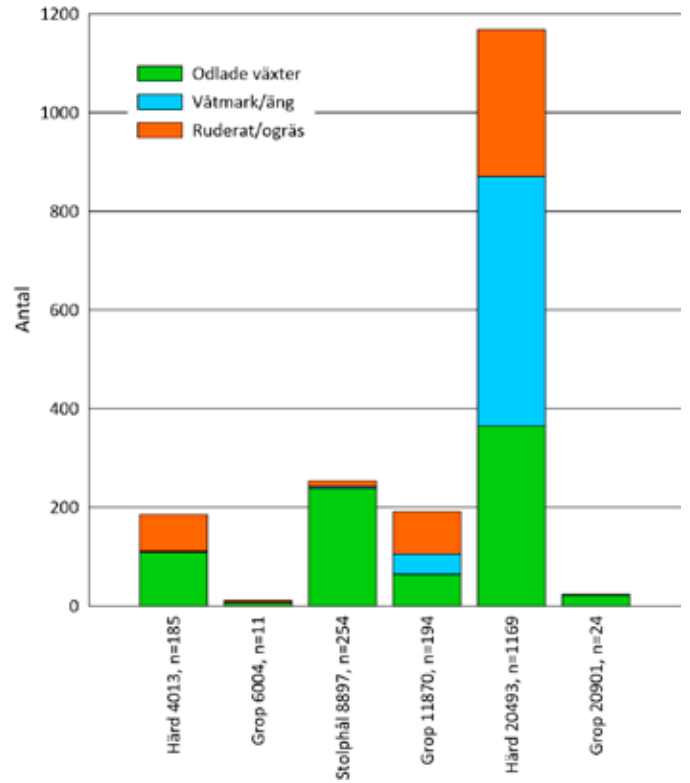
arter: skalkorn, havre, råg, emmer/spelt, bröd-/kubbvete och oljedrådra. Det fanns även axleder av korn och agnbaser av emmervete. Axleder av korn avlägsnas under tröskning och därför kan dessa rester förknippas med processande av sädeslag. Mjölon och smultron insamlades troligen för matlagning. Det fanns flera gräsmarksväxter, bland annat engelskt rajgräs och bergsyra. Även starrar och gräs kan komma från gräsmarker. Gräsmarksväxter kan ursprungligen vara från djurfoder eller djurdynga. Likadant fanns det flera olika ogräs/ruderatväxter, bland annat svinmålla, åkerpilört och åkerspärgel. Det fanns också sklerotium från mjöldryga som är en svamp som parasiterar på olika gräs, bland annat sädeslag (Figur 65). Vid förtäring kan mjöldrygan orsaka sjukdomen ergotism som kan i värsta fall leda till död. Fuktigt klimat gynnar mjöldrygans tillväxt. I anläggning fanns även puppor av svängflugor, som lever i gödsel och förmultnande växtmaterial (Ref. insektsrapport, Bilaga 11). Det arkeobotaniska materialet i anläggningen verkar komma från blandat avfall bestående av matlagningsrester, ogräs och dynga.

Härd 20493 hade det rikaste arkeobotaniska materialet från utgrävningen. Det fanns odlade växter, gräsmarksväxter och ogräs/ruderat. Det fanns en stor variation av odlade växter som bestod av havre, råg, emmer/spelt, korn, lin och oljedådra. Insamlade växter bestod av smultron, troligen rester från matlagning. Rika förekomsten av gräsmarksväxter dominerades av engelskt rajgräs, men det fanns även gott om bergsyra, gröen, starr och gräsväxter. Det fanns en stor variation av ogräs/ruderatväxter, varav åkerpilört, krus-/tomtskräppa, råglosta, duvvicker, åkerspörgel och svinmålla förekom rikligt. Anläggning hyste en stor mängd sklerotium av mjöldryga. Därtill fanns det larvskinn av trolig kornvivel, fjädermyglarver, larvavtryck av troliga svängflugor och egentliga flugor samt havrekärnor med kaviteter troligen orsakade av kornvivel (Ref insektsrapport, Bilaga 11). Generellt ger det arkeobotaniska materialet i härden en bild av avfall som bestod av matrester, djurdynga och ogräs mycket likt som i grop 11870.

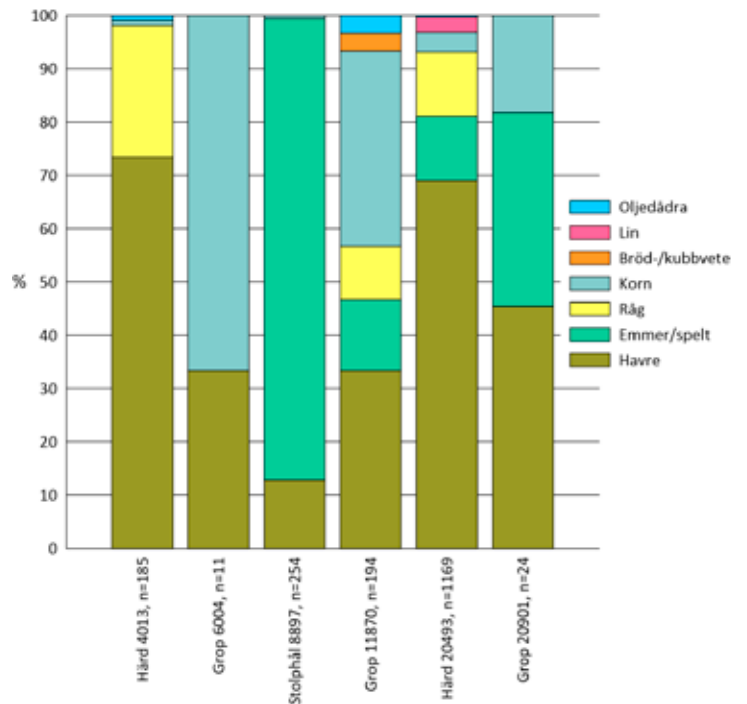
Mer begränsat material återfanns i grop 20901. Materialet dominerades av sädeskorn (korn, havre och emmer/spelt) med mindre inslag av ogräs/ruderatväxten svinmålla. Det fanns även fröer från starr. Möjligen är materialet likt som fanns i stolphål 8897, men mindre mängderna ger sämre underlag för tolkning.

Figur 65. Sklerotium av mjöldryga (PM20509). Foto: Santeri Vanhanen.

Figur 66. Växtypernas förekomst i anläggningar från folkvandringstid.

Figur 67. Procentandel av odlade växter i folkvandringstida anläggningar.

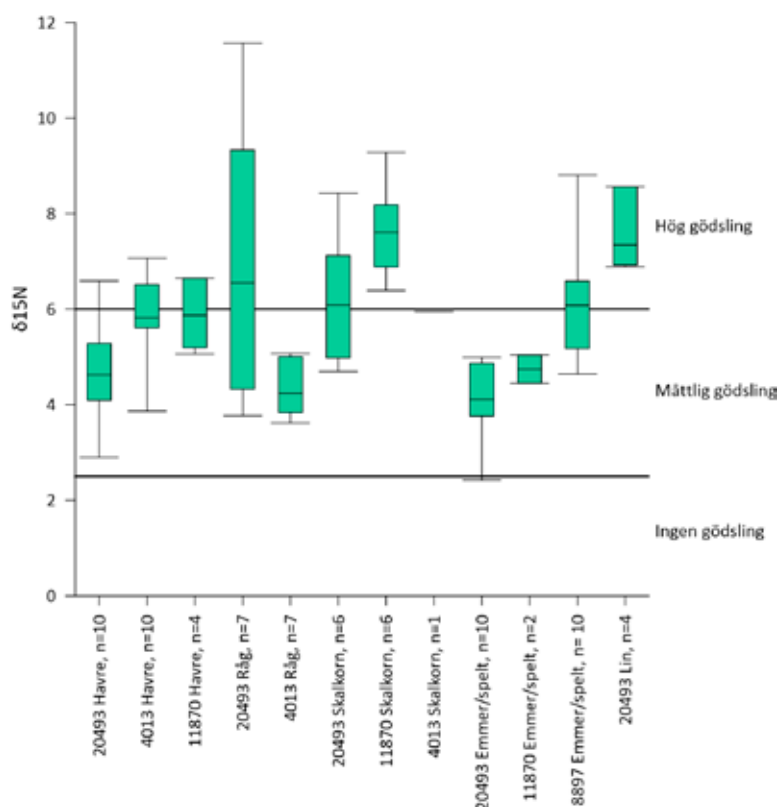
Analys av stabila isotoper från sädeskorn och lin

Förhöjda resultat av $\delta^{15}\text{N}$ visar att man gödslade åkrarna i Skummeslöv (Tabell 10). Mängden gödsel varierade dock mellan proverna och arterna (Figur 68). Skalkorn från grop 11870 och lin från härd 20493 visade hög gödsling medan resten visade måttlig till hög eller måttlig gödsling.

$\delta^{13}\text{C}$ var överlappande för sädeslag och emmer/spelt hade högsta värden följt av råg, havre och skalkorn. Värden för lin var tydligt lägre och överlappade inte med sädeslag. Samma fenomen har noterats i vikingatida material från Åland.

Art	N	$\delta^{15}\text{N}$ (‰) (medel, min, max)	$\delta^{13}\text{C}$ (‰) (medel, min, max)
Havre	24	5,64 [3,21–7,38]	-25,70 [-26,81, -23,44]
Skalkorn	13	7,09 [5,01–9,59]	-24,46 [-25,60, -22,47]
Lin	4	7,66 [7,20–8,88]	-27,76 [-28,43, -27,07]
Råg	14	5,71 [3,93–11,88]	-23,40 [-24,74, -21,44]
Emmer/spelt	22	5,37 [2,73–9,12]	-23,10 [-24,45, -21,41]

Tabell 10. Summerade resultat från analys av stabila isotoper i sädeslag och lin.

Figur 68. Resultat av kväveisotopanalys per art och kontext. Värdena för olika gödslingsregier baseras på en experimentell studie (Fraser m.fl. 2011).

Vedartsanalys

Träkolet från Skummeslöv bestod av tall, lönn, al, björk, bok, ask, asp, ek, lind, obestämt lövträd och bark (Tabell 11).

Under bronsålder och början av förromersk järnålder bestod träkolet av al och björk. Under förromersk järnålder fanns träkol av ek, lind och asp. Material från romersk järnålder bestod av ek och bark. Under den

ungsta studerade perioden, folkvandringstid/vendeltid fanns det träkol av bok och ek.

Den tydligaste förändringen skedde under förromersk järnålder: äldre material bestod av al och björk, medan yngre material främst av ek, tillsammans med asp och lind och senare bok (Bilaga 6).

Arkeologisk datering	Alla	Övergång äldre-yngre bronsålder	Övergången bronsålder förromersk järnålder	Förromersk järnålder	Romersk järnålder	Folkvandringstid/Vendeltid	Odaterad
Analyserade prover	25	1	6	3	3	3	9
Barrträd							
Tall (Pinus sp.)	3						3
Lövträd							
Lönn (Acer sp.)	3						3
Al (Alnus sp.)	47	2	18				27
Björk (Betula sp.)	15		9				6
Bok (Fagus sylvatica)	22					10	12
Ask (Fraxinus excelsior)	7						7
Asp (Populus sp.)	1			1			
Ek (Quercus sp.)	53			9	16	13	15
Lind (Tilia sp.)	2			2			
Obestämt lövträd	1						1
Övriga							
Obestämt (Indet.)	1				1		
Bark	7	1	1		1		4

Tabell 11. Sammanfattning av vedartsanalys.

Slutsatser

Arkeobotaniska analyser från Skummeslöv bidrar med ny information om odlingshistoria i Södra Halland, särskilt under folkvandringstid.

Materialet visade att man odlade råg och emmer/spelt under övergången mellan bronsålder och järnålder. En samtidig massfynd från en tidigare undersökning i Skummeslöv innehöll främst skalkorn med inslag av naket korn, havre och lin (Larsson 1993).

Begränsat antal undersökta träkol visade att al och björk användes som bränsle under övergången mellan bronsålder och järnålder, men även ek fanns i materialet från förundersökning (Tegnhed 2019). Under förromersk järnålder fanns det träkol från ek, lind och asp.

Under romersk järnålder bestod odlade växter av skalkorn, emmer/spelt och även havre (flyghavre eller odlad havre). Bolmört är ett intressant växt som användes som medicin. Förutom odlade växter fanns det även ogräs och ängsväxter. Träkol från romersk järnålder bestod av ek.

Materialet från folkvandringstid visar en stor variation av odlade växter: havre, emmer, trolig spelt, råg, skalkorn, bröd-/kubbevete, lin och oljedådra. Träkolet bestod av ek och bok under folkvandringstid/vendel-

tid, som båda är bra bränsle. Det fanns även ett inslag av insamlade vilda växter, ogräs och ängsväxter. Varierande makrofossil fanns i kontexter, som tolkades vara rester från matlagning/förråd (stolphål 8897 möjligen grop 20901) och avfall (grop 11870 och härd 20493). Anläggningarna innehöll olika proportioner sädeslag, men generellt var det havre, emmer/spelt, råg och skalkorn, som var dem mest prominenta sädesslagen (bröd-/kubbevete, lin och oljedådra förekom i mindre mängder). Fynd av ogräs och ängsväxter bidrog till att få bättre bild av boplatsens miljö och odlingsystem.

En tidigare syntes över odlingsväxter i Sydsverige har visat hur havre, skalveten (t.ex. emmer och spelt) och råg var mer allmänna i Halland under yngre järnålder än i Skåne där materialet dominerades av skalkorn (Grabowski 2011). Material från folkvandringstid och vendeltid har dock varit mer begränsade (Lindberg och Gustafsson 2022) och analysen från Skummeslöv bidrar till bättre förståelse om periodens odling.

Analys av kväveisotoper visade att alla grödor gödslades, men i någorlunda olika utsträckning. Enligt författarens uppfattning har analyser av kväveisotoper inte gjorts tidigare för Halländskt material. Resultaten med varierad men ganska hög gödsling passar bra med tidigare analyser från södra Skandinavien där gödslingsintensiteten ökar under järnålder, jämfört med brons- och stenåldern (Gron m.fl. 2021).

*

DATERINGAR

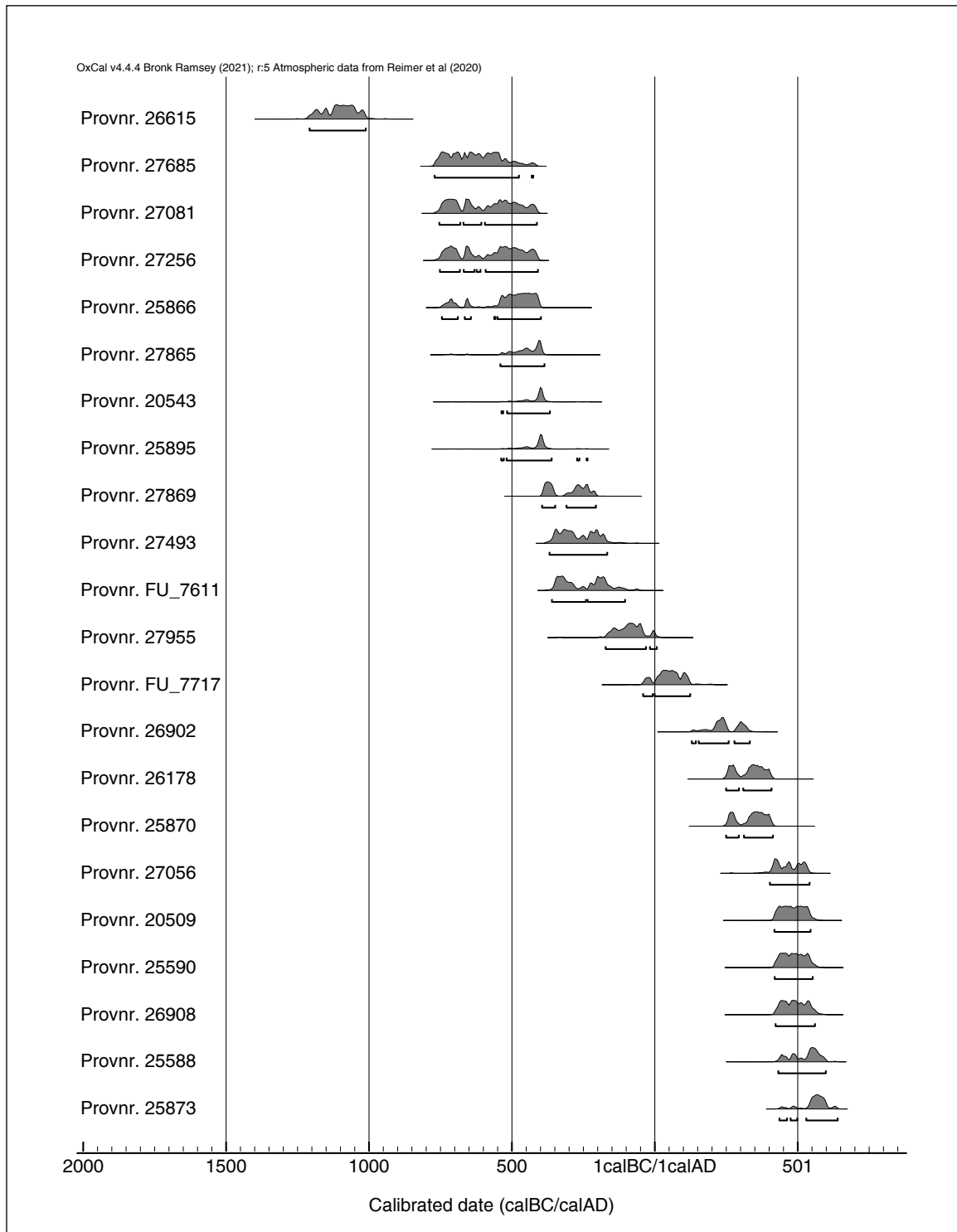
Sammanlagt tjugo stycken ¹⁴C-dateringar har utförts av Melanie Mucke & Daniel Primetzhofer vid Ångströmlaboratoriet, Uppsala (Bilaga 8). Dateringarna redovisas nedan i tabell 12.

Kontext	Provrnr	Material	Labnr	BP	Sigma 1	Sigma 2
A26606 Härd	P26615	Al	Ua-78557	2910 ± 29 BP	1188–1178 BC (5.3%) 1155–1146 BC (5.3%) 1126–1047 BC (54.0%) 1026–1020 BC (3.3%)	1207–1138 BC (25.9%) 1134–1012 BC (69.3%)
A11359 Härd	P27685	Al	Ua-78561	2478 ± 30 BP	753–717 BC (15.2%) 708–681 BC (11.5%) 668–661 BC (3.2%) 652–628 BC (10.1%) 625–608 BC (6.8%) 592–542 BC (21.1%)	769–475 BC (94.6%) 431–425 BC (0.8%)
A4694 Härd	P27081	Björk	Ua-78559	2453 ± 30 BP	746–687 BC (24.6%) 664–642 BC (9.2%) 564–475 BC (31.2%) 432–423 BC (2.9%)	752–681 BC (27.0%) 667–628 BC (12.6%) 625–608 BC (3.3%) 593–413 BC (52.3%)
A27551 Stolphål	P27256	Emmer/spelt	Ua-78572	2 445 ± 31	740–692 BC (19.6%) 662–646 BC (7.1%) 546–460 BC (34.2%)	751–682 BC (24.2%) 666–631 BC (10.8%) 623–610 BC (2.1%) 591–409 BC (58.2%)
A21472 Härd	P25866	Al	Ua-78554	2413 ± 31 BP	537–529 BC (4.6%) 517–409 BC (63.3%)	744–690 BC (11.7%) 663–645 BC (5.0%) 562–558 BC (0.4%) 549–399 BC (78.3%)
A25271 Härd	P27865	Al	Ua-78562	2 366 ± 31	474–433 BC (29.5%) 422–392 BC (38.4%)	539–388 BC (95.2%)
A20526 Härd	P20543	Al	Ua-78553	2343 +/- 31 BP	451–444 BC (4.4%) 414–384 BC (63.2%)	536–531 BC (0.7%) 515–367 BC (94.6%)
A25191 Härd	P25895	Björk	Ua-78555	2340 ± 33 BP	454–443 BC (6.0%) 415–381 BC (62.0%)	537–530 BC (0.9%) 516–361 BC (93.0%) 271–265 BC (0.7%) 240–235 BC (0.7%)
A11913 Härd	P27869	Ek	Ua-78563	2263 ± 29 BP	388–355 BC (34.1%) 278–255 BC (19.7%) 246–231 BC (13.4%)	393–350 BC (38.6%) 307–207 BC (56.7%)
A8952 Härd	P27493	Ek	Ua-78560	2 192 ± 30	353–282 BC (44.9%) 229–196 BC (20.4%) 182–178 BC (2.5%)	366–167 BC (95.4%)
A5352 Stolphål	P27955	Lind	Ua-78564	2 076 ± 29	148–135 BC (8.7%) 111–44 BC (56.2%)	171–32 BC (88.1%) 15 BC–6 AD (7.0%)
A26282 Härd	P26902	Korn	Ua-78570	1812 ± 30 BP	212–251 AD (45.9%) 292 – 317 (22.0%)	131 – 143 AD (2.2%) 155 – 193 AD (7.6%) 199–258 AD (52.8%) 280–332 AD (32.4%)
A3704 Stolphål	P26178	Ek	Ua-78556	1 723 ± 29	257–281 AD (20.8%) 328–381 AD (44.8%) 398–401 AD (2.6%)	250–295 AD (29.0%) 309–408 AD (66.3%)
A25727 Stolphål	P25870	Obestämt sädesslag	Ua-78568	1715 ± 29 BP	260–278 AD (16.7%) 337–382 AD (41.0%) 387–392 AD (4.6%) 396–402 AD (5.5%)	252–292 AD (25.5%) 316–413 AD (69.8%)
A24158 Härd	P27056	Bok	Ua-78558	1624 ± 29 BP	414–437 AD (25.2%) 462–476 AD (13.0%) 498–533 AD (29.8%)	404–541 AD (95.4%)
A20493 Härd	P20509	Havre	Ua-78565	1 591 ± 29	433–442 AD (8.1%) 448–470 AD (18.6%) 472–479 AD (6.5%) 494–523 AD (24.1%) 525–535 AD (8.8%)	419–545 AD (95.2%)
A4013 Härd	P25590	Havre	Ua-78567	1 582 ± 29	435–466 AD (26.4%) 474 – 501 AD (22.6%) 506–517 AD (9.2%) 529–539 AD (8.7%)	420–551 AD (95.3%)
A11870 Grop	P26908	Råg	Ua-78571	1574 ± 30 BP	435–465 AD (25.3%) 475–500 AD (21.5%) 507–516 AD (7.2%) 530–544 (11.8%)	424–561 AD (95.3%)
A8897 Stolphål	P25588	Emmer/spelt	Ua-78566	1538 ± 31 BP	441–449 AD (5.6%) 457–458 AD (1.1%) 479–495 AD (11.6%) 535–586 AD (49.9%)	434–467 AD (15.9%) 474–521 AD (21.5%) 525–599 AD (58.0%)
A6004 Grop	P25873	Korn	Ua-78569	1 513 ± 31	547–596 AD (67.5%)	438–462 AD (4.4%) 477–498 AD (5.2%) 533–610 AD (80.5%) 617–640 AD (5.3%)

Tabell 12 a. Dateringar vid SU Från äldst till yngst.

Kontext	Provnr	Material	Labnr	BP	Sigma 1	Sigma 2
280 Härd (Vid SU 2022 benämnd 993)	1PK7611	björk, med 2 årsringar under bark	Ua-64093	2172±31	360–170 BC	360–110 BC
2586 Stolphål (Vid SU 2022 benämnd 432)	1PM7717	sädeskorn	Ua-64096	969±31BP	AD–70 AD	50 BC–90 AD

Tabell 12b Dateringar vid FU 2019 inom den del som slutundersökts (Tegnhed 2019)

Tabell 12c. Samtliga ¹⁴C-dateringar inom undersökningsområdet.

BOPLATSENS TIDSDJUP I FASER

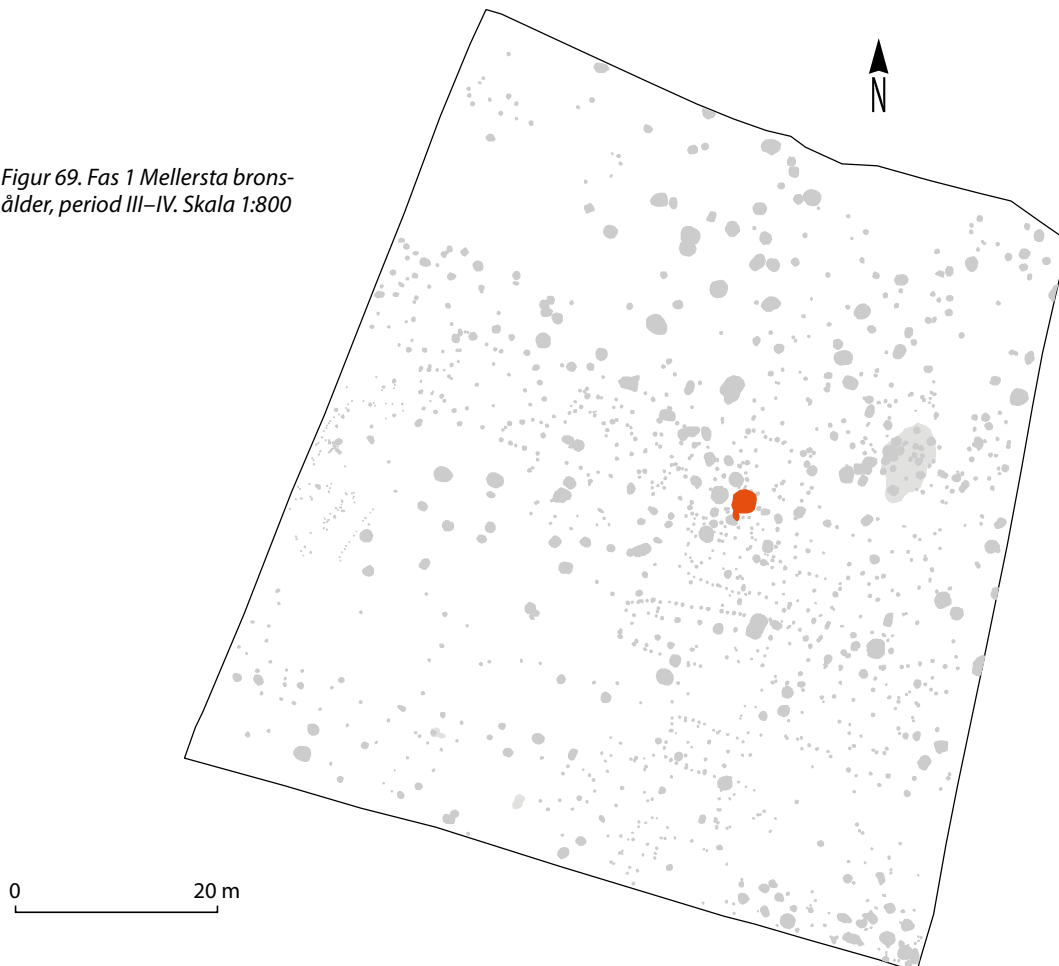
Dateringen av bebyggelserna och verksamheterna inom undersökningsområdet skedde genom en kombination av ¹⁴C-dateringar, hustypologi, fyndmaterialets sammansättning (särskilt keramikens) samt stratigrafiska förhållanden och rumsliga iakttagelser. Inom undersökningsområdet är den äldsta huslämningen ett grophus daterad till mellersta bronsålder. De första långhusen etableras vid tidpunkten för övergången mellan yngre bronsålder och äldsta förromersk järnålder. Bebyggelsen utökas gradvis och når sin kulmen under romersk järnålder, med flera samtida byggnader. Härfter minskar spåren, men byggnader finns från folkvandringstid. Bebyggelsen verkar upphöra under senare delen av vendeltid. Under vikingatid återupptas bebyggelsen med en gård, men från med-

eltid och framåt saknas bebyggelse inom undersökningsområdet. I varje fas görs även en vidare utblick till intilliggande undersökta delar av fornlämningen, dels de delar som slutundersöktes 1991 och de delar som förundersöktes 2019. Där huslämningar (1991) och anläggningar (2019) som daterats till samma fas, tänds upp och visas i figurerna.

Fas 1 Mellersta bronsålder, period III–IV

Undersökningens enda grophus, hus 18 innehöll en härd i botten, vars vedträ av al daterades till mellersta bronsålder, period III–IV. I fyllningen i grophuset påträffades obrända ben av större däggdjur (F144). Grophuset låg beläget i undersökningsområdets mitt.

Figur 69. Fas 1 Mellersta bronsålder, period III–IV. Skala 1:800

Fas 2 Yngre bronsålder/äldre förromersk järnålder

De äldsta stolpburna långhusen etableras under övergången mellan yngre bronsålder och äldre förromersk järnålder. Två byggnader uppförs. Hus 1, byggdes i sydvästra delen av undersökningsområdet. Ett emmer/speltsädeskorn i ett av de takbärande stolphålen daterades till övergången mellan yngre bronsålder/förromersk järnålder. Strax väster om huset ligger femstolpshuset, hus 12. Det har ej daterats och typologiskt kan det härledas till flera tidsperioder, men möjligen kan även det knytas till fas 2, på grund av dess nära läge till hus 1. Närområdet bebyggs sedan inte överhuvudtaget, trots att området innehar en mycket gynnsam undergrund av fin sand.

Hus 11 låg beläget i mitten av undersökningsområdet och överlagrades av en härd som daterades till äldsta delen av förromersk järnålder. Härden överlagrar hus 11s norra vägglinje och huset är därmed äldre än härden och härrör högst sannolikt från yngre bronsålder.

Alvedträ i härd 11359, en ensamliggande härd i centrala, västra delen av undersökningsområdet, daterades till övergången mellan yngre bronsålder och äldsta förromersk järnålder.

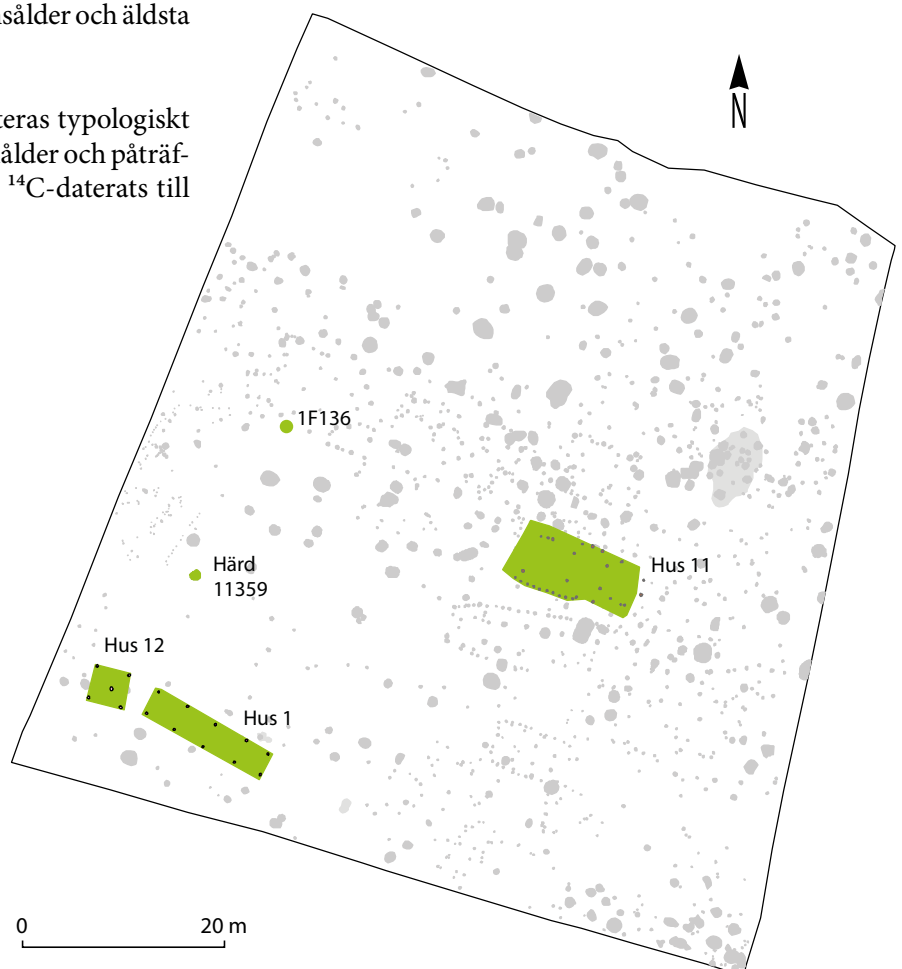
Skärvan av ett rabbat kärl, F136, dateras typologiskt till yngre bronsålder/förromersk järnålder och påträffades i stolphål till hus 6 (huset har ¹⁴C-daterats till romersk järnålder).

Från övergången mellan bronsålder och järnålder finns det ett litet makrofossilt material som består av råg, emmer/spelt och obestämt gräs. Vedartsanalysen visar att under bronsålder och början av förromersk järnålder användes al- och björkved som bränsle på platsen.

1991 års utgrävning: Strandvägen området: Hus VI dateras typologiskt till yngre bronsålder/förromersk järnålder. Från yngre bronsålder finns 6 ¹⁴C-dateringar som daterar tre härdar och en grop. De påträffades i norra och östra delarna av undersökningsområdena. En grop (A2201) innehöll 30 kg brända lerbitar, varav flera uppvisade pinnintryck. Gropen tolkades som att i ett första skede ha tjänat som lertäkt, möjligen åt en närliggande ugn, som efter användning slängdes ned i gropen, tillsammans med annat boplatmaterial som lerblock och keramik.

Datering FU 2019: Härd 6681 var belägen ungefär 110 meter nordväst om undersökningsområdet. Insamlat björkvedträ daterades till yngre bronsålder 790–510 BC (Tegnhed 2019, Ua-64092).

Figur 70. Fas 2 Yngre bronsålder/äldre förromersk järnålder. Skala: 1:800

Figur 71. Fas 2 Yngre bronsålder/äldre förromersk järnålder med utblickar mot 1991 års undersökningsområden och 2019 års förundersökningsschakt. Skala: 1:2000

Fas 3 Förromersk järnålder

Spåren från förromersk järnålder utgjordes främst av flertalet härdar, som låg spridda över undersökningsområdet. Fem härdar daterades till äldre delen av förromersk järnålder och tre härdar till mellersta delen av förromersk järnålder. Den stora merparten av härdarna inom undersökningsområdet kan troligen knytas till denna tid. Två byggnader, hus 7 och hus 9 anläggs vid denna tid. Hus 9 överlagras av den stora härden 26282, som daterades till romersk järnålder, 199–258 AD. Härden överlagrar en av de takbärande stolparna och huset är därmed äldre än härden. Hus 9s konstruktion liknar hus 1s och typologiskt dateras huset till förromersk järnålder. Med tanke på husets mycket nära läge till de två härdarna 4694 och 25271, som båda daterats till äldsta delen av förromersk järnålder så borde huset anlagts efter deras användning. Hus 9 var beläget centralt och något norrut i undersökningsområdet.

Mitt i undersökningsområdet låg tvåskeppiga hus 7. I ett av de takbärande stolphålen insamlades lindträ-

kol som daterades till övergången mellan förromersk och romersk järnålder, (171 BC– 6 AD kalibrerat med 2 sigma).

Härd 4694, vars björkträ daterades till äldsta delen av förromersk järnålder låg i undersökningsområdets mitt, strax söder om hus 9. Härd 25271, tangerar nästan hus 9, och insamlat alvedträ daterades till äldsta förromersk järnålder. Något söder om dessa låg härd 25191, vars björkvedträ daterades till äldsta delen av förromersk järnålder.

I det sydöstra hörnet av undersökningsområdet daterades alträ i härd 21472 till äldsta delen av förromersk järnålder. I norra delen daterades härd 20526 (alträ) till äldsta delen av förromersk järnålder.

Till mellersta delen av förromersk järnålder daterades ekvedträ i den stora härden 8952, som var belägen i mitten, södra delen av undersökningsområdet. Härd 11913 (ekvedträ), som påträffades i lager 11994, strax öster om hus 9, daterades till mellersta förro-

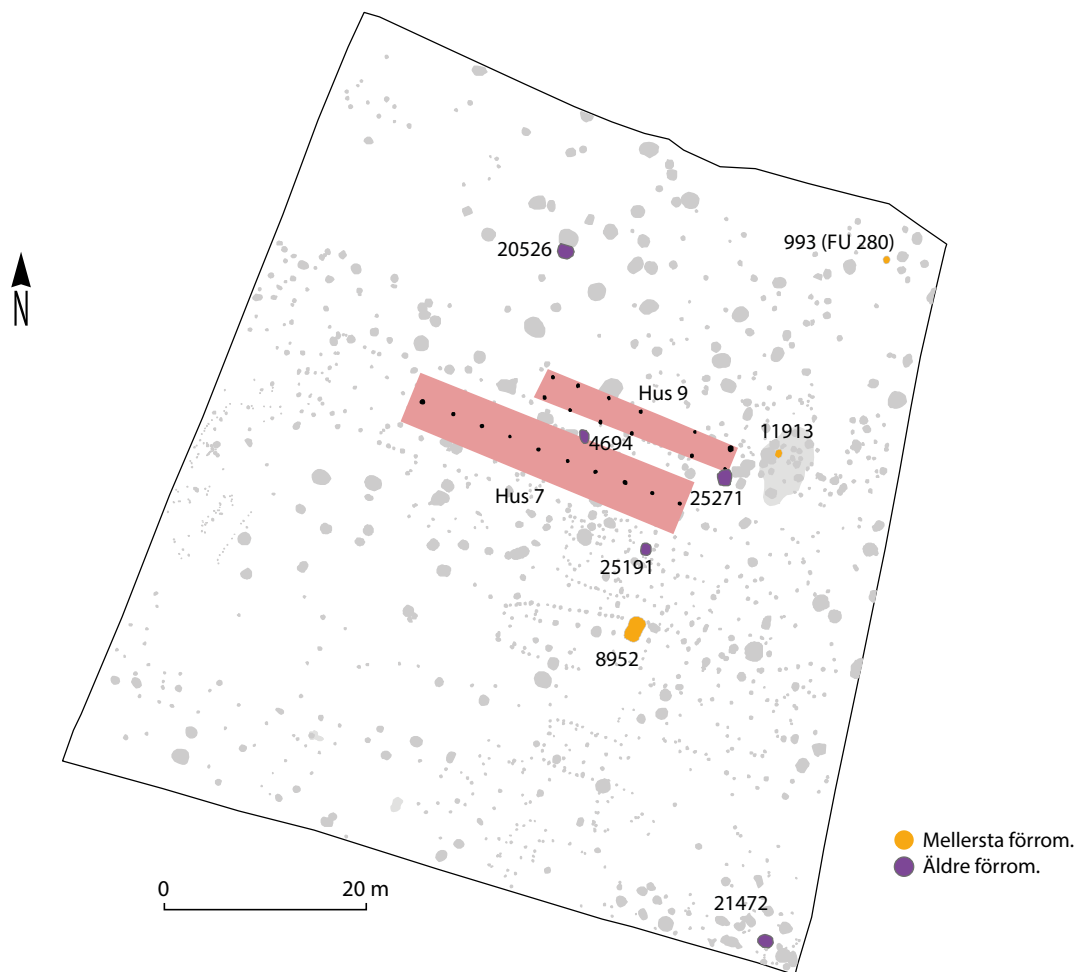
mersk järnålder. Härd 993, belägen i nordöstra hörnet av undersökningsområdet daterades vid förundersökningen 2019 (anläggningen benämndes då 280). Björkträ daterades till mellersta delen av förromersk järnålder (Tegnhed 2019, Ua-64093).

Förutom de många härdarna speglas främst tidsperioden i flertalet keramikfynd. Keramikfynd F153 daterad till förromersk järnålder låg ytligt i grop i lagret 11994, bara två meter öster om den daterade härd 11913. Nio keramikfynd med dateringen yngre förromersk järnålder påträffades i anläggningar i främst centrala delen av undersökningsområdet, men även en i sydöstra hörnet. Dessa påträffades främst i gropar. Det finns 25 keramikfynd med dateringen förromersk järnålder/romersk järnålder, 21 yngre förromersk järnålder/äldre romersk järnålder och 2 yngre förromersk järnålder/romersk järnålder. Främst påträffades kera-

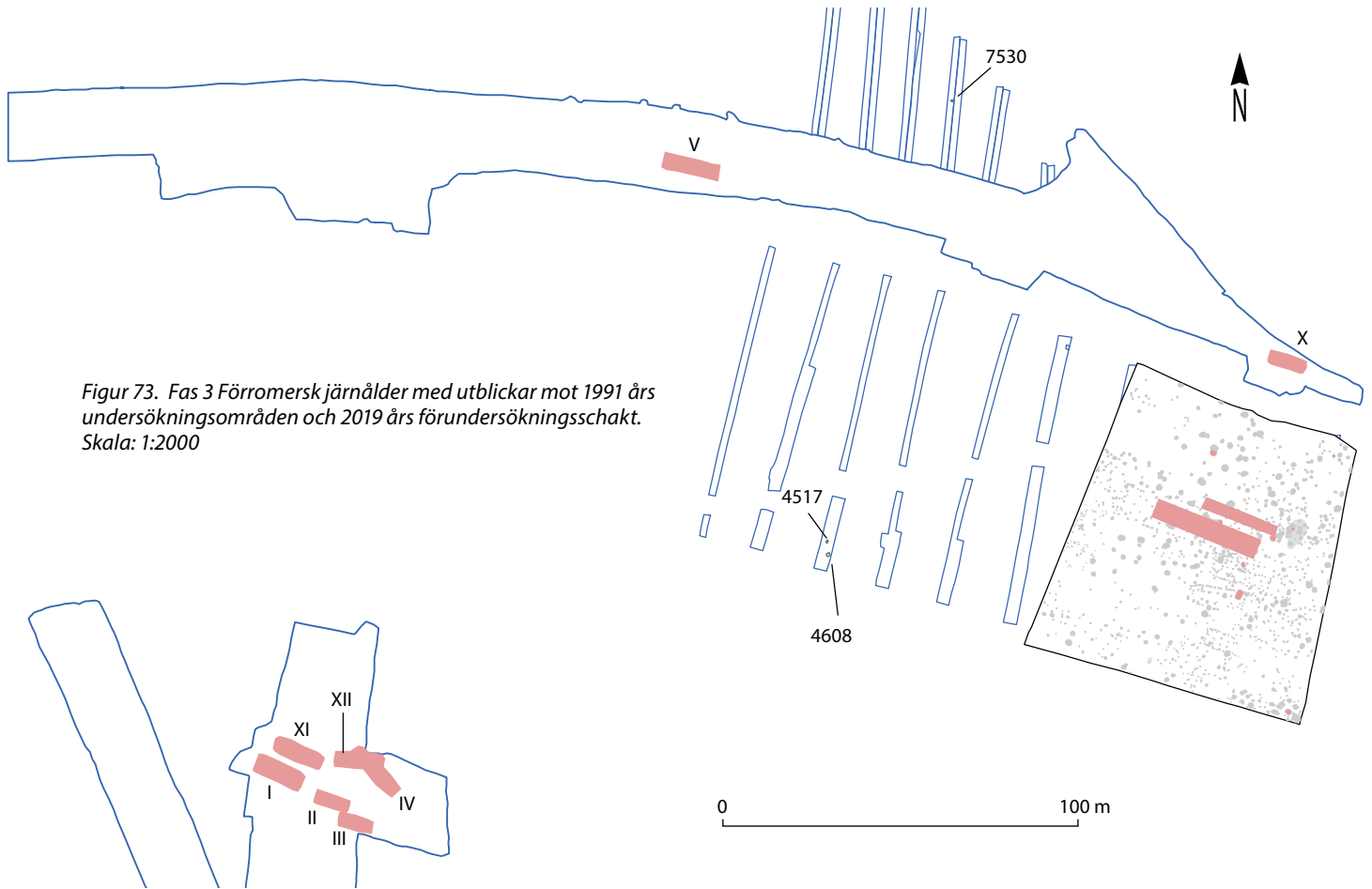
mikskärvorna i centrala delen av förundersökningsområdet. Överblickar för keramiken presenteras i figurerna 39–41 i kapitlet fynd.

Under början av förromersk järnålder användes bränsle av al och björk på platsen. Sedan vidare under förromersk järnålder förekommer även ved av ek, lind och asp.

1991-års utgrävning: Vid västra undersökningsområdet, vid E6-avfarten: De allra flesta huslämningar som påträffades vid undersökningen 1991 härrör från förromersk järnålder. Hus I, Hus II, Hus III (dateras typologiskt till förromersk), Hus IV, Hus XI och Hus XII (dateras typologiskt till yngre förromersk järnålder/äldre romersk järnålder). Vid östra undersökningsområdet, Strandvägen invid kyrkan: Hus V (dateras typologiskt) och Hus X (dateras med hjälp av ^{14}C till förromersk

Figur 72. Fas 3 Förromersk järnålder. Skala 1:800

Figur 73. Fas 3 Förromersk järnålder med utblickar mot 1991 års undersökningsområden och 2019 års förundersökningsschakt. Skala: 1:2000

järnålder). Från tidsperioden finns 13 ^{14}C -dateringar tagna ur sju härdar, fem gropar och ett stolphål. Till övervägande del fanns dessa anläggningar i den västra delen. I en förrådsgrop (A1651) påträffades tre liter förkolnade sädeskorn. Gropen daterades till 440 ± 100 BC, Beta-51012 och 540 ± 65 BC, Ua-5531 och låg några meter söder om hus VIII (det vill säga i östra delen, norr om aktuellt undersökningsområde). Till övervägande del utgjordes sädeskornen av skalkorn, men även små mängder skallöst korn, råglösta och havre påträffades, samt små mängder av olika ogräs såsom pipdån, pilört, starr, svinmålla, våtarv, åkerpilört och åkerbinda. Ett par av ogräsen hade ett stort näringsvärde och det är inte uteslutet att de medvetet använts i födan, såsom exempelvis svinmålla och våtarv. Bland sädeskornen fanns även inslag av kålväxt.

Dateringar från FU 2019: I förundersökningsområdet norr om Strandvägen daterades en grop (7530, alträ) som innehöll keramik och brända ben, bland annat en tand av idisslare (får/get) till förromersk järnålder, 400–200 BC kalibrerat med 2 sigma (Tegnhed 2019, Ua

64095). Söder om Strandvägen, ungefär 55 meter väster om undersökningsområdet daterades en grop (4517, förkolnat korn) till äldre förromersk järnålder, 510–360 BC kalibrerat med 2 sigma (Tegnhed 2019, Ua-6497). Strax intill påträffades vid förundersökningen en grop (4608) med ovanligt rikligt fynd av brända hästben. I gropen fanns brända ben från minst tre olika arter stora däggdjur, nöt, svin och häst. Det fanns även delar från minst ytterligare ett mellanstort–stort däggdjur av okänd art. Totalt innehöll gropen 461,7 gram ben. Viktmässigt utgjorde hästbenen den största andelen av de identifierade arterna. Totalt har delar av minst fyra individer av större däggdjur deponerats i varierande bränningsgrad i denna anläggning. Osteolog Helene Wilhelmson skriver i den osteologiska rapporten att benen troligen är måltidsrester som kasserats och lagts i härden efter tillagningen och att det är anmärkningsvärt att minst tre arter förekommer i troligen en och samma måltid. Wilhelmsson föreslår att det kan vara en speciell måltid eller möjligen ett matoffer. Ett av hästbenen valdes ut för ^{14}C -analys, vilken gav dateringen förromersk järnålder, 410BC–250BC kalibrerat med 2 Sigma, (Tegnhed 2019, Ua-64098).

Fas 4 Romersk järnålder

Under romersk järnålder ökar spåren markant och de flesta av undersökningens huslämningar härrör från denna tid. Hela tio hus låg spridda över i stort sett hela undersökningsområdet och tyder på att flera hus existerade samtidigt. Två av de romerska husen skär varandra (hus 8 och 13) och tyder på kontinuerlig bebyggelse på ett gårdsläge. Några av tidsperiodens huslämningar utgörs av fyrstolpshus och dessa låg främst i den norra halvan av undersökningsområdet.

I södra halvan av undersökningsområdet restes hus 3, som på typologiska grunder dateras till romersk, möjligen äldre romersk järnålder. Hus 3 skärs i norra delen av hus 4 och 5, som är folkvandringstida. Hus 2 låg beläget ungefär 5–6 meter söder om hus 3 och möjligen har de båda husen bildat en samtida gårdsenhet, lika dem som påträffats i Nyby, Laholm RAÄ 31/L1996:5014 (Kadefors 2016) och Laholms lfs 199/L1997:6884 (Wranning 1995). På de två platserna låg det lite mindre huset på mellan 12–20 meters avstånd och liksom fallet i Skummeslöv i de större byggnadernas västra del. De två fornlämningarna, med liknande gårdsenhet, är belägna ungefär 5–6 kilometer norr om undersökningsområdet.

Fyrstolpshuset hus 15s konstruktion är mycket lik de takbärande paren i hus 2 och var möjligen samtida med hus 3 och 2. Hus 15 låg i nordöstra delen av undersökningsområdet.

I nordvästra hörnet av undersökningsområdet framkom hus 17. Havre som påträffades i ett av stolphålen efter de takbärande stolparna daterades vid förundersökningen 2019 till runt år 0, övergången mellan förromersk och romersk järnålder, 50 BC–90 AD, kalibrerat med 2 sigma (Tegnhed 2019, Ua-64096).

I undersökningsområdets västra del, strax söder om hus 7, påträffades hus 6. En bit ekträ insamlat i takbärande stolphål dateras till yngre romersk järnålder/folkvandringstid, 250–408 AD kalibrerat med 2 sigma. I nordöstra hörnet av undersökningsområdet framkom hus 16 bestående av fyra stolpar. Huset var något längre och mer rektangulärt än övriga fyrstolpsbyggnader och vid undersökningen funderade vi på om det möjligen var en rest efter en verkstadsbyggnad då den låg i ett stenigt parti med förhållandevis många hårdar. Ett av stolphålen vilade mot en stor markfast sten och vid utgrävningen verkade det som om slagg använts som skoning till den ursprungliga stolpen.

I mitten av undersökningsområdet påträffades fyrstolpshuset 13, 14 och 19. Hus 14 var belägen norr om hus 7 och hus 19 i hus 7s östra förlängning.

Hus 10 och hus 8 var lika varandra samt hus 6 och dateras typologiskt till yngre delen av romersk järnålder. Hus 10 låg i östra delen och hus 8 något västerut.

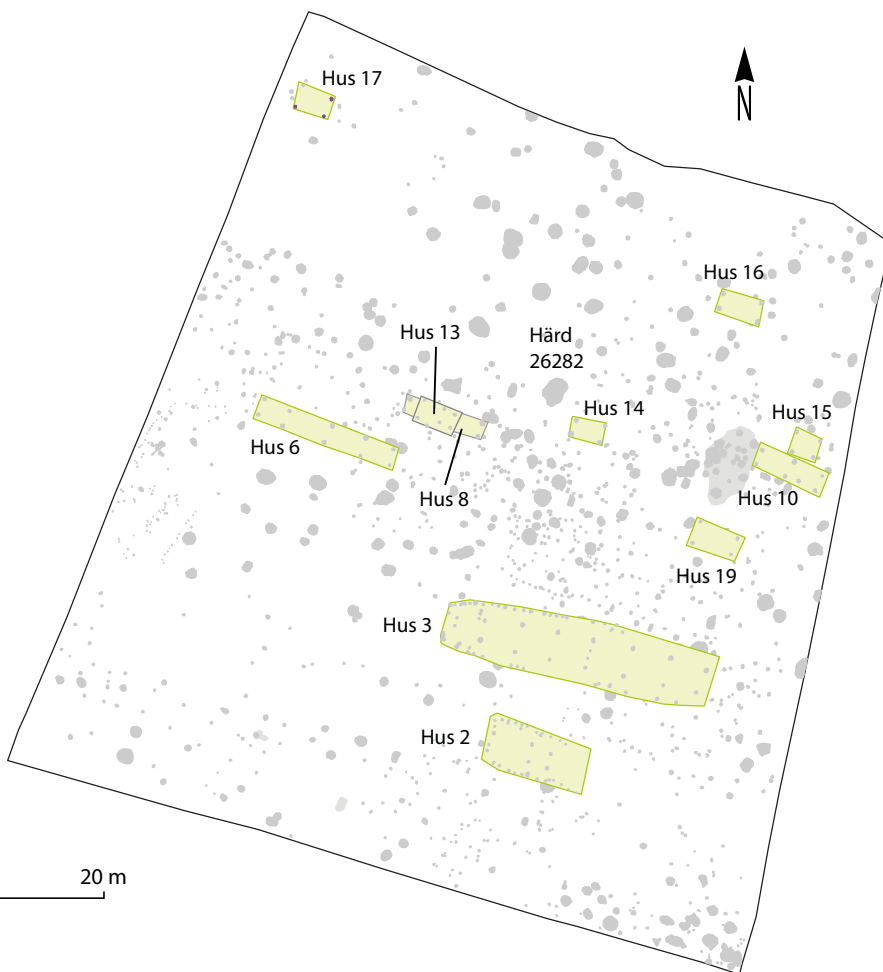
Strax nordväst om hus 14 påträffades den stora härden 26282 som innehöll rikligt med keramik, från flera kärl samt en kopp. Insamlat korn daterades till romersk järnålder 199–258 AD, kalibrerat med 2 sigma.

Tolv fyndposter keramik har kategoriserats som äldre romersk järnålderskeramik och 9 utav dem påträffades i stora härden 26282. 4 fyndposter, varav en återfanns i stolphål efter takbärande stolpe i hus 17, kategoriseras som romersk järnålderskeramik. Som yngre romersk järnålders keramik kategoriserades en kopp, F129, påträffad i takbärande stolpe till hus 3. Däröver finns det 69 keramikfynd med den bredare dateringen till äldre järnålder och 19 som dateras till järnålder. Dessa fynd finner vi spridda över hela UO.

Ett stort makrofossilt material fanns från romersk järnålder där odlade växter utgjordes av skalkorn, havre och emmer/spelt. Ett intressant fynd från perioden är bolmört, som är en potent medicinalväxt. Det fanns en stamknöl av pärlhavre, en ätlig växt som trivs på gräsmarker. Flera ruderat/ogräsväxter förekom: svinmålla, åkerpilört, åkerbinda, hönshirs/kavelhirs, linmåra/småsnärjmåra, trampört och åkerspärgel. Vedartsmaterialet från romersk järnålder bestod av ek.

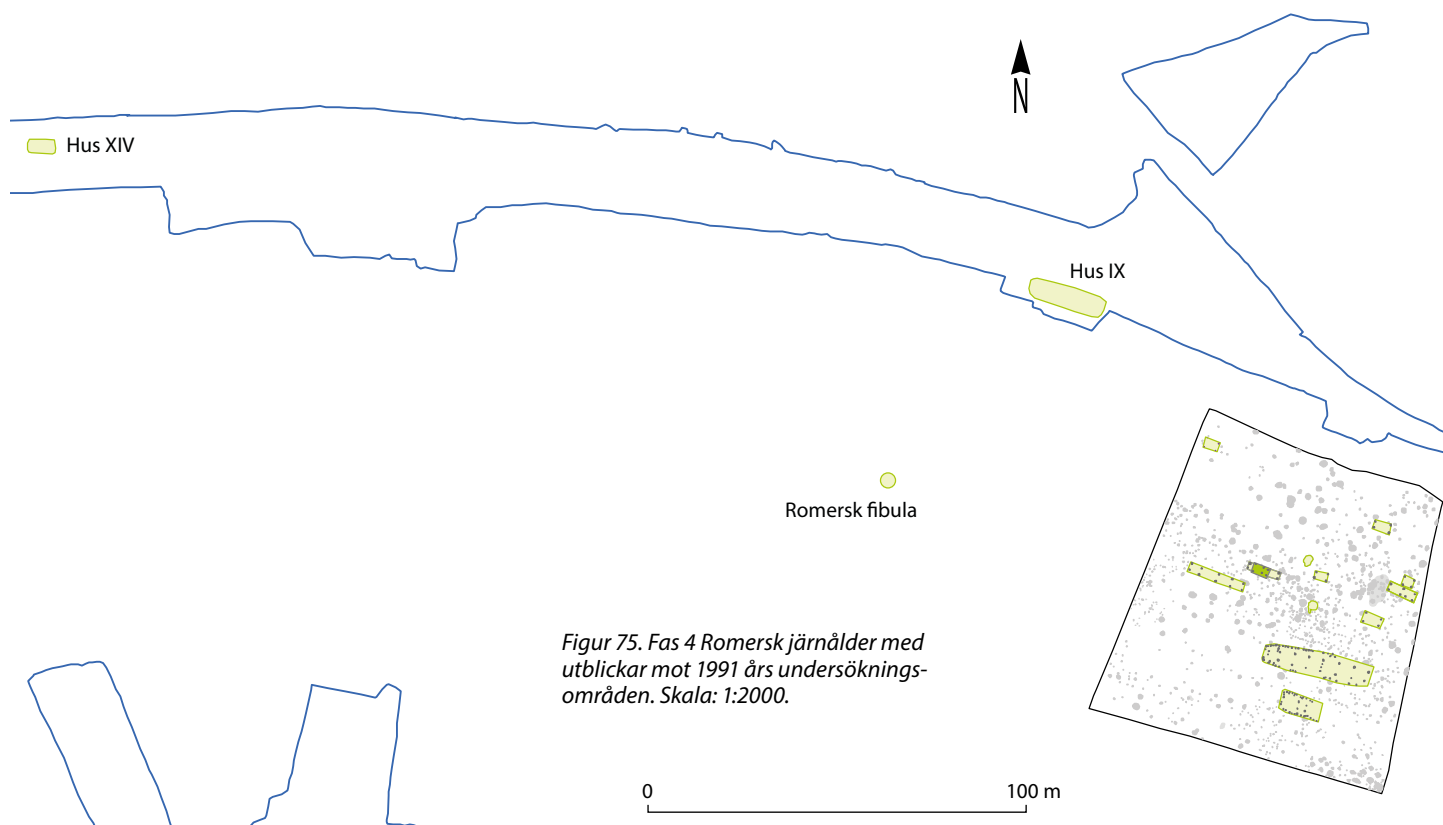
1991 års utgrävning: Östra undersökningsområdet (Strandvägen): Hus IX (dateras typologiskt yngre romersk järnålder, möjligen folkvandringstid), Hus XIV (fyrstolpshus som är mycket likt hus 13 – romersk järnålder). Från romersk järnålder finns 14 dateringar. Bränd lera från en grop (1193) har OSL-daterats till 380 ± 80 AD. Dateringarna återfanns i både västra och östra delarna av undersökningsområdena. En järnframställningsugn (516) har daterats till 150 ± 50 AD (Beta-51008) och i en närliggande härd (565) med liknande datering (180 ± 50 AD, Beta-52410) hittades smidesslagg. Dessa påträffades i västra undersökningsområdet (E6-avfarten).

Datering 2019 FU: Förutom dateringen av stolphålet som kom att ingå i hus 17 fanns inga ytterligare dateringar. Men en romersk fibula (FU fynd 15) påträffades vid metalldetektering cirka 85 meter väster om undersökningsområdet.

Figur 74. Fas 4 Romersk järnålder.
Skala 1:800

0 20 m

Figur 75. Fas 4 Romersk järnålder med
utblickar mot 1991 års undersöknings-
områden. Skala: 1:2000.

0 100 m

Fas 5 Folkvandringstid/Vendeltid

Under folkvandringstid var lämningarna främst koncentrerade till undersökningsområdets mitt. Endast två huslämningar kan knytas till tidsperioden men desto rikare och mer varierat var det makrofossila materialet. Husen skar varandra och var därmed inte samtida. Troligen anlades hus 4 först och när det tjänat ut anlades hus 5, inom och väster om hus 4s gårdsläge,

Emmer/spelt insamlad i stolphål efter takbärande stolpe i hus 4 daterades till 434–599 AD, kalibrerat med 2 sigma. Hus 5 var beläget i hus 4s västra förlängning och var troligen yngre.

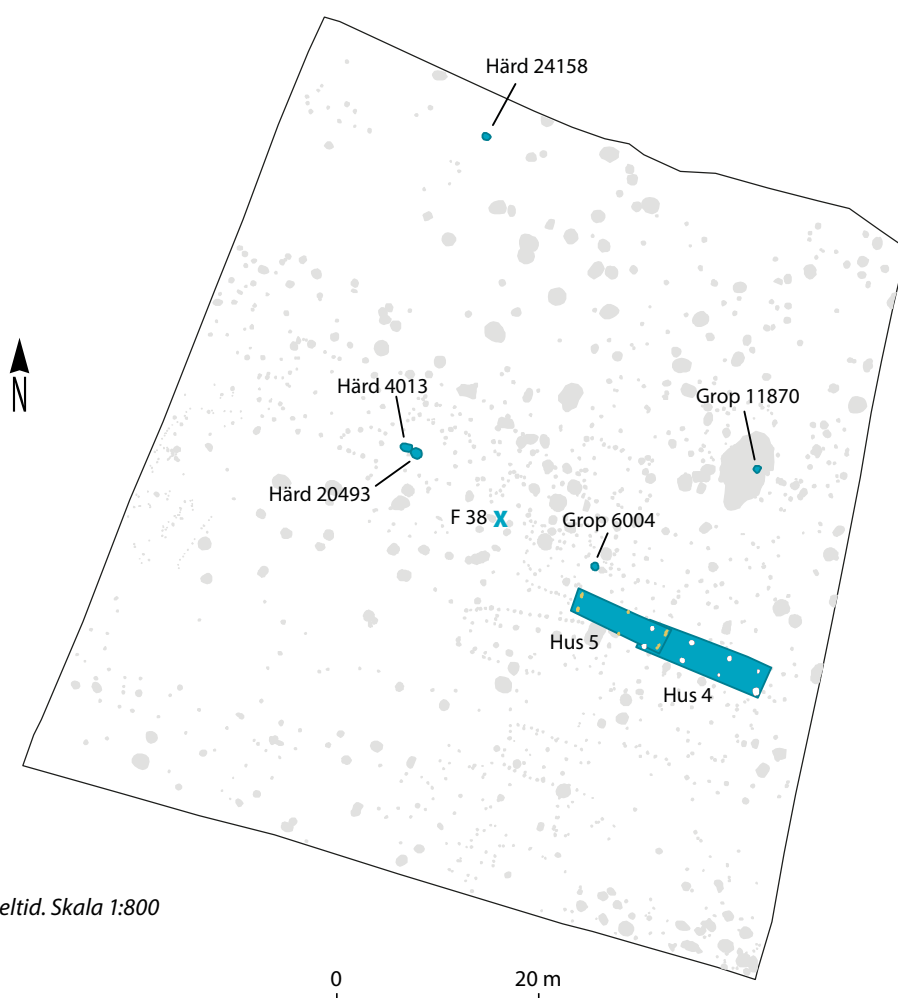
Inom undersökningsområdet påträffades rester efter tre ugnar, samtliga låg belägna i mitten av undersökningsområdet. Insamlad havre i härd 20493 under ugn 4029 daterades till folkvandringstid 419–545 AD kalibrerat med 2 sigma. Även härd 4013, bredvid ugnen 4029 daterades till folkvandringstid 420 – 551 AD genom insamlad havre.

Grop 11870, i lagret 11994, innehöll rikligt med bränd lera, tolkad som rest av ugnsvägg. I fyllningen påträffades även keramik (F153, förromersk järnålderskeramik). Jordprov insamlades i gropen och råg i fyllningen daterades till övergången mellan folkvandringstid och vendeltid 424 – 561 AD, kalibrerat med 2 sigma.

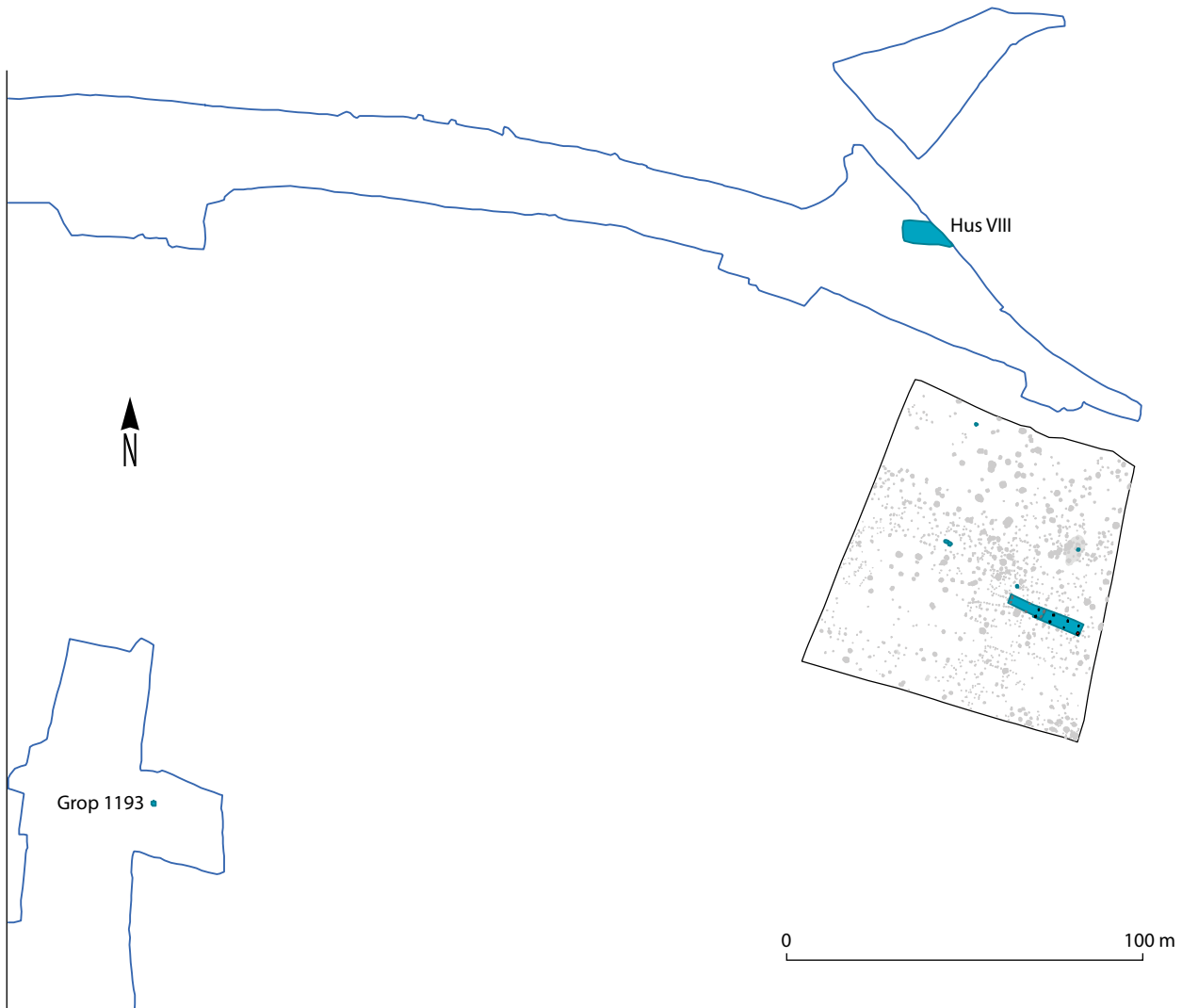
Korn insamlat i fyllningen till grop 6004, där det folkvandringstida keramikkarlet (F106) hittades, daterades till övergången mellan folkvandringstid/vendeltid 533–610 AD (1 513 ± 31, Ua-78569).

I norra delen av undersökningsområdet daterades härd 24158 (bokträ) till folkvandringstid 404–541 AD kalibrerat med 2 sigma.

En del av ett vendeltida likarmat spänne (F38) detekterades fram ur matjorden ungefär 10 meter väster om hus 5 och grop 6004.

Figur 76. Fas 5 Folkvandringstid/Vendeltid. Skala 1:800

Figur 77. Fas 5 Folkvandringstid/Vendeltid. med utblickar mot 1991 års undersökningsområden. Skala: 1:2000

Den yngsta fasen representeras av kärl från folkvandringstid och vendeltid, och dessa kärl var främst lokalproducerade. Ett av fyra kärl kom emellertid från norra Halland (se vidare under kapitel Keramik och bränd lera).

Det makrofossila materialet från folkvandringstid är rikast och mest varierande. Det bestod av odlade växter, insamlade vilda växter, våtmarksväxter, gräsmarksväxter och ruderat/ogräs. Det fanns både kärnor och tröskrester från sädeslag. Fördelning av sädeslag (kärnorna) var följande: 55 % havre, 30 % emmer/spelt, 11 % råg, 4 % korn och <1 % bröd-/kubbvete. Övriga delar från sädeslag bestod av axleder av korn, agnbaser av emmer och trolig spelt samt skärmfjäll av havre

(troligen daterad till folkvandringstid). Övriga odlade växter bestod av lin och oljedådra. Insamlade vilda växter bestod av mjölon, hassel och smultron. Innehåll av makrofossil varierade i folkvandringstida kontexter vilket diskuteras i kapitel *Makrofossilanalys och vedartsanalys Skummeslöv*. Det analyserade träkolet från folkvandringstid/vendeltid utgjordes av bok och ek.

1991-års utgrävning: Östra undersökningsområdet (Strandvägen): Hus VIII (daterades typologiskt till Folkvandringstid). Västra delen, E6-avfart: Bränd lera ur grop 1193 har OSL-daterats till 380 ± 80 AD. Gropen, möjligen ugnen, fanns i östra delen av hus IV.

Fas 6 Vikingatid

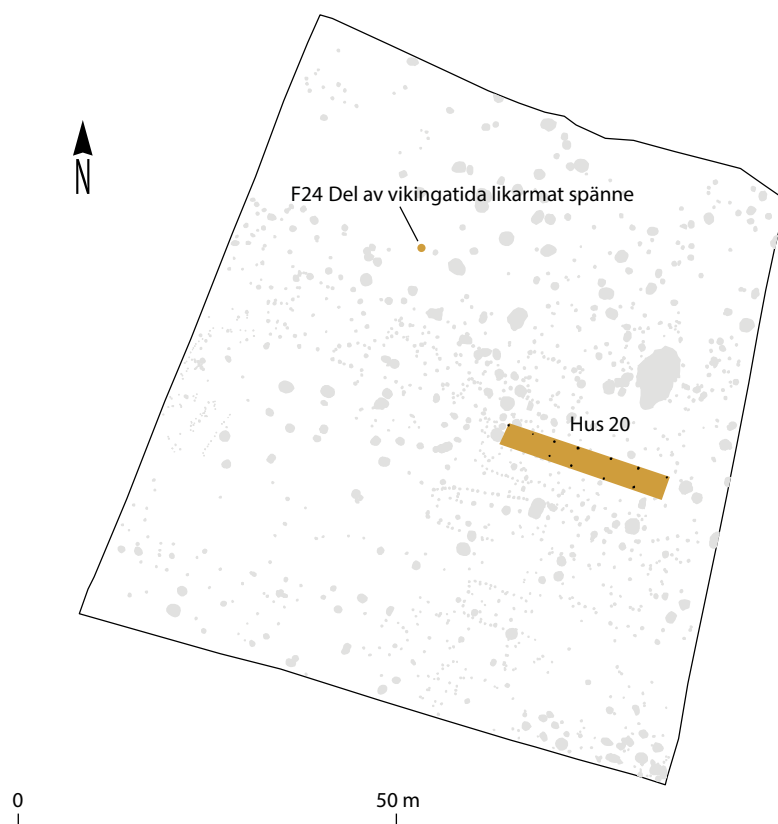
Vid förundersökningen 2019 var de vikingatida inslagen betydligt fler än under slutundersökningen. De flesta av spåren, både dateringar och fynd härrörde från området norr och väster om slutundersökningsområdet.

Hus 20, belägen i mellersta, östra delen av undersökningsområdet föreslås en datering till vikingatid. Det är typologiskt likt två hus som påträffades inom forn lämning Söndrum RAÄ 98:2/L1996:2040, i Halmstad kommun, vid en arkeologisk undersökning 2005. Där daterades hus 1 till äldre vikingatid och hus 5 till vikingatid och de uppvisar stora likheter med hus 20 (Wranning 2010).

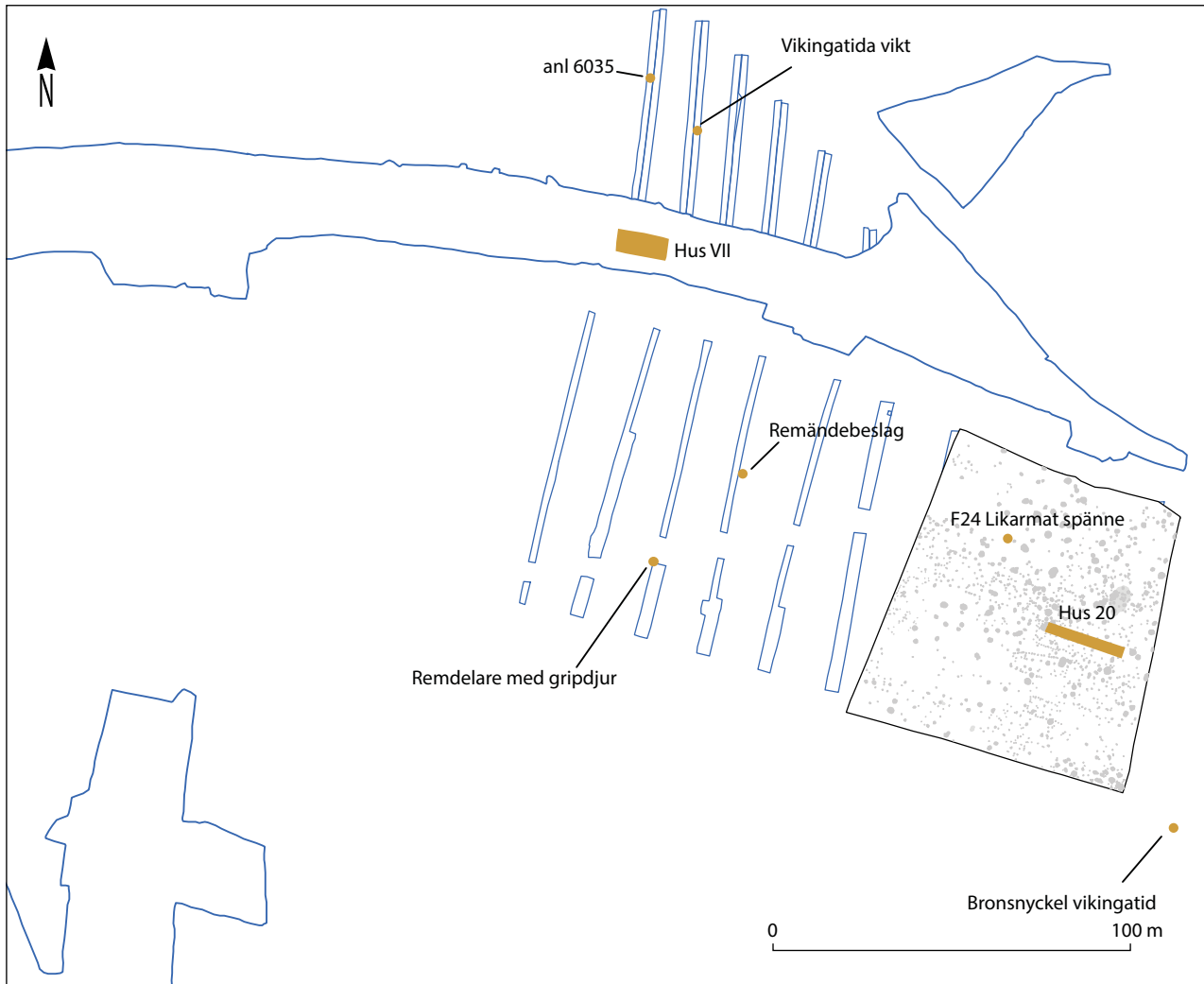
Till vikingatid härrör även del av vikingatida likarmat spänne, F24 som påträffades vid detektering av matjorden i norra delen av undersökningsområdet. Till tidsperioden kan troligen även en nitbricka i järn, F40, knytas som fanns i härd 6379. Det fyndet gjordes i mitten av undersökningsområdet.

1991-års utgrävning: Strandvägen: Hus VII (vikingatid–tidig medeltid) och nära huset fanns en avfallsgrop (A1536) daterad till 870±90 AD med bland annat östersjökeramik. Hus VII avvek markant från övriga huslämningar vid 1991-års undersökning, då det bestod av en kombination av stolphål och rader av syllstengropar. Ungefär 50 meter öster om avfallsgrop 1536 hittades en bottenbit av sen vikingatida eller tidig medeltida keramik. Vilket innebär närmare det område som enligt äldre källor kan vara platsen för den tidig-medeltida byn.

Från 1991-års undersökning och från undersökningar inne i Skummeslöv kyrka finns även vikingatida och tidigmedeltida keramik. Analyser som gjordes på några av dessa skärvor under våren 2024 visar att denna keramik skiljer ut sig från den som är äldre och kärnen förefaller ha haft en helt annan proveniens. Troligtvis har den yngre keramiken inte tillverkats i eller i närheten av boplatsten i Skummeslöv, utan kärnen kom från en annan lokal, som även den var placerad i södra Halland (se kapitlet Keramik och bränd lera).

Figur 78. Fas 6 Vikingatid. Skala 1:1000

Figur 79. Fas 6 Vikingatid med utblickar 1991-års undersökning, 2019 förundersökning och fyndplats för vikingatida nyckel i området för den planerade askgravlund. Skala 1:2000

Datering 2019 FU: En anläggning 6035 som mättes in som härd/möjlig nedbrunnen stolpe daterades till övergången mellan vikingatid och tidig medeltid (has-selträ, 1020–1190 AD, kalibrerat med 2 sigma).

Flera metallfynd med vikingatida datering detekterades fram vid förundersökningen 2019. Två av dem utgjordes av del av remändebeslag i cu-legering (F5) och remdelare med gripdjur i cu-legering (F12). Ett fynd som utmärkte sig lite extra var en riktigt fin vikingatida vikt (F33). Det är en så kallad kulvikt och består av en järnkärna som omslutits med koppar. Järnkärnan har täckts med kopparspån och sedan virats in i tyg som klätts med lera. Därefter har lerkulan upphettats och spånen smälts på järnkulan. På viktens båda poler syns tecken som anses indikera viktlotets plats inom en given viktsats. De förekommer i gravar men även som boplatsfynd och viktypen ses ofta som indi-

kation på handel. De första av denna typ av sfärisk vikt med platta poler, dyker upp i Östersjöområdet under andra halvan av 800-talet och finns fram till mitten av 1000-talet (Gustin 2004:100f). Steuer daterar vikter med liknande dekor till Typs B1 (äldre form) (Steuer 1997:293 abb 210). Exemplet i Steuers avbildning som är mest lik den i Skummeslöv har påträffats på Gotland (okänd fyndort, publicerat av TJ Arne 1914 i *La Suède et L'Orient*).

Vid förundersökningen år 2010 av ytan öster om aktuellt undersökningsområde, inför planerad askgravlund påträffades en bronsnyckel som daterats till tidig vikingatid. Bronsnyckel har trekloigt ax och låskonstruktionen och det runda handtaget är fyllt men ej tydligt zoomorft vilket ska antyda på en datering till tidig vikingatid (Almgren 1955:63f). Bronsnyckeln har fyndnummer HM 28553:10 (Mattsson & Persson 2011).

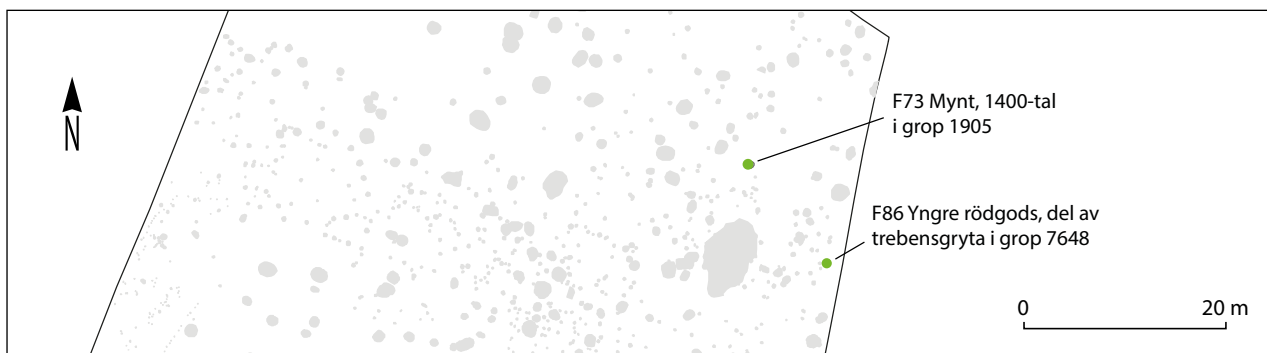
Fas 7 Medeltid och nyare tid

Inom undersökningsområdet finns ingen säker bebyggelse som kan knytas till medeltid. I grop 1905 i nordöstra delen av undersökningsområdet hittades ett 1400-tals mynt (F73).

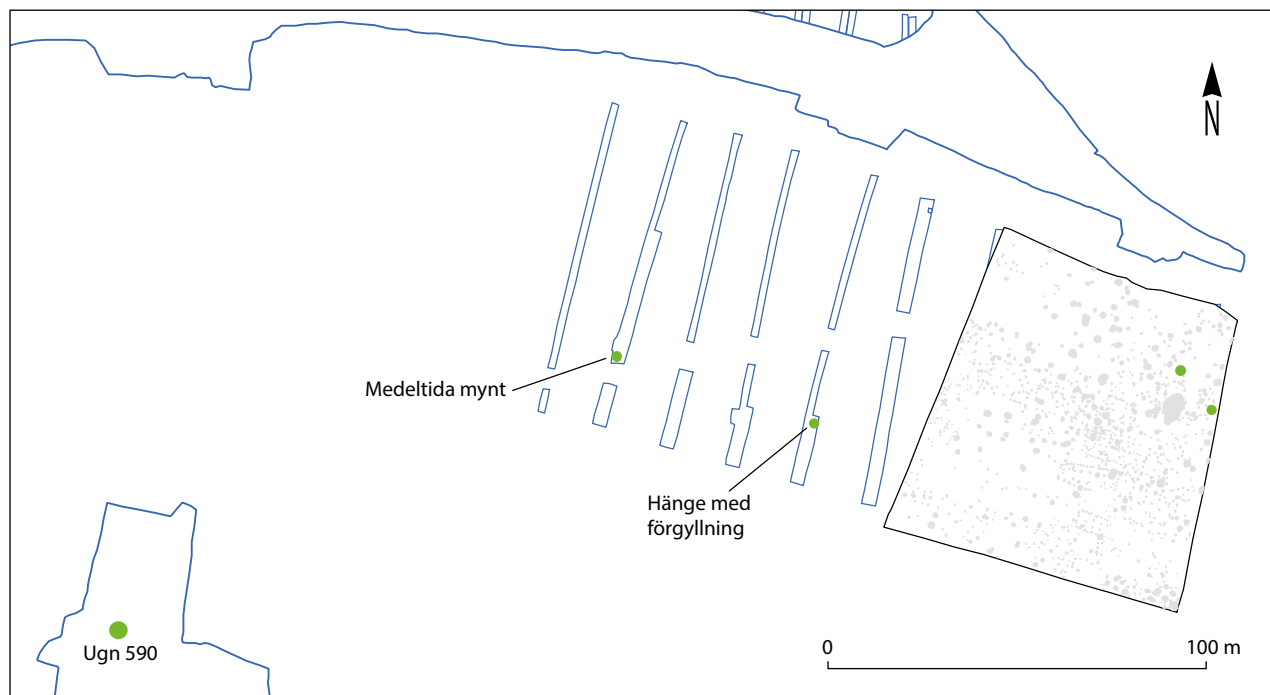
Yngre glaserat rödgoods hittades i grop 7648 i nordöstra delen av undersökningsområdet. Skärvan har tillhört en trebensgryta av sydkandinavisk proviens och dateras inom intervallet 1400–1750. Från senare tider härrör även ett 25-tal efterreformatoriska metallföremål som påträffats vid metalldetektering av den ovanliggande matjorden. De utgörs av bleck, fragment av gryta, knappar, 1700–1800-tals mynt, del av kniv och två soljor, varav den ena F42 eventuellt är av medeltida datering.

1991 års undersökning: E6-avfarten: Ugn A590 daterades genom OSL till tidig medeltid. Vad ugnen använts till har ej fastslagits, men ett alternativ som framförts är att det är en keramikugn. En analys av ugnsväggen resulterade i konstaterandet att leran som använts haft sitt ursprung i en sjö- eller havsbildad lertäkt. I rapporten föreslås att leran kan ha hämtats i sänkan 50 meter väster om A590 i anslutning till de på 1800-talet utdikade små sjöarna (Viking & Fors 1995:136ff).

Förundersökningen 2019: Vid detekteringen av matjorden i förundersökningsschakten påträffades ett senmedeltida mynt (F61) och ett hänge/ beslag med förgyllning med möjlig medeltida datering (F60).

Figur 80. Fas 7 Medeltid och nyare tid. Skala 1:800

Figur 81. Fas 7 Medeltid och nyare tid med utblickar 1991-års undersökning, och 2019 förundersökningsschakt. Skala 1:2000

SAMMANFATTANDE DISKUSSION OCH ÅTERKOPPLING TILL FRÅGESTÄLLNINGAR

Länsstyrelsen presenterade i förfrågningsunderlaget till undersökningen fem huvudinriktningar avseende dokumentation och diskussion. De olika frågeställningarna besvaras mer ingående i kapitlet ”Boplatsens tidsdjup i faser”. Detta stycke syftar till att i en sammanfattande diskussion återkoppla till projektets frågeställningar samlade i fem teman:

1. Fornlämningens tidsdjup ska klargöras

Svar: Bosättningarnas tidsdjup och kronologi har klarlagts genom hustypologi, fyndstudier, ¹⁴C-analyser samt rumsliga och stratigrafiska analyser. Den *rumsliga organisationen* belyses utifrån dokumentation av byggnader samt andra arkeologiska objekt såsom härdar, gropar, stolphål och lager. *Typ av nyttjande* har fastställts i arbetet med fasindelningar för att klargöra om ytan vid olika tidsskeden generellt brukats för boende eller andra aktiviteter såsom odlingar eller hantverk.

De arkeologiska undersökningarna (tidigare undersökningar och 2022 års undersökning) av boplatsen visar att platsen har varit föremål för återkommande aktiviteter under en lång tidsrymd som sträcker sig från mellersta stenålder och fram till medeltid. Flertalet tidsperioder är representerade, varav några endast är företrädda genom fynd, medan andra är mer tydligt närvarande och dominerande. Ser vi till undersökningsområdet 2022 finns det där bebyggelse från mellersta bronsålder till vikingatid. Aktiviteterna har i princip varit spridda över hela undersökningsområdet. På den lilla förhöjningen som går i östvästlig riktning genom undersökningsområdet finns flertalet av byggnaderna från flera följande tider. Tendenser till rumsliga variationer över tid förekommer, såsom att vid förromersk järnålder verkar det ha eldats i eldstäder som är spridda över hela undersökningsområdet, men endast två säkra långhus finns från tidsperioden. Den förromerska bebyggelsen verkar vid tidpunkten i stället ligga koncentrerad i undersökningsområdet för E6-avfarten. Platsens kronologiska utveckling har delats in i sju övergripande faser:

Fas 1 Mellersta bronsålder, period III–IV (1300–900 BC)

Fas 2 Yngre bronsålder/äldre förromersk järnålder (700–500-talen BC)

Fas 3 Förromersk järnålder (500–0 BC)

Fas 4 Romersk järnålder (0–400 AD)

Fas 5 Folkvandringstid/Vendeltid (400–700 talen AD)

Fas 6 Vikingatid (800–1050)

Fas 7 Medeltid och senare tid

2. Särskilt ska tidsperioderna brons- och järnålder beaktas med bebyggelsekontinuitet som övergripande fokusområde

Svar: Gällande bebyggelsekontinuiteten är det egentligen först från övergången mellan yngre bronsålder och förromersk järnålder som fast bosättning i form av långhus uppträder. Innan dess fanns ett grophus, från mellersta bronsålder. Grophus brukar associeras med hantverksaktiviteter men tyvärr saknas ett fyndmaterial som skulle kunna visa på vad husets använts till. Undersökningens resultat pekar på att det förekommer en kontinuitet i bebyggelsen genom hela järnåldern. I diskussionen kring bebyggelseutvecklingen har resultaten relaterats till intilliggande undersökta delar av fornlämningen som tillhör samma bebyggelseområde. Sammantaget verkar bebyggelsens storlek och struktur variera över tid. Den förromerska bebyggelsen är rikligast representerad i de västra delarna av fornlämningen (E6-avfarten), medan det aktuella undersökningsområdet hyser flest spår från romersk järnålder, där flera gårdar skulle kunna vara samtida. Men där även gårdslägen återanvänds för bebyggelse, då det förekommer byggnader som överlagras varandra under romersk järnålder. Från folkvandringstid och vendeltid är spåren färre och tyder på att människorna som befolkar boplatsen minskar i antal och möjligen samsas i en ensamliggande gård. Från vikingatid finns en gård, men från medeltid och framåt saknas bebyggelse inom undersökningsområdet.

3. Klargöra de olika bosättningsperiodernas ekonomi och hur denna förändras över tid

Svar: Genom de arkeologiska undersökningarna har vi fått en god inblick i några av de aktiviteter som ägde rum, vilka djur som konsumerades och vilka grödor som odlades. Resultaten från de arkeobotaniska analyserna har även bidragit till att få en bild av hur det omgivande landskapet såg ut och nyttjades. Det arkeobotaniska växtmaterialet har en tydlig agrar karaktär med inslag av vilda insamlade växter.

Det omkringliggande landskapet karakteriserades av åkermark, kalkrika gräsmarker, torra hedmarker samt stränder. Växtmaterialet delas i kapitlet om makrofossilanalysen upp i tre perioder: övergången mellan bronsålder och järnålder, romersk järnålder och folkvandringstid. Materialets kvantitet och diversitet ökar tydligt med tiden. Från övergången mellan bronsålder och järnålder finns det ett litet material som består av råg, emmer/spelt och obestämt gräs. Större material finns från romersk järnålder där odlade växter bestod av skalkorn, havre och emmer/spelt. Ett intressant fynd från perioden är bolmört, som är en potent medicinalväxt. Det finns en stamknöl av pärlhavre, en åtlig växt som trivs på gräsmarker. Flera ogräsväxter förekommer i det insamlade materialet såsom svinmålla, åkerpilört, åkerbinda, hönshirs/kavelhirs, linmåra/småsnärjmåra, trampört och åkerspärgel. Materialet från folkvandringstid är rikast och mest varierande. Det bestod av odlade växter, insamlade vilda växter, våtmarksväxter, gräsmarksväxter och ogräs. Det fanns både kärnor och tröskrester från sädeslag. Innehåll av makrofossil varierade i folkvandringstida kontexter vilket diskuteras mer ingående i kapitlet om Makrofossil och vedartsanalys.

Undersökningen resulterade i ett magert material av djurben. Det var endast en mindre mängd ben som påträffades. Nötkreatur är företrätt genom tre tänder. I övrigt har inga andra arter identifierats. De flesta ben var hårt brända och har hittats i härdar. Desto rikare var resultaten från förundersökningen 2019 från ytan väster om undersökningsområdet 2022. Vid förundersökningen påträffades två gropar som innehöll rikligt med keramik och brända ben av däggdjur (animal). En grop som innehöll ett rabbat kärl och rikligt med alträkol, innehöll en tand från en idisslare (får/get) där emaljen spräckts av värmepåverkan. Rikligast var benmaterialet insamlat i en grop (4608, fynd F64) som visade sig vara större ben med varierande bränningsgrader inom benet, från minst tre olika arter stora däggdjur, nöt, svin och häst. Det fanns även delar från minst ytterligare ett mellanstort till stort däggdjur av okänd art. Totalt innehöll gropen 461,7 gram ben. Viktmässigt utgjorde hästbenen den största andelen av de identifierade arterna. Totalt har delar av minst fyra individer av större däggdjur deponerats i varierande bränningsgrad i denna anläggning. Osteolog Helene Wilhelmson skriver i den osteologiska rapporten att benen troligen är måltidsrester som kasserats och lagts i härden efter tillagningen och att det är anmärkningsvärt att minst

tre arter förekommer i troligen en och samma måltid. Wilhelmsson föreslår att det kan vara en speciell måltid eller möjligen ett matoffer. Ett av hästbenen valdes ut för ^{14}C -analys, vilken gav dateringen förromersk järnålder $2309 \pm 26\text{BP}$, 405–375 BC (1 Sigma), 410–250 BC (2 Sigma) (Tegnhed 2019, Ua64098). Vid 1991 års undersökning påträffades endast en mycket liten mängd brända och obrända ben, totalt 200 gram, varav brända ben utgjorde 85 gram. De brända ben som gick att artbestämma visade sig komma från svin och nöt. De fanns i anläggningar nära huskonstruktioner. De obrända benen som gick att artbestämma utgjordes av häst, nöt och svin. Osteolog Maria Vrettemark skriver i den osteologiska rapporten att det är anmärkningsvärt att inte något fragment från får eller get påträffades. Hon skriver vidare att sannolikt var djurhållningen i området baserad på svinskötsel kompletterad med nötdjurshållning, medan småboviderna får och get hade mindre eller ingen betydelse under den tid materialet speglar (Viking & Fors 1995: bilaga 4). Strontiumanalys utfördes på fragmenterade tänder från nötkreatur och analysen visar att de undersökta djuren kan ha vuxit upp längre inåt i landet än vid platsen, vilket skulle kunna vara tecken på att djuren fungerat i handel eller varuutbyte av något slag.

Inom undersökningsområdet påträffades slagg i anläggningar, främst i den norra delen. Samtliga är magnetiska och kan vara rester från järnframställning, men ingen regelrätt blästerbruksugn påträffades vid undersökningen. Vid undersökningen 1991 påträffades över 3 kilogram slagg. En järnframställningsugn (A516) påträffades vid E6-avfarten och den daterades till romersk järnålder $150 \pm 50\text{ AD}$ (Viking Fors 1995, Beta-51008). Smidesslagg kom också i en härd som daterades till romersk järnålder $180 \pm 50\text{ AD}$ (Viking Fors 1995 Beta-52410). Slagg påträffades även i anläggningar runt husen vid E6-avfarten och även i den östra ytan vid Strandvägen, vilken angränsar till norra delen av undersökningsområdet 2022.

Ugnarna som påträffades 2022 utgörs av lågtemperaturugnar och tolkas vara kopplade till matlagning. Den som daterades hamnade i tidsepoken folkvandringstid. Även de bergartsfynd av löpare, malsten och knacksten som kan ha använts vid malandet av sädeskorn har i stort sett samtliga påträffats i folkvandringstida kontexter, vilket korrelerar väl på den rikliga mängden sädeskorn och fröer från tidsperioden.

4. Sätt in bosättningen i det kringliggande fornlämningslandskapet med särskild fokus på vikingatid- och tidig medeltid mot bakgrund av undersökningsområdets direkta närhet till Skummeslövs medeltida kyrka

Spår efter bebyggelse som är samtida med fornlämning L1997:6016 finns på flera platser i närområdet. Boplatslämningarna finns inom ett område som mäter cirka en och en halv kilometer i längd. Redan under 1980-talet då en av de första boplatserna i Skummeslöv undersöktes ungefär en kilometer öster om Skummeslöv kyrka, framför de undersökande arkeologerna idén att platsen de undersökte kunde utgöra en del av en stor sammanhängande förhistoriskt boplatsområde med öst-västlig utredning (Artelius & Lundqvist 1989:7–17). Fornlämning L1997:6016 utgör då den västra utposten av detta vidsträckta boplatsområde. Hur omfattande bebyggelsen har varit är svårt att ge svar på, speciellt då större delen av bebyggelsen inom Skottorp samhälle växt fram utan att arkeologiska undersökningar först ägt rum.

I detta stycke beskrivs de förhistoriska spår som finns inom den östvästliga svaga förhöjningen i landskapet och som är samtida med boplatzen L1997:6016. Möjligen bildade bebyggelsen en sorts tidig by, där flera gårdar låg samlade. Flera samtida gårdslägen finns i närområdet:

Tre fornlämningar (L1996:7429, L1996:7430 och L1996:7694) är belägna mellan 280–500 meter ostnordost om det aktuella undersökningsområdet. Idag utgörs marken av åkermark som brer ut sig vidare norrut i landskapet, norr om bebyggelsen längs Gullregnsvägen i Skottorp samhälle. Fornlämningarna upptäcktes och undersöktes åren 2015–2017. Inom L1996:7429 undersöktes fyra förhistoriska hus som tidsmässigt tolkas till förromersk järnålder, perioden 500 fKr till Kristi födelse. Huslämningarna bestod av två långhus och två fyrstolpshus. Även två kokgropar som troligen kan härledas till mellersta bronsålder cirka 1300–1100 BC samt ett gropsystem som dateras till mellanneolitisk tid, 3300–2800 BC hittades. Inom undersökningsområde L1996:7430 påträffades tre huslämningar från romersk järnålder, perioden Kristi födelse till 400 AD och en hägnad (Nilsson 2020). Lämning L1996:7694 utgjordes av en härd

som daterades till förromersk järnålder 380–200 BC (Nilsson 2017).

Samtida bebyggelse har också påträffats i Skummeslöv RAÄ 22/L1997:5852 och 5853, belägen i åkermark ungefär 1 kilometer sydost om Skummeslövs kyrka. Boplatslämningarna låg på krönet och sydslutningen av en svag öst-västlig sandåsbildning. Undersökningsområdet vid var långsmalt till formen och endast cirka 20 meter brett då det utgjordes av exploateringsarbetsområde 1985. Lämningarna låg på en nivå av cirka 12 meter över havet. Fem långhus samt fragmentariska rester efter två långhus undersöktes och dokumenterades. Järnslag påträffades i några härdar och stolphål. De fem långhusen låg samlade på ett sätt som gjorde att de inte tolkades ha varit i bruk samtidigt. De byggnader som anlagts sist skär genom anläggningar från äldre tider. ¹⁴C-dateringarna hamnade i tidsperioden 1100 BC–500 AD, det vill säga mellersta bronsålder, period IV till folkvandringstid. Fyndmaterialet och byggnadernas läge i förhållanden till varandra visar tre byggnadsfaser. Till de två senare faserna knyts ett keramikmaterial med facetterad och förtjockad mynningskant. Utifrån beskrivningen av godset i rapporten är den lik keramiken från övergången mellan förromersk och romersk järnålder som framkom på 2022 års undersökning av L1997:6016 (Artelius & Lundqvist 1989:7–17).

Ett märkligt fynd som skulle kunna vara samtida med boplatzen L1997:6016 står att läsa om i Bror Janssons bok om Skummeslövs kyrka. Under 1950-talet skulle Janssons bror Assar hittat en doppsko av brons då han planterade ett päronträd i trädgården vid Janssons väg, i centrala Skottorp. Det var gjutet i ett triangelformat stycke. På doppskons ena sida fanns en vadarfågel och på andra sidan ett likformat grekiskt kors. Bror Jansson skriver att det även hittades brandhärdar med sotiga småstenar (Jansson 2004:28f). Men ingen information om härdarna eller det speciella fyndet har rapporterats in till RAÄ. Den förmodade fyndplatsen är belägen cirka 500 meter sydost om undersökningsområdet 2022.

Påträffade härdgropar har dock inrapporterats från Elsa Birgers väg, strax norr om Janssons väg. Åtta härdgropar i två parallella rader, med fyra härdar i varje rad påträffades i samband med schaktningsarbeten på tomten på slutet av 1970-talet. Härdarna var 0,5–0,8 meter i diameter och innehöll kol och skör-

Figur 82. A: Anders Altner och Sofie Renström vid hus 17, mot Ö, B: Mats Nilsson gräver gropus, C: Lina Dahlqvist håller fram keramik. D: Stina Tegnhed och hunden Chaplin.

bränd sten. De två raderna låg på ett avstånd av 13 meter. Lämningen har lämningsnummer L1997:9209.

Inom området på den lilla höjdryggen finns även en fyndplats och en boplats. Boplatsen L1997:9208 hade framkommit vid plöjning år 1950. Fynd av krukskärvor, brända ben, flintbitar och skörbrända stenar hade hittats inom ett ca 30 meter stort område. Vid Lenart Lundborgs besiktning år 1977 kunde man iakttaga krukskärvor i marken.

Precis öster om boplatsen L1997:9208 finns fyndplats L1997:9821 där krukskärvor, brända ben, flintavslag och kvartsbitar som påträffades inom området vid grustäkt 1961. Då hade ett tiotal brandfläckar frilagts inom en cirka 100 m² stor yta. Brandfläckarna tolkades vara både brandgravar och härdar. Brända ben av människa hade tillvaratagits i dem. Troligen är de rester efter ett flatmarksgravfält. Delen som frilagts av grustäkten 1961 låg ungefär 200–300 meter söder om Mula hög. Tyvärr kom inte platsen att undersökas då grustaget höljdes innan den planerade utgrävningen av området hann påbörjas. En del keramik, brända ben samt flintavslag hade samlats in och av keramikskärvorna kunde man sätta samman en streckornerad 12 cm hög urna, med diametern 10–11 cm. Urnan är med sin streckbandsornamentik med långa vertikala streck unik i det halländska materialet (Lundborg 1962:120f, 1972:104f). I fornsök står även att i åkern söder om grustaget har krukskärvor, brända ben och svart, bränd sten påträffats.

I diskussionen kring ett eventuellt sammanhängande boplatsoområde i östvästlig riktning är det intressant att ta i beaktande resultaten av en arkeologisk utredning av ett 150 000 m² stort område i fastigheten Skummeslöv 5:2. Inför en eventuell detaljplaneläggning av fastigheten genomförde Kulturmiljö Halland hösten 2014 en arkeologisk utredning för att klargöra fornlämningsbilden inom området. Utredningsområdet utgjordes av åkermark som vid tillfället låg i vall. Markmiljön bestod av ett matjordslager med en genomsnittlig mäktighet på 0,3 meter ovan finsand. Ställvis förekom inslag av lera och rostjord i alven medan endast enstaka stenar påträffades. Området hade under åren utsatts för omfattande dikning och ett stort antal diken framträdde därför vid schaktgrävningen. Endast i områdets sydvästra del påträffades enstaka spridda anläggningar i formen av stolphål. Dessa provgrävdes men kunde inte ge vidare klarhet eller kompletterande förståelse till den övriga forn-

minnesbilden i trakten. Kulturmiljö Halland förordade därför inga ytterligare arkeologiska undersökningar av området, utan bedömde fastigheten arkeologiskt färdigutredd (Nilsson 2014).

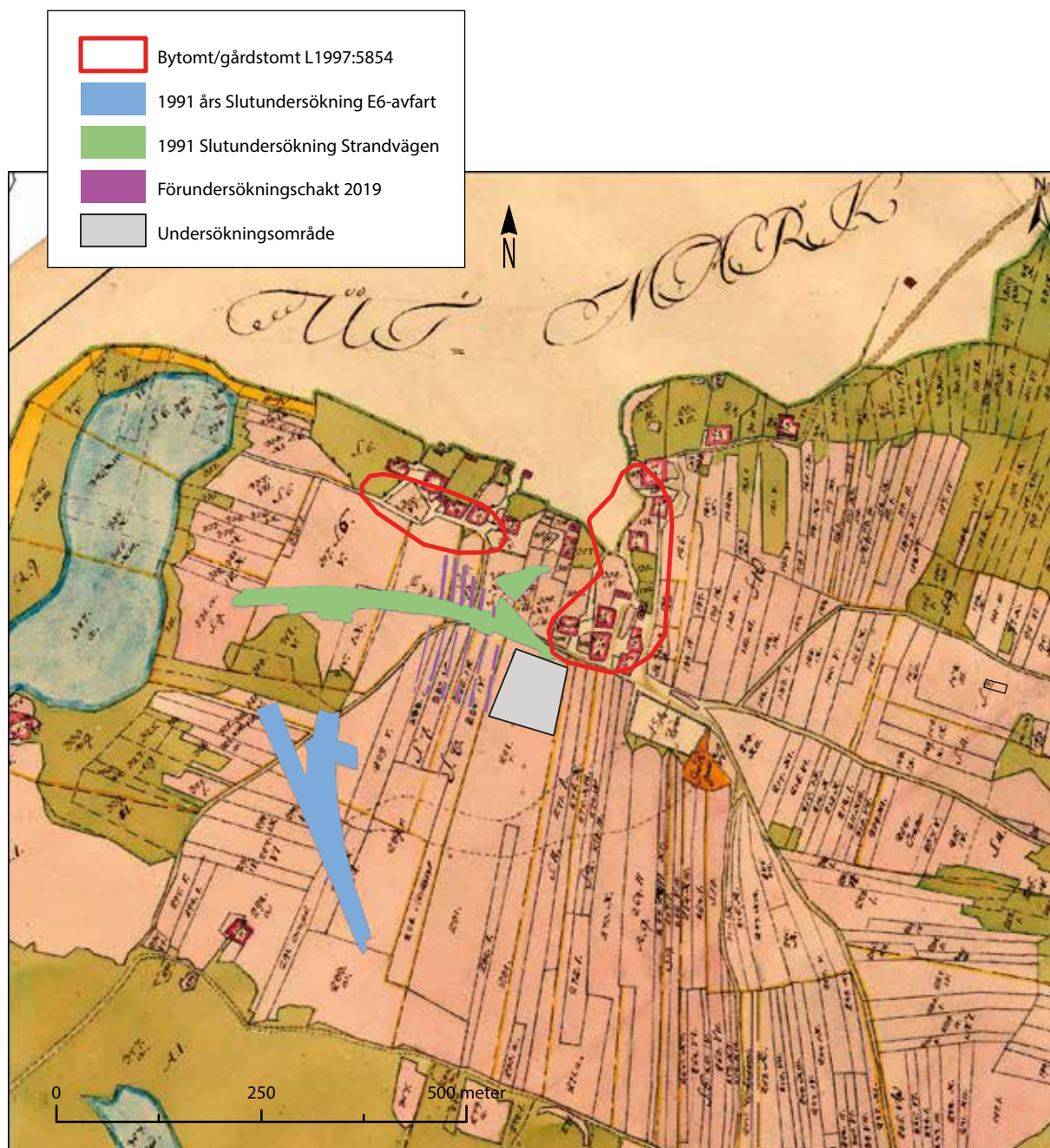
Kunskapen om hur det omgivande landskapet såg ut i sydligaste Halland under vikingatid och tidig medeltid bygger i mycket på de arkeologiska undersökningar som gjordes i samband med utbyggnaden av dubbelspåret av järnvägen under första halvan av 1990-talet, men även inför Väg 117:s utbyggnad på tidiga 2000-talet och ledningsarbeten mellan Veinge och Laholm 2016.

I området längs Lagan vid Laholm finns flera tecken på centraliteter under yngre järnålder och äldre medeltid, där både kungamakt och kyrka varit tidiga aktörer. Här syns bland annat kungalevet och en förmodad huvudkyrka vid den kända storkyrkogården från äldre medeltid vid Lagaholm. Etableringen av kungalevet och den efterföljande staden Laholm var inte en tillfällighet, utan föll på ett område där det redan fanns etablerade nätverk med regionala eller överregionala kontakter, som man ville kontrollera. Det är här vi finner yngre järnålders- och tidigmedeltida bebyggelser med arkeologiskt fyndmaterial som i olika grad och sammanhang pekar på kontakter utanför den halländska regionen. (Håkansson 2017:270ff). Vilken etikett som ska sättas på lokalerna är än så länge osäkert, men inom arkeologin benämns platser med långväga kontaktnät oftast i olika termer av centralitet. Utifrån ort- och platsnamn menar Stefan Brink att det funnits ett troligt förhistoriskt centralkomplex sydost om Laholm vid i byarna Hov, Ysby och Brödåkra, där namnmiljöerna refererar till storgård, ting och kult. Just i Ysby har det också undersökts en storgårdsmiljö från förromersk och romersk järnålder med bland annat fynd av romerska denarer, och i ett gravfynd från Lejeby hittades en frankisk ringknapp i guld. Ytterligare ett område med centralortsindikerande namn är norr om Lagans mynning med Tönnersa, som Brink relaterar till namntypen Husa(r) och föreslår att det kan vara en föregångare till Lagaholm och Köpinge (Westergaard 1993; Brink 1998; Wranning 2003).

Tyvärr är de vikingatida och tidigmedeltida arkeologiska spåren få i Skummeslöv socken och utgörs av resultaten från 1991, 2019 och 2022 års undersökningar av fornlämning L1997:6016.

Skummeslövs kyrka anläggs under 1100-talet. Socknen är uppkallad efter kyrkbyn och omnämns för första gången 1340 som Scut(h)manslef. Förleden kommer från ordet skutman, uppbördsman, medan slutledet lev är löv det vill säga arvegods (Sahlgren 1948). Bjugner & Rosengren tar i artikeln ”Kyrkan i ”Scuthmanslef” upp problematiken som uppstår med tolkningen av namnet eftersom begrepp

pet skutman är förknippat med medeltida, särskild kyrklig skatteuppbörd, medan lev kan dateras till folkvandringstid eller ännu äldre. I socknen fanns under medeltiden två, eventuellt tre huvudgårdar: Veka vid Smedjeån sydöst om kyrkbyn 1336. Skottorp, även den sydöst om kyrkbyn känd sedan 1436. Den tredje sätesgården var Rännenäs som låg vid en krök av Smedjeån sannolikt nordost om kyrkbyn (Bjugner & Rosengren 1996).

Figur 83. Undersökningsområdena 2022, 2019 och 1991 placerade på karta från 1776. Erik Lysell, George Marin, 1776. Storskifte på inägor. Skummeslövs socken. Skummeslöv nr 1–14, M53-10:1. Lantmäteristyrelsens arkiv (LMS). By/gårdstomten L19975854 har markerats med röd linje. Skala, se skalstock.

Resultaten från de olika undersökningarna som bedrivits inom fornlämningen L1997:6016 visar på att det finns boplatzlämningar från vikingatid/tidig medeltid och ett fyndmaterial av bland annat flera riktigt fina metallfynd. De huslämningar som kan knytas till tidsperioden är belägna i de norra delarna av undersökningsområdena som gränsar till var den medeltida bytomten ska vara belägen enligt äldre källor (figur 83).

Det vikingatida inslaget bland dateringarna i 1991 års undersökning utgörs av en avfallsgrop som daterades till 870±90 AD (anl 1536, Beta-51011) belägen i delen av undersökningsytan vid Strandvägen som ligger närmast kyrkan. En bottenbit av ett vikingatida, möjligen tidigmedeltida kärl påträffades i ett parti närmare det område som enligt äldre källor kan vara platsen för den tidigmedeltida byn. Den vikingatida avfallsgropen innehöll östersjökeramik, med vågbandsdekor under mynningen. Hus VII som låg beläget 7 meter söder om gropan föreslås knytas till vikingatid/tidig medeltid. Denna huslämning avvek på ett markant sätt från övriga huslämningar i det att det bestod av en kombination av stolphål och rader av syllstoplar. En ugn, som tolkades som en möjlig keramikugn från 1100-talet påträffades vid E6-avfarten.

Intressant i sammanhanget är att den vikingatida kulformade vikten som hittades vid förundersökningen 2019, påträffades endast cirka 30 meter norr om Hus VII och fyllningen av en nedbrunnen stolpe som daterades till vikingatid var beläget ett fyrtiotal meter rakt norr om Hus VII.

Kyrkan anläggs på en plats där det finns lång kontinuitet av bebyggelse. Från tidig medeltid saknas bebyggelse i området väster om kyrkan och kanske lämnades det fritt för att kyrkan skulle synas extra bra på långt håll om man kom färdande söderifrån eller västerifrån. Avsaknaden av spår efter senvikingatida/medeltida bebyggelse i området väster om kyrkan kan tyda på att bebyggelsen låg samlad norr/nordväst om kyrkan. Efter att kyrkan anläggs kom ytan väster om kyrkan att hållas fri från bebyggelse för att senare under historiens gång börja att odlas upp.

5. Att insamla ett för fornlämningen relevant fyndmaterial som kan ge en bild av platsens ekonomi under brons- och järnålder men med fokus på vikingatid och tidig medeltid

Fyndmaterialets sammansättning och representation genom tiderna beskrivs närmare i stycket Boplatstens tidsdjup i fasen. Den absolut största fyndkategorin utgörs av det keramiska fyndmaterialet. Ett eget kapitel ägnas åt keramiken där det även fokuseras på de ekonomiska aspekterna. Vi valde att även på nytt gå igenom relevant keramikmaterial från 1991 års undersökning och inkludera dessa fynd i keramik- och ICP-analys. För att ytterligare belysa den vikingatida–tidigmedeltida tidsperioden valdes ett par skärivor östersjökeramik ut för ICP-analys.

Analyserna visade att förromerska kärl från 1991 års undersökning av L1997:6016 var lokalt framställda och de bestod av samma typ av kärlgods som keramiken från 2022-års undersökning. Det är uppenbart att man använt sig av leror från samma lertäkter till de båda områdena, vilket visar att man använt sig av gemensamma resurser och att samma keramiker kan ha tillverkat kärlden från de två platserna. Analyserna visar med all tydlighet att det är ett sammanhängande boplatssområde trots den geografiska spridningen. Från undersökningen år 2022 identifierades ett kärl som sannolikt var tillverkat i norra Halland och ett annat som var från någon annan plats i södra delarna av landskapet. Detta visar att majoriteten av kärlden var lokalt tillverkade, men att man också hade med sig kärl eller inhandlat kärl från andra boplatser och regioner.

Analyserna på den vikingatida och tidigmedeltida keramiken från 1991 års undersökning i Skummeslöv och från ytan vid Skummeslöv kyrka visar att denna keramik skiljer ut sig från den som är äldre och kärlden förefaller ha haft en helt annan proveniens. Troligtvis har den yngre keramiken inte tillverkats i eller i närheten av boplatsten i Skummeslöv, utan kärlden kom från en annan lokal, som även den var placerad i södra Halland.

REFERENSER

- Ahnberg, Staffan. 1995. *Transgressions- och flygsandsproblematik vid Allarp*. RAÄ 31, Allarp 2:64, Skummeslövs socken, Halland. Arkeologiska rapporter från Hallands läns museer. Halmstad
- Almgren, Bertil. 1955. *Bronsnycklar och djurornamentik vid övergången från vendeltid till vikingatid*. Diss. Uppsala universitet. Uppsala
- Artelius, Tore & Lundqvist, Lars. 1989. *Nya bidrag till Hallands historia, nr 2*. Bebyggelse – kronologi. Boplatser från perioden 1800 f. Kr. – 500 e. Kr. i södra Halland. Riksantikvariska undersökningsverksamheten. Stockholm
- Becker, Carl Johan. 1961. *Förromersk jernalder i Syd- og Midtjylland*. Köpenhamn
- Berglund, Lena. 1995. *Skummeslöv RAÄ 32 (Står felaktigt Skummeslöv 26:1 på rapporten)*, Arkeologisk undersökning 1992. Stiftelsen Hallands läns museer. Halmstad
- Bjuggner, Lena. 1984. Halland, Skummeslövs socken, *Skummeslövs kyrka. Besiktningar och uppmätningar av fasaden 1983*. Arkivrapport.
- Bjuggner, Lena & Andersson, Arne. 2006. *Skummeslövs kyrka*. Arkeologiska rapporter från Hallands Läns museer 2006:1, Halland, Skummeslöv socken, Skummeslövs kyrka. Hallands läns museer, Landsantikvarien, Uppdragsverksamheten, Bilaga, Osteologisk rapport. Halmstad
- Bjuggner, Lena & Rosengren, Erik. 1996. Kyrkan i Schutmanslef. Artikel i *Utskrift* 5. Halmstad
- Bjuggner, Lena. & Westergaard, Bengt. 1985. *Skummeslöv sn, Skummeslöv 7:5, 7:12, Allarp 2:22, 2:102, arkeologisk provundersökning 1985*. Stiftelsen Hallands läns museers uppdragsverksamhet, arkivrapport, Halmstad
- Brink, Stefan. 1998. Land, bygd, distrikt och centralort i Sydsverige. Några bebyggelsehistoriska nedslag. I: Larsson, Lars & Hårdh, Birgitta (red.). *Centrala platser – centrala frågor. Samhällsstruktur under järnåldern. En vänbok till Berta Stjernquist*. Acta Archaeologica Lundensia. Series in 8o, 28. Uppåkrastudier 1. Lund. s. 297–326.
- Brorsson, Torbjörn. 2008. *Keramik från övergången mellan förromersk och romersk järnålder från Brunnhög, Lund, Skåne*. Rapport. Kontoret för Keramiska Studier nr. 31. Landskrona
- Brorsson, Torbjörn. 2014. Bilaga 7. Keramik från äldre romersk järnålder, tidig medeltid och modern tid i Lindängelund 1, Lockarp 44:1, Malmö. I: Carlie, A. & Lagergren, A. (red.). *Lindängelund 1. Bebyggelse och offerplats från yngre stenålder, bronsålder, järnålder samt vikingatid/tidig medeltid*. Skåne, Malmö kommun, Bunkeflo socken, Lockarp 44:1, RAÄ Bunkeflo 77:1, 78:1, 150, 151, 152 och 153. Riksantikvarieämbetet UV Rapport 2014:36. Lund
- Brorsson, Torbjörn. 2020. Keramiken från Sandy Borg. I: Pappmehl-Dufay, L. & Victor, H. *Sandby borg IX. Undersökningar 2016*. Sandby borgs skrifter 9. Kalmar läns museum. Kalmar, sid. 116–121
- Callmer, Johan. 1986. To Stay or to Move: Some Aspects of the Settlement Dynamics in Southern Scandinavia in the Seventh to Twelfth Centuries A.D. with special Reference to the Province of Scania, Southern Sweden. *Meddelanden från Lunds universitets historiska museum*. 1985–1986. S. 167–208.
- Carlie, Anne. 2004. *Forntida byggnadskult. Tradition och regionalitet i södra Skandinavien*. Riksantikvarieämbetet. Arkeologiska undersökningar, Skrifter No 57. Stockholm
- Carlie, Lennart. 1992. *Brogård – ett brons- och järnålderskomplex i södra Halland. Dess kronologi och struktur*. Hallands Läns museers Skriftserie No 6. Lund
- Carlie, Lennart. (m.fl.). 2003. *Hallänningen och Hallandsåsen. Människa, natur och kultur under 3000 år*. Hallands läns museer. Halmstad
- Dahlström, Hanna. 1999. Skärvor från Uppåkra. En analys av ett keramikmaterial. I: Hårdh, B. (red.). *Fynden i centrum. Keramik, glas och metal från Uppåkra*. Uppåkrastudier 2. Acta Archaeologica Lundensia Series in 8°, No. 30. Lund, s. 3–14
- Ejstrud, Bo & Jensen, Claus Kjeld. 2000. *Vendehøj – landsby og gravplads. Kronologi, organisation, struktur og udvikling i en østjysk landsby fra 2. årh. f.Kr. til 2. årh. e. Kr*. Jysk Arkæologisk Selskabs Skrifter 35, 4. Højbjerg

- Ferrio, Juan P., José Luis Araus, Ramon Buxó, Jordi Voltas, och Jordi Bort. 2005. "Water management practices and climate in ancient agriculture: Inferences from the stable isotope composition of archaeobotanical remains". *Vegetation History and Archaeobotany* 14 (4): 510–17. <https://doi.org/10.1007/s00334-005-0062-2>.
- Fors, Tina & Viking, Ulf 1995. *Förromerska boplatslämningar vid Smedjeån*. RAÄ 203, Mellby 14:1, Laholms lfs, Halland, Arkeologisk undersökning 1993. Stiftelsen Hallands läns museer Landsantikvarien, Halmstad
- Fraser, Rebecca A., Amy Bogaard, Tim Heaton, Michael Charles, Glynis Jones, Bent T. Christensen, Paul Halstead, m.fl. 2011. "Manuring and stable nitrogen isotope ratios in cereals and pulses: Towards a new archaeobotanical approach to the inference of land use and dietary practices". *Journal of Archaeological Science* 38 (10): 2790–2804. <https://doi.org/10.1016/j.jas.2011.06.024>.
- Grabowski, Radoslaw. 2011. "Changes in cereal cultivation during the Iron Age in southern Sweden: a compilation and interpretation of the archaeobotanical material". *Vegetation History and Archaeobotany* 20 (5): 479–94. <https://doi.org/10.1007/s00334-011-0283-5>.
- Gron, Kurt J., Mikael Larsson, Darren R. Gröcke, Niels H. Andersen, Marianne H. Andreasen, Jens Henrik Bech, Peter Steen Henriksen, m.fl. 2021. "Archaeological cereals as an isotope record of long-term soil health and anthropogenic amendment in southern Scandinavia". *Quaternary Science Reviews* 253 (January). <https://doi.org/10.1016/j.quascirev.2020.106762>.
- Gustin, Ingrid. 2004. *Mellan gåva och marknad – Handel, tillit och materiel kultur under vikingatid*. Lund Studies in Medieval Archaeology 34. Malmö
- Haverling, Stellan. 1996. *Kungsvägen genom Halland*. Vägverket Region Väst. Göteborg
- Holst, Mads Kähler. 2010. Inconstancy and stability – large and small farmsteads in the village of Nørre Snede (Central Jutland) in the first millennium AD. *Siedlungs- und Küstenforschung im südlichen Nordseegebiet* 33. Rahden. S. 155–179.
- Hvass, Steen. 1985. *Hodde. Et vestjysk landsbysamfund fra ældre jernalder*. Akademisk Forlag. Universitetsforlaget i København. København
- Håkansson, Anders. 2017. *Bebyggelsehierarkier och bylandskap. Om övergången mellan vikingatid och tidigmedeltid ur ett halländskt perspektiv*. Diss. Hallands läns museers Skriftserie No 13. Lund Studies in Historical Archaeology 20. Halmstad och Lund
- Håkansson, Anders. 2017b. *Bronsålder och tidig medeltid vid Skrea kyrka*. Halland, Falkenbergs kommun, Skrea socken, Skrea 23:41, RAÄ 226. Arkeologisk undersökning 2016. Kulturmiljö Halland. Rapport 2017:3
- Jansson, Bror. 2004. *Skummeslövs kyrka i Höks härad i södra Halland*. Kristianstad
- Kadefors, Ola. 2016. *Järnålder i Nyby. En gård från romersk järnålder utanför Laholm*. Undersökningen utförd 2014. Halland, Laholms stad, Nyby 3:38, RAÄ Laholms stad 31:1. Arkeologiska rapporter från Hallands läns museer 2016:4. Halmstad
- Kadefors, Ola. 2016b. *Huslämningar från brons- och järnålder Halland*, Skrea socken, Skrea 2:39, RAÄ 171, 210 och 241 Arkeologisk undersökning 2012. Arkeologiska rapporter från Hallands läns museer 2016:6.
- Klange, Johan. 2024. *Medeltida absidfundament och vapenhus vid Skummeslövs kyrka*. Halland, Laholms kommun, Skummeslövs socken, Skummeslöv 31:7, L1997:6625 Arkeologisk undersökning genom schaktningsövervakning 2021. Kulturmiljö Halland rapport 2024:88
- Ladegaard–Pedersen, Pernille, Sabatini, Serena, Frei, Robert, Kristiansen, Kristian and Frei, Karin Margarita. 2021. Testing late bronze age mobility in southern Sweden in the light of a new multi-proxy strontium isotope baseline of Scania. *PLoS ONE*. 16:e0250279. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.025027>
- Larsson, Eva-Lena. 1993. "Storfynd av bronsålderssäd i Skummeslöv". I *Halland: Årsbok för kulturhistoria och hembygdsvård i Hallands län*, 76:55–64.

- Larsson, Stefan. 2004. Om stratigrafiska metoder vid stadsarkeologiska undersökningar. *Aktuella Metodfrågor* (red. Marianne Lönn). Riksantikvarieämbetet. Avdelningen för arkeologiska undersökningar. Stockholm
- Lindberg, Marta, och Stefan Gustafsson. 2022. *Trottaberg i Söndrum - En by med långa anor. En boplatz från senneolitikum till medeltid och ett kulthus från bronsålder*. Arkeologisk undersökning av L1996:6917 och L1996:6920, Söndrum socken, Halmstad kommun, Hallands län. Rapporter från Arkeologikonsult 2022:3159.
- Lundborg, Lennart. 1962. Fornlämningar och fornyfynd från Hallands museums arkeologiska och fornminnesvårdande verksamhet 1961 i *Halland 1962*, Årsbok
- Lundborg, Lennart. 1972. *Undersökningar av bronsåldershögar och bronsåldersgravar I södra Halland. Höks, Tönnersjö och Halmstads härader under åren 1854–1970*. Hallands Museum 2. Halmstad.
- Løchsen Rødsrud, Christian. 2012. *I Liv og Død: Keramikens sosiale kronologi i eldre jernalder*. Kulturhistorisk museum. Universitet i Oslo. Oslo
- Macheridis, Stella, Sandstrom, Michael, Svensson, Andreas, Wilhelmson, Helene, Berggren, Åsa, Wranning, Per. 2024. Preliminary strontium isotope ($^{87}\text{Sr}/^{86}\text{Sr}$) baselines for the Bjäre 1 peninsula and Halland in southern Sweden. *Frontiers in Environmental Archaeology*, 3. DOI: <https://doi.org/10.3389/fearc.2024.1379055>
- Mattsson, Linn & Persson, Carl. 2011. *Askgravlund i Skummeslöv*. Arkeologisk för- och slutundersökning Halland, Skummeslöv socken, RAÄ 26, Skummeslöv 31:15. Arkeologiska rapporter från Hallands läns museer 2011:10. Halmstad
- Nilsson, Ing-Marie, 2009. *Mellan makten och himmelriket. Perspektiv på Hallands medeltida kyrkor*. Lund Studies in Historical Archaeology 12. Lund.
- Nilsson, Mats. 2014. *Inför detaljplanläggning Skummeslöv 5:2 Halland*, Laholms kommun, Skummeslöv socken Skummeslöv 5:2 Undersökningsår: 2014. Kulturmiljö Halland. Arkivrapport.
- Nilsson, Mats. 2017. *Nypåträffad boplatz i Lögnäs Hallands län*, Laholms kommun, Skummeslövs socken, Lögnäs 1:3, Skummeslöv RAÄ 39, 40 & 41. Arkeologisk förundersökning 2017. Kulturmiljö Halland. Arkivrapport.
- Nilsson, Mats. 2020. *RAÄ 39 och 41 Skummeslövs socken*. Arkeologisk undersökning 2017. Hallands, Laholms kommun, Skummeslövs socken, Lögnäs 1:3, RAÄ 39 och 41. Kulturmiljö Halland rapport 2020:01. Arkivrapport.
- Nilsson, Mats. 2021. *Skummeslöv 4:2, 5:13 och 30:10 10*. Arkeologisk utredning 2021. Halland, Laholms kommun, Skummeslövs socken, Skummeslöv 4:2, 5:13 och 30:10 10. Kulturmiljö Halland rapport 2021:48. Arkivrapport.
- Nilsson, Mats. 2023. *Allarp 2:536 & 2:537*. Arkeologisk utredning 2023. Hallands län, Laholms kommun, Skummeslövs socken, Allarp 2:536 och 2:537. Kulturmiljö Halland Rapport 2023:124. Arkivrapport.
- Nitsch, Erika K., Mike Charles, och Amy Bogaard. 2015. "Calculating a statistically robust $\delta^{13}\text{C}$ and $\delta^{15}\text{N}$ offset for charred cereal and pulse seeds". *Science and Technology of Archaeological Research* 1 (1): 1–8. <https://doi.org/10.1179/2054892315Y.0000000001>.
- Ryberg, Ewa & Wranning, Per (red.). 2001. *Landskap i förändring, volym 2*. Teknisk rapport från de arkeologiska undersökningarna av RAÄ 106, 162, 193 och 195, Skrea socken, Halland. Hallands Läns museer, Landsantikvarien & Riksantikvarieämbetet.
- Sahlgren, Jöran. 1948. *Ortnamnen i Hallands län. Bebyggelsenamnen i södra Halland*. Uppsala
- Schaller Åhrberg, Eva & Streiffert, Jörgen 1994. *Åtta tusen år vid Ätran Projekt Västgas I*, Arkeologisk undersökning av forn lämning 96 och 98, Tågarp 6:10, Vinbergs socken, Falkenbergs kommun, Halland, Arkeologiska resultat UV Väst 1994:3
- Schweingruber, Fritz H. 1982. *Microscopic Wood Anatomy*. Teufen: F. Flück-Wirth
- Stenberger, Mårten. 1955. *Vallhagar. A Migration Period Settlement on Gotland/Sweden. Part II*. Ejnar Munksgaards Forlag. Köpenhamn

- Steur, Heiko. 1997. *Waagen und gewichte aus dem mittelalterlichen Schleswig Funde des 11. Bis 13. Jahrhunderts aus Europa als quellen zur handels- und währungsgeschichte* Zeitschrift für archäologie des mittelalters Beiheft 10. Köln
- Stilborg, Ole. 1995. Teknologisk undersökning av keramik, ugnsvägg och rålera från Skummeslöv, Skummeslöv sn. Halland. I: Viking, U. & Fors, T. *Från stenålder till medeltid på fem månader*. RAÄ 93, Avfart väg E6, Skummeslöv sn, Halland. Arkeologisk undersökning 1991. Stiftelsen Hallands läns museer. Uppdragsverksamheten. Halmstad
- Styring, Amy K., Elin Jirdén, Per Lagerås, Mikael Larsson, Arne Sjöström, och Karl Ljung. 2024. "Carbon Isotope Values of Hazelnut Shells: A New Proxy for Canopy Density". *Frontiers in Environmental Archaeology* 3 (februari): 1351411. <https://doi.org/10.3389/fearc.2024.1351411>.
- Tegnhed, Stina. 2019. *Förundersökning inom del av fornlämning Skummeslöv RAÄ 26*. Halland, Laholms kommun, Skummeslöv sn, Skummeslöv 30:15, Skummeslöv RAÄ 26, L1997:6016. Arkeologisk förundersökning 2019. Kulturmiljö Halland, arkivrapport
- Tegnhed, Stina. 2024. *Grophusen vid Jordbronacke*. Arkeologisk förundersökning 2023, Halland, Falkenbergs kommun, Alfshögs socken, Ättarp 1:8, L2023:847. Rapport Kulturmiljö Halland 2024:2
- Tyler, Torbjörn, Lina Herbertsson, Johan Olofsson, och Pål Axel Olsson. 2021. "Ecological Indicator and Traits Values for Swedish Vascular Plants". *Ecological Indicators* 120 (januari): 106923. <https://doi.org/10.1016/j.ecolind.2020.106923>.
- Viking, Ulf & Fors, Tina. 1995. *Från stenålder till medeltid på fem månader*. Raä 93 Avfart väg E6, Skummeslövs sn, Halland. Arkeologisk undersökning 1991. Stiftelsen Hallands läns museer, Landsantikvarien. Halmstad
- Westergaard, Bengt. 1992. *Ekobyn Skottebo*. Arkeologisk utredning 1992. Halland, Skummeslövs sn, Del av Skottorp 1:14. Stiftelsen Hallands läns museer Uppdragsverksamheten Halmstad. Arkivrapport
- Westergaard, Bengt. 1993. *Ysby socken, Hov 3:5, RAÄ 56. Arkeologisk undersökning 1991*. Hallands läns museer. Uppdragsverksamheten Halmstad. Halmstad.
- Wranning, Per. 1995. *En romersk gård vid Lagan*. Laholms lfs RAÄ 199, Arkeologiska rapporter från Hallands Läns museer 1995:2. Stiftelsen Hallands läns museer, Uppdragsverksamheten, Halmstad
- Wranning, P. 2003. "Den starke Ahladräng" – eller när sagan snuddar sanningen. I: Rosengren, E. (Red.). *Utskrift 7*, s. 86–91. Halmstad
- Wranning, Per. 2010. *Vikingatida och tidigmedeltida gårdslämningar i Söndrums kyrkby*. Arkeologiska rapporter från Hallands läns museer 2010:3. Halland, Söndrums socken, Söndrum 3:8, RAÄ 98. Halmstad
- Wranning, Per. 2015. *Tjärby – lokala sedvänjor och långväga kontakter*. GOTARC serie B 67. Hallands Läns museers Skriftserie nr 12. Halmstad.
- Ängeby, Gisela, Streiffert, Jörgen & Munkenberg, Betty-Ann. 2019. *Långhus, rundhus och grophus – förhistoriska boplatser i Vinberg*. Hallands län, Falkenbergs kommun, Vinbergs socken, Tröinge 6:4, Vinberg 151 och 124. Arkeologerna. Rapport 2019:31

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Länsstyrelsens beslutsnummer:	431-8325-2021
Eget diarienummer:	2022-223
Uppdragsgivare:	Laholms pastorat
Utförandetid:	15 september-26 oktober 2022
Personal:	Stina Tegnhed (projektledare), Anders Altner, Lina Dahlqvist, Anders Håkansson, Mats Nilsson, Sofie Renström, Per Wranning, Gisela Ångeby. Konsulter: Hans Johansson, Gabriel Johansson och Johannes Wikström (Hule maskintjänst, grävmaskin och dumper), Jonas Paulsson (metalldetektering, Schulz Paulsson Arkeologi AB), Santeri Vanhanen och Anette Nilsson Brunlid (makrofossilanalys, Arkeologerna), Torbjörn Brorsson (keramikexpert, KKS, Kontoret för Keramiska Studier), Patrik Hallberg (drönarflygning, Kulturmiljö Halland).
Koordinatsystem:	Sweref 99 TM
Höjdsystem:	RH 2000
Läge:	Halland, Laholms kommun, Skummeslövs socken, Skummeslöv 30:15, L1997:6016/Skummeslöv RAÄ 26:1. Koordinater N:6258251,885, E:373878,671 (koordinater i sydvästra hörnet)
Undersökt:	6000 m ²
Dokumentation:	Undersökningsområde, anläggningar, lager, fynd och prover mättes in med totalstation. Digital information finns tillgänglig i Intrasiprojektet <i>Skummeslöv2022223U</i> Sektioner och planer dokumenterades på millimeterpapper. Ritningar har nummer HMAK4586 och digitala fotografier har fotonummer Fotonnr 2024-56-1 – 2024-56-161. Fynden förvaras på Hallands kulturhistoriska museum och allt övrigt material är arkiverat i Kulturmiljö Hallands arkiv
Fynd:	I väntan på fyndfördelning har fynden har preliminärt tilldelats VM accession-nummer: VM300085: 1-259
Prover:	Sparade prover är registrerade i fyndtabellen. Övriga prover är kastade
Datering:	Bronsålder, järnålder, medeltid, nyare tid

BILAGOR

Bilaga 1 Anläggningslista

Landskap Halland
 Socken Skummeslöv sn
 Fastighet Skummeslöv 30:15
 Fornlämningsnummer L1997:6016, Skummeslöv , RAÄ 26
 Undersökningsår 2022

Intrasisid	Anläggningstyp	Undersökt	Undersökt andel (%)	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Fyllning 1	Fyllning 2
346	Härd		0					
358	Härd	X	50	0,75	0,7	0,06	Sotig humös sand	
370	Härd	X	50	1,3	1,2	0,1	Sotig humös sand, sten	
385	Härd		0					
398	Grop		0					
422	Stolphål		50	0,34	0,34	0,2	Mörkbrungrå sand	
432	Stolphål		0					
442	Stolphål	X	50	0,26	0,26	0,1	Mellanmörk brungrå sand	
452	Härd	X	50	0,36	0,36	0,06	Svart, kolig sand	
462	Härd	X	50	1,2	1,2	0,3	Mörkgråbrun siltig humös sand	Svart sot, kol sandlager, sten
479	Grop	X	50	0,9	0,8	0,15	Mörkgrå sand	
490	Härd	X	50	0,8	0,8	0,1	Sotig sand	
500	Härd	X	50	0,8	0,8	0,07	Sotig sand	
512	Härd		0					
528	Härd	X	50	0,8	0,8	0,05	Sotlager	
541	Härd		0					
555	Härd		0					
569	Härd	X	50	1,6	1,5	0,18	Humös sand, enstaka kol, sten	Kol och sotlager, skörbr sten
594	Stolphål		0					
626	Stolphål		0					
648	Härd	X	25	1,25	1,1	0,2	Mörkbrungrå humös sand kol sot	Mörkgråsvart humös sand kol sot
664	Grop	X	50	0,6	0,6	0,2	Humös sand (matjord)	Sotlager, med enstaka kol-bitar
676	Härd		0					
690	Härd	X	50	1,8	1,6	0,15	Humös sand med sot och sten	Kol och sotlager, skörbr sten
708	Stolphål		0					
717	Stolphål		0					
727	Stolphål		0					
736	Grop	X	50	0,5	0,5	0,12	Sotig sand, enstaka kolflagor	
758	Grop	X	50	0,65	0,5	0,15	Sotig sand	
797	Stolphål	X	50	0,45	0,45	0,12	Kol och sotlager	
823	Härd		0					
844	Stolphål		0					
856	Stolphål		0					
868	Stolphål		0					
878	Stolphål		0					
887	Stolphål		0					
896	Stolphål		0					
908	Härd		0					
935	Härd		0					

	Bränd lera	Kol	Sot	Stenskoning	Visas på ritning	Kommentar	N-koordinat	E-koordinat
			X				6258306,94	373901,688
			X				6258310,951	373921,032
			X		18	Få skörbrända stenar. Skärs av elledning	6258311,839	373928,474
							6258311,51	373929,907
							6258310,051	373933,996
	X						6258323,596	373908,273
							6258324,234	373909,465
							6258324,737	373909,821
					25	Stolphål? härd?	6258327,287	373912,495
	X	X			25		6258325,821	373922,286
					28		6258320,919	373933,619
			X		28		6258317,167	373931,999
	X	X					6258317,503	373933,288
							6258317,506	373940,266
			X		2	Härdrest? Diffus i profil.	6258315,908	373942,413
							6258314,807	373942,689
							6258310,917	373939,066
	X	X			2		6258308,796	373936,178
							6258308,864	373938,501
							6258308,109	373943,863
X	X	X			19	Skörbrända stenar	6258307,805	373939,691
	X	X			2	Avfallsgrop? Härd?	6258313,343	373941,341
							6258311,945	373943,156
	X	X			2		6258312,089	373944,616
							6258310,974	373945,28
							6258310,13	373948,424
							6258307,8	373948,804
	X	X			2	Lik grop 664	6258308,448	373950,293
			X		9		6258305,458	373949,892
	X	X			2	Stolphål?, omgärdas av markfasta stenar	6258306,397	373957,834
							6258304,048	373958,179
							6258309,161	373961,471
							6258308,457	373961,425
							6258306,591	373962,154
							6258307,256	373962,864
							6258307,405	373962,641
							6258307,175	373964,244
							6258309,886	373962,338
							6258309,02	373967,355

BILAGA 1

Intrasisid	Anläggningstyp	Undersökt	Undersökt andel (%)	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Fyllning 1	Fyllning 2
949	Härd		0					
978	Härd		0					
993	Härd		0					
1007	Härd		0					
1022	Härd		0					
1036	Härd		0					
1085	Härd		0					
1108	Härd		0					
1121	Härd		0					
1133	Härd	X	50	2	1,8	0,15	Markhorisont	Kol, sot med skärvig skörbr st
1153	Härd	X	50	1,9	1,7	0,32	Markhorisont, sotig sand, sten	Svart kol/sotlager, skärvsten
1169	Härd		0					
1202	Stolphål	X	100	0,18	0,18	0,1	Mörkbrun humös sand	
1210	Stolphål		0					
1220	Härd	X	25	1,6	1,3	0,2	Mörkbrungrå humös sand	Mörkgråsvart humös sand
1237	Härd		0					
1249	Härd	X	50	0,85	0,6	0,11	Mörkgrå humös sand	
1262	Stolphål		0					
1304	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,13	Mörkbrun humös sand	
1315	Stolphål	X	50	0,37	0,3	0,13	Mörkbrun humös sand	
1326	Stolphål	X	50	0,28	0,24	0,18	Mörkbrun humös sand	
1336	Härd	X	25	1,8	1,4	0,14	Mörkbrun humös sand, skörbr st	Mörkgråsvart humös sand
1354	Stolphål	X	50	0,23	0,23	0,24	Mörkbrun humös sand	
1363	Stolphål	X	50	0,26	0,2	0,15	Mörkbrun humös sand	
1373	Härd	X	50	1,6	1,1	0,15	Sotblandad sand, sten skörbr	
1390	Härd	X	50	0,75	0,75	0,07	Sotig sand, skärvsten	
1403	Härd		0					
1414	Härd		0					
1433	Härd		0					
1459	Stolphål	X	50	0,3	0,24	0,18	Gråbrun humös sand	
1471	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,07	Gråbrun humös sand	
1480	Stolphål	X	50	0,3	0,25	0,08	Gråbrun humös sand	
1491	Stolphål		0					
1504	Stolphål		0					
1512	Stolphål		0					
1523	Stenlyft		0					
1537	Stenlyft		0					
1549	Stenlyft		0					
1560	Stenlyft		0					
1572	Stolphål		0					
1583	Härd		0					
1598	Härd		0					
1620	Härd		0					
1653	Stolphål		0					
1663	Stolphål		0					
1713	Stolphål		0					
1724	Härd		0					
1747	Stolphål		0					
1782	Härd	X	50	0,8	0,6	0,06	Sotig sand, kol, skörbr sten	

	Bränd lera	Kol	Sot	Stensköning	Visas på ritning	Kommentar	N-koordinat	E-koordinat
							6258308,071	373968,608
							6258306,141	373967,068
							6258305,812	373965,376
							6258304,717	373966,984
							6258305,376	373969,386
							6258305,091	373961,486
							6258297,533	373960,424
							6258299,926	373959,079
							6258301,446	373959,173
	X	X			2	Skär AH20562	6258308,095	373931,717
	X	X			2	Kokgrop? Skålförmad, plan botten.	6258302,436	373934,726
							6258305,234	373938,85
					28		6258297,795	373934,988
							6258300,999	373938,711
X	X	X			19	Rikligt med skörbrända stenar, sot kol	6258300,835	373940,235
							6258296,925	373938,704
	X	X			19		6258296,138	373941,11
							6258297,819	373940,222
							6258300,509	373948,384
							6258298,693	373946,413
							6258297,41	373944,259
X	X	X			14		6258295,145	373947,915
							6258301,378	373944,539
							6258299,557	373943,705
	X	X			2	Natursten och skörbränd sten i östra del	6258304,992	373940,489
	X	X			2	Bränd flinta	6258305,276	373942,823
							6258303,924	373946,284
							6258300,04	373949,923
							6258298,159	373950,913
					18	Ger ett ungt intryck	6258293,423	373949,8
							6258293,276	373951,324
	X				18		6258293,805	373951,473
							6258292,268	373952,994
							6258291,479	373957,228
							6258291,317	373957,522
							6258293,451	373960,184
							6258293,57	373959,576
							6258295,031	373959,73
							6258295,418	373959,686
							6258292,547	373963,618
							6258292,736	373964,035
							6258290,974	373966,475
							6258295,159	373967,612
							6258295,616	373966,151
							6258295,72	373965,727
							6258300,939	373964,303
							6258301,979	373970,093
							6258303,698	373967,627
	X	X			9	Härbotten. Skärv- och skörbränd sten.	6258304,314	373959,137

BILAGA 1

Intrasisid	Anläggningstyp	Undersökt	Undersökt andel (%)	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Fyllning 1	Fyllning 2
1793	Härd		0					
1810	Stolphål	X	50	0,45	0,45	0,4	Humös sand	Stolpspår
1822	Stolphål	X	50	0,45	0,35	0,4	Mörkare humös sand (stolpspår)	Ljusare humös sand
1848	Stenlyft		0					
1862	Grop	X	100	0,85	0,8	0,35	Mörkgrå humös sand	Sotig sand
1877	Härd	X	50	1,5	1	0,06	Sotig sand, skörbränd sten	
1894	Stolphål	X	50	0,55	0,55	0,26	Sotig sand, enstaka småsten	
1905	Grop	X	50	0,9	0,8	0,24	Mörkgrå humös sand	
1920	Stolphål		0					
1929	Stolphål		0					
1938	Grop	X	50	0,6	0,5	0,15	Sotig sand, natursten	
1951	Härd		0					
2021	Härd		0					
2047	Grop		0					
2059	Stolphål	X	50	0,36	0,36	0,3	Gråbrun fet humös sand	
2080	Grop		0					
2094	Grop		0					
2107	Grop		0					
2124	Härd		0					
2138	Grop	X	50	0,6	0,6	0,28	Mörkbrun humös sand	
2152	Stolphål	X	50	0,25	0,25	0,06	Mörkbrun humös sand	
2164	Grop	X	50	0,6	0,6	0,06	Mörkbrun humös sand	
2179	Härd		0					
2190	Stolphål		0					
2202	Stolphål		0					
2214	Härd		0					
2231	Stolphål		0					
2242	Härd	X	50	0,7	0,55	0,08	Recent matjord	Mörkgrå humös sand, skörbr st
2256	Stolphål		0					
2269	Stolphål		0					
2279	Stolphål		0					
2294	Stolphål		0					
2304	Stolphål		0					
2319	Härd		0					
2334	Stolphål	X	50	0,18	0,18	0,12	Grå lerblandad fyllning	
2347	Stolphål		0					
2370	Stolphål	X	50	0,26	0,26	0,28	Mörkbrun humös sand	
2379	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,15	Mörkbrun humös sand	
2390	Stolphål	X	50	0,23	0,2	0,15	Mörkbrun humös sand	
2399	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,08	Mörkbrun humös sand	
2408	Grop	X	50	0,75	0,66	0,2	Mörkbrungrå sand	
2432	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,33	Grå sandblandad lera, kol br lera	Mörkgrå humös sand
2443	Stolphål		0					
2455	Stolphål	X	50	0,34	0,34	0,24	Mörkbrungrå sand	
2477	Stolphål	X	50	0,24	0,24	0,16	Mörkbrun humös sand	
2486	Stolphål		0					
2498	Stolphål		0					
2510	Stolphål		0					

Bränd lera	Kol	Sot	Stenskoning	Visas på ritning	Kommentar	N-koordinat	E-koordinat
						6258303,396	373954,041
				9	Hus 16	6258302,24	373953,973
				9	Branta sidor, skålformad botten.	6258300,67	373953,519
						6258299,791	373955,99
	X	X		4	Skörbränd sten, keramik, flinta	6258297,824	373954,827
		X		9		6258295,811	373953,843
		X		9	Keramik i toppen	6258296,774	373955,375
				4	Fynd 1400-tals mynt och keramik	6258293,946	373956,897
						6258292,624	373957,461
						6258295,718	373952,476
		X		9	Keramik	6258303,862	373951,361
						6258308,493	373923,271
						6258300,776	373930,41
						6258300,594	373925,318
			X			6258300,966	373919,15
						6258303,854	373913,338
						6258303,027	373913,267
						6258304,852	373909,284
						6258306,339	373907,849
				23		6258306,681	373906,281
						6258306,344	373905,98
						6258306,074	373905,654
						6258307,571	373901,164
						6258306,21	373902,665
						6258305,717	373901,795
						6258305,261	373903,654
						6258304,962	373904,981
	X	X		19		6258303,749	373906,465
						6258303,833	373902,594
						6258303,506	373901,815
						6258304,161	373900,264
						6258302,703	373899,059
						6258302,889	373901,153
						6258301,832	373898,835
				28		6258298,428	373898,051
						6258297,001	373902,267
						6258295,812	373905,548
						6258295,939	373907,081
						6258294,759	373907,19
						6258295,943	373907,366
	X	X	X	11	Skodd med småsten, 3-12 cm i storlek.	6258297,418	373908,733
X	X		X	11		6258296,573	373910,175
						6258296,055	373911,088
				11	Stenig undergrund, platta småstenar	6258295,859	373911,718
						6258294,49	373910,916
						6258293,363	373912,554
						6258299,214	373902,426
						6258301,489	373902,739

BILAGA 1

Intrasisid	Anläggningstyp	Undersökt	Undersökt andel (%)	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Fyllning 1	Fyllning 2
2520	Stolphål		0					
2530	Stolphål	X	50	0,66	0,3	0,14	Mörkgrå humös sand	
2543	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,22	Mörkbrungrå sand, enst småsten	
2553	Härd	X	50	0,6	0,6	0,07	Sotig sand	
2569	Härd		0					
2582	Stolphål		0					
2593	Stolphål	X	50	0,24	0,24	0,11	Mörkbrun humös sand	
2604	Härd	X	50	0,6	0,6	0,1	Sotig sand, skörbränd sten	
2622	Stolphål	X	50	0,36	0,3	0,07	Mörkgråbrun humös sand	
2757	Stolphål		0					
2770	Stolphål		0					
2780	Stolphål	X	50	0,14	0,14	0,22	Mörkgrå humös sand	
2790	Stolphål		0					
2820	Stolphål		0					
2830	Härd	X	50	0,56	0,8			
2843	Härd		0					
2856	Härd		0					
2871	Härd		0					
2884	Grop	X	50	1,52	1,45	0,28	Brun humös sand	
2900	Härd		0					
2912	Grop	X	50	0,6	0,57	0,37	Lerblandad grå humös sand	Brun humös sand
2952	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,18	Mörkbrun humös sand	
2964	Härd	X	50	0,85	0,6	0,07	Sotig sand	
2977	Härd	X	50	0,5	0,48	0,08	Sotig sand	
2991	Härd		0					
3022	Stolphål	X	50	0,26	0,26	0,26	Mörkbrun humös sand	
3058	Stolphål	X	50	0,35	0,35	0,18	Mörkbrun humös sand	
3071	Härd		0					
3094	Grop	X	25	2,4	1,7	0,56	Sotig humös sand avfallslager	Naturstenslager, Humös sand
3127	Grop	X	50	0,5	0,5	0,22	Humös lätt sotig sand	
3139	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,22	Humös lätt sotig sand	
3162	Stolphål	X	50	0,33	0,26	0,28	Mörkbrun humös sand	
3184	Stolphål	X	50	0,24	0,24	0,13	Mörkbrun humös sand	
3225	Stolphål		0					
3240	Grop	X	50	1,4	0,9	0,15	Mörkgråbrun mycket humös sand	
3258	Stolphål	X	50	0,34	0,34	0,28	Grå humös sand	Brungrå humös sand
3268	Stolphål		0					
3308	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,2	Mörkgråbrun humös sand, sten	
3318	Stolphål	X	50	0,4	0,4	0,28	Mörkbrungrå humös sand	
3354	Ränna		0					
3375	Stolphål		0					
3398	Grop	X	50	0,6	0,6	0,21	Mörkgrå humös sand	
3445	Stolphål	X	50	0,35	0,35	0,3	Mörkgråbrun humös sand	
3458	Stolphål		0					
3472	Stolphål		0					
3486	Stolphål		0					
3499	Stolphål		0					
3515	Stolphål		0					
3523	Stolphål		0					

	Bränd lera	Kol	Sot	Stensköning	Visas på ritning	Kommentar	N-koordinat	E-koordinat
							6258302,675	373904,094
					4		6258300,661	373906,078
					11		6258298,722	373906,474
					28		6258297,186	373906,892
							6258302,558	373909,626
							6258302,145	373909,641
							6258299,902	373911,454
							6258298,172	373911,203
					28		6258297,308	373912,813
							6258301,844	373900,572
							6258301,054	373902,52
					28		6258299,823	373898,692
							6258298,405	373899,82
							6258298,959	373901,686
							6258301,257	373916,945
							6258300,768	373916,284
							6258299,974	373916,526
							6258299,335	373917,66
X	X				18		6258296,967	373916,169
							6258295,691	373914,453
X	X		X		18		6258294,119	373915,395
							6258294,355	373918,154
					28		6258294,197	373919,149
			X		28		6258294,199	373921,161
							6258295,536	373922,319
							6258291,864	373920,786
							6258290,747	373927,788
							6258303,897	373928,913
	X	X			2	3 fyllningar - förvarings-, källargrop?	6258298,662	373928,156
		X			2	Möjligen väggstolpe hus 9. Ytlig keramik	6258294,771	373929,455
		X			2		6258294,226	373928,874
							6258293,393	373930,105
					17		6258291,238	373929,204
						Möjligen väggstolpe hus 9	6258289,764	373929,52
					23		6258291,977	373931,643
					16	Omstolpad stolpe?	6258288,644	373935,12
							6258290,744	373935,521
				X	16		6258289,757	373939,39
X			X		16	TB Hus 14 fyrstolpshus Keramikfynd	6258288,81	373938,408
							6258290,57	373944,299
							6258287,608	373945,109
					13		6258286,881	373946,939
			X		13		6258288,032	373946,518
							6258288,479	373947,971
							6258291,789	373946,156
							6258292,247	373946,313
							6258293,26	373946,321
							6258292,95	373943,893
							6258293,631	373943,335

BILAGA 1

Intrasisid	Anläggningstyp	Undersökt	Undersökt andel (%)	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Fyllning 1	Fyllning 2
3533	Stolphål		0					
3545	Stolphål		0					
3557	Stolphål		0					
3566	Stolphål		0					
3588	Stolphål		0					
3597	Stolphål		0					
3631	Stolphål	X	50	0,4	0,4	0,19	Mörkbrungrå humös sand	
3642	Stolphål	X	50	0,24	0,18	0,08	Mörkbrungrå humös sand	
3652	Stolphål	X	50	0,18	0,16	0,08	Mörkbrungrå humös sand	Något ljusare mer urlakad sand
3661	Stolphål	X	50	0,36	0,36	0,21	Mörkbrungrå humös sand	
3673	Stolphål	X	50	0,12	0,12	0,06	Mörkgråbrun humös sand	
3687	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,2	Mörkgråbrun humös sand	
3696	Stolphål	X	50	0,18	0,18	0,08	Mellanmörk gråbrun sand	
3704	Stolphål	X	50	0,4	0,4	0,23	Mörkbrungrå humös sand	
3716	Stolphål	X	50	0,27	0,27	0,11	Mörkbrungrå svagt humös sand	
3727	Stolphål	X	50	0,36	0,36	0,31	Mörkbrungrå svagt humös sand	Ljusare flammig gråbrun sand
3739	Stolphål		0					
3750	Stolphål	X	50	0,7	0,66	0,3	Mörkbrungrå humös sand	Något ljusare, gråbrun sand
3770	Stolphål	X	50	0,46	0,4	0,28	Mörkbrungrå sand	
3781	Stolphål	X	50	0,38	0,24	0,18	Mörkbrungrå sand	
3791	Stolphål	X	50	0,51	0,51	0,29	Mörkbrungrå humös sand	
3803	Stolphål		0					
3812	Stolphål		0					
3821	Stolphål	X	50	0,46	0,4	0,4	Mörkbrungrå humös sand	
3833	Stolphål	X	50	0,34	0,34	0,21	Mörkbrungrå humös sand	
3845	Stolphål	X	50	0,23	0,23	0,13	Mörkbrungrå sand	
3853	Stolphål		0					
3866	Härd	X	50	0,6	0,6	0,04	Svart humös sand	
3877	Stolphål		0					
3886	Stolphål		0					
3899	Stolphål		0					
3910	Stolphål	X	50	0,4	0,37	0,32	Mörkbrun humös sand	
3922	Stolphål		0					
3932	Stolphål		0					
3941	Stolphål		0					
3951	Stolphål	X	50	0,44	0,44	0,33	Mörkbrungrå humös sand	
3973	Stolphål	X	50	0,39	0,39	0,44	Mörkbrungrå humös sand	
3984	Stolphål		0					
4003	Stolphål	X	50	0,38	0,38	0,3	Mörkbrungrå humös sand	
4013	Härd	X	50	1	0,5	0,05	Svart sot	
4029	Ugn	X	50	0,9	0,8	0,35	Sintrad lera, kol och sot	Oxiderad lera/silt, bränd lera
4069	Stolphål		0					
4087	Stolphål		0					
4109	Stolphål	X	50	0,3	0,24	0,24	Mörkbrun humös sand	
4118	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,24	Mörkbrun humös sand	
4129	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,25	Mörkbrun humös sand	
4148	Stolphål	X	50	0,46	0,35	0,4	Mörkbrun humös sand	
4161	Stolphål	X	50	0,38	0,36	0,28	Mörkbrungrå humös sand	Röd bränd lera

	Bränd lera	Kol	Sot	Stenskoning	Visas på ritning	Kommentar	N-koordinat	E-koordinat
							6258293,888	373941,491
							6258293,484	373940,236
							6258296,972	373942,858
							6258297,317	373942,607
							6258296,519	373900,913
							6258296,008	373901,938
	X				15		6258293,883	373904,057
					15		6258294,266	373904,18
					15		6258293,879	373904,956
	X				15		6258294,4	373906,465
					15		6258293,841	373905,684
					15		6258293,162	373906,191
					15	Urlakad	6258292,947	373906,428
	X				15	TB hus 6	6258291,088	373905,436
					15		6258290,61	373905,724
X	X				15	Ev takbärare	6258289,44	373904,775
							6258289,562	373906,75
					11	Takbärare. Fynd av keramik i botten.	6258289,79	373908,082
	X		X		11	Takbärare	6258288,172	373907,312
	X				11		6258287,806	373909,758
			X		11	TB hus 6	6258288,216	373912,602
							6258287,785	373912,166
							6258287,522	373911,893
X			X		11	TB hus 6. Lite br lera 0,25 m ned	6258286,477	373911,718
			X		11	Rikligt med sten, runda och platta	6258286,139	373912,69
					11		6258285,873	373913,252
							6258285,591	373914,175
	X	X			18	Härdrest	6258288,354	373913,94
							6258291,715	373914,226
							6258292,531	373915,8
							6258290,196	373914,802
			X		18	Hus 7 TB	6258290,8	373916,271
							6258288,611	373915,056
							6258288,308	373915,943
							6258287,966	373916,57
					11	Takbärare. Rikligt med småsten.	6258286,934	373916,152
			X		11	Takbärare. Stora stenar, småsten	6258285,043	373915,569
					11	Takbärare	6258284,381	373915,578
					11	Takbärare	6258284,048	373918,644
		X			2	Sotfläck. Ev utkast från AH4029	6258286,47	373918,801
X	X	X			2	Ovanpå kokgrop - härd 20493.	6258285,938	373919,97
							6258288,949	373917,305
							6258288,347	373918,501
							6258289,318	373918,933
							6258289,51	373919,536
							6258289,949	373920,177
					17		6258291,089	373920,83
X					11	Takbärare. Precis brevid ugn 4029.	6258285,749	373919,07

BILAGA 1

Intrasisid	Anläggningstyp	Undersökt	Undersökt andel (%)	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Fyllning 1	Fyllning 2
4171	Stolphål		0					
4202	Stolphål	X	50	0,21	0,12	0,12	Mörkbrun humös sand	
4218	Stolphål	X	50	0,25	0,25	0,37	Mörkbrun humös sand	
4288	Stolphål	X	50	0,28	0,28	0,25	Mörkbrun humös sand	
4298	Stolphål		0					
4310	Stolphål		0					
4336	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,3	Mörkbrun humös sand	
4359	Stolphål		0					
4404	Stolphål		0					
4412	Stolphål	X	50	0,4	0,4	0,33	Mörkbrun humös sand	
4423	Stolphål		0					
4435	Stolphål		0					
4447	Stolphål		0					
4458	Stolphål		0					
4468	Stolphål	X	50	0,5	0,45	0,25	Gråbrun humös sand	
4479	Stolphål		0					
4489	Stolphål	X	50	0,4	0,4	0,35	Mörkbrun humös sand	
4503	Hård		0					
4535	Stolphål		0					
4547	Stolphål		0					
4557	Stolphål		0					
4581	Stolphål		0					
4589	Stolphål		0					
4598	Stolphål		0					
4609	Stolphål		0					
4649	Stolphål	X	50	0,24	0,24	0,38	Gråbrun humös sand	Mörk humös sand
4658	Ugn		0					
4674	Ugn	X	25	1,45	0,86	0,06	Bränd lera, obränd lera, sand	
4694	Hård	X	50	1,4	0,8	0,08	Starkt sotig humös sand	
4714	Hård		0					
4727	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,2	Mörk humös sand	
4736	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,2	Brungrå humös sand	
4745	Stolphål	X	50	0,54	0,54	0,08	Gråbrun humös sand	
4774	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,1	Brungrå humös sand	
4782	Stolphål	X	50	0,26	0,26	0,15	Mörk humös sand	
4791	Stolphål	X	50	0,5	0,4	0,23	Mörkbrun humös sand	
4803	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,22	Brun humös sand	
4820	Stolphål	X	50	0,25	0,25	0,12	Brungrå humös sand	
4829	Stolphål	X	50	0,26	0,26	0,28	Brungrå humös sand	Småsten i fyllningen
4847	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,18	Mörkbrun mycket humös sand	
4882	Stolphål	X	50	0,34	0,34	0,25	Mörkbrungrå humös sand	
4895	Stolphål	X	50	0,55	0,55	0,3	Mörkgråbrun mycket humös sand	
4905	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,15	Mörkgråbrun humös sand	
4938	Stolphål		0					
4948	Hård		0					
4959	Hård		0					
4975	Hård		0					
4987	Hård		0					
5000	Stolphål		0					

Bränd lera	Kol	Sot	Stensköning	Visas på ritning	Kommentar	N-koordinat	E-koordinat
						6258283,514	373920,132
						6258286,896	373922,838
						6258288,244	373922,564
						6258289,085	373921,605
						6258289,425	373921,506
						6258289,475	373921,735
			X			6258288,383	373923,496
						6258289,411	373925,58
				17		6258287,135	373925,515
						6258286,564	373925,906
						6258284,981	373925,526
						6258283,106	373926,305
						6258283,147	373926,89
			X	18		6258285,314	373926,972
						6258287,084	373927,988
						6258287,04	373928,665
						6258288,512	373928,466
						6258289,056	373929,298
						6258288,235	373930,313
						6258286,048	373928,157
						6258285,76	373928,539
						6258283,146	373928,967
						6258284,692	373929,777
						6258283,887	373930,152
						6258283,437	373930,482
	X			20	Omsatt stolpe	6258282,596	373931,211
					Sitter samman med ugn 4674	6258287,022	373930,946
	X	X		16	Raserad ugnskupol? hård?	6258287,389	373931,897
	X	X		16	Fint oval i ytan	6258287,13	373933,418
						6258285,923	373932,18
	X	X		16		6258286,093	373932,636
	X	X		16		6258285,69	373933,588
	X	X		16	Grop?	6258287,373	373937,844
		X		8		6258287,311	373939,421
				16	Keramikfynd	6258286,782	373939,674
				16, 26	Grävd vid FU	6258286,481	373940,904
		X		16	Dubbelt stolphål 0,22 och 0,08 m djupa	6258286,169	373941,615
				1		6258285,33	373942,43
		X	X	1		6258284,135	373942,219
				13	Gavelstolpe tillsammans med 27278?	6258285,017	373943,679
				13		6258285,374	373944,333
			X	13	Takbärare	6258285,081	373944,785
				13		6258284,724	373944,459
						6258287,286	373948,409
						6258296,594	373947,312
						6258292,499	373948,641
						6258290,732	373950,665
						6258289,485	373950,715
						6258290,09	373952,785

BILAGA 1

Intrasisid	Anläggningstyp	Undersökt	Undersökt andel (%)	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Fyllning 1	Fyllning 2
5009	Stolphål		0					
5020	Stolphål		0					
5029	Stolphål		0					
5038	Stolphål		0					
5050	Stolphål		0					
5058	Stolphål		0					
5085	Grop		0					
5099	Stolphål	X	50	0,6	0,6	0,34	Gråbrun humös fet sand	
5111	Stolphål	X	50	0,65	0,6	0,35	Mörkbrun humös sand	
5126	Stolphål	X	50	0,28	0,28	0,34	Brungrå humös sand	
5136	Stolphål	X	50	0,38	0,38	0,3	Brungrå humös sand	Kolstrimma
5147	Stolphål	X	50	0,25	0,25	0,14	Brungrå humös sand	
5156	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,12	Mörkbrun humös sand	
5167	Stolphål	X	50	0,18	0,18	0,1	Mörkbrun humös sand	
5177	Stolphål	X	50	0,4	0,4	0,36	Brungrå humös sand	
5189	Stolphål	X	50	0,18	0,18	0,12	Mörkbrun humös sand	
5198	Stolphål	X	50	0,18	0,18	0,1	Mörkbrun humös sand	
5209	Stolphål	X	50	0,26	0,22	0,08	Mörkbrun humös sand	
5222	Stolphål	X	50	0,24	0,24	0,34	Brungrå humös sand	
5232	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,18	Brungrå humös sand	
5248	Stolphål	X	50	0,24	0,24	0,04	Brungrå humös sand	
5276	Stolphål		0					
5288	Stolphål	X	50	0,4	0,4	0,36	Brungrå humös sand	Mörk gråbrun
5300	Stolphål	X	50	0,26	0,26	0,1	Brungrå humös sand	
5319	Stolphål	X	50	0,32	0,32	0,17	Brungrå humös sand	
5331	Stolphål		50	0,34	0,34	0,18	Brungrå humös sand	
5342	Stolphål		0					
5352	Stolphål	X	100	0,4	0,4	0,3	Mörkbrun humös sand	
5374	Stolphål		0					
5384	Stolphål	X	50	0,15	0,15	0,08	Brungrå humös sand	
5394	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,4	Melerad brungrå humös sand	Brungrå humös sand
5405	Utgår	X	0					
5415	Stolphål		0					
5470	Stolphål	X	50	0,32	0,32	0,2	Brungrå humös sand	
5482	Stolphål	X	50	0,18	0,18	0,06	Brungrå humös sand	
5491	Stolphål	X	50	0,38	0,38	0,12	Brungrå humös sand	
5503	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,22	Brungrå humös sand	
5513	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,07	Grå humös sand	
5523	Stolphål		0					
5533	Stolphål		0					
5555	Stolphål	X	50	0,32	0,32	0,3	Brungrå humös sand	
5564	Stolphål	X	50	0,26	0,26	0,1	Brungrå humös sand	
5573	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,14	Brungrå humös sand	
5582	Stolphål		0					
5591	Stolphål	X	50	0,18	0,18	0,06	Brungrå humös sand	
5601	Stolphål	X	50	0,18	0,18	0,2	Brungrå humös sand	
5622	Stolphål		0					
5640	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,35	Brungrå humös sand	
5660	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,08	Brungrå humös sand	

Bränd lera	Kol	Sot	Stensköning	Visas på ritning	Kommentar	N-koordinat	E-koordinat
						6258290,572	373952,37
						6258290,418	373951,646
						6258290,873	373950,116
						6258288,81	373952,795
						6258288,219	373950,607
						6258288,003	373950,444
						6258288,035	373952,635
X			X	18		6258286,218	373949,97
X	X			18	Keramikfynd cirka 20 cm ned i fyllningen	6258285,826	373948,892
	X		X	20		6258283,692	373948,301
	X	X	X	16		6258285,355	373938,645
		X		16		6258283,692	373938,73
				17		6258280,782	373938,867
				17		6258281,076	373938,138
	X		X	16		6258282,274	373937,705
						6258281,529	373937,555
						6258281,258	373937,449
				17		6258279,215	373938,998
				3	Diffust avgränsad	6258278,25	373937,959
		X		3		6258278,257	373937,299
		X		3		6258277,129	373938,233
						6258281,393	373944,555
	X			1	Omsatt stolphål. Två stolphål i ett.	6258280,905	373944,239
				1		6258281,795	373943,54
		X	X	1		6258282,071	373941,62
				1		6258281,865	373941,416
						6258281,629	373940,794
	X			26		6258281,157	373940,579
						6258280,405	373941,187
				1		6258280,149	373941,578
		X		1	Omsatt stolpe. Två stolphål i ett.	6258280,042	373943,489
						6258279,085	373944,382
						6258279,396	373945,38
				8		6258277,24	373947,251
				3		6258276,379	373948,923
				1		6258273,338	373948,526
		X		1		6258271,86	373948,416
	X			20	Stenlyft? Raka kanter	6258280,307	373930,651
						6258279,831	373931,866
						6258279,32	373931,677
		X		8		6258277,025	373931,5
				8	Något flammig	6258276,754	373931,868
		X		8		6258275,525	373931,566
						6258274,39	373931,234
	X	X		3		6258273,96	373933,792
	X	X		3		6258274,76	373934,083
						6258274,009	373931,708
	X	X		3	Kolstänk	6258274,453	373935,323
				3		6258275,748	373935,114

BILAGA 1

Intrasisid	Anläggningstyp	Undersökt	Undersökt andel (%)	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Fyllning 1	Fyllning 2
5684	Stolphål	X	50	0,24	0,16	0,05	Mörkbrun humös sand	
5696	Stolphål	X	50	0,27	0,27	0,24	Mörkbrun humös sand	
5714	Stolphål	X	50	0,24	0,24	0,06	Brungrå humös sand	
5727	Stolphål	X	50	0,28	0,28	0,22	Mörk humös sand	
5740	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,05	Brungrå humös sand	
5753	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,05	Brungrå humös sand	
5798	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,06	Brungrå humös sand	
5809	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,06	Brungrå humös sand	
5832	Stolphål		0					
5850	Stolphål	X	50	0,4	0,4	0,38	Brungrå humös sand	
5867	Stolphål	X	50	0,38	0,28	0,4	Brungrå humös sand	Gråbrun humös sand
5882	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,08	Brungrå humös sand	
5892	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,32	Gråbrun humös sand	
5905	Stolphål	X	50	0,26	0,26	0,2	Gråbrun humös sand	
5928	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,12	Brungrå humös sand	
5940	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,12	Brungrå humös sand	
5951	Stolphål	X	50	0,26	0,26	0,05	Brungrå humös sand	
5962	Stolphål		0					
5979	Stolphål	X	50	0,38	0,38	0,2	Brungrå humös sand	
5991	Stolphål	X	50	0,4	0,4	0,38	Brungrå humös sand	
6004	Grop	X	100	0,7	0,7	0,38	Mörk något fetaktig humös sand	
6029	Grop	X	100	0,7	0,75	0,32	Mörk något fetaktig humös sand	
6050	Stolphål		0					
6060	Härd		0					
6101	Härd	X	50	0,65	0,68	0,05	Starkt sotig humös sand	
6125	Härd		0					
6154	Härd	X	50	1,8	1,8	0,18	Sotig humös sand	Skörbränd sten, vällagd sten-pa
6190	Härd	X	50	0,92	0,78	0,1	Sotig humös sand	
6234	Stolphål	X	50	0,27	0,27	0,08	Brungrå humös sand	
6246	Stolphål	X	50	0,42	0,42	0,12	Brungrå humös sand	
6273	Stolphål	X	50	0,17	0,17	0,12	Brungrå humös sand	
6283	Stolphål	X	50	0,36	0,36	0,28	Gråbrun humös sand	
6294	Stolphål	X	50	0,26	0,26	0,14	Brungrå humös sand	
6305	Stolphål	X	50	0,38	0,38	0,14	Brungrå humös sand	
6317	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,2	Brun humös sand	
6326	Stolphål	X	50	0,25	0,25	0,3	Brungrå humös sand	
6338	Stolphål	X	50	0,12	0,12	0,06	Brun humös sand	
6347	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,1	Brungrå humös sand	
6357	Stolphål	X	50	0,14	0,14	0,06	Brun humös sand	
6366	Stolphål	X	50	0,35	0,35	0,38	Mörkbrungrå humös sand	
6379	Härd	X	50					
6408	Härd	X	50	1,16	0,88	0,14	Brun humös sand	Sotig humös sand
6434	Härd	X	50	0,58	0,58	0,04	Sotig humös sand, småsten	
6452	Grop	X	50	0,6	0,6	0,09	Grå humös sand	
6469	Grop	X	50	0,8	0,7	0,48	Mörkgråbrun mycket humös sand	
6489	Grop	X	50	0,82	0,75	0,12	Grå humös sand	
6509	Stolphål		0					
6521	Stolphål		0					

Bränd lera	Kol	Sot	Stenskoning	Visas på ritning	Kommentar	N-koordinat	E-koordinat
				17		6258279,183	373935,747
						6258279,172	373935,483
				3		6258274,052	373936,982
	X	X		3	Kolstänk	6258274,914	373937,779
				3	Svårbedömd, flyter ihop.	6258275,022	373938,028
				3		6258275,204	373938,116
				3		6258276,982	373939,436
				3		6258277,563	373938,857
						6258277,007	373940,941
	X	X	X	1	Takbärande stolpe	6258275,592	373941,052
		X		3		6258275,169	373940,771
				3		6258272,968	373940,375
				1		6258273,712	373940,41
				1		6258274,118	373940,523
		X		1		6258273,592	373941,258
		X		1	Ev stenskoning	6258274,035	373942,815
				1		6258275,163	373942,854
						6258282,653	373935,274
X				16		6258282,326	373934,342
			X	16	Runda stenar, tätt satta utmed sida.	6258283,4	373934,569
				8	Halvt kärl. Tvillingrop med 6029	6258273,896	373938,727
				8	Keramik i botten	6258273,485	373939,491
						6258277,577	373933,197
						6258276,489	373933,448
		X		20		6258277,595	373934,178
						6258282,267	373936,582
	X	X		29	Fin packning med skörbränd sten	6258280,655	373934,825
	X	X		20		6258278,806	373934,279
				3		6258276,477	373943,002
				1		6258272,918	373941,743
				1		6258272,17	373942,995
				1		6258272,41	373943,287
				1		6258272,296	373944,32
			X	3	Takbärande stenskott stolphål	6258274,731	373944,178
				1		6258275,787	373944,491
		X		20		6258278,155	373942,851
				1		6258274,519	373945,828
				1		6258272,069	373945,116
				1		6258271,786	373945,989
		X		6	Sotig upptill	6258275,833	373950,696
					Avotograferad vid utgrävning, foto 98	6258284,464	373933,776
	X	X		20		6258282,105	373932,33
	X	X		20	Botten av härd	6258277,525	373929,42
				20		6258278,407	373929,695
X	X	X		23		6258278,951	373927,842
						6258277,816	373926,523
						6258280,756	373927,785
						6258281,92	373928,719

BILAGA 1

Intrasisid	Anläggningstyp	Undersökt	Undersökt andel (%)	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Fyllning 1	Fyllning 2
6531	Stolphål		0					
6543	Stolphål		0					
6554	Härd		0					
6578	Härd		0					
6606	Stolphål		0					
6619	Stolphål		0					
6629	Stolphål		0					
6644	Stolphål		0					
6656	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,16	Mörkbrungrå humös sand	
6668	Stolphål	X	50	0,24	0,24	0,12	Brungrå humös sand	
6680	Stolphål		50	0,2	0,2	0,1	Mörkbrun humös sand	
6689	Stolphål	X	50	0,24	0,24	0,1	Mörkbrungrå mycket humös sand	
6704	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,14	Mörkgråbrun mycket humös sand	
6720	Härd	X	0					
6740	Stolphål	X	50	0,6	0,5	0,15	Mörkgråbrun humös sand	
6771	Stolphål	X	50	0,4	0,4	0,42	Mörkbrungrå humös sand	
6799	Stolphål	X	50	0,37	0,3	0,33	Mörkgråbrun humös sand	
6813	Stolphål		0					
6839	Stolphål	X	50	0,45	0,45	0,25	Mörkbrungrå humös sand	
6855	Härd	X	50	0,4	0,4	0,05	Svart kolig sand	
6914	Härd	X	50	0,5	0,4	0,04	Svart sotig sand	
6934	Härd	X	50	0,9	0,9	0,21	Mörkbrungrå humös sand	Svart sot, sotiga stenar
6958	Härd	X	50	0,9	0,7	0,1	Sotig sand, skörbränd sten	
6981	Härd	X	50	0,6	0,6	0,06	Starkt sotig humös sand	
6996	Härd	X	50	0,4	0,4	0,04	Svart, sotiga stenar	
7011	Stolphål		0					
7037	Stolphål	X	50	0,7	0,4	0,42	Mörkgråbrun mycket humös sand	Gråbrun humös sand
7060	Stolphål		0					
7070	Stolphål		0					
7080	Stolphål		0					
7090	Stolphål	X	50	0,32	0,32	0,25	Gråbrun humös sand	
7122	Stolphål	X	50	0,52	0,32	0,24	Gråbrun humös sand	
7142	Stolphål		0					
7243	Stolphål		0					
7258	Stolphål		0					
7270	Stolphål	X	50	0,4	0,4	0,25	Mörkbrungrå humös sand	
7284	Stolphål		0					
7297	Stolphål	X	50	0,4	0,4	0,18	Mörkbrungrå mycket humös sand	
7313	Stolphål	X	50	0,4	0,4	0,13	Mörkbrungrå mycket humös sand	
7367	Härd		0					
7388	Härd		0					
7413	Härd		0					
7433	Härd	X	50	1	0,85	0,13	Brunsvart sotig humös sand	Svart sot, skörbr skärvig sten
7553	Stolphål	X	50	0,4	0,4	0,3	Mörkgråbrun humös sand	
7579	Stolphål	X	50	0,25	0,25	0,17	Mörkbrungrå humös sand	
7592	Stolphål	X	50	0,35	0,35	0,35	Mörkbrungrå humös sand	
7604	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,17	Mörkbrungrå humös sand	
7617	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,43	Mörkgråbrun mycket humös sand	
7648	Grop	X	50	0,8	0,7	0,24	Mörkgråbrun mycket humös sand	

	Bränd lera	Kol	Sot	Stenskoning	Visas på ritning	Kommentar	N-koordinat	E-koordinat
							6258282,41	373929,086
							6258282,951	373929,554
							6258284,255	373935,784
							6258281,322	373925,446
							6258282,657	373923,312
							6258281,788	373921,059
							6258282,107	373921,145
							6258282,754	373920,921
					15		6258283,048	373921,958
	X	X			20		6258278,386	373917,402
					13		6258286,879	373952,556
					13	I västra delen av härd 11927	6258286,489	373953,204
X			X		6		6258286,18	373954,559
						Möjligen bottenrest av härd	6258285,783	373955,568
X	X				6	Lite fet. Grop?	6258285,586	373956,157
					6	TB Hus 10	6258285,672	373958,076
				X	13	Takbärare, par med 6771	6258284,207	373957,464
							6258283,712	373957,037
X					13		6258282,386	373954,575
	X	X			25		6258285,104	373952,921
	X	X			13	Härdbotten, rest av nedbrunnen stolpe?	6258287,471	373955,691
			X		6		6258286,311	373957,223
	X	X			4	Flinta, keramik	6258282,746	373956,08
	X	X					6258283,147	373952,122
					13	Botten av en härd	6258284,795	373956,286
							6258289,558	373955,569
					6	Rejält stolphål	6258289,057	373957,736
							6258290,08	373957,431
							6258290,862	373957,087
							6258290,419	373957,026
				X	18		6258290,988	373956,263
				X	18		6258291,279	373955,072
							6258290,569	373953,456
							6258289,334	373964,486
							6258288,36	373965,118
					6	TB Hus 15 ST fyrstolpshus	6258286,574	373964,211
							6258286,326	373962,876
					6	Östgavel	6258286,187	373965,427
					6	Östgavel	6258285,76	373965,362
							6258287,906	373963,284
							6258288,839	373962,964
							6258288,847	373961,813
			X		6	Keramik och flinta	6258286,108	373962,175
					6	TB Hus 15 ST fyrstolpshus	6258284,884	373963,483
					6	Väggstolpe	6258284,809	373964,059
					13	Takbärare. Par med 26152	6258282,907	373964,422
							6258283,445	373964,328
				X	13	Takbärare. Stor kilformad sten.	6258282,383	373961,925
X					13	Fynd av keramik och slagg	6258283,468	373965,045

BILAGA 1

Intrasisid	Anläggningstyp	Undersökt	Undersökt andel (%)	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Fyllning 1	Fyllning 2
7673	Stolphål	X	50	0,4	0,4	0,5	Mörkgråbrun mycket humös sand	
7691	Stolphål	X	50	0,32	0,32	0,24	Brungrå humös sand	
7706	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,12	Brungrå humös sand	
7716	Grop		0					
7753	Stolphål	X	50	0,42	0,42	0,35	Mörkgråbrun mycket humös sand	
7781	Stolphål		0					
7797	Stolphål		0					
7809	Stolphål		0					
7821	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,25	Brungrå humös sand	
7903	Härd	X	50	0,65	0,65	0,07	Svart sot, sotiga stenar	
7926	Utgår		0					
7939	Stolphål		0					
7951	Stolphål		0					
7991	Stolphål	X	50	0,25	0,25	0,22	Mörkbrungrå humös sand	
8012	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,07	Brun humös sand	
8024	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,09	Brun humös sand	
8048	Stolphål	X	50	24	0,24	0,22	Brun humös sand	
8060	Stolphål		0					
8077	Stolphål	X	50	0,25	0,25	0,15	Brun svagt humös sand	
8088	Stolphål	X	50	0,25	0,25	0,12	Mörkbrungrå humös sand	
8100	Härd		0					
8140	Härd		0					
8175	Härd	X	50	1,6	1,6	0,15	Matjord	Sotig sand, skörbränd sten
8218	Härd		0					
8242	Stolphål	X	50	0,33	0,33	0,16	Mörkgrå mycket humös sand	
8268	Stolphål		0					
8287	Stolphål		0					
8300	Stolphål	X	50	0,48	0,48	0,35	Mörkgrå humös sand, bränd lera	Mörkgrå humös sand
8317	Stolphål		0					
8328	Stolphål		0					
8340	Stolphål	X	50	0,28	0,28	0,24	Mörkbrungrå humös sand	
8352	Pinnhål	X	50	0,1	0,1	0,06	Brun svagt humös sand	
8361	Pinnhål	X	50	0,15	0,15	0,1	Brun svagt humös sand	
8369	Stolphål	X	0					
8386	Stolphål		0					
8402	Stolphål		0					
8419	Stolphål		0					
8451	Stolphål	X	50	0,38	0,38	0,14	Mörk brungrå humös sand	
8465	Stolphål	X	50	0,28	0,28	0,04	Brungrå humös sand	
8476	Härd		0					
8495	Stolphål		0					
8505	Stolphål		0					
8518	Stolphål		0					
8532	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,11	Mörkgrå humös sand	
8546	Stolphål	X	50	0,4	0,34	0,28	Mörkgrå humös sand	
8561	Stolphål		0					
8574	Stolphål	X	50	0,46	0,46	0,35	Mörkgrå humös sand	
8594	Stolphål		0					
8615	Stolphål		0					

	Bränd lera	Kol	Sot	Stenskoning	Visas på ritning	Kommentar	N-koordinat	E-koordinat
	X				13	Takbärare. Par med 26124. Br lera i topp	6258284,403	373961,484
					6	TB Hus 15 ST fyrstolpshus	6258285,499	373961,236
					13	I kanten av grop 7716	6258283,109	373960,002
							6258282,466	373959,899
				X	13	Stenskott nedtill	6258281,036	373959,437
							6258278,377	373962,591
							6258277,581	373962,478
							6258277,426	373960,769
				X	13		6258279,793	373958,778
					13	Skär AG26356 i söder	6258281,252	373960,453
							6258281,669	373958,046
							6258281,224	373955,674
							6258280,948	373956,322
					6		6258275,92	373955,986
					6	Urlakad	6258276,538	373957,594
					6	Urlakad	6258276,963	373958,132
					6	Urlakad	6258275,012	373958,147
						Grävd vid FU	6258272,731	373957,298
					6	Urlakad	6258273,772	373955,11
					6		6258274,633	373953,082
							6258275,145	373963,673
							6258268,12	373959,91
	X	X			22		6258269,516	373958,432
							6258273,841	373951,22
					6		6258270,769	373959,176
							6258273,233	373962,126
							6258267,115	373955,729
					6	I ytan kom fin keramik mynningsbit	6258264,151	373952,945
							6258265,271	373952,633
							6258270,111	373953,697
					6	Keramik	6258274,62	373954,77
					6		6258277,313	373954,272
					6		6258277,312	373954,459
							6258271,628	373957,08
							6258272,069	373952,162
							6258269,568	373951,551
							6258272,36	373949,958
			X		8		6258270,711	373947,575
					8		6258271,271	373947,573
							6258270,124	373947,077
							6258268,554	373946,872
							6258268,733	373946,715
							6258266,763	373947,771
	X				5		6258266,119	373950,962
X	X				5	Ett par mindre skörbrända stenar	6258265,823	373952,195
							6258267,779	373949,74
X	X	X			10	TB hus 4. Inslag av skörbr småsten.	6258267,34	373944,784
							6258265,756	373953,131
						TB hus 5	6258266,846	373946,251

BILAGA 1

Intrasisid	Anläggningstyp	Undersökt	Undersökt andel (%)	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Fyllning 1	Fyllning 2
8641	Stolphål	X	50	0,76	0,39	0,26	Mörkgrå humös sand	
8663	Stolphål		0					
8677	Stolphål	X	50	0,14	0,14	0,22	Flammig brungrå humös sand	
8688	Stolphål	X	50	0,32	0,32	0,14	Brungrå humös sand	
8702	Stolphål	X	50	0,22	0,24	0,25	Mörkbrun humös sand	
8716	Stolphål	X	50	0,22	0,24	0,1	Mörkbrun humös sand	
8729	Stolphål	X	50	0,28	0,28	0,14	Brungrå humös sand	
8742	Stolphål		0					
8775	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,18	Mörk humös sand	
8786	Stolphål	X	50	0,55	0,52	0,32	Mörkgrå humös sand	Bränd sintrad lera
8803	Stolphål		50	0,4	0,28	0,17	Mörkbrun humös sand	
8819	Stolphål	X	50	0,28	0,2	0,09	Mörkgrå humös sand	
8829	Stolphål	X	50	0,18	0,18	0,14	Mörkgrå humös sand	
8839	Stolphål	X	50	0,24	0,24	0,12	Mörkgrå humös sand	Gråbrun humös sand
8851	Hård	X	50	0,8	0,7	0,1	Mörkgråhumös sand, skörbr sten	Sotlager i toppen
8875	Hård	X	50	0,65	0,65	0,11	Gråsvart humös sand och sot	Gråbrun humös sand
8897	Stolphål	X	100	0,56	0,65	0,34	Gråbrun humös sand, bränd lera	Bränd och sintrad lera
8918	Hård	X	100	0,9	0,6	0,07	Sotig sand	
8952	Hård		0					
9017	Stolphål	X	50	0,29	0,26	0,08	Mörkbrun humös sand	
9030	Stolphål	X	50	0,26	0,26	0,25	Mörkbrun humös sand	
9041	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,12	Mörkbrun humös sand	
9053	Stolphål		0					
9075	Stolphål	X	50	0,32	0,28	0,4	Mörkbrun humös sand	
9089	Stolphål	X	50	0,21	0,21	0,07	Mörkbrun humös sand	
9099	Stolphål	X	50	0,18	0,12	0,07	Mörkbrun humös sand	
9109	Stolphål		0					
9120	Stolphål		0					
9140	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,1	Mörk humös sand	
9154	Stolphål	X	50	0,26	0,26	0,2	Mörkbrun humös sand	
9166	Stolphål		0					
9182	Stolphål	X	50	0,27	0,22	0,2	Mörkbrun humös sand	
9197	Stolphål		0					
9208	Stolphål	X	50	0,43	0,3	0,3	Mörkbrun humös sand	
9222	Stolphål	X	50	0,28	0,28	0,15	Brungrå humös sand	
9232	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,18	Mörk humös sand	
9254	Stolphål		0					
9280	Stolphål	X	50	0,3	0,18	0,08	Mörkbrun humös sand	
9294	Stolphål	X	50	0,3	0,22	0,16	Mörkbrun humös sand	
9306	Stolphål	X	50	0,26	0,24	0,08	Mörkbrun humös sand	
9319	Stolphål		0					
9330	Stolphål		0					
9357	Stolphål	X	50	0,18	0,16	0,08	Mörkbrun humös sand	
9381	Stolphål	X	50	0,3	0,2	0,1	Mörkbrun humös sand	
9394	Stolphål		0					
9405	Stolphål		0					
9415	Grop		0					
9441	Hård		0					
9476	Stolphål	X	50	0,28	0,28	0,12	Brungrå humös sand	

Bränd lera	Kol	Sot	Stenskoning	Visas på ritning	Kommentar	N-koordinat	E-koordinat
				19	TB hus 5	6258265,435	373945,422
						6258267,896	373945,509
		X			Störhål	6258269,172	373944,964
	X	X				6258270,526	373944,848
				12	Väggstolpe Hus 3	6258266,401	373943,317
				12	Väggstolpe hus 3	6258267,14	373942,66
	X	X		7		6258268,437	373944,184
						6258269,447	373943,081
	X	X		7		6258271,448	373941,639
X	X	X		10	I mitten fanns en stor klump br lera	6258265,455	373943,947
				12	TB Hus 3	6258264,652	373944,411
				5		6258262,552	373946,145
				5		6258262,374	373945,937
X	X			5		6258262,677	373945,983
	X	X		5	Två stolphål nedgrävda i härden	6258263,295	373946,303
X	X	X		5	Stolphål 25569 skär härden	6258261,729	373950,045
X	X	X		5	Avfall från ugn/lerklining? pinnavtryck	6258263,957	373947,973
		X		22	Härdbottenrest. Överlagrar AS27432.	6258266,897	373940,728
						6258266,757	373938,745
				12	Väggstolpe Hus 3	6258267,464	373940,176
				12	Ev. ingångsstolpe Hus 3 jmf 23589, 23597	6258266,728	373942,232
				12	Väggstolpe Hus 3	6258266,585	373942,061
						6258264,916	373942,229
				12	TB Hus 3	6258262,62	373939,357
				12	Inre konstruktion i Hus 3	6258263,637	373939,616
				12	Inre konstruktion, hus 3	6258264,436	373939,884
						6258264,164	373938,856
						6258263,31	373938,195
		X		7		6258269,799	373939,753
						6258269,229	373940,846
						6258268,447	373941,639
				22		6258268,739	373942,115
						6258268,94	373942,187
						6258269,071	373942,25
			X		Stenskott?	6258270,147	373941,589
		X		7		6258271,213	373940,507
					Hus 3	6258261,737	373943,374
				12	Ev. inre konstruktion, hus.	6258263,179	373944,204
				12	TB Hus 3	6258260,773	373947,595
				12	Väggstolpe Hus 3	6258260,812	373940,43
						6258259,993	373939,294
					Hus 3	6258260,741	373941,961
				12	Väggstolpe Hus 3	6258260,019	373943,635
				12	Väggstolpe	6258259,218	373945,636
						6258257,652	373943,561
						6258256,775	373942,135
						6258260,611	373943,468
						6258259,776	373941,994
				7	Väggstolpe	6258270,221	373939,016

BILAGA 1

Intrasisid	Anläggningstyp	Undersökt	Undersökt andel (%)	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Fyllning 1	Fyllning 2
9488	Stolphål	X	50	0,24	0,24	0,18	Brungrå humös sand	
9499	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,01	Tunn humös strimma	
9508	Stolphål	X	50	0,65	0,46	0,34	Mörkbrun humös sand	
9520	Stolphål		0					
9543	Grop	X	50	0,55	0,55	0,2	Sotig brun humös sand	Flammigt svagt humös sand
9559	Stolphål	X	50	0,24	0,2	0,26	Sotig humös sand	Svagt humös sand
9570	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,1	Gråbrun humös sand	
9580	Stolphål	X	50	0,28	0,28	0,14	Svagt sotig humös sand	
9591	Stolphål		0					
9602	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,1	Mörkbrun humös sand	
9613	Stolphål	X	50	0,17	0,17	0,13	Mörkbrun humös sand	
9623	Stolphål	X	50	0,26	0,26	0,08	Mörkbrun humös sand	
9635	Stolphål	X	50	0,25	0,25	0,08	Mörkbrun humös sand	
9646	Stolphål	X	50	0,24	0,24	0,13	Mörkbrun humös sand	
9657	Stolphål	X	50	0,25	0,25	0,15	Mörkbrun humös sand	
9670	Stolphål	X	50	0,35	0,35	0,15	Mörkbrun humös sand	
9682	Stolphål	X	50	0,18	0,18	0,09	Mörkbrun humös sand	
9693	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,13	Mörkbrun humös sand	
9706	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,08	Mörkbrun humös sand	
9717	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,08	Mörkbrun humös sand	
9727	Stolphål	X	50	0,24	0,24	0,1	Mörkbrun humös sand	
9738	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,07	Mörkbrun humös sand	
9754	Stolphål	X	50	0,18	0,14	0,09	Mörkbrun humös sand	
9765	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,12	Mörkbrun humös sand	
9776	Stolphål	X	50	0,4	0,4	0,32	Mörkgråbrun humös sand	
9787	Stolphål	X	50	0,24	0,24	0,21	Grå humös lerblandad sand	Mörkgråbrun humös sand
9796	Stolphål		0					
9808	Stolphål		0					
9818	Härd	X	50	1,2	1,13	0,2	Mörkbrun humös sand	Mörkgråsvart humös sand
9850	Stolphål	X	50	0,47	0,36	0,33	Mörkbrun humös sand	
9864	Stolphål	X	50	0,42	0,42	0,08	Brun humös sand	
9878	Stolphål	X	50	0,42	0,34	0,28	Mörkbrun humös sand	
9889	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,3	Mörkbrun humös sand	
9900	Stolphål	X	50	0,24	0,21	0,28	Mörkbrungrå humös sand	
9910	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,08	Mörkbrun humös sand	
9919	Stolphål	X	50	0,26	0,22	0,12	Mörkbrun humös sand	
9948	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,1	Mörkbrun humös sand	
9967	Stolphål	X	50	0,26	0,22	0,14	Mörkbrun humös sand	
9978	Stolphål	X	50	0,32	0,32	0,28	Mörkgrå humös sand	
9990	Stolphål		0					
10005	Stolphål		0					
10015	Stolphål	X	50	0,4	0,28	0,33	Brun humös sand	
10030	Härd	X	50	1,05	0,95	0,14	Brun humös sand	Sotig humös sand
10063	Härd	X	50	0,88	0,7	0,05	Sotig humös sand	
10088	Härd	X	50	0,78	0,7	0,09	Starkt sotig humös sand	
10108	Härd	X	50	1,1	0,78	0,08	Starkt sotig humös sand	
10156	Stolphål		0					
10169	Stolphål	X	50	0,24	0,24	0,15	Brungrå humös sand	
10180	Stolphål		0					

Bränd lera	Kol	Sot	Stensköning	Visas på ritning	Kommentar	N-koordinat	E-koordinat
				7	Väggstolpe, grävd vid FU.	6258270,287	373937,99
						6258270,134	373937,602
						6258269,358	373936,923
						6258271,791	373937,233
	X	X		8	Keramik.	6258272,25	373935,708
	X			3	Omsatt stolpe, kolstänk i översta	6258273,476	373932,912
	X					6258271,691	373932,828
	X	X		3	Kolstänk	6258273,08	373932,38
						6258273,103	373930,595
				26	Hus 3	6258267,936	373937,411
				26	Hus 3	6258268,062	373936,987
				26	Hus 3	6258268,151	373936,339
				26	Hus 3	6258268,207	373935,67
				26	Hus 3	6258268,345	373935,029
				26	Hus 3	6258268,587	373933,614
				26	Hus 3	6258268,709	373932,874
				26	Hus 3	6258268,795	373931,876
				26	Hus 3	6258269,049	373930,903
				26	Hus 3	6258269,168	373930,222
				26	Hus 3	6258269,326	373929,529
				26	Hus 3	6258269,331	373928,549
				26	Hus 3	6258269,515	373927,77
				26	Hus 3	6258269,453	373927,149
				26	Hus 3	6258269,411	373926,612
				14	Hus 3	6258269,295	373926,187
				14	Hus 3	6258269,287	373925,587
					Hus 3	6258269,238	373925,105
					Hus 3	6258268,444	373924,938
	X	X			Keramikskärvor precis väster om härden.	6258266,49	373934,683
				12	TB Hus 3. Keramikfynd	6258267,165	373932,724
				12		6258267,419	373930,371
				12	TB Hus 3	6258267,613	373928,729
					Ev inre konstruktion i hus 3	6258268,671	373928,368
X	X			14	Bränt ben, keramikfynd Hus 3	6258268,329	373928,234
				12		6258268,125	373927,268
				12	TB Hus 3	6258267,926	373925,773
				26	Hus 3	6258267,836	373928,124
				12	Hus 3	6258267,073	373925,562
	X			14	Keramikfynd Hus 3	6258266,118	373924,288
					Hus 3	6258265,667	373924,296
						6258264,61	373932,364
				12	TB Hus 3. Keramikfynd	6258264,284	373931,921
	X	X		20	Enstaka skörbrända stenar	6258278,81	373943,284
		X		20		6258278,131	373941,027
	X	X		20		6258278,837	373939,668
	X	X		20		6258277,97	373936,103
						6258271,402	373931,773
				7	Väggstolpe	6258271,114	373934,639
						6258269,996	373935,907

BILAGA 1

Intrasisid	Anläggningstyp	Undersökt	Undersökt andel (%)	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Fyllning 1	Fyllning 2
10190	Stolphål		0					
10200	Stolphål		0					
10210	Stolphål		0					
10225	Härd		0					
10244	Härd		0					
10263	Härd	X	50	0,58	0,58	0,04	Sotig humös sand	
10289	Härd	X	50	1,8	1	0,14	Kraftigt sotig botten	Mycket skörbrända stenar
10336	Härd		0					
10360	Stolphål		0					
10372	Härd		0					
10402	Härd	X	50	1,2	1,1	0,09	Sotig sand	
10439	Härd		0					
10475	Stolphål		0					
10486	Stolphål		0					
10497	Stolphål		0					
10508	Härd	X	50	1,2	1,07	0,09	Mörkgråsvart humös sand	
10552	Grop	X	50	1,5	1,3	0,2	Brun humös sand	Stenar i botten i alven
10608	Stolphål		0					
10622	Stolphål		0					
10631	Stolphål		0					
10643	Härd		0					
10679	Härd		0					
10700	Grop		0					
10713	Härd	X	50	1,7	1,35	0,2	Mörkbrun humös sand	Mörkgråsvart humös sand
10754	Stolphål		0					
10766	Stolphål		0					
10778	Stolphål		0					
10788	Ränna		0					
10810	Härd		0					
10840	Härd	X	50	0,88	0,7	0,15	Sotig sand skörbränd sten	
10867	Härd	X	50	1	0,8	0,1	Sotig sandfyllning	
10897	Stolphål		0					
10907	Stolphål		0					
10923	Stolphål	X	50	0,25	0,2	0,13	Sotig humös sand	
10935	Stolphål		0					
10948	Stolphål		0					
10958	Härd	X	50	0,34	0,3	0,04	Sotig sand	
11016	Härd		0					
11044	Härd		0					
11075	Stolphål	X	50	0,38	0,35	0,22	Sotig humös sand	
11089	Stolphål	X	50	0,3	0,25	0,38	Humös sand	
11099	Stolphål	X	50	0,52	0,52	0,1	Sotig humös sand, bränd lera	
11117	Stolphål	X	50	0,2	0,18	0,18	Humös sand	
11128	Stolphål	X	50	0,34	0,26	0,24	Humös sand, stolpfärgning	Ljusare humös sand
11141	Stolphål	X	50	0,22	0,18	0,24	Humös sotig sand	
11151	Stolphål		0					
11165	Grop	X	50	0,8	0,5	0,24	Brun humös sand	
11193	Stolphål		0					

Bränd lera	Kol	Sot	Stensköning	Visas på ritning	Kommentar	N-koordinat	E-koordinat
						6258268,975	373935,122
						6258273,28	373927,974
						6258270,177	373923,484
						6258272,202	373926,928
						6258270,249	373926,313
	X	X		20	Botten av härd	6258274,545	373925,368
	X	X		20	Fint formad. 14C	6258274,814	373926,586
						6258275,02	373923,307
						6258271,452	373921,836
						6258275,641	373920,655
	X	X				6258272,937	373918,544
						6258275,681	373917,421
						6258277,082	373919,119
						6258277,644	373916,943
						6258278,17	373922,59
	X	X		27	Skörbrända stenar i toppen	6258281,935	373918,955
				23		6258280,574	373918,148
						6258280,069	373917,145
						6258278,408	373919,77
						6258278,679	373914,869
						6258268,669	373914,804
						6258268,136	373915,439
						6258267,767	373914,963
	X	X		19		6258282,219	373911,072
						6258279,793	373915,39
						6258279,896	373915,591
						6258277,488	373921,849
						6258278,987	373922,244
						6258277,223	373910,556
						6258275,989	373909,663
	X	X		26, 28		6258277,374	373906,078
						6258266,807	373908,118
						6258268,015	373905,761
						6258263,007	373910,46
						6258262,767	373909,57
						6258270,173	373903,8
						6258264,703	373905,421
						6258253,402	373912,441
						6258256,183	373911,82
	X	X		24		6258256,565	373907,525
				21	TB Hus 1	6258253,7	373905,371
X		X		24		6258255,485	373904,555
				21		6258254,43	373903,935
				21	TB Hus 1	6258255,139	373903,094
		X		21		6258255,501	373902,661
						6258259,656	373903,444
						6258258,083	373901,231
						6258263,153	373904,122

BILAGA 1

Intrasisid	Anläggningstyp	Undersökt	Undersökt andel (%)	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Fyllning 1	Fyllning 2
11204	Härd	X	50	0,5	0,4	0,03	Sotig sand	
11223	Härd		0					
11251	Ugn	X	50	0,95	0,6	0,1	Bränd lera, sotig humös sand	
11304	Härd		0					
11334	Härd	X	50	1,1	0,9	0,1	Sotig sand skörbränd sten	
11359	Härd	X	50	1	1	0,15	Sotig sand, skörbränd sten	
11402	Stolphål		0					
11415	Stolphål		0					
11448	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,1	Mörkbrun humös sand	
11460	Stolphål	X	50	0,38	0,26	0,2	Mörkbrun humös sand	
11474	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,25	Mörkbrun humös sand	
11483	Stolphål	X	50	0,27	0,27	0,3	Mörkbrun humös sand	
11492	Stolphål	X	50	0,26	0,26	0,15	Mörkbrun humös sand	
11513	Stolphål	X	50	0,22	0,16	0,14	Brun humös sand	
11548	Stolphål		0					
11561	Stolphål		0					
11573	Stolphål		0					
11582	Stolphål		0					
11591	Stolphål	X	50	0,36	0,32	0,3	Gråbrun humös sand	Mörkare humös sand i mitten
11606	Stolphål	X	50	0,5	0,5	0,32	Mörkgrå humös sand	
11625	Härd		0					
11658	Härd		0					
11701	Härd		0					
11733	Härd		0					
11804	Stolphål		0					
11816	Stolphål		0					
11828	Grop		0					
11845	Stolphål		0					
11860	Stolphål		0					
11870	Grop	X	50	0,8	0,8	0,28	Mörkgråbrun mycket humös sand	
11886	Härd		0					
11900	Stolphål	X	50	0,4	0,35	0,28	Mörkgråbrun humös sand	
11913	Härd	X	50	0,8		0,1	Svart kolig sand, br lera	
11927	Härd	X	50	0,9	0,9	0,23	Mörkbrungrå mycket humös sand	Svart sot, sotiga stenar
11944	Härd		0					
11961	Härd	X	50	0,5	0,5	0,1	Sotig humös sand	
11976	Härd	X	50	1	1	0,16	Sotig sand, skörbränd sten	
11994	Lager	X	50	8,8	5,6	0,1	Brungrå humös sand	
12049	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,06	Brungrå humös sand	
12060	Stolphål	X	50	0,24	0,24	0,1	Brungrå humös sand	
12068	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,08	Brungrå humös sand	
12079	Stolphål	X	50	0,26	0,26	0,12		
12088	Stolphål	X	50	0,26	0,26	0,1	Brungrå humös sand	
12099	Stolphål	X	50	0,21	0,21	0,1	Brungrå humös sand	
12108	Härd		25	1,9	1,8	0,33	Brungrå humös sand, sot	Svart sot och stora stenar
12165	Härd		0					
12198	Stolphål	X	50	0,45	0,38	0,17	Mörkgråbrun humös sand	
20000	Stolphål		0					
20010	Stolphål		0					

Bränd lera	Kol	Sot	Stenskoning	Visas på ritning	Kommentar	N-koordinat	E-koordinat
						6258255,004	373910,498
X		X		29	Kolapsad ugnskupol?	6258261,148	373918,062
				28		6258275,834	373928,259
				22		6258273,342	373903,621
	X	X				6258279,463	373903,4
						6258272,598	373897,68
						6258292,301	373909,138
						6258292,662	373903,232
						6258268,234	373896,883
						6258270,514	373888,091
				26		6258269,173	373888,212
				26		6258266,787	373887,148
						6258267,209	373885,413
				4		6258281,056	373900,537
						6258269,965	373950,728
						6258271,216	373950,608
						6258268,011	373954,282
						6258268,098	373954,543
				5	Hus 3. 1 skörbränd sten	6258263,64	373948,404
X	X	X		5		6258265,83	373948,97
						6258267,406	373952,684
						6258262,566	373962,192
						6258270,268	373963,922
						6258277,644	373964,513
						6258279,918	373958,406
						6258281,481	373958,853
						6258282,85	373958,441
						6258282,748	373957,997
						6258281,652	373957,208
X	X			13	Rikligt med bränd sintrad lera.	6258284,195	373955,898
						6258284,812	373955,446
				13		6258284,392	373955,026
X	X	X		25		6258285,309	373953,973
	X	X		13	Skärs av AS6689. Möjligen ytterligare AS	6258286,276	373953,565
						6258284,24	373952,358
	X	X		20	Stora skörbrända stenar 0,1-0,15 m	6258283,425	373953,187
		X		22		6258281,119	373953,194
					Tamplager runt härdar äldre markhorisont	6258284,208	373954,718
				7	Väggstolpe	6258270,274	373936,869
		X	X	7	Stenskodd väggstolpe	6258270,427	373936,182
				7	Väggstolpe	6258270,757	373935,528
				7	Väggstolpe	6258270,969	373934,898
				7	Väggstolpe	6258271,139	373934,099
				7	Väggstolpe	6258271,42	373933,5
	X	X		6	Keramikfynd. Tömt härden på heta stenar?	6258264,384	373951,373
						6258264,665	373949,193
				5	Troligtvis två stolphål	6258262,386	373947,633
						6258283,243	373914,715
						6258283,513	373915,041

BILAGA 1

Intrasisid	Anläggningstyp	Undersökt	Undersökt andel (%)	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Fyllning 1	Fyllning 2
20030	Härd		0					
20051	Härd		0					
20065	Härd	X	50	1,25	0,8	0,1	Sotig sand	Skörbränd sten
20105	Stolphål		50	0,2	0,2	0,32	Mörkgråbrun humös sand	
20116	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,13	Mellanmörk gråbrun humös sand	
20125	Stolphål	X	50	0,24	0,24	0,09	Mellanmörk gråbrun humös sand	
20136	Stolphål		0					
20157	Stolphål		0					
20176	Stolphål	X	50	0,28	0,24	0,2	Mörkbrun humös sand	
20186	Stolphål		0					
20197	Stolphål		0					
20207	Stolphål		0					
20217	Stolphål		0					
20227	Stolphål		0					
20237	Stolphål	X	50	0,2	0,16	0,12	Brun humös sand	
20247	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,12	Brun humös sand	
20279	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,22	Brun humös sand	
20288	Stolphål	X	50	0,19	0,16	0,12	Brun humös sand	
20299	Stolphål	X	50	0,6	0,5	0,25	Brun humös sand	
20323	Stolphål	X	50	0,28	0,24	0,15	Mörkbrun humös sand	
20348	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,1	Brun humös sand	
20369	Härd	X	50	1,1	1	0,13	Sotig sand, enstaka skörbr sten	
20380	Härd		0					
20394	Stolphål		0					
20403	Stolphål		0					
20438	Stolphål		0					
20448	Grop		0					
20481	Stolphål		0					
20493	Härd	X	50	0,85		0,2	Ljusgrå obränd lera och silt	Sotig humös sand med skärersten
20526	Härd	X	50	1,5	1,4	0,15	Markhorisont	skörbr. sten, sotig sand
20548	Stolphål	X	50	0,38	0,38	0,22	Gråbrun humös sand	
20560	Stolphål	X	50	0,27	0,24	0,18	Mörkgrå humös sand	
20569	Stolphål	X	50	0,25	0,18	0,11	Mörkgrå humös sand	
20577	Stolphål		0					
20586	Stolphål		0					
20597	Stolphål		0					
20607	Stolphål		0					
20617	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,1	Mörkbrun humös sand	
20630	Stolphål	X	50	0,33	0,3	0,08	Mörkbrun humös sand	
20639	Stolphål	X	50	0,36	0,32	0,26	Mörkbrungrå humös sand	Mörkgrå humös sand
20649	Stolphål	X	50	0,26	0,26	0,09	Mörkgrå humös sand	
20659	Stolphål	X	50	0,5	0,5	0,35	Mörkgrå humös sand	
20672	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,2	Mörkgrå humös sand	
20681	Stolphål	X	50	0,28	0,28	0,16	Mörkgrå humös sand	
20693	Stolphål	X	50	0,26	0,23	0,2	Mörkgrå humös sand	
20703	Stolphål		0					
20738	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,12	Gråbrun humös sand	
20747	Stolphål	X	50	0,32	0,32	0,32	Mörkbrun humös sand	

Bränd lera	Kol	Sot	Stensköning	Visas på ritning	Kommentar	N-koordinat	E-koordinat
						6258282,182	373911,049
						6258280,679	373910,614
		X		28		6258282,814	373905,559
				15	Spetsig botten.	6258289,79	373903,512
				15		6258291,381	373904,396
				15	Ev. stenskott	6258291,537	373903,206
						6258292,717	373900,383
						6258292,067	373899,279
						6258290,221	373897,863
						6258289,647	373894,26
						6258288,932	373894,971
						6258287,904	373894,311
						6258289,581	373895,527
						6258286,183	373893,555
						6258286,147	373893,97
						6258285,828	373894,074
						6258285,149	373894,629
						6258285,352	373894,392
				22		6258286,264	373894,517
				22		6258281,525	373892,365
	X	X		22		6258278,322	373894,107
						6258276,305	373897,461
						6258286,527	373897,921
						6258287,882	373898,011
						6258289,057	373900,398
						6258288,506	373903,162
						6258288,248	373902,969
						6258284,132	373899,83
		X		2	Härd- Kokgrop? under Ugn 4029	6258285,857	373919,841
	X	X		2	Skärs av AH1133	6258306,7	373931,42
						6258251,561	373948,456
				4		6258252,976	373946,567
				4	Urlakad	6258253,515	373946,281
						6258253,841	373948,584
						6258254,104	373949,031
						6258255,464	373948,547
						6258256,648	373947,51
				12	Väggstolpe Hus 3	6258259,338	373946,951
				12	Väggstolpe Hus 3	6258258,972	373948,969
X	X			5	Inslag av sten och skörbränd sten Hus 3	6258260,034	373951,066
X	X			5		6258261,223	373951,294
X		X		6	TB Hus 3, par med AS8300	6258262,363	373952,168
X		X		6	Omstolpad stolpe, bredvid AS20659?	6258262,411	373951,824
	X			5		6258262,444	373954,087
	X			5	Keramik	6258262,58	373954,734
						6258262,786	373956,014
				23		6258262,504	373958,687
X				13	Inslag av bränd lera i toppen	6258263,091	373957,35

BILAGA 1

Intrasisid	Anläggningstyp	Undersökt	Undersökt andel (%)	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Fyllning 1	Fyllning 2
20757	Stolphål	X	50	0,28	0,28	0,26	Mörkbrun humös sand	
20776	Stolphål	X	50	0,23	0,23	0,24	Brun humös sand	
20786	Stolphål	X	50	0,21	0,21	0,12	Gråbrun humös sand	
20808	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,08	Mörkbrun humös sand	
20818	Stolphål	X	50	0,24	0,24	0,08	Mörkbrun humös sand	
20828	Stolphål	X	50	0,21	0,21	0,12	Mörkbrun humös sand	
20838	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,1	Mörkbrun humös sand	
20847	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,1	Mörkbrun humös sand	
20858	Stolphål	X	50	0,25	0,2	0,08	Mörkbrun humös sand	
20868	Stolphål	X	50	0,29	0,26	0,3	Mörkbrun humös sand	
20888	Stolphål		0					
20901	Grop	X	100	1	0,85	0,32	Brunrödorange bränd lera	Mörkgråbrun humös sand, br lera
20933	Stolphål		0					
20940	Stolphål		0					
20946	Stolphål		0					
20956	Stolphål		0					
20965	Stolphål		0					
20975	Stolphål		0					
20983	Stolphål		0					
20994	Stolphål		0					
21004	Stolphål		0					
21013	Stolphål		0					
21022	Stolphål	X	0					
21033	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,1	Mörkbrun humös sand	
21042	Stolphål	X	50	0,36	0,36	0,08	Mörkbrun humös sand	
21055	Grop	X	50	0,77	0,62	0,2	Mörkbrun humös sand	
21069	Hård		0					
21083	Hård		0					
21148	Stolphål	X	50	0,25	0,25	0,12	Mörkgråbrun humös sand	
21157	Stolphål	X	50	0,4	0,4	0,3	Mörkgråbrun mycket humös sand	
21168	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,05	Mörkbrun humös sand	
21178	Stolphål	X	50	0,38	0,38	0,2	Mörkgråbrun mycket humös sand	
21189	Stolphål	X	0					
21199	Stolphål		0					
21210	Stolphål	X	0					
21219	Stolphål		0					
21232	Stolphål	X	50	0,25	0,25	0,25	Gråbrun humös sand	
21242	Stolphål	X	0					
21253	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,16	Gråbrun humös sand	
21272	Stolphål	X	50	0,25	0,25	0,25	Gråbrun humös sand	
21281	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,12	Brungrå humös sand	
21300	Stolphål		0					
21310	Stolphål		0					
21320	Stolphål		0					
21330	Stolphål		0					
21379	Stolphål		0					
21387	Stolphål		0					
21396	Stolphål		0					

	Bränd lera	Kol	Sot	Stensköning	Visas på ritning	Kommentar	N-koordinat	E-koordinat
	X				23		6258265,179	373959,557
							6258263,528	373959,842
							6258262,302	373960,027
							6258259,821	373958,8
							6258259,636	373957,73
							6258260,065	373957,181
							6258261,308	373957,34
					22		6258260,618	373956,581
					22		6258258,398	373955,832
					22		6258258,631	373955,625
							6258255,819	373957,847
	X	X			6	TB hus 4 sintrade leran ligger i klumpar	6258260,674	373955,749
							6258260,593	373952,448
							6258259,202	373952,617
							6258259,253	373952,811
							6258259,55	373954,572
							6258259,796	373954,93
							6258258,038	373953,42
							6258258,761	373953,747
							6258259,189	373953,766
							6258256,75	373955,359
							6258257,087	373955,226
							6258255,967	373953,739
							6258255,406	373953,843
					22		6258255,147	373954,489
							6258255,146	373955,674
							6258252,341	373956,473
							6258254,055	373958,25
							6258251,096	373959,144
							6258250,687	373959,018
							6258249,548	373958,204
					23		6258250,671	373955,416
							6258253,813	373952,506
							6258253,341	373952,26
							6258253,438	373951,432
							6258253,665	373951,079
							6258251,171	373950,798
					23		6258250,921	373952,649
							6258249,956	373951,701
							6258250,954	373949,257
							6258249,253	373949,049
							6258245,782	373949,347
							6258245,132	373949,626
							6258244,9	373949,939
							6258243,771	373953,927
							6258233,926	373955,822
							6258233,832	373956,147
							6258233,479	373955,865

BILAGA 1

Intrasisid	Anläggningstyp	Undersökt	Undersökt andel (%)	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Fyllning 1	Fyllning 2
21404	Stolphål		0					
21412	Stolphål		0					
21420	Härd		0					
21433	Härd		0					
21444	Härd		0					
21472	Härd	X	50	1,7	1,4	0,12	Mörkgrå humös sand	Skörbr småsten, obränd lera
21488	Härd		0					
21498	Härd		0					
21512	Stolphål		0					
21521	Stolphål		0					
21529	Stolphål		0					
21536	Stolphål		0					
21544	Pinnhål		0					
21552	Pinnhål		0					
21560	Pinnhål		0					
21566	Pinnhål		0					
21573	Stolphål		0					
21581	Stolphål		0					
21590	Stolphål		0					
21597	Stolphål		0					
21605	Stolphål		0					
21613	Grop		0					
21629	Härd	X	50	0,75	0,75	0,25	Mörkgrå humös sand	Mörkgråsvart humös sand
21650	Härd		0					
21665	Härd		0					
21691	Härd	X	50	1,62	0,92	0,14	Recent matjord	Mörkgrå humös sand, sot
21706	Stolphål		0					
21714	Stolphål		0					
21722	Stolphål		0					
21729	Härd		0					
21745	Stolphål		0					
21753	Stolphål		0					
21761	Stolphål		0					
21769	Stolphål		0					
21777	Stolphål		0					
21785	Stolphål		0					
21793	Stolphål		0					
21801	Stolphål		0					
21809	Stolphål		0					
21817	Stolphål		0					
21824	Stolphål		0					
21833	Stolphål		0					
21842	Härd		0					
21854	Härd		0					
21868	Härd		0					
21879	Härd		0					
21887	Härd	X	50	0,72	0,62	0,07	Mörkgrå humös sand	
21897	Härd		0					
21910	Härd		0					

	Bränd lera	Kol	Sot	Stensköning	Visas på ritning	Kommentar	N-koordinat	E-koordinat
							6258233,192	373955,539
							6258232,984	373954,734
							6258233,136	373954,065
							6258231,034	373954,794
							6258232,05	373954,861
	X	X			10		6258233,746	373952,587
							6258231,551	373952,401
							6258235,123	373954,703
							6258231,393	373953,763
							6258231,406	373953,332
							6258232,017	373952,469
							6258232,611	373951,675
							6258232,955	373952,551
							6258232,829	373952,652
							6258232,92	373952,762
							6258232,264	373952,451
							6258236,728	373955,404
							6258236,605	373954,203
							6258235,439	373953,95
							6258234,866	373950,835
							6258234,682	373950,314
							6258235,347	373949,904
X	X	X			10	Inslag av sotiga, skörbrända stenar	6258235,956	373950,813
							6258236,935	373952,833
							6258233,677	373948,91
	X	X			10	Härden överlagrar stolphål 25851.	6258235,884	373947,984
							6258235,12	373945,94
							6258235,113	373944,598
							6258236,41	373946,387
							6258233,661	373946,924
							6258236,964	373951,387
							6258237,753	373950,483
							6258238,295	373952,218
							6258240,4	373955,826
							6258240,657	373952,954
							6258241,006	373952,934
							6258242,215	373952,752
							6258242,374	373952,738
							6258243,202	373950,921
							6258241,743	373950,21
							6258241,869	373948,471
							6258239,623	373948,998
							6258240,067	373948,373
							6258240,152	373951,869
							6258243,766	373945,505
	X	X			10		6258249,087	373954,667
							6258236,908	373942,647
							6258235,576	373942,016
							6258238,083	373941,128

BILAGA 1

Intrasisid	Anläggningstyp	Undersökt	Undersökt andel (%)	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Fyllning 1	Fyllning 2
21921	Härd		0					
21932	Härd		0					
21944	Härd	X	50	1	1	0,1	Svartgrå sot	Enstaka skörbrända stenar
21957	Härd	X	50	1	1	0,12	Svart sot, enstaka träkol	
21971	Stolphål	X	50	0,18	0,18	0,1	Mörkgrå humös sand	
21986	Stolphål	X	50	0,25	0,25	0,08	Mörkgråbrun humös sand	
21994	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,08	Gråbrun humös sand	
22002	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,1	Mörkgråbrun humös sand	
22010	Stolphål	X	50	0,18	0,18	0,08	Mörkgråbrun humös sand	
22017	Stolphål		0					
22024	Stolphål		0					
22033	Stolphål		0					
22043	Stolphål		0					
22050	Stolphål		0					
22057	Stolphål		0					
22064	Stolphål		0					
22072	Stolphål		0					
22080	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,08	Mörkbrungrå humös sand	
22088	Stolphål	X	50	0,28	0,28	0,06	Gråbrun humös sand	
22098	Stolphål	X	50	0,18	0,18	0,06	Mörkbrun humös sand	
22120	Stolphål		0					
22135	Stolphål	X	50	0,26	0,26	0,1	Gråbrun humös sand	
22143	Stolphål		0					
22150	Stolphål		0					
22159	Stolphål		0					
22167	Stolphål		0					
22175	Stolphål		0					
22183	Stolphål		0					
22191	Stolphål		0					
22198	Stolphål		0					
22216	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,12	Gråbrun humös sand	
22231	Stolphål		0					
22239	Stolphål		0					
22247	Stolphål	X	50	0,33	0,22	0,09	Mörkgrå humös sand	
22256	Stolphål	X	50	0,34	0,3	0,18	Mörkgrå humös sand	Mörkbrun humös sand
22265	Stolphål		0					
22273	Stolphål		0					
22282	Stolphål		0					
22290	Stolphål		0					
22298	Stolphål		0					
22329	Stolphål		0					
22336	Stolphål	X	50	0,28	0,24	0,13	Brun humös sand	
22344	Stolphål	X	50	0,19	0,19	0,1	Mörkgråbrun humös sand	
22352	Stolphål	X	50	0,13	0,13	0,09	Brun humös sand	
22366	Stolphål	X	50	0,18	0,14	0,09	Brun humös sand	
22373	Stolphål	X	50	0,14	0,14	0,08	Brun humös sand	
22381	Stolphål		0					
22389	Stolphål		0					
22398	Stolphål	X	50	0,16	0,16	0,07	Brun humös sand	

Bränd lera	Kol	Sot	Stensköning	Visas på ritning	Kommentar	N-koordinat	E-koordinat
						6258239,492	373940,461
						6258239,035	373939,551
	X	X		23		6258236,583	373939,621
	X	X		23		6258237,982	373937,293
						6258237,918	373937,834
				23		6258237,607	373935,556
						6258237,392	373936,302
						6258236,392	373936,341
						6258236,611	373938,868
						6258235,099	373940,915
						6258234,603	373943,039
						6258236,701	373944,469
						6258236,955	373944,123
						6258237,228	373944,462
						6258237,74	373944,957
						6258238,674	373944,622
						6258238,482	373942,045
						6258239,957	373937,193
				23		6258239,465	373937,139
						6258241,601	373935,576
						6258237,469	373933,07
						6258248,171	373942,985
						6258246,431	373940,739
						6258245,063	373940,196
						6258247,197	373939,51
						6258246,84	373939,114
						6258246,827	373938,858
						6258246,434	373938,389
						6258245,554	373935,906
						6258245,408	373935,61
						6258251,879	373944,65
						6258255,139	373949,784
				4		6258256,373	373948,591
				27		6258253,778	373945,104
						6258254,185	373944,294
						6258253,814	373943,525
						6258254,96	373943,455
						6258254,822	373943,086
						6258254,932	373941,937
						6258255,154	373941,807
						6258255,255	373939,194
				4		6258253,135	373938,061
				4		6258253,124	373937,254
				4	Hus 2	6258249,407	373938,486
				4	Väggstolpe hus 2	6258249,792	373937,611
				4	Hus 2	6258250,268	373936,832
						6258248,967	373936,352
						6258248,508	373935,909
				4		6258249,405	373934,989

BILAGA 1

Intrasisid	Anläggningstyp	Undersökt	Undersökt andel (%)	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Fyllning 1	Fyllning 2
22406	Stolphål		0					
22414	Stolphål		0					
22423	Stolphål		0					
22431	Stolphål	X	50	0,3	0,24	0,14	Mörkgrå humös sand	
22440	Stolphål	X	50	0,2	0,16	0,07	Mörkgrå humös sand	
22448	Stolphål	X	50	0,27	0,24	0,2	Mörkgrå humös sand	
22456	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,15	Mörkgrå humös sand	
22464	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,16	Mörkgrå humös sand	
22473	Stolphål		0					
22483	Stolphål		0					
22491	Stolphål		0					
22498	Stolphål		0					
22507	Grop		0					
22518	Grop		50	1,5	1,5	0,45	Mörkgråbrun humös sand, br lera	Mörkgrå humös sand, träkol
22531	Stolphål		0					
22539	Stolphål		0					
22547	Stolphål		0					
22555	Stolphål		0					
22563	Härd		0					
22572	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,11	Mörkgrå humös sand	
22580	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,21	Mörkgråbrun humös sand	
22588	Stolphål	X	50	0,2	0,18	0,15	Mörkgråbrun humös sand	
22596	Stolphål		0					
22604	Stolphål		0					
22612	Stolphål		0					
22620	Stolphål		0					
22628	Stolphål		0					
22636	Stolphål		0					
22644	Stolphål		0					
22652	Stolphål		0					
22661	Stolphål		0					
22669	Stolphål		0					
22677	Stolphål		0					
22684	Stolphål		0					
22692	Stolphål		0					
22699	Stolphål		0					
22707	Stolphål		0					
22714	Stolphål		0					
22722	Stolphål		0					
22730	Stolphål		0					
22738	Stolphål		0					
22746	Stolphål		0					
22754	Stolphål		0					
22762	Stolphål		0					
22770	Grop	X	50	1,2	1	0,13	Gråbrun humös sand	
22783	Härd		0					
22793	Härd		0					
22803	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,16	Humös sand	
22811	Stolphål		0					

Bränd lera	Kol	Sot	Stenskoning	Visas på ritning	Kommentar	N-koordinat	E-koordinat
						6258248,525	373934,786
						6258247,322	373934,858
						6258247,352	373934,654
				10	Precis bredvid 22440	6258246,359	373934,433
				10	Precis bredvid AS22431	6258246,117	373934,337
	X			10	Inslag av en liten skörbränd sten.	6258245,976	373934,646
				10	Två stolpar precis brevid varandra 22464	6258245,596	373934,508
				10	Precis brevid 22456	6258245,433	373934,516
						6258243,349	373934,826
						6258243,033	373933,472
						6258243,187	373933,179
						6258244,052	373931,879
						6258246,362	373932,982
X	X			10	Grop som stått öppen. Har översandning.	6258250,157	373935,387
						6258244,368	373930,102
						6258245,473	373929,317
						6258244,329	373929,036
						6258244,361	373928,658
						6258241,253	373929,523
				10	Någon enstaka skörbränd sten	6258243,274	373928,145
				10	Inslag av småsten och skörbränd	6258242,719	373928,013
	X			10		6258242,246	373927,957
						6258243,691	373927,201
						6258242,576	373926,718
						6258239,541	373925,701
						6258240,909	373926,131
						6258240,639	373925,044
						6258241,662	373923,631
						6258241,828	373923,334
						6258241,241	373925,304
						6258242,779	373924,255
						6258242,734	373924,485
						6258243,008	373924,524
						6258244,206	373925,682
						6258244,194	373925,161
						6258244,929	373925,627
						6258246,465	373928,173
						6258246,513	373927,693
						6258245,974	373926,997
						6258246,056	373926,291
						6258245,55	373926,276
						6258244,569	373924,384
						6258244,591	373923,029
						6258244,666	373918,181
				23		6258242,782	373918,292
						6258244,033	373920,137
						6258246,402	373922,382
						6258247,812	373923,866
						6258249,637	373924,498

BILAGA 1

Intrasisid	Anläggningstyp	Undersökt	Undersökt andel (%)	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Fyllning 1	Fyllning 2
22819	Stolphål		0					
22827	Stolphål		0					
22835	Stolphål	X	50	0,24	0,24	0,15	Mörkgrå humös sand	
22844	Grop		0					
22854	Stolphål		0					
22863	Stolphål		0					
22871	Stolphål	X	50	0,3	0,22	0,16	Brun humös sand	
22880	Stolphål		0					
22896	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,09	Brun humös sand	
22904	Stolphål	X	50	0,54	0,44	0,15	Brun humös sand	
22915	Stolphål	X	50	0,18	0,18	0,09	Brun humös sand	
22922	Stolphål	X	50	0,44	0,3	0,1	Mörkgrå humös sand	
22930	Stolphål		0					
22938	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,18	Brun humös sand	
22946	Stolphål	X	50	0,25	0,2	0,13	Brun sand	
22953	Stolphål	X	50	0,25	0,22	0,13	Brun humös sand	
22961	Stolphål	X	50	0,23	0,23	0,16	Brun humös sand	
22968	Stolphål	X	50	0,23	0,3	0,17	Brun humös sand	
22976	Stolphål	X	50	0,19	0,16	0,12	Brun humös sand	
22983	Stolphål	X	50	0,25	0,2	0,07	Brun sand	
22990	Stolphål	X	50	0,25	0,25	0,12	Brun humös sand	
22998	Stolphål	X	50	0,24	0,24	0,12	Brun humös sand	
23006	Stolphål	X	50	0,25	0,25	0,17	Brun humös sand	
23013	Stolphål	X	0					
23021	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,07	Brun humös sand	
23029	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,07	Brun humös sand	
23037	Stolphål	X	0	0,4	0,3	0,25	Brun humös sand	
23047	Stolphål	X	50	0,4	0,26	0,17	Brun humös sand	
23055	Stolphål		0					
23062	Stolphål		0					
23071	Härd		0					
23081	Stolphål		0					
23089	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,09	Brun humös sand	
23097	Stolphål	X	50	0,22	0,16	0,08	Brun humös sand	
23105	Stolphål	X	50	0,24	0,24	0,08	Brun humös sand	
23114	Stolphål	X	50	0,24	0,24	0,12	Brun humös sand	
23122	Stolphål	X	50	0,19	0,16	0,08	Brun humös sand	
23139	Stolphål	X	50	0,27	0,24	0,16	Brun humös sand	
23147	Härd		0					
23157	Stolphål		0					
23165	Stolphål		0					
23172	Stolphål		0					
23178	Stolphål		0					
23187	Stolphål		0					
23195	Stolphål		0					
23203	Stolphål		0					
23211	Stolphål		0					
23218	Stolphål		0					
23225	Stolphål	X	50	0,23	0,23	0,12	Humös sand	

Bränd lera	Kol	Sot	Stensköning	Visas på ritning	Kommentar	N-koordinat	E-koordinat
						6258249,216	373926,863
						6258248,286	373927,214
				10		6258248,463	373927,713
						6258249,445	373928,778
						6258249,162	373928,528
						6258250,828	373929,722
				4	Hus 2	6258251,771	373931,275
						6258252,103	373931,338
				4	Hus 2	6258251,525	373931,871
				4	Hus 2, Ev 2 st stolphål	6258251,326	373933,243
				4	Hus 2	6258250,853	373934,266
				4	TB Hus 2	6258252,017	373935,305
					TB hus 2	6258253,502	373935,704
				4	Hus 2	6258254,524	373937,3
				4	Hus 2	6258254,926	373936,692
				4	Hus 2	6258255,318	373935,7
				4	Hus 2	6258255,667	373934,805
				4	Hus 2	6258255,485	373934,613
				4	Hus 2	6258255,771	373934,205
				4	Hus 2. Skadad vid schaktning.	6258256,405	373933,221
				4	Hus 2	6258256,578	373932,649
				4	Hus 2 Grövre grus i norra delen, Br ben.	6258256,816	373932,018
				4	Hus 2	6258257,034	373931,244
					Väggstolpe hus 2	6258257,146	373930,583
				4	Hus 2	6258256,766	373931,198
				4	Hus 2	6258256,165	373932,541
				4	TB hus 2	6258254,52	373933,715
				4	TB hus 2	6258252,684	373933,334
						6258253,972	373931,875
						6258253,082	373931,212
						6258252,977	373930,498
						6258254,478	373931,481
				4	Gavelstolpe, hus 2	6258257,048	373929,795
				4	Hus 2	6258256,46	373929,78
				4	TB hus 2	6258255,721	373929,701
				4	TB hus 2	6258254,492	373929,154
				4	Hus 2	6258253,884	373928,97
				4		6258252,934	373929,131
						6258254,638	373928,354
						6258251,909	373927,047
						6258251,609	373926,886
						6258252,78	373926,829
						6258252,827	373925,978
						6258252,558	373925,809
						6258252,708	373925,436
						6258254,382	373924,361
						6258254,969	373923,29
						6258253,083	373923,335
				24		6258253,338	373922,356

BILAGA 1

Intrasisid	Anläggningstyp	Undersökt	Undersökt andel (%)	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Fyllning 1	Fyllning 2
23233	Stolphål		0					
23241	Stolphål		0					
23249	Stolphål	X	50	0,25	0,25	0,08	Humös sand	
23257	Stolphål	X	50	0,27	0,25	0,16	Humös sand	
23265	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,16	Humös sand	
23273	Stolphål	X	50	0,23	0,23	0,17	Mörkgråbrun humös sand	
23281	Stolphål	X	50	0,34	0,34	0,26	Mörkgråbrun humös sand	
23299	Stolphål	X	50	0,25	0,21	0,27	Mörkgråbrun humös sand	
23307	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,14	Mörkgråbrun humös sand	
23315	Stolphål	X	50	0,3	0,22	0,18	Mörkgrå humös sand	Mörkbrun humös sand
23323	Stolphål		0					
23331	Lager		0					
23348	Stolphål		0					
23355	Stolphål	X	50	0,25	0,25	0,21	Humös sand	
23363	Stolphål	X	50	0,25	0,21	0,17	Humös sand	
23371	Grop	X	50	1,2	1	0,12	Gråbrun humös sand	
23383	Stolphål	X	50	0,3	0,25	0,1	Humös sand	
23391	Härd		0					
23402	Stolphål		0					
23409	Stolphål		0					
23416	Stolphål		0					
23423	Stolphål		0					
23430	Stolphål		0					
23437	Härd		0					
23448	Härd		0					
23458	Stolphål		0					
23466	Stolphål		0					
23474	Stolphål		0					
23480	Stolphål	X	50	0,37	0,26	0,22	Mörkbrun humös sand	
23488	Stolphål		0					
23495	Stolphål		0					
23503	Stolphål		0					
23511	Stolphål		0					
23519	Stolphål	X	50	0,18	0,18	0,04	Mörkgråbrun humös sand	
23528	Stolphål	X	50	0,25	0,2	0,1	Mörkgråbrun humös sand	
23535	Stolphål	X	50	0,26	0,22	0,11	Mörkgråbrun humös sand	
23542	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,18	Mörkgrå humös sand	
23556	Härd	X	50	1,8	1,55	0,17	Mörkgråsvart humös sand, sten	Mörkbrun humös sand, sten
23568	Härd	X	50	1,18	1,05	0,06	Mörkbrungrå humös sand	
23579	Härd	X	50	0,62	0,5	0,05	Sotig sand	
23589	Stolphål	X	50	0,34	0,34	0,37	Mörkbrungrå humös sand	
23597	Stolphål	X	50	0,36	0,36	0,35	Mörkgråbrun humös sand	
23605	Stolphål	X	50	0,27	0,27	0,08	Mörkbrungrå humös sand	
23613	Stolphål	X	50	0,28	0,28	0,17	Mörkbrungrå humös sand	
23620	Stolphål	X	50	0,21	0,21	0,08	Mörkbrungrå humös sand	
23628	Stolphål	X	50	0,52	0,5	0,4	Mörkbrun humös sand	
23637	Stolphål		0					
23645	Stolphål		0					
23653	Härd	X	50	0,87	0,72	0,12	Mörkgrå humös sand, sot kol	Skörbrända stenar

Bränd lera	Kol	Sot	Stenskoning	Visas på ritning	Kommentar	N-koordinat	E-koordinat
						6258252,492	373922,73
						6258251,433	373922,96
						6258250,485	373921,51
						6258250,992	373921,056
				24		6258249,324	373921,617
	X			14		6258248,184	373920,793
X	X			14		6258248,58	373919,966
	X			14		6258247,412	373919,246
	X			14		6258248,336	373917,923
X	X			14		6258247,386	373916,662
						6258248,297	373915,855
						6258248,187	373913,539
						6258251,611	373920,39
						6258251,95	373918,776
				24		6258251,183	373918,247
						6258253,215	373919,289
						6258252,843	373916,01
						6258254,86	373915,623
						6258255,509	373937,83
						6258256,992	373937,01
						6258257,312	373937,103
						6258258,319	373937,501
						6258258,239	373938,638
						6258257,268	373939,438
						6258257,803	373941,618
						6258263,021	373936,82
						6258264,232	373936,592
						6258264,458	373936,475
				12	TB Hus 3	6258263,487	373935,579
					Hus 3	6258262,559	373932,815
					Hus 3	6258262,763	373932,184
						6258262,616	373931,54
					Hus 3	6258262,891	373931,494
						6258260,748	373930,454
				27		6258259,61	373931,492
						6258258,772	373929,79
						6258258,666	373926,488
X	X	X		27		6258261,38	373929,035
	X	X		27	Keramik och kotand	6258263,119	373930,125
	X	X		12	Härdbottenrest	6258264,739	373929,673
				14	Hus 3. Precis bredvid AS23597	6258264,853	373925,758
				14	Hus 3 Precis bredvid 23589	6258265,188	373926,013
				14	Hus 3	6258264,758	373927,11
	X			14	Hus 3	6258264,112	373927,557
				14	Hus 3 Keramikfynd	6258263,831	373928,494
				12	TB Hus 3	6258265,572	373928,267
						6258260,735	373924
						6258260,813	373921,52
	X	X		27		6258259,21	373922,782

BILAGA 1

Intrasisid	Anläggningstyp	Undersökt	Undersökt andel (%)	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Fyllning 1	Fyllning 2
23664	Härd	X	50	1,2		0,05	Sotlager, enstaka skörbr sten	
23678	Stolphål		0					
23696	Stolphål		0					
23703	Stolphål		0					
23711	Stolphål		0					
23725	Härd	X	50	0,8	0,52	0,03	Sotlager	
23735	Härd		0					
23745	Härd	X	50	0,7	0,5	0,1	Sotig sand	
23755	Härd		0					
23764	Stolphål	X	50	0,3	0,22	0,1	Lätt sotig humös sand,	Humös sand
23772	Grop	X	50	1,8	1,55	0,18	Humös sand, sot och kol	Sotlager
23786	Grop		0					
23800	Stolphål	X	50	0,58	0,58	0,13	Ljusbrun flammig humös sand	
23818	Stolphål	X	50	0,32	0,32	0,16	Humös sand	Mörkare humös sand stolp-färgni
23845	Grop	X	50	0,52	0,38	0,15	Sotig humös sand	
23885	Stolphål	X	50	0,25	0,2	0,3	Humös sand	Ljusare humös sand
23893	Stolphål	X	50	0,5	0,5	0,2	Brun humös sand	
23909	Stolphål	X	50	0,24	0,22	0,32	Brun humös sand	
23931	Härd		0					
23940	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,36	Humös sand	
23948	Stolphål	X	50	0,35	0,3	0,36	Sotig humös sand	Humös sand
23957	Stolphål	X	50	0,28	0,28	0,12	Humös sand	
23973	Stolphål	X	50	0,38	0,3	0,18	Humös sand	Mörkare humös sand stolp-färgni
23988	Härd	X	50	0,95	0,8	0,08	Kol och sotlager skörbr sten	
24000	Härd	X	50	1,2	1	0,16	Humös sand	Kol och sotlager, skörbr sten
24021	Stolphål	X	50	0,36	0,32	0,4	Humös sand	
24030	Stolphål	X	50	0,27	0,22	0,18	Humös sand	
24037	Stolphål	X	50	0,24	0,24	0,18	Humös sand	
24045	Stolphål	X	50	0,3	0,25	0,16	Humös sand	
24053	Stolphål		0					
24061	Stolphål		0					
24069	Stolphål		0					
24084	Stolphål		0					
24091	Stolphål		0					
24115	Stolphål	X	50					
24123	Stolphål	X	50	0,44	0,44	0,32	Brungrå humös sand	
24131	Stolphål	X	50	0,24	0,24	0,12	Mörkbrun humös sand	
24139	Stolphål	X	50	0,25	0,25	0,05	Starkt sotig humös, kol sten	
24149	Härd	X	50	0,28	0,28	0,05	Kraftigt kol och sot humös	
24158	Härd	X	50	0,9	0,6	0,1	Mörkgråsvart humös sand	
24168	Stolphål		0					
24176	Stolphål		0					
24185	Stolphål		0					
24340	Stolphål		0					
24348	Härd	X	50	0,3	0,3	0,04	Mörkbrungrå sand, sot och kol	
24357	Stolphål	X	50	0,28	0,28	0,1	Mörkbrungrå sand	
24384	Stolphål	X	50	0,38	0,38	0,2	Mörkgråbrun sand	

Bränd lera	Kol	Sot	Stenskoning	Visas på ritning	Kommentar	N-koordinat	E-koordinat
		X		24		6258246,343	373906,186
						6258244,831	373908,221
						6258249,32	373900,133
						6258250,164	373899,269
						6258251,513	373900,457
		X		24		6258249,828	373902,959
						6258248,895	373901,089
						6258254,164	373897,304
						6258250,563	373894,692
		X		9	Stolpspår, plan botten.	6258252,218	373893,684
X	X	X		9	Keramik. Grop- härd?	6258253,284	373890,707
						6258255,834	373891,823
						6258257,357	373905,538
						6258255,703	373887,103
	X	X		21		6258255,295	373884,889
				9	TB Hus 1	6258257,997	373892,54
			X	18		6258261,09	373894,812
				18	TB Hus 1	6258260,268	373893,794
						6258260,488	373890,469
				21		6258261,22	373888,88
		X		9	Hus 12 ev inre kons Fyrstolpshus AA i SV	6258260,588	373888,825
				21		6258259,066	373888,425
				21		6258259,682	373886,368
				21	Härdbotten	6258261,362	373883,78
	X	X		21		6258261,088	373886,035
				21	Ev. relation till AS23948	6258262,057	373885,938
				21	Relation till AS23973	6258263,004	373887,309
				21		6258264,571	373883,956
						6258265,233	373886,906
						6258263,104	373913,841
						6258262,827	373915,847
						6258290,573	373904,229
						6258290,105	373910,874
						6258277,487	373923,122
		X		23	I grophus västra del, svart sotig lins	6258279,222	373927,446
	X			3	Kolstänk	6258275,835	373934,762
				17		6258278,837	373935,682
	X	X		16	Härd? Nedbrunnen stolpe?	6258284,061	373937,736
	X	X		8		6258283,69	373936,95
X	X	X		19		6258319,362	373927,235
						6258315,699	373924,362
						6258316,513	373924,149
						6258316,739	373923,468
						6258313,786	373920,646
	X	X		25		6258322,417	373921,318
				25		6258321,655	373919,85
X				25		6258319,971	373914,881

BILAGA 1

Intrasisid	Anläggningstyp	Undersökt	Undersökt andel (%)	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Fyllning 1	Fyllning 2
24393	Stolphål	X	50	0,35	0,35	0,11	Mörkbrungrå sand	
24403	Stolphål	X	50	0,38	0,34	0,4	Mörkbrungrå sand	
24413	Stolphål	X	50	0,36	0,36	0,12	Mörkbrungrå humös sand	
24421	Härd	X	50	0,8	0,52	0,06	Svartfläckig, brun sand	
24432	Härd		0					
24450	Pinnhål	X	50	0,07	0,07	0,1	Brun humös sand	
25155	Stolphål	X	50	0,25	0,25	0,12	Brungrå svagt humös sand	
25163	Stolphål		0					
25173	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,08	Brungrå svagt humös sand	
25181	Stolphål		0					
25191	Härd	X	50	1,36	1,16	0,1	Skörbränd sten 0,1-0,2 meter	Sotig och kol
25203	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,06	Brungrå humös sand	
25212	Stolphål		0					
25220	Stolphål		0					
25228	Stolphål		0					
25237	Stolphål	X	50	0,38	0,38	0,2	Brungrå svagt humös sand	
25246	Stolphål		0					
25255	Stolphål		0					
25263	Stolphål		0					
25271	Härd	X	50	1,8		0,16	Sotig brun humös sand	Sotig humös sand, stenar
25286	Stolphål		0					
25296	Stolphål		0					
25305	Stolphål	X	50	0,23	0,23	0,13	Mörkbrun humös sand	
25314	Stolphål		0					
25324	Stolphål		0					
25332	Stolphål	X	50	0,35	0,35	0,3	Mörkgråbrun humös sand	
25341	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,07	Brun humös sand	
25349	Stolphål		0					
25356	Stolphål		0					
25362	Stolphål		0					
25370	Stolphål		0					
25386	Stolphål		0					
25394	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,21	Brungrå humös sand	Svagt humös sand
25402	Stolphål	X	50	0,25	0,25	0,08	Svagt humös sand	
25410	Stolphål	X	50	0,25	0,25	0,18	Brungrå humös sand	
25418	Stolphål	X	50	0,36	0,32	0,16	Brungrå humös sand	
25427	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,2	Mörk humös sand	
25447	Stolphål	X	50	0,6	0,3	0,35	Mörkbrun humös sand	
25459	Stolphål	X	50	0,18	0,18	0,05	Brungrå humös sand	
25466	Stolphål	X	50	0,25	0,25	0,18	Sotig svart sand	
25481	Lager		0					
25483	Stolphål	X	50	0,45	0,33	0,12	Mörkgrå humös sand	
25498	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,09	Flammig brun humös sand	
25509	Stolphål	X	50	0,28	0,28	0,08	Flammig brun humös sand	
25518	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,01	Svagt humös sand	
25526	Stolphål		0					
25534	Stolphål	X	50	0,25	0,25	0,18	Brun humös sand	
25542	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,08	Brun humös sand	
25550	Grop	X	50	0,65	0,4	0,14	Brun humös sand	

Bränd lera	Kol	Sot	Stensköning	Visas på ritning	Kommentar	N-koordinat	E-koordinat
			X	25		6258322,023	373913,332
					Hus 17 fyrstolpshus	6258320,994	373911,688
						6258322,449	373910,5
	X	X		25		6258318,414	373910,587
						6258282,133	373949,987
				22	Samlingsnr för flera pinnhål i V. Totalt 99 stycken.	6258284,537	373891,709
				7	Väggstolpe	6258272,367	373931,536
						6258282,523	373926,355
				7	Väggstolpe	6258271,981	373932,112
						6258273,635	373931,886
	X	X		8	Överlagrar i västra delen AS25882	6258275,216	373939,912
				8		6258276,292	373932,283
						6258277,548	373932,105
						6258278,154	373932,19
						6258278,676	373931,934
				7		6258271,872	373936,714
						6258278,425	373931,276
						6258278,55	373932,403
						6258278,214	373933,143
	X	X		29		6258282,768	373948,266
						6258275,302	373931,426
						6258270,416	373957,799
						6258270,858	373955,922
						6258273,843	373956,597
						6258274,169	373956,563
		X		6		6258276,302	373955,466
				8		6258273,362	373939,901
						6258274,294	373939,907
						6258274,374	373939,646
						6258275,908	373938,639
						6258276,139	373938,279
						6258276,595	373938,199
	X		X	7	Stenskott	6258276,102	373936,471
				8		6258277,2	373936,825
X		X		8		6258277,322	373935,398
				8	Dubbelstolphål	6258277,723	373934,996
		X		16	Mycket sotig fyllning	6258278,183	373933,41
					TB hus 5	6258270,816	373937,326
				7		6258272,796	373936,584
	X	X		7		6258272,036	373937,005
						6258263,973	373947,978
	X			5		6258262,916	373946,157
	X			7	Väggstolpe	6258276,441	373935,518
		X		7	Väggstolpe	6258276,547	373935,005
				7	Botten av väggstolpe	6258276,721	373934,269
						6258272,839	373935,231
				11		6258297,844	373908,193
				11		6258297,905	373907,896
				4	Keramik	6258297,796	373907,364

BILAGA 1

Intrasisid	Anläggningstyp	Undersökt	Undersökt andel (%)	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Fyllning 1	Fyllning 2
25569	Stolphål	X	50	0,24	0,24	0,12	Mörkgrå humös sand	
25598	Stolphål		0					
25615	Grop	X	50	0,84	0,84	0,47	Svagt brun humös sand	
25638	Stolphål		0					
25651	Stolphål		0					
25663	Stolphål	X	50	0,32	0,32	0,27	Mörkbrun humös sand	
25677	Härd	X	50	0,6	0,6	0,05	Sotig humös sand	
25712	Grop	X	50	0,6	0,6	0,2	Gråbrun humös sand	
25727	Stolphål	X	50	0,4	0,3	0,28	Sotig humös sand, slaggbit	Stenspår, matjord/äldre markh.
25753	Stolphål	X	50					
25767	Härd	X	50	0,5	0,4	0,05	Kol och sotlager, skörbr sten	
25778	Stolphål	X	50	0,55	0,4	0,3	Humös sand, lätt sotig	
25838	Stolphål	X	50	0,44	0,44	0,42	Mörkgråbrun mycket humös sand	
25851	Stolphål	X	50	0,25	0,25	0,32	Mörkgrå humös sand	
25882	Stolphål	X	50	0,25	0,26	0,08	Brungrå humös sand	
25900	Stolphål	X	50	0,3	0,22	0,2	Brun humös sand	
25909	Stolphål	X	50	0,28	0,28	0,15	Brun humös sand	
25918	Stolphål	X	50	0,38	0,24	0,21	Brun humös sand	
25928	Stolphål		0					
25936	Pinnhål	X	50	0,15	0,1	0,15	Brun humös sand	
25944	Stolphål	X	50	0,18	0,18	0,04	Mörkbrun humös sand	
25957	Stolphål	X	50	0,3	0,28	0,15	Brun humös sand	
25965	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,19	Brun humös sand	
25974	Stolphål	X	50	0,27	0,24	0,15	Brun humös sand	
25986	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,23	Mörkgråbrun mycket humös sand	
26000	Stolphål	X	50	0,32	0,32	0,16	Mörkbrungrå humös sand	
26008	Stolphål		0					
26016	Stolphål		0					
26024	Stolphål		0					
26036	Stolphål	X	50	0,5	0,4	0,3	Mörkbrun humös sand	
26057	Stolphål		0					
26068	Stolphål		0					
26079	Stolphål		0					
26088	Stolphål		0					
26100	Stolphål		0					
26112	Stolphål	X	50	0,52	0,36	0,31	Mörkbrun humös sand	
26124	Stolphål	X	50	0,4	0,4	0,44	Mörkbrungrå mycket humös sand	
26139	Stolphål	X	50	0,25	0,25	0,28	Mörkbrungrå humös sand	
26152	Stolphål	X	50	0,4	0,4	0,3	Gråbrun humös sand	Mörkgråbrun mycket humös sand
26165	Stolphål	X	50	0,38	0,38	0,15	Brungrå humös sand	
26180	Stolphål	X	50	0,26	0,2	0,21	Mörkgråbrun humös sand	
26192	Stolphål	X	50	0,35	0,35	0,2	Brungrå humös sand	
26203	Stolphål	X	50	0,25	0,25	0,3	Brungrå humös sand	
26216	Stolphål		0					
26230	Stolphål	X	50	0,1	0,1	0,08	Mellanmörk brungrå humös sand	
26240	Stolphål	X	50	0,18	0,16	0,26	Mörkbrun humös sand	
26256	Stolphål		0					

Bränd lera	Kol	Sot	Stensköning	Visas på ritning	Kommentar	N-koordinat	E-koordinat
X	X			5	Skär härd 8875	6258261,601	373950,202
						6258271,876	373951,472
				8	Överlagras av 9543	6258272,269	373935,707
						6258271,892	373951,471
						6258270,546	373953,08
			X	22	Väggstolpe	6258257,384	373951,051
	X	X		20		6258277,632	373946,217
X	X					6258299,107	373956,914
X		X		9	Hus 16 Skodd med slagg och markfast sten	6258299,2	373957,554
					Egentligen utgår, men F108 metallfynd	6258301,751	373952,358
	X	X		9	Härdrest	6258301,891	373957,391
	X	X		9	Plan botten. Keramik	6258301,259	373958,011
X				6	TB Hus 15 ST fyrstolpshus	6258287,597	373961,778
	X	X		10	Under härd 21691	6258235,72	373948,042
		X		8	Stolphål under härd AH25191	6258275,669	373939,729
				4	Hus 2	6258251,327	373932,63
				4	Hus 2	6258252,295	373930,251
				4	Hus 2	6258252,604	373929,664
						6258253,095	373927,83
				4		6258255,441	373930,182
				10	Botten av AG22518	6258249,691	373935,087
				4	Hus 2	6258250,757	373935,55
				4	Hus 2	6258250,747	373935,973
				4	Hus 2	6258250,673	373935,148
X		X		6		6258285,998	373954,34
	X			14	Hus 3	6258264,319	373926,951
						6258281,973	373927,695
						6258281,408	373927,689
						6258281,66	373928,287
				12	TB Hus 3	6258266,385	373936,48
						6258281,424	373928,954
						6258283,304	373931,27
						6258283,421	373930,912
						6258283,824	373929,746
						6258286,141	373930,752
				12	TB Hus 3	6258265,526	373940,216
				13	Takbärare	6258282,895	373960,518
X	X	X		14	Hus 3 Keramikfynd	6258265,629	373924,436
				13	Takbärare. Stolpfärgning?	6258281,367	373963,678
				13		6258282,406	373963,34
	X			14	Hus 3	6258266,365	373924,355
			X	16	0,2 m stor sten i fyllning	6258287,457	373938,428
	X	X		16		6258284,032	373937,258
						6258284,335	373934,543
				15		6258291,583	373904,502
				12	Väggst. Hus 3. Störd av yngre härd 8918	6258267,256	373941,41
						6258290,877	373940,755

BILAGA 1

Intrasisid	Anläggningstyp	Undersökt	Undersökt andel (%)	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Fyllning 1	Fyllning 2
26265	Stolphål		0					
26274	Stolphål		0					
26282	Härd	X	100	1,8	1,3	0,26	Mörkgråbrun humös sand obr ler	Mörkgråsvart humös sand stenar
26303	Stolphål	X	50	0,24	0,24	0,1	Mörk gråbrun sand	Ljust gråbrun sand
26314	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,13	Mörkbrungrå humös sand	Mörk gråbrun sand
26333	Stolphål	X	50	0,23	0,18	0,12	Mörkbrun humös sand	
26342	Stolphål	X	50	0,26	0,24	0,25	Mörkbrun humös sand	
26349	Stolphål	X	50	0,24	0,18	0,12	Mörkbrun humös sand	
26356	Grop	X	50	0,8	0,8	0,48	Mörkbrungrå mycket humös sand	Mörkgråbrun mycket humös sand
26379	Stolphål		0					
26387	Stolphål	X	50	0,26	0,26	0,14	Brun humös sand	
26395	Grophus	X	25	2,5	2,4	0,41	Brun humös sand	Gul sand
26435	Stolphål		0					
26450	Stolphål	X	50	0,3	0,24	0,15	Brun humös sand	
26464	Stolphål		0					
26476	Stolphål		0					
26524	Stolphål		0					
26540	Stolphål	X	50	0,25	0,25	0,4	Brungrå humös sand	Svagt sotig humös sand
26550	Stolphål		0					
26559	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,25	Brungrå humös sand	
26570	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,26	Sotig brungrå sand, stenar	
26582	Stolphål		0					
26606	Härd	X	25			0,12	Sotig sand	
26628	Stolphål		0					
26650	Stolphål		0					
26661	Stolphål	X	50	0,27	0,27	0,32	Mörkgrå humös sand	
26673	Stolphål		0					
26737	Stolphål	X	50	0,27	0,22	0,1	Mörkbrun humös sand	
26747	Stolphål	X	50	0,2	0,16	0,1	Mörkgrå humös sand	
26758	Stolphål		0					
26770	Stolphål	X	50	0,34	0,28	0,28	Mörkbrun sand	
26802	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,15	Mörkbrun humös sand	
26813	Stolphål	X	50	0,24	0,24	0,35	Mörkbrun humös sand	
26822	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,09	Mörkbrun humös sand	
26848	Grop	X	50	2	1,3	0,2	Mörkbrun humös sand	
26881	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,12	Mörkbrun humös sand	
26889	Stolphål		0					
26913	Stolphål	X	50	0,2	0,2	0,1	Mörkbrun humös sand	
26922	Stolphål		0					
26930	Stolphål		0					
26947	Stolphål	X	50	0,23	0,23	0,13	Mörkbrun humös sand	
26970	Stolphål		0					
26970	Stolphål		0					
26980	Lager	X	50	1,6	0,88	0,2	Rödbrun sand, sten och keramik	
26980	Lager	X	50	1,6	0,88	0,2	Rödbrun sand, sten och keramik	
27009	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,35	Humös sand	
27009	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,35	Humös sand	

Bränd lera	Kol	Sot	Stensköning	Visas på ritning	Kommentar	N-koordinat	E-koordinat
						6258292,556	373940,792
X	X	X		14	Rikligt med keramik	6258292,474	373941,049
						6258291,857	373936,154
				15	Omstolpad	6258294,131	373903,255
				15	Omstolpad	6258293,895	373903,207
				12	Ev inre konstruktion	6258261,457	373940,731
				12	Väggstolpe Hus 3	6258260,942	373940,793
				12		6258258,774	373945,803
X		X		13	Rejäl anläggning	6258281,719	373960,796
					Hus 3	6258269,462	373926,331
X				16		6258286,52	373940,22
				12	NÖ kv grävd, underst ligger härd AH26606	6258279,815	373937,357
						6258285,948	373923,934
						6258287,503	373922,938
					TB Hus 13 PWS fyrstolpshus	6258288,022	373925,069
						6258287,769	373925,441
						6258284,479	373923,965
			X	16		6258284,542	373931,635
						6258288,302	373935,116
				16		6258286,158	373936,323
		X	X	16		6258285,311	373937,088
						6258290,638	373938,491
	X	X		12	Underst i grophus 26395. Oklar utbredn.	6258280,278	373937,853
						6258288,595	373923,923
						6258289,902	373923,635
			X	17		6258290,004	373924,447
						6258290,737	373923,889
						6258289,395	373921,109
					Avslutas mot sten nedtill	6258290,521	373919,537
						6258291,677	373920,049
						6258291,559	373920,555
						6258293,125	373922,498
				17	Hus 13, PWS fyrstolpshus	6258290,935	373922,35
				17	Ev inre konstruktion hus 8	6258290,996	373921,987
				23		6258292,49	373925,318
						6258281,437	373936,866
						6258282,978	373937,579
				17		6258278,413	373936,692
						6258286,756	373937,587
						6258281,257	373933,865
				17		6258291,413	373926,975
						6258284,827	373931,882
						6258284,827	373931,882
				24		6258255,435	373904,941
				24		6258255,435	373904,941
				9	TB Hus 1 Vertikala sidor	6258256,821	373899,802
				9	TB Hus 1 Vertikala sidor	6258256,821	373899,802

BILAGA 1

Intrasisid	Anläggningstyp	Undersökt	Undersökt andel (%)	Längd (m)	Bredd (m)	Djup (m)	Fyllning 1	Fyllning 2
27017	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,16		
27017	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,16		
27041	Stolphål		0					
27041	Stolphål		0					
27057	Stolphål		0					
27068	Stolphål	X	50	0,18	0,18	0,12	Mörkgrå humös sand	
27103	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,1	Brungrå humös sand	
27114	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,28	Brungrå humös sand	
27128	Stolphål		50	0,22	0,22	0,08	Brungrå humös sand	
27137	Stolphål	X	50	0,24	0,24	0,08	Grå humös sand	
27150	Stolphål	X	50	0,35	0,28	0,18	Humös sand	
27161	Stolphål	X	50	0,25	0,25	0,23	Humös sand	
27186	Hård		0					
27201	Hård		0					
27214	Hård	X	50	1,55	1	0,12	Ett lager skörbrända stenar	Sotig humös sand
27236	Hård	X	50	1,3	1	0,27	Gråbrun humös sand	Sotig fet humös sand, skörbr s
27256	Stolphål	X	50	0,23	0,2	0,26	Humös sand	
27278	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,18	Mörkbrun mycket humös sand	
27289	Stolphål		0					
27306	Stolphål	X	50	0,32	0,24	0,3	Humös sand	
27317	Stolphål	X	50	0,22	0,2	0,28	Humös sand	
27328	Stolphål	X	50	0,22	0,22	0,22	Humös sand (stolpspår)	Ljusare humös sand
27371	Stolphål	X	50	0,35	0,3	0,2	Humös sand	
27385	Stolphål	X	50	0,24	0,24	0,37	Humös sand	
27395	Stolphål	X	50	0,15	0,15	0,15	Humös sand	
27408	Hård	X	50	1,24	0,86	0,12	Starkt sotig humös sand	
27432	Stolphål	X	50	0,42	0,22	0,44	Mörkbrun humös sand	Bränd delvis sintrad lera/sand
27514	Stolphål	X	50	0,26	0,26	0,07	Brungrå humös sand	
27556	Lager		0					
27613	Hård	X	50	0,8	0,7	0,05	Sotlager, enstaka skörbr sten	
27633	Stolphål		0					
27646	Stolphål	X	50	0,34	0,34	0,14	Mörkbrungrå sand	
27658	Stolphål	X	50	0,44	0,44	0,38	Mörkbrungrå sand	
27671	Stolphål	X	50	0,18	0,18	0,1	Mörkbrungrå sand	
27696	Stolphål	X	50	0,24		0,22	Mörkbrun humös sand	
27731	Stolphål	X	50	0,4	0,32	0,07	Mörkbrun humös sotig sand	
27813	Stolphål	X	50	0,3	0,3	0,15	Fet humös gråbrun sand	
27840	Stolphål		0					
27870	Stolphål	X	50	0,26	0,26	0,18	Mörkbrun humös sand	
27878	Stolphål		0					
27892	Stolphål	X	50	0,4	0,4	0,38	Mörkbrun sand	
27902	Stolphål	X	50	0,38	0,38	0,18	Mörkbrun humös sand	
27911	Stolphål	X	50	0,35	0,3	0,37	Gråbrun humös sand	Stolpfärgning, mörkare
27919	Stolphål	X	50	0,3	0,28	0,3	Gråbrun humös sand	
27930	Stolphål	X	50	0,35	0,3	0,32	Gråbrun humös sand	
27957	Stolphål	X	50	0,24	0,24	0,27	Mörkbrun humös sand	
36609	Stolphål		0					

Bränd lera	Kol	Sot	Stenskoning	Visas på ritning	Kommentar	N-koordinat	E-koordinat
				9	TB Hus 1	6258258,729	373896,857
				9	TB Hus 1	6258258,729	373896,857
						6258287,909	373931,084
						6258287,909	373931,084
						6258296,858	373916,586
				17		6258290,058	373919,101
			X			6258285,969	373950,816
			X			6258286,639	373950,242
						6258285,41	373951,04
			X	29		6258285,069	373950,162
				9	Hus 12 Fyrstolpshus AA i SV	6258262,04	373890,664
				9	TB Hus 1	6258256,284	373895,439
						6258283,199	373944,619
						6258283,897	373944,075
		X		18	Rektangulär härd. Vällagd endast 1 lager	6258283,386	373949,944
X	X			18		6258284,122	373950,722
				9	TB Hus 1	6258254,465	373898,495
				13	Gavelstolpe tillsammans med 4847?	6258285,055	373943,662
						6258285,192	373951,253
				21	TB Hus 1 par med AS11089	6258251,513	373904,556
				21	TB Hus 1. Bockpar med AS11128	6258252,844	373901,803
				21	Ev väggstolpe	6258254,63	373907,052
				21	Relation till AS27150	6258258,632	373889,791
				21		6258262,14	373889,004
				21		6258263,869	373884,789
X	X			20		6258277,956	373950,422
			X	22	TB hus 5	6258266,786	373941,235
				29		6258281,472	373932,432
						6258283,392	373949,794
		X		24	Härdbotten, oval med plan botten	6258246,922	373906,792
					Hus 17 fyrstolpshus	6258322,007	373908,678
						6258322,889	373908,349
				25	Takbärare, hus i par med 24403	6258322,797	373912,506
						6258320,455	373913,314
				27	Överlagras av härden 23568	6258263,13	373929,942
		X		18		6258283,09	373950,613
				18		6258290,684	373956,439
						6258294,268	373919,376
				28		6258294,276	373919,339
						6258282,683	373948,24
				25		6258284,92	373953,54
					TB Hus 14 fyrstolpshus	6258288,238	373941,461
						6258292,501	373932,746
			X			6258289,921	373931,908
			X	18		6258291,189	373936,007
				26	TB hus 18, fyrstolpshus	6258278,106	373951,535
						6258295,975	373903,603

Bilaga 2 Fyndlistor, alla fynd samt keramikfynden, specialregistrering Torbjörn Brorsson

Acc.Nr. VM300085
Landskap Halland
Socken Skummeslöv sn
Fastighet Skummeslöv 30:15
Fornlämningsnummer L1997:6016, Skummeslöv , RAÄ 26
Undersökningsår 2022

Fyndnummer	Accessionsnummer	Material	Sakord	Antal	Vikt	Fragmenteringsgrad	Fyndstatus
1	VM300085:1	CU-leg	Smälta	1	8,2		
2	VM300085:2	CU-leg	Bleck	1	0,6	Fragment	
3	VM300085:3	Metall	Föremål	1	24,6	Fragment	
4	VM300085:4	Koppar	Mynt	1	2,1		
5	VM300085:5	CU-leg	Föremål	1	5,3		
6	VM300085:6	Koppar	Mynt	1	6,3		
7	VM300085:7	Keramik	Kärl	1	129	Defekt	
8	VM300085:8	Slagg	Slagg	1	6	Defekt	
9	VM300085:9	Keramik	Kärl	1	30	Defekt	
10	VM300085:10	Keramik	Kärl	1	4	Defekt	
11	VM300085:11	Keramik	Kärl	2	1	Defekt	
12	VM300085:12	Keramik	Kärl	29	114	Defekt	
13	VM300085:13	Keramik	Kärl	2	13	Defekt	
14	VM300085:14	Koppar	Mynt	1	6,5		
15	VM300085:15	CU-leg	Ring	1	2,3		
16	VM300085:16	CU-leg	Knapp	1	1,4		
17	VM300085:17	Koppar	Mynt	1	4,1		
18	VM300085:18	CU-leg	Beslag	1	1,6	Fragment	
19	VM300085:19	Koppar	Mynt	1	3,7		
20	VM300085:20	Koppar	Mynt	1	5,5		
21	VM300085:21	Koppar	Mynt	1	1		
22	VM300085:22	CU-leg	Knapp	1	3,5		
23	VM300085:23	Koppar	Mynt	1	1,8	Fragment	
24	VM300085:24	CU-leg	Spänne	1	0,8	Fragment	Konserverad SVK
25	VM300085:25	CU-leg		1	5	Fragment	
26	VM300085:26	Koppar	Mynt	1	4,1		

	Anmärkning	Kontext (Påträffas i)	X-koordinat	Y-koordinat	Höjd över havet (m)
	Detekteringsfynd i matjorden	Matjord	6258247,61	373941,03	
	L:16, B:9 mm, Tj:1-2 mm. Detekteringsfynd matjord	Matjord	6258248,391	373921,305	
	Kompakt, halvmåneformad. Detekteringsfynd matjord	Matjord	6258253,871	373914,129	
	1/6 skilling 1830. Detekteringsfynd matjord	Matjord	6258251,056	373907,991	
	Hänge, dekorerat. Detekteringsfynd matjord	Matjord	6258260,219	373903,002	
	1/4 skilling 1807. Detekteringsfynd i matjorden	Matjord	6258266,297	373903,372	
		797 Stolphål	6258306,336	373957,77	
	Järnhaltig. Magnetisk	Lösfynd alv (tidigare anl 1051 som utgått)	6258299,545	373962,29	
		1202 Stolphål	6258297,744	373934,989	
		2952 Stolphål	6258294,36	373918,184	
		Lösfynd alv (tidigare anl 3214 som utgått)	6258290,319	373929,192	
		3225 Stolphål	6258289,783	373929,613	
		Lösfynd (tidigare anl 3289 som utgått)	6258292,52	373937,181	
	Mynt 1/_ Skilling 1805 Detekteringsfynd matjord	Matjord	6258296,994	373966,669	
	Lite oval. Detekteringsfynd i matjorden	Matjord	6258276,703	373956,362	
	Bikonisk knapp. Detekteringsfynd i matjord	Matjord	6258303,225	373947,589	
	Mynt 1820. 1/4 skilling. Detekteringsfynd matjord	Matjord	6258311,062	373944,961	
	Del av beslag. Detekteringsfynd matjord	Matjord	6258320,944	373933,32	
	Mynt 1724. Detekteringsfynd i matjord	Matjord	6258313,612	373933,544	
	Mynt 1808, 1/4 skilling. Detekteringsfynd matjord	Matjord	6258309,306	373935,747	
	Slitet mynt, 1825?	Matjord	6258309,089	373930,525	
	Dubbelskalig. Detekteringsfynd i matjord	Matjord	6258305,321	373928,486	
	Del av mynt? Stort? Detekteringsfynd i matjord	Matjord	6258304,113	373921,06	
	Del av vikingatida likarmat spänne. Dekor	Matjord	6258301,121	373923,539	
	Del av beslag knivhandtag Detekteringsfynd matjord	Matjord	6258300,496	373918,747	
	Mynt 1825, Skilling. Detekteringsfynd i matjord	Matjord	6258326,82	373913,851	

BILAGA 2

Fyndnummer	Accessionsnummer	Material	Sakord	Antal	Vikt	Fragmenteringsgrad	Fyndstatus
27	VM300085:27	Metall	Föremål	1	7,8	Fragment	
28	VM300085:28	CU-leg	Knapp	1	5		
29	VM300085:29	Metall	Föremål	1	1,3		
30	VM300085:30	Metall	Föremål	1	28,9	Fragment	
31	VM300085:31	Koppar	Mynt	1	1,8		
32	VM300085:32	CU-leg	Bleck	1	0,9	Fragment	Konserverad SVK
33	VM300085:33	CU-leg	Bleck	1	0,3	Fragment	
34	VM300085:34	Koppar	Mynt	1	1,6	Defekt	
35	VM300085:35	CU-leg	Knapp	1	1,8	Komplett	Skålformad knapp, hyska Detekteringsfynd matjorden
36	VM300085:36	CU-leg	Föremål	1	1	Fragment	
37	VM300085:37	CU-leg	Bleck	1	0,3	Fragment	
38	VM300085:38	CU-leg	Spänne	1	2,8	Fragment	Konserverad SVK
39	VM300085:39	CU-leg	Beslag	1	12,5	Defekt	Konserverad SVK
40	VM300085:40	CU-leg	Sölja	1	7,7		
41	VM300085:41	CU-leg	Knapp	1	2,4		
42	VM300085:42	CU-leg	Sölja	1	1,4	Fragment	Konserverad SVK
43	VM300085:43	Koppar	Mynt	1	2,2		
44	VM300085:44	Bränd lera	Ugnsvägg	40	462	Defekt	Delvis gallrad
45	VM300085:45	Bränd lera	Ugnsvägg	60	600	Defekt	Delvis gallrad
46	VM300085:46	Keramik	Kärl	2	3	Defekt	
47	VM300085:47	Keramik	Kärl	2	14	Defekt	
48	VM300085:48	Keramik	Kärl	2	4	Defekt	
49	VM300085:49	Keramik	Kärl	66	353	Defekt	
50	VM300085:50	Bränd lera	Infodring	3	4	Defekt	
51	VM300085:51	Keramik	Kärl	5	22	Defekt	
52	VM300085:52	Keramik	Kopp	2	5	Defekt	
53	VM300085:53	Flinta	Kniv	1	39,2		
54	VM300085:54	Flinta	Avfall	1	0,3		
55	VM300085:55	Keramik	Kärl	1	5	Defekt	
56	VM300085:56	Keramik	Kärl	5	58	Defekt	
57	VM300085:57	Keramik	Kärl	1	5	Defekt	
58	VM300085:58	Keramik	Kärl	1	1	Defekt	
59	VM300085:59	Flinta	Avslag	1	9		
60	VM300085:60	Keramik	Kärl	4	14	Defekt	

Anmärkning	Kontext (Påträffas i)	X-koordinat	Y-koordinat	Höjd över havet (m)
Tenn? Gryta. Detekteringsfynd matjord.	Matjord	6258316,819	373906,324	
Dekor kors. Detekteringsfynd i matjorden	Matjord	6258285,661	373905,539	
Litet fragment, föremål? Detekteringsfynd matjord	Matjord	6258283,612	373905,645	
Del av gryta. Dekor. Detekteringsfynd matjord	Matjord	6258279,937	373903,19	
Mynt 1812, 1/12 skilling. Detekteringsfynd matjord	Matjord	6258278,453	373900,806	
Hopvikt bleck. Kan vara äldre	Matjord	6258274,862	373903,57	
Fragment tunnt bleck. Detekteringsfynd matjord	Matjord	6258286,09	373911,305	
Mynt 1808, 1/12 skilling. Detekteringsfynd matjord	Matjord	6258292,407	373921,557	
	Matjord	6258294,654	373926,499	
Fragment som kan vara äldre. Föremål?	Matjord	6258295,387	373932,81	
Mycket slitet mynt? bleck? Detekteringsf. matjord	Matjord	6258285,988	373928,234	
Sannolikt vendeltida likarmat spänne. Ev beslag,	Matjord	6258278,964	373928,898	
Rund bricka, hål i mitten. Dekorerad.	Matjord	6258291,989	373941,317	
Sölja. Efterreformatörsk Detekteringsfynd matjord	Matjord	6258273,998	373932,944	
Knapp, hyska baktill. Detekteringsfynd matjord	Matjord	6258262,436	373943,339	
Sölja, sannolikt efterreformatörsk, ev medeltid	Matjord	6258261,043	373934,996	
Liepeng. Slitet. Detekteringsfynd matjorden	Matjord	6258271,513	373891,511	
Smält och sintrad. Halm	4029 Ugn	6258285,86	373920,076	
Smält och sintrad	4029 Ugn	6258285,961	373919,556	
	1133 Härd	6258307,853	373932,139	
	5394 Stolphål	6258280,113	373943,55	
YFRJÅ/RJÅ	5276 Stolphål	6258281,295	373944,52	
	3094 Grop	6258298,66	373928,709	
700 grader	3094 Grop	6258298,515	373928,883	
	3127 Grop	6258294,842	373929,442	
YFRJÅ Lösfynd alv-svart grund	Lösfynd	6258273,91	373909,511	
Små streck (naturliga - fistlar). Lösfynd alv.	Lösfynd	6258266,217	373909,609	
Bränt avslag. Fynd i alven	Lösfynd	6258267,166	373904,477	
Lösfynd schaktning	Lösfynd	6258247,543	373898,579	
	23818 Stolphål	6258255,652	373887,099	
	3139 Stolphål	6258294,24	373928,843	
	Lösfynd (tidigare anl 24313 som utgått)	6258313,188	373919,551	
Lösfynd alv vid schaktning. Slagbula.	Lösfynd	6258313,655	373920,862	
Lösfynd matjord vid schakt	Lösfynd	6258322,747	373912,659	

BILAGA 2

Fyndnummer	Accessionsnummer	Material	Sakord	Antal	Vikt	Fragmenteringsgrad	Fyndstatus
61	VM300085:61	Keramik	Kärl	1	25	Defekt	
62	VM300085:62	Keramik	Kärl	1	3	Defekt	
63	VM300085:63	Keramik	Kopp	1	1	Defekt	
64	VM300085:64	Flinta	Avslag	6	1,8		
65	VM300085:65	Keramik	Kärl	1	2	Defekt	
66	VM300085:66	Ben		1	1,65	Fragment	
67	VM300085:67	Keramik	Kärl	1	1	Defekt	
68	VM300085:68	Ben		2	0,26	Fragment	Osteologisk analys
69	VM300085:69	Keramik	Kärl	1	3	Defekt	
70	VM300085:70	Keramik	Kärl	1	11	Defekt	
71	VM300085:71	Keramik	Kärl	3	3		
72	VM300085:72	Keramik	Kopp	1	11	Defekt	
73	VM300085:73	Koppar	Mynt	1	0,6	Fragment	Konserverad SVK
74	VM300085:74	Keramik	Kärl	1	7	Defekt	
75	VM300085:75	Slagg	Järnhaltig slagg	1	22,1		
76	VM300085:76	Bränd lera	Infodring	1	3	Defekt	
77	VM300085:77	Flinta	Avslag	2	15,3		
78	VM300085:78	Keramik	Kärl	2	11	Defekt	
79	VM300085:79	Flinta	Avslag	1	2,8		
80	VM300085:80	Järn	Nitplatta	1	8,6	Fragment	Konserverad SVK
81	VM300085:81	Keramik	Kärl	8	461	Defekt	
82	VM300085:82	Flinta	Avslag	6	18,5		
83	VM300085:83	Keramik	Kärl	1	1	Defekt	
84	VM300085:84	Keramik	Kärl	1	3	Defekt	
85	VM300085:85	Bergart	Glättsten	2	296,2	Fragment	
86	VM300085:86	Keramik	Kärl	1	3	Defekt	
87	VM300085:87	Keramik	Kärl	1	1	Defekt	
88	VM300085:88	Keramik	Kopp	1	1	Defekt	
89	VM300085:89	Keramik	Kärl	1	15	Defekt	
90	VM300085:90	Keramik	Kopp	1	2	Defekt	
91	VM300085:91	Keramik	Kärl	1	4	Defekt	
92	VM300085:92	Keramik	Kärl	1	4	Defekt	
93	VM300085:93	Flinta	Avslag	2	2,8		
94	VM300085:94	Bränd lera	Infodring	95	1562	Defekt	
95	VM300085:95	Keramik	Kärl	1	9	Defekt	
96	VM300085:96	Keramik	Kärl	1	52	Defekt	
97	VM300085:97	Keramik	Kopp	1	2	Defekt	
98	VM300085:98	Keramik	Kopp	1	1	Defekt	

Anmärkning	Kontext (Påträffas i)	X-koordinat	Y-koordinat	Höjd över havet (m)
Ytfynd i härd. Kom vid framrensning	6379 Härd	6258284,901	373933,599	
	12108 Härd	6258264,482	373951,009	
	25163 Stolphål	6258282,512	373926,395	
Påträffades i anläggning som utgår	Lösfynd (tidigare anl 7475 som utgått)	6258289,074	373965,063	
	7716 Grop	6258282,402	373959,697	
Diafysfragment från större däggdjur	25220 Stolphål	6258278,171	373932,183	
Hittad vid framrensning	25271 Härd	6258282,7	373948,247	
Två däggdjursben. os long./ mp (di-afys-fragm.)	9415 Grop	6258260,489	373943,324	
	9415 Grop	6258260,608	373943,446	
	8175 Härd	6258270,264	373958,573	11,187
	8100 Härd	6258275,158	373963,02	11,267
	25296 Stolphål	6258270,441	373957,747	11,159
Mynt 1400-talet? L:16 B:14 mm. Tjocklek: 1 mm.	1905 Grop	6258293,989	373956,754	11,156
	1905 Grop	6258293,934	373956,74	11,066
Rensfynd, lösfynd på alv. Magnetisk	Lösfynd	6258239,669	373950,17	11,056
Del av ässja?	6958 Härd	6258282,974	373956,197	11,113
I härd 6958.	6958 Härd	6258282,841	373956,1	11,098
	6958 Härd	6258282,89	373955,974	11,11
Stolphål 8893	8897 Stolphål	6258263,912	373948,125	10,966
Del av nit, möjligen rombisk?	6379 Härd	6258284,131	373933,596	11,159
	1862 Grop	6258297,734	373954,731	11,015
Två lite större är brända. Grop 1862	1862 Grop	6258297,695	373954,73	11,048
	8897 Stolphål	6258264,124	373948,113	11,094
Keramik fynd i översta lagret i anl.	12108 Härd	6258264,087	373951,511	11,135
Löpare/glättsten? Slipad. Stolphål 8897	8897 Stolphål	6258263,979	373947,917	11,023
Trebensgryta. Yngre rödgods	7648 Grop	6258283,582	373965,095	11,249
	8897 Stolphål	6258263,949	373948,029	10,82
YFRJÅ Toppen av fyllning 1. Anläggning. stolphål.	8300 Stolphål	6258264,137	373953,053	11,136
Nere i fyllning 2 i stolphål 8300	8300 Stolphål	6258264,138	373953,026	10,929
	25550 Grop	6258297,774	373907,34	10,979
	20659 Stolphål	6258262,359	373952,215	11,058
Lösfynd bland stora stenar	Lösfynd	6258288,636	373966,64	11,243
Härd 21921	21921 Härd	6258289,751	373965,695	11,224
Delvis gallrad. Smält. Ugnsvägg?	20901 Grop	6258260,779	373955,785	11,183
	Lösfynd (tidigare anl 27710 som utgått)	6258253,301	373908,16	10,915
	1938 Grop	6258303,871	373951,422	11,241
	12198 Stolphål	6258262,586	373947,657	11,04
	20693 Stolphål	6258262,588	373954,743	11,001

BILAGA 2

Fyndnummer	Accessionsnummer	Material	Sakord	Antal	Vikt	Fragmenteringsgrad	Fyndstatus
99	VM300085:99	Keramik	Kärl	7	38	Defekt	
100	VM300085:100	Keramik	Kärl	224	2468	Defekt	
101	VM300085:101	Keramik	Kärl	11	252	Defekt	
102	VM300085:102	Keramik	Kärl	1	9	Defekt	
103	VM300085:103	Bränd lera	Infodring	30	150	Defekt	Delvis gallrat
104	VM300085:104	Keramik	Kärl	1	1	Defekt	
105	VM300085:105	Keramik	Kärl	1	3	Defekt	
106	VM300085:106	Keramik	Kärl	11	552	Defekt	
107	VM300085:107 utgår	Utgår		0	0		
108	VM300085:108	Järn	Föremål	1	9,1	Fragment	Konserverad SVK
109	VM300085:109	Keramik	Kärl	3	6	Defekt	
110	VM300085:110	Keramik	Kärl	1	11	Defekt	
111	VM300085:111	Slagg	Järn- haltig slagg	7	255		
112	VM300085:112	Slagg	Järn- haltig slagg	15	123	Defekt	
113	VM300085:113	Keramik	Kärl	1	124	Defekt	
114	VM300085:114	Bergart	Löpare	1	606,5	Komplett	
115	VM300085:115	Järn	Spik	1	3,3	Fragment	
116	VM300085:116	Keramik	Kärl	1	8	Defekt	
117	VM300085:117	Flinta	Avslag	3	69,3		
118	VM300085:118	Keramik	Kärl	1	6	Defekt	
119	VM300085:119	Flinta	Spån	2	15,8		
120	VM300085:120	Keramik	Kärl	2	4	Defekt	
121	VM300085:121	Keramik	Kopp	1	2	Defekt	
122	VM300085:122	Keramik	Kärl	1	52	Defekt	
123	VM300085:123	Ben		1	0,28	Fragment	Osteologisk analys
124	VM300085:124	Flinta	Avslag	1	18,9		
125	VM300085:125	Keramik	Kärl	4	22	Defekt	
126	VM300085:126	Bränd lera	Infodring	1	4	Defekt	
127	VM300085:127	Keramik	Kärl	1	4	Defekt	
128	VM300085:128	Keramik	Kärl	15	61	Defekt	
129	VM300085:129	Keramik	Kopp	1	2	Defekt	
130	VM300085:130	Keramik	Kärl	4	39	Defekt	
131	VM300085:131	Keramik	Kopp	1	2	Defekt	
132	VM300085:132	Keramik	Kärl	1	2	Defekt	
133	VM300085:133	Keramik	Kärl	1	1	Defekt	
134	VM300085:134	Ben		1	0,21	Fragment	Osteologisk analys

Anmärkning	Kontext (Påträffas i)	X-koordinat	Y-koordinat	Höjd över havet (m)
	9543 Grop	6258272,352	373935,806	11,06
	9543 Grop	6258272,21	373935,764	11,15
Keramik under den brända leran. Mot bot- ten av grop	20901 Grop	6258260,626	373955,619	11,009
	1810 Stolphål	6258302,397	373953,869	11,234
Lerklack i grop med keramik. 450 grader	9543 Grop	6258272,253	373935,59	11,023
Kopp?	8786 Stolphål	6258265,593	373943,995	11,032
	8340 Stolphål	6258274,639	373954,861	11,082
Nästan helt kärl Vendeltid	6004 Grop	6258273,6	373938,581	11,099
	6004 Grop	6258273,843	373938,793	11,116
Korroderad, inslag av beläggning av annat material	25753 Stolphål	6258301,664	373952,398	11,121
Lågt bränt. Hantverksavfall?	Lösfynd alv	6258299,47	373958,732	11,257
	25778 Stolphål	6258301,229	373958,103	11,029
Magnetisk. Del av skålla?	25727 Stolphål	6258299,381	373957,611	11,138
	25727 Stolphål	6258299,112	373957,538	11,179
Magnetisk. Glasartad.				
Botten av gropen	6029 Grop	6258273,351	373939,419	10,833
Löpare, malsten? I grop 6004.	6004 Grop	6258273,814	373938,867	10,987
Spik/söm? I stolphål 22953 (hus 2)	22953 Stolphål	6258255,323	373935,722	10,903
	21629 Härd	6258235,811	373951,086	11,059
Grop 22518	22518 Grop	6258249,778	373935,978	10,937
Toppen av härd	7433 Härd	6258286,068	373962,233	11,318
1 spån med retusch, 1 stort avslag. Härd 7433	7433 Härd	6258285,913	373962,312	11,204
	23047 Stolphål	6258252,705	373933,371	10,947
	22518 Grop	6258249,83	373935,314	10,842
	1894 Stolphål	6258296,788	373955,407	11,205
Diafysfragment från däggdjur. I stolphål (hus 2)	22998 Stolphål	6258256,785	373932,027	10,993
I grop 2408	2408 Grop	6258297,403	373908,683	11,007
	10015 Stolphål	6258264,301	373931,945	10,892
900 grader	9850 Stolphål	6258267,156	373932,683	11,047
	23281 Stolphål	6258248,593	373919,932	10,948
	3750 Stolphål	6258290,086	373908,334	10,758
	9878 Stolphål	6258267,625	373928,762	10,894
	26112 Stolphål	6258265,525	373940,233	10,952
	23620 Stolphål	6258263,814	373928,518	11,016
Lösfynd	Lösfynd	6258265,613	373926,086	11,069
	9990 Stolphål	6258265,76	373924,207	11,02
diafysfragm. större däggdjur, stolphål 9990, hus 3	9990 Stolphål	6258265,752	373924,193	11,006

BILAGA 2

Fyndnummer	Accessions- nummer	Material	Sakord	Antal	Vikt	Fragmenter- ingsgrad	Fyndstatus
135	VM300085:135	Keramik	Kärl	1	6	Defekt	
136	VM300085:136	Keramik	Kärl	1	8	Defekt	
137	VM300085:137	Keramik	Kopp	1	2	Defekt	
138	VM300085:138	Keramik	Kärl	4	6	Defekt	
139	VM300085:139	Flinta	Skrapa	2	17,6		
140	VM300085:140	Slagg	Slagg	1	125		
141	VM300085:141	Keramik	Kärl	1	5	Defekt	
142	VM300085:142	Keramik	Kärl	93	541	Defekt	
143	VM300085:143	Bränd lera	Infodring	26	49	Defekt	
144	VM300085:144	Ben		8	11,63	Fragment	Osteologisk analys
145	VM300085:145	Keramik	Kärl	1	43	Defekt	
146	VM300085:146	Bränd lera	Infodring	11	69	Defekt	
147	VM300085:147	Keramik	Kärl	1	5	Defekt	
148	VM300085:148	Keramik	Kärl	148	750	Defekt	
149	VM300085:149	Ben		1	0,04	Fragment	Osteologisk analys
150	VM300085:150	Bränd lera	Infodring	13	27	Defekt	
151	VM300085:151	Keramik	Kärl	2	13	Defekt	
152	VM300085:152	Bränd lera	Infodring	75	546	Defekt	
153	VM300085:153	Keramik	Kärl	11	158	Defekt	Sintrat på utsidan
154	VM300085:154	Flinta	Avslag	4	75,4		
155	VM300085:155	Keramik	Kärl	1	2	Defekt	
156	VM300085:156	Keramik	Kopp	1	1	Defekt	
157	VM300085:157	Keramik	Kärl	2	5	Defekt	
158	VM300085:158	Keramik	Kärl	11	73	Defekt	
159	VM300085:159	Keramik	Kärl	1	9	Defekt	
160	VM300085:160	Keramik	Kopp	1	2	Defekt	
161	VM300085:161	Keramik	Kärl	1	1	Defekt	
162	VM300085:162	Keramik	Kärl	1	9	Defekt	
163	VM300085:163	Bränd lera	Ugns- vägg	1	75	Defekt	
164	VM300085:164	Keramik	Kärl	4	3	Defekt	
165	VM300085:165	Keramik	Kopp	1	2	Defekt	
166	VM300085:166	Keramik	Kopp	1	2	Defekt	
167	VM300085:167	Keramik	Kärl	1	7	Defekt	
168	VM300085:168	Ben		1	15,2	Fragment	Osteologisk analys
169	VM300085:169	Keramik	Kärl	107	662	Defekt	
170	VM300085:170	Slagg	Slagg	1	194,8		
171	VM300085:171	Ben		11	2,2	Fragment	Osteologisk analys
172	VM300085:172	Slagg	Slagg	1	15	Defekt	
173	VM300085:173	Flinta	Avslag	4	9,5		
174	VM300085:174	Keramik	Kärl	5	78	Defekt	
175	VM300085:175	Flinta	Avslag	1	14,7		

Anmärkning	Kontext (Påträffas i)	X-koordinat	Y-koordinat	Höjd över havet (m)
	9254 Stolphål	6258261,741	373943,41	10,933
YBÅ/FRJÅ	3770 Stolphål	6258288,33	373907,363	10,984
	26139 Stolphål	6258265,599	373924,458	10,86
	9978 Stolphål	6258266,131	373924,272	11,018
1 skrapa, 1 avslag (bearbetat) lösfynd alv	Lösfynd	6258310,73	373905,279	11,087
Svagt magnetisk. Avtryck. Lite rostig.	7648 Grop	6258283,455	373965,141	11,18
	7648 Grop	6258283,451	373965,147	11,223
	26282 Härd	6258292,574	373936,153	11,11
NV Kvadranten. 800-900 grader	26282 Härd	6258292,335	373936,129	11,12
Obrända ben i grophus (hus 18) NÖ-kvadranten	26395 Grophus 18	6258280,36	373938,275	11,158
Delvis sintrad	3318 Stolphål	6258288,914	373938,427	11,117
Smält lera. Kraftigt bål	8786 Stolphål	6258265,478	373943,99	11,029
	4782 Stolphål	6258286,687	373939,678	11,087
	26282 Härd	6258291,783	373936,442	11,186
Bränt ben. Däggdjur. I härd 26282 sö kv	26282 Härd	6258291,808	373936,615	11,178
500-600 grader. Grov lera	26282 Härd	6258291,672	373936,44	11,166
Delvis smält. Bål?	7951 Stolphål	6258281,039	373956,437	11,089
Smält. Ugnsvägg?	11870 Grop	6258284,111	373955,875	11,251
Mot toppen låg mynningen. Skärvorna i fyllning.	11870 Grop	6258284,084	373955,969	11,233
Grop 11870	11870 Grop	6258284,006	373955,883	11,128
	23818 Stolphål	6258255,708	373887,124	10,988
	11165 Grop	6258258,136	373901,139	10,862
	1220 Härd	6258301,07	373940,494	11,107
	2884 Grop	6258297,334	373916,461	11,085
Lösfynd	Lösfynd	6258287,062	373927,673	11,15
	4412 Stolphål	6258286,474	373925,919	11,033
	26661 Stolphål	6258290,017	373924,512	10,921
	26540 Stolphål	6258284,648	373931,681	11,123
750-850 grader. Grov lera. Lerplatta?	26540 Stolphål	6258284,695	373931,711	11,062
	23772 Grop	6258253,259	373891,177	10,913
	26628 Stolphål	6258288,588	373923,949	10,868
	20828 Stolphål	6258260,094	373957,17	11,204
	21055 Grop	6258255,23	373955,759	11,011
Obränt ben/tänder. Härd 11701	11701 Härd	6258269,888	373963,684	11,281
NÖ Kvadranten	26282 Härd	6258292,208	373936,601	11,075
Magnetisk, glasaktig	26282 Härd	6258292,583	373936,593	11,107
Däggdjur, 6 stort däggdjur. Hårt bränt	26282 Härd	6258292,175	373936,583	11,178
Sintrad, porig, lätt, svagt magnetisk	26282 Härd	6258292,329	373936,627	11,139
I härd 26282	26282 Härd	6258292,225	373936,715	11,116
	8175 Härd	6258269,722	373958,254	11,166
L:50 mm, B:42 mm. I härd 8175	8175 Härd	6258269,195	373958,433	11,098

BILAGA 2

Fyndnummer	Accessionsnummer	Material	Sakord	Antal	Vikt	Fragmenteringsgrad	Fyndstatus
176	VM300085:176	Keramik	Kärl	30	279	Defekt	
177	VM300085:177	Keramik	Kopp	2	6	Defekt	
178	VM300085:178	Keramik	Kärl	202	1182	Defekt	
179	VM300085:179	Ben		1	0,05	Fragment	Osteologisk analys
180	VM300085:180	Flinta	Avslag	2	3,8		
181	VM300085:181	Keramik	Kärl	2	10	Defekt	
182	VM300085:182	Bergart	Knacksten	1	405	Komplett	
183	VM300085:183	Keramik	Kärl	6	13	Defekt	
184	VM300085:184	Flinta	Avslag	4	6,8		
185	VM300085:185 utgår	Utgår		0	0		
186	VM300085:186	Keramik	Kärl	1	4	Defekt	
187	VM300085:187	Keramik	Kärl	1	6	Defekt	
188	VM300085:188	Bränd lera	Infodring	14	39	Defekt	
189	VM300085:189	Keramik	Kopp	1	2	Defekt	
190	VM300085:190	Keramik	Kärl	1	10	Defekt	
191	VM300085:191 utgår	Utgår		0	0		
192	VM300085:192	Ben		2	13,95	Fragment	Osteologisk analys
193	VM300085:193	Keramik	Kärl	2	6	Defekt	
194	VM300085:194	Keramik	Kärl	8	35	Defekt	
195	VM300085:195	Bränd lera	Ugnsvägg	1	5	Defekt	
196	VM300085:196	Keramik	Kopp	1	1	Defekt	
197	VM300085:197	Keramik	Kärl	7	41	Defekt	
198	VM300085: 198 utgår	Utgår		0	0		
199	VM300085:199	Flinta	Avslag	1	9,3		
200	VM300085:200	Keramik	Kärl	1	31	Defekt	
201	VM300085:201	Flinta	Avslag	1	6,2		
202	VM300085:202	Bränd lera	Infodring	1	2	Defekt	
203	VM300085:203	Keramik	Kärl	22	19	Defekt	
204	VM300085:204	Keramik	Kopp	6	23	Defekt	
205	VM300085:205	Keramik	Kärl	1	5	Defekt	
206	VM300085:206	Keramik	Kärl	1	4	Defekt	
207	VM300085:207	Keramik	Kärl	3	16	Defekt	
208	VM300085:208	Keramik	Kärl	1	3	Defekt	
209	VM300085:209	Keramik	Kärl	1	5	Defekt	
210	VM300085:210	Keramik	Kärl	2	6	Defekt	
211	VM300085:211	Keramik	Kärl	1	27	Defekt	
212	VM300085:212	Keramik	Kärl	1	7	Defekt	
213	VM300085:213	Flinta	Avslag	1	27,9		
214	VM300085:214	Keramik	Kärl	10	54	Defekt	

Anmärkning	Kontext (Påträffas i)	X-koordinat	Y-koordinat	Höjd över havet (m)
SV Kvadranten. Keramik från specifik punkt i kärl	26282 Härd	6258292,007	373936,113	11,161
	3240 Grop	6258291,592	373931,503	11,161
	26282 Härd	6258291,844	373936,051	11,131
Bränt ben. Härd 26282	26282 Härd	6258291,811	373936,018	11,148
I härd 26282	26282 Härd	6258291,849	373936,005	11,174
	24000 Härd	6258260,54	373886,095	10,948
Diameter:80 mm, Tjocklek:ca 60 mm. Lös-fynd alv.	Lösfynd	6258268,937	373948,661	11,107
	9818 Härd	6258266,629	373934,315	11,154
Grop 2138	2138 Grop	6258306,661	373906,367	10,956
Är en förkolnad bit trä	6408 Härd	6258281,883	373932,567	11,194
	11976 Härd	6258281,058	373953,082	11,165
	26980 Lager	6258255,079	373905,276	10,949
800-900 grader	11099 Stolphål	6258255,366	373904,634	10,951
	24403 Stolphål	6258320,958	373911,717	10,838
	10867 Härd	6258277,314	373905,755	10,959
Obränt Två överkäkeständer. Nötkreatur	23568 Härd	6258263,168	373930,122	11,101
	23568 Härd	6258263,194	373929,961	11,107
	27214 Härd	6258283,263	373950,085	11,067
Keramik? 800-900 grader	462 Härd	6258326,236	373921,853	10,96
	490 Härd	6258317,398	373932,083	10,965
	23556 Härd	6258261,234	373928,805	11,111
Bränt. I härd 23653	23653 Härd	6258258,905	373922,75	11,106
	5111 Stolphål	6258285,959	373948,81	11,091
I härd 6855.	6855 Härd	6258284,615	373953,311	11,105
700-800 grader	11913 Härd	6258285,159	373953,897	11,129
	3225 Stolphål	6258289,769	373929,58	11,03
	3127 Grop	6258294,816	373929,466	11,1
	6326 Stolphål	6258278,123	373942,762	11,039
	5050 Stolphål	6258288,188	373950,61	11,128
	4468 Stolphål	6258287,058	373928,011	10,951
	5126 Stolphål	6258283,728	373948,391	10,898
	5111 Stolphål	6258285,702	373948,936	10,894
	3375 Stolphål	6258287,431	373944,95	10,968
	20639 Stolphål	6258260,007	373951,053	10,962
	11591 Stolphål	6258263,622	373948,366	10,989
Skrapa? L: 67, B: 45 mm. I stolphål 9850.	9850 Stolphål	6258267,148	373932,638	10,888
	23628 Stolphål	6258265,604	373928,28	10,876

BILAGA 2

Fyndnummer	Accessionsnummer	Material	Sakord	Antal	Vikt	Fragmenteringsgrad	Fyndstatus
215	VM300085:215	Keramik	Kärl	1	1	Defekt	
216	VM300085:216	Keramik	Kärl	1	19	Defekt	
217	VM300085:217	Keramik	Kärl	1	11	Defekt	
218	VM300085:218	Ben		1	0,14	Fragment	Osteologisk analys
219	VM300085:219	Flinta	Skrapa	1	15,9		
220	VM300085:220	Bergart	Löpare	1	476	Komplett	
221	VM300085:221	Keramik	Kärl	1	4	Defekt	
222	VM300085:222	Keramik	Kärl	2	11	Defekt	
223	VM300085:223	Keramik	Kärl	11	277	Defekt	Smält utsida
224	VM300085:224	Bränd lera	Infodring	5	25	Defekt	
225	VM300085:225	Keramik	Kärl	11	31	Defekt	
226	VM300085:226	Bränd lera	Pärta	1	2	Intakt	
227	VM300085:227	Keramik	Kärl	1	30	Defekt	
228	VM300085:228	Ben		11	1,49	Fragment	
229	VM300085:229	Keramik	Kärl	165	1078	Defekt	
230	VM300085:230	Bränd lera	Ugnsvägg	164	3758	Defekt	Delvis gallrat
231	VM300085:231	Bränd lera	Infodring	2	1	Fragment	
232	VM300085:232	Keramik	Kärl	9	50	Defekt	
233	VM300085:233	Keramik	Kärl	1	5	Defekt	
234	VM300085:234	Keramik	Kopp	2	5	Defekt	
235	VM300085:235	Keramik	Kopp	1	2	Defekt	
236	VM300085:236	Keramik	Kopp	2	5	Defekt	
237	VM300085:237	Keramik	Kärl	3	19	Defekt	
238	VM300085:238	Keramik	Kärl	2	12	Defekt	
239	VM300085:239	Keramik	Kärl	1	8	Defekt	
240	VM300085:240	Keramik	Kärl	1	10	Defekt	
241	VM300085:241	Keramik	Kärl	11	360	Defekt	
242	VM300085:242	Keramik	Kärl	26	574	Defekt	
243	VM300085:243	Keramik	Kopp	2	6	Defekt	
244	VM300085:244	Keramik	Kärl	4	52	Defekt	
245	VM300085:245	Keramik	Kärl	1	5	Defekt	
246	VM300085:246	Keramik	Kärl	1	5	Defekt	
247	VM300085:247	Keramik	Kärl	1	11	Defekt	
248	VM300085:248	Keramik	Kärl	1	5	Defekt	
249	VM300085:249	Keramik	Kärl	1	2	Defekt	
250	VM300085:250	Bränd lera	Infodring	1	6	Defekt	
251	VM300085:251	Bränd lera	Infodring	1	12	Defekt	
252	VM300085:252	Bränd lera	Infodring	1	2	Defekt	
253	VM300085:253	Bränd lera	Infodring	1	1	Defekt	
254	VM300085:254	Bränd lera	Infodring	1	1	Defekt	
255	VM300085:255	Bränd lera	Infodring	1	2	Defekt	

Anmärkning	Kontext (Påträffas i)	X-koordinat	Y-koordinat	Höjd över havet (m)
	9878 Stolphål	6258267,555	373928,696	10,847
	3162 Stolphål	6258293,407	373930,09	11,057
	27919 Stolphål	6258289,921	373931,867	11,03
Mellanfotsben mellanstort däggdjur	3750 Stolphål	6258289,941	373908,328	10,692
Brukspår. I stolphål 22050	22050 Stolphål	6258237,228	373944,497	10,916
Löpare/malsten i stolphål 22057	22057 Stolphål	6258237,694	373945,004	11,014
	Lösfynd	6258317,318	373907,379	11,042
	23037 Stolphål	6258254,491	373933,764	10,875
Keramik insamlat i västra halvan av T.B stolpe	8300 Stolphål	6258264,163	373952,891	11,059
800-900 grader. Ugnsvägg?	8300 Stolphål	6258264,119	373953,017	10,942
	8574 Stolphål	6258267,335	373944,814	10,912
17 mm, diameter, 8 mm tjock. Hål: 3 mm.	10015 Stolphål	6258264,272	373931,919	
	5394 Stolphål	6258279,996	373943,439	
Elva obestämda däggdjursfragment.	1153 Härd	6258302,755	373934,962	
	3225 Stolphål	6258289,821	373929,485	
Vidjeavtryck. Smält/sintrat	8897 Stolphål	6258264,023	373947,98	
700-800 grader	3094 Grop	6258298,885	373928,705	
	3094 Grop	6258298,275	373928,95	
	1938 Grop	6258303,833	373951,252	
	3127 Grop	6258294,71	373929,449	
	9543 Grop	6258272,151	373935,671	
	9543 Grop	6258272,39	373935,675	
	9543 Grop	6258272,162	373935,603	
	9543 Grop	6258272,094	373935,776	
	9543 Grop	6258272,073	373935,672	
	9543 Grop	6258272,363	373935,584	
Norra halvan, övre del	6004 Grop	6258273,922	373938,572	
Norra halvan. Samma som F242	6004 Grop	6258273,649	373938,831	
	26282 Härd	6258291,876	373935,765	
ÄRJÄ	26282 Härd	6258292,512	373935,911	
	26282 Härd	6258292,312	373935,809	
	26282 Härd	6258292,595	373936,825	
Hank vid mynningen	26282 Härd	6258292,09	373936,955	
	26282 Härd	6258291,963	373936,855	
	5111 Stolphål	6258285,926	373949,034	
600-700 grader	11976 Härd	6258281,367	373953,133	
Lerplatta	23556 Härd	6258261,848	373928,936	
800-900 grader	4468 Stolphål	6258287,145	373928,002	
800-900 grader	5276 Stolphål	6258281,467	373944,571	
800-900 grader	1133 Härd	6258308,261	373932,182	
800-900 grader	1862 Grop	6258297,891	373954,954	

BILAGA 2

Fyndnummer	Accessions-nummer	Material	Sakord	Antal	Vikt	Fragmenteringsgrad	Fyndstatus
256	VM300085:256	Bränd lera	Infodring	1	2	Defekt	
257	VM300085:257	Bränd lera	Infodring	8	12	Defekt	
258	VM300085:258	Bränd lera	Infodring	224	3010	Defekt	
259	VM300085:259	Slagg	Järnhaltig slagg	1	2	Defekt	

KERAMIKFYNDEN, SPECIALREGISTRERING TORBJÖRN BRORSSON

Fyndnummer	Material	Sakord	Antal	Fragmenteringsgrad	Vikt (g)	Anmärkning	Kärldel	Magringsmaterial
7	Keramik	Kärl	1	Defekt	129		Buk	Krossad bergart
9	Keramik	Kärl	1	Defekt	30		Buk	Krossad bergart
10	Keramik	Kärl	1	Defekt	4		Buk	Krossad bergart
11	Keramik	Kärl	2	Defekt	1		Buk	Krossad bergart
12	Keramik	Kärl	29	Defekt	114		Buk	Krossad bergart
13	Keramik	Kärl	2	Defekt	13	Yta i härd	Buk	Krossad bergart
52	Keramik	Kopp	2	Defekt	5	Lösfynd alv-svart grund	Buk Mynning	Naturligt
61	Keramik	Kärl	1	Defekt	25	Ytfynd i härd. Kom vid framrensning	Buk	Krossad bergart
62	Keramik	Kärl	1	Defekt	3		Buk	Krossad bergart
46	Keramik	Kärl	2	Defekt	3		Buk	Krossad bergart
47	Keramik	Kärl	2	Defekt	14		Buk	Krossad bergart
48	Keramik	Kärl	2	Defekt	4		Buk Mynning	Naturligt
49	Keramik	Kärl	66	Defekt	353		Buk	Krossad bergart
51	Keramik	Kärl	5	Defekt	22		Buk Mynning	Sand
55	Keramik	Kärl	1	Defekt	5	Lösfynd schaktning	Botten	Krossad bergart
56	Keramik	Kärl	5	Defekt	58		Buk	Krossad bergart
57	Keramik	Kärl	1	Defekt	5		Buk	Krossad bergart
58	Keramik	Kärl	1	Defekt	1		Buk	Krossad bergart
60	Keramik	Kärl	4	Defekt	14	Lösfynd matjord vid schakt	Buk	Krossad bergart
63	Keramik	Kopp	1	Defekt	1		Buk	Naturligt
65	Keramik	Kärl	1	Defekt	2		Buk	Krossad bergart
67	Keramik	Kärl	1	Defekt	1	Hittad vid framrensning	Buk	Krossad bergart
69	Keramik	Kärl	1	Defekt	3		Buk	Krossad bergart
70	Keramik	Kärl	1	Defekt	11		Buk	Krossad bergart
71	Keramik	Kärl	3		3		Buk	Krossad bergart
72	Keramik	Kopp	1	Defekt	11		Mynning	Sand
74	Keramik	Kärl	1	Defekt	7		Buk	Krossad bergart
78	Keramik	Kärl	2	Defekt	11		Buk	Krossad bergart
89	Keramik	Kärl	1	Defekt	15	Nere i fyllning 2 i stolphål 8300	Botten	Krossad bergart
81	Keramik	Kärl	8	Defekt	461		Buk	Krossad bergart

Anmärkning	Kontext (Påträffas i)	X-koordinat	Y-koordinat	Höjd över havet (m)
800-900 grader	3318 Stolphål	6258288,741	373938,377	
900-1000 grader. NÖ-kvadranten	26282 Härd	6258292,257	373936,962	
Delvis gallrat. Smält. Ugnsvägg? V del	20901 Grop	6258260,631	373955,853	
Svagt magnetisk	26282 Härd	6258291,495	373936,413	

Ytbehandling	Dekor	Datering	Skärvtjocklek	Största korn	Mynningsform	Antal	Övrigt	Matskorpa
Glättad		FRJÅ/RJÅ	11	3,6		1	Växtmagrad	
Glättad		ÄJÅ	9	2,9		1		
Glättad		JÅ	9	3,2		1		
Glättad		JÅ				1		
Glättad		ÄJÅ	9	3,7		2		
Glättad		ÄJÅ	8	2,1		1		
Glättad		YFRJÅ	5	0,7	Ut, facetterad	2		
Glättad		ÄJÅ	8	2,7		1		
Glättad		ÄJÅ		3,2		1		
Glättad		ÄJÅ				1		
Glättad		ÄJÅ	8	2,2		1		
Glättad		YFRJÅ/RJÅ	6	1,2		2	Fint glättad	
Glättad		JÅ				2		
Glättad		FRJÅ/RJÅ	7	2,2	Ut, rundad	1	Fint glättad	
Glättad		JÅ		2,4		1		
Glättad		ÄJÅ	10	2,8		1		
Glättad		JÅ	10	2,1		1		
Glättad		ÄJÅ				1		
Glättad		ÄJÅ	8	3,5		2		
Polerad	Fårer	RJÅ	4	0,5		1		
Glättad		JÅ		2,3		1		
Glättad		JÅ		2,2		1		Ja
Glättad		JÅ	8	2,1		1		
Glättad		ÄJÅ	9	3		1		
		ÄJÅ		2,8		1		
Glättad		YFRJÅ/RJÅ	6	1,8	In	1	Fint glättad	
Glättad		JÅ		3		1		
Glättad		ÄJÅ	8	2,8		1		
		JÅ		2,6		1	Sintrad	
Glättad		ÄJÅ	11	3,7		1	Växtmaterial på insidan	

BILAGA 2

Fyndnummer	Material	Sakord	Antal	Fragmenteringsgrad	Vikt (g)	Anmärkning	Kärtdel	Magringsmaterial
83	Keramik	Kärl	1	Defekt	1		Buk	Krossad bergart
84	Keramik	Kärl	1	Defekt	3	Keramik fynd i översta lagret i anl.	Mynning	Krossad bergart
90	Keramik	Kopp	1	Defekt	2		Mynning	Krossad bergart
91	Keramik	Kärl	1	Defekt	4		Buk	Krossad bergart
92	Keramik	Kärl	1	Defekt	4	Lösfynd. K bland stora stenar	Buk	Krossad bergart
95	Keramik	Kärl	1	Defekt	9		Buk	Krossad bergart
86	Keramik	Kärl	1	Defekt	3	Trebensgryta. Yngre rödgods	Buk	
87	Keramik	Kärl	1	Defekt	1		Buk	Krossad bergart
88	Keramik	Kopp	1	Defekt	1	Toppen av fyllning 1. Anläggning. stolphål. Ytan	Mynning	Naturligt
96	Keramik	Kärl	1	Defekt	52		Buk	Krossad bergart
97	Keramik	Kopp	1	Defekt	2		Buk	Sand
98	Keramik	Kopp	1	Defekt	1		Buk	Krossad bergart
99	Keramik	Kärl	7	Defekt	38		Buk Mynning	Krossad bergart
100	Keramik	Kärl	224	Defekt	2468		Buk	Krossad bergart
101	Keramik	Kärl	11	Defekt	252	Keramik under den brända leran. Mot botten av grop	Buk Botten	Krossad bergart
102	Keramik	Kärl	1	Defekt	9		Buk	Krossad bergart
104	Keramik	Kärl	1	Defekt	1	Kopp?	Buk	Krossad bergart
105	Keramik	Kärl	1	Defekt	3		Buk	Krossad bergart
106	Keramik	Kärl	11	Defekt	552	Nästan helt kärl	Botten Buk Mynning	Krossad bergart
109	Keramik	Kärl	3	Defekt	6	Lågt bränt. Hantverksavfall?	Buk	Krossad bergart
110	Keramik	Kärl	1	Defekt	11		Buk	Krossad bergart
113	Keramik	Kärl	1	Defekt	124	Botten av gropen	Botten	Krossad bergart
116	Keramik	Kärl	1	Defekt	8		Mynning	Sand
118	Keramik	Kärl	1	Defekt	6	Toppen av härd	Mynning	Krossad bergart
120	Keramik	Kärl	2	Defekt	4		Buk	Sand
121	Keramik	Kopp	1	Defekt	2		Buk	Sand
122	Keramik	Kärl	1	Defekt	52		Buk	Krossad bergart
125	Keramik	Kärl	4	Defekt	22		Buk	Krossad bergart
127	Keramik	Kärl	1	Defekt	4		Buk	Naturligt
128	Keramik	Kärl	15	Defekt	61		Botten Buk	Krossad bergart
129	Keramik	Kopp	1	Defekt	2		Mynning	Naturligt
130	Keramik	Kärl	4	Defekt	39		Buk Mynning	Krossad bergart
131	Keramik	Kopp	1	Defekt	2		Buk	Krossad bergart
132	Keramik	Kärl	1	Defekt	2	Lösfynd	Buk	Krossad bergart
133	Keramik	Kärl	1	Defekt	1		Buk	Krossad bergart
135	Keramik	Kärl	1	Defekt	6		Buk	Naturligt
136	Keramik	Kärl	1	Defekt	8		Buk	Krossad bergart
137	Keramik	Kopp	1	Defekt	2		Buk	Sand
138	Keramik	Kärl	4	Defekt	6		Buk	Krossad bergart

Ytbehandling	Dekor	Datering	Skärvjocklek	Största korn	Mynningsform	Antal	Övrigt	Matskorpa
Glättad		JÅ		3,4		1		
Glättad		YFRJÅ/ÄRJÅ	6	1,8	Rak	1		
Glättad		YFRJÅ/ÄRJÅ	6	1,8	Ut	1	Fint glättad	
Glättad		ÄJÅ		3,8		1	Växtmaterial	
Glättad		ÄJÅ	8	2,7		1		
Glättad		JÅ	8	2,7		1		
		1400-1750				1		
		JÅ				1		
Glättad		YFRJÅ	4	0,8	Ut, facetterad	1	Fint glättad	
Glättad		ÄJÅ	12	2,4		1		
Polerad		RJÅ	5	1,3		1		
Polerad		RJÅ	3			1		
Glättad	Streck, zig-zag	YFRJÅ	7	2,7	Rak	1	Förtjockad mynning	
Glättad		ÄJÅ				6		
Glättad		ÄJÅ	10	3		2		
Glättad		ÄJÅ	10	2,6		1	Botten?	
Glättad		ÄJÅ	4	1,8		1		
Glättad		ÄJÅ	7	1,7		1	Fint glättad	
Glättad		VIK	10	3,6	Ut	1	Höjd 12 cm	Ja
Glättad		ÄJÅ		2,5		1	Hantverksavfall?	
Glättad		JÅ	9	2,7		1		
Glättad		ÄJÅ		2,4		1		
Glättad		YFRJÅ	6	1,7	Rak	1		
Glättad		YFRJÅ/ÄRJÅ	7	1,7	Ut	1	Fint glättad	
Glättad		ÄJÅ	6	1,8		1	Fint glättad	
Glättad		ÄJÅ		0,9		1	Fint glättad	
Glättad		ÄJÅ	9	3,3		1		
Glättad		ÄJÅ	9	1,9		2	Fint glättad	
Glättad		ÄJÅ	6	1,1		1	Fint glättad	
Glättad		ÄJÅ	10	2,1		1		
Polerad		YRJÅ	5	0,5	Rak	1		
Glättad		ÄRJÅ	8	2	Ut	1	Fint glättad	Ja
Glättad		ÄJÅ	5	1,5		1	Fint glättad	
Glättad		ÄJÅ	7	2,9		1	Fint glättad	
		ÄJÅ				1	Bränd lera?	
Glättad		ÄJÅ	7	1,5		1	Fint glättad	
Rabbad		YBÅ/FRJÅ	11	1,9		1	Kan vara buk	
Glättad		ÄJÅ		1,7		1	Fint glättad	
Glättad		ÄJÅ	7	2,1		1	Fint glättad	

BILAGA 2

Fyndnummer	Material	Sakord	Antal	Fragmenteringsgrad	Vikt (g)	Anmärkning	Kärlid	Magringsmaterial
141	Keramik	Kärl	1	Defekt	5		Mynning	Krossad bergart
142	Keramik	Kärl	93	Defekt	541		Botten Buk Mynning Hänkel	Naturligt
145	Keramik	Kärl	1	Defekt	43	Delvis sintrad	Buk Botten	Krossad bergart
147	Keramik	Kärl	1	Defekt	5		Buk	Krossad bergart
148	Keramik	Kärl	148	Defekt	750		Botten Buk Mynning	Krossad bergart
151	Keramik	Kärl	2	Defekt	13	Delvis smält. Bål?	Buk Mynning	Krossad bergart
153	Keramik	Kärl	11	Defekt	158	Mot toppen låg mynningen. Skärvorna i fyllning. Sintrat på utsidan	Buk Mynning	Krossad bergart
155	Keramik	Kärl	1	Defekt	2		Buk	Krossad bergart
156	Keramik	Kopp	1	Defekt	1		Buk	Sand
157	Keramik	Kärl	2	Defekt	5		Buk	Krossad bergart
158	Keramik	Kärl	11	Defekt	73		Buk Mynning	Krossad bergart
159	Keramik	Kärl	1	Defekt	9	Lösfynd	Buk	Krossad bergart
160	Keramik	Kopp	1	Defekt	2		Buk	Sand
161	Keramik	Kärl	1	Defekt	1		Botten	Krossad bergart
162	Keramik	Kärl	1	Defekt	9		Buk	Krossad bergart
164	Keramik	Kärl	4	Defekt	3		Buk	Krossad bergart
165	Keramik	Kopp	1	Defekt	2		Buk	Sand
166	Keramik	Kopp	1	Defekt	2		Mynning	Krossad bergart
167	Keramik	Kärl	1	Defekt	7		Buk	Krossad bergart
169	Keramik	Kärl	107	Defekt	662	NÖ Kvadranten	Botten Buk Mynning	Krossad bergart
174	Keramik	Kärl	5	Defekt	78		Buk	Krossad bergart
176	Keramik	Kärl	30	Defekt	279	SV Kvadranten. Keramik från specifik punkt i kärl	Buk Mynning	Krossad bergart
177	Keramik	Kopp	2	Defekt	6		Buk Mynning	Krossad bergart
178	Keramik	Kärl	202	Defekt	1182		Botten Buk Mynning	Krossad bergart
181	Keramik	Kärl	2	Defekt	10		Buk	Krossad bergart
183	Keramik	Kärl	6	Defekt	13		Buk Mynning	Krossad bergart
186	Keramik	Kärl	1	Defekt	4		Buk	Krossad bergart
187	Keramik	Kärl	1	Defekt	6		Buk	Krossad bergart
189	Keramik	Kopp	1	Defekt	2		Buk	Naturligt
190	Keramik	Kärl	1	Defekt	10		Buk	Krossad bergart
193	Keramik	Kärl	2	Defekt	6		Buk	Krossad bergart
194	Keramik	Kärl	8	Defekt	35		Buk Mynning	Naturligt
196	Keramik	Kopp	1	Defekt	1		Buk	Krossad bergart
197	Keramik	Kärl	7	Defekt	41		Mynning Buk	Naturligt
200	Keramik	Kärl	1	Defekt	31		Buk	Krossad bergart
203	Keramik	Kärl	22	Defekt	19		Buk	Krossad bergart
204	Keramik	Kopp	6	Defekt	23		Buk Mynning	Sand
205	Keramik	Kärl	1	Defekt	5		Buk	Krossad bergart

	Ytbehandling	Dekor	Datering	Skärvjocklek	Största korn	Mynningsform	Antal	Övrigt	Matskorpa
	Glättad		YFRJÅ/ÄRJÅ	8	3,6	Rak	1		
	Glättad		ÄRJÅ	7	1,5	Ut	2	Fint glättad	
	Glättad		YJÅ	11	4,2		1	Kan vara ÄJÅ	
	Glättad		ÄJÅ	8	2,3		1		
	Glättad		ÄRJÅ	9	2,7		3		
	Glättad		YFRJÅ/ÄRJÅ	7	2,1	Rak	1		
	Glättad		FRJÅ	9	2,1		1	Sintrat på utsidan	
	Glättad		ÄJÅ	6	1,7		1		
			ÄJÅ		1,8		1		
	Glättad		JÅ		3,9		1		
	Glättad		YFRJÅ	9	5	In	1		
	Glättad		ÄJÅ	7	2,3		1		
	Glättad		ÄJÅ	5	1,7		1	Fint glättad	
			ÄJÅ		2,4		1		
	Glättad		ÄJÅ	9	1,6		1		
	Glättad		ÄJÅ		2,4		1		
	Glättad		ÄJÅ	6	1,2		1	Fint glättad	
	Glättad		YFRJÅ	6	1,9	In	1		
	Glättad		JÅ	9	4,5		1		
	Glättad		ÄRJÅ	6	2,9	Ut	4		
	Glättad		YFRJÅ/ÄRJÅ	9	2,7	Ut	2		
	Glättad		YFRJÅ/ÄRJÅ	11	3,1	Rak	1		
	Glättad		YFRJÅ	5	2,5	Rak	1	Fint glättad	
	Glättad		ÄRJÅ	8	2,2	Rak	4		
	Glättad		ÄJÅ	7	2,8		2		
	Glättad		YFRJÅ/ÄRJÅ	6	1,9	Ut	2		
	Glättad		ÄJÅ	6,7	2,6		1	Fint glättad	
	Glättad		ÄJÅ	9	3,3		1	Sintrad på insidan	
	Polerad		RJÅ	4	2,1		1		
	Glättad		ÄJÅ	10	2		1		
	Glättad		ÄJÅ	7	2,1		1		
	Glättad		YFRJÅ/ÄRJÅ	5	0,8	Ut	1	Lerslamma. Fint glättad	
	Glättad		ÄJÅ	5	1,9		1	Fint glättad	
	Glättad		ÄRJÅ	7	0,5	Ut	2		
	Glättad		ÄJÅ	11	2,4		1		
	Glättad		ÄJÅ	6	2,6		1		
	Glättad		YFRJÅ/ÄRJÅ	5	1,6	Rak	1	Fint glättad	
	Glättad		ÄJÅ	6	1,8		1	Fint glättad	

BILAGA 2

Fyndnummer	Material	Sakord	Antal	Fragmenteringsgrad	Vikt (g)	Anmärkning	Kärlidell	Magringsmaterial
206	Keramik	Kärl	1	Defekt	4		Buk	Krossad bergart
207	Keramik	Kärl	3	Defekt	16		Buk	Krossad bergart
208	Keramik	Kärl	1	Defekt	3		Buk	Krossad bergart
209	Keramik	Kärl	1	Defekt	5		Mynning	Krossad bergart
210	Keramik	Kärl	2	Defekt	6		Buk Botten	Krossad bergart
211	Keramik	Kärl	1	Defekt	27		Buk	Krossad bergart
212	Keramik	Kärl	1	Defekt	7		Mynning	Sand
214	Keramik	Kärl	10	Defekt	54		Buk	Krossad bergart
215	Keramik	Kärl	1	Defekt	1		Buk	Krossad bergart
216	Keramik	Kärl	1	Defekt	19		Buk	Krossad bergart
217	Keramik	Kärl	1	Defekt	11		Buk	Krossad bergart
221	Keramik	Kärl	1	Defekt	4		Buk	Krossad bergart
222	Keramik	Kärl	2	Defekt	11		Buk Mynning	Sand
223	Keramik	Kärl	11	Defekt	277	Keramik insamlat i västra halvan av T.B stolpe. Smält utsida	Buk Mynning	Krossad bergart
225	Keramik	Kärl	11	Defekt	31		Buk Mynning	Krossad bergart
227	Keramik	Kärl	1	Defekt	30		Botten	Krossad bergart
229	Keramik	Kärl	165	Defekt	1078		Botten Buk	Krossad bergart
232	Keramik	Kärl	9	Defekt	50		Buk Mynning	Krossad bergart
233	Keramik	Kärl	1	Defekt	5		Botten	Krossad bergart
234	Keramik	Kopp	2	Defekt	5		Buk Mynning	Naturligt
235	Keramik	Kopp	1	Defekt	2		Mynning	Sand
236	Keramik	Kopp	2	Defekt	5		Buk Mynning	Sand
237	Keramik	Kärl	3	Defekt	19		Mynning	Krossad bergart
238	Keramik	Kärl	2	Defekt	12		Mynning	Krossad bergart
239	Keramik	Kärl	1	Defekt	8		Mynning	Krossad bergart
240	Keramik	Kärl	1	Defekt	10		Mynning	Krossad bergart
241	Keramik	Kärl	11	Defekt	360	Norra halvan, övre del	Botten Buk Mynning	Krossad bergart
242	Keramik	Kärl	26	Defekt	574	Norra halvan. Samma som F242	Botten Buk Mynning	Krossad bergart
243	Keramik	Kopp	2	Defekt	6		Mynning	Krossad bergart
244	Keramik	Kärl	4	Defekt	52		Mynning	Krossad bergart
245	Keramik	Kärl	1	Defekt	5		Mynning	Krossad bergart
246	Keramik	Kärl	1	Defekt	5		Mynning	Krossad bergart
247	Keramik	Kärl	1	Defekt	11	Hank vid mynningen	Mynning Hänkel	Krossad bergart
248	Keramik	Kärl	1	Defekt	5		Mynning	Krossad bergart
249	Keramik	Kärl	1	Defekt	2		Buk	Krossad bergart

	Ytbehandling	Dekor	Datering	Skärvtjocklek	Största korn	Mynningsform	Antal	Övrigt	Matskorpa
	Glättad		ÄJÅ	6	1,9		1		
	Glättad		ÄJÅ	6	2,4		2		
	Glättad		ÄJÅ	7	2,1		1		
	Glättad		YFRJÅ/ÄRJÅ	7	2,9	Rak	1		
	Glättad		JÅ				1		
	Glättad		ÄJÅ	10	2,3		1	Mörka mineral?	Ja
	Glättad		ÄJÅ	4	1	In	1	Ovanligt kärl	
	Glättad		JÅ	10	3,8		1		Ja
	Glättad		ÄJÅ				1		
	Glättad		ÄJÅ	11	6,8		1		
	Glättad		ÄJÅ	7	1,7		1	Fint glättad	
	Glättad		ÄJÅ	8	1,6		1		
	Glättad		YFRJÅ/ÄRJÅ	7	2,3	Rak	1	Fint glättad	
	Glättad		YFRJÅ/ÄRJÅ	11	2,5	Ut	1	Delvis smält utsida	
	Glättad		ÄRJÅ	7	2,5	Rak	1		
	Glättad		ÄJÅ	4	1,9		1	Växtmaterial på insidan	
	Glättad		ÄJÅ	10	3		1	Klotformat	
	Glättad		YFRJÅ/ÄRJÅ	10	2,2	Ut	3		
			ÄJÅ		2,2		1	Kan vara buk	
	Glättad		YFRJÅ	5	0,8	Rak	1	Fint glättad. Facetterad	
	Glättad		YFRJÅ/ÄRJÅ	6	1,9	Ut	1	Fint glättad	
	Glättad		YFRJÅ/ÄRJÅ	6	1,9	Ut	1	Fint glättad	
	Glättad		YFRJÅ/ÄRJÅ	7	2,7	Ut	1		
	Glättad		YFRJÅ/ÄRJÅ	8	2,5	Ut	1		
	Glättad		YFRJÅ/ÄRJÅ	8	4,5	Ut	1		
	Glättad		YFRJÅ/ÄRJÅ	7	3	Ut	1		
	Glättad		VIK	9	3,1	Ut	1		
	Glättad		VIK			Ut	1		
	Glättad		ÄRJÅ	5	1,8	Ut	1	Fint glättad	
	Glättad		ÄRJÅ	9	2,4	Ut	1	Förtjockad	
	Glättad		ÄRJÅ	8	2	Ut	1	Facetterad	
	Glättad		ÄRJÅ	10	2,3	Ut	1		
	Glättad		ÄRJÅ	6	2,1	Ut	1	Förtjockad	
	Glättad		YFRJÅ/ÄRJÅ	6	2,2	Rak	1		
	Glättad		ÄJÅ	5	2,3		1		

Bilaga 3 Metalldetektering Jonas Paulsson, Schulz Paulsson arkeologi AB

Metalldetekteringsrapport

Undersökning med metalldetektor i samband med arkeologisk undersökning av del av fornlämning L1997:6016/RAÄ 26:1 inom fastigheten Skummeslöv 30:15, Skummeslövs socken, Laholms kommun i Hallands län.

Metalldetektormodell som användes: XP DEUS 11”

Undersökningen:

Arbetsmetod och utförande:

En systematisk metalldetektering utfördes i två steg.

Inledningsvis, efter det att grässvålen torvats av maskinellt, avsöktes ploglagret inom hela undersökningsområdet från ytan. Därefter, när all matjord avlägsnats, metalldetekterades alla framtagna större anläggningar samt lagerrester.

Vid avsökningarna av matjorden negligerades generellt utslag från järnföremål medan alla andra kontrollerades. Metallföremål som med säkerhet kunde tillföras tiden före 1850 eller med osäkerhet kunde dateras i fält togs upp och mättes in med GPS. Metallföremål som med säkerhet kunde bestämmas till senare tid (d.v.s. efter 1850) tillvaratogs inte.

Vid detekteringarna av anläggningar/lager beaktades alla typer av metallutslag. Metallföremål som låg ytligt togs upp och mättes in med GPS, medan djupare liggande utslag markerades för att senare kunna kontrolleras vid de följande arkeologiska undersökningarna.

Fältarbetet utfördes den 15-16/9 och 3/10 2022

Detekteringssituationen: (fysiska faktorer som påverkar detekteringsresultatet) –

Innan avsökningen hade grässvålen avlägsnats maskinellt över hela undersökningsytan vilket gav utmärkta förhållanden för detektering. Tvärs över undersökningsområdet (i öst-västlig riktning) fanns en nedgrävd ledning som hade en kraftigt störande effekt på metalldetektorn inom några meters avstånd.

Arbetet utfördes vid meteorologiskt gynnsamma förhållanden.

Jonas Paulsson (Arkeolog och metalldetekteringsspecialist)

Schulz Paulsson Arkeologi AB

Telefon: 0701733223

E-post: sp.arkeologi@gmail.com

Bilaga 4 Konservering Jennie Karlsson Studio Västsvensk konservering

Arkeologiska metallfynd från Skummeslöv Konserveringsrapport

Jennie Karlsson

Studio Västsvensk Konservering
Dnr KU2022-00487

Arkeologiska metallfynd från Skummeslöv

Konserveringsrapport

Författare Jennie Karlsson

Grafisk form och Layout Förvaltningen för kulturutveckling, SVK

Omslagsbild Foto taget av Jennie Karlsson.

Fotot visar **fynd VM300085:38**, spänne alt. beslag av cu-leg med spår av vitmetall, efter konservering.

Allt material i denna rapport, såväl text som bild, publiceras under CC BY-ND licens.

Förvaltningen för kulturutveckling

Studio Västsvensk Konservering

Gamlestadsvägen 2-4 Hus B2

415 02 Göteborg

Telefon 010-441 43 44

www.vgregion.se/ff/kulturutveckling/, www.svk.com

KU2022-00487 – Skummeslöv RAÄ 26

Tekniska och administrativa uppgifter

Förvaltningen för kulturutveckling/SVK dnr.: KU2022-00487

Förvaltningen för kulturutveckling/SVK pnr.: 15262

Ansvarig konservator: Jennie Karlsson

Läge: Halland, Laholms kn., Skummeslövs sn., Skummeslöv 30:15 (fastighet)

Lämningsnr.: L1997:6016 / RAÄ Skummeslöv 26:1

Uppdragsgivare: Kulturmiljö Halland

Projektansvarig: Stina Tegnhed

Uppdragsgivarens dnr.: 2022-223

Länsstyrelsens dnr.: 431-8325-2021

Datum för rapport: 2023-10-04

Innehåll

Tekniska och administrativa uppgifter.....	3
Inledning.....	5
Syfte, metod och frågeställningar	5
Tillstånd/kondition	6
Metall, generellt	6
Järn.....	6
Koppar och dess legeringar	7
Tenn och blylegeringar	7
Silvermynt	8
Särskilda iakttagelser.....	9
Konserveringsåtgärder	10
Röntgen.....	10
Generellt	10
Järn.....	11
Kopparlegeringar	12
Tenn och blylegeringar	12
Silver	13
Förpackning och stödåtgärder.....	13
Råd och anvisningar om förvaring och hantering	14
Förvaring generellt.....	14
Metall.....	14
Syrefri förvaring	15
Dokumentation	15
Referenser	16
Preventiv konservering & etik.....	16
Material & konservering - generellt.....	16
Metall – material, föremål & konservering.....	17
Kemi & konserveringsmaterial.....	18

KU2022-00487 – Skummeslöv RAÄ 26

Konserveringsrapport

Inledning

Under en arkeologisk slutundersökning i Skummeslöv (RAÄ Skummeslöv 26:1) år 2022 hittades ett antal fynd, av dessa har 8 fynd av metall lämnats till Studio Västsvensk Konservering (SVK) för konservering (se Tabell 1).

Fyndens datering sträcker sig från (trolig) yngre järnålder fram till efterreformatorisk tid, ev. 1700-1800-tal.

Konserveringsarbetet pågick under år 2023 och utfördes med utgångspunkt i internationell forskning och praxis gällande såväl praktiska åtgärder som etiska ställningstagande.¹

Konserveringsdokumentationen består av två delar; föreliggande rapport som är mer översiktlig och en tabell där varje åtgärd redovisas fynd för fynd (se *Bilaga 1. Konserveringstabell*).

Tabell 1. Konserverade fynd från Skummeslöv

Fynd nr	Material	Föremål	Förslag till identifiering
VM300085:24	Cu-leg	Spänne, fragment	
VM300085:32	Cu-leg	Bleck	
VM300085:38	Cu-leg, Ag/Sn	Spänne alt. beslag	
VM300085:39	Pb (+ cu?)	Beslag	
VM300085:42	Cu-leg	Sölja	
VM300085:73	Ag	Mynt	
VM300085:80	Fe	Nit	
VM300085:108	Fe	Oident.	Armborstspets?

Syfte, metod och frågeställningar

Konservering syftar generellt till att föremålen skall kunna förstås, studeras, hanteras och bevaras på bästa sätt.

Den initiala delen av konserveringsprocessen, innebär frampreparering av fynden för att bättre förstå dessa, och är i princip en fortsättning av den arkeologiska undersökningen om än i laboratoriemiljö och under mikroskop. Den andra delen innebär olika åtgärder för att fynden ska kunna bevaras så länge och så bra som möjligt.

Rengöring och frampreparering av fynd gör att dess former och originaltytor framträder. Ibland finns den faktiska originaltytan bevarad, ibland är den omvandlad och finns kvar som ett korrosionsskikt, som kan tas fram. Vid andra tillfällen är ytorna helt eller delvis borta och då eftersträvas att komma så nära dessa som möjligt.

¹ SVK följer ICOMs etiska regler och E.C.C.O. professional guidelines.
Studio Västsvensk Konservering

KU2022-00487 – Skummeslöv RAÄ 26

Att ta fram fyndens dolda ytor betyder inte bara att man kan se och mäta fynden mer korrekt utan också att man får bättre möjlighet att se eventuella spår av tillverkning, slitage, lagningar och medveten åverkan. Föremålen kan också visa sig bestå av mer än ett materialslag, metallfynd kan ha inläggningar och ytbeläggningar av annat slag och fragment av textil och läder kan finnas gömt mellan t.ex. beslagsplattor.

Tillstånd/kondition

Föremålen var torra när de kom till SVK.

Alla fynden täcktes av ett hårt lager torkad lera samt hade sand/grus på ytan.

Metall, generellt

De salter och andra ämnen som finns i miljön, vilken omger fynden, tränger under århundradenas lopp in i föremålen. För metallföremål är salterna först och främst skadliga eftersom de påskyndar och ökar korrosionsprocessen. Framförallt anses klorider bidra till snabb fortsatt korrosion och nedbrytning.

Olika metaller och legeringar av metaller är dock olika korrosionsbenägna och den redan bildade korrosionen kan vara både skadlig och skyddande beroende på vad den består av och hur voluminös den är. Korrosionen på arkeologiskt järn efter uppgrävning är nästan alltid aktiv medan det mer sällan är så för till exempel bly. Voluminösa korrosionskrustor kan hålla fukt och därmed bidra till ett mikroklimat som kan vara fuktigare än omgivande klimat i magasin eller utställning.

Skadliga klorider förekommer som lösliga och svårlösliga joner. Lösliga klorider i järnföremål lakas ur under de första 2 veckor av processen; först därefter diffunderar även de mer svårlösliga kloriderna som är bundna till korrosionsytan eller inneslutna i den (Drew et al. 2004 s247ff.)

Järn

I fyndmaterialet från Skummeslöv finns två mindre fynd av järn – en nit (fnr. 80) samt ett fragment av ev. en arborstspets (fnr. 108). Fynden är inte kompletta, de är delvis genomkorroderade och fysiskt sköra.

Fynden är gropkorroderade och med omfattande blås- och sprickbildning. Korrosionen består generellt sett av skikt med olika korrosionsprodukter, överst en rödbrun sandblandad och voluminös korrosion bestående av järnoxider, inte sällan är det götit (αFeOOH). Under denna ett svart och tätare magnetitskikt (Fe_3O_4) som ungefär motsvarar en ursprunglig originalyta. Magnetitskiktet är inte helt täckande.

Fig. 1: Fyndnr 80, nit av järn, före konservering.

KU2022-00487 – Skummeslöv RAÄ 26

Koppar och dess legeringar

I fyndmaterialet från Skummeslöv finns fyra fynd av kopparlegering; fnr. 24 (beslag), 32 (bleck), 38 (spänne/beslag) och 42 (sölja). Fynden är ej kompletta. Tunna partier är genomkorroderade och därmed fysiskt sköra. Nedbrytningsgraden är varierande med fläckvis patina över ytorna. Ett av fynden (fnr. 38) har spår av vitmetall (silver eller tenn) på ytan. Ett hårt tätt och svårlöst lerlager ligger dikt an metallytan på samtliga fynd.

Korrosionen består generellt sett av skikt med olika korrosionsprodukter, överst en grön sandblandad korrosion. Under denna ett tätare skikt som ungefär motsvarar en ursprunglig originalyta. Skiktet är inte helt täckande. Därefter (partiellt) en ljusare grön pulverartad korrosion som kan vara aktiv. Närmast metallytan syns rödbrun kopparoxid.

Fig. 2-3: Två av fynden av kopparlegering – fnr. 24 och fnr. 38 – före konservering.

Tenn och blylegeringar

I fyndmaterialet finns ett fynd av bly, troligtvis legerat med koppar (fnr. 39, beslag?). Fyndet är i stort sett komplett med endast lite materialbortfall längs kanten. Det är tungt och fysiskt stabilt.

Ytan är tät och mörk och har en hög glans. Ev. är den belagd med någon form av vax eller harts; bitvis ”fetare” områden med mer gulbrun ton.

Fig. 4: Fnr. 39, beslag (?) av blylegering, före konservering.

KU2022-00487 – Skummeslöv RAÄ 26

Silvermynt

Ett silvermynt (med högt kopparinnehåll) finns i fyndmaterialet från Skummeslöv, fnr. 73. Mynten är helt genomkorroderat och består till största delen av pulverartade gröna kopparkorrosionsprodukter. Ytan flagnar och har mikrosprickor, och material saknas längs med kanten. Myntet är präglat på båda sidor, men präglingen är bitvis svårsläst.

Fig. 5: Fnr. 73, mynt, före konservering.

KU2022-00487 – Skummeslöv RAÄ 26

Särskilda iakttagelser

VM300085:24, Beslag av Cu-leg

Fragment av gjuten brons, ev. del av vikingatida likarmat spänne. Gjuten dekor på ovansidan, lätt välvd konkav undersida.

VM300085:32, Bleck av Cu-leg

Litet dubbelvikt bleck av cu-leg, mycket tunt och skört. Slätt, ingen dekor.

VM300085:38, Beslag/Spänne av Cu-leg

Fragment. Spänne alternativt beslag från FVT eller yngre järnålder. Gjuten brons med rester av vitmetall på ytan (försilvrat eller förtent). Dekor i form av prickar och streck på ovansidan, välvd konkav undersida.

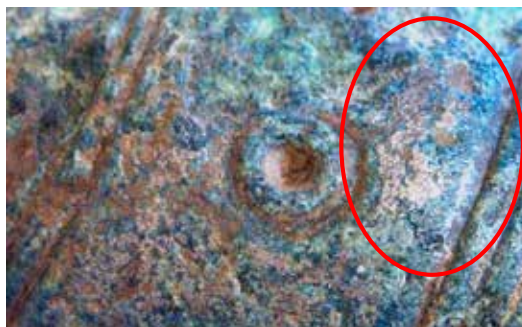

Fig. 6: Vitmetall (silver eller tenn) på yta av fynd VM300085:38.

VM300085:39, Beslag av Pb-leg

Ev. beslag? Cirkelrunt med centralt genomgående hål. Tungt, positivt utslag för bly i spot-test. Ev. legerat med koppar. Inristade dekorativa streck (granliknande) på ena sidan. Många smårepor. Ev. belagd med någon form av ytskikt (vax, harts eller dyl).

VM300085:42, Sölja av Cu-leg

Söljeram, rektangulär. Torne saknas. Dekor/tillverkningspår i form av grunda diagonala sträck i ytan (fil).

VM300085:73, Mynt av Ag/Cu-leg

Genomkorroderat och mycket skört. Prägling på båda sidor, bitvis svårläst. Likarmat kors med utsvängda armar på ena sidan, figur/bokstav med krön på andra sidan.

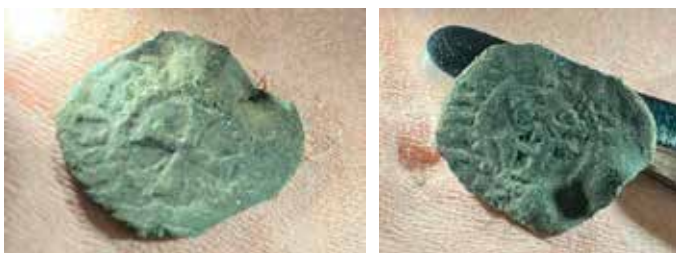

Fig. 7-8: Fynd VM300085:73, prägling i släpljus.

VM300085:80, Nit av Fe

Liten nit, ev. dekorationsnit, med runt huvud. Mycket kort skaft med avsmalnande lätt rundad "spets".

VM300085:108, Fragment av Fe

Välvd form, bitvis mycket tunt. Ev. del av armborstspets?

KU2022-00487 – Skummeslöv RAÄ 26

Konserveringsåtgärder

Röntgen

Samtliga föremål röntgades, dels för att identifiera och dokumentera fynden före konserveringen påbörjades, dels för att bättre kunna bedöma nedbrytningsgraden på dem. Röntgenanalysen utfördes med digital industriell röntgen (CR).² Exponeringsfakta redovisas också i tabell 2.

Tabell 2. Exponeringsfakta för röntgenfilm

Röntgenfilm nr	Strömstyrka mA	Spänning KvP	Tid sek	Avstånd från röntgenkälla, cm
1	4	130	30	160

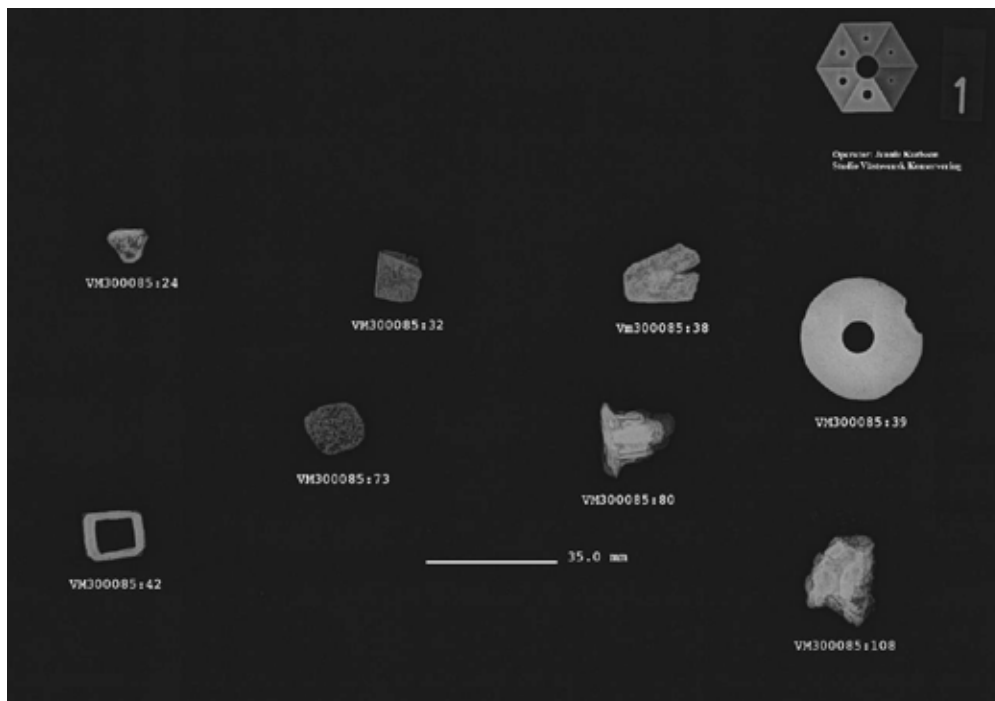

Fig. 9: Röntgenbild som visar metallfynden från Skummeslöv.

Generellt

Konserveringsåtgärder utfördes med utgångspunkt i internationell forskning och praxis gällande utrustning, kemikalier och material som anpassats för konserveringsområdets behov. Under Referenser listas några publikationer som ligger till grund för bedömning av nedbrytningsgrad och konserveringsåtgärder. Publikationerna listas under respektive materialgrupp.

Efter röntgendokumentationen av metallföremålen undersöktes alla fynden okulärt, om möjligt under arbetsmikroskopet. Röntgenbilden och den okulära besiktningen utgjorde

² Strålkälla; Sitex CPseries, typ CP160D. Scanner: Carestream Industrax HPX-1. Bildplatta: Carestream Industrax Flex XL Blue Digital Imaging Plate 5537.
Studio Västsvensk Konservering

KU2022-00487 – Skummeslöv RAÄ 26

grunden för beslut om hur fynden skulle behandlas. Foto före konservering togs undantagsvis som exempel på skador.

Järn

Framprepareringen av järnfynden skedde framförallt mekaniskt med hjälp av skalpell, pensel, roterande borst- och sliptrissor samt mikrobläster. Som blästermedel användes glaspärlor (50 resp. 200 μm), såväl tryck som mängd blästermedel varierades efter behov³. Under framprepareringen stabiliserades båda fynden med tunnflytande cyanoakrylat för att inte falla sönder vid hantering under rensningsmomentet.⁴

För att bromsa fortsatt korrosion avlägsnades de skadliga och vattenlösliga salterna som trängt in i föremålet under årens lopp genom urlakning. Urlakningen skedde i alkaliska bad med natriumhydroxidlösning⁵ (NaOH) under en period av 18 veckor. Den basiska miljön, med ett pH på ca 12,5 gör att föremålen inte korroderar under själva urlakningen. Processens fortgång övervakades med hjälp av regelbundna kvantitativa mätningar. Halten klorider i urlakningslösningen mättes⁶ och urlakningsbadet byttes efter behov. Urlakningen avslutas då halten klorider stabiliserats på en nivå under 5 ppm (5 mg/l).

Efter kloridurlakningen sköljdes föremålen i upprepade bad med avjoniserat vatten, för att avlägsna rester av natriumhydroxid. Därefter dehydrerades de i etanol under ca 1 vecka. Ytterligare torkning skedde i varmluftsugn vid 50°C under ca 1 vecka.

Före ytbehandlingen limmades de fogar om, som lossnat under urlakningen. Samma lim som tidigare användes.

Ytorna blästrades lätt igen och föremål med en bevarad metallisk järnkärna och som därmed kan fortsätta att korrodera korrosionsskyddades med en korrosionsinhibitor⁷, vilken penslades på. För att skydda föremålen vid hantering och mot svängningar i luftfuktigheten i miljön, applicerades en ytbehandling i form av mikrokristallint vax⁸. Ytbehandlingen skedde i vaxbad och under vakuum.

Gropar och andra håligheter har fyllts med infärgat mikrokristallint vax, dels för att ge ett mekaniskt stöd, dels av estetiska skäl.

Fig. 10: Fyndnr 80, dekorationsnit av järn, efter konservering.

³ tryck 2-6 bar, blästermedelsflöde 2-5 på skala av 10).

⁴ Cyanoakrylat: Ett snabblim som finns i olika viskositet. Produkt och tillverkare kan variera.

⁵ Lösningens koncentration var 0,1 M

⁶ Klorider mättes med Sherwood MK11 Chloride analyser 9265

⁷ Dinitrolpasta: en mjuk pasta som penslas på metallen, Produktnamn: Tuff-Kote Dinol (återförsäljare Dacar AB). Referens: "Rostskyddsmedel för omålat järn"

⁸ Carbona nr 3971

KU2022-00487 – Skummeslöv RAÄ 26

Kopparlegeringar

Fynden rensades mekaniskt från korrosion och kruster med hjälp av trästicka, pensel, skalpell och roterande trissor.

För att undersöka om det fanns risk för bronssjuka placerades fynden i fuktkammare under 14 dagar. Föremålen uppvisade inga tecken på aktiv korrosion.

Fynden dehydrerades i etanol under ca 1 vecka, och ytterligare i varmluftsugn vid 50°C i ca 1 vecka. Slutligen ytskyddades fynden med Paraloid B72⁹ följt av ett tunt lager mikrokristallint vax¹⁰.

Fig. 11-12: Fnr. 24 och fnr. 38, av kopparlegering, efter konservering.

Tenn och blylegeringar

Fyndet av bly rengjordes med kranvatten. Den eventuella ursprungliga ytbehandlingens löslighet testades med aceton och lacknafta, utan effekt. Fyndet dehydrerades i etanol och ytbehandlades med mikrokristallint vax¹¹ endast kring brottytan på kanten (för att inte försvåra eventuell framtida analys).

Fig. 13: Fnr. 39, beslag (?) av blylegering, efter konservering.

⁹ Paraloid B72: ett akrylatharts som löser sig i t.ex. etanol, aceton och toluen. Består av etylmetaakrylat:metylakrylat, 70:30 (tillverkare/försäljare Rohm & Haas).

¹⁰ Carbona nr 3971

¹¹ Carbona nr 3971

KU2022-00487 – Skummeslöv RAÄ 26

Silver

Mynten av silver rengjordes manuellt med bunden fukt, mjuka penslar, trästicka och skalpell. Det dehydrerades i etanol och ytbehandlades därefter med Paraloid B72¹² följt av ett tunt lager mikrokristallint vax¹³.

Fig. 14-15: Silvermynt, fnr. 73, efter konservering.

Förpackning och stödåtgärder

Konserverade föremål förpackas i syrafritt material med skumplast¹⁴ som stöd. Förpackningen är avsett för transport och magasinering.

---

¹² Paraloid B72: ett akrylatharts som löser sig i t.ex. etanol, acetone och toluen. Består av etylmetaakrylat:metylakrylat, 70:30 (tillverkare/försäljare Rohm & Haas).

¹³ Carbona nr 3971

¹⁴ Som stödmaterial används en svart Plaztizote- och/eller en vit Neopolenprodukt. Båda är åldersbeständiga polyetenplaster.

KU2022-00487 – Skummeslöv RAÄ 26

Råd och anvisningar om förvaring och hantering

Förvaring generellt

Konservering bromsar den naturliga nedbrytningen men kan aldrig avstanna den helt. Var därför noga med att kontrollera föremålets kondition med jämna mellanrum och kontakta en konservator för konsultation eller konservering om föremålen ändrar utseende eller behöver vård.

Hantering av arkeologiska föremål bör alltid ske med handskar för att undvika att skadlig handsvev och smuts hamnar på föremålen, vilket påskyndar nedbrytningen. Handskar fungerar även som skydd mot eventuella hälsoskadliga kemikalier i eller på föremålen. Var dock försiktig så att inte bomullshandskar fastnar i utstickande delar.

Föremål som under längre tid varit begravda i jord eller marina sediment har oftast både dragit till sig föroreningar i olika former och förlorat sin hållfasthet genom olika typer av nedbrytning. Detta sammantaget gör att även efter konservering kan dessa fynd behöva en förvaringsmiljö och hantering som skiljer från ett motsvarande föremål i samma material som inte kommer från en arkeologisk miljö.

Generellt när det gäller temperatur och relativ luftfuktighet (RF%) gäller att värdena bör vara stabila över tid och inte fluktuera mer än några grader eller procent över dygnet och endast långsamt över längre tidsperioder. Forskningen inom bevarandesektorn har gått från väldigt precisa gränsvärden till att förorda bredare gränsområden inom vilket temperatur och relativ luftfuktighet långsamt kan fluktuera. Lokalt klimat och hur föremålen förvarats tidigare har betydelse när man anger gränsvärden. För särskilt känsliga föremål är det bättre att arbeta med mikroklimat i montrar, skåp mm än att försöka uppnå ett tajt klimat i hela rum eller byggnader. (Historic England, s 41, IIC & ICOM-CC 2014, Riksantikvarieämbetet om inomhusklimat). Vissa specifika värden kvarstår dock som att risk för mögel startar vid 65% RF. Likaså kan olika salter, korrosionsprodukter och föroreningar i metaller förändra benägenhet för metaller att korrodera. Bland arkeologiska fynd finns föremål som faller inom den känsligare kategorin och där särskild hänsyn måste tas.

Det saknas en standard gällande förvaringsrekommendationer för relativ luftfuktighet (RF) och temperatur för olika materialkategorier. (Bickersteth). Olika studier av klimatgränsvärden för museiföremål har gjorts och dessa är inte alltid entydiga. Även rekommendationer från olika museer och konserveringsinstitutioner varierar. Följande råd är sammanvägda utifrån ett antal olika referenser som finns redovisade nedan.

Metall

Metallföremål förvaras i en så ren och torr miljö som möjligt, med en temperatur på cirka 10-25°C och en relativ luftfuktighet (RF) mellan 20 och 55% (se nedan för olika metallslag). Stora fluktuationer i såväl relativ luftfuktighet som i temperatur bör undvikas. Metaller är inte så känsliga för ljus och generellt gäller ett belysningsvärde på max 300 lux.

Arkeologiskt järn förvaras helst vid en relativ luftfuktighet under 30%. En studie visar att korrosionshastigheten ökar markant vid 40% RF medan ökningen mellan 20 och 40% är låg (Watkinson, Rimmer & Emmerson, 2019). En annan studie säger att gränsen för markant korrosionsökning ligger vid 30% RF. (English Heritage 2013, s 10).

KU2022-00487 – Skummeslöv RAÄ 26

Innehåller järnföremålen korrosionsprodukten akaganit så ska fynden helst förvaras under 11%. (English Heritage, s 10).

Koppar och kopparlegeringar är i regel något stabilare än järnföremål, men om det finns tendens till aktiv korrosion bör inte en relativ luftfuktighet på 40 % överstigas. (English Heritage, 2013, s 11).

Bly är en relativt stabil metall men kan reagera på organiska syror. Aktiv nedbrytning av blyföremål brukar initieras av närvaron av organiska syror. Inredning som innehåller syror bör därför undvikas. En luftfuktighet på max 40% rekommenderas (English Heritage, 2013, s 13). Vid rätt förvaring i en syrafri och torr miljö är det sannolikt att eventuella organiska syror på ytan så småningom avdunstar och nedbrytningseffekten avstannar förutsatt att tillräckligt luftflöde finns (Selwyn, 2004 s120). Använd helst handskar och var noga med din egen hygien vid hantering eftersom bly är giftigt.

Silver är känsligt för luftföroreningar (svavel), därför bör miljön vara fri från detta. Luft i magasinet bör filtreras och vissa material i myntens närhet bör undvikas, såsom till exempel läder, ull etc. Silvermynt är oftast legerade med koppar vilket gör att förvaringen bör anpassas efter legeringsämnet. Om aktiv kopparkorrosion upptäcks bör mynten förvaras vid en relativ luftfuktighet på max 40 %.

Syrefri förvaring

I vissa fall, om det t.ex. är svårt att åstadkomma lämplig relativ luftfuktighet, kan syrefri förvaring vara ett alternativ. Framför allt används det för mindre föremål som då förpackas i en tät plastförpackning tillsammans med syreabsorbenter och en indikator som via färgförändring anger om luften i förpackningen är syrefri.

Dokumentation

Genomförda konserveringsåtgärder redovisas skriftligen i rapportform.

Rapport skickas/överlämnas digitalt till kund (grävande arkeologisk institution och/eller mottagande museum) samt till Länsstyrelsen. Fotodokumentation i JPG skickas/överlämnas digitalt till kund. SVK arkiverar rapport och foton. Fysisk (utskrivna) rapport överlämnas vid behov.

Om röntgenfoton tagits bifogas dessa dokumentationen, antingen som TIF-screen captures (då med annotation och filtrering), TIF-raw (då endast utan annotation och filter) eller som DICOM-filer. I det senare fallet behöver kunden ladda ner ett specialprogram (INDUSTREX LITE) för att kunna använda bilderna. Programmet kan fås via SVK.

KU2022-00487 – Skummeslöv RAÄ 26

Referenser

Preventiv konservering & etik

Bickersteth, J. (2014). Environmental conditions for safeguarding collections: What should our set points be? *Studies in Conservation*, 59:4, 218–224, DOI: 10.1179/2047058414Y.0000000143

Conservation and care of collection. 2017. Ed. I. Godfrey & D. Gilroy. Western Australian Museum, Department of Materials Conservation. <http://manual.museum.wa.gov.au/conservation-and-care-collections-2017>

E.C.C.O. (2002). *E.C.C.O professional guidelines*. European Confederation of Conservators-Restorers Organisations, E.C.C.O, Brussel.

English Heritage (2013). *Guidelines for the storage and display of archaeological metalwork*. <https://www.english-heritage.org.uk/siteassets/home/learn/conservation/collections-advice--guidance/guidelines-for-the-storage-and-display-of-archaeological-metalwork.pdf>

ICOM (2011). *ICOMs etiska regler*. http://icomsweden.se/wp-content/uploads/2010/12/etiska-regler_webb-1.pdf

IIC och ICOM-CC (2014) *Environmental Guidelines – IIC and ICOM-CC Declaration*. Joint IIC - ICOM-CC Press release: Declaration on Environmental Guidelines | International Institute for Conservation of Historic and Artistic Works (iiconservation.org)

Riksantikvarieämbetets hemsida om inomhusklimat. [Inomhusklimat | Riksantikvarieämbetet \(raa.se\)](http://www.raa.se/inomhusklimat)

Tidens tand. Förebyggande konservering. 1999. M. Fjaestad (red.). Riksantikvarieämbetet. www.raa.se/publicerat/9172091355.pdf

Vårda väl. Informationsblad. Riksantikvarieämbetet. <https://www.raa.se/hitta-information/publikationer/varda-val-blad/>

Watkinson, D.E., Rimmer, M.B. & Emmerson, N.J. 2019. *The influence of relative humidity and intrinsic chloride on post-excavation corrosion rates of archaeological wrought iron*. I *Studies in Conservation*, vol. 64, no 8, s. 456-471.

Material & konservering - generellt

Corrosion inhibitors in conservation. 1985, Ed. S. Keene. Occasional papers no 4 1985. The United Kingdom institute for conservation.

Cronyn, J. M. 1990. *The elements of archaeological conservation*. Routledge.

Henderson J. 2000. *The science and archaeology of materials. An investigation of inorganic materials*. Routledge.

KU2022-00487 – Skummeslöv RAÄ 26

Metall – material, föremål & konservering

Conservation of iron. 1982. Ed. R. W. Clarke & S. M. Blackshaw. Maritime monographs and reports no 53. National maritime museum. London.

Drew, M.J. & Viviés de, P. & González, N.G. & Mardikian, P. 2004. A study of the analysis and removal of chloride in iron samples from the Hunley. I *Metal 2004: Proceedings of the international conference on metals Conservation*. Canberra Australia, 2004.

Hjelm-Hansen, N. 1986. *Metalkonservering*. Konservatorskolen. Det kongelige danske kunstakademi. Köpenhamn.

Loeper-Attia, M.A., Weker, W. (1997) Déchloruration d'Objets Archéologiques en Fer par la Méthode du Sulfite Alcalin à l'IRRAP. *Metal 1995: Proceedings of the international Conference on Metals Conservation*. Semur-en-Auxios 25-28 Sept. 1995, 162-166.

Nytt ljus över gammal rost. Att bevara kulturföremål av järn. 1992. Ed. M. Brunskog. Nordiska museet.

Rimmer, M. & Watkinson, D. & Wang. 2012. The efficiency of chloride extraction from archaeological iron objects using deoxygenated alkaline solutions. I *Studies in conservation*, vol. 57, s29—41.

Rimmer, M. & Watkinson, D. & Wang. Q. 2013. The impact of chloride desalination on the corrosion rate of archaeological iron. I *Studies in conservation*, vol. 58, s 326-337.

Rinuy, A. & Schweizer, F. 1982. Application of the alkaline sulphite treatment to archaeological iron: A comparative study of different desalination methods. 1982. I *Conservation of Iron. No53, s.44-50*. National maritime Museum, Greenwich, London, 1982.

Rostskyddsmedel för omålat järn. 2007. Slutrapport för FoU-projektet Inhibitorer för omålat järn. Rapport från Riksantikvarieämbetet 2007:3.

Selwyn, L. 2004:1. *Metals and Corrosion. A Handbook for the Conservation Profession*. Canadian Conservation Institute, Ottawa, Canada.

Selwyn, L. 2004:2. Overview of archaeological iron: the corrosion problem, key factors affecting treatment, and gaps in current knowledge. I *Metal 2004: Proceedings of the international conference on metals Conservation*, s 294-306. Canberra Australia, 2004.

Watkinson. D. & Al-Zahrani A. 2008. Towards quantified assessment of aqueous chloride extraction methods for archaeological iron: de-oxygenated treatment environments. I *The Conservator*, vol 31, s.75-86.

Watkinson, D.E., Rimmer, M.B. & Emmerson, N.J. 2019. The influence of relative humidity and intrinsic chloride on post-excavation corrosion rates of archaeological wrought iron. I *Studies in Conservation*, vol. 64, no 8, s. 456-471.

KU2022-00487 – Skummeslöv RAÄ 26

Kemi & konserveringsmaterial

Horie, C. V. 1987. *Material for conservation. Organic consolidants, adhesives and coatings*. Butterworths.

Science for conservators, volume 1. An introduction to materials. 1982. Conservation science teaching series. The conservation unit. Routledge.

Science for conservators, book 2. Cleaning. 1983. Crafts council conservation science teaching series. Crafts council. Routledge.

Science for conservators, book 3. Adhesives and coatings. 1984. Crafts council conservation science teaching series. Crafts council. Routledge.

Bilaga 1. Konserveringstabell

Konserveringstabellen är upprättad i två delar. Den första delen innehåller en specifik tillståndsbeskrivning över samtliga artefakter som ingår i ärendet, den andra tillämpade konserveringsåtgärder samt eventuell analys.

Administrativa uppgifter

Ärendenamn	Skummeslöv RAÄ 26
SVK dnr.	KU2022-00487
Konservator	Jennie Karlsson
Datum	2023-10-04
Beställare	Kulturmiljö Halland Stina Tegnehed
Beställarens dnr.	2022-223
Lämningsnr.	L1996:6016 / RAÄ Skummeslöv 26:1
Länsstyrelsens dnr.	431-8325-2021
Undersökningsår	2022
Läge	Halland, Laholms kn., Skummeslövs sn. Skummeslöv 30:15 (fastighet)

Studio Västsvensk Konservering

Gamlestadsvägen 2-4, Hus B2
415 02 Göteborg
010-441 43 44

www.vgregion.se/f/kulturutveckling/
www.svk.com
svk@vgregion.se

Material & fynddata			
FyndID	Sakord	Förändrat sakord	Kommentar
VM300085:24	Spänne		Litet fragment, ev. av vikingatida likarmat spänne, brons. Gjuten dekor på ena sidan. Genomkorroderat (mycket skört) längs kanter, brottytor och små materialbortfall runt om. Bitvis tät mörkgrön/svart patina, under denna pulverartad ljusgrön och röd korrosion. Mycket tät och svårlöslig lera dikt an föremålsytan.
VM300085:32	Bleck		Litet dubbelvikt bleck i cu-leg. Mycket tunt och skört, delvis genomkorroderat. Lätt deformerat. Små sprickor och materialbortfall längs kant. Bitvis slätt mörkgrönt ytskikt, bitvis pulverartad ljusgrön/röd korrosion. Mycket tät och svårlöslig lera dikt an föremålsytan.
VM300085:38	Spänne		Likarmat spänne alt. beslag från FVT eller VT. Gjuten brons med rester av vitmetall. Dekor i form av ringar, prickar och streck på ovansidan. Konkav undersida, över lag tunn. Brottyta på ena kanten. Bitvis slätt mörkgrön ytskikt, bitvis bortsprängd originalyta. Ljusgrön pulverartad korrosion i gropar/vid bortsprängda ytor. Mycket tät och svårlöslig lera dikt an föremålsytan.
VM300085:39	Beslag		Ev. beslag, runt med ett centralt genomgående håll i mitten. Tungt, positivt utslag för bly i spotttest. Trol. legerad med annan metall, ev. koppar. Inristade dekorativa streck (granliknande) på ena sidan. Materialbortfall på ett ställe längs kant, liten spricka i anslutning till detta. Mycket tät mörk yta med hög glans. Många smårepor. Är ev. belagd med någon typ av ytbehandling (vax/harts) - bitvis områden med en "fetare" något mer gulbrun yta.
VM300085:42	Sölja		Liten rektangulär söljeram, ingen torne. Delvis genomkorroderad längs kant, små materialbortfall i anslutning. Dekor/tillverkningspå i form av grunda diagonala streck i ytan. Bitvis tätt mörkt korrosionslager, under detta pulverartad ljusgrön/röd korrosion. Mycket tät och svårlöslig lera dikt an föremålsytan.
VM300085:73	Mynt		Mycket skört genomkorroderat mynt, ev. 1400-tal. Förmodligen silver, men mestadels korrosion från kopparinnehållet synligt. Materialbortfall längs kanter, mikrosprickor och flagnande yta. Pulverartad ljusgrön korrosion genom hela föremålet, bitvis en tätare mörk yta ovan denna. Prägling syns på båda sidor, men är bitvis svårläslig. Likarmat kors med utsvängda armar på ena sidan, figur/bokstav med krön på andra sidan.
VM300085:80	Nit		Liten nit (dekorationsnit?) med runt huvud. Mycket kort skaft med avsmalnande lätt rundad ände. Kraftig sprickbildning och materialbortfall över hela ytan. Tjock krusta med mycket sand/grus, under denna bitvis ett tätt mörkt lager med viss glans.
VM300085:108	Föremål	Armborstspets?	Fragment av ett järnföremål, ev. armborstspets? Välvd form, bitvis mycket tunt. Kraftig sprick- och blåsbildning. Ingen tydlig originalyta. Tjock krusta med mycket sand/grus, under denna bitvis ett tätt mörkt lager med viss glans.

	Inuti Hus 4				Hus 3		Hus 1			Hus 16							Hus 1		
										250-420 AD	130-340 AD						760-400 BC		
JA	JA						JA			JA	JA	JA	JA				JA		
FVT	FVTVT						BAFRJA			YJAFVT	RJA	RJA	RJA				BAFRJA		
Härd	Grop	Grop	Grop	Grop	Stolp-hål	Grop	Stolp-hål	Stolp-hål	Stolp-hål	Stolp-hål	Härd	Härd	Härd	Grop-hus	Stolp-hål	Härd	Stolp-hål	Stolp-hål	Stolp-hål
2	1,1	2,2	0,5	1,3	4,2	2,6	1,2	0,5	0,8	1,5	3	1	3	1	1,1	3,3	2,2	1	1,2
20493	20901	22518	22518	23371	23628	23772	23885	23948	23948	25727	26282	26282	26282	26395	27161	27214	27256	27306	27317
25592	25636	25955	25956	27512	27078	27507	27549	27547	27548	25870	26902	26539	27488	26627	27550	27729	27551	27553	27552

5												3							
	2			1		1			2		6							3	1
	1																		
61	4	4	1								1	4							
29																		1	
4	4				1						1							1	
2																			
1																			
6	2	3			1	2			2	5	16	2						3	1
													2						

	1																		
	1																		
1	7																		

												1							
--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	---	--	--	--	--	--	--	--

				1															
									1										
1																			

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

											1								
							1												
126																			
1							1												
20																			

12																			
5	2										10	8							
1												1							

BILAGA 5

Bilaga 5b. Resultat av makrofossilanalys uppdelat i faser. Alla rester var förkolnade.

	C ¹⁴ , kalibrerad 2 sigma	760–400 BC	130–420 AD	410–650 AD	odaterade
	Provvoly (l)	2,2	8,5	10,6	52,8
	Prov	1	4	7	24
ODLADE VÄXTER, KÄRNOR/FRÖER					
Skalkorn (<i>Hordeum distichon/vulgare</i> , hulled)			3	22	
Korn (<i>Hordeum distichon/vulgare</i>)			6	6	19
Havre, agnklädd kärna (<i>Avena sativa</i>)					1
Havre (<i>Avena</i> sp.)			5	354	12
Råg (<i>Secale cereale</i>)	1			72	
Emmer-/speltvete (<i>Triticum dicoccum/spelta</i>)	1	1		194	7
Bröd-/kubbevete (<i>Triticum aestivum</i> s.l.)				1	2
Lin (<i>Linum usitatissimum</i>)				10	
Oljedädra (<i>Camelina sativa</i>)				3	1
Obestämt Sädesslag (Cerealia indet.)	3	23		66	26
Obestämt Sädesslag (cf. Cerealia indet.)		2			
ODLADE VÄXTER, ÖVRIGA DELAR					
Korn, axled (<i>Hordeum distichon/vulgare</i>)				8	
Havre, ytteragn (<i>Avena sativa</i>)					1
Emmervete, agnbas (<i>Triticum dicoccum</i>)				18	1
Trolig Speltvete, agnbas (<i>Triticum</i> cf. <i>spelta</i>)				8	
Emmer-/speltvete, agnbas (<i>Triticum dicoccum/spelta</i>)				15	
Obestämt Sädesslag, halm (Cerealia indet.)				5	7
INSAMLADE VILDA VÄXTER					
Mjölön (<i>Arctostaphylos uva-ursi</i>)				1	1
Hassel, nötskalfragment (<i>Corylus avellana</i>)				1	2
Smultron (<i>Fragaria vesca</i>)				3	
Bolmört (<i>Hyoscyamus niger</i>)		1			
VÄTMARKSVÄXTER					
Trolig kärrkavle (<i>Alopecurus</i> cf. <i>geniculatus</i>)				8	
Bitterpilört (<i>Pericaria hydropteris</i>)				2	
GRÄSMARKSVEGETATION					
Pärilhavre, stamknöl (<i>Arrhenatherum elatius</i> subsp. <i>bulbosum</i>)		1	1	1	1
Ljung, stjälk (<i>Calluna vulgaris</i>)				1	1
Engelskt Rajgräs (<i>Lolium perenne</i>)				448	6
Svartkämpar (<i>Plantago lanceolata</i>)				5	1
Gröen Utom Vitgröe (<i>Poa</i> sp. non <i>annua</i>)				25	
Gröen (<i>Poa</i> sp.)				6	
Brunört (<i>Prunella vulgaris</i>)				2	
Bergsyra (<i>Rumex acetosella</i>)				63	
RUDERATVEGETATION/OGRÄS					
Råglosta (<i>Bromus secalinus</i>)				34	
Svinmålla (<i>Chenopodium album</i>)		18		115	7
Hönshirs/kavelhirs (<i>Echinochloa/Setaria</i>)		1		7	1

C ¹⁴ , kalibrerad 2 sigma	760–400 BC	130–420 AD	410–650 AD	odaterade
Provolym (l)	2,2	8,5	10,6	52,8
Prov	1	4	7	24
Revormstörel (<i>Euphorbia helioscopia</i>)			1	
Åkerbinda (<i>Fallopia convolvulus</i>)		2	13	5
Mjukdån (<i>Galeopsis ladanum</i>)			1	
Linmära/småsnärjmåra (<i>Galium spurium</i>)		1	7	6
Humlelusern (<i>Medicago lupulina</i>)			1	
Åkerpilört (<i>Persicaria maculosa</i>)		8	161	1
Trampört (<i>Polygonum aviculare agg.</i>)		1	3	
Åkerrättika (<i>Raphanus raphanistrum</i>)			2	
Åkerrättika, skida (<i>Raphanus raphanistrum</i>)			7	
Krus-/tomtskräppa (<i>Rumex crispus/obtusifolius</i>)			54	
Grönknavel (<i>Scleranthus annuus</i>)			1	
Vägsenap (<i>Sisymbrium officinale</i>)			1	
Nattskatta (<i>Solanum nigrum</i>)			9	
Åkerspärgel (<i>Spergula arvensis</i>)		1	29	
Vätarv (<i>Stellaria media</i>)			10	
Duvvicker (<i>Vicia hirsuta</i>)			17	
VARIA				
Lostor (<i>Bromus sp.</i>)			8	1
Starrar (<i>Carex sp.</i>)			21	5
Fräken, stjälk (<i>Equisetum sp.</i>)			3	25
Ärtväxter (Fabaceae)			3	
Måror (<i>Galium sp.</i>)			2	1
Kransblommiga (Lamiaceae)			1	
Repen (<i>Lolium sp.</i>)			1	
Pilört/åkerpilört (<i>Persicaria lapathifolia/maculosa</i>)		3		6
Gräs (Poaceae)		1	117	2
Gräs, borst (Poaceae)	1	1	1	
Gräs, stjälk (Poaceae)				1
Vickrar (<i>Vicia sp.</i>)			6	1
ÖVRIGA				
Mjöldryga, sklerotium (<i>Claviceps purpurea</i>)		1	107	1
Obestämt frö/frukt				2
Stjälk				11
Rot/Rhizom			1	3
Förkolnat organiskt material			9	1
Kottefjäll				4

BILAGA 5

Bilaga 5c. Makrofossil från anläggningar daterade till folkvandringstid. Alla rester var förkolnade.

Övergripande kontext			Inuti Hus 4			Inuti Hus 4
C¹⁴, AD kalibrerad 2 sigma	420–560	430–650	430–600	420–570	410–550	
Anläggningstyp	Härd	Grop	Stolphål	Grop	Härd	Grop
Provvoly (l)	1,6	1,1	2,2	2,7	3	1,1
Anläggnings ID	4013	6004	8897	11870	20493	20901
Prov	25590	25873	25583, 25588	26908	20509, 25592	25636
ODLADE VÄXTER, KÄRNOR/FRÖER	273	16	270	223	1319	29
Skalkorn (<i>Hordeum distichon/vulgare</i> , hulled)			1	8	13	
Korn (<i>Hordeum distichon/vulgare</i>)	1	2		3		2
Havre, agnklädd kärna (<i>Avena sativa</i>)						1
Havre (<i>Avena</i> sp.)	80	1	22	10	241	4
Råg (<i>Secale cereale</i>)	27			3	42	
Emmer-/speltvete (<i>Triticum dicoccum/spelta</i>)			148	4	42	4
Bröd-/kubbvete (<i>Triticum aestivum</i> s.l.)				1		
Lin (<i>Linum usitatissimum</i>)					10	
Oljedädra (<i>Camelina sativa</i>)	1			1	1	
Obestämt Sädesslag (Cerealia indet.)		3	38	10	15	2
ODLADE VÄXTER, ÖVRIGA DELAR						
Korn, axled (<i>Hordeum distichon/vulgare</i>)				8		
Havre, ytterragn (<i>Avena sativa</i>)						1
Emmervete, agnbas (<i>Triticum dicoccum</i>)			6	12		1
Trolig Speltvete, agnbas (<i>Triticum</i> cf. <i>spelta</i>)			8			
Emmer-/speltvete, agnbas (<i>Triticum dicoccum/spelta</i>)			15			
Obestämt Sädesslag, halm (Cerealia indet.)				4	1	7
INSAMLADE VILDA VÄXTER						
Mjölön (<i>Arctostaphylos uva-ursi</i>)				1		
Hassel, nötskalfragment (<i>Corylus avellana</i>)			1			
Smultron (<i>Fragaria vesca</i>)				2	1	
VÄTMARKSVÄXTER						
Trolig kärrkavle (<i>Alopecurus</i> cf. <i>geniculatus</i>)					8	
Bitterpilört (<i>Pericaria hydropiper</i>)			2			
GRÄSMARKSVEGETATION						
Pärilhavre, stamknöl (<i>Arrhenatherum elatius</i> subsp. <i>bulbosum</i>)				1		
Ljung, stjälk (<i>Calluna vulgaris</i>)			1			
Engelskt Rajgräs (<i>Lolium perenne</i>)				18	430	
Svartkämpar (<i>Plantago lanceolata</i>)		1		1	3	
Gröen Utom Vitgröe (<i>Poa</i> sp. non <i>annua</i>)					25	
Gröen (<i>Poa</i> sp.)				6		
Brunört (<i>Prunella vulgaris</i>)	2					
Bergsyra (<i>Rumex acetosella</i>)			1	15	47	
RUDERATVEGETATION/OGRÄS						
Råglosta (<i>Bromus secalinus</i>)					34	
Svinmålla (<i>Chenopodium album</i>)	60	2	3	36	14	2

Övergripande kontext			Inuti Hus 4			Inuti Hus 4
C¹⁴, AD kalibrerad 2 sigma	420–560	430–650	430–600	420–570	410–550	
Anläggningstyp	Hård	Grop	Stolphål	Grop	Hård	Grop
Provvoly (l)	1,6	1,1	2,2	2,7	3	1,1
Anläggnings ID	4013	6004	8897	11870	20493	20901
Prov	25590	25873	25583, 25588	26908	20509, 25592	25636
Hönshirs/kavelhirs (<i>Echinochloa/Setaria</i>)					7	
Revormstörel (<i>Euphorbia helioscopia</i>)				1		
Åkerbinda (<i>Fallopia convolvulus</i>)	4		4	1	4	
Mjukdån (<i>Galeopsis ladanum</i>)					1	
Linmära/småsnärjmära (<i>Galium spurium</i>)		1			6	
Humleusern (<i>Medicago lupulina</i>)			1			
Åkerpilört (<i>Persicaria maculosa</i>)	6			30	125	
Trampört (<i>Polygonum aviculare</i> agg.)	2				1	
Åkerrättika (<i>Raphanus raphanistrum</i>)				1	1	
Åkerrättika, skida (<i>Raphanus raphanistrum</i>)			2		5	
Krus-/tomtskräppa (<i>Rumex crispus/obtusifolius</i>)				3	51	
Grönknavel (<i>Scleranthus annuus</i>)				1		
Vägsenap (<i>Sisymbrium officinale</i>)					1	
Nattskatta (<i>Solanum nigrum</i>)	1			1	7	
Åkerspärjel (<i>Spergula arvensis</i>)			1	12	16	
Våtarv (<i>Stellaria media</i>)	1	1			8	
Duvvicker (<i>Vicia hirsuta</i>)					17	
VARIA						
Lostor (<i>Bromus</i> sp.)			2	3	3	
Starrar (<i>Carex</i> sp.)	1		1	14	5	3
Fräken, stjälk (<i>Equisetum</i> sp.)		2	1			
Ärtväxter (Fabaceae)	3					
Måror (<i>Galium</i> sp.)	2					
Kransblommiga (Lamiaceae)	1					
Repen (<i>Lolium</i> sp.)			1			
Pilört/åkerpilört (<i>Persicaria lapathifolia/maculosa</i>)						1
Gräs (Poaceae)	77	2	1	7	30	
Gräs, borst (Poaceae)				1		
Vickrar (<i>Vicia</i> sp.)	4	1	1			1
ÖVRIGA						
Mjöldryga, sklerotium (<i>Claviceps purpurea</i>)				3	104	
Rot/Rhizom				1		
Förkolnat organiskt material			9			
Träkol (ml)	1	5	40	10	9	20
ARKEOLOGISKA FYND						
Slagg						*
ANIMALIA						
Fiskben			1			
Insektrest (förkolnad)	1			1	20	
Daggmaskäg			1			
Flugpappa (oförkolnad)				3		

BILAGA 5

Bilaga 5d. Flottering, Skummeslöv slutundersökning 2022.

Prov	Anläggning	Anläggningstyp	Övrig info	Provolym	Noterad vid flottering	Analyserat
27554	758	Sotgrop		1,9	Enstaka sädeskorn, måttligt träkol, pärlhavre	1
25595	1153	Kokgrop/Härd		3,3	Mycket träkol, kanske inga makro men träkol kan vara spännande, brända ben, slagg	1
25586	1862		10/4/2022	1,3	Enstaka sädeskorn, större träkolsbitar	1
25594	3094	Grop	Översta lagret L1 (Profil 3C12296.30949)	5	Måttligt träkol, inga sädeskorn?	
25593	3094	Grop	Botten, Lager L3 (Profil 3C12296.3094)	5	Träkol och enstaka sädeskorn	1
25590	4013		Utkast från ugn 4029 eller härdrest?	1,6	Rikligt med sädeskorn	1
25591	4029	Ugn		4,6	Lite träkol, fragment av sädeskorn, mycket fröer av Chenopodium? (obrända eller brända?)	1
25873	6004	Grop	Grop med keramik	1,1	Lite sädeskorn	
27348	8615			3,1	Enstaka sädeskorn, måttligt träkol	1
25588	8897		Botten, 2022-10-4	1	Rikligt med sädeskorn	1
25583	8897		Högre upp, 2022-10-4	1,2	Rikligt med sädeskorn	
27076	9075	Stolphål	Takbärare	3,6	Enstaka sädeskorn, en del träkol, rödgods och annat keramik	
25635	9543	Grop	Grop med keramik	1	Främst träkol	1
27077	10015	Stolphål	Takbärare	4,1	En del träkol, Inga sädeskorn?, lerpärlla, keramik	
27727	11251	Grop	Kollapsad ugn	1,5	Mycket träkol, enstaka sädeskorn	1
26908	11870			2,7	Rikligt med sädeskorn	1
20509	20493	kokgrop?	Under 4029	1	Rikligt med sädeskorn och andra fröer	1
25592	20493	Härd/kokgrop	Prov nr 2	2	Rikligt med sädeskorn	1
25636	20901		insamlat mot botten under bränd sintrad lera	1,1	stora bitar träkol, en del sädeskorn	
25956	22518			0,5	Enstaka sädeskorn?	
25955	22518			2,2	En del träkol, Inga sädeskorn?	
27512	23371	Grop		1,3	En del träkol, pinne, enstaka sädeskorn	1
27078	23628			4,2	En del träkol, Inga sädeskorn?	
27507	23772	Grop	Lager 2	2,6	Ganska mycket träkol, inga makro?	
27549	23885			1,2	Måttligt träkol, inga sädeskorn?, slagg, keramik	1
27547	23948	Stolphål	Lager 3	0,5	Lite träkol, enstaka fröer	1
27548	23948	Stolphål	Lager 1	0,8	Måttligt träkol, enstaka sädeskorn+fröer	1
25870	25727	Stolphål	Stolphål med slagg	1,5	Enstaka sädeslagg?, smidesloppor	1
26902	26282			3	Ganska mycket sädeskorn	1
26539	26282			2,5	En del träkol, Björknäver, enstaka fröer?	
27488	26282			3	mycket träko, finns makro	1
26627	26395	Grophus		1	En del träkol, Inga sädeskorn?	
27550	27161			1,1	Lite träkol, inga sädeskorn?	
27729	27214		Insamlat direkt under, övre stenpacking i östra hörnet	3,3	Mycket träkol, inga sädeskorn?	1
27551	27256			2,2	Lite träkol, ett sädeskorn	
27553	27306	Stolphål		1	Lite träkol, enstaka sädeskorn	1
27552	27317	Stolphål		1,2	Lite träkol, enstaka sädeskorn	1

Bilaga 6 Vedartsanalys tabeller Santeri Vanhanen, SHM Arkeologerna Lund

Anläggningstyp	Grop	Härd	Grop	Stolphål	Härd	Stolphål	Stolphål	Stolphål	Härd	Grop	Härd	Härd	Härd	Härd	Härd	Härd	Härd	Härd	Härd	Härd	Härd	Härd	Härd	Härd	Härd	
Anläggning	758	1153	1862	3704	4694	5352	8300	8897	8952	9543	11359	11913	20526	21083	21472	21944	24158	25191	25271	26282	26282	26606	27214	27729	27214	
Prov	27554	25595	25586	26178	27081	27955	27977	25588	27493	25635	27685	27869	20543	27366	25866	27693	27056	25895	27865	26538	27488	26615	27729	27729	27214	
Barrträd																										
Tall (Pinus sp.)	3																									
Lövträd																										
Lönn (Acer sp.)			3																							
Al (Alnus sp.)	4	11			1						1		5		6	2			5			2	9			
Björk (Betula sp.)	2		1		4					3								5								
Bok (Fagus sylvatica)			2														10									
Ask (Fraxinus excelsior)	1																									
Asp (Populus sp.)									1																	
Ek (Quercus sp.)			4	4			3	10	4	6		5		4						3	9					
Lind (Tilia sp.)						2																				
Övriga																										
Obestämt																				1						
Bark										1	1											1	1	2		

Bilaga 7 Osteologisk analys, Stella Macheridis, Sydsvensk arkeologi

Osteologisk analys av djurben från Skummeslöv 26:1 (L1997:6016)

Stella Macheridis

Utgiven av: Sydsvensk Arkeologi
Box 134
291 22 Kristianstad
044-13 58 00
www.sydsvenskarkeologi.se

Osteologisk analys av djurben från Skummeslöv 26:1 (L1997:6016)
Stella Macheridis

Sydsvensk Arkeologi Analysrapport 2023:2

© Sydsvensk Arkeologi 2023

Grafisk form: Anders Gutehall

Innehåll

Inledning	4
BAKGRUND	4
MATERIAL	5
METOD	5
Analys och resultat	7
GENERELL ÖVERSIKT	7
KONTEXTUELL BESKRIVNING	8
Stolphål 25220 (VM300085:66)	8
Stolphål A22998, Hus 2 (VM300085:123)	8
Stolphål A9990, Hus 3 (VM300085:134)	8
Grophus A26395, Hus 18 (VM300085:144)	8
Härd A11701 (VM300085:168)	8
Härd A26282 (VM300085:171, 179)	8
Härd A23568 (VM300085:195)	9
Stolphål A3750, Hus 3 (VM300085:218)	9
Härd A1153 (VM300085:228)	9
Grop A9415 (VM300085:68)	9
Sammanfattande diskussion	10
MEST BRÄNDA BEN	10
SAMMANFATTNING	10
Referenser	11
Appendix	12

Inledning

BAKGRUND

Denna rapport behandlar det osteologiska material som framkom vid slutundersökningen av L1997:6016/Skummeslöv 26:1 i Skummeslöv 30:15, Skummeslöv socken, Halland (Lst dnr 431-8325-2021; KMH dnr 2022-223). Platsen ungefärliga placering syns i figur 1.

Tidigare undersökningar av fornlämningen L1997:6016 har visat att platsen använts under, i stort sett, samtliga arkeologiska tidsperioder. Det verkar ha varit främst under yngre bronsålder till tidig medeltid som platsen bosattes mer permanent. Under 1991 års undersökning påträffades bland annat långhus från yngre bronsålder-äldre järnålder och en järnframställningsugn från äldre romersk järnålder (Viking & Fors, 1995). Under den förundersökning som föregick aktuell undersökning påträffades omfattande boplatsspår, och även ett mindre osteologiskt material från grop daterad till förrromersk järnålder (Wilhelmson, 2019; Tegnhed, 2019). Det handlade om brända ben med varierande bränningsgrad: nötkreatur, svin och häst kunde identifieras. Förmodligen handlar det om konsumtionsavfall från ett tillfälle, alternativt ett matoffer (Tegnhed, 2019: 27; se Wilhelmson, 2019).

Figur 1. Karta över norra Skåne och södra Halland. Baserad på Forsök (app.raa.se). Undersökningsområdets ungefärliga placering är markerad med en svart punkt.

Det osteologiska materialet diskuteras här utifrån det övergripande projektets generella frågeställningar kring rumslig organisation och ekonomisk försörjningssätt. Syftet är att utifrån taxonomisk representation, anatomi, ev. ålder/kön, studera djurhållning, konsumtion och rumslig organisation på platsen. Materialet är dock för litet för att användas i en större regional kontext och i en vidare diskussion.

MATERIAL

Materialet som framkom vid slutundersökningen består av 39 fragment (47,01 gram). Det är fördelat mellan tolv fyndnummer från tio anläggningar. Fördelningen syns i tabell 1. Materialet är för det mest hårt bränt (kalcinerat) och hårt fragmenterat: medelvikt per fragment är 1,2 gram och medelstorleken 11,15 mm. Till stor del beror fragmenteringen på att de flesta ben är hårt brända (29 av 39). De få obrända fragment som finns är smuliga med mycket vittrad yta.

Som syns i tabell 1, härrör flest ben från tre kontexter: två härdar (26282 och 1153) samt grophuset 26395. I resterande kontexter, påträffades enbart enstaka fragment.

Tabell 1. Kvantitativ fördelning av benmaterialet från Skummeslöv 26:1, L1996:6016. Grupperat efter anläggningsnummer.

Fnr (VM300085)	Anl.	Kontexttyp	Antal fragment	Vikt (g)
66	A25220	Stolphål	1	1,65
123	A22998	Stolphål i Hus 2	1	0,28
134	A9990	Stolphål i Hus 3	1	0,21
144	A26395	Grophus i Hus 18	8	11,63
168	A11701	Härd	1	15,2
171, 179	A26282	Härd	11	2,2
195	A23568	Härd	2	13,95
218	A3750	Stolphål i Hus 3	1	0,14
228	A1153	Härd	11	1,49
68	A9415	Grop	2	0,26

METOD

Den osteologiska analysen har skett med tillgång till den osteologiska referenssamlingen vid Sydsvensk Arkeologi AB. Varje ben har registrerats enligt en mängd variabler. De har räknats och vägts. Ungefärlig fragmentstorlek (avrundad till närmaste cm) har också noterats. Benen har, om möjligt, bedömts till element, sida, art, och ålder. Inga ben har kunnat könsbedömas. Inte heller var några ben tillräckligt kompletta för att ta mått (se von den Driesch, 1976). Samtliga ben finns redovisade i Appendix 1. Kvantifiering görs primärt, dvs. antal fragment (även Number of Specimen, Lyman, 2008) och antal identifierade fragment (Number of Identified Specimens, Lyman, 2008). Vikt i gram har inkluderats för att komplettera antal, och ge en bild av fragmenteringsgraden.

Tafonomiska markörer är mycket viktiga inom osteologi generellt. Kortfattat, är tafonomi studiet av de processer, agenter och faktorer som påverkar ben från att de tillhört en organism som dör till utgrävning, rapportering och arkivering (Efremov, 1940; Lyman, 1994). Tafonomiska markörer såsom gnagspår (se Haynes, 1983; Macheridis, 2018a: 171-172), slaktspår, *weathering* (Behrensmeyer, 1978), *trampling* (se Macheridis, 2018a: 173), och eldpåverkan (t.ex. Lyman, 1994: 385) har registrerats, om det har varit möjligt. Inga tecken på *weathering* och *trampling* har dock noterats i materialet. De flesta benen i materialet från Skummeslöv 30:15 är hårt brända. Det har inneburit att eldpåverkan maskerat tidigare processers påverkan på benens yta.

Brända ben är ofta mycket svåra att bestämma till art, men kan ge annan typ av information, t.ex. kring bränningsgrader och dylikt. Färgförändringar av benets yta har noterats, samt även eventuella ytfrakturer, vilka ofta uppstår vid hård eldpåverkan. Tabell 2 visar vilken typ av information olika färgförändringar och olika typer av ytfrakturer kan delge. Det är viktigt att understryka att samma typ av ytfraktur kan förekomma på ben som bränns med mjukdelar kvar och på ben som är skeletterade (Asmussen, 2009; Gonçalves *et al.*, 2011). De ska därför användas som mer indikativa än absoluta vid en zooarkeologisk diskussion. Jag har enbart registrerat ytfrakturer på fragment större än 1 cm² (se Macheridis, 2018: 72). Bedömning av färg är i viss mån subjektiv, men har skett systematiskt i liknande ljusförhållanden av samma person (undertecknad). Kalcinerade, hårt brända, ben är helt vita alternativt vitgråa i färgen, och fragila och pudriga vid beröring. Vid kalcinering har det organiska materialet bränts bort, och benets mineral har omkristalliserats. Det finns inte en helt samstämmig konsensus om vid exakt vilken temperatur detta sker. I tabell 2 utgår jag från sammanställningen av Lyman (1994), dvs. kring 680-700 °C.

Tabell 2. Variabler som registrerats för att studera eldpåverkan, Skummeslöv 26:1. Modifierad från Macheridis (2018b: 8). Grå-vit och vit färg kännetecknar kalcinerade ben. Angivna bränningstemperaturer följer Lyman (1994: 385). De bör ses som grova uppskattningar.

Kategori	Variabel	Informationsvärde
Färgförändring	Färg	Brännings-temperaturer (°C)
		Röd-brun: 280-550
		Mörkbrun: 380-550
		Blå-grå-svart: 550-680
		Grå-vit: 680- Vit: 700-
	Uniformitet	Oxideringsgrad
Ytfrakturering (endast på kalcinerade ben)	Djupa longitudinella sprickor	Färskhet (betoning på köttbeklätt, macererat eller färskt ben)
	Grunda longitudinella sprickor	Färskhet (betoning på torrt ben)
	Transversella korta sprickor, tumnagelfraktur och <i>warping</i>	Färskhet (betoning på köttbeklätt, macererat eller färskt ben)

Analys och resultat

GENERELL ÖVERSIKT

Materialet från Skummeslöv 26:1 är litet och hårt ansatt av eld: av 39 fragment är 29 ben brända, varav 28 hårt brända (kalcinerade). Ytfraktur har säkerställts på ett fragment från stolphålet 25220. Det handlar om ett diafysfragment från större däggdjur med tumnagelfraktur (eng. *thumbnail fracture*), illustrerat i figur 1. Tumnagelfrakturer (och *warping*) har tidigare setts som markör för att benen varit köttiga eller macererade vid bränning (t.ex. Buikstra & Swegle, 1989: 256). Dock tyder vissa experimentella studier på att de förekommer även på ben som varit "torra" vid bränning (Gonçalves *et al.*, 2011: 1309). Det ska därför betraktas som möjlig indikation på bränning av färska ben, särskilt i kombination av andra ytfrakturstyper (tabell 2), snarare än ett absolut mått.

Tio fragment var obrända. Den generella bevaringsgraden, med hög fragmentering och eldpåverkan, har gjort det mycket svårt att identifiera de flesta benen till element och/eller art.

Figur 1. Kalcinerat ben från större däggdjur (diafysfragment) med lätt tumnagelfraktur (lätt böjda/C-formade), VM300085:66, A25220, L1996:6916, SU 2021.

Nötkreatur det enda identifierade djuret. Det är företrätt genom tre tänder (29,15 g): två till exakt plats obestämda molare och en vänster andre- eller tredjemolar i överkäken (A11701 (1) och A23568 (2)). Det handlar om adulta djur, men någon precisare åldersbedömning har inte kunnat göras. Alla tänder är starkt fragmenterade: en är bränd (karboniserat dentin).

Tafonomiska markörer från andra processer än eld har enbart noterats på obrända ben. Det gäller en distal *humerus* (överarmsben) av däggdjur som har kraftiga gnagmärken. Att mindre obestämbara fragment har påverkats av tafonomiska processer är uppenbart, men de faktiska tafonomiska markörerna som kan observeras syns oftast inte på dessa, utan på större mer välbevarade ben, som påverkats mindre av tafonomiska processer. Detta förhållande kallas för den *tafonomiska paradoxen* (Madgwick & Mulville, 2013; Macheridis, 2017). Den gäller detta material, där vi har ett kraftigt ansatt bränt material och där bränningen maskerat andra tafonomiska markörer som kan ha funnits på benytan. Att det har funnits andra tafonomiska skeenden, exempelvis gnagande hundar, kan konstateras eftersom detta faktiskt har observerats i materialet i form av ett gnagt obränt ben.

KONTEXTUELL BESKRIVNING

Stolphål 25220 (VM300085:66)

1 fragment (1,65 gram)

Från stolphålet A25220 insamlades ett kompakt diafysfragment från ett större däggdjur. Det var vit (kalcinerat), och hade tumnagelfraktur.

Stolphål A22998, Hus 2 (VM300085:123)

1 fragment (0,28 gram)

Ett obestämt vitbränt diafysfragment från däggdjur samlades in från A22998.

Stolphål A9990, Hus 3 (VM300085:134)

1 fragment (0,21 gram)

Ett obestämt vitbränt diafysfragment från ett större däggdjur samlades in från A9990.

Grophus A26395, Hus 18 (VM300085:144)

8 fragment (11,63 gram)

Benen från grophuset A26395 är obrända, men mycket vittrade. Ett distalt fragment från ett överarmsben (humerus) påträffades. Det var starkt gnagt. Ett kompaktben från större däggdjur registrerades. Det var också mycket vittrat. Sex obestämda fragment härrör förmodligen från något av de två större benen.

Härd A11701 (VM300085:168)

1 fragment (15,2 gram)

En molar från nötkreatur har registrerats från härden A11701. Molaren är mycket hårt fragmenterad och i dåligt skick. Dentinet är karboniserat och även emaljen visar tecken på eldpåverkan (se figur 2).

Figur 2. Fragmenterad underkäkesmolar från nötkreatur. Notera det karboniserade dentinet (liknar svart beläggning). VM300085:168, härden 11701, L1996:6016, Skummeslöv.

Härd A26282 (VM300085:171, 179)

11 fragment (2,2 gram)

Samtliga elva fragment insamlade från härden 26282 är hårt brända (kalcinerade) och förblir obestämda till art. Alla är från däggdjur, varav sex från större däggdjur. Fem fragment är från kompakta diafysfragment tillhörande långa rörben eller metapodium.

Härd A23568 (VM300085:195)

2 fragment (13,95 gram)

Två överkäkeständer tillhörande nötkreatur registrerades tillhörande härden 23568. Båda är molarer, och mycket fragmenterade ("smuliga). Den ena tanden är en andre- eller tredjemolar från vänster sida.

Stolphål A3750, Hus 3 (VM300085:218)

1 fragment (0,14 gram)

Från stolphålet A3750 härrör ett mindre diafysfragment av ett mellanfotsben från ett mellanstort däggdjur. Det är vitbränt (kalcinerat). Förmodligen tillhör benet får/get, men det är en svår bedömning pga hård eldpåverkan.

Härd A1153 (VM300085:228)

11 fragment (1,49 gram)

Elva obestämda däggdjursfragment hör till härden 1153. Tio är ojämnt vit-blåa färgade i benytan och har recent fragmentering. Troligtvis härrör de från ett och samma ben. Resterande benfragment är helt kalcinerat.

Grop A9415 (VM300085:68)

2 fragment (0,26 gram)

Två däggdjursben kommer från groppen 9415. Båda är vitbrända (kalcinerade). Det ena är ett kompakt diafysfragment från rörben eller metapodium från mellanstort däggdjur.

Sammanfattande diskussion

MEST BRÄNDA BEN

Flest ben hittades i härdarna (25 fragment), varav 22 är kalcinerade, två obrända och ett karboniserat (en tand). Från grophusen samlades enbart obränt material in; från stolphål och gropar några få kalcinerade ben vardera. Att flest ben hittas i härdarna och att olika grader av bränning återfinns i dessa, kan stödja att det handlar om exempelvis matberedningsplatser, även om materialet generellt är litet och svårt att diskutera i generella termer.

Bränningen har gjort att brända ben överlevt tiden efter slutlig deponering till en högre grad än obrända. Brända ben är alltså överrepresenterade. Det motsäger inte att bränningen *i sig* kan ha varit intentionell, t.ex. riktad mot matberedning. Rostning/grillning brukar leda till att benet är ojämnt bränt, då mjukdelar ligger olika tjockt på kroppen. För att steka en köttbit behövs också inte så höga temperaturer: benet blir inte kalcinerat och/eller helt karboniserat. Låga temperaturer (<280°C) ger inte så stora förändringar i färg (tabell 2). De ben som registrerats som obrända, kan hypotetiskt sett ha utsatts för låga temperaturer – de är väldigt hårt vittrade i ytan, som då varit något svårbedömd.

De hårt kalcinerade benen kan representera rester av härdens komponenter och själva bränslet i sig. Frågan om ben som bränsle har uppmärksammas i andra arkeologiska lokaler. Ett exempel är Avaldsnes (yngre järnålder) på Karmøy, Norge, där höga koncentrationer av brända ben tolkats som resterna av aska från ugnar, som använts för att torka korn, baserat på det arkeobotaniska materialet (Ballantyne *et al.*, 2018). Benen har i denna tolkning utgjort huvudkomponent av själva bränslet, tillsammans med ved. Kombinationen 50/50 ben/ved ger högre temperaturer under längre förbränningstider (t.ex. Thery-Pariso, 2002; se Ballantyne *et al.*, 2018: 506, med ref.). När ben är en viktig bränslekomponent, överförs värmen främst genom strålning och strömning (konvektion). Detta passar aktiviteter som beredning/tillagning av mat, inkl. torkning och rökning, samt ljus och uppvärmning av utrymmen (Thery-Pariso, 2002: 1419).

Det är inte helt orimligt att benen i härdarna är rester av aska och rester av originalbränslet, särskilt om det förekommit aktiviteter som krävt en jämnare och mer uthålligare eld. Eftersom det handlar om förhållandevis få ben, kan detta dock inte sägas vara en generell tolkning, utan bör ses som kontextuell. Tolkningen är dessutom tentativ och måste testas mot den generella arkeologin och fynden från platsen.

SAMMANFATTNING

Denna rapport behandlar det osteologiska material som framkom under slutundersökningen 2021 av L1997:6061/Skummeslöv 26:1 i Skummeslöv sn, Halland. Materialet härrör från en boplatsskontext, framför allt från gropar, stolphål, härdar och grophus. Det är en mindre mängd ben som behandlas, 39 fragment (47,01 gram). Nötkreatur är företrätt genom tre tänder. I övrigt har inga andra arter identifierats. De flesta ben är hårt brända (kalcinerade) och har hittats i härdar. Materialet är svårtolkat. Förekomsten av hårt brända ben, särskilt i kontexter som härdar, kan tyda på att ben har använts som bränsle på platsen. Det indikerar en cirkulär mentalitet kring material och resurser, där benavfall återanvänds som bränsle. Denna tolkning bygger på ett mycket litet material och bör testas mot den vidare arkeologin på platsen.

Referenser

- Asmussen, B. 2009. Intentional or incidental thermal modification?: Analysing site occupation via burned bone. *Journal of Archaeological Science* 36: 528–536
- Ballantyne, R., Macheridis, S., Lightfoot, E., Williams, A. 2018. Biological remains, I Skre, D. (red.), *Avaldsnes: A Sea King's Manor in First-Millennium Western Scandinavia*. Walter de Gruyter: Berlin/Boston, s. 455-510.
- Behrensmeyer, A., 1978. Taphonomic and ecologic information from bone weathering. *Paleobiology*, 4(2): 150-162
- Buikstra, J.E., Swegle, M. 1989. Bone modification due to burning: Experimental evidence, i Bonnichsen, R., Sorg, M.H., (red.), *Bone modification*. Maine: Center for the Study of the First Americans, 247-258.
- von den Driesch, A., 1976. *A guide to the measurement of animal bones from archaeological sites*. Chicago: Peabody Museum Bulletins 1.
- Efremov, J.A. 1940. Taphonomy: New branch of paleontology. *Pan-American Geologist* LXXIV.
- Gonçalves, D., Thompson, T.J. & Cunha, E. 2011. Implications of heat-induced changes in bone on the interpretation of funerary behavior and practice. *Journal of Archaeological Science* 38(6): 1308-1313.
- Haynes, G. 1983. A guide for differentiating mammalian carnivore taxa responsible for gnaw damage to herbivore limb bones. *Paleobiology*, 9(2): 164-172
- Lyman, R.L., 1994. *Vertebrate taphonomy*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Lyman, R.L., 2008. *Quantitative paleozoology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Macheridis, S. 2017. The Use of Multiple Correspondence Analysis (MCA) in Taphonomy: The Case of Middle Helladic Asine, Greece. *International Journal of Osteoarchaeology*, 27(3): 477-487.
- Macheridis, S. 2018a. *Waste management, animals and society: A social zooarchaeological study of Bronze Age Asine*. Acta Archaeologica Lundensia, Series altera in 8°, no 69 | Studies in Osteology, 3. Fil.dr. Avh. Lund: Lunds universitet.
- Macheridis, S. 2018b. *Osteologisk analys av djurbenen från kv. Lars Johan 7, Simrishamn*. Sydsvensk Arkeologi Analysrapport 2018:1. Kristianstad: Sydsvensk Arkeologi.
- Madgwick, R., Mulville, J. 2012. Investigating variation in the prevalence of weathering in faunal assemblages in the UK: A multivariate statistical approach. *International Journal of Osteoarchaeology*, 22: 509-522. DOI: 10.1002/oa.1274.
- Schmid, E., 1972. *Atlas of animal bones: For prehistorians, archaeologists and quaternary geologists*. Amsterdam: Elsevier Publishing Company.
- Tegnhed, S. 2019. *Förundersökning inom del av fornlämning Skummeslöv RAA 26*. Arkeologisk förundersökning 2019. Halmstad: Hallands Länsmuseum, Kulturmiljö Halland, Uppdragsverksamheten.
- Théry-Pariso, I. 2002. Fuel management (bone and wood) during the Lower Aurignacian in the Pataud Rock Shelter (Lower Palaeolithic, Les Eyzies de Tayac, Dordogne, France): Contribution of experimentation. *Journal of Archaeological Science* 29, 1415–1421 DOI:10.1006/jasc.2001.0781,
- Viking, U., Fors, T. 1995. *Från stenålder till medeltid på fem månader: RAA 26, Avfart väg E6, Skummeslövs sn, Halland*. Arkeologisk undersökning 1991. Halmstad: Stiftelsen Hallands länsmuseum, Uppdragsverksamheten.
- Wilhelmson, H. 2019. Osteologisk analys av brända ben: Från Skummeslöv sn, RAA 26. Sydsvensk Arkeologi Analysrapport 2019: 2. Kristianstad: Sydsvensk Arkeologi.

Appendix

Osteologisk katalog över benen från Skummeslöv 26:1, L1996:6016, SU2021.

Förkortningar: calc. =kalcinerad, förm. = förmodligen, mkt = mycket. U = uniformt bränd, IU= ickeuniformt bränd, Tum = tumnagelfraktur, fragm. = fragment, karb. = karboniserad, Mamm. = Mammalia, Stort = Stort däggdjur, Mellan = Mellanstort däggdjur, Obest. = Obestämd, Bt = Bos taurus, mp = metapodium, os long. = os longum

Anl.	Fnr (VM30085)	Taxa	Anatomi	Antal fragment	Vikt (g)	Storlek (mm)	Färg	Uniformitet	Tafonomi/övrigt
A1153	228	Mamm.	Obest. (fragm.)	10	1,02	10	Vit-blå (delvis calc.)	IU	
A1153	228	Mamm.	Obest.	1	0,47	20	Vit (calc.)	U	
A11701	168	Bt	Molar	1	15,2	60	Svart-beige (delvis karb.)	IU	dentinet är karboniserat. mkt fragmenterad
A22998	123	Mamm.	Obest. (diafys-fragm.)	1	0,28	15	Vit (calc.)	U	
A23568	195	Bt	M2/3+ (sin)	1	8,41	50	obränd	-	Mycket fragmenterad "smulig"
A23568	195	Bt	Molar+	1	5,54	40	obränd	-	mkt fragmenterad, förm. M1/2+ Tum
A25220	66	Stort	os long./mp (diafysfragm.)	1	1,65	20	Vit (calc.)		
A26282	179	Mamm.	Obest.	1	0,05	5	Vit (calc.)	U	
A26282	149	Mamm.	Obest.	1	0,04	5	Vit (calc.)	U	
A26282	171	Mamm.	Obest.	3	0,15	5	Vit (calc.)	U	
A26282	179	Stort	os long./mp (diafysfragm.)	3	0,71	10	Vit (calc.)	U	
A26282	149	Stort	os long./mp (diafysfragm.)	1	0,44	15	Vit (calc.)	U	
A26282	171	Stort	os long./ mp (diafysfragm.)	1	0,57	15	Vit (calc.)	U	
A26282	171	Stort	Obest.	1	0,24	10	Vitgrå (calc.)	U	
A26395	144	Mamm.	Humerus: distalt fragm.	1	1,43	30	obränd	-	Gnag
A26395	144	Mamm.	Obest.	6	2,17	20	obränd	-	Förm. från större ben (id 95)
A26395	144	Stort	Phalanx 1 (?)	1	8,03	70	obränd	-	Benytan är mycket vittrad.
A3750	218	Mellan	Obest. (diafysfragm.)	1	0,14	10	Vit (calc.)	U	
A9415	68	Mellan	os long./ mp (diafys-fragm.)	1	0,2	15	Vit (calc.)	U	
A9415	68	Mamm.	Fragm.	1	0,06	5	Vit (calc.)	U	
A9990	134	Stort	os long./mp (diafysfragm.)	1	0,21	5	vit (calc.)	U	

SYDSVENSK ARKEOLOGI ANALYSRAPPORTSERIE 2023

1. Järnframställning vid Harbo prästgård. Arkeometallurgisk analys – översiktlig okulär bedömning. Andreas Svensson
2. Osteologisk analys av djurben från Skummeslöv 26:1 (L1996:6016). Stella Macheridis

Bilaga 8 Datering Melanie Mucke/Daniel Primetzhofer, ÅngströmlaboratorietUPPSALA
UNIVERSITETÅngströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratoriet
Lägerhyddsvägen 1Postadress:
Box 529
751 21 UppsalaTelefon:
018 – 471 3124Hemsida:
<http://www.tandemlab.uu.se>E-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Uppsala 2023-06-08

Stina Tegnhed
Kulturmiljö Halland
Tollsgatan 7
302 32 HALMSTAD**Resultat av ^{14}C datering av träkol och makrofossiler från L1997:6016 / RAÄ 26:1, Skummeslöv socken, Laholms kommun, Hallands län (proj. 12243). (p 5185)****Förbehandling av träkol:**

1. Synliga rottrådar borttages.
2. 1 % HCl tillsätts (10 h, under kokpunkten) (karbonat bort).
3. 1 % NaOH tillsätts (10 h, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före mätningen av ^{14}C -innehållet i acceleratoren förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 3, till CO_2 -gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

Förbehandling av makrofossiler:

1. 1 % HCl tillsätts (10 h, under kokpunkten) (karbonat bort).
2. 0.5 % NaOH tillsätts (1 h, 60 °C). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före mätningen av ^{14}C -innehållet i acceleratoren förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 3, till CO_2 -gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

Labbnummer	Prov	$\delta^{13}\text{C}\text{‰ V-PDB}$	^{14}C ålder BP
träkol			
Ua-78553	A20526 P20543	-26,1	2 343 ± 31
Ua-78554	A21472 P25866	-25,7	2 413 ± 31
Ua-78555	A25191 P25895 ⁽¹⁾	-30,3	2 340 ± 33
Ua-78556	A3704 P26178	-25,8	1 723 ± 29
Ua-78557	A26606 P26615	-27,3	2 910 ± 29
Ua-78558	A24158 P27056	-25,1	1 624 ± 29
Ua-78559	A4694 P27081	-28,5	2 453 ± 30
Ua-78560	A8952 P27493	-25,9	2 192 ± 30
Ua-78561	A11359 P27685	-25,2	2 478 ± 30
Ua-78562	A25271 P27865	-25,9	2 366 ± 31
Ua-78563	A11913 P27869	-25,7	2 263 ± 29
Ua-78564	A5352 P27955 ⁽²⁾	-25,7	2 076 ± 29
makrofossil			
Ua-78565	A20493 P20509	-24,6	1 591 ± 29
Ua-78566	A8897 P25588	-23,0	1 538 ± 31
Ua-78567	A4031 P25590	-26,6	1 582 ± 29
Ua-78568	A25727 P25870	-24,1	1 715 ± 29
Ua-78569	A6004 P25873	-22,8	1 513 ± 31
Ua-78570	A26282 P26902	-23,1	1 812 ± 30
Ua-78571	A11870 P26908	-23,3	1 574 ± 30
Ua-78572	A27551 P27256	-22,9	2 445 ± 31

⁽¹⁾ På provpåsen stod *A25895 P25181*.

⁽²⁾ På provpåsen stod *A5352 P23955*.

Med vänliga hälsningar

Melanie Melanie Mucke
2023.06.08
Mucke 15:40:02 +02'00'

Melanie Mucke/Daniel Primetzhofner

Uppsala 2023-06-08

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Kol-14 gruppen

Besöksadress:
Ångström Laboratoriet
Lägerhyddsvägen 1

Postadress:
Box 529
751 21 Uppsala

Telefon:
018 – 471 3124

Hemsida:
<http://www.tandemlab.uu.se>

E-post:
radiocarbon@physics.uu.se

Stina Tegnhed
Kulturmiljö Halland
Tollsgatan 7
302 32 HALMSTAD

Resultat av isotopanalys av makrofossiler från L1997:6016 / RAÄ 26:1, Skummeslöv socken, Laholms kommun, Hallands län (proj. 12243). (p 5185)

Förbehandling av makrofossiler:

- 1 % HCl tillsätts (10 h, under kokpunkten) (karbonat bort).
- 0.5 % NaOH tillsätts (1 h, 60 °C). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före mätningen av ^{14}C -innehållet i acceleratoren förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 3, till CO_2 -gas som i sin tur grafiteras genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

Labnummer	Prov	$\delta^{15}\text{N}\text{‰ AIR}$	C:N
Ua-78565	A20493 P20509	5,7	10,4
Ua-78566	A8897 P25588	6,4	19,0
Ua-78567	A4031 P25590	5,3	13,1
Ua-78568	A25727 P25870	7,4	24,1
Ua-78569	A6004 P25873	7,9	23,2
Ua-78570	A26282 P26902	6,0	28,0
Ua-78571	A11870 P26908	6,1	20,7
Ua-78572	A27551 P27256	6,9	22,0

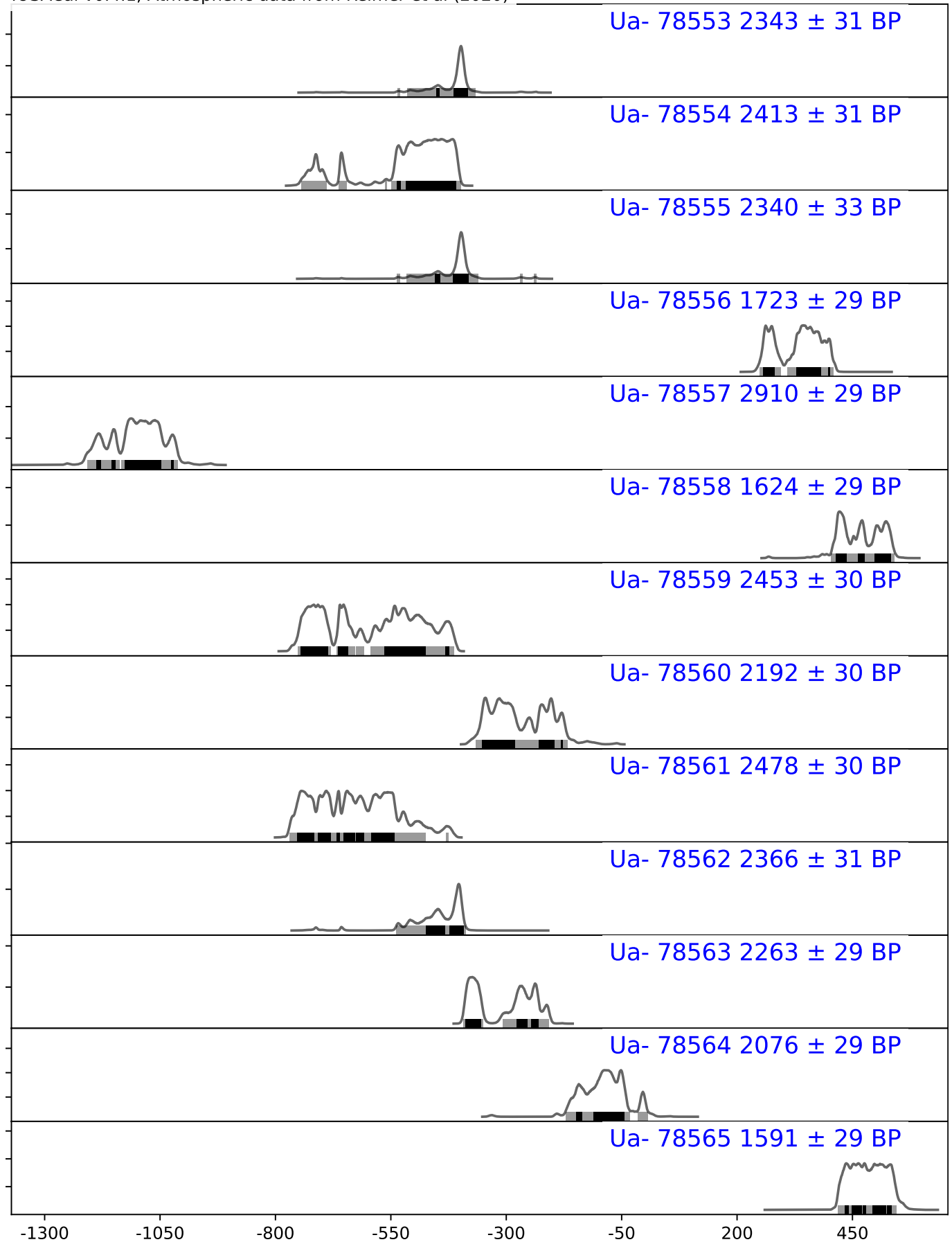
Med vänliga hälsningar

Melanie Melanie Mucke
2023.06.08
Mucke 15:39:47 +02'00'

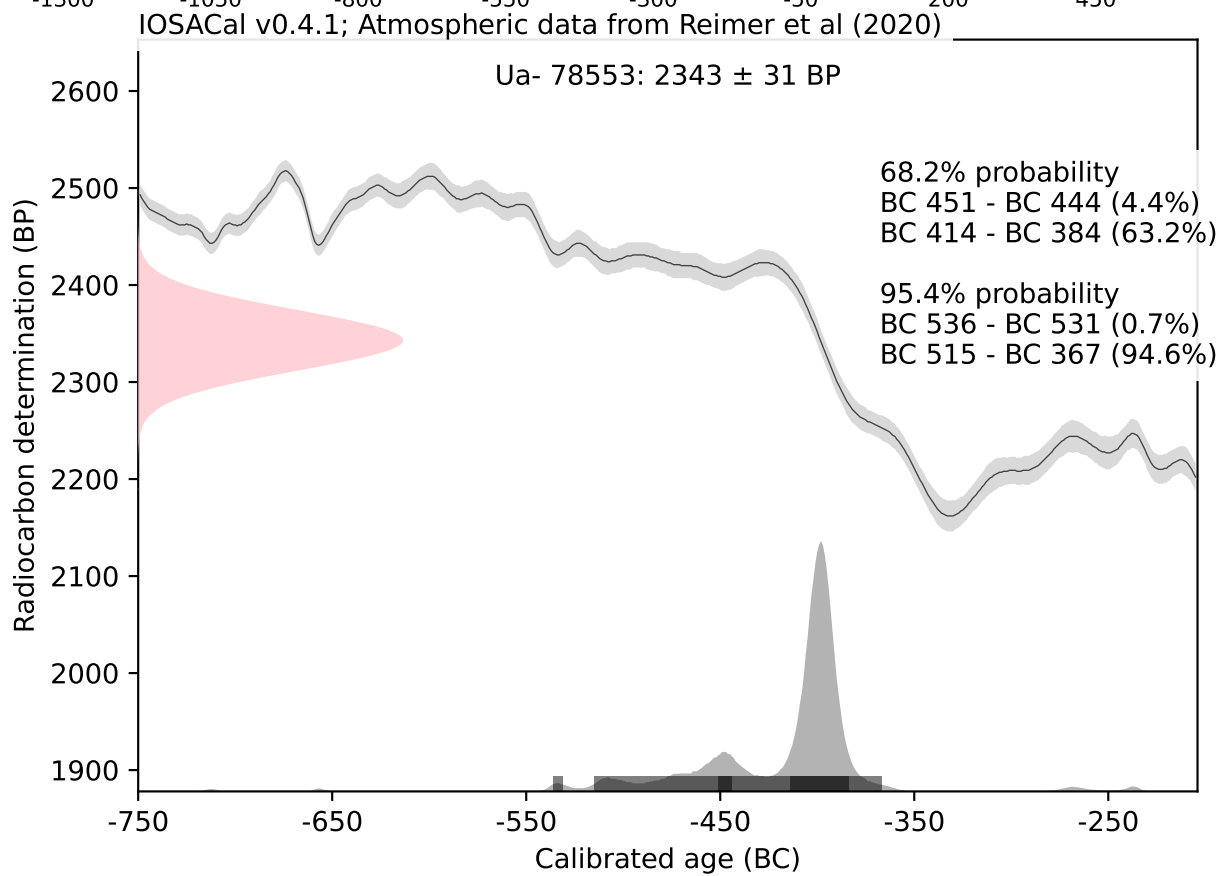
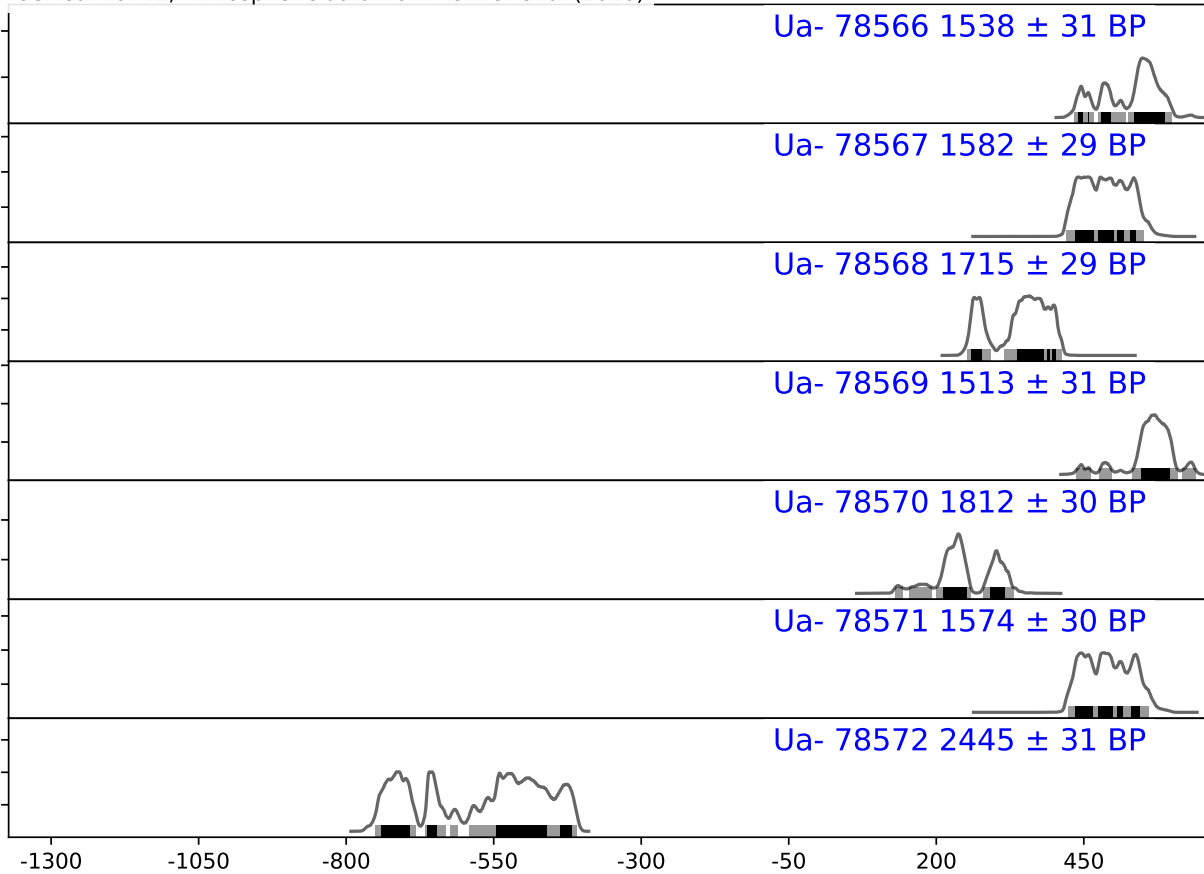
Melanie Mucke/Daniel Primetzhof

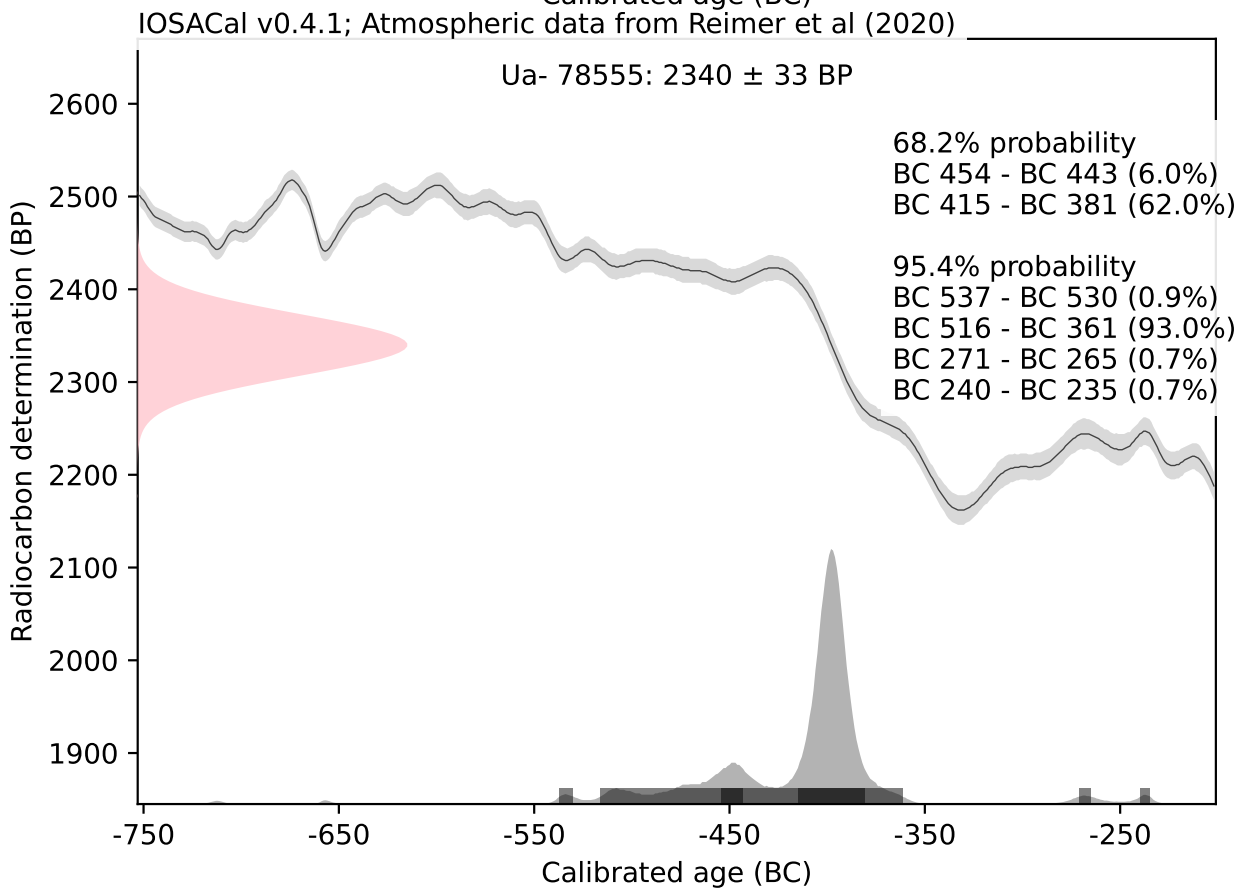
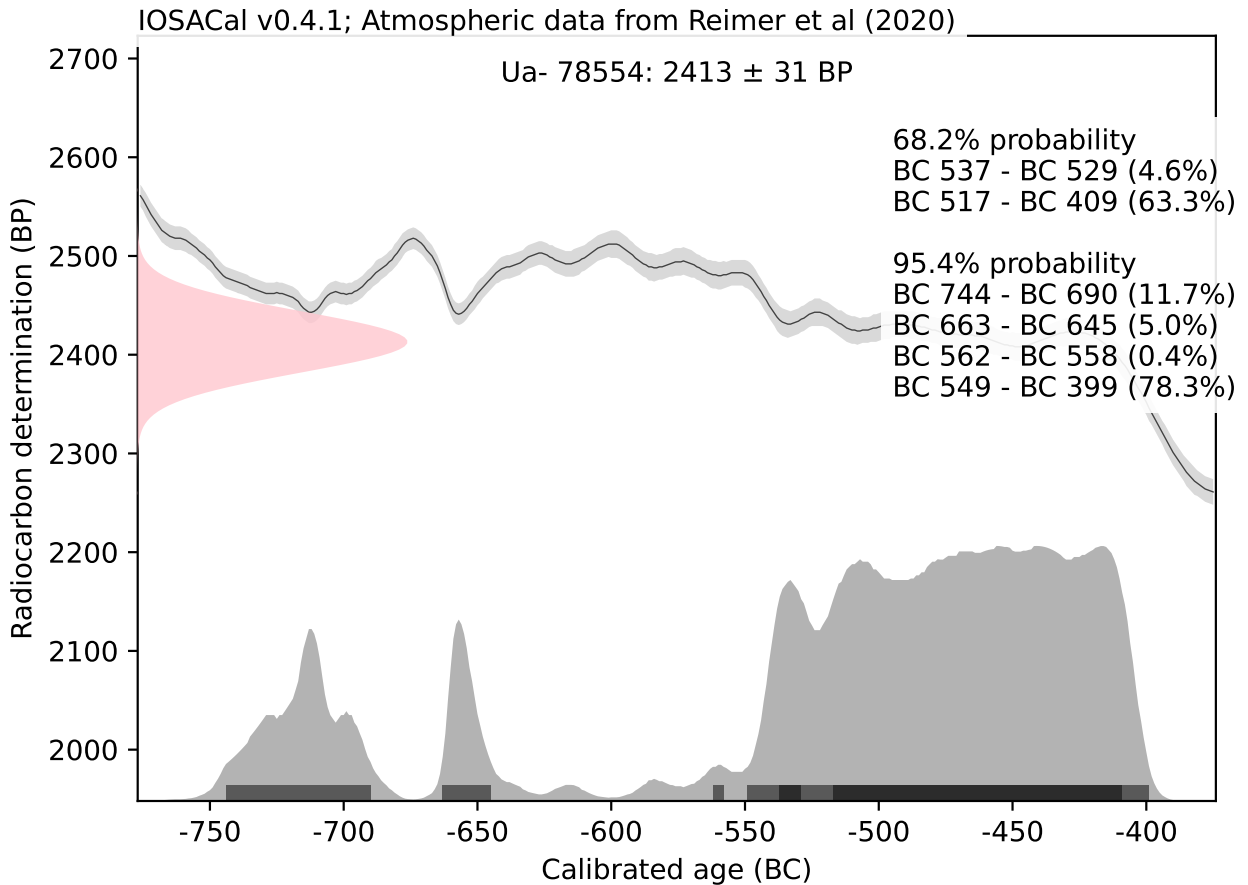
Kalibreringskurvor

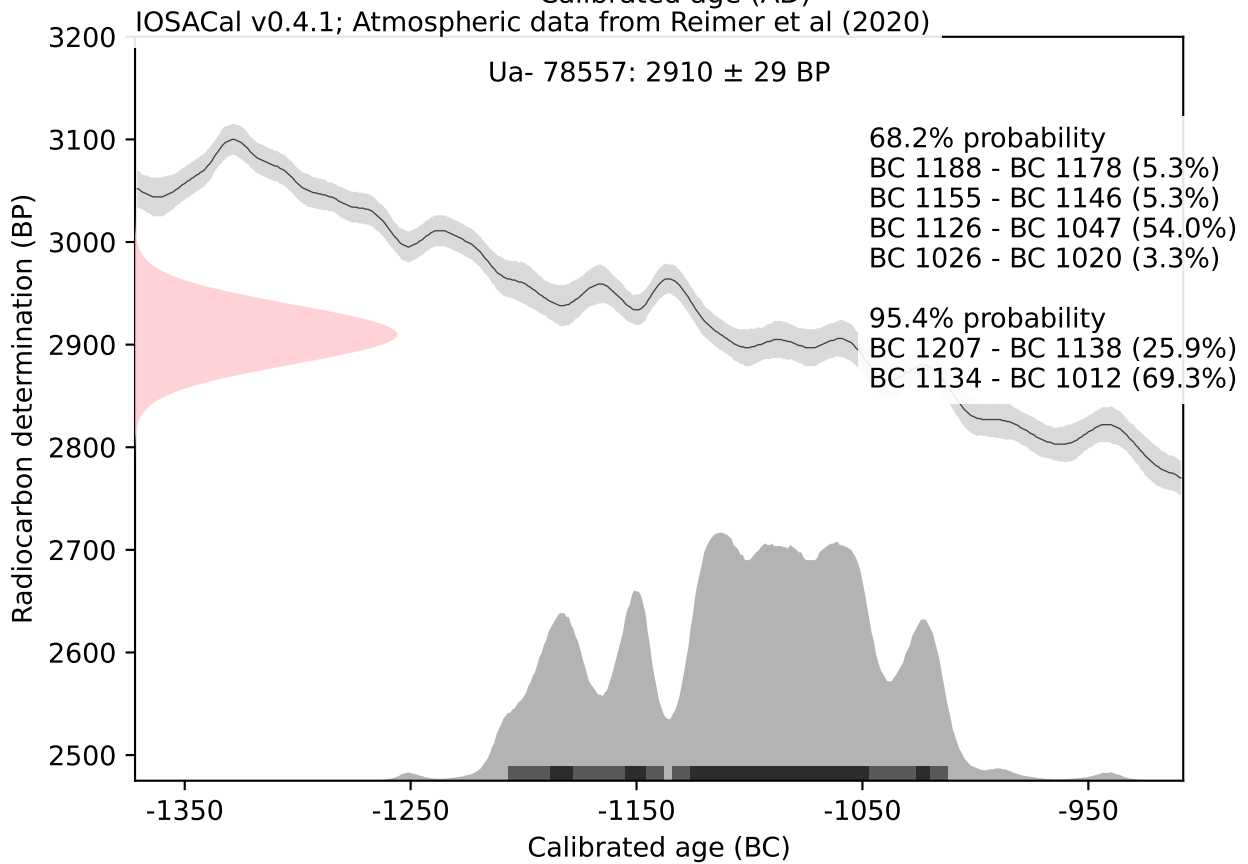
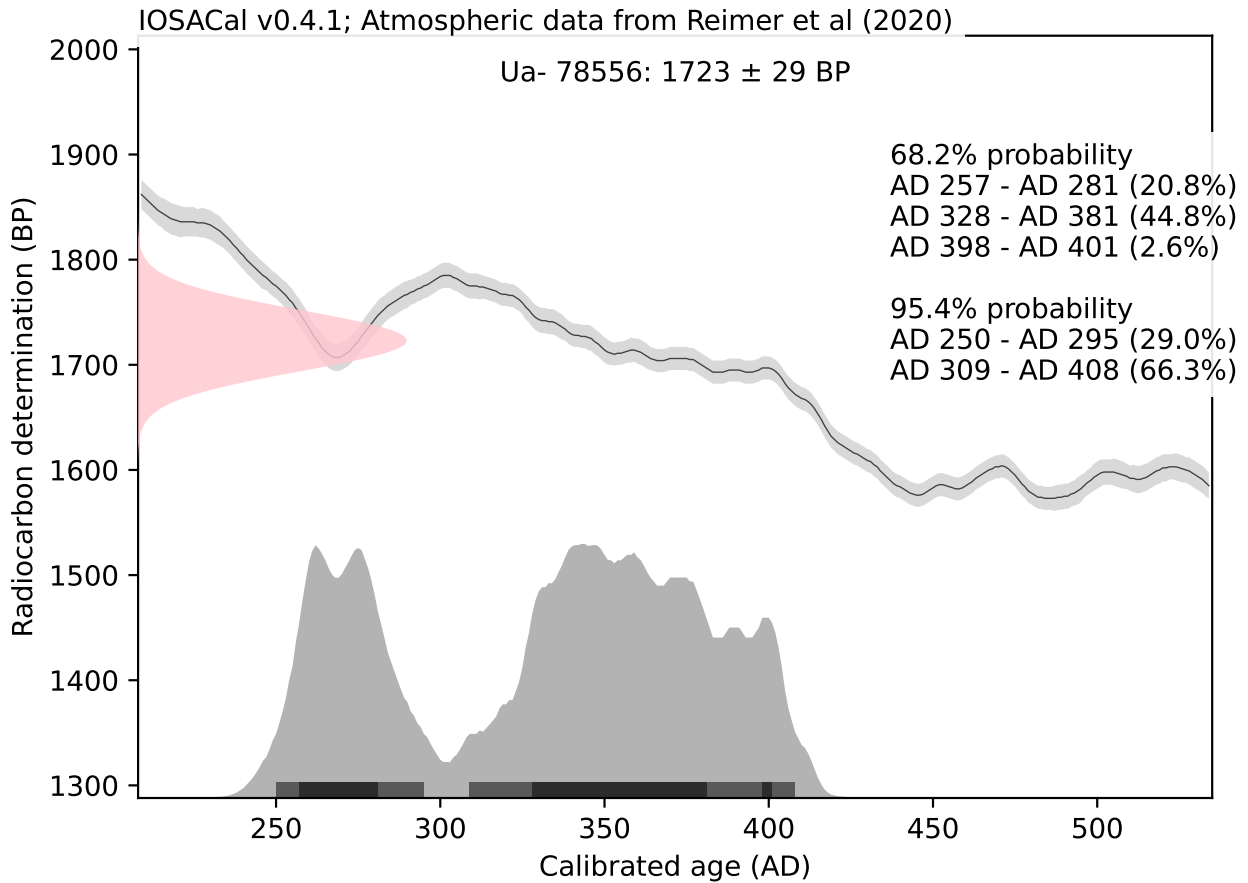
IOSACal v0.4.1; Atmospheric data from Reimer et al (2020)

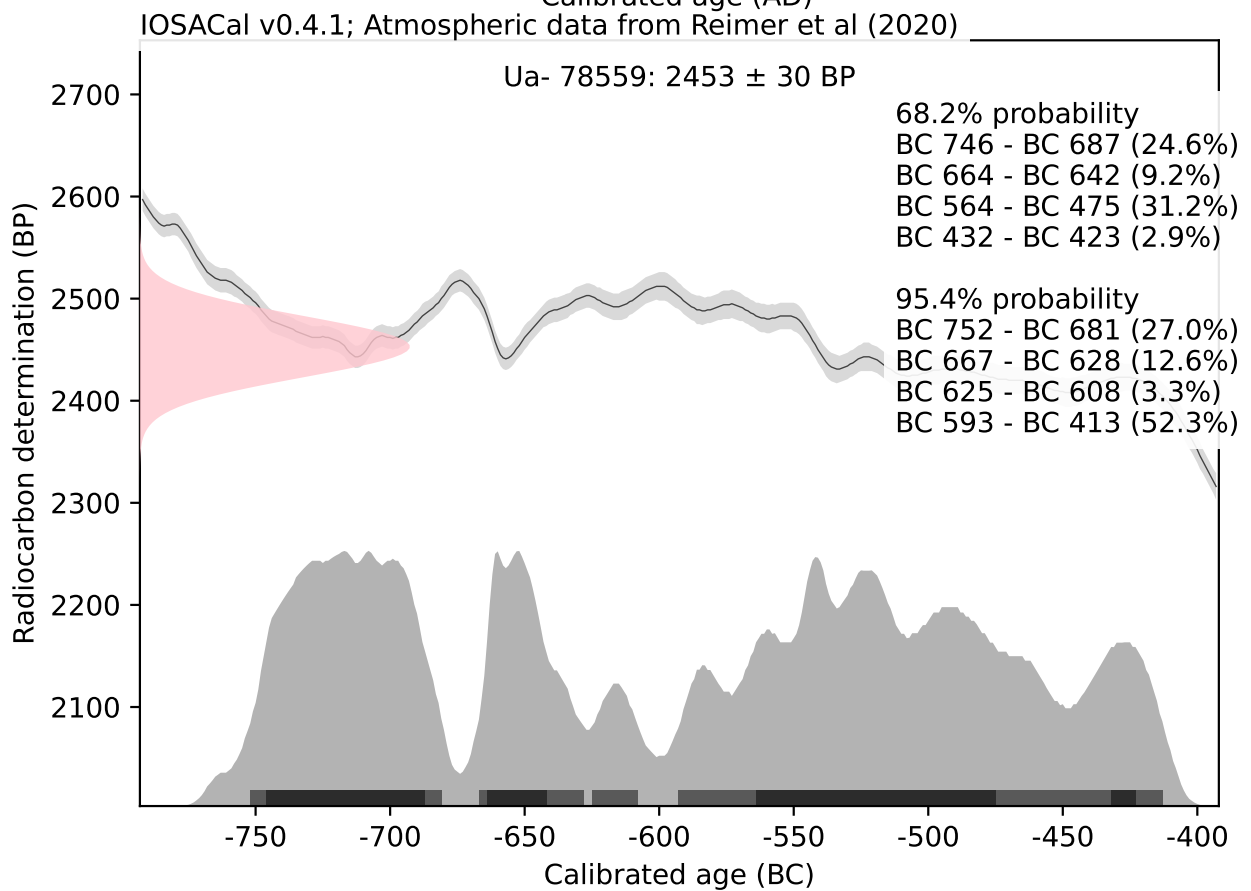
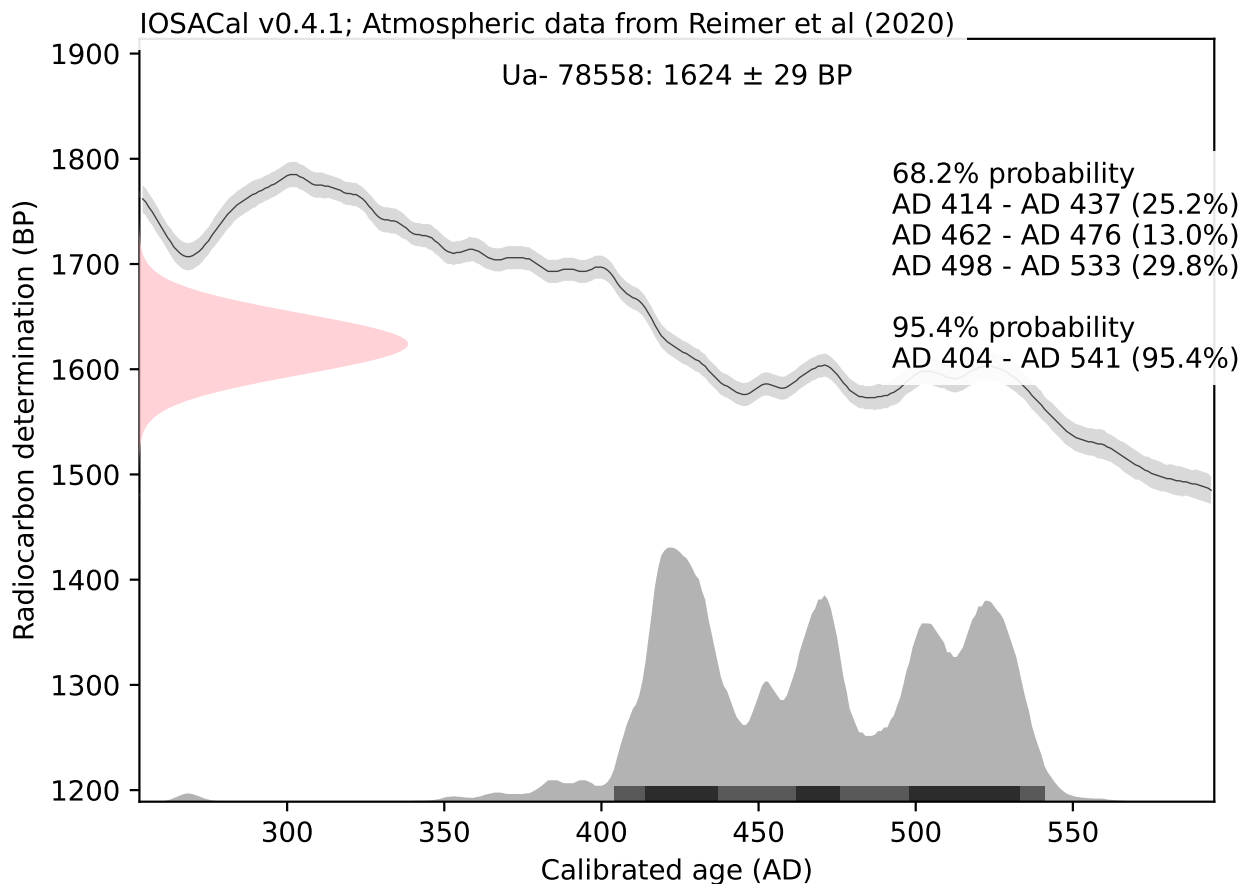

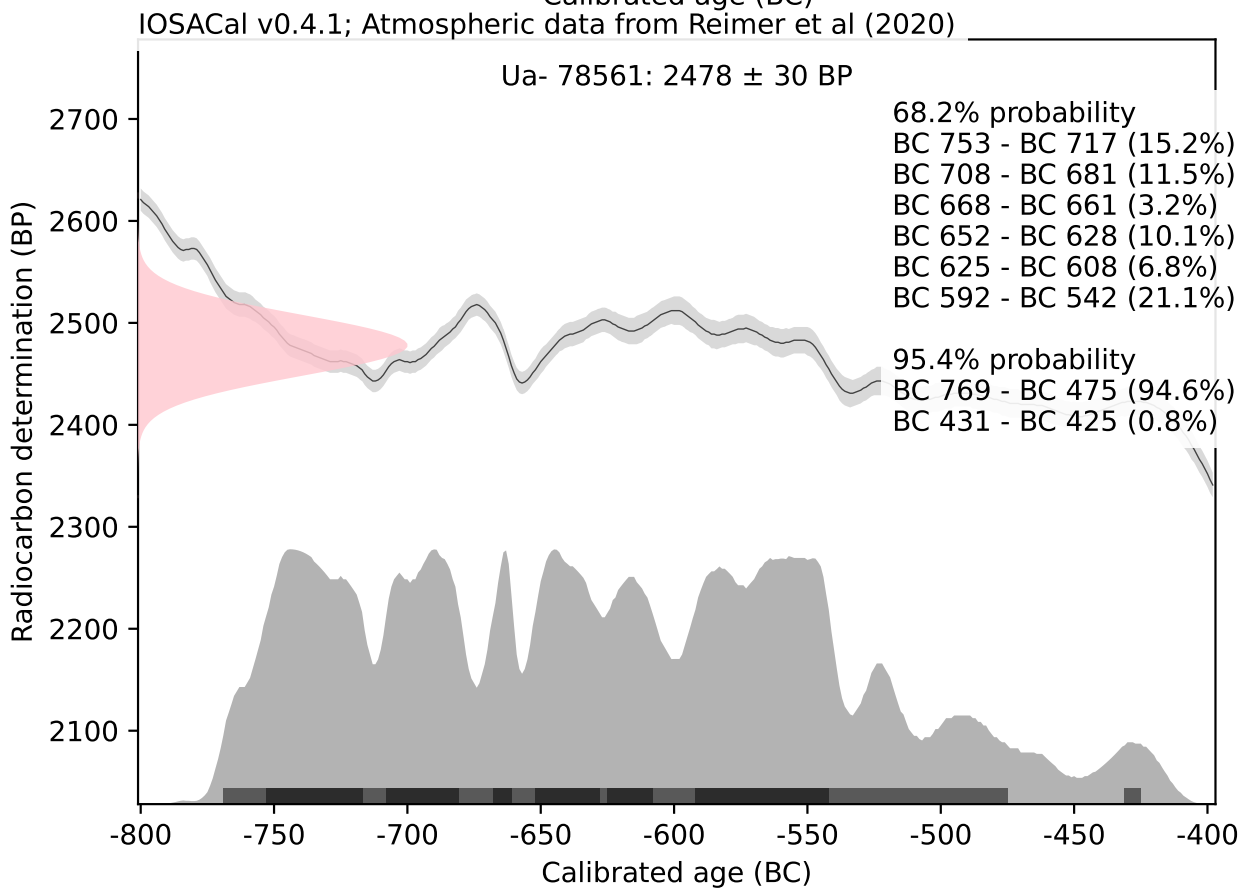
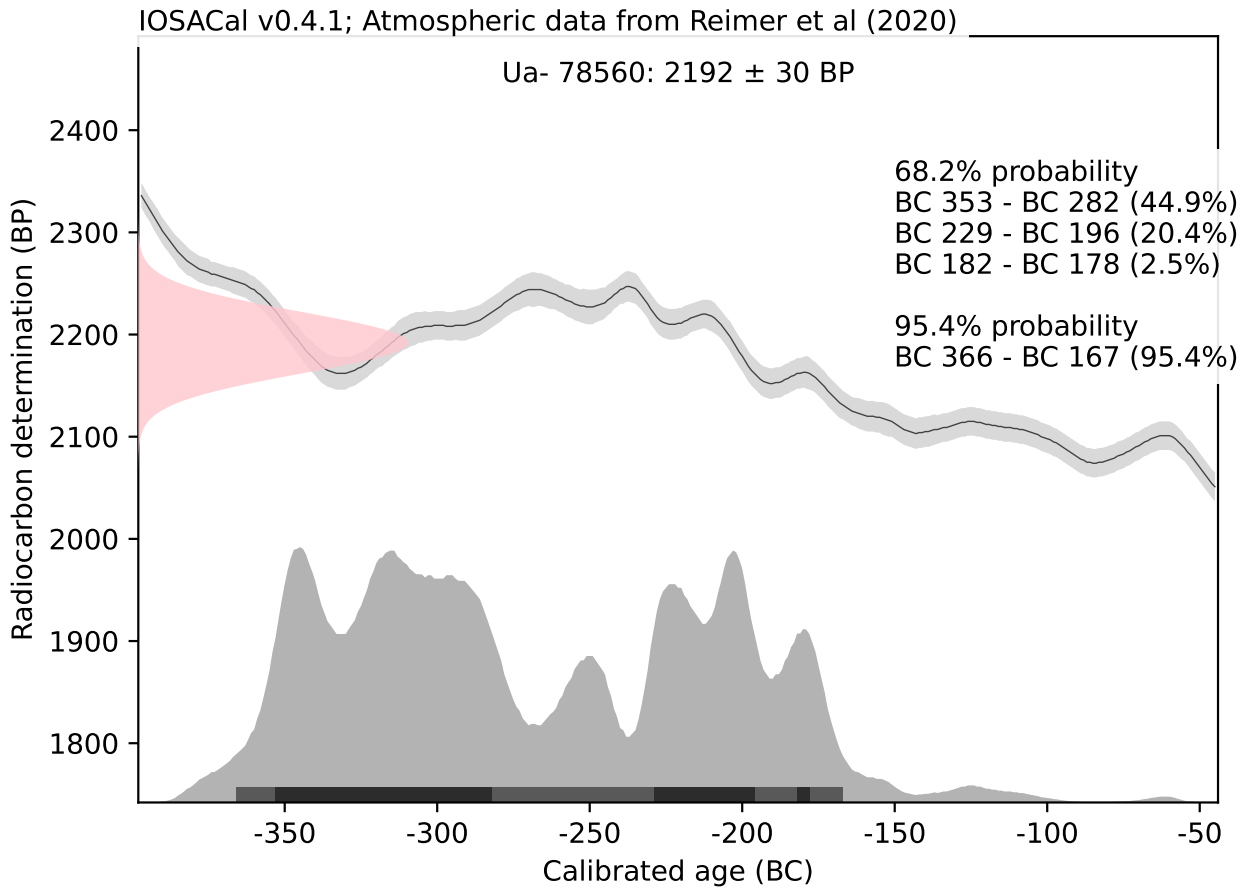
IOSACal v0.4.1; Atmospheric data from Reimer et al (2020)

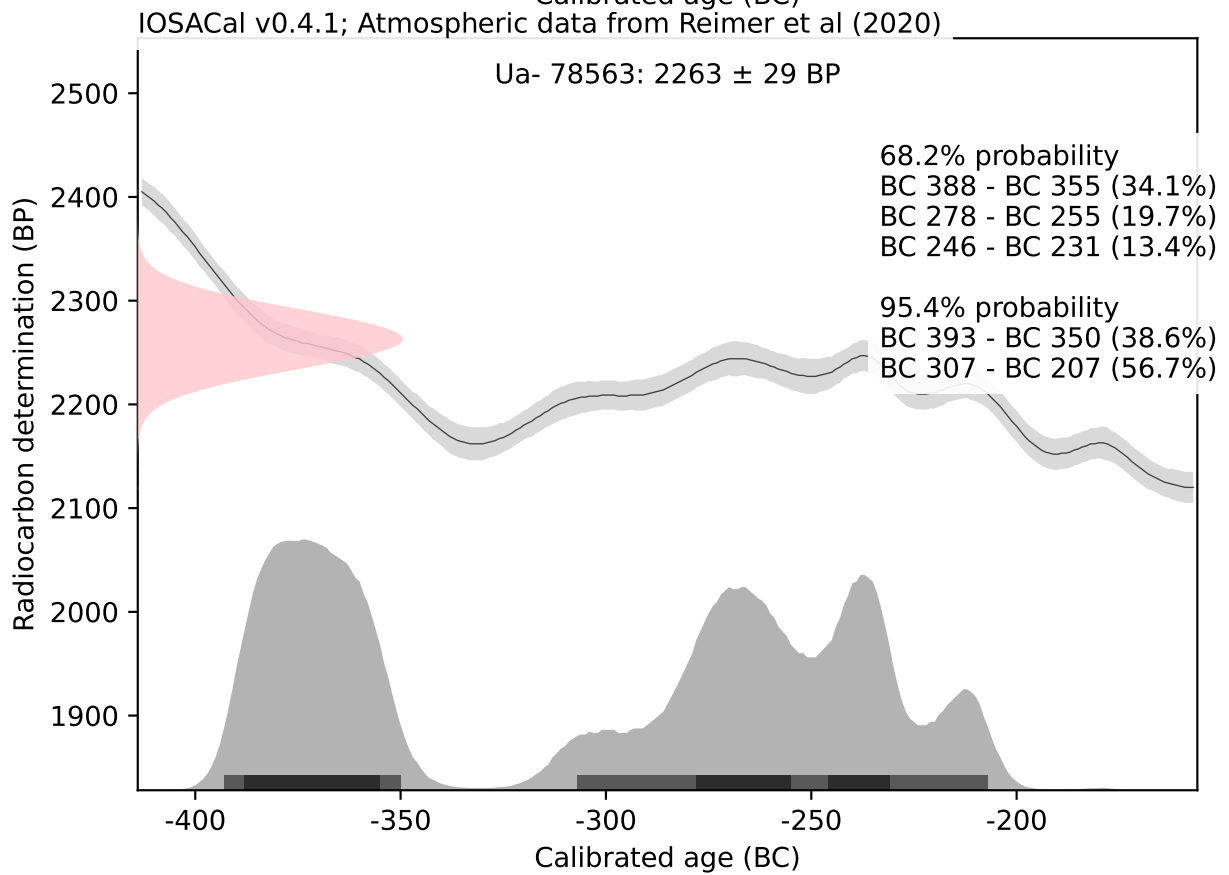
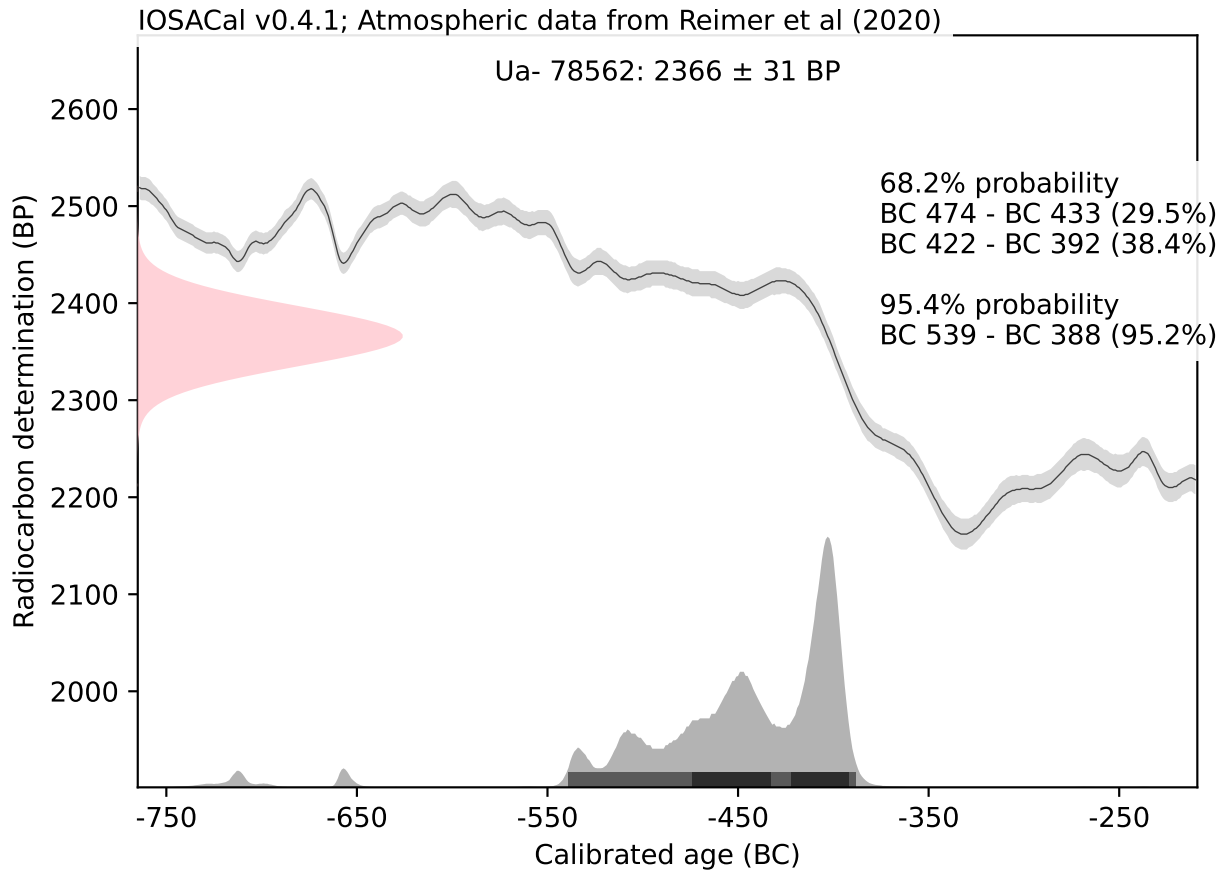

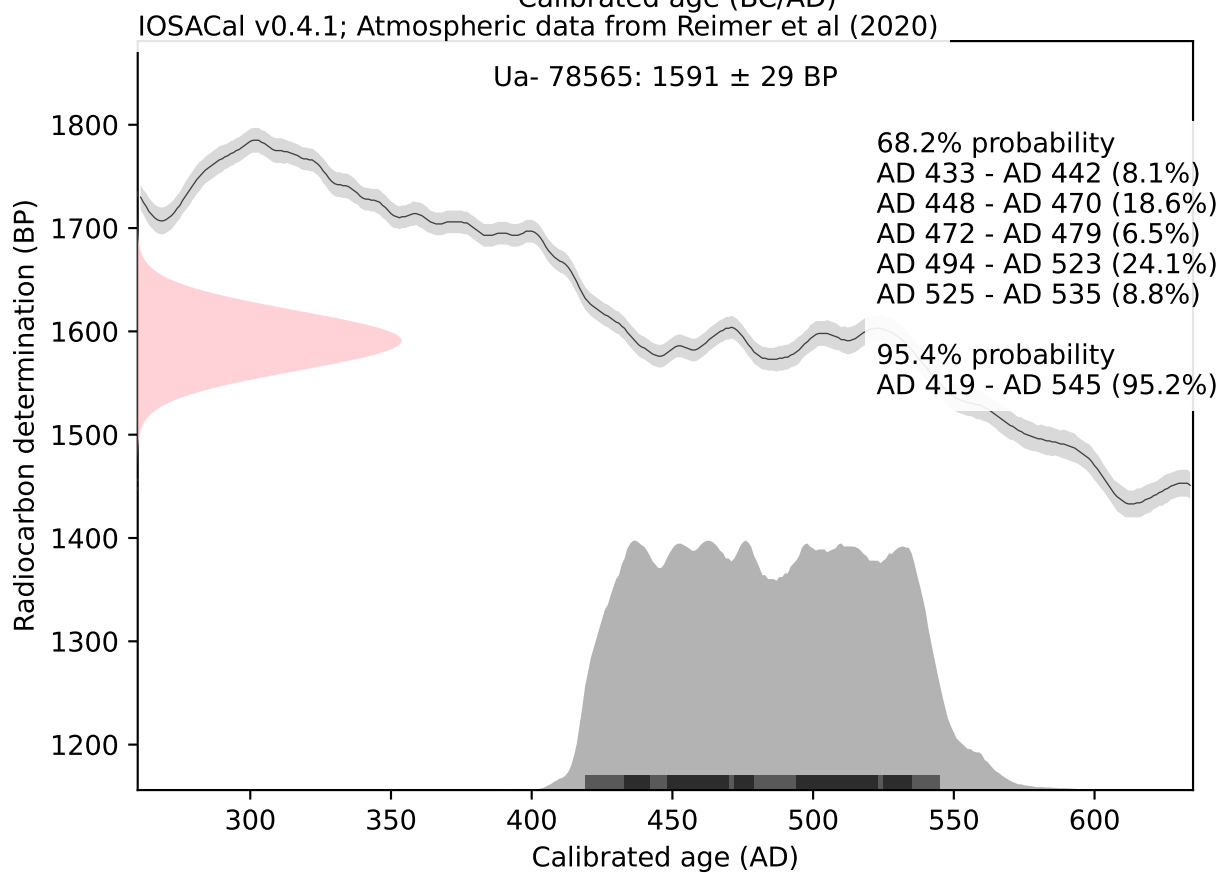
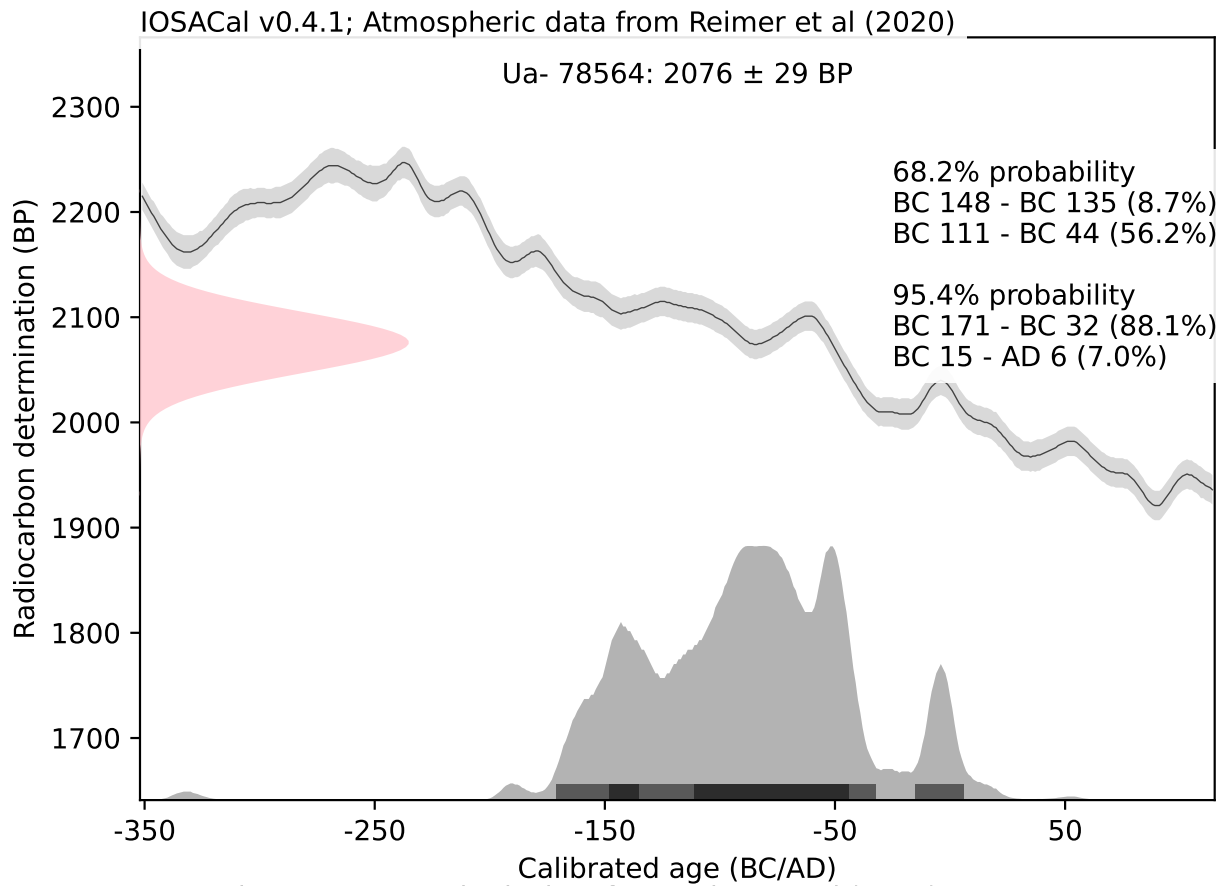

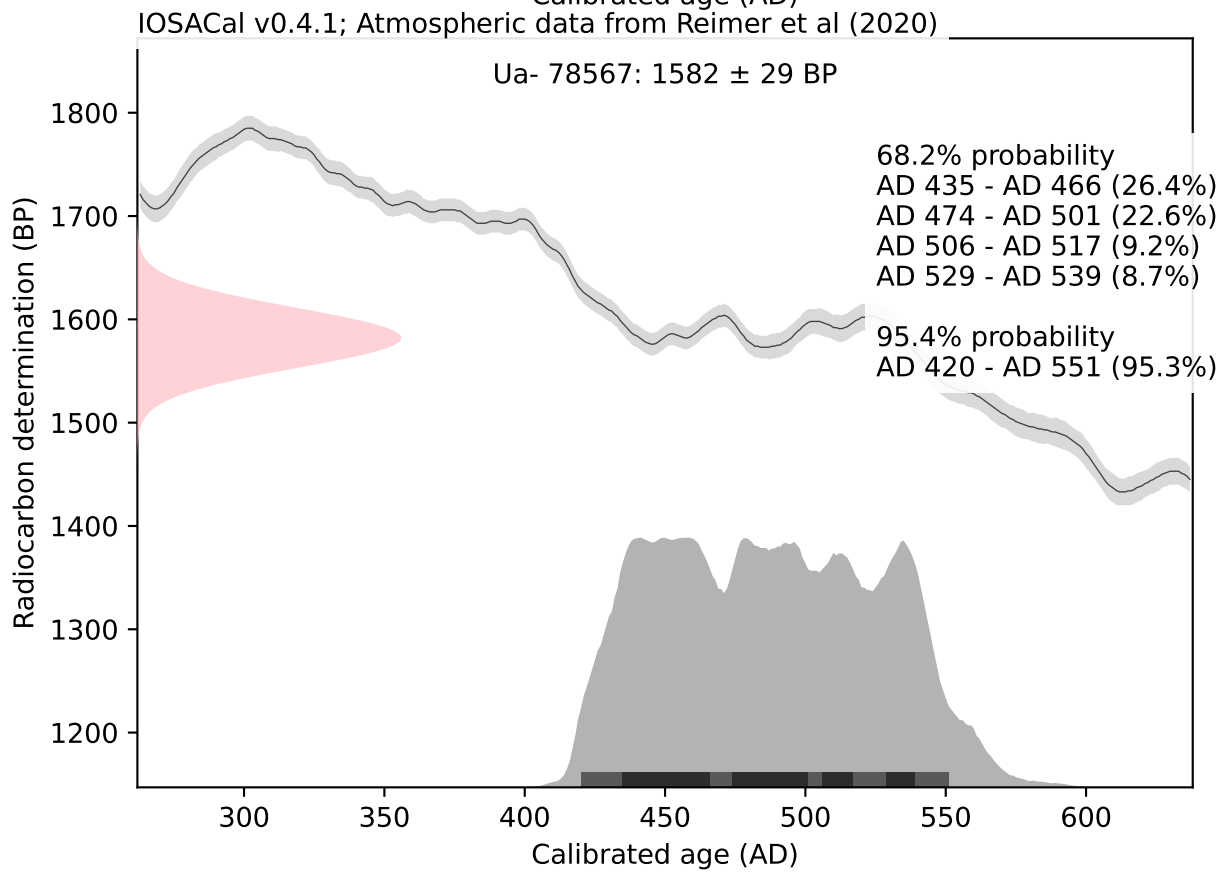
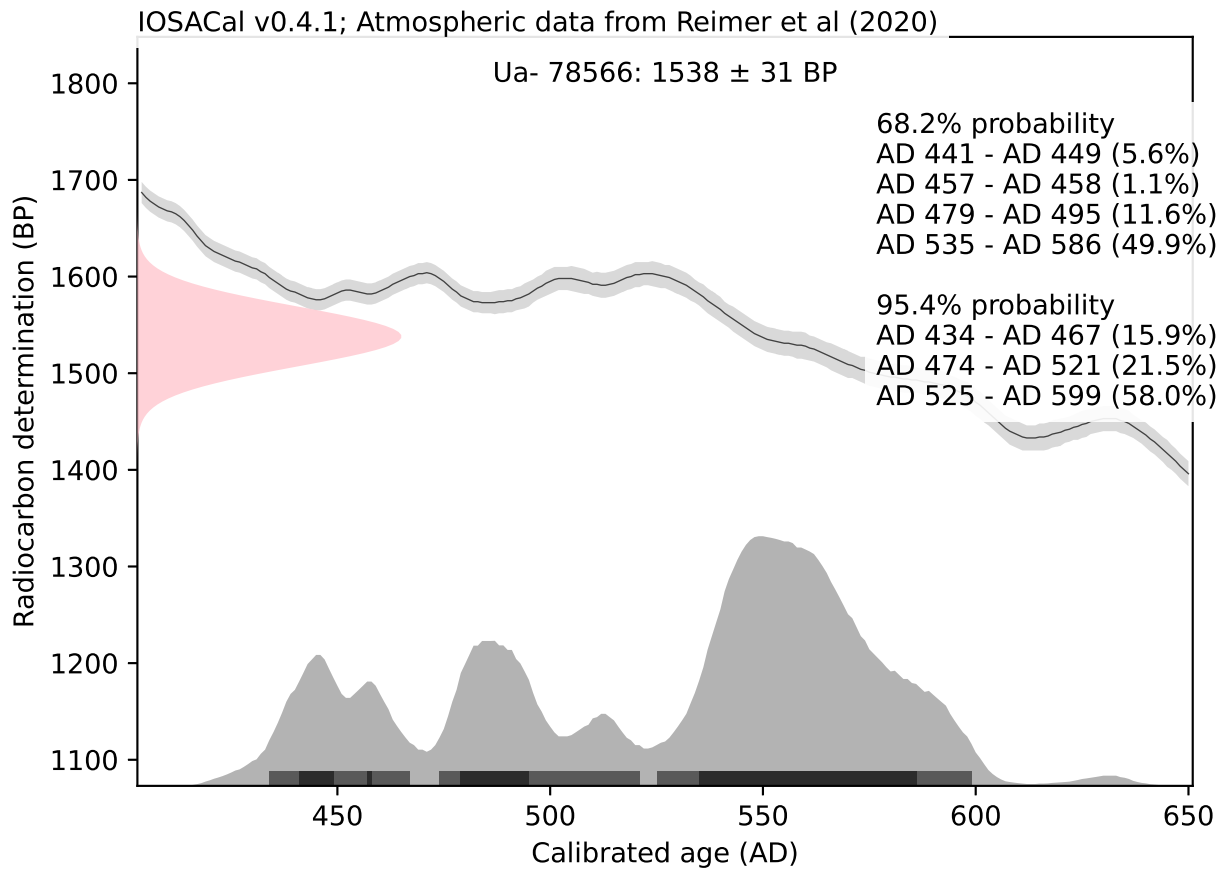

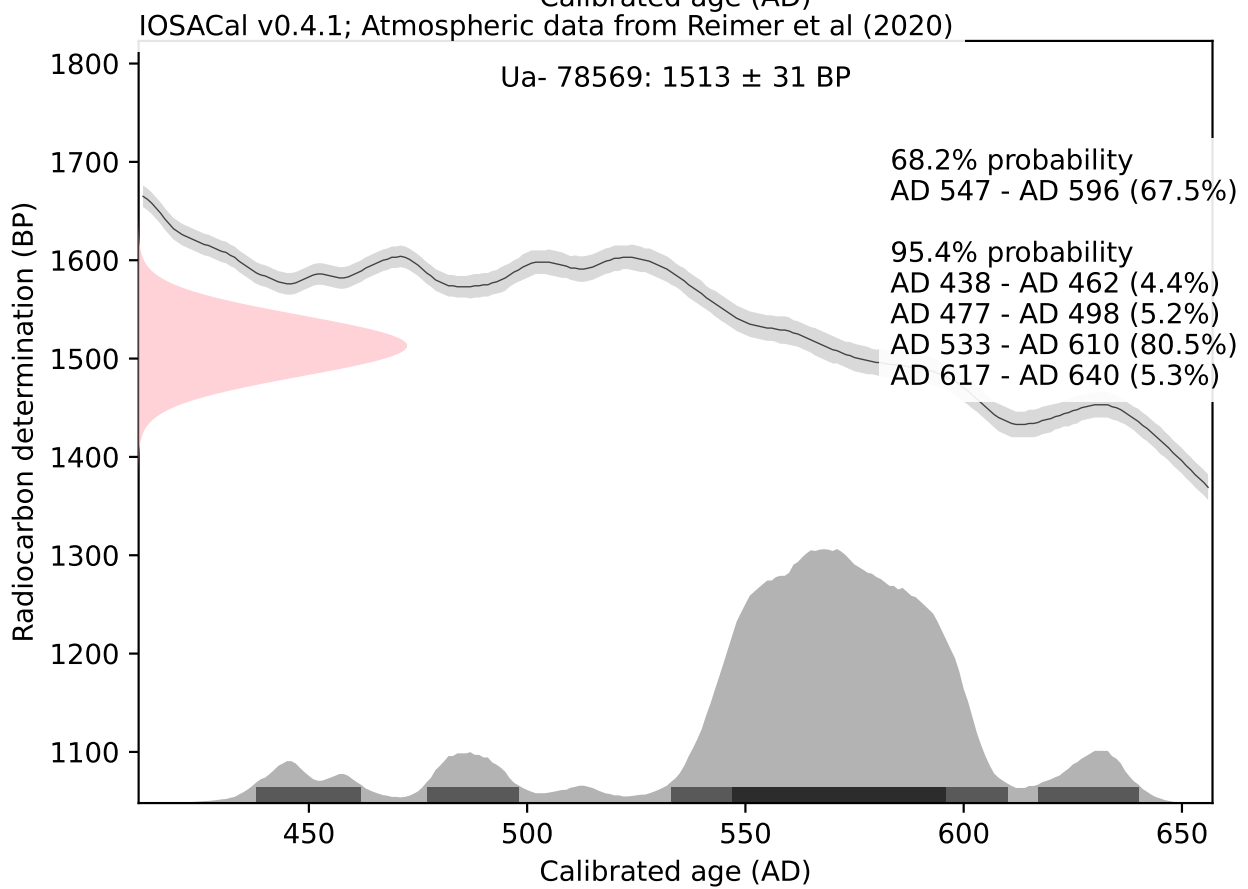
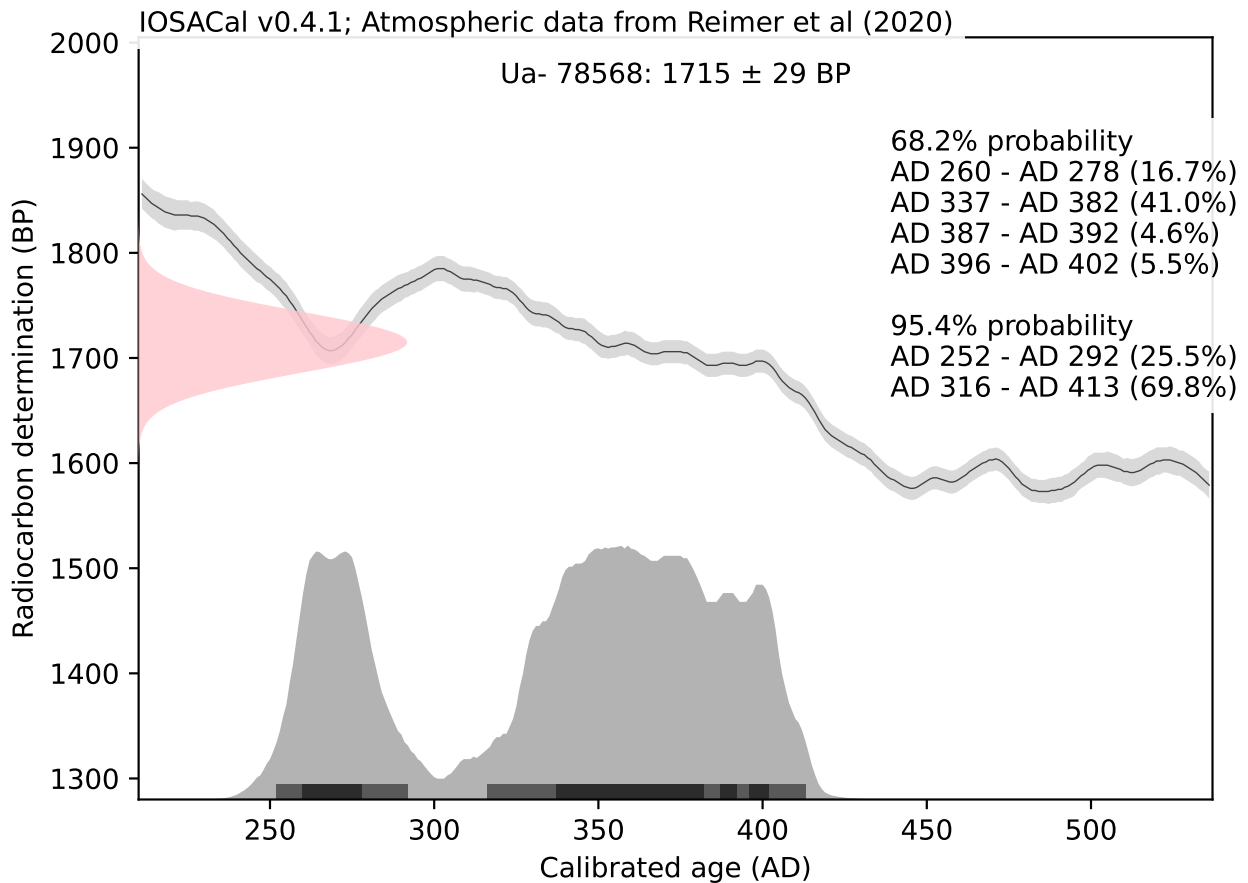

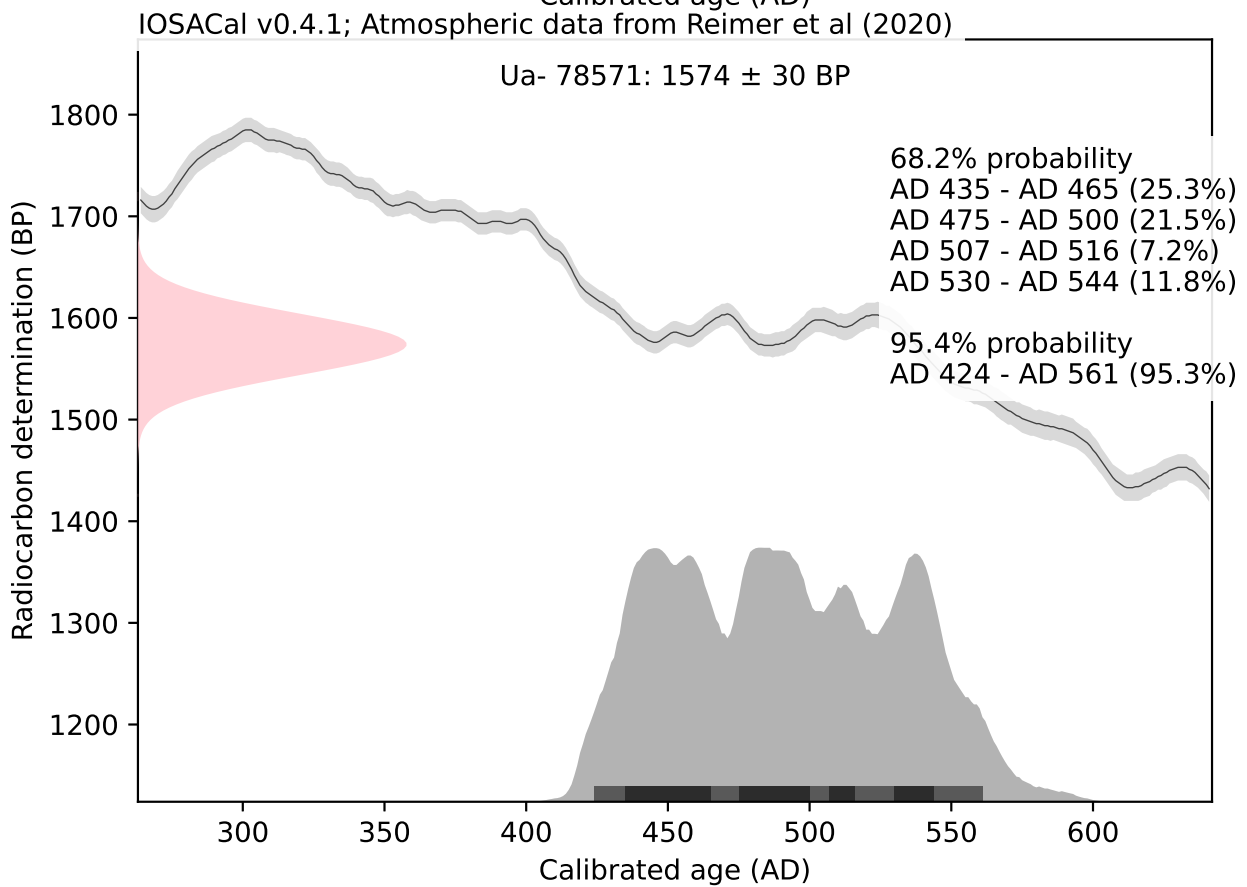
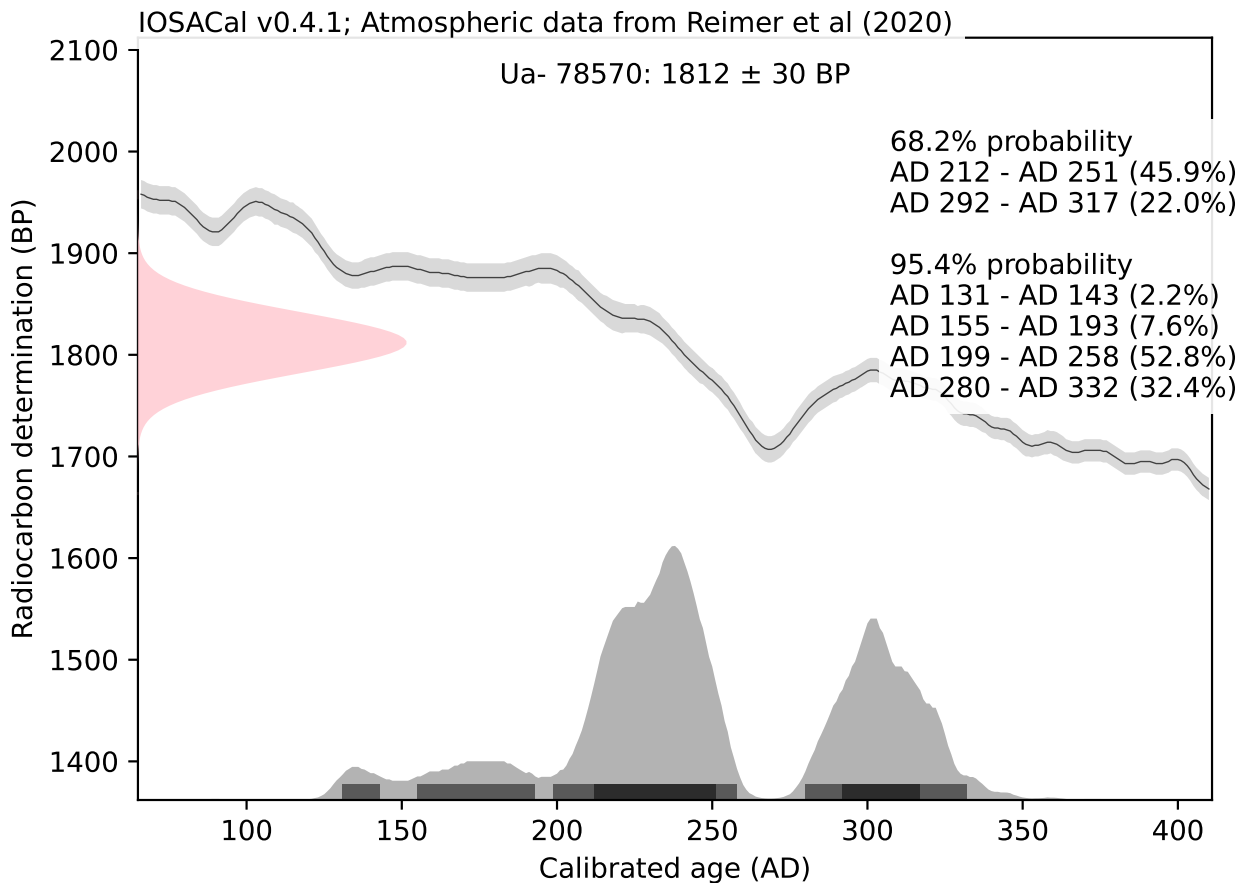

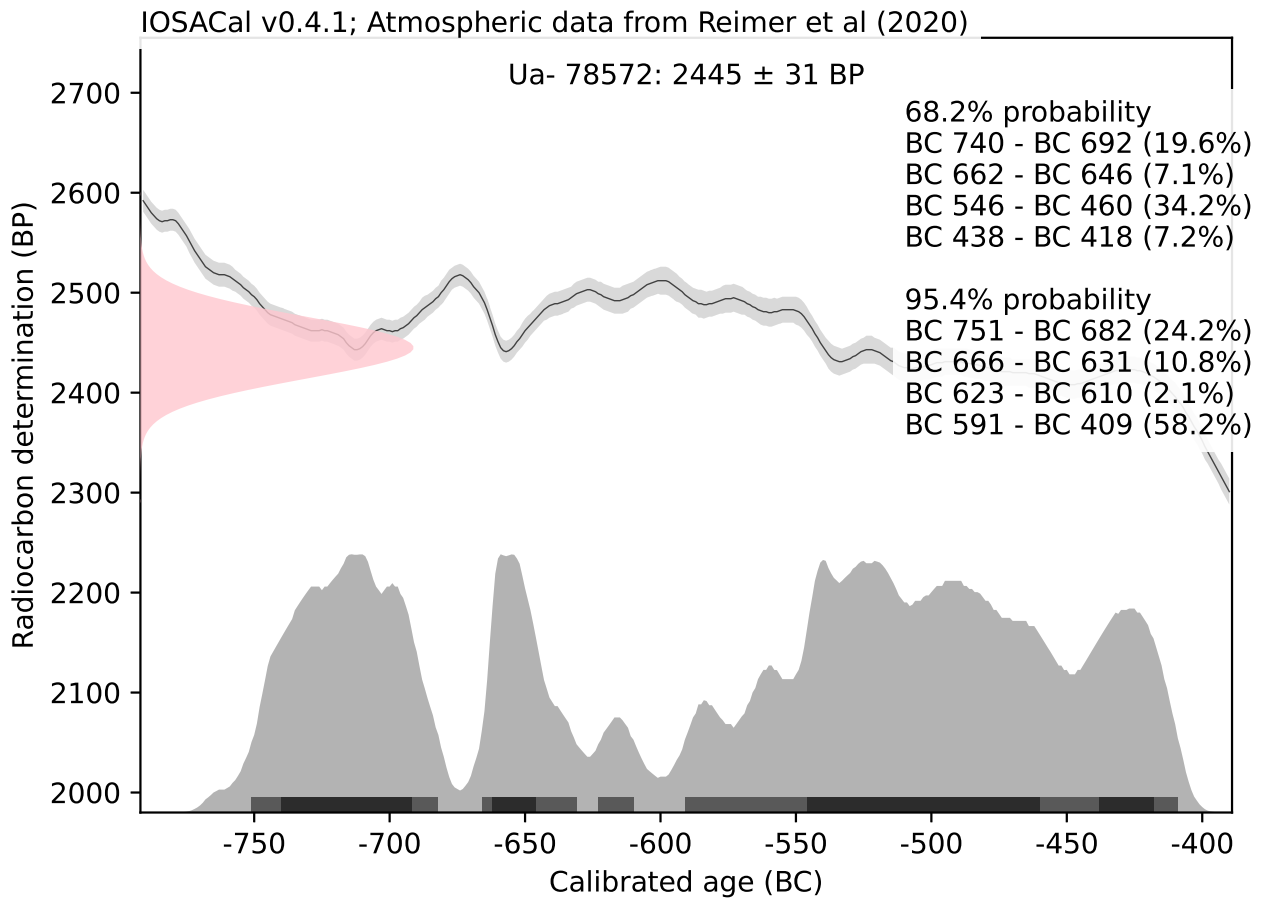

BILAGA 8

Labnummer	Prov	$\delta^{13}C_{\text{‰ V-PDB}}$	14C BP	SD 1 σ
Ua-78553	A20526 P20543	-26,1	2343	31
Ua-78554	A21472 P25866	-25,7	2413	31
Ua-78555	A25191 P25895	-30,3	2340	33
Ua-78556	A3704 P26178	-25,8	1723	29
Ua-78557	A26606 P26615	-27,3	2910	29
Ua-78558	A24158 P27056	-25,1	1624	29
Ua-78559	A4694 P27081	-28,5	2453	30
Ua-78560	A8952 P27493	-25,9	2192	30
Ua-78561	A11359 P27685	-25,2	2478	30
Ua-78562	A25271 P27865	-25,9	2366	31
Ua-78563	A11913 P27869	-25,7	2263	29
Ua-78564	A5352 P27955	-25,7	2076	29
Ua-78565	A20493 P20509	-24,6	1591	29
Ua-78566	A8897 P25588	-23	1538	31
Ua-78567	A4031 P25590	-26,6	1582	29
Ua-78568	A25727 P25870	-24,1	1715	29
Ua-78569	A6004 P25873	-22,8	1513	31
Ua-78570	A26282 P26902	-23,1	1812	30
Ua-78571	A11870 P26908	-23,3	1574	30
Ua-78572	A27551 P27256	-22,9	2445	31
Labnummer	Prov	15N Air	C:N	
Ua-78565	A20493 P20509	5,7	10,4	
Ua-78566	A8897 P25588	6,4	19,0	
Ua-78567	A4031 P25590	5,3	13,1	
Ua-78568	A25727 P25870	7,4	24,1	
Ua-78569	A6004 P25873	7,9	23,2	
Ua-78570	A26282 P26902	6	28,0	
Ua-78571	A11870 P26908	6,1	20,7	
Ua-78572	A27551 P27256	6,9	22,0	

Bilaga 9 Strontium–isotopiska analyser, Stella Macheridis, Sydsvensk arkeologi

Malmö 2024-06-17

Stella Macheridis, FD
 stella.macheridis@sydsvenskarkeologi.se
 0709-12 33 51

Adress
 Erlandsrovägen 5
 21845 Vintrie

PM

Strontium-isotopiska analyser av tandemalj från nötkreatur, Skummeslöv 26:1 (L1997:6016)

Under slutundersökningen av Skummeslöv 26:1 (L1997:6016) år 2022 framkom en mindre mängd djurben som analyserades osteologiskt av undertecknad. Tre fragmenterade tänder från nötkreatur provtogs för strontiumisotopisk analys. Syftet var att undersöka mobilitet arkeologiskt, det vill säga, om djuren var uppfödda lokalt eller inte. Resultaten redovisas i föreliggande PM.

Analysmetod och material

Strontium förekommer naturligt i de flesta mineraler och berggrunder. Strontiumisotopisk analys baseras i ration mellan två isotoper av strontium, nämligen den stabila ^{86}Sr och den radiogeniska ^{87}Sr , som bildas genom sönderfallet av ^{87}Rd . Ration mellan ^{87}Sr och ^{86}Sr är relaterad till den geologiska enhetens ålder och formation. Strontium lagras i emalj och ben genom dieten. Detta gäller djur som växter. Strontium i emalj förändras inte mycket sedan tanden bildats. Ration $^{87}\text{Sr}/^{86}\text{Sr}$ speglar i stort sett ration i det område som dieten kommer från. Strontiumisotopisk analys kan därför ge en bild av det geologiska uppväxtområdet (tandemalj) eller levnadsplatsen (brända ben). Emalj från tre separata tänder från två anläggningar skickade till analys. Fotografier av proverna kan hittas i Bilaga 1. Tänderna var mycket fragmenterade. Proverna kommer från följande:

- En underkäkesmolar från nötkreatur, påträffad i härden A11701.
- En överkäkesmolar, troligen andre- eller tredje molar, vänster sida från härden 23568.
- En överkäkesmolar från härden 23568.

Resultat

Resultaten redovisas i tabell 1. Värdena är mellan 0,7152 och 0,7160. När det gäller KMH16 och KMH17 kan det inte uteslutas att de kommer från samma nötkreatur. Värdena är lika varandra. Förutsatt att de kommer från olika tänder, så har inte emaljen avsatts samtidigt (även om det kan överlappa); skillnader kan därför förekomma inom tandraden.

Tabell 1. Resultat, strontiumisotopisk analys, emalj från nötkreatur, Skummeslöv 26:1, 2022. Analyserna genomfördes vid *Isotope Geochemistry Lab, Department of Earth, Marine and Environmental Sciences, University of North Carolina at Chapel Hill*. Kontaktperson var Michael Sandstrom (FD).

ProVID	Anläggning: fyndnr	Tand	Provets vikt (g)	$^{87}\text{Sr}/^{86}\text{Sr}$	$\pm (1\sigma\%)$	$\pm 2\sigma \text{ abs.}$
KMH15	AH11701:168	M-	1,81	0,715208	0,0006	0,000009
KMH16	AH23568:195	M2/3+ sin	0,66	0,715914	0,0007	0,000010
KMH17	AH23568:195	M+	0,44	0,715521	0,0007	0,000010

Laboratoriets kommentarer:

All data normalized to $^{86}\text{Sr}/^{86}\text{Sr} = 0.1194$, assuming exponential fractionation. All data relative to NBS-987 $^{87}\text{Sr}/^{86}\text{Sr} = 0.710250 \pm 0.000020$

Sydsvensk Arkeologi AB

Kristianstad:

Box 134
 291 22 Kristianstad

Projekt nr/dnr: KMH2022-223
 Internt projektnr: SA230003
 Lst dnr: 431-8325-2021

Tolkning och bedömning

För att kunna relatera resultaten till geologiska områden, krävs det kunskap om hur strontiumvärden ter sig lokalt och regionalt i olika geologiska undergrunder. Detta kräver referensvärden från det lokala området (t.ex. moderna växter, vatten, djurtänder), vilka skapar en uppfattning om hur det biotillgängliga strontiumet (det som har varit möjligt att inta genom diet), varierar geologiskt. Nyligen publicerades en artikel som presenterade preliminära referensvärden för Halland och Bjäre, baserat på de prover som hittills redovisats och publicerats (Macheridis *et al.* 2024).¹ Tolkningen av resultaten från Skummeslöv 26:1 tar avstamp i dessa.

Referensvärdet för Halland har preliminärt bedömts till $0,7122 \pm 0.0055$ (2σ , $n = 24$). Resultaten från Skummeslöv 26:1 passar med detta. De är i det högre spannet ($0,7122+0,0055$), vilket kan tyda på att djuren vuxit upp längre inåt i landet än vid platsen. Skummeslöv ligger geologiskt i en fläck av yngre sedimentära bergarter, till skillnad från större delen av Halland som i huvudsak består av granitiska och gneissiska bergarter. Skummeslöv ligger även kustnära. Dessa två omständigheter gör att lägre värden kan förväntas generellt. Lokala referensvärden som rapporterats från växter är 0,7114 och 0,7127 (Macheridis *et al.* 2024). Resultaten från Skummeslöv 26:1 kan även passa med de referensvärden som angetts för norra och östra Skåne (se Ladegaard-Pedersen *et al.* 2021).² Avslutningsvis kan det nämnas att resultaten är generellt för höga för en uppväxt på Bjärehalvön eller sydvästra Skåne.

De strontiumisotopiska resultaten från emalj ger information om eventuell mobilitet tidigt i livet. För samtliga prover, kunde inte exakt tand bestämmas. Nötkreaturs tandkronor bildas generellt under de första två åren.³ Eftersom dödsåldern är okänd för dessa djur, är det också svårt att contextualisera strontiumresultaten till nötkreaturens liv. Hur länge djuren levt vid Skummeslöv innan slakt går inte att avgöra.

Vid pennan

Stella Macheridis
 Sydsvensk Arkeologi AB

¹ Macheridis, S., Sandstrom, M., Svensson, A., Wilhelmson, H., Berggren, Å., Wranning, P. 2024. Preliminary strontium isotope ($^{87}\text{Sr}/^{86}\text{Sr}$) baselines for the Bjäre 1 peninsula and Halland in southern Sweden. *Frontiers in Environmental Archaeology*, 3. DOI: <https://doi.org/10.3389/fearc.2024.1379055>

² Ladegaard-Pedersen, P., Sabatini, S., Frei, R., Kristiansen, K., and Frei, K. M. 2021. Testing late bronze age mobility in southern Sweden in the light of a new multi-proxy strontium isotope baseline of Scania. *PLoS ONE*. 16:e0250279. DOI: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0250279>

³ Enligt Brown, W. B., Christofferson, P. V., Massler, M., and Weiss, M. B. (1960). Postnatal tooth development in cattle. *American Journal of Veterinary Research*, 21, 7–34.

Sydsvensk Arkeologi AB

Kristianstad:

Box 134
 291 22 Kristianstad

Bilaga 1

Fotografier

KMH 15

Samtliga emaljfragment från tanden syns inflikad som miniatyrbild högst upp till höger.

KMH 16

Samtliga emaljfragment från tanden syns inflikad som miniatyrbild längst ned till höger.

KMH 17

Samtliga emaljfragment från tanden syns inflikad som miniatyrbild längst ned upp till höger.

Sydsvensk Arkeologi AB

Kristianstad:

Box 134
291 22 Kristianstad

Bilaga 10 Kväveisotopiskanalys, Kim & Jed P. Sparks, The Cornell Isotope Laboratory

Cornell University

The Cornell Isotope Laboratory (COIL)

E440 Corson Hall
Tower Road
Ithaca, New York 14853-4203, USA
Tel. 607.254.1382 Fax. 607.255.8088
E-mail. coil@cornell.edu

December 18, 2023

Data Interpretation Guide for Isotopic Analysis

These data are the result of analyses performed on a Thermo Delta V isotope ratio mass spectrometer (IRMS) interfaced to a NC2500 elemental analyzer. The dataset contains isotopic and elemental results measured per your request during **December 2023**.

The data and quality control standards are summarized on the following worksheet (raw sample data including all standard corrections associated with the instrument are available upon request). The columns are labeled as follows:

1. **Sample/Standard ID** – The name of the sample or in-house standards.
2. **Weight (mg)** – Weight of sample/standard in mg.
3. **N₂ and CO₂ Amp** – The amplitude of the sample peak in mV of the respective gas.
4. **%N and %C** – the elemental percentage of these elements based on weight.
5. **δ¹⁵N vs. At Air** – This is the corrected isotope delta value* for ¹⁵N measured against a primary reference scale. The primary reference scale for δ¹⁵N is Atmospheric Air.
6. **δ¹³C vs. VPDB** – This is the corrected isotope delta value* for ¹³C measured against a primary reference scale. The primary reference scale for δ¹³C is Vienna Pee Dee Belemnite.

*Note: Delta values are measured in units of per mil (‰).

Quality control of datasets is of utmost importance to the researchers at the Cornell Isotope Laboratory and below we briefly describe the results of our quality control protocol. Our in-house standards are routinely calibrated against international reference materials provided by the International Atomic Energy Association (IAEA). It is important that you are able to determine within run precision, as well as precision over time (especially if your research project covers multiple sample runs). To ensure the accuracy and precision of the instrument an in-house standard is analyzed after every 10 samples. For this analytical sample run the overall standard deviation for the **internal plant standard ('RICE')** was **0.05‰ for δ¹⁵N and 0.13‰ for δ¹³C**. We also quantify the ability of our instrument to accurately measure samples across a gradient of amplitude intensities using a **chemical Methionine standard**. Based on the results of these samples, delta values obtained between the amplitudes of **100mV and 9000mV for δ¹⁵N** have an error associated with linearity of **0.12‰** and between **100mV and 6000mV for δ¹³C** error is **0.23‰**. Isotope corrections are performed using a two-point normalization (linear regression) of all δ¹⁵N and δ¹³C data using two additional in-house standards ('KCRN' - corn and 'CBT' - trout).

For additional information regarding laboratory policies, instrumentation, quality control protocol, and stable isotope principles please visit the COIL website (www.cobsil.com). If you have any additional questions regarding instrumentation or methodology in regards to this dataset please feel free to contact:

Kim Sparks
Facility Manager
Tel. 607.254.1382
coil@cornell.edu

Jed P. Sparks
COIL Director
Tel. 607.254.4270
ips66@cornell.edu

Sample Data

Sample ID	Weight (mg)	N2 Amp	%N	$\delta^{15}\text{N}$ vs. At. Air	CO2 Amp	%C
1	1,44	3 544	6,35	6,90	3 574	49,00
2	1,763	2 952	4,28	4,40	4 970	57,72
3	1,438	2 067	3,67	3,98	3 863	53,04
4	1,611	2 242	3,62	4,93	4 290	53,89
5	1,413	3 043	5,46	6,28	3 859	53,72
6	1,656	2 213	3,47	3,21	4 448	54,65
7	1,55	2 155	3,53	4,74	4 271	54,88
8	1,544	2 633	4,34	4,48	3 763	47,85
9	1,795	3 031	4,39	5,59	5 024	58,18
10	1,772	3 399	4,82	4,83	4 619	52,07
11	1,943	2 071	2,70	4,08	5 334	56,63
12	1,651	1 805	2,87	6,17	4 587	57,06
13	2,002	2 033	2,54	4,88	5 720	59,22
14	1,6	2 589	4,09	6,75	4 631	57,84
15	1,456	1 700	2,96	11,88	4 157	56,41
17	1,551	2 778	4,56	9,64	4 208	54,10
18	1,915	2 346	3,09	4,64	4 950	52,31
19	2,1	4 160	5,05	5,83	4 850	47,02
20	1,507	3 435	5,81	7,43	3 605	46,86
21	1,618	2 400	3,79	5,29	3 965	48,63
22	1,629	2 723	4,25	8,74	4 211	51,20
23	1,71	3 584	5,36	5,01	4 389	51,56
24	1,34	2 971	5,75	6,07	3 193	46,83
25	1,846	3 452	4,82	4,22	4 700	52,15
26	1,859	4 234	6,19	5,30	4 419	50,02
27	1,531	2 929	5,21	4,43	3 752	50,80
28	1,834	3 574	5,24	4,74	4 380	49,84
29	1,645	2 513	4,16	2,73	4 241	54,28
30	1,536	2 633	4,64	5,28	3 893	52,59
31	1,621	2 489	4,08	4,07	3 656	45,92
32	1,373	2 173	4,30	4,17	3 493	52,58
33	1,702	3 186	5,03	5,18	4 192	51,24
34	1,861	3 165	4,55	4,07	4 668	52,69
35	1,963	2 828	3,94	7,20	5 640	62,80
36	1,233	1 953	4,20	8,88	4 061	67,46
37	1,044	1 838	4,68	7,32	3 262	62,85
38	1,051	1 775	4,49	7,24	3 479	66,88
39	1,934	2 680	3,88	6,21	5 080	57,17
40	1,609	2 059	3,43	5,04	4 283	55,30
41	1,363	2 145	4,22	7,38	3 498	52,09

42	1,424	2 352	4,40	6,34	3 735	53,38
43	1,606	2 326	3,91	6,82	4 558	59,65
44	1,641	2 899	4,88	4,17	4 351	56,30
45	1,73	2 443	3,88	5,92	4 853	59,87
46	1,649	2 708	4,43	6,83	4 330	54,84
47	1,702	2 260	3,60	6,11	4 788	59,71
48	1,734	2 718	4,21	6,50	4 566	55,14
49	1,865	2 425	3,45	4,23	4 145	45,62
50	1,939	2 675	3,70	5,38	4 575	49,26
51	1,895	3 110	4,40	4,49	4 140	45,10
52	1,669	1 391	2,26	4,15	2 844	34,23
53	1,951	2 910	4,05	4,35	4 459	47,90
54	1,845	2 365	3,48	3,93	4 488	51,05
55	1,804	2 067	3,06	5,32	4 196	48,16
56	1,812	1 549	2,48	6,27	4 625	56,31
57	1,663	1 350	2,17	5,49	3 522	42,99
58	1,859	1 605	2,34	6,04	4 466	50,16
59	1,648	1 808	3,00	6,90	3 891	48,98
60	1,93	1 625	2,28	6,08	4 614	50,04
61	1,59	1 725	2,97	5,22	4 099	53,67
62	1,726	1 578	2,48	6,36	4 016	48,10
63	1,503	2 074	3,77	6,67	4 012	55,40
64	1,454	1 891	3,58	7,09	3 768	53,62
65	1,756	1 988	3,16	9,12	4 489	54,35
66	1,703	1 784	2,86	4,95	4 032	48,96
67	1,69	1 813	3,01	6,70	4 285	54,09
68	1,914	1 912	2,81	7,67	4 556	50,84
69	1,741	2 102	3,20	9,59	3 739	43,61
70	1,671	1 985	3,20	7,86	4 012	49,28
71	1,928	2 676	4,24	8,49	4 999	59,69
72	1,607	1 577	2,74	7,20	3 926	51,07
73	1,876	2 054	2,97	5,37	4 737	53,04
74	1,311	1 624	3,32	6,89	3 399	52,39
75	1,95	2 011	2,78	6,96	5 201	56,58
76	1,524	2 030	3,51	5,51	4 064	54,21
77	1,718	1 928	3,11	4,76	4 447	54,84
78	1,817	1 518	2,29	5,35	4 418	50,94

Quality Control Data**std USGS 40***In-house standards used for normalization correction*

Sample ID	Weight (mg)	N2 Amp	%N	$\delta^{15}\text{N}$ vs. At. Air	CO2 Amp	%C
std USGS 40	1,038	3 530	9,37	-4,50	2 116	40,67
std USGS 40	1,092	3 731	9,38	-4,54	2 230	40,70
std USGS 40	1,075	3 775	9,62	-4,53	2 247	41,63
std USGS 40	1,084	3 900	9,39	-4,49	2 282	40,48
std USGS 40	1,108	4 005	9,39	-4,46	2 341	40,49
std USGS 40	1,036	3 657	9,34	-4,48	2 155	40,29

Mean			9,41	-4,50		40,71
SD			0,10	0,03		0,47

std USGS 41*In-house standards used for normalization correction*

Sample ID	Weight (mg)	N2 Amp	%N	$\delta^{15}\text{N}$ vs. At. Air	CO2 Amp	%C
std USGS 41	1,083	3 861	9,69	47,60	2 292	41,98
std USGS 41	1,057	3 780	9,70	47,62	2 250	42,03
std USGS 41	1,028	3 642	9,59	47,70	2 169	41,44
std USGS 41	1,09	4 040	9,79	47,53	2 355	42,19
std USGS 41	1,063	3 923	9,69	47,62	2 291	41,75
std USGS 41	1,044	3 822	9,74	47,54	2 242	41,98

Mean			9,70	47,60		41,90
SD			0,07	0,06		0,26

std Rice*In-house standard used for precision purposes*

Sample ID	Weight (mg)	N2 Amp	%N	$\delta^{15}\text{N}$ vs. At. Air	CO2 Amp	%C
std Rice	2,042	3 283	4,04	1,13	4 009	38,67
std Rice	1,971	3 051	3,90	1,19	3 907	38,76
std Rice	2,023	3 142	3,94	1,12	3 950	38,39
std Rice	1,992	2 944	3,95	1,27	3 769	38,90
std Rice	2,089	3 191	3,98	1,11	3 980	38,94
std Rice	2,092	3 164	3,91	1,24	3 916	38,06
std Rice	1,925	2 942	3,91	1,19	3 689	38,40
std Rice	2,03	3 086	3,90	1,25	3 919	38,99
std Rice	1,929	2 977	3,95	1,15	3 691	38,27
std Rice	2,033	3 142	3,97	1,26	3 909	38,69
std Rice	2,074	3 126	3,88	1,18	3 933	38,19
std Rice	1,981	3 092	3,99	1,16	3 828	38,29
std Rice	1,919	2 993	4,02	1,13	3 709	38,53
std Rice	1,977	3 249	4,16	1,14	4 051	40,55
std Rice	1,777	2 734	3,93	1,21	3 431	37,62

Mean			3,96	1,18		38,62
SD			0,07	0,05		0,65

std methionine

Chemical standard used to determine instrument linearity

Sample ID	Weight (mg)	N2 Amp	%N	$\delta^{15}\text{N}$ vs. At. Air	CO2 Amp	%C
std methionine	1,019	3 309	10,01	-4,50	2 005	42,89
std methionine	0,052	137	8,42	-4,47	88	36,29
std methionine	0,118	328	8,80	-4,38	205	37,06
std methionine	0,208	663	9,97	-4,30	410	41,93
std methionine	0,301	957	9,87	-4,46	589	41,46
std methionine	0,572	1 864	9,99	-4,47	1 137	42,39
std methionine	2,967	10 222	10,03	-4,68	5 587	43,45

Mean	9,58	-4,46	40,78
SD	0,68	0,12	2,89

$\delta^{13}\text{C}$ vs. VPDB	
-24,28	-23,98
-24,56	-25,70
-26,06	-24,97
-26,49	-26,58
-25,01	-25,06
-25,96	-25,58
-25,19	-24,44
-23,44	-23,64
-25,20	-24,31
-26,19	-23,03
-24,74	-24,41
-21,53	-23,44
-23,62	-24,43
-22,95	-24,17
-21,45	-25,60
-21,44	-23,48
-24,49	-22,21
-24,97	-22,70
-24,07	-24,26
-23,71	-23,14
-25,15	-21,99
-25,06	-21,86
-25,55	-23,43
-24,37	-22,96
-21,41	-22,67
-24,40	-22,47
-24,45	-25,46
-22,44	-23,00
-22,26	-24,61
-22,86	-24,50
-23,02	-23,78
-22,50	-23,48
-23,04	-24,42
-27,07	-26,34
-28,19	-26,02
-27,35	-24,27
-28,43	-24,35
-24,90	
-26,81	
-25,91	

$\delta^{13}\text{C}$ vs. VPDB
-26,30
-26,38
-26,30
-26,58
-26,37
-26,41

-26,39
0,10

$\delta^{13}\text{C}$ vs. VPDB
-27,87
-27,46
-27,99
-27,82
-27,73
-27,84
-27,36

-27,72
0,23

$\delta^{13}\text{C}$ vs. VPDB
37,77
37,66
37,43
37,82
37,46
37,62

37,63
0,16

$\delta^{13}\text{C}$ vs. VPDB
-28,63
-28,97
-29,01
-29,14
-29,09
-29,04
-29,12
-29,10
-29,18
-29,04
-28,92
-29,12
-29,07
-29,03
-29,14

-29,04
0,13

Bilaga 11 Insektsanalys, Geoffrey Lemdahl

Analyser av insektmaterial från prover ifrån Skummelöv SV, 2022

Analysresultat:

PM 25590 (420-560 AD, härd)

?*Sitophilus granarius* 1 larvskinn

5 *Avena*-korn med kavitet i ett av kornen: gnag av *Sitophilus*?

PM 20509 (410-550 AD, härd)

Chironomidae indet. 2 huvud, 2 larvavtryck

?Sepsidae indet. 6 larvavtryck + kitinrester

?Muscidae indet. 1 larvavtryck

5 *Avena*-korn, ett med kläckhål från *Sitophilus*?

PM 25492 (410-550 AD, härd)

?Sepsidae indet. 9 larvavtryck

PM 26908 (420-570 AD, grop)

Sepsidae indet. 3 apex av puppor

PM 25583 (430-600 AD, stolphål i hus)

5 *Triticum*-korn, 2 med kläckhål och andra med kaviteter från *Sitophilus*?

Beskrivning och tolkning av insektyfunden

Säkra bestämningar av insekter görs på djurens delar av det yttre hudskelettet som till stor del består av kitin. Kitinrester tål förkolning dåligt och bryts ofta ned vid uttorkning. Analysmaterialet består i huvudsak av förkolnat material vilket har förvarats torrt. Därmed blir Skummelövsmaterialet svårbestämt och bestämningarna handlar delvis om kvalificerade gissningar.

Fjädermygglarver (Chironomidae) lever huvudsakligen i bottensedimenten i sjöar, dammar etc., men några arter lever i förmultnande växtmaterial (kompost) eller gödsel/dynga. Fynden av huvud och larvkropparnas långsmala form gör bestämningarna relativt säkra att resterna är från fjädermygglarver.

Larver av svängflugor (Sepsidae) lever huvudsakligen i gödsel/dynga från betesdjur, alternativt i förmultnande växtmaterial. Fynden av larvavtryck påminner om Sepsidae-larvernas form. Bakdelarna (apex) av puppor tillhör sannolikt denna flugfamilj.

Larverna av egentliga flugor (Muscidae), dit t.ex. husflugan (*Musca domestica*) hör, lever främst i ruttnade vegetabilier, as och gödsel. Bestämningen av ett relativt stort och rundat larvavtryck är dock mycket osäker.

Med avseende på den stora mängden växtmakro från gräs och rudratväxter, vilket pekar mot djurhållning och därmed också livsmiljöer i form av spillning, stallgödsel eller ruttnande hö, är det inte osannolikt att dessa fjädermyggor och flugor fanns på platsen.

Kornvivelns (*Sitophilus granarius*) larver utvecklas inuti sädeskorn, framförallt av vete och korn. När utvecklingen är färdig, gnager sig den färdiga skalbaggen ut ur sädeskornet och då bildas ett typiskt runt kläckhål där viveln kryper ut. Kläckhålen på kornen av *Avena* och *Triticum*, samt kaviteterna i kornen, kan knappast ha gjorts av någon annan art. Larvskinnet i prov PM 25590 är från en liten vivel-art. För att ge en helt säker bestämning hade det förstås fordrats en bevarad kroppsdel av en ¹(²) fullvuxen kornvivel. Kornviveln är en helt synantrop art, d.v.s. helt beroende av lagrad spannmål. Arten kan inte flyga och är därför dålig på att sprida sig på egen hand. Däremot kan arten föröka sig mycket snabbt i ansamlingar av sädeskorn. Talrika fossila fynd i Europa av arten visar hur den spritt sig med jordbruket från Turkiet och Mellersta Östern till Brittiska Öarna och Skandinavien (Panagiotakopulu & Buckland, 2017). Mängder fynd av arten har framförallt gjorts i spannmålslager från utgrävningar av romerska bosättningar i Storbritannien från "the Roman occupation period". De tidigaste fynden av kornviveln från Skandinavien och Danmark daterar sig till medeltid. Men fynd från romersk tid finns även från Nederländerna och norra Tyskland.

Referens

Panagiotakopulu, E., Buckland, P.C. 2017. A thousand bites – Insect introductions and late Holocene environments. *Quaternary Science Reviews* 156, 23-35.

Holmetorp 2024-01-29
Geoffrey Lemdahl

Material till insektsanalys, Skummeslöv U 2022				
Anläggningstyp	Anläggning	Prov	¹⁴ C-datering	Material
Härd	4013	25590	420-560 AD	1x insektrest, 5x havre med insektsangrepp
Stolphål	8897	25583	430-600 AD	5x emmer/spelt med insektsangrepp
Grop	11870	26908	420-570 AD	1x insektrest, 3x flugpuppa
Härd	20493	20509	410-550 AD	5x havre med insektsangrepp, 11x insektrest
Härd	20493	25592	410-550 AD	9x insektrest

Bilaga 12 Ritningsförteckning**HMAK Nr: 4586**

Landskap Halland
 Socken Skummeslöv sn
 Fastighet Skummeslöv 30:15
 Fornlämningsnummer L1997:6016, Skummeslöv RAÄ 26

Arkeologisk undersökning 2022

Dnr: 2022-223

Ritningstyp: Sektionsritning, skala 1:20

Name	Ritningskategori	Skala	Upprättad av
Ritning 1	Profilritning	1:20	GÄ
Ritning 2	Profilritning	1:20	AA
Ritning 3	Profilritning	1:20	GÄ
Ritning 4	Profilritning	1:20	MN
Ritning 5	Profilritning	1:20	LD
Ritning 6	Profilritning	1:20	ST
Ritning 7	Profilritning	1:20	GÄ
Ritning 8	Profilritning	1:20	GÄ
Ritning 9	Profilritning	1:20	AA
Ritning 10	Profilritning	1:20	LD
Ritning 11	Profilritning	1:10	SR
Ritning 12	Profilritning	1:20	MN
Ritning 13	Profilritning	1:20	ST
Ritning 14	Profilritning	1:20	LD
Ritning 15	Profilritning	1:20	SR
Ritning 16	Profilritning	1:20	GÄ
Ritning 17	Profilritning	1:20	MN
Ritning 18	Profilritning	1:20	PW
Ritning 19	Profilritning	1:20	LD
Ritning 20	Profilritning	1:20	GÄ
Ritning 21	Profilritning	1:20	AA
Ritning 22	Profilritning	1:20	MN
Ritning 23	Profilritning	1:20	ST
Ritning 24	Profilritning	1:20	AA
Ritning 25	Profilritning	1:20	SR
Ritning 26	Profilritning	1:20	ST
Ritning 27	Profilritning	1:20	LD
Ritning 28	Profilritning	1:20	MN
Ritning 29	Profilritning	1:20	GÄ

BILAGA 12

Ritning	Visar anläggning	Anläggningstyp
Ritning 1	4820	Stolphål
Ritning 1	4829	Stolphål
Ritning 1	5288	Stolphål
Ritning 1	5300	Stolphål
Ritning 1	5319	Stolphål
Ritning 1	5331	Stolphål
Ritning 1	5384	Stolphål
Ritning 1	5394	Stolphål
Ritning 1	5491	Stolphål
Ritning 1	5503	Stolphål
Ritning 1	5850	Stolphål
Ritning 1	5892	Stolphål
Ritning 1	5905	Stolphål
Ritning 1	5928	Stolphål
Ritning 1	5940	Stolphål
Ritning 1	5951	Stolphål
Ritning 1	6246	Stolphål
Ritning 1	6273	Stolphål
Ritning 1	6283	Stolphål
Ritning 1	6294	Stolphål
Ritning 1	6317	Stolphål
Ritning 1	6338	Stolphål
Ritning 1	6347	Stolphål
Ritning 1	6357	Stolphål
Ritning 2	528	Härd
Ritning 2	569	Härd
Ritning 2	664	Grop
Ritning 2	690	Härd
Ritning 2	736	Grop
Ritning 2	797	Stolphål
Ritning 2	1133	Härd
Ritning 2	1153	Härd
Ritning 2	1373	Härd
Ritning 2	1390	Härd
Ritning 2	3094	Grop
Ritning 2	3127	Grop
Ritning 2	3139	Stolphål
Ritning 2	4013	Härd
Ritning 2	4029	Ugn
Ritning 2	20493	Härd
Ritning 2	20526	Härd
Ritning 2	3115	Utgår
Ritning 3	5222	Stolphål
Ritning 3	5232	Stolphål
Ritning 3	5248	Stolphål
Ritning 3	5482	Stolphål

Ritning	Visar anläggning	Anläggningstyp
Ritning 3	5591	Stolphål
Ritning 3	5601	Stolphål
Ritning 3	5640	Stolphål
Ritning 3	5660	Stolphål
Ritning 3	5714	Stolphål
Ritning 3	5727	Stolphål
Ritning 3	5740	Stolphål
Ritning 3	5753	Stolphål
Ritning 3	5798	Stolphål
Ritning 3	5809	Stolphål
Ritning 3	5867	Stolphål
Ritning 3	5882	Stolphål
Ritning 3	6234	Stolphål
Ritning 3	6305	Stolphål
Ritning 3	9559	Stolphål
Ritning 3	9580	Stolphål
Ritning 3	24123	Stolphål
Ritning 3	5611	Utgår
Ritning 3	9570	Stolphål
Ritning 4	1862	Grop
Ritning 4	1905	Grop
Ritning 4	2530	Stolphål
Ritning 4	6958	Härd
Ritning 4	11513	Stolphål
Ritning 4	20560	Stolphål
Ritning 4	20569	Stolphål
Ritning 4	22247	Stolphål
Ritning 4	22336	Stolphål
Ritning 4	22344	Stolphål
Ritning 4	22352	Stolphål
Ritning 4	22366	Stolphål
Ritning 4	22373	Stolphål
Ritning 4	22398	Stolphål
Ritning 4	22871	Stolphål
Ritning 4	22896	Stolphål
Ritning 4	22904	Stolphål
Ritning 4	22915	Stolphål
Ritning 4	22922	Stolphål
Ritning 4	22938	Stolphål
Ritning 4	22946	Stolphål
Ritning 4	22953	Stolphål
Ritning 4	22961	Stolphål
Ritning 4	22968	Stolphål
Ritning 4	22976	Stolphål
Ritning 4	22983	Stolphål
Ritning 4	22990	Stolphål

Ritning	Visar anläggning	Anläggningstyp
Ritning 4	22998	Stolphål
Ritning 4	23006	Stolphål
Ritning 4	23021	Stolphål
Ritning 4	23029	Stolphål
Ritning 4	23037	Stolphål
Ritning 4	23047	Stolphål
Ritning 4	23089	Stolphål
Ritning 4	23097	Stolphål
Ritning 4	23105	Stolphål
Ritning 4	23114	Stolphål
Ritning 4	23122	Stolphål
Ritning 4	23139	Stolphål
Ritning 4	25550	Grop
Ritning 4	25900	Stolphål
Ritning 4	25909	Stolphål
Ritning 4	25918	Stolphål
Ritning 4	25936	Pinnhål
Ritning 4	25957	Stolphål
Ritning 4	25965	Stolphål
Ritning 4	25974	Stolphål
Ritning 5	8532	Stolphål
Ritning 5	8546	Stolphål
Ritning 5	8819	Stolphål
Ritning 5	8829	Stolphål
Ritning 5	8839	Stolphål
Ritning 5	8851	Härd
Ritning 5	8875	Härd
Ritning 5	8897	Stolphål
Ritning 5	11591	Stolphål
Ritning 5	11606	Stolphål
Ritning 5	12198	Stolphål
Ritning 5	20639	Stolphål
Ritning 5	20649	Stolphål
Ritning 5	20681	Stolphål
Ritning 5	20693	Stolphål
Ritning 5	25483	Stolphål
Ritning 5	25569	Stolphål
Ritning 6	6366	Stolphål
Ritning 6	6704	Stolphål
Ritning 6	6740	Stolphål
Ritning 6	6771	Stolphål
Ritning 6	6934	Härd
Ritning 6	7037	Stolphål
Ritning 6	7270	Stolphål
Ritning 6	7297	Stolphål
Ritning 6	7313	Stolphål

Ritning	Visar anläggning	Anläggningstyp
Ritning 6	7433	Härd
Ritning 6	7553	Stolphål
Ritning 6	7579	Stolphål
Ritning 6	7691	Stolphål
Ritning 6	7991	Stolphål
Ritning 6	8012	Stolphål
Ritning 6	8024	Stolphål
Ritning 6	8048	Stolphål
Ritning 6	8077	Stolphål
Ritning 6	8088	Stolphål
Ritning 6	8242	Stolphål
Ritning 6	8300	Stolphål
Ritning 6	8340	Stolphål
Ritning 6	8352	Pinnhål
Ritning 6	8361	Pinnhål
Ritning 6	12108	Härd
Ritning 6	20659	Stolphål
Ritning 6	20672	Stolphål
Ritning 6	20901	Grop
Ritning 6	25332	Stolphål
Ritning 6	25838	Stolphål
Ritning 6	25986	Stolphål
Ritning 7	8729	Stolphål
Ritning 7	8775	Stolphål
Ritning 7	9140	Stolphål
Ritning 7	9232	Stolphål
Ritning 7	9476	Stolphål
Ritning 7	9499	Stolphål
Ritning 7	10169	Stolphål
Ritning 7	12049	Stolphål
Ritning 7	12060	Stolphål
Ritning 7	12068	Stolphål
Ritning 7	12079	Stolphål
Ritning 7	12088	Stolphål
Ritning 7	12099	Stolphål
Ritning 7	25155	Stolphål
Ritning 7	25173	Stolphål
Ritning 7	25237	Stolphål
Ritning 7	25394	Stolphål
Ritning 7	25459	Stolphål
Ritning 7	25466	Stolphål
Ritning 7	25498	Stolphål
Ritning 7	25509	Stolphål
Ritning 7	25518	Stolphål
Ritning 7	8677	Stolphål
Ritning 7	8688	Stolphål

BILAGA 12

Ritning	Visar anläggning	Anläggningstyp
Ritning 7	9222	Stolphål
Ritning 7	9488	Stolphål
Ritning 8	4774	Stolphål
Ritning 8	5470	Stolphål
Ritning 8	5555	Stolphål
Ritning 8	5564	Stolphål
Ritning 8	5573	Stolphål
Ritning 8	6004	Grop
Ritning 8	6029	Grop
Ritning 8	8451	Stolphål
Ritning 8	8465	Stolphål
Ritning 8	9543	Grop
Ritning 8	24149	Härd
Ritning 8	25191	Härd
Ritning 8	25203	Stolphål
Ritning 8	25341	Stolphål
Ritning 8	25402	Stolphål
Ritning 8	25410	Stolphål
Ritning 8	25418	Stolphål
Ritning 8	25615	Grop
Ritning 8	25882	Stolphål
Ritning 9	758	Grop
Ritning 9	1782	Härd
Ritning 9	1810	Stolphål
Ritning 9	1822	Stolphål
Ritning 9	1877	Härd
Ritning 9	1894	Stolphål
Ritning 9	1938	Grop
Ritning 9	23764	Stolphål
Ritning 9	23772	Grop
Ritning 9	23885	Stolphål
Ritning 9	23948	Stolphål
Ritning 9	25727	Stolphål
Ritning 9	25767	Härd
Ritning 9	25778	Stolphål
Ritning 9	27009	Stolphål
Ritning 9	27009	Stolphål
Ritning 9	27017	Stolphål
Ritning 9	27017	Stolphål
Ritning 9	27150	Stolphål
Ritning 9	27161	Stolphål
Ritning 9	27256	Stolphål
Ritning 9	823	Härd
Ritning 10	8574	Stolphål
Ritning 10	8786	Stolphål
Ritning 10	21472	Härd

Ritning	Visar anläggning	Anläggningstyp
Ritning 10	21629	Härd
Ritning 10	21691	Härd
Ritning 10	21887	Härd
Ritning 10	22431	Stolphål
Ritning 10	22440	Stolphål
Ritning 10	22448	Stolphål
Ritning 10	22456	Stolphål
Ritning 10	22464	Stolphål
Ritning 10	22518	Grop
Ritning 10	22572	Stolphål
Ritning 10	22580	Stolphål
Ritning 10	22588	Stolphål
Ritning 10	22835	Stolphål
Ritning 10	25851	Stolphål
Ritning 10	25944	Stolphål
Ritning 10	22596	Stolphål
Ritning 10	22746	Stolphål
Ritning 11	2408	Grop
Ritning 11	2432	Stolphål
Ritning 11	2455	Stolphål
Ritning 11	2543	Stolphål
Ritning 11	3750	Stolphål
Ritning 11	3770	Stolphål
Ritning 11	3781	Stolphål
Ritning 11	3791	Stolphål
Ritning 11	3821	Stolphål
Ritning 11	3833	Stolphål
Ritning 11	3845	Stolphål
Ritning 11	3951	Stolphål
Ritning 11	3973	Stolphål
Ritning 11	4003	Stolphål
Ritning 11	4161	Stolphål
Ritning 11	25534	Stolphål
Ritning 11	25542	Stolphål
Ritning 12	8702	Stolphål
Ritning 12	8716	Stolphål
Ritning 12	8803	Stolphål
Ritning 12	9017	Stolphål
Ritning 12	9030	Stolphål
Ritning 12	9041	Stolphål
Ritning 12	9075	Stolphål
Ritning 12	9089	Stolphål
Ritning 12	9099	Stolphål
Ritning 12	9280	Stolphål
Ritning 12	9294	Stolphål
Ritning 12	9306	Stolphål

Ritning	Visar anläggning	Anläggningstyp
Ritning 12	9357	Stolphål
Ritning 12	9381	Stolphål
Ritning 12	9850	Stolphål
Ritning 12	9864	Stolphål
Ritning 12	9878	Stolphål
Ritning 12	9910	Stolphål
Ritning 12	9919	Stolphål
Ritning 12	9967	Stolphål
Ritning 12	10015	Stolphål
Ritning 12	20617	Stolphål
Ritning 12	20630	Stolphål
Ritning 12	23480	Stolphål
Ritning 12	23579	Härd
Ritning 12	23628	Stolphål
Ritning 12	26036	Stolphål
Ritning 12	26112	Stolphål
Ritning 12	26240	Stolphål
Ritning 12	26333	Stolphål
Ritning 12	26342	Stolphål
Ritning 12	26349	Stolphål
Ritning 12	26395	Grophus
Ritning 12	26606	Härd
Ritning 13	3398	Grop
Ritning 13	3445	Stolphål
Ritning 13	4847	Stolphål
Ritning 13	4882	Stolphål
Ritning 13	4895	Stolphål
Ritning 13	4905	Stolphål
Ritning 13	6680	Stolphål
Ritning 13	6689	Stolphål
Ritning 13	6799	Stolphål
Ritning 13	6839	Stolphål
Ritning 13	6914	Härd
Ritning 13	6996	Härd
Ritning 13	7592	Stolphål
Ritning 13	7617	Stolphål
Ritning 13	7648	Grop
Ritning 13	7673	Stolphål
Ritning 13	7706	Stolphål
Ritning 13	7753	Stolphål
Ritning 13	7821	Stolphål
Ritning 13	7903	Härd
Ritning 13	11870	Grop
Ritning 13	11900	Stolphål
Ritning 13	11927	Härd
Ritning 13	20747	Stolphål

Ritning	Visar anläggning	Anläggningstyp
Ritning 13	26124	Stolphål
Ritning 13	26152	Stolphål
Ritning 13	26165	Stolphål
Ritning 13	26356	Grop
Ritning 13	27278	Stolphål
Ritning 13	3375	Stolphål
Ritning 13	4938	Stolphål
Ritning 13	7604	Stolphål
Ritning 13	7951	Stolphål
Ritning 13	11845	Stolphål
Ritning 14	1336	Härd
Ritning 14	9776	Stolphål
Ritning 14	9787	Stolphål
Ritning 14	9900	Stolphål
Ritning 14	9978	Stolphål
Ritning 14	23273	Stolphål
Ritning 14	23281	Stolphål
Ritning 14	23299	Stolphål
Ritning 14	23307	Stolphål
Ritning 14	23315	Stolphål
Ritning 14	23589	Stolphål
Ritning 14	23597	Stolphål
Ritning 14	23605	Stolphål
Ritning 14	23613	Stolphål
Ritning 14	23620	Stolphål
Ritning 14	26000	Stolphål
Ritning 14	26139	Stolphål
Ritning 14	26180	Stolphål
Ritning 14	26282	Härd
Ritning 15	3631	Stolphål
Ritning 15	3642	Stolphål
Ritning 15	3652	Stolphål
Ritning 15	3661	Stolphål
Ritning 15	3673	Stolphål
Ritning 15	3687	Stolphål
Ritning 15	3696	Stolphål
Ritning 15	3704	Stolphål
Ritning 15	3716	Stolphål
Ritning 15	3727	Stolphål
Ritning 15	6656	Stolphål
Ritning 15	20105	Stolphål
Ritning 15	20116	Stolphål
Ritning 15	20125	Stolphål
Ritning 15	26230	Stolphål
Ritning 15	26303	Stolphål
Ritning 15	26314	Stolphål

BILAGA 12

Ritning	Visar anläggning	Anläggningstyp
Ritning 16	3258	Stolphål
Ritning 16	3308	Stolphål
Ritning 16	3318	Stolphål
Ritning 16	4674	Ugn
Ritning 16	4694	Härd
Ritning 16	4727	Stolphål
Ritning 16	4736	Stolphål
Ritning 16	4745	Stolphål
Ritning 16	4782	Stolphål
Ritning 16	4791	Stolphål
Ritning 16	4803	Stolphål
Ritning 16	5136	Stolphål
Ritning 16	5147	Stolphål
Ritning 16	5177	Stolphål
Ritning 16	5979	Stolphål
Ritning 16	5991	Stolphål
Ritning 16	24139	Stolphål
Ritning 16	25427	Stolphål
Ritning 16	26192	Stolphål
Ritning 16	26203	Stolphål
Ritning 16	26387	Stolphål
Ritning 16	26540	Stolphål
Ritning 16	26559	Stolphål
Ritning 16	26570	Stolphål
Ritning 17	3184	Stolphål
Ritning 17	4148	Stolphål
Ritning 17	4412	Stolphål
Ritning 17	5156	Stolphål
Ritning 17	5167	Stolphål
Ritning 17	5209	Stolphål
Ritning 17	5684	Stolphål
Ritning 17	24131	Stolphål
Ritning 17	26661	Stolphål
Ritning 17	26813	Stolphål
Ritning 17	26822	Stolphål
Ritning 17	26913	Stolphål
Ritning 17	26947	Stolphål
Ritning 17	27068	Stolphål
Ritning 17	2486	Stolphål
Ritning 17	3022	Stolphål
Ritning 17	3058	Stolphål
Ritning 17	3162	Stolphål
Ritning 17	4109	Stolphål
Ritning 17	4118	Stolphål
Ritning 17	4129	Stolphål
Ritning 17	4202	Stolphål

Ritning	Visar anläggning	Anläggningstyp
Ritning 17	4218	Stolphål
Ritning 17	4288	Stolphål
Ritning 17	4336	Stolphål
Ritning 17	4359	Stolphål
Ritning 17	4404	Stolphål
Ritning 17	5189	Stolphål
Ritning 17	5198	Stolphål
Ritning 17	5696	Stolphål
Ritning 17	26450	Stolphål
Ritning 17	26464	Stolphål
Ritning 17	26476	Stolphål
Ritning 17	26628	Stolphål
Ritning 17	26650	Stolphål
Ritning 17	26673	Stolphål
Ritning 17	26737	Stolphål
Ritning 17	26747	Stolphål
Ritning 17	26758	Stolphål
Ritning 17	26770	Stolphål
Ritning 17	26802	Stolphål
Ritning 17	26881	Stolphål
Ritning 18	370	Härd
Ritning 18	1459	Stolphål
Ritning 18	1480	Stolphål
Ritning 18	2884	Grop
Ritning 18	2912	Grop
Ritning 18	3866	Härd
Ritning 18	3910	Stolphål
Ritning 18	4468	Stolphål
Ritning 18	5099	Stolphål
Ritning 18	5111	Stolphål
Ritning 18	7090	Stolphål
Ritning 18	7122	Stolphål
Ritning 18	23893	Stolphål
Ritning 18	23909	Stolphål
Ritning 18	27214	Härd
Ritning 18	27236	Härd
Ritning 18	27731	Stolphål
Ritning 18	27813	Stolphål
Ritning 18	27930	Stolphål
Ritning 18	358	Härd
Ritning 18	1471	Stolphål
Ritning 18	2059	Stolphål
Ritning 18	11165	Grop
Ritning 18	23800	Stolphål
Ritning 18	25712	Grop
Ritning 18	27911	Stolphål

Ritning	Visar anläggning	Anläggningstyp
Ritning 18	27919	Stolphål
Ritning 19	648	Härd
Ritning 19	1220	Härd
Ritning 19	1249	Härd
Ritning 19	2242	Härd
Ritning 19	8641	Stolphål
Ritning 19	10713	Härd
Ritning 19	24158	Härd
Ritning 19	1951	Härd
Ritning 19	2107	Grop
Ritning 19	8615	Stolphål
Ritning 19	9818	Härd
Ritning 20	4649	Stolphål
Ritning 20	5126	Stolphål
Ritning 20	5513	Stolphål
Ritning 20	6101	Härd
Ritning 20	6190	Härd
Ritning 20	6326	Stolphål
Ritning 20	6408	Härd
Ritning 20	6434	Härd
Ritning 20	6452	Grop
Ritning 20	6668	Stolphål
Ritning 20	10030	Härd
Ritning 20	10063	Härd
Ritning 20	10088	Härd
Ritning 20	10108	Härd
Ritning 20	10263	Härd
Ritning 20	10289	Härd
Ritning 20	11961	Härd
Ritning 20	25677	Härd
Ritning 20	27408	Härd
Ritning 20	6489	Grop
Ritning 20	6981	Härd
Ritning 21	11089	Stolphål
Ritning 21	11117	Stolphål
Ritning 21	11128	Stolphål
Ritning 21	11141	Stolphål
Ritning 21	23845	Grop
Ritning 21	23940	Stolphål
Ritning 21	23957	Stolphål
Ritning 21	23973	Stolphål
Ritning 21	23988	Härd
Ritning 21	24000	Härd
Ritning 21	24021	Stolphål
Ritning 21	24030	Stolphål
Ritning 21	24037	Stolphål

Ritning	Visar anläggning	Anläggningstyp
Ritning 21	27306	Stolphål
Ritning 21	27317	Stolphål
Ritning 21	27328	Stolphål
Ritning 21	27371	Stolphål
Ritning 21	27385	Stolphål
Ritning 21	27395	Stolphål
Ritning 21	23818	Stolphål
Ritning 21	24045	Stolphål
Ritning 22	8175	Härd
Ritning 22	8918	Härd
Ritning 22	9182	Stolphål
Ritning 22	11359	Härd
Ritning 22	11976	Härd
Ritning 22	20299	Stolphål
Ritning 22	20348	Stolphål
Ritning 22	20369	Härd
Ritning 22	20847	Stolphål
Ritning 22	20858	Stolphål
Ritning 22	20868	Stolphål
Ritning 22	21042	Stolphål
Ritning 22	24450	Pinnhål
Ritning 22	25663	Stolphål
Ritning 22	27432	Stolphål
Ritning 22	1304	Stolphål
Ritning 22	1315	Stolphål
Ritning 22	1326	Stolphål
Ritning 22	1354	Stolphål
Ritning 22	1363	Stolphål
Ritning 22	8060	Stolphål
Ritning 22	8369	Stolphål
Ritning 22	9154	Stolphål
Ritning 22	9208	Stolphål
Ritning 22	9508	Stolphål
Ritning 22	20176	Stolphål
Ritning 22	20237	Stolphål
Ritning 22	20247	Stolphål
Ritning 22	20279	Stolphål
Ritning 22	20288	Stolphål
Ritning 22	20808	Stolphål
Ritning 22	20818	Stolphål
Ritning 22	20828	Stolphål
Ritning 22	20838	Stolphål
Ritning 22	21022	Stolphål
Ritning 22	21033	Stolphål
Ritning 22	21055	Grop
Ritning 22	21189	Stolphål

BILAGA 12

Ritning	Visar anläggning	Anläggningstyp
Ritning 22	21210	Stolphål
Ritning 22	25305	Stolphål
Ritning 22	25447	Stolphål
Ritning 23	2138	Grop
Ritning 23	3240	Grop
Ritning 23	6469	Grop
Ritning 23	10552	Grop
Ritning 23	20738	Stolphål
Ritning 23	20757	Stolphål
Ritning 23	21178	Stolphål
Ritning 23	21242	Stolphål
Ritning 23	21944	Härd
Ritning 23	21957	Härd
Ritning 23	21986	Stolphål
Ritning 23	22088	Stolphål
Ritning 23	22770	Grop
Ritning 23	24115	Stolphål
Ritning 23	26848	Grop
Ritning 23	2152	Stolphål
Ritning 23	2164	Grop
Ritning 23	20548	Stolphål
Ritning 23	20776	Stolphål
Ritning 23	20786	Stolphål
Ritning 23	21148	Stolphål
Ritning 23	21157	Stolphål
Ritning 23	21168	Stolphål
Ritning 23	21232	Stolphål
Ritning 23	21253	Stolphål
Ritning 23	21272	Stolphål
Ritning 23	21281	Stolphål
Ritning 23	21971	Stolphål
Ritning 23	21994	Stolphål
Ritning 23	22002	Stolphål
Ritning 23	22010	Stolphål
Ritning 23	22080	Stolphål
Ritning 23	22098	Stolphål
Ritning 23	22135	Stolphål
Ritning 23	22216	Stolphål
Ritning 23	23371	Grop
Ritning 24	11075	Stolphål
Ritning 24	11099	Stolphål
Ritning 24	23225	Stolphål
Ritning 24	23265	Stolphål
Ritning 24	23363	Stolphål
Ritning 24	23664	Härd
Ritning 24	23725	Härd

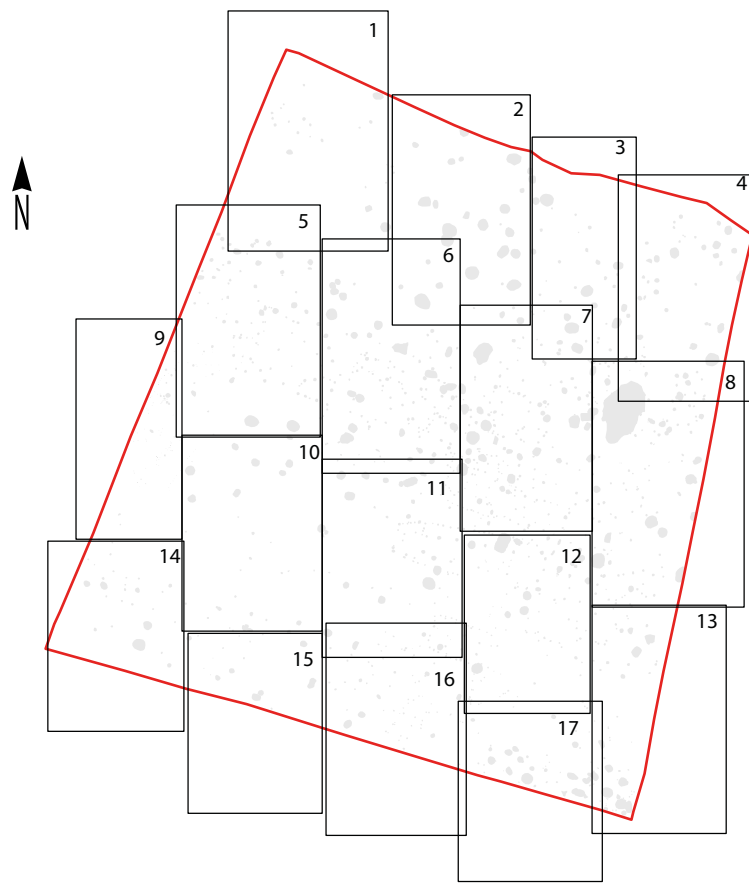
Ritning	Visar anläggning	Anläggningstyp
Ritning 24	26980	Lager
Ritning 24	26980	Lager
Ritning 24	27613	Härd
Ritning 24	10923	Stolphål
Ritning 24	10958	Härd
Ritning 24	11204	Härd
Ritning 24	22803	Stolphål
Ritning 24	23249	Stolphål
Ritning 24	23257	Stolphål
Ritning 24	23355	Stolphål
Ritning 24	23383	Stolphål
Ritning 24	23745	Härd
Ritning 25	452	Härd
Ritning 25	462	Härd
Ritning 25	6855	Härd
Ritning 25	11913	Härd
Ritning 25	24348	Härd
Ritning 25	24357	Stolphål
Ritning 25	24384	Stolphål
Ritning 25	24393	Stolphål
Ritning 25	24421	Härd
Ritning 25	27658	Stolphål
Ritning 25	27892	Stolphål
Ritning 25	422	Stolphål
Ritning 25	442	Stolphål
Ritning 25	2830	Härd
Ritning 25	24192	Stolphål
Ritning 25	24403	Stolphål
Ritning 25	24413	Stolphål
Ritning 25	27646	Stolphål
Ritning 25	27671	Stolphål
Ritning 26	4791	Stolphål
Ritning 26	5352	Stolphål
Ritning 26	9602	Stolphål
Ritning 26	9613	Stolphål
Ritning 26	9623	Stolphål
Ritning 26	9635	Stolphål
Ritning 26	9646	Stolphål
Ritning 26	9657	Stolphål
Ritning 26	9670	Stolphål
Ritning 26	9682	Stolphål
Ritning 26	9693	Stolphål
Ritning 26	9706	Stolphål
Ritning 26	9717	Stolphål
Ritning 26	9727	Stolphål
Ritning 26	9738	Stolphål

Ritning	Visar anläggning	Anläggningstyp
Ritning 26	9754	Stolphål
Ritning 26	9765	Stolphål
Ritning 26	9948	Stolphål
Ritning 26	10867	Härd
Ritning 26	11474	Stolphål
Ritning 26	11483	Stolphål
Ritning 26	27957	Stolphål
Ritning 26	4489	Stolphål
Ritning 26	9889	Stolphål
Ritning 26	27902	Stolphål
Ritning 27	10508	Härd
Ritning 27	22256	Stolphål
Ritning 27	23528	Stolphål
Ritning 27	23556	Härd
Ritning 27	23568	Härd
Ritning 27	23653	Härd
Ritning 27	27696	Stolphål
Ritning 27	23519	Stolphål
Ritning 27	23535	Stolphål
Ritning 27	23542	Stolphål
Ritning 28	479	Grop
Ritning 28	490	Härd
Ritning 28	1202	Stolphål
Ritning 28	2334	Stolphål
Ritning 28	2553	Härd
Ritning 28	2622	Stolphål
Ritning 28	2780	Stolphål
Ritning 28	2964	Härd
Ritning 28	2977	Härd
Ritning 28	10867	Härd
Ritning 28	11334	Härd
Ritning 28	11448	Stolphål
Ritning 28	11460	Stolphål
Ritning 28	11492	Stolphål
Ritning 28	20065	Härd
Ritning 28	20323	Stolphål
Ritning 28	27870	Stolphål
Ritning 28	500	Härd
Ritning 28	2319	Härd
Ritning 28	2370	Stolphål
Ritning 28	2379	Stolphål
Ritning 28	2390	Stolphål
Ritning 28	2399	Stolphål
Ritning 28	2477	Stolphål
Ritning 28	2498	Stolphål
Ritning 28	2593	Stolphål

Ritning	Visar anläggning	Anläggningstyp
Ritning 28	2604	Härd
Ritning 28	2820	Stolphål
Ritning 28	2952	Stolphål
Ritning 28	10402	Härd
Ritning 28	10840	Härd
Ritning 29	6154	Härd
Ritning 29	11251	Ugn
Ritning 29	25271	Härd
Ritning 29	27137	Stolphål
Ritning 29	27514	Stolphål
Ritning 29	27103	Stolphål
Ritning 29	27114	Stolphål
Ritning 29	27128	Stolphål

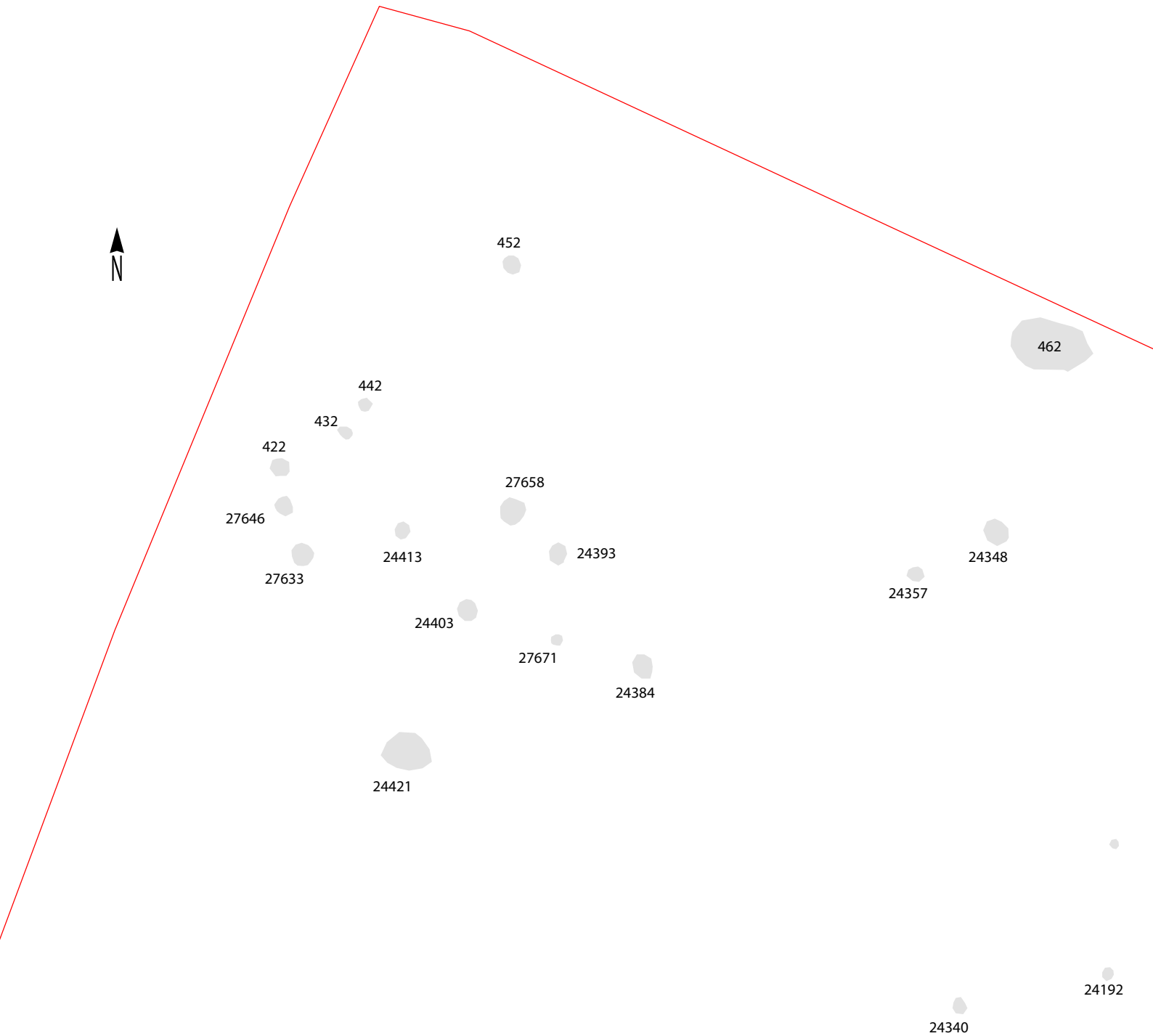
Bilaga 13 Översikter anläggningar

Landskap Halland
Socken Skummeslöv sn
Fastighet Skummeslöv 30:15
Fornlämningsnummer L1997:6016, Skummeslöv , RAÄ 26
Undersökningsår 2022

Översikt översikter 1-17. Skala 1:1000

0 50 m

Översikt 1. Anläggningar Skala 1:100

0 5 m

462

BILAGA 13

24158

479

512

24185

24176

490

500

24168

24192

664

370

385

555

398

594

1951

569

648

1133

20526

1169

1373

3071

1153

2047

2021

1210

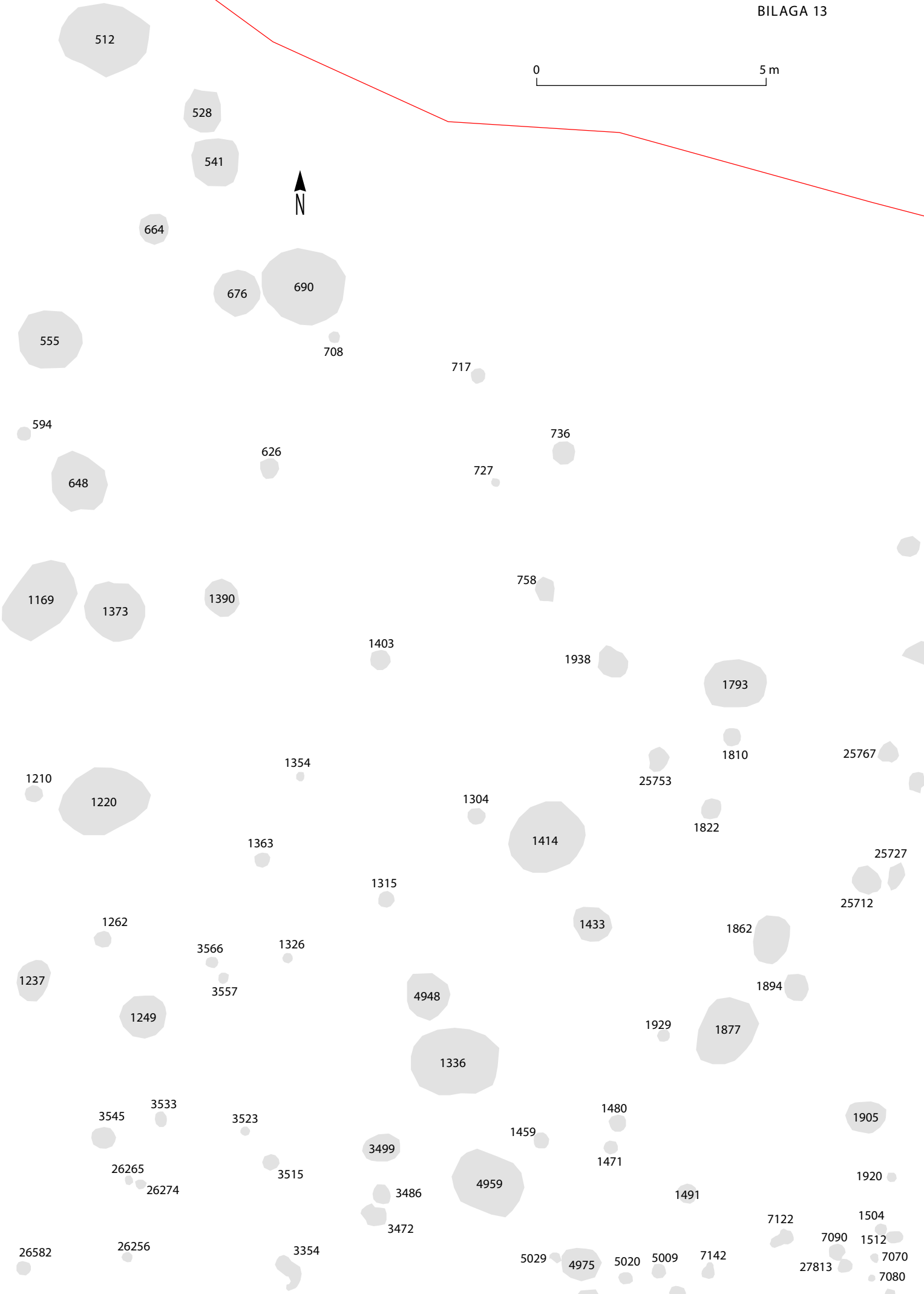
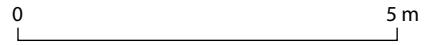
1220

3094

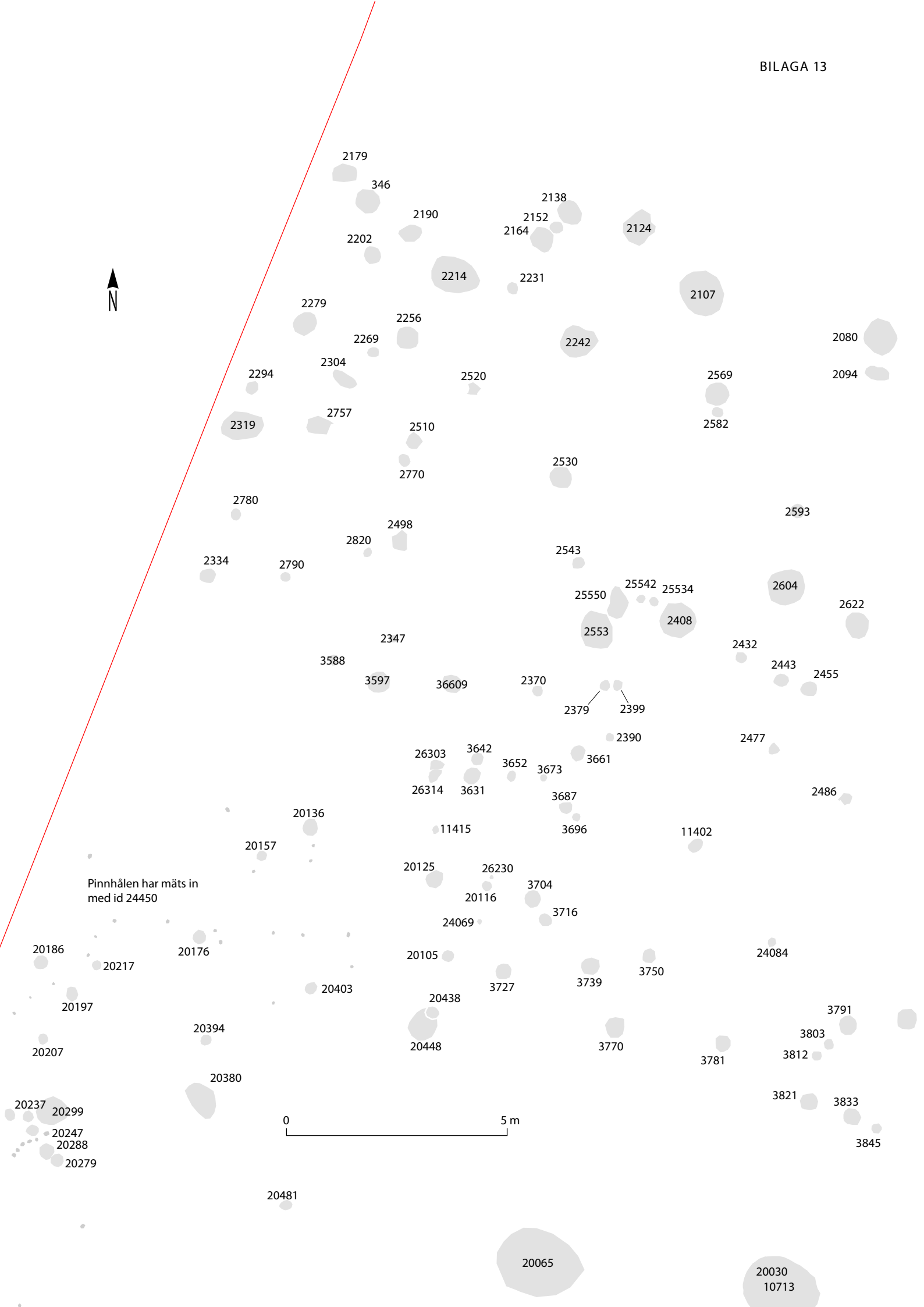
1202

1262

1237

2080

BILAGA 13

2094

3071

2830

2843

2059

2047

2021

2856

2871

3094

2622

2884

27057

2900

27840

2991

2952

27870

2977

3127

2912

2964

3139

3162

2486

26802

3886

26848

3022

3877

26758

26770

26947

3184

3240

3910

27068

4129

4298

4310

26650

26661

4359

3225

27919

3899

4069

4109

4118

26737

4288

26628

4503

4535

27041

3791

3866

3922

3932

3941

4087

4013

4029

4218

4336

26464

4489

4535

4674

3833

3845

3853

3951

4161

20493

26450

4202

26476

4468

4479

4658

4674

3833

3845

3853

3973

3984

4013

4029

4202

26435

26464

26476

4468

4479

4547

4714

20010

20000

4003

4171

6644

6656

6606

4423

4458

4589

26970

20010

20000

4003

4171

6644

6656

6606

4423

4458

4589

26970

10508

6629

6619

6578

26008

26016

26024

26057

4649

6408

10754

10766

10608

10552

0

5 m

6509

5513

5523

10631

6668

10622

10788

10497

24115

6469

6452

5533

25228

10486

10778

24091

6489

6434

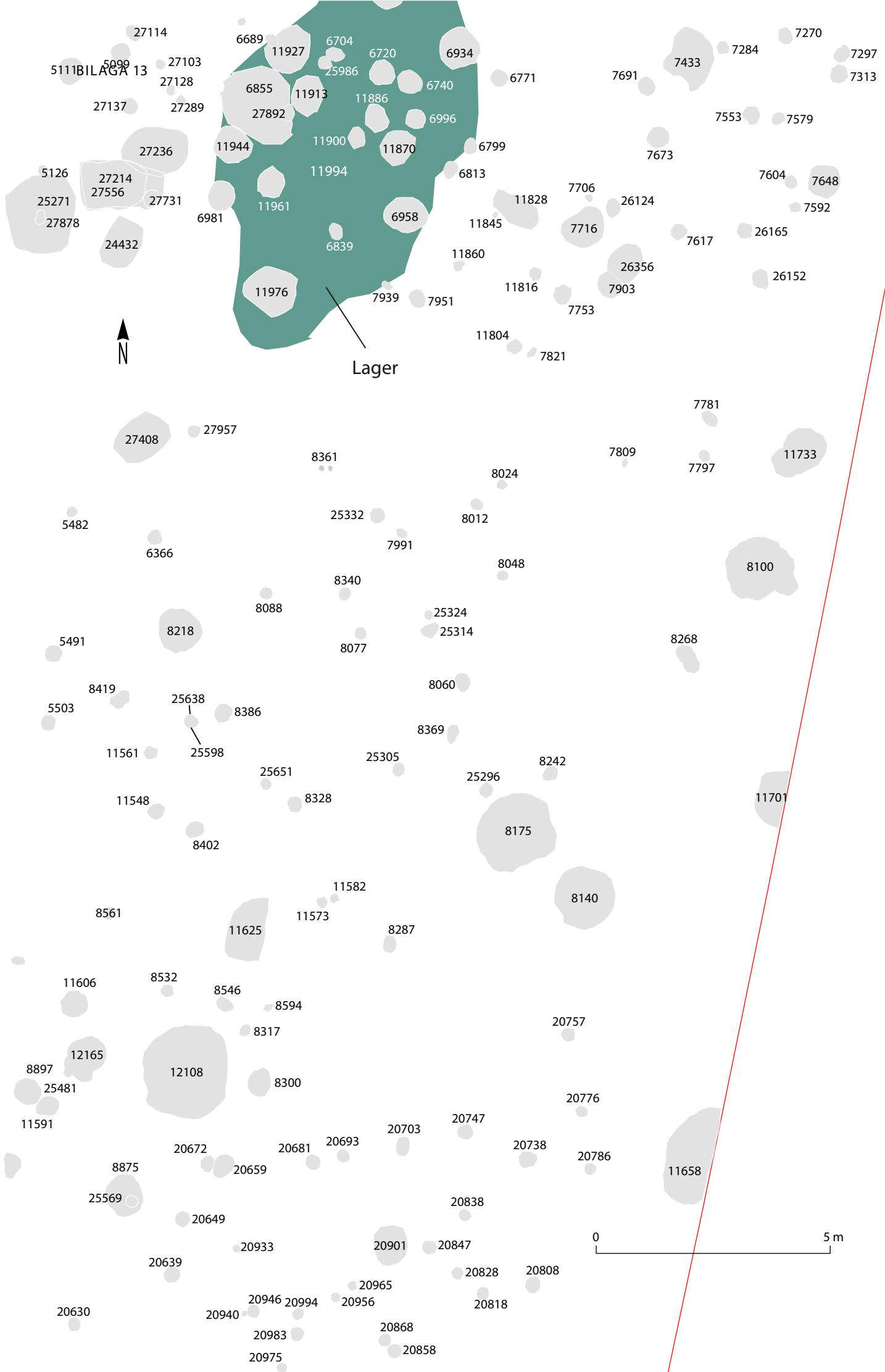
25246

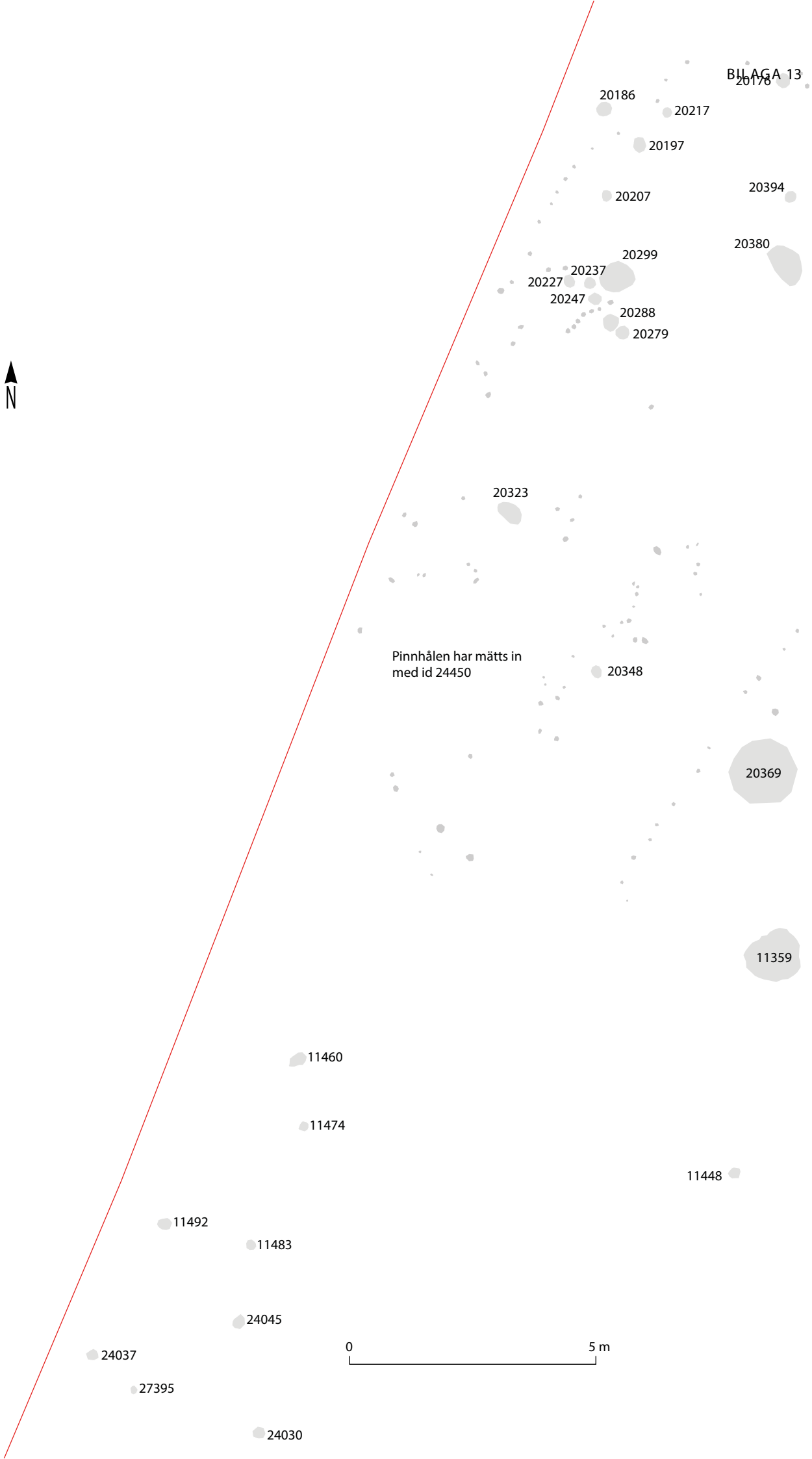
25212

10475

5555

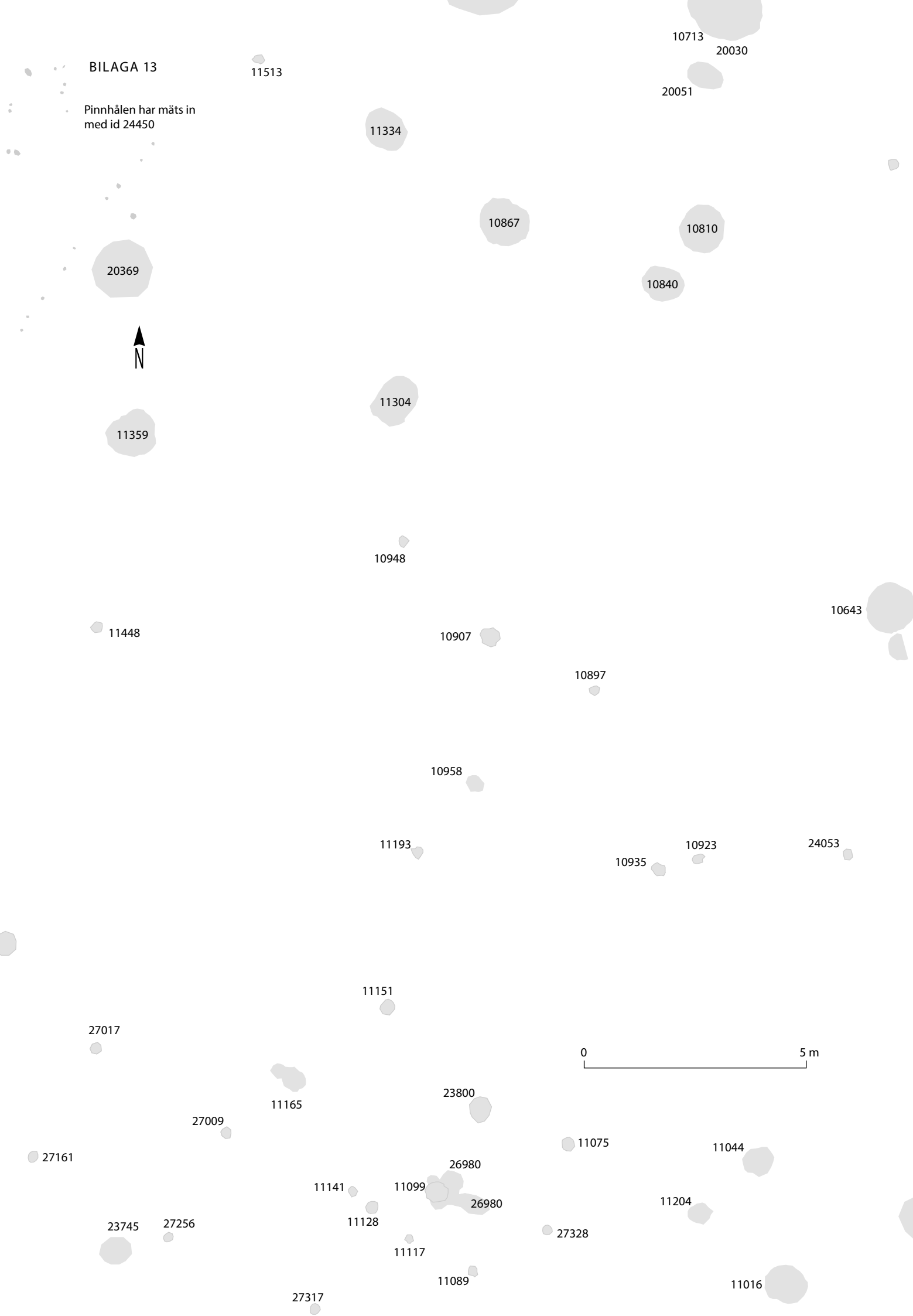

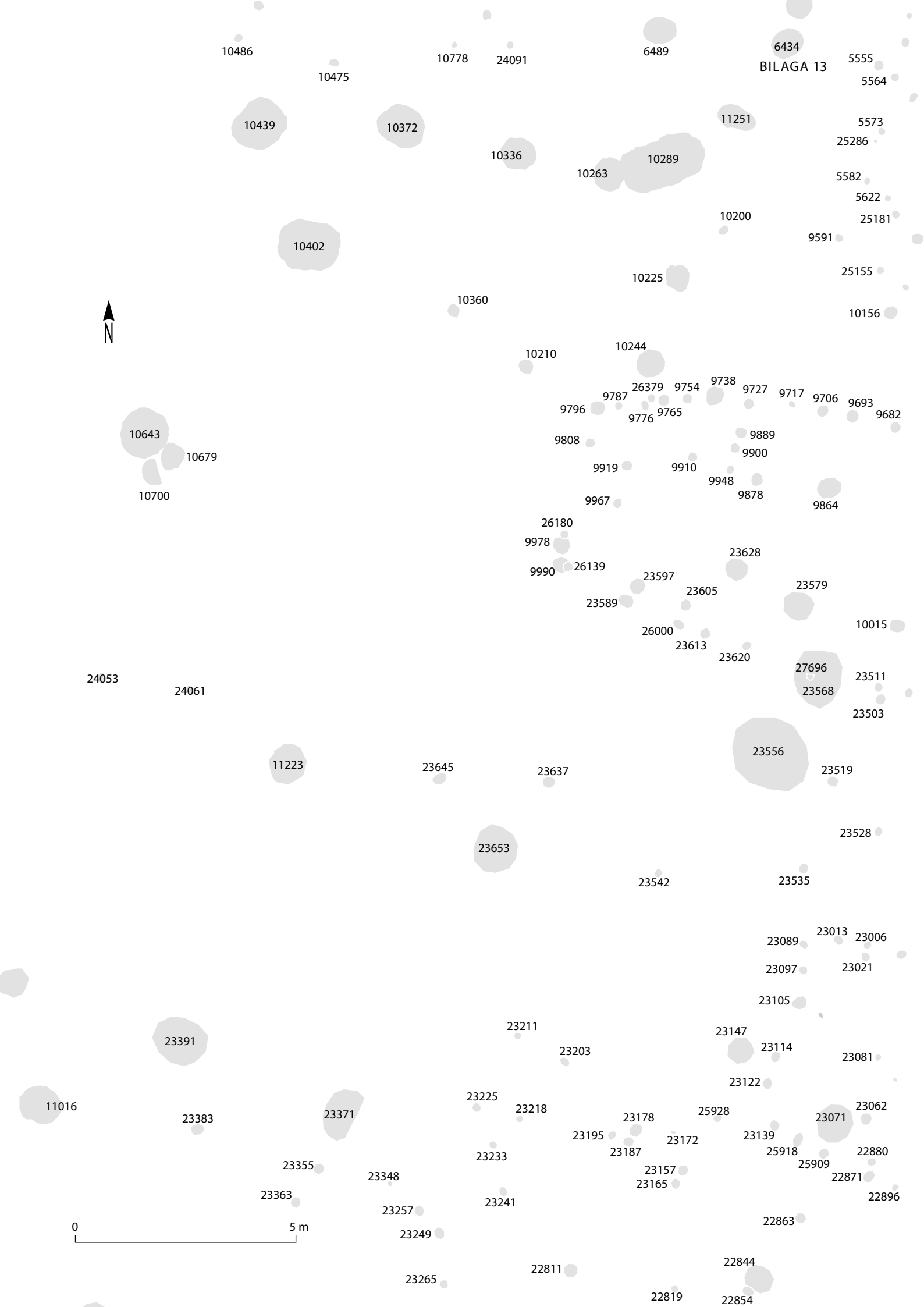
Pinnhålen har mätts in
med id 24450

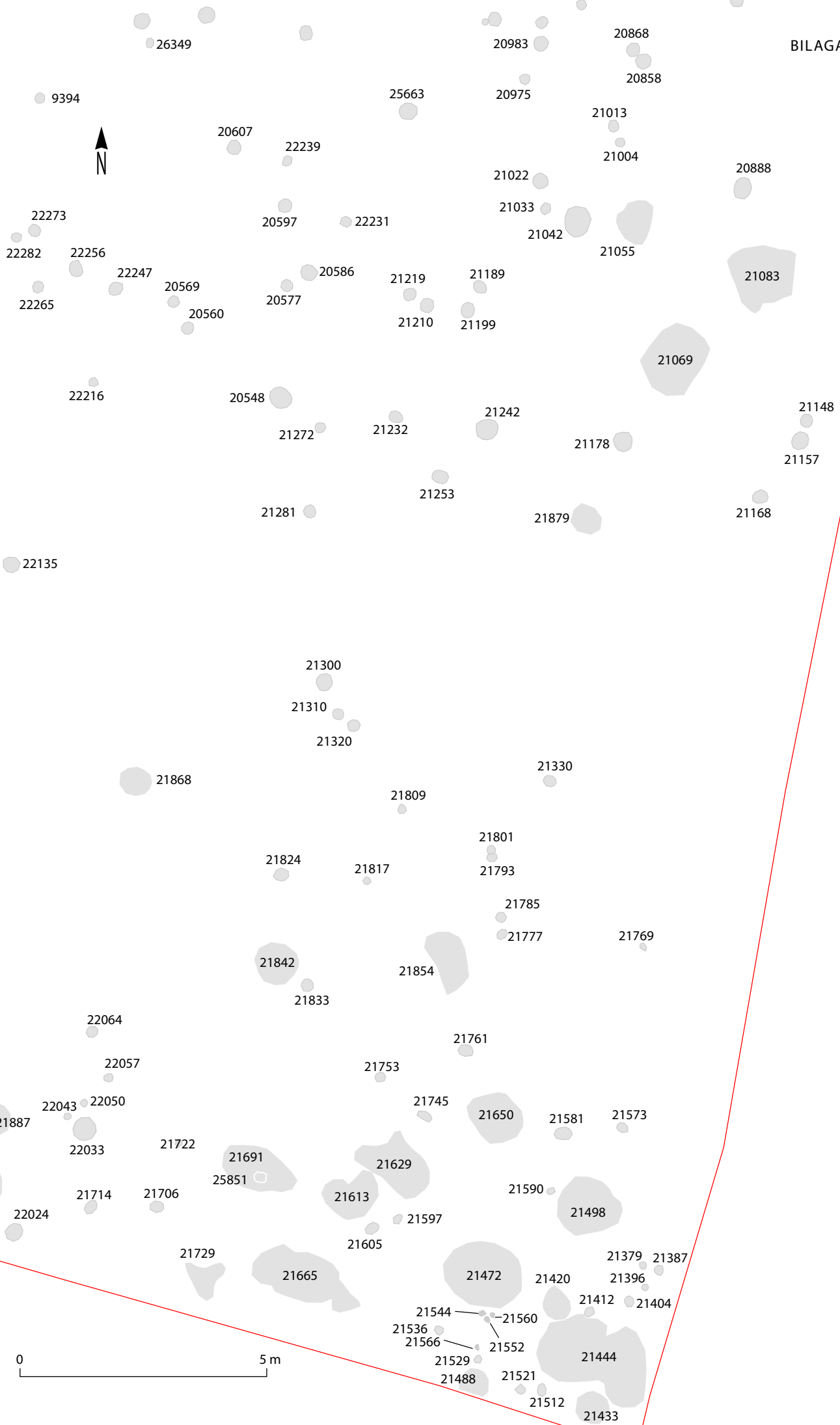
BILAGA 13

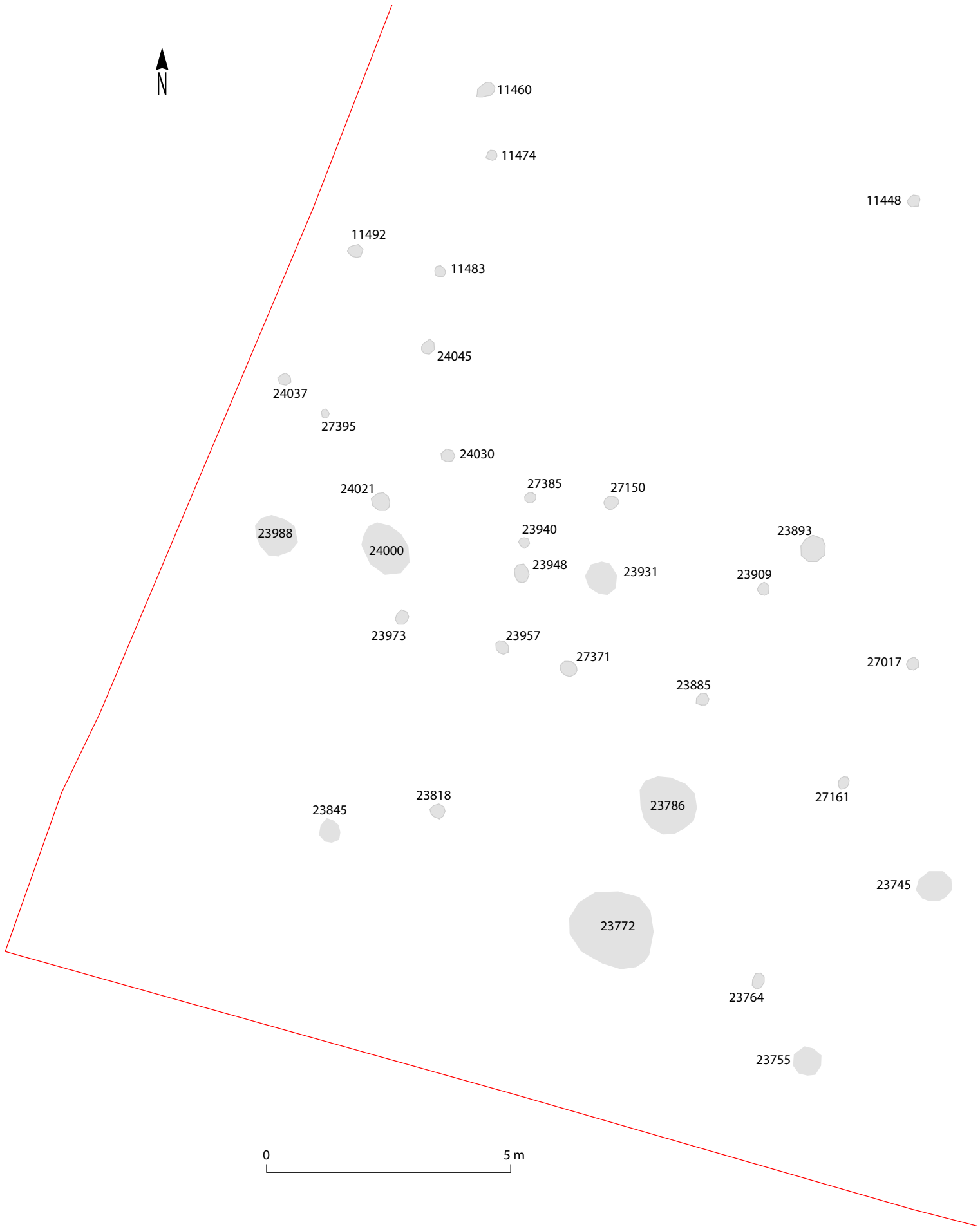
Pinnhålen har mätts in med id 24450

0 5 m

10700

10897

10958

11193

10935

10923

24053

11151

27017

11165

23800

27009

11075

11044

11141

11099

26980

27328

11204

23391

27256

23745

11128

11117

11089

11016

27317

27306

23711

23703

23725

23696

23735

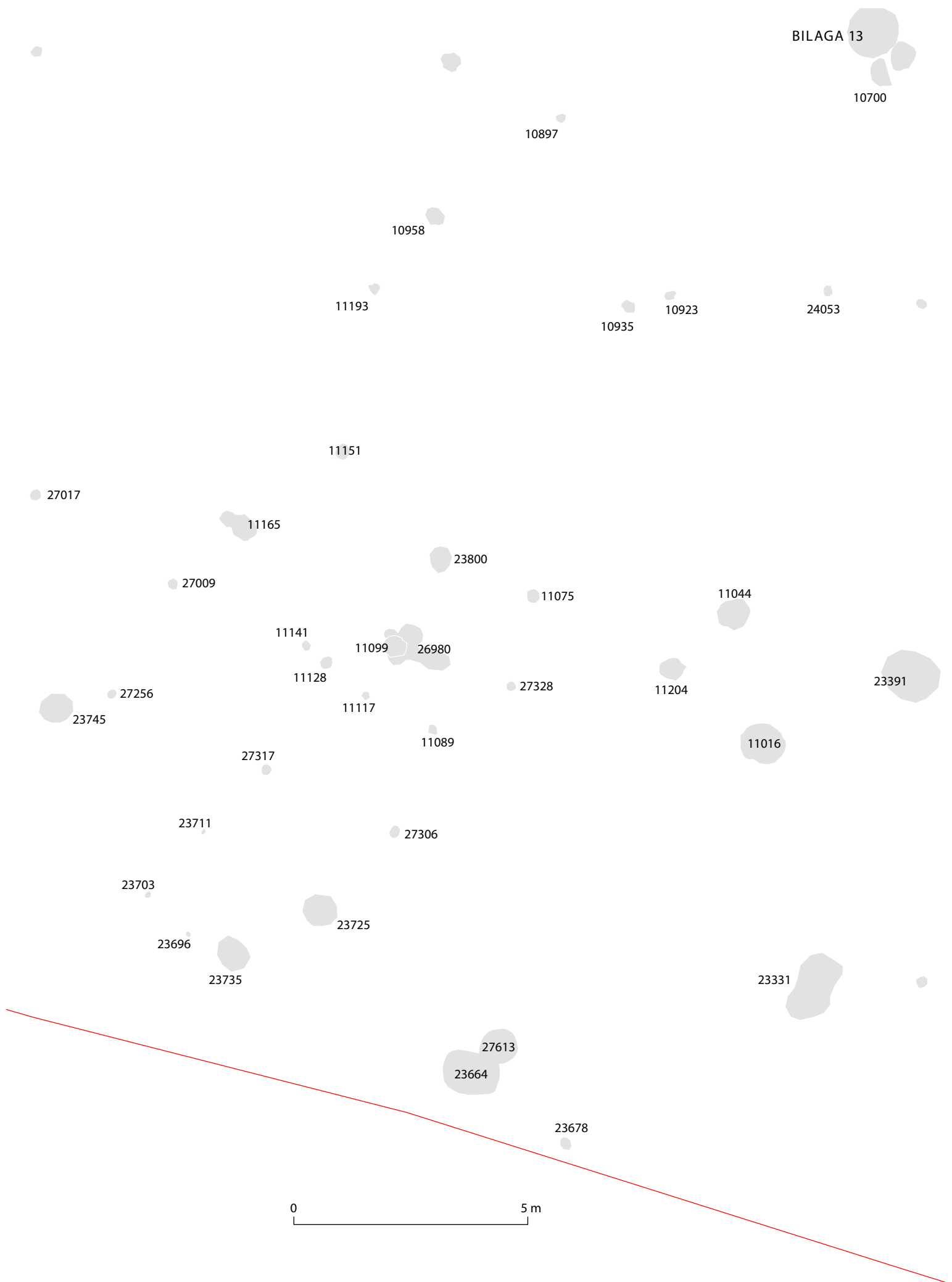
23331

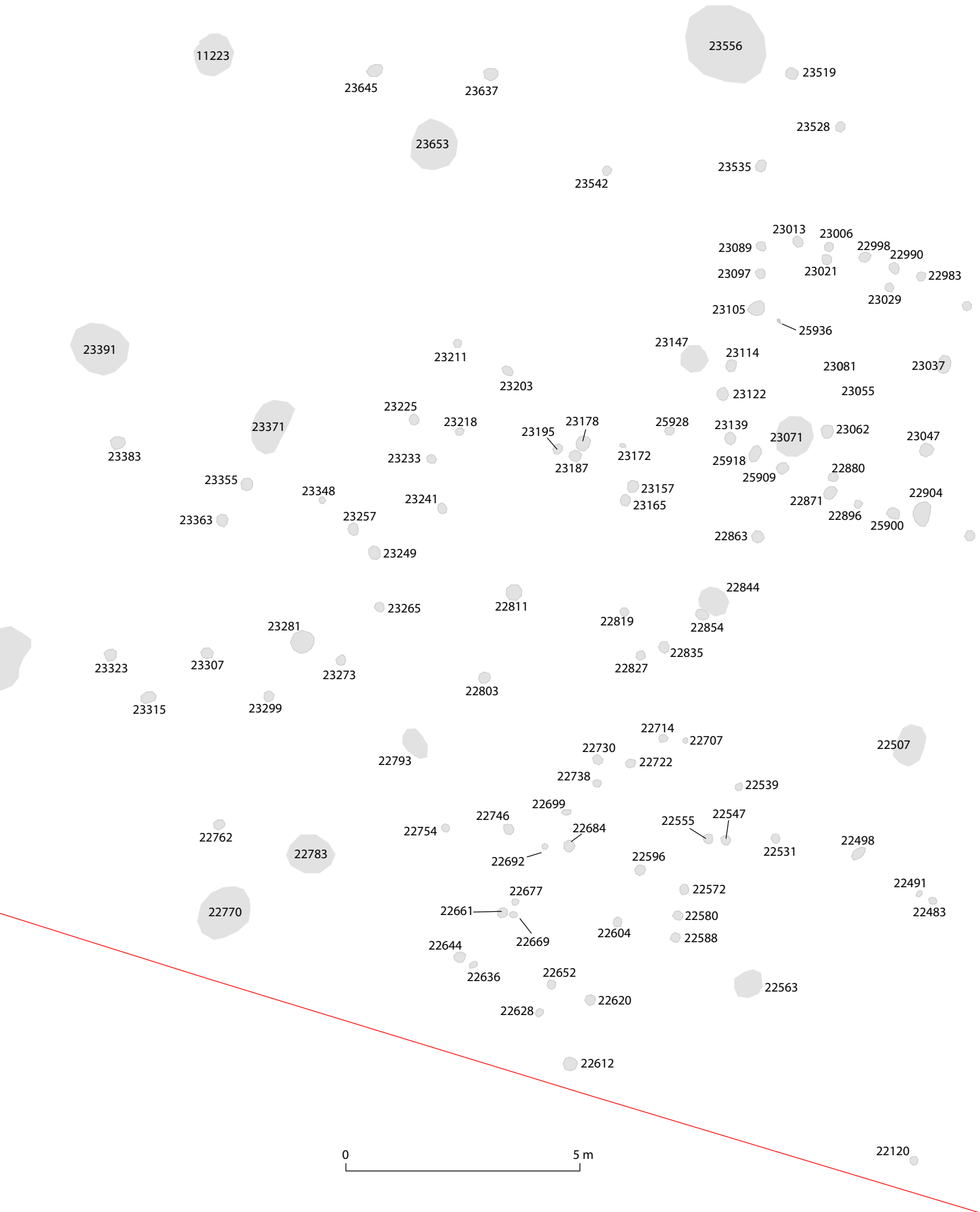
27613

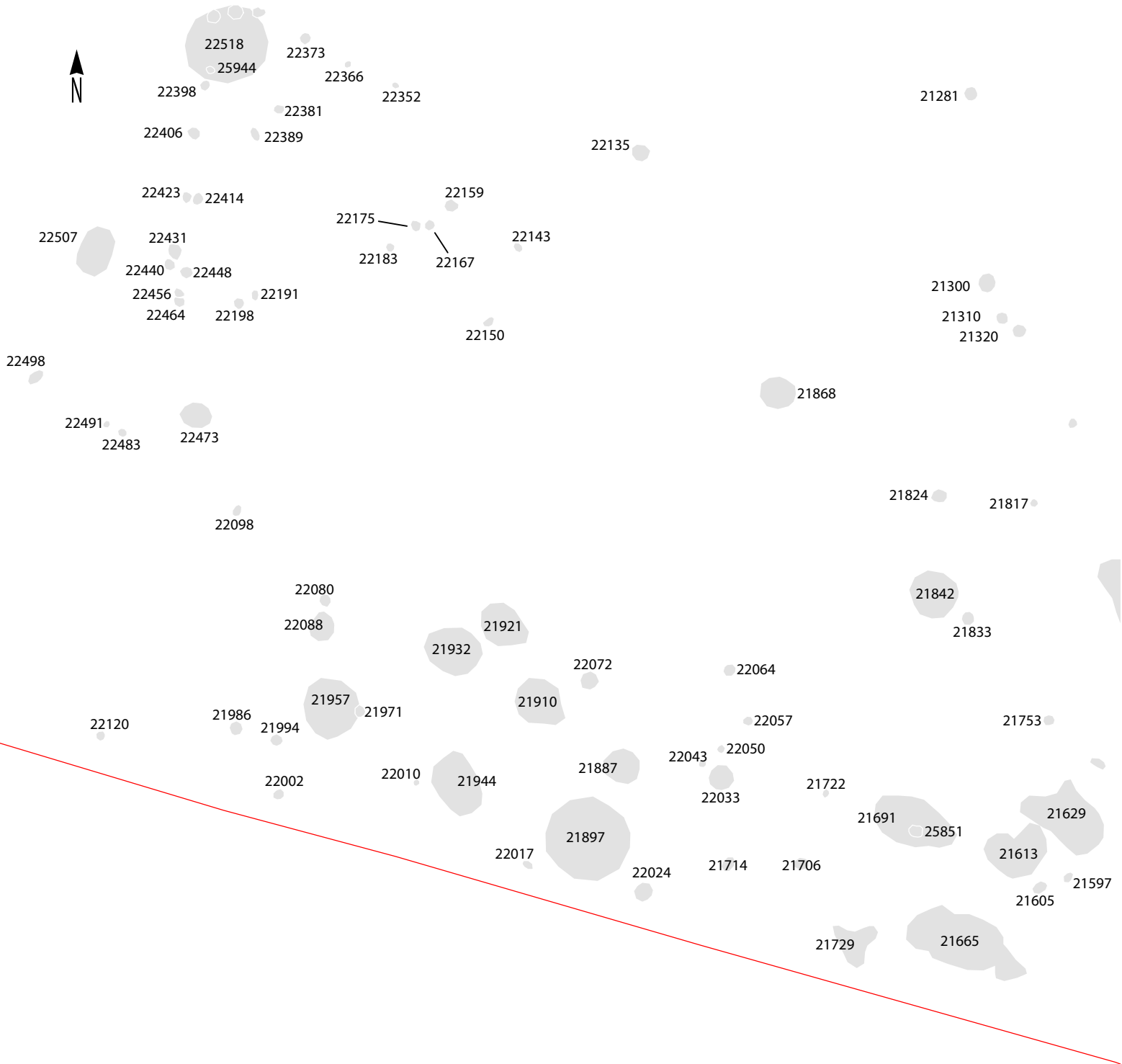
23664

23678

0 5 m

Bilaga 14 Fotolista**Fotonummer: 2024-56:1-161**

Landskap Halland
 Socken Skummeslöv sn
 Fastighet Skummeslöv 30:15
 Fornlämningsnummer L1997:6016, Skummeslöv , RAÄ 26
 Undersökningsår 2022
 Dnr: 2022-223

FOTOGRAFER: ANDERS ALTNER (AA), LINA DAHLQVIST (LD), MATS NILSSON (MN), STINA TEGNHED (ST), GISELA ÄNGEBY (GÄ), PATRIK HALLBERG (PH), SOFIE RENSTRÖM (SR)

Nr	Motiv	Mot	Sign
1	Stolphål 5394 profil med keramik Hus 7	V	GÄ
2	Stolphål 5850, takbärande Hus 20	V	GÄ
3	Kokgrop 1153	S	AA
4	Stolphål 6305, takbärande Hus 20	V	GÄ
5	Härd 10508, firsidig	NV	GÄ
6	Härd 10713	NNO	GÄ
7	Härd 20065, oval	NNO	GÄ
8	Fuktfläckar som uppträdde i matjorden i NV-hörnet av UO	V	GÄ
9	Fuktfläckar som uppträdde i matjorden i NV-hörnet av UO	V	GÄ
10	Ugn 4029, profil	S	AA
11	Lager 11994 med härdar. Härd 11976 närmast	N	ST
12	Omsatt stolpe 9559	V	GÄ
13	Grop 3094, profil	SSV	AA
14	Grop 3094, profil	VNV	AA
15	Profil härd 8897	SSV	LD
16	Härd 8897 (andra halvan) under framrensning	NO	LD
17	Härd 690, profil	N	AA
18	Härd 8897, framrensad, översta lagret med bränd lera	O	LD
19	Grop 9543 med keramik i ytan	V	GÄ
20	Stolphål 25483, 8839, 8829 profiler	O	LD
21	Översikt stenparti i NO-delen av UO		GÄ
22	Härd 20901 med bränd lera i ytan. Framrensad	O	ST
23	Relation mellan härd 8875 och stolphål 25569	V	LD
24	Grop 9543 med keramik	V	GÄ
25	Grop 9543 med keramik och underliggande grop	V	GÄ
26	Grop 9543 med keramik och underliggande grop	NNV	GÄ
27	Sotgrop 664	O	AA
28	Härd 1938, profil	V	AA
29	Härd 20901, med keramik synlig i profilvägg	O	ST
30	Majsen skördas precis söder om UO	S	ST
31	Arbetsbild, Santeri flotterar prover i fält	S	ST
32	Arbetsbild, Santeri flotterar prover i fält	V	ST
33	Stolphål 1810, takbärande Hus 16	V	AA

Nr	Motiv	Mot	Sign
34	Grop 5943 med keramik under	NNV	GÅ
35	Grop 5943 med lerlackar	O	GÅ
36	Stolphål 8786 Hus 4	V	LD
37	Härd 21472 snett uppifrån och profil		LD
38	Grop 6004 med keramikkärl	Ö	GÅ
39	Gisela gräver ut grop 6004 med halva kärlet	Ö	ST
40	Gisela gräver ut grop 6004 med halva kärlet	Ö	ST
41	Härd 21691 med stolphål 25851 som skär härden	NNÖ	LD
42	Stolphål 25778, takbärare hus 16	VSV	AA
43	Stolphål 25727, takbärare hus 16	V	AA
44	Grop 6004 med keramik	Iod	G
45	Härd A2591 med utgrävd grop	O	GÅ
46	Grop 21629 profil	SV	LD
47	Härd 25991 profil överlagrar stolphål 25882	Ö	GÅ
48	Torbjörn Brorsson gräver keramik	NV	GÅ
49	Stolphål 25882, under härd, Hus 11	Ö	GÅ
50	Stolphål 5991, fin stenskoning, Hus 7	V	GÅ
51	Stolphål 26139, 9990, 9978, 26180, Hus 3	V	LD
52	Stolphål 26112, takbärare Hus 3	V	MN
53	Arbetsbild lager 26282 med keramik	N	GÅ
54	Arbetsbild över Hus 10 mot lager	V	ST
55	Arbetsbild Grop 26395	N	GÅ
56	Lager 26282, helhetsbild	N	LD
57	Närbild av NV-kvadranten framrensad lager 26282	Ö	LD
58	Oval härd 4694	VSV	GÅ
59	Stolphål 26570 profil	V	GÅ
60	Grop 26395, härd 26606 NÖ-kvadranten	V	MN
61	Arbetsbild grop 26395	S	GÅ
62	Arbetsbild lager 26282	Ö	GÅ
63	Närbild på SÖ-kvadranten lager 26282	N	LD
64	Grophus 18, med härd 26606 i botten	V	MN
65	Omsatt stolpe 3258, Hus 9	V	GÅ
66	SÖ-kvadranten lager 26282	N	LD
67	Härdarna 11900, 11886, 6996, 11870 framrensade	N	ST
68	Härd 11870 profil med keramik i toppen	N	ST
69	Mynningsbit hittad i toppen av härd 11870 i fokus	N	ST
70	Profil SÖ-kvadranten 26282	N	LD
71	Stolphål/grop 26540 Hus 7	NV	GÅ
72	Oval härd 4694	NV	GÅ
73	Härd 7674 och 4658, raserad ugnskupol?	N	GÅ
74	Hus 11 med vägglinje	V	ST
75	Hus 11 med vägglinje	N	ST
76	Hus 11 med vägglinje	Ö	ST
77	Hus 4 med Gisela i bakgrunden	V	ST
78	Hus 4 med Mats	Ö	ST
79	Grop 11251, härd 10281, 10263 med Anders i bakgrund	SV	GÅ

BILAGA 14

Nr	Motiv	Mot	Sign
80	Ugn 4029, profil	S	AA
81	Hus 3 med Mats	V	ST
82	Hus 3	Ö	ST
83	Hus 2 med Mats	V	ST
84	Hus 2 med Mats	Ö	ST
85	Hus 6 med Mats	V	ST
86	Hus 6	Ö	ST
87	Hus 16 i NO	V	ST
88	Hus 15	V	ST
89	Hus 15 med Mats	Ö	ST
90	Hus 10 öster om lager	V	ST
91	Hus 10 öster om lager med Mats	Ö	ST
92	Grop 2107	S	LD
93	Stolphål 27009, Hus 1	VNV	AA
94	Stolphål 23948, Hus 12	VSV	AA
95	Ugn/grop 11521, ugnskupol profil	S	GÄ
96	Stolphål 11141, takbärare profil	Ö	AA
97	Härd 6154 med fin stenpackning	N	GÄ
98	Härd 6379 med klack bränd lera	Ö	GÄ
99	Stolphål 23973, profil, Hus 12	VNV	AA
100	Härd 6408 överlagrar stolphål	NO	GÄ
101	Översikt utgrävning	Ö	GÄ
102	Översikt utgrävning	Ö	GÄ
103	Härd 10713 framrensad	Ö	LD
104	Stolphål 27328, med stolpspår profil	VNV	AA
105	Arbetsbild med Anders och Per vid Hus 1	V	ST
106	Härd 10508 vid framrensning	V	LD
107	Härd 25271, 27214 stolphål 5126, Hus 9 och 27236	NO	GÄ
108	Härdarna 27214 och 27236	S	GÄ
109	Härd 23568 och stolphål 27696 profil	N	LD
110	Stolphål 27731 under härd 27214	VNV	GÄ
111	Översikt härd 25271	Ö	GÄ
112	Härd 23556 profil	N	LD
113	Härd 25271 profil	SO	GÄ
114	Stolphål 27658 takbärare, Hus 17	V	SR
115	Hus 17 i NV med Anders och Sofie	V	ST
116	Hus 17 i NV med Anders och Sofie	Ö	ST
117	Lager 26980 och stolphål 11099	Ö	AA
118	Hus 1 i SV med Anders	V	ST
119	Hus 1 i SV med Anders	Ö	ST
120	Hus 12 i SV hörnet	Ö	ST
121	Översikt 6060 med hus i fonden	SV	GÄ
122	Stolphål 22256 profil, 2 faser	V	LD
123	Härd 6855 på stolphål	NV	SR
124	Hus 8 med Per	V	ST
125	Hus 8	Ö	ST

Nr	Motiv	Mot	Sign
126	Det tvåskeppiga Hus 7 i olika väderstreck	V	ST
127	Det tvåskeppiga Hus 7 i olika väderstreck	S	ST
128	Det tvåskeppiga Hus 7 i olika väderstreck	SO	ST
129	Det tvåskeppiga Hus 7 i olika väderstreck	Ö	ST
130	Det tvåskeppiga Hus 7 i olika väderstreck	N	ST
131	Hus 4 med orange stakkäppar samt MN och Hus 8	V	ST
132	Hus 4 med små orangea stakkäppar	V	ST
133	Hus 5 med långa stakkäppar	Ö	ST
134	Hus 4 små orange stakkäppar	Ö	ST
135	Hus 9	V	ST
136	Hus 9	Ö	ST
137	Hus 14 i Hus 9	V	ST
138	Vepan med info om grävningen på staket	V	SR
139	Drönarfoto Lager 11994	Ö	PH
140	Drönarfoto översikt Skummeslöv kyrka	V	PH
141	Drönarfoto UO och Skummeslöv ka (spridningstillstånd)	Ö	PH
142	Drönarfoto Skummeslöv ka och UO (spridningstillstånd)	SV	PH
143	Drönarfoto UO och Skummeslöv ka (spridningstillstånd)	NO	PH
144	Drönarfoto UO (spridningstillstånd)	N	PH
145	Drönarfoto NÖ hörnet av UO (spridningstillstånd)	NO	PH
146	Drönarfoto Hus 2 och 3 (spridningstillstånd)	V	PH
147	Drönarfoto stenrikt i NÖ-hörnet av UO	V	PH
148	Drönarfoto stenrikt i NÖ-hörnet av UO	V	PH
149	Drönarfoto SV hörnet av UO	SV	PH
150	Drönarfoto översikt UO	Ö	PH
151	Drönarfoto översikt UO	V	PH
152	Drönarfoto SV hörnet UO	V	PH
153	Drönarfoto V delen av UP hus 6	V	PH
154	Drönarfoto östra delen av UO	Ö	PH
155	Drönarfoto SÖ-hörnet av UO	V	PH
156	Drönarfoto översikt från Ö	V	PH
157	Jonas Paulsson detekterar den ovanliggande matjorden	SV	ST
158	Per Wranning och Anders Håkansson banar av	Ö	ST
159	Lina Dahlqvist och Chaplin rensar fram härd 8289		ST
160	Lina Dahlqvist med keramik		SR
161	Stina och Chaplin på utgrävningen		LD

**Hitta våra rapporter
och följ oss på våra
sociala medier!**

I sydligaste delen av Halland där landskapet domineras av mäktiga Hallandsåsen i syd och havet i väst, ligger Skummeslövs socken. Väster om Skottorp samhälle breder den vidsträckta fornlämningen L1997:6016/Skummeslöv RAÄ 26:1 ut sig.

Fornlämningen är en förhistorisk boplats. Hösten 2022 undersöktes en 6000 kvadratmeter stor yta av boplatsen, precis väster om Skummeslövs kyrka. På platsen planerar Laholms Pastorat att bygga ett nytt församlingshem, en parkering och aktivitetsytor och det är pastoratet som har bekostat den arkeologiska undersökningen.

Undersökningsområdet visade sig vara synnerligen rikt på anläggningar och fynd. Det arkeologiska materialet ger oss en inblick i vilka som bodde på platsen och vad som skedde där under en tidsrymd av närmare 2000 år. De människor som levde här har lämnat spår efter sig i form av långhus, stolphål, ugnar, eldstäder, avfallsgropar och föremål som keramikkarl, flinta, bränd lera, slagg, malstenar och klädesspännen. Resterna efter 20 byggnader undersöktes. De utgjordes av både stora bostadshus och mindre förråd och verkstadsbyggnader. Dateringarna av byggnaderna sträcker sig från mellersta bronsålder till yngre järnålder.

Exceptionellt rikt visade sig det makrofossila materialet som samlades in i jordprover ur de arkeologiska lämningarna. Det har gett oss en mycket god insyn i vad som har odlats under specifika tider och hur det omgivande landskapet har sett ut. Då materialet var så pass välbevarat kunde även analys av stabila kol- och kväveisotoper i förkolnade sädeskorn utföras vilket ger information om odlingsförhållanden. Det är första gången som kväveisotoper analyseras i ett halländskt material. Resultaten visar att alla grödor gödslades på åkrarna, men i olika utsträckning.

KULTURMILJÖ
HALLAND

EN DEL AV HALLANDS KULTURHISTORISKA MUSEUM

